RODOLPHI

HOSPINIANI

TRACTATVS

DE FESTIS

CHRISTIANORVM.

RODOLPHI

HOSPINIANI

DE

FESTIS CHRISTIANORUM

HOC EST,

DE ORIGINE, PROGRESSV, CEREMONIIS

& Ritibus FESTORVM *Dierum* apud CHRISTIANOS,

TRACTATUS.

IN QVO OSTENDITVR EX PROBATIS AVTHORIBVS, Veram Primitivam Eccleſiam *pauciſſima habuiſſe* FESTA, *progreſſu autem temporis prodigioſè à ſuperſtitioſis Hominibus numerum eorum accumulatum, & multiplices Errores in obſervatione illorum introductos eſſe; adeóque à veræ Antiquitatis veneranda ſimplicitate ac veſtigiis, Eccleſiam hac etiam in parte longiſſimè receſſiſſe.*

CVM TRIPLICI INDICE AVTHORVM, QVI IN HOC LIBRO citantur: RERVM ac VERBORVM Memorabilium; LOCORVM item SACRÆ SCRIPTVRÆ, qui in hoc OPERE explicantur.

GENEVÆ,

Sumptibus SAMVELIS DE TOVRNES.

M. DC. LXXIV.

PRVDENTISSIMIS, AMPLISSIMISQVE

VIRIS, CONSVLIBVS, TOTIQVE

SENATVI *Inclitæ Vrbis* VITODVRANÆ, *Dominis ſuis plurimùm obſervandis*, S.

FESTORVM Dierum Obſervationem, Ampliſſimi Viri, antiquiſſimum ſimul & Divinum Inſtitutum eſſe ex verbo Dei haud obſcurè colligi, & rationibus ponderis non exigui facilè probari poſſe arbitror. Quum enim Dominus in Decalogo non ſimpliciter dicat, Sanctifica Sabbathum, ſed Memento diei Sabbathi, ut ſanctifices ipſum, eo utique ſignificat, vetuſſimam eſſe diei Sabbathi Inſtitutionem: quod mox in eodem præcepto apertiùs & ſignificantiùs exprimit, inquiens: Sex diebus fecit Iehova cœlum & terram, mare, & quęcunque in eis ſunt: & requievit die ſeptimo. Idcirco benedixit Iehova diei Sabbathi, & ſanctificavit eum. Quibus verbis apertè ſignificat, in ipſa mundi origine abſoluto ſex dierum ſpatio Creationis opere, ſeptimo die Sabbathum à Deo inſtitutum fuiſſe. Deinde, quum certum ſit, Patres illos primos à condito mundò, cœtus Sacros & Sacrificia habuiſſe, dubium nemini eſſe debet, ipſos quoque certa tempora, & conſtitutos dies, quibus convenirent, habuiſſe. Quem autem diem potiùs elegiſſent, quàm eum ipſum, quem ſanctificatum eſſe à Deo ſciebant? Neque enim credendum eſt, ignoraſſe eos hanc Dei Sanctificationem, quum hiſtoria conditi mundi eis notiſſima fuerit, & Deus familiares ſermones cum primis illis hominibus contulerit. In hiſtoria quoque Diluvij columbę ex arca emiſſæ ſeptenario dierum intervallo Sabbathi ratione videntur. Adhęc in deſerto, antequam ad montem Sina perveniſſent Iſraelitæ, Sabbathum eos obſervaſſe, ex Mannæ hiſtoria manifeſtiſſimè colligitur, quæ Exod. 16. cap. deſcripta habetur, ubi ſic loquitur Deus: Videte, quòd Iehova vobis poſuerit Sabbathum, idcircò dat vobis die ſexto panem duorum dierum: maneat igitur quiſque apud ſe, & non egrediatur ullus de loco ſuo in die ſeptimo: & addit ibidem Moſes: quieviſſe pópulum die ſeptimo, & abſtinuiſſe à collectioue Mannę. Quæ etiam cauſa eſt quòd Hebręi dicunt, Sabbathum eſſe fundamentum reliquorum pręceptorum, quòd ante alia pręcepta omnia hoc datum ſit. Poſt exitum verò ex Ægypto, publicè & magna quidem cum ſolennitate

in deſerto ad montem Sina, Sabbathum hoc à Deo, inter prodigia maxima & ſtupenda, in concione omnium frequentiſſima hominum & Angelorum, repetitum & mandatum: lexque illa, ſicut & aliæ novem, in lapideas tabulas, non Moſis, quantumvis Sanctiſſimi Prophetæ, vel alicujus Angeli Excellentiſſimi, ſed ipſius Dei manu ſcripta eſt. Et vix eſt alia in tota Sacra Scriptura, quæ ſæpiùs repetatur, frequentiùs urgeatur, ac diligentiùs inculcetur hac ipſa lege. Conſtituta autem Republica Iſraelitica, & extructo Tabernaculo, præter hoc Sabbathum hebdomadarium, quo ſolo uſi fuerant annis circiter 2455. anniverſarias ſeu annuas tres præcipuè Solennitates, Paſcha, Pentecoſten & Tabernaculorum, jubente Deo, celebrarunt. Inſtituit verò hæc Feſta populo ſuo Dominus propter otium & quietem, ut in iis ceſſarent ab omnibus operibus ſervilibus: non equidem per ſe, quòd is tantoperè delectetur eo, ſi quis omnem ætatem otioſam & quietam ab opere & labore traducat: ſed partim ut corporum noſtrorum vires, laboribus fatigatę & exhauſtę, reficiantur: Deus enim non ſolùm corpora creavit, ſed ea quoque pro ſua miſericordia conſervat, eorúmque curam habet: unde & Plato lib. 2. de Legibus, Dii, inquit, genus humanum laboribus natura preſſum miſerati, remiſſionem laborum ipſis ſtatuerunt Solennia Feſta: partim verò propter ſuum cultum, ut in hoc Sacro otio vacarent homines lectioni & interpretationi Scripturę Sacrę, adeóque etiam ejus auſcultationi, precibus publicis & privatis, Sacramentorum celebrationi & beneficentię, ut ex Nehem. 8. cap. clarè intelligitur: tum etiam, ut in memoriam tunc revocarent ingentia beneficia toti humano generi creatione mundi, Iudaico verò populo liberatione Ægyptiaca, ſuſtentatione in deſerto, & promulgatione Legis peculiariter exhibita, utque rerum futurarum etiam, præcipuè autem venturi Meſſiæ, cujus typi & umbrę erant, recordarentur. Ea quoque ad certa tempora, & certas temporum circumſtantias ita ſtrictè & præcisè alligavit Deus, ut ad mortem peccaſſent, ſi aut intermiſiſſent, aut aliis diebus & temporibus celebraſſent, adeóque hæc temporum obſervatio non libera, aut in hominum arbitrio poſita, ſed ex præcepto Dei præcisè erat neceſſaria. Sic denique ſanctè ac religioſè hæc Feſta obſervari voluit, ut in Sabbatho vel ligna colligentem lapidibus obruere juſſerit, & de prophanatione Sabbathorum per Prophetas ſæpiſſimè graviter admodum conqueſtus ſit. Quæ quum ita ſint, mirandum non eſt Feſtos hos dies, & Sacrum in eis otium, Dei authoritate inſtitutum, & jam inde à mundi origine religioſiſſimè ſanctiſſiméque uſurpatum, ab ipſo quoque Filio Dei Domino ac Servatore noſtro Ieſu Chriſto in aſſumpta humanitate in terris obſervatum fuiſſe. Nam & Sabbatho docuit, & aliorum concionibus interfuit. Ad diem quoque Feſtum Paſchæ Hieroſolymam eum aſcendiſſe Evangelica hiſtoria teſtatur. Fecit hoc non tam ut adimpleret legem, quàm ut Feſtos dies, cœtibus Sacris deſtinatos, ſuo exemplo comprobaret, & eos etiam in Novo Teſtamento à fidelibus ſuis obſervari debere demonſtraret. Non quòd Feſta Moſaica in Chriſti Eccleſia locum ampliùs habere debeant: nam quia, ſicut diximus, vel in memoriam revocabant beneficia Iſraëlitis peculiariter exhibita, vel typi & umbræ fuerunt Meſſię & Redemptionis humani generis: ideò liberavit ab eis nouũ ſuum populum, & abrogavit Feſta Legalia, cum ſuis ceremoniis, & præciſa ac ſervili illa temporum obſervatione, in Cruce morte ſua Filius Dei Ieſus Chriſtus: quod ipſe etiam atteſtatus eſt in Cruce clamans, Conſummatum eſt,

eſt, nimirum quod de noſtræ Redemptionis negotio Deus ab æterno conſtituerat, & quę jam inde ab origine mundi multis ac variis ceremoniis adumbrata, promiſſa etiam, & à Prophetis prædicta fuerant, & quorum exequutorem ipſum eſſe oportuit: hæc, inquam, omnia unica hac voce teſtatur impleta, & quæcunque tantùm ad tempus διορθώσεως inſtituta fuerunt, abrogata eſſe. Docet hoc etiam Paulus, qui Coloſſ. 2. cap. dicit, Feſta Veteris Teſtamenti fuiſſe umbras futurorum, corpus autem Chriſti: quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, Feſta illa Moſaica fuiſſe adumbrationes Chriſti, & rerum quæ per illum perfici debuerint: quia verò Chriſtus corpus illarum adumbrationum exhibitus ſit, & omnia adimplerit, ceſſaſſe umbras: undè eodem loco vult, ne quis poſthac fideles Novi Teſtamenti judicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei Feſti. Et ad Galatas ſcribit, ſe timere, ne fruſtrà laborarit inter eos, quum dies ad veterum morem & conſuetudinem obſervent Menſes & Annos. Sed hoc tantùm vult exemplo ſuo nos docere Servator noſter, ut habeamus certos dies cœtibus Sacris, ac Religionis exercitio deſtinatos & conſecratos, eóſque religioſiſſimè ſanctiſſiméque colamus & obſervemus. Requirit hoc etiam à nobis Deus præcepto quarto Decalogi, in quo jubet nos feriari ab omnibus operibus externis & corporalibus, tùm ut vacemus Deo, rebúſque Divinis, & ut conveniamus ad audiendum verbum Dei, ad preces & uſum Sacramentorum, tùm etiam, ut quies concedatur ſervis & operatiis. Hæc lex non ſublata eſt per Chriſtum, quemadmodum nec reliquæ Decalogi leges, ut quę non per Moſem, ſed per ipſum Filium Dei, Angelum fœderis promulgatę, digito etiam Dei tabulis lapideis ſcriptæ, in Arcam, quę typus Chriſti fuit, impoſitę, denique ab ipſo Chriſto & Apoſtolis illuſtratę & confirmatæ fuerunt. Vnde D. Irenæus etiam contra Hæreſes lib. 4. cap. 31. Decalogum à cæteris legibus ſic diſtinguit, ut illum dicat eſſe amicitiæ cum Deo, & concordię cum proximo, & vitę: reliqua verò præcepta, ſtatuta & judicia eſſe ſervitutis & ſigni. Servitus autem Veteris Teſtamenti ejúſque ceremoniæ & ſigna ſublata quidem ſunt, amicitia verò cum Deo, & concordia cum proximo, ſeu dilectio fraterna & Chriſtiana nequaquam. Veriſſimè igitur Philo Iudæus, in libro Biblicarum Antiquitatum, Decalogum vocat Legem Teſtamenti ſempiterni, & præcepta æterna, quę non tranſeant. Proinde Petrobruſianorum ſententia locum nullum inter Chriſtianos habere debet, qua docuerunt Feſta prorſus nulla in Chriſti Eccleſia eſſe debere. Dies verò illi cœtibus Sacris conſecrati, eorúmque determinationes debent eſſe liberę, adeóque non ſic in Novo, ut in Veteri Teſtamento obligant in conſcientia, ſed tantùm ſcandali & contemptus ratione: nec etiam ita certis temporibus ſunt affixi & alligati, ut ſi ex uſu Eccleſiæ eſſet, ipſaque neceſſitas poſtularet, non liceat mutare, & in alios commodiores dies transferre: proindéque dies iſti determinati ad feriandum non debent etiam, in & per ſe conſiderati reliquis diebus haberi Sanctiores & Sacratiores, ſed ſolùm tanquam determinati & inſtituti diſciplinæ, politiæ & ordinis gratia; ſecundùm quem omnia in Eccleſia fieri debere Paulus monet, & propterea cum hac determinatione conſiſtat æqualitas dierum. Docet hoc manifeſtè D. Hieronymus in epiſtolam ad Galatas: Ne inordinata, inquit, Congregatio populi fidem minueret in Chriſto; propterea dies aliqui conſtituti ſunt, ut in unum pariter omnes veniremus. *Non quo celebrior ſit dies illa quâ*

convenimus: ſed quo, quacunque die conveniendum ſit, ex conſpectu mutuo lætitia major oriatur, &c. Quamobrem etiam de Apoſtolis legimus, eos quidem ad cœtus Sacros determinatis diebus veniſſe, & in iis docuiſſe: illam verò determinationem nulla lege ſanxiſſe, ſed liberam reliquiſſe, Socrates in Eccleſiaſtica hiſtoria clariſſimè docet, Nuſquam, inquiens, Apoſtolus, nec ipſa Evangelia jugum ſervitutis illis imponunt, qui ad prædicationem accedunt, ſed Paſchatis Feſtum, & alios dies Feſtos ipſi homines ſuis quique locis propter remiſſionem laborum, & memoriam ſalutiferæ paſſionis, *ſicuti voluerunt*, ex conſuetudine quadam celebrarunt. Neque Servator ut Apoſtoli hoc nobis lege aliqua obſervandum eſſe mandarunt, neque pœnam nobis aut ſupplicium Evangelia vel Apoſtoli, ſicut Iudæis lex Moſis, comminatur. Et mox: Erat igitur, ait, ſcopus Apoſtolis, non de Feſtis diebus leges ferre, ſed rectam vitam ac pietatem inducere. Etſi verò Chriſtus & Apoſtoli inſtitutionem & determinationem Feſtorum dierum arbitrio & judicio cujuſque Eccleſiæ liberam reliquerint, tamen ad trecenteſimum uſque à nato in carne Filio Dei annum, dies Feſtos ac Solennes pauciſſimos habuerunt primi illi Chriſtiani, nimirum Dominicam diem, Paſcha, Aſcenſionem, Pentecoſten & Natalem Domini. Nam quia Chriſtus Adventu & Morte ſua liberavit Eccleſiam Novi Teſtamenti à jugo ceremoniarum Veteris, noluerunt ii qui Apoſtolos proximè ſequuti ſunt Doctores, & Eccleſiarum Rectores aliud rurſus fidelium cervicibus imponere, ſed in id potius omni opera, ſtudio ac diligentia incubuerunt, ut otium illud Feſtorum auditu Verbi Dei, memoria beneficiorum à Chriſto humano generi exhibitorum, precibus, eleemoſynis, & Sacramentorum adminiſtratione, quarum rerum cauſa datum & inſtitutum eſt, conſumeretur. Fuiſſe autem hæc primorum Chriſtianorum exercitia in ſuis illis pauciſſimis Feſtis ex Iuſtini antiquiſſimi Martyris Apologia ſecunda intelligitur: Omnes, ait, urbani & ruſtici ex agris in unum congregantur, & primò leguntur Scripta Prophetica & Apoſtolica. Secundò, Præſes orationem habet & exhortationem, ut bona quę lecta ſunt imitentur. Tertiò Cœtus omnis ſurgit ad preces. Quartò, celebratur Communio Euchariſtię. Quintò, conferuntur Eleemoſynæ ad ſuſtentationem pauperum, pupillorum, ægrotantium, exulum, &c. Hanc libertatem, quam Chriſtus ſanguine ſuo acquiſivit Eccleſię ſuę, & ſimplicitatem venerandę antiquitatis poſteros firmiter retinere & conſervare decebat: ſed dici non poteſt, quàm longè progreſſu temporis ab hac Regia via deflexerint. Nam primò, Feſta inſtituere cœperunt in honorem, non ſolùm Sanctorum, ſed vel opinione ſaltem talium. Scribit enim Sulpitius tempore Martini accidiſſe, ut nonnulli pro Martyre quendam Feſto die coluerint, de quo tandem compererint, quòd latro fuerit, & ob ſua ſcelera extremi ſupplicii pœnas ſolverit. Deinde, creſcente numero Divorum, Divarúmque, crevit etiam numerus Feſtorum, quę calamitoſioribus deterioribúſque ſubinde ſuccedentibus ſeculis, fæcéque mundi, ita prodigioſè accumularunt, ut non ſolùm Iudæorum conditio ſub lege tolerabilior fuerit, quàm Chriſtianorum noviſſimis his ſeculis ſub Evangelio, ſed etiam Chriſti ejúſque Feſtorum nulla vel parva admodùm ratio ſit habita ampliùs, Sancti verò cum ſuis Feriis ſoli imperium in Eccleſia obtinuerint. Tertiò, dies hos Feſtos verè aliis eſſe Sanctiores & Sacratiores docuerunt, ob typum nimirum,

nimirum, myſterium, umbram & figuram: nec eſſe ſublatam, ſed mutatam tantùm in Novo Teſtamento ſignificationem & diſcretionem dierum, quæ fuit in Veteri Teſtamento Ieſuitas hodie palàm docere non pudet. Hac autem ratione Iudaiſmum in Chriſti Eccleſiam manifeſtè reducunt, colorem quidem aliquem inducendo, myſterii ſcilicet & piæ ſignificationis nomine, par tamen jugum Religionis & Obſervationis ceruicibus fidelium imponendo. Quartò, Obſervationi Feſtorum, ſicut etiam aliarum ceremoniarum, adſcripſerunt cultum & meritum, qui comes eſt numeroſarum ceremoniarum: nam illarum ſplendore & pompa mentes hominum mirificè capiuntur & faſcinantur, ac mox iſta perſuaſione imbuuntur, quòd earum obſervatione Dei gratiam, favorem, & per conſequens Remiſſionem peccatorum ac vitam æternam promereantur. Vltimò, hos dies Feſtos ritibus & ceremoniis quibuſdam non ſolùm ridiculis, ineptis & ſuperſtitioſis, ſed etiam profanis & palàm impiis celebrauit poſteritas, quas partim ex Iudaiſmo, partim ex Gentiliſmo mutuata eſt. Quum enim ex Iudæis & Gentibus ſimul ad Chriſtianam Religionem paulatim homines converterentur, multa quiſque ex priſtino errore, cui aſſueverat, retinuit, quæ deinde ipſo uſu paulatim confirmata, vel paululum immutata, & minus rectè ad alios fines tranſlata ſunt. Vel ſi Ethnicorum Feſta à Chriſtianis in ſuas converterentur Solennitates, quod ſæpè factitatum legimus, nomen ſolùm mutatum fuit, ritus verò, ceremoniç & ſuperſtitiones eædem manſerunt. Hoc autem ſic fieri voluit Gregorius Magnus Romanus Pontifex, qui lib. 9. cap. 71. præcipit, Feſta Paganorum ſenſim in Chriſtiana eſſe commutanda, & quædam ad ſimilitudinem eorum facienda. Rationem hanc reddit Beatus Rhenanus in ſuis ad Tertulliani librum de Corona militis Annotationibus, Opus fuiſſe olim multa Chriſtianis indulgere, quod ſenes plerunque ad noſtram Religionem converſi fuerint, ideóque haud facilè adduci potuerint, ut ſemel receptam conſuetudinem abiicerent. Quæ tamen ratio, ſi eam ad verbi Dei regulam examinaverimus, valde infirma eſt. Paulus enim docet 2. Cor. 6. nullum conſortium eſſe juſtitiæ cum injuſtitia, luci cum tenebris, Chriſto cum Belial, nullam partem fideli eſſe cum infideli: non poſſe convenire Templo Dei cum Simulachris. Ergò ne conveniet Eccleſiæ Chriſti cum impiiſſimorum Gentilium ritibus ac ceremoniis impuriſſimis? Reſpondet etiam ad hanc rationem Tertullianus, qui in Apologetico cap. 42. Quis hoc, inquit, ſuſtinere aut defendere poteſt? Iudæis dies ſuos Feſtos exprobrat Spiritus Sanctus: Sabbatha, ait, veſtra, & Neomenias, & Ceremonias odit anima mea: nobis, quibus Sabbatha extranea ſunt, & Neomeniæ, & feriæ aliquando à Deo dilectç, Saturnalia, Ianuariç, & Brumç, & Matronales frequentantur, munera commeant, ſtrenç conſonant, luſus, convivia conſtrepant. O melior fides nationum in ſuam Sectam, quæ nullam Solennitatem Chriſtianorum ſibi vendicat, non Dominicum diem, non Pentecoſten etiamſi noſſent, nobiſcum communicaſſent, ne Chriſtiani viderentur. Nos, ne Ethnici pronuntiemur, non veremur. Vtitur argumento à minore ad majus: ac ſi diceret, Si Deus Iudæorum Feſta propter illorum abuſum odit, quæ tamen ab eo pręcepta & inſtituta fuerunt, quantò magis odio habet Ethnicorum Feſta & ritus à Diabolo ad Dei contumeliam excogitatos? Deinde, ſi hæc ipſa Iudæorum Feſta, quæ olim Deo grata fuerunt, nunc Chriſtianis abo-

minatio

minatio eſſe debent, quantò magis iidem alieni eſſe debent ab Ethnicorum Feſtis, quę Deo non modò nunquam grata, ſed ſemper inviſa fuerunt? Denique, ſi Ethnici tam ſtrenui ſunt Religionis ſuæ Cultores, ut nullam Chriſtianorum Feſtivitatem, vel Ritum aliquem obſervent, tantùm ne Chriſtiani eſſe videantur, quę ergò hæc eſt amentia atque perfidia, quòd Chriſtiani Ethnicorum Feſta colunt, eórumque ritibus & ceremoniis utuntur? Ex hoc igitur, hoc inquam fonte manarunt in Chriſtianam Religionem non modò ſuperſtitiones multæ ac varię, ſed etiam ritus profani & impii Bacchanalium, Stultalium, Lupercalium, Vinalium & ſimilium Feſtorum Ethnicorum, quibus etiam num hodie ita ſedulò utuntur homines, ac ſi lege aliqua ita fieri oporteat. Intelligitis, opinor, pro veſtra prudentia, Viri Ampliſſimi, ex his, quę hucuſque à me dicta ſunt, Feſtorum dierum Religionem Antiquiſſimam ſimul & Sanctiſſimam eſſe, & propterea quoque in Eccleſia Chriſti retinendam. Intelligitis, etiam, quàm procul in hoc uno Feſtorum negotio poſteræ ętates à Primitivę Eccleſię ſimplici quidem illa, ſed tamen abſolutiſſima perfectiſſimáque forma receſſerint. De his verò, quę pauciſſimis hic attigi verbis, in hoc toto libro, quem vobis offerimus, pluribus ago. Et primò quidem contra Petrobruſianorum errorem probo, Feſta ex Chriſti Eccleſia non eſſe ſublata, ſed ſemper debere eſſe ſtatos & certos dies, quibus tota Eccleſia ad Religionis exercitium congregetur, non obſtantibus quotidianis cœtibus & concionibus. Deinde libertatem Chriſtianam circa Feſta, quam ęternus Dei Filius ſanguine ſuo nobis acquiſivit, evidentiſſimis teſtimoniis Verbi Dei & SS. Patrum Veteris Eccleſiæ, rationibúſque firmiſſimis aſſero. Tertiò, non in creaturarum mortuarum, quantumvis Sanctiſſimarum, ſed in ſolius Dei honorem Feſta inſtituenda, in iíſque Deum unicum colendum & invocandum eſſe probo. Rationes autem, quibus in his & aliis ſimilibus contrariam ſententiam tueri ac defendere conatur *Robertus Bellarminus Ieſuita* in primo Tomo Diſputationum ſuarum, pro ea quam mihi Deus dedit gratia, refuto. Tum oſtendo, non ex noſtrorum, ſed Pontificiorum hiſtoriis ac ſcriptis, Originem, Progreſſum, Accumulationem, Ceremonias & Ritus, non tantùm Solennitatum, quas Generalia Feſta vocant, quòd generatim in omnibus Eccleſiis Pontificiis celebrentur, ſed etiam Particularium Feſtorum, quæ ſolùm ab una coluntur Eccleſia in aliquâ Provinciâ, Epiſcopatu, aut Parochiâ, vel etiam Villâ, ut inde intelligatur, prodigioſum hunc cumulum Feſtorum, ſub quo hodie Chriſtiani gementes, & tantùm non oppreſſi jacent, in Eccleſia Chriſti primę & medię ętatis non fuiſſe, ſed ſerò tandem, creſcente Idololatriâ & Divorum Cultu, à ſuperſtitionum Patronis inductum fuiſſe, & proinde vel hac etiam de cauſa Pontificios fruſtrà, plenis, quòd dicitur, buccis, vetuſtatem ſubinde crepare. Sequutus autem ſum ordinem, quo in Calendario, ut vocant, nomina Sanctorum, quibus horum Feſtorum pars ſaltem aliqua celebratur, ſunt annotata. Feci hoc partim in Germanorum noſtrorum gratiam, qui iſtiuſmodi Calendariis potiſſimùm utuntur, & quodammodo delectantur, ut cognoſcant, plurimos eorum, quorum, ceu Deorum, nomina in ſuis iſtis Calendariis deſcripta habent, nihil minus quàm Sanctos & Deos aliquos eſſe: partim verò, ut ſic occaſio daretur, aliquo ſaltem modo detegendi fraudes, dolos, impoſturas & fabulas, quibus verè Sanctorum vitas otioſi Monachi commaculatunt, & ſimul quoque de

multis

multis aliis dicendi, quę ad noſtram hiſtoriam Originum pertinent. Quum autem vetus ſit conſuetudo, multorum jam ſeculorum exemplis confirmata Regibus, Principibus, Rebuſpublicis, Civitatibus, aut Magni Nominis, benéque de Eccleſia & patria meritis Viris libros, qui in lucem emittuntur, dedicare & inſcribere: ego, Viri, pietate & prudentia Ornatiſſimi, Vos potiſſimùm elegi, quibus hos meos labores conſecrarem: in quo Vir Nobiliſſimus *D. Ioannes Henric. Henzelius* à Dægetſtein, Dominus in Elgeuu, &c. veſtrę Vrbis Nominíſque Amantiſſimus, me plurimùm multas ob cauſas confirmavit. Eſt enim Civitas veſtra Municipium conjunctiſſimum fidiſſimúmque Vrbi & Reipublicæ Tigurinorum, ſub quorum etiam patrocinio longè florentiſſimum & feliciſſimum factum eſt. Nam non ſolùm libertatem illam corporum, quæ toti Heluetiæ communis eſt, ſed, quod omnium maximum, animarum quoque ſub eorum auſpiciis eſt adeptum, lucem nimirum Evangelii, quę, diſcuſſis, ſingulari Dei beneficio, denſiſſimis errorum nebulis, & obſcuriſſimis Antichriſtianiſmi tenebris, his poſtremis temporibus reuelata eſt. Accedit etiam læta & diuturna pax, qua ſub Magnificorum Dominorum Tigurinorum tutela, ſaluis ſuis priuilegiis & immunitatibus, ſecurè fruitur, in eáque & honoribus & opibus cùm publicis tùm privatis augetur in immenſum quotidie. Sed hæc Vobis communia ſunt cùm aliis multis. Illud verò Ampliſſimi Viri, Veſtræ Pietati, Prudentię, & Liberalitati peculiariter tribuendum, quòd non ſolùm verbum Dei in Vrbe veſtra publicè annunciatur, & purè docetur, Miniſtri Eccleſiæ in pretio & honore habentur, ſed etiam, quòd ea æquitate & juſtitia in veſtro munere utimini, ut optimæ conſtitutæ Reipublicæ formam hodie apud Vos invenire liceat. Quòd in eo toti eſtis, ut Veſtra Iuventus, Seminarium Reipublicæ, Vera Religione, Pietate & bonis Moribus jam inde à cunabulis imbuatur: in cujus rei gratiam mox ab initio Reformationis Scholam in Vrbe veſtra aperuiſtis, quam ante annos haud ita multos, propret multiplicem eius fructum, in meliorem ordinem redegiſtis, ædificatis, ſumptibus non exiguis, in huius Scholæ uſum, magnificis ædibus, & Prę-ceptoribus ſtipendiis, liberaliſſimè aſſignatis. Hanc Pietatem, hocque ſtudium verè Divinum & Chriſtianum licet etiam videre in Sanctiſſimis illis Veteris Eccleſiæ Monarchis, Regibus, Principibus, aliíſque Magiſtratibus, qui & Scholas inſtituerunt, & opibus, facultatibus, conſilio denique, authoritateque ſua eas juvarunt. Intellexerunt enim, quantum in Religione propaganda, & conſervanda momenti habeat vera & legitima Scholarum Inſtitutio. Animadvertit id etiam Iulianus Apoſtata, & propterea Scholas Chriſtianorum claudi præcepit, ut ignorantia & inſcitia impediti, ſuam Religionem adverſus Philoſophorum argutias amplius defendere non poſſent. Quum verò neque Religio abſque literis tradi commodè queat, neque Literæ & Scholæ florere abſque libris, neutra autem conſeruari, & ad poſteros tranſmitti poſſint, ſi vel nullę ſint Bibliothecæ, vel nulla earum cura habeatur, prudentiſſimè quoque ſapientiſſiméque judicaſtis utile fore, pro Schola & Vrbe Veſtra Bibliothecam, tanquam armamentarium quoddam Sapientiæ, inſtituere ac adornare: quod etiam ab antiquis temporibus multorum Potentiſſimorúmque Regum, Principum ac populorum opus fuiſſe legimus. In quo propoſito ſi ſtrenuè perrexeritis, non ſolùm veram Religionem & ſtudia bonarum literarum vehementer in urbe veſtra promoue-

bitis,

bitis, ſed etiam Vobiſipſis ſempiternam memoriam, & immortalem gloriam apud omnes bonos comparabitis. Veſtræ denique Beneficentiæ hoc quoque peculiariter adſcribendum, quòd Noſodochium pro alendis ſenibus, egenis & ægrotis ciuibus: Xenodochium etiam pro ſuſcipiendis pauperibus peregrinis opulentiſſimum habetis. Omitto ſummam humanitatem, qua omnes, qui vel ad Vos veniunt, vel per Vrbem veſtram in Germaniam proficiſcuntur, excipitis. Hæc & ſimilia, Ornatiſſimi Viri, me in veſtri amorem & admirationem abripuerunt, impulerúntque, ut hunc meum librum Vobis dedicarem atque offerrem. Vos igitur nunc, quod unum ſupereſt, Ampliſſimi Viri, rogo atque obſecro, ut hoc meum qualecunque in pietatem, aliáſque multas & præclaras virtutes veſtras, ſtudium & officium boni conſulere, & mei erga vos amoris & obſervantiæ perpetuum teſtimonium benignè recipere dedignemini. Deum Opt. Max. oro, ut Vos Incolumes, Veſtrámque Rempublicam florentem, quam diutiſſimè conſeruet, AMEN. *Datæ Tiguri Calendis Martii, Anno à nato in carne Filio Dei 1593.*

VESTRÆ AMPLITVDINIS

Obſervantiſſimus

Rodolphus HOSPINIANVS
Tigurinus.

DE ORI-

DE
ORIGINE, PROGRESSV, CEREMONIIS, & RITIBVS
FESTORVM DIERVM
APVD CHRISTIANOS.

In Hiſtoriam de Origine & Progreſſu FESTORVM DIERVM *apud Chriſtianos*, PROLEGOMENA.

QVONIAM de Origine & Progreſſu Feſtorum dierum apud Chriſtianos hoc libro tractare conſtitui, haud inutilè fore arbitratus ſum, ſi prius, quàm in ſpecie ſingulorum Feſtorum Originem, Authorem, Tempus & Occaſionem referrem, in genere pauca quædam Προλεγομένων loco præmitterem: Primò, An ne dies aliqui conſecrandi ſint Cultui Divino, & obſervandi à nobis in Eccleſia Chriſti. Deinde quæ ſit libertas Chriſtianorum Novi Teſtamenti, quod ad Annos, Menſes, Dies & alias Circumſtantias ad Feſta pertinentes attinet: vt inde intelligatur, quæ fuerit in Veteri Teſtamento, quæque ſit in Novo de Feſtis Diebus ſententia & doctrina. Tertiò, in cuius honorem Feſta ſint inſtituenda & celebranda, in ſolius ne Dei, an etiam Sanctorum & Creaturarum mortuarum. Quartò, ſi breviter perſtringerem numerum, obſervationes & vſum Feſtorum dierum primitivæ, & recentioris Eccleſiæ: inde enim intellecturos facilè omnes ſperarim, quantus acervus & cumulus Feſtorum progreſſu temporis excreverit, qui abuſus, quæ κακοζηλία & ſuperſtitioſæ opiniones irrepſerint, & quàm longè à veræ Antiquitatis veneranda ſimplicitate ac veſtigiis Eccleſia vel hac ſaltem in parte paulatim receſſerit.

CAPVT I.

An ſint Feſti Dies à Chriſtianis celebrandi.

Petrobruſianorum error de non obſervandis Feſt.

EX libri tertii capite quinta vita S. Bernardi intelligitur, Petrobruſianorum errorem fuiſſe, Feſtos dies omnes ad ceremonias Iudæorum pertinere, & propterea nullas eſſe debere apud Chriſtianos, quum ceremonia Veteris Teſtamenti omnes Chriſti adventu ſint impleta, & ideò ſublatæ. Quorum etiam ſententia Anabaptiſta hodiè ſuffragari videntur. Iis annumerant nos quoque Ieſuita, quos falsò Lutheranos, Zuinglianos & Calviniſtas nominant, & ſcribunt, nos quidem admittere dies Feſtos, ita verò, ac ſi non admitteremus: ſed quam inſignem nobis iniuriam faciant in ſequentibus demonſtrabitur.

Petrobruſianorum argumenta.

Pro confirmatione autem ſua opinionis adduxerunt Petrobruſiani Apoſtoli Pauli authoritatem, qui ad Coloſſ. 2. cap. ſcribit, Nemo vos iudicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei

Feſti. *Et ad Galatas* 4. Dies obſeruatis, Menſes & Annos: timeo vos, ne fruſtra laboraverim in vobis. *Ad Romanos cap.* 14. *inquit:* Alius judicat diem inter diem, alius judicat omnem diem. *Hoc eſt, alius putat unum diem eſſe Sanctum, alium Profanum: alius verò omnes dies putat eſſe æquales. Aiunt præterea eundem Apoſtolum ibi eodem modo reiicere dierum dedicationem, quo ciborum delectum: docere autem, nos Euangelica libertate ita liberatos eſſe à ciborum delectu, ut non tantùm non teneamur à carne ſuilla, vel ab alia abſtinere, ſed ut ne quidem fas ſit certas de delectu ciborum leges conſtituere in Eccleſia. Similiter igitur ſtatuendum, à dierum diſcrimine, & Feſtis diebus Sabbathorum, Pentecoſtes, Paſchatis & Tabernaculorum ſic nos liberatos eſſe, ut non liceat poſthac alias in priorum locum Ferias certis legibus indicere, & Dies Feſtos inſtituere. Eam denique aiunt libertatis eſſe rationem in Novo Fœdere, ut nos obſervemus perpetuũ Sabbathum, de quo Iſaias 66. cap. Quemadmodum enim Iudæi ab operibus ſervilibus abſtinere & ſic carnaliter obſervare Sabbathum debuerunt, ita nos Chriſtianos abſtinere à peccatis & per omnem noſtram vitam feriari, adeòque perpetuum Sabbathum ſervare debere. Quare ſi rurſus certi dies inſtituantur, in ea re libertatem Chriſtianam graviter violari, & nos denuò Iudaicis legibus ac ceremoniis ſubiici volunt.*

Rationes contra Petrobruſianorum errorem. *Sed multa ſunt quæ hunc errorem oppugnant, non modò conſuetudo veteris Eccleſiæ, ſed rationes quoque momenti & ponderis non exigui. In primitiva enim Eccleſia ab Apoſtolorum ætate obſervatum fuiſſe videmus, ut licet homines ſingulis diebus ad audiendum Dei Verbum convenirent, nihilominus tamen haberent certos dies quibus in publicum cœtum magna frequentia congregarentur: ex eorum numero potiſſimùm dies, quem Dominicum vocamus fuit, quemadmodum ſuo loco indicabitur. Eiuſmodi autem conventus Eccleſiaſticos non ſolùm veteris Eccleſiæ exemplo, ſed etiam expreſſa Chriſti promiſſione fuiſſe probatos ex cap. decimo octavo Matthæi intelligitur, ubi inquit, Si duo vel tres in nomine meo congregati fuerint, illic ero in medio eorum. Quod ſi verò duorum vel trium cœtui intereſt Dominus, non dubitandum, ſi univerſa Eccleſia in nomine Domini conveniat Deum Spiritu ſuo in medio eius eſſe. Niſi autem ſtati ſint, & ſuos habeant conſtitutos dies eiuſmodi cœtus, quomodo haberi poſſunt? Omnia decenter & ordine gerenda inter nos ſunt, ex Apoſtoli ſententia, 1. Corinth. 14. Quî autem hoc fieret ſi alius pridiè, alius hodiè, alius poſtridiè ad cœtum ſacrum conveniret, & quisq; ſuo arbitrio ageret? nonne hoc eſſet chaos quoddam & confuſio quædam? Tantùm igitur abeſt, quin decorum & ordo, niſi iſta politia & moderatione, conſervari poſſit, ut præſentiſſima impendeat Eccleſiæ perturbatio & ruina, ſi diſſolvatur. Equidem optandum vehementer eſſet, ut quotidiè conveniremus, quo ſic tolleretur omnis dierum diſcretio, & Deo eiuſque cultui quotidiè decideretur particula aliqua temporis. Experientia autem ſatis docet, quàm vix id ab Eccleſia obtineri poſſet: alii enim avocantur propter victum parandum: alii ſunt negligentiores: alii ex contemptu, vel etiam impietate quadam rariùs accedunt. Quod ſi igitur à multorum infirmitate, ne quid graviùs dicam, obtineri non poteſt, ut quotidiani conventus agantur, & charitatis ratio plus ab illis exigere non permittit, cur non pareamus rationi, quam nobis videmus Dei voluntate impoſitam? Adhac in illa veteri Iudaica Eccleſia quotidiè in templo ſtata & certa ſacrificia habebant, licebat hîs intereſſe Fidelibus quicunque ad Templum convenire poterant, & ibi commemorare promiſſiones atque invocare Deum: nihilominus tamen Sabbathum magna religione à Deo præceptum, & à Populo veteri obſervatum fuit: Sabbathum etiam graviſſimè inculcarunt Prophetæ. Vt igitur quotidiana Sacrificia non obſtabant Iudæis, quo minus religioſiſſimè Sabbathum colerent, & in eo convenirent in Templo ac Synagogis: ita quotidiani cœtus & conciones non obſtabunt, quo minus certo die tota Eccleſia congregetur.*

Reſponſio ad Petrobruſianorũ Argumenta. Explicatur locus Coloſſ. 2. *Quod verò obiicitur de obſervatione Dierum ex Apoſtolo, reſpondemus, Paulum Coloſſen. ſecundo, de Iudaicis Feſtis loqui, quorum ſuperſtitioſam obſervationem nonnulli in Chriſti Eccleſiam Apoſtolorum ætate introducere conabantur, illámque opinione neceſſitatis ita urgebant, ut dicere auderent, eos graviter peccare & Deum offendere qui in Novo Teſtamento Iudæorum Feſta non perinde ut in Veteri obſervarent. Apoſtolus igitur bonæ partem Evangelicæ veritatis ſeu libertatis magna vehementia hoc loco aſſerit, & contrariam ſententiam acriter refutat. Dicit enim, Nemo vos iudicet, id eſt, conſcientiæ ſcrupulum iniiciat vel condemnet, ob cibum aut potum, aut ob partem Diei Feſti, aut Novilunii, aut Sabbathorum. Et addit rationem graviſſimam, Hæc, inquit, fuerunt umbra futurorum, corpus autem Chriſti: hoc eſt, legalia illa diſcrimina ciborum & dierum fuerunt adumbrationes, & prima quaſi lineamenta perſonæ & officii Chriſti venturi: quia verò Chriſtus, corpus illarum adumbrationum, iam exhibitus eſt, ceſſarunt umbræ. Inde verò non ſequitur, nullos Conventus publicos certis & ſtatis diebus agendos. Siquidem in Eccleſiis ab Apoſtolis inſtitutis Sabbathi loco Dominica dies in hunc uſum ordinata fuit. Illum enim diem præſcribit Corinthiis, quo ſymbola, ad ſublevandos egenos Hieroſolymitanos Fratres, colligantur. 1. Corinth. 16. Ita non ſequitur, veteris Teſtamenti ſacramenta ſunt abolita, & Apoſtoli graviter eos obiurgarunt qui circumciſionem*

Eccleſia Chriſti obtrudere conabantur, Actor. 15. ergo in Novo Teſtamento nulla prorſus ſunt habenda ſacramenta. Vt igitur ſummatim dicam, Feſtorum Veteris Teſtamenti genus, quod morale & naturale eſt, abrogatum in Novo non eſt, ut nimirum homo deputet aliquod tempus vitæ ſuæ ad vacandum Divinis: ſed ſpecies tantùm, quatenus feſta illa expreſſo mandato Dei ad certas circumſtantias temporum determinata & alligata erant, quo ſcilicet die celebranda eſſent, quibus menſibus, quoto die menſis, quando inchoanda & finienda, ſub peccato mortali, & pœna damnationis. Hæ inquam circumſtantiæ, & neceſſariæ earum obſervationes, conſcientiis in Novo Teſtamento abrogatæ ſunt: ſed non ita, quaſi in Novo abſque ordine meræ debebant eſſe confuſiones in Conventibus Eccleſiaſticis. Etſi enim Paulus libertatem Chriſtianam in huiuſmodi circumſtantiis ſtrenuè hoc loco aſſerat, vult tamen alibi, ut in Conventibus Eccleſiaſticis omnia ordine fiant, & ita decenter, ut ſerviant ædificationi, & ſint incitamenta & retinacula pietatis, ac teſtimonia quòd Deus revera ſit in medio noſtri. Non enim Confuſionis Deus eſt, ſed Pacis, 1. Cor. 14. & Coloſ. 2. Gaudeo videns veſtrum ordinem.

Explicatio loci Gal. 4. *Locum Apoſtoli ad Galatas Ambroſius, quemadmodum & Auguſtinus in Enchiridio cap. 79. & in Epiſtola 119. ad Ianuarium cap. 7. de Ethnicorum vana ac ſuperſtitioſa Dierum obſervatione exponunt. Sic enim Auguſtinus ad Iannar. ſcribit: Eos inculpat Apoſtolus, qui dicunt: Non proficiſcar, quia poſterus Dies eſt, aut quia Luna ſic fertur. Vel proficiſcar ut proſpera cedant, quia ita ſe habet diſpoſitio Syderum. Non agam hoc menſe commercium, quia illa Stella mihi agit Menſem: vel agam, quia ſuſcepit menſem. Non commercium, Non plantem hoc anno Vineam, quia biſſextus eſt. In expoſitione autem Epiſtolæ ad Galatas dubiè hunc locum interpretatur, primò de Gentilium, deinde verò de Iudæorum ritu exponens. Vulgatiſſimus, ait, error Gentilium eſt, ut vel in agendis rebus, vel in expectandis eventibus vitæ ac negotiorum ſuorum, ab Aſtrologis & Chaldæis notatos Dies, Menſes, Annos, & Tempora obſervent. Fortaſſe tamen non opus eſt, ut hoc de Gentilium errore intelligamus, ne intentionem cauſæ, quam ab exordio ſuſceptam ad finem uſque perducit, ſubitò in aliud temerè detorquere velle videamur, ſed de his potius, de quibus cavendis eum agere per totam Epiſtolam apparet. Nam & Iudæi ſerviliter obſervant Dies, Menſes, Annos, & Tempora in carnali obſervatione Sabbathi, & Neomenia, & menſe novorum, & ſeptima quoque anno, quem vocant Sabbathum Sabbathorum. Quæ quoniam erant umbræ futurorum, iam adveniente Chriſto in ſuperſtitione remanſerunt, quum tanquam ſalutaria obſervarentur à neſcientibus quo referenda ſint: ut tanquam hoc dixerit Apoſtolus gentibus, quid prodeſt vos evaſiſſe ſervitutem qua tenebamini, quum ſerviretis elementis mundi, quando rurſus ad talia reditis, ſeducti ab eis, qui nondum agnoſcentes Libertatis ſuæ tempus, inter cætera opera Legis quæ carnaliter ſapiunt, etiam temporibus ſerviunt: quibus & vos rurſus ut antea ſervire vultis, & obſervare cum eis Dies, Menſes, Annos & Tempora, quibus ſerviebatis antequam Chriſto crederetis. Hæc omnia Auguſtinus. D. Hieronymus quoque in Comment. ad Galatas, hunc locum Pauli ſimpliciter & rectè de Iudæorum Feſtis accipit. Sive autem de Iudæis, ſive de Gentilibus intelligamus, neutro tamen modo ad confirmationem Petrobruſianorum ſententiæ facit.*

Explicatio loci Rom. 14. *De eorundem Iudaicorum Feſtorum obſervatione Paulus quoque Rom. 14. capite loquitur, Hieronymo teſte lib. 2. in Iovinianum: ut ſenſus ſit: Alius diſcernit inter diem feſtum & profanum ſecundùm Legem, & obſervat Iudæorum more Sabbathum, Neomenias, Paſcha, &c. & hoc infirmitati Fidei illorum tribuit, quod tamen in perfectioribus nequaquam tollerandum docet. Quamvis Origenes, Ambroſius, Occumenius & alii hunc locum traduxerint ad abſtinentias à cibis, & à carnibus, quas Chriſtiani nonnulli tum temporis obſervarint. Et hunc volunt eſſe ſenſum: alius iudicat diem inter diem, alius omnem diem, id eſt, aliqui ieiunant certis Diebus, ut Feria 4. 5. & 5. vel Sabbatho: alii ieiunant omni die. Quæ interpretatio mirificè Ieſuitis placet: ſed vera non eſt: aut probent ex Pauli ſcriptis, fuiſſe qui Apoſtolorum temporibus certis aliquibus diebus abſtinuerint à carnibus, aut ab alio aliquo genere ciborum: alii verò omnes Dies exiſtimarint ſibi eſſe Liberos.*

Reſponſio 1. ad Petrobruſianorum rationes. *Quod autem ad rationes attinet quas adducunt, reſpondeo ad primam, eodem modo reprobari à Paulo diſcrimen Ciborum & Dierum. Non autem propterea ſequitur inde quod volunt. Loquitur enim Apoſtolus de diſcrimine ex Lege Iudaica in Chriſti Eccleſiam inducto. Si enim certis & à Deo in veteri lege prohibitis cibis veſcerentur homines, mortaliter eos peccare docebant Pſeudoapoſtoli: ab hoc diſcrimine liberatos eſſe docet Fideles Paulus, & mundis omnia porrò munda eſſe inquit, proindeque certas leges de eiuſmodi diſcrimine in Chriſti Eccleſia non amplius ferendas. Similiter nec illud tollerandum ſcribit, ut Feſta Chriſtianorum ſic certis temporibus affigantur, ut non etiam aliis haberi & celebrari poſſint: quod in Veteri Teſtamento in uſu fuiſſe legimus, ubi Feſta ita certis diebus erant alligata, ut ſi ea aliis celebrare voluiſſent graviſſimè peccaſſent.*

2. *Ad ſecundam dico, perpetuum quidem Sabbathum Fideles in his terris agere debere, ſic vt Spiritu Dei illuſtrati ſemper Deum innocent, & à peccatis abſtineant: quia verò hoc illorum ſtudium ob carnis infirmitatem ſubinde interrumpitur, ideò ſolennes cœtus requiruntur, non ſolùm ad confirmandas mentes & alendas Verbo Dei ſed etiam vt alii hoc exemplo ad cognoſcendum Deum excitentur.*

Refutatio Ebionitarum hæreſis de ſeruando Sabbatho & Dominica die ſimul à Chriſtianis.

His teſtimoniis Pauli, & quæ de iis dicta ſunt, refellitur ſimul etiam Ebionitarum hæreſis, qui inter alia docebant, debere Chriſtianos ſeruare dies Feſtos Veteris & Noui Teſtamenti, Sabbathum nimirum & Dominicam diem, vt Euſebius refert lib. Hiſtor. cap. 27. Quem errorem Gregorii M. tempore nonnulli renouare voluerunt, vt eſt videre ex libro eius 11. Epiſt. 3. Ac referunt Chriſtianos qui hodiè in Æthiopia degunt, Sabbathum & Dominicam diem eodem honore habere & colere. Adeò autem apertè Paulus Ebionitarum opinionem confutauit, vt eum propterea non reciperent, ſed Apoſtatam eſſe dicerent, Euſebio teſte eodem loco, & Epiphanio hæreſi trigeſima, atque Irenæo libro prima, capite vigeſimo ſexto. Nec tamen mentiti ſunt Magdeburgenſes Centuriatores dicentes, Paulum ipſum indifferenter obſeruaſſe Sabbathum & Dominicam, vt Ieſuitæ calumniantur.

Paulus indifferenter obſeruauit Sabbathum & Dominicam diem.

Eius enim rei manifeſta extant teſtimonia in Actis Apoſtolicis. Nam decimo tertio cap. Paulus & Barnabas ingreſſi in Synagogam die Sabbathorum dicuntur. Eodem loco gentes rogabant eos, vt ſequenti Sabbatho ſibi loquerentur ſermonem. Et Paulus ac Silas die Sabbathorum egreſſi ſunt è Ciuitate ad flumen, ibique ſunt concionati, Actor. 16. Et Theſſalonicæ per tria Sabbatha diſſeruit Paulus. Rurſus Fratres vna Sabbathorum, id eſt, Dominica die, ad frangendum Panem conueniſſe dicuntur, Actor. 20. Primis enim annis aliquot Apoſtoli ceremonialia quædam Moſaica, vt res indifferentes, propter imbecilles, & nondum de abrogatione Legis Moſaicæ plenè edoctos, obſeruarunt, & Iudæis facti ſunt quaſi Iudæi, vt Iudæos lucrifacerent. Quum autem viderent falſos Fratres, & obſtinatos Iudæos, obſeruationem legis, tanquam neceſſariam ad ſalutem poſtulare, reſtiterunt eis Apoſtoli, & doctrinam de abrogatione legis, ac libertatem Euangelii ſtrenuè defenderunt. Imò Paulus Antiochiæ Petrum in gratiam falſorum Fratrum Iudaizantem grauiter reprehendit, Galat. 2. Idem Apoſtolus apertè docet, adeo eſſe abrogatam legem Moſis, vt ſi quis ea opinione circumcidatur, aut alias obſeruet legis ceremonias, quòd ſint neceſſariæ ad ſalutem, non poſſit ſaluari, Galatas quinta cap. Quæ etiam cauſa fuit, quòd Ebionitæ Paulum Apoſtatam nominarunt: hoc ipſo enim nomine videntur ſignificare voluiſſe, eum ab initio ceremonias Legis obſeruaſſe, poſtea verò eaſdem repudiaſſe, & abrogationem illarum docuiſſe. Eundem errorem damnauit etiam Concilium Laodicenum, celebratum circa annos Domini 364. vel ſecundùm alios 368. in cuius 29. Canone ſub Anathematis pœna præcipitur, ne Chriſtiani Iudaizent, & in Sabbatho vacent, ſed operentur potius. Gregorius M. quoque hunc errorem refutauit Epiſt. 3. lib. 11. & inter alia ſcripſit, Antichriſtum renouaturum Sabbathi obſeruantiam.

Ad argumentum autem illorum, deſumptum ex illis verbis Exod. 31. Cuſtodite Sabbathum meum: Pactum eſt ſempiternum inter me, & filios Iſraël, ſignúmque perpetuum: *lib. 1. de Feſtis Iudæorum, &c. reſpondimus, vbi de Sabbatho egimus.*

Capvt II.

De Libertate Chriſtiana circa Feſta.

Feſta in veteri Teſtam. ad certa Tempora erant aliis ligata.

FESTI *Dies in Veteri Teſtamento, ad certa tempora, & certas temporum circumſtantias erant alligati: ita quidem vt Sabbathum hoc tantùm ſeptima hebdomadæ Die, qua Deus à creandi opificio quieuit: Paſcha à decimo quinto die iuxta legalem ſuppoſitionem à veſpera ad veſperam, per ſeptem continuos dies vſque ad vigeſimum primum menſis Niſan: Pentecoſte quinquageſimo die à craſtino Sabbathi Paſchæ: Tabernaculorum autem Feſtum à decimo quinto vſque ad vigeſimum primum incluſiuè Menſis Tiſchri, celebrari debuerint, ita ſtrictè & præcisè vt ad mortem peccaſſent, & damnationis pœnam incurriſſent, ſi aut alias intermiſiſſent, aut aliis Diebus & Temporibus celebrare voluiſſent. Erat igitur hæc Temporum obſeruatio circa Feſta non libera, aut in hominum arbitrio poſita, ſed ex præcepto Dei præcisè neceſſaria.*

Feſtorū Moſaicorum ſignificatio.

Adhuc Feſta illa Moſaica vel in memoriam reuocabant vetera Dei beneficia Iudæorum genti peculiariter exhibita, vel rerum futurarum, & præcipuè venturi Meſſiæ typi & vmbræ fuerunt. Sic Deus Sabbathum obſeruari voluit, cùm in memoriam rei admodum ſtupendæ & memorabilis, conditæ ab ſe machinæ Mundi, tùm etiam Liberationis Ægyptiacæ. Paſcha ex mandato Dei, non ſolùm propter memoriam redemptionis ex Ægypto, atque aliorum beneficiorum, quæ Deus tum in gentem Iudæam contulerat: ſed omnium maximè propter Typum Meſſiæ, qui ſanguine ſuo & morte genus humanum à captiuitate Peccati, Mortis, Diaboli & Inferni definito tempore liberaturus, & in libertatem Filiorum Dei vindicaturus erat, celebrari debuit.

Pente-

Penteceſtes Feſtum in memoriam reuocabat promulgationem legis Diuinæ in monte Sinai. Scenopegiorum ſeu Tabernaculorum ſolennitas inſtituta fuerat in memoriam beneficiorum, quæ in deſerto populo Iſraelitico exhibuit Deus.

Feſtorũ in Nouo Teſtamento ratio. *Hæc verò ſimul omnia, non ſolùm præciſa & neceſſaria temporum obſeruationes, ſed & ipſa Feſta, conſcientiis in Nouo Teſtamento abrogata ſunt penitùs. Non quòd Eccleſia Chriſti ſine ſtatis & certis Feſtis diebus vel poſſit vel debeat eſſe. Nam, vt alio loco docuimus, naturale eſt, vt dies ſint certi & determinati, quibus feriemur ab operibus externis & corporalibus; tùm vt vacemus Deo rebuſque Diuinis, & in iis conueniamus certo in loco ad auditum Verbi Dei, Preces & Vſum Sacramentorum: tùm etiam vt quies concedatur ſeruis & operariis noſtris. Hi verò dies, eorúmque determinationes, non ſic in Nouo, vt in Veteri Teſtamento obligant in conſcientia, ſed tantùm ſcandali & contemptus ratione: nec etiam ita certis temporibus ſunt affixi & alligati, vt ſi ex vſu Eccleſiæ eſſet, ipſaque neceſſitas poſtularet, non liceat mutare & in alios commodiores dies transferre: proindéque etiam Dies iſti determinati ad feriandum non debent, in & per ſe conſiderati, reliquis diebus haberi Sanctiores, quaſi myſterium & figuram, vel ſignificationem aliquam, vt in Veteri Teſtamento, contineant: ſed ſolùm tanquam determinati diſciplinæ, ordinis ac politiæ gratiâ, & propterea cum hac determinatione conſiſtat æqualitas Dierum.*

Teſtimonium 1. quo probatur præciſas & neceſſarias Feſtorũ obſeruationes in nouo Teſtam. eſſe ſublatas. *Sententia hæc noſtra de Chriſtianæ Libertate circa Dies Feſtos, confirmatur,* PRIMO *teſtimoniis Apoſtoli, paulò antè quoque à nobis citatis. Nam ad Rom.14.cap.ait:* Alius iudicat diem inter diem, alius iudicat omnẽ diem. *Ad Galatas 4.* Dies obſeruatis, Menſes & Annos: timeo vos, ne fruſtrà laborauerim in Vobis. *Et ad Coloſſ.2.* Nemo vos iudicet in cibo, aut in potu, aut in parte Diei Feſti. *Et ad Hebræos hæc omnia quaſi confirmans dicit:* Tranſlato Sacerdotio, neceſſario fit & legis tranſlatio.

2. SECVNDÒ *probatur Chriſti, Apoſtolorum & Primitiuæ Eccleſiæ exemplis, quæ ſatis docent, Feſta in Nouo Teſtamento res eſſe indifferentes & medias, & propterea ſub nulla neceſſitate abſoluta Eccleſiæ Chriſti imponendas. Chriſtus enim in Sabbathis & reliquis Feſtis non ſolùm docuit, ſed aliorum Concionibus interfuit. Vt autem oſtenderet, ſe illud liberè, & non ex neceſſitate facere, contra opinionem neceſſitatis, de abrogatione Sabbathi Moſaici, & verbo docuit, cùm diceret, Filium Hominis Dominum eſſe Sabbathi: & factis ſæpiùs Libertatem illam comprobauit, cùm Sabbathis ſanaret, & Diſcipulos ſpicas in Sabbatho confricantes, defenderet. Eam ob cauſam etiam Conuentus ſuos ad docendum Verbum Dei, aliis ſæpius diebus extra Sabbathum celebrauit: atque labores, qui in caſu neceſſitatis & charitatis in ipſo Sabbatho ſuſcipiebantur, non damnauit, tantùm operas illas externas, quæ Miniſterium & Sanctificationem turbant & impediunt, prohibitas eſſe, oſtendit Marc 11. cùm, docens in templo, non permiſit vt quiſquam vas deportaret per templum. Eodem modo Apoſtoli primùm tollerarunt illorum infirmitatem, qui ſine ſuperſtitione Moſaicos dies obſeruabant, vt patet ex 14. cap. Rom. Deinde oſtenderunt ſuo exemplo, in Nouo Teſtamento liberum eſſe, vel ſingulis diebus, vel quocunque die commodum videretur, ad tractandum Verbum & Sacramenta, & ad publica ſeu communia Pietatis Exercitia, conuenire. Ita die Sabbathi docuerunt, Acto.13. 16. 17. & 18. Sic Pentecoſten quoque obſeruauit Paulus, Actor.20. & 1. Corinth. 16. Præterea vt oſtenderent exercitia Eccleſiaſticorum conuentuum in Nouo Teſtamento non eſſe alligata ad certos dies; ipſi quotidiè perſeuerarunt in doctrinâ, in communicatione, Fractione Panis, & Precibus, Act. 5.*

In primitiuâ ſimiliter Eccleſiâ duarum præcipuarum Feſtiuitatum, diei Dominicæ & Paſchatis; ex quibus etiam de aliis leuioribus facilè iudicare licet, adeò non fuit aſtricta certo tempori obſeruatio, nec vlla etiam certa lege præcepta, quin ſimul etiam aliis diebus feriari & conuentus Eccleſiaſticos celebrare liceret. Nã præter Dominicam diem, quarta etiam & ſexta Feria hebdomadæ, Epiphanio Teſte, conuentus Publicos celebrarunt. Poſt Chriſti quoque Aſcenſionẽ abſque vllo offendiculo nonnulli Chriſtianorum cum Iudæis Paſcha celebrarunt, alii verò in Dominicam proximam poſt 14. Lunã reiecerunt, quæ diuerſitas diu non eſt obſeruata, nedum à quoquam reprehenſa. Sozomenus libra 2. cap. 19. indicat. Conſtantinopoli, & alibi ferè vbique, Sabbatho & prima Sabbathorum conuentus Eccleſiaſticos celebraſſe Fideles. Idem libro primo, cap. octauo, & Euſebius libro quarto, vita Conſtantini, referunt, Imperatorem hunc lege edixiſſe, vt Dominicum diẽ, & eum qui Sabbathum antecedit, quem vulgus diem Veneris vocat, colerent, Illámque ipſam horum Feſtorum obſeruationem non alia conditione præcepit piiſſimus Imperator, quàm vt ruri poſiti, ſi neceſſitas poſtularet, agrorum culturæ liberè licentérque inſeruire poſſint, quum frequenter eueniat, vt non aptiùs alio die frumenta ſulcis, aut vites ſcrobibus commendari poſſint, ne fortè occaſione momenti pereat commoditas cœleſti prouiſione conceſſa: verba ſunt decreti Conſtantini ad Elpidium, in codicis libro 3. titul. 12. D. Auguſtinus

quoque teſtatur Epiſt. 118. alios quotidiè communicare Corpori & Sanguini Dominico: alios certis diebus accipere: alibi nullum diem intermitti quo non offeratur: alibi Sabbatho tantùm & Dominico; alibi tantùm Dominico. Tandem concludens, TOTVM, *inquit,* hoc genus rerum LIBERAS habet Obſeruationes.

TERTIÒ *probatur noſtra ſententia teſtimonio Socratis, qui etiam dies Feſtos liberos, & ſub nulla neceſſitate, aut lege aliqua impoſitos in prima Eccleſia fuiſſe manifeſtiſſimè teſtatur lib.5.cap.22. hiſt. Eccleſiaſtica. Quam enim de Libertate Chriſtiana circa Feſtos dies, ciborum delectum & alia huiuſmodi eleganter diſſeruiſſet ex Paulo, in hæc verba erumpit tandem:* NVSQVAM igitur Apoſtolus, nec ipſa Euangelia, iugum ſeruitutis illis imponunt, qui ad Prædicationem accedunt, ſed Paſchatis Feſtum, & alios dies Feſtos ipſi homines ſuis quique locis propter remiſſionem laborum, & memoriam ſalutiferæ Paſſionis, SICVTI VOLVERVNT, ex conſuetudine quadam celebrarunt. NEQVE Seruator aut Apoſtoli hoc nobis lege aliqua obſeruandum eſſe mandarunt, neque pœnam nobis aut ſupplicium Euangelia vel Apoſtoli, ſicut Iudæis lex Moſis, comminatur, &c. Et mox: Erat igitur, inquit, ſcopus Apoſtolis, non de Feſtis diebus ſancire, ſed rectam vitam ac pietatem inducere. *In eandem prorſus ſententiam, quin fermè totidem verbis, Nicephorus quoque libro 12. cap. 32.* Mihi, *inquit*, ſanè non rectè feciſſe videntur, qui olim de Paſchate tantopere diſſidentes contenderunt. Apoſtolus enim diſertis verbis ſanxit, non ſolùm de Circumciſione vetans, verùm etiam de diebus Feſtis cohortans, vt nequaquam diſceptantes ſegregemur. *Et mox*: Satis igitur, *inquit*, liquet, neque Sacrum Euangeliorum Librum, neque Apoſtolos, Chriſtianis ſeruitutem legis impoſuiſſe: ſed vt & Paſcha & reliquos Feſtos dies honorificè, QVANDOCVNQVE eis viſum fuiſſet, peragant, τῇ εὐγνωμοσύνῃ, id eſt, gratitudini eorum qui beneficio ſunt affecti, reliquiſſe. Proinde quia homines maximè Ferias amant, à laboribus in eis conquieſcentes, tum ſicuti cuique viſum erat, in regionibus paſſim, conſuetudine quadam per traditionem accepta adducti, ſalutiferæ Paſſionis memoriam colentes celebrarunt. Neque enim vel Seruator ipſe, vel eius Diſcipuli lege vlla, id obſeruandum eſſe ſtatuerunt: ſed neque in eum qui hoc ita non perageret, Condemnationem, aut Pœnam, aut Execrationem, ſicuti Moſis lex facere ſolita fuerat, vel Euangelica, vel Apoſtolica Scripta induxerunt, aut comminati ſunt. *Et paulò poſt*: Ipſis profectò Sanctis Apoſtolis conſilium illud propoſitum non fuit, vt ſibi de diebus Feſtis iudicium ſumerent, aut de eis leges ferrent: ſed potiùs Deo gratam vitam, virtutem & veram erga Deum pietatem traderent atque inducerent. *Hæc Nicephorus.*

QVARTÒ *confirmatur D. Hieronymi authoritate: nam in Epiſtolam ad Galatas, ad quæſtionem: An non etiam Chriſtiani Dies obſeruent, & ſua Feſta certis temporibus affigant, quum & ipſi ſtatis conueniant diebus, & Dominicam, Paſcha, Pentecoſten, &c. certis temporibus celebrent? ita reſpondet:* Ne inordinata, *ait*, Congregatio populi fidem minueret in Chriſto, propterea Dies aliqui conſtituti ſunt, vt in vnum pariter omnes veniremus. NON quò celebrior ſit dies illa quâ conuenimus: ſed quò quacunque die conueniendum ſit, ex conſpectu mutuo lætitia maior oriatur. Qui verò quæſtioni oppoſitæ acutiùs reſpondere conatur, illud affirmat, omnes Dies Æquales eſſe: nec per Paraſceuen tantùm Chriſtum crucifigi, & die Dominica reſurgere: ſed ſemper Sanctum Reſurrectionis eſſe Diem, & ſemper carne eum veſci Dominica. Ieiunia autem & congregationes inter dies, propter eos à viris prudentibus conſtitutos, qui magis Seculo vacant quam Deo, nec poſſunt, imò nolunt toto in Eccleſia vitæ ſuæ tempore congregari, & ante humanos actus, Deo orationum ſuarum offerre Sacrificium. Quotus enim quiſque eſt, qui ſaltem hæc pauca quæ ſtatuta ſunt, vel orandi tempora vel ieiunandi ſemper exerceat? Itaque ſicut nobis licet vel ieiunare ſemper, vel ſemper orare, & diem Dominicam accepto Domini corpore indeſinenter celebrare gaudentibus: non ita & Iudæis fas eſt omni tempore immolare Agnum, Pentecoſten agere, Tabernacula figere, & ieiunare quotidie.

Porrò probari etiam poteſt noſtra ſententia rationibus: nam ſi Feſtorum dierum obſeruatio non eſt in Chriſti Eccleſia res libera, ſed eorum determinatio obligat ad peccatum, grauius & intollerabilius Chriſtianorum erit iugum, quàm fuerit Iudæorum, quum longè plura ſint Feſta Chriſtianorum, quàm Iudæorum? de qua tamen Petrus ait Actor. 15. Nec nos, nec Patres noſtri portare potuimus. *Ratio 1. qua probatur, præciſas & neceſſarias Feſtorum obſeruationes in N. Teſtamento abrogatas.*

2\. *Deinde, Aureus Numerus, vt vocant, in hunc vſum excogitatus, vt Nouilunia & Plenilunia demonſtraret, quo ſemper & vbique die Dominica poſt verum Plenilunium Paſcha celebraretur, progreſſu temporis toties fefellit, vt luna exiſtente in cœlo vel dimidia vel plena, Aureus Numerus tunc oſtendat, ſeu potiùs fingat*

Nouilu-

Nouilunium. Quò ſit vt contra Niceni Concilii decretum, ſæpius Paſcha celebratum ſit, & adhuc hodie celebretur in menſe Immundorum, rarò verò iuxta Nicenæ ſynodi mentem & ſententiam, Dominica proxima poſt decimam quartam lunam. Hanc autem aberrationem, quæ ſæpiſſimè propter Aureum Numerum accidit, ideò diuinitùs permitti videtur aliquibus, vt reipſa oſtendatur, obſeruationes Paſchatis reliquorúmque Feſtorum dierum Liberas, nec opinione neceſſitatis ad certa tempora alligatas eſſe, ſed tantùm ordinis gratiâ ſeruari debere.

3 *Tertiò, ſi Feſti dies Chriſtianorum ſunt certis temporibus alligati, nec liberi, ſed abſolutè neceſſarii, & verè aliis diebus Sanctiores, cur reprehendimus Ethnicos, qui dies hos Fauſtos, illos Infauſtos dixerunt, & proinde etiam aliquos Feliciores, Religioſiores & ſacratiores aliis habuerunt.*

4 *Quartò, Propheta Daniel cap. 7. hoc Antichriſto tribuit, quòd dies & tempora mutaturus, aut ſaltem ſibi hanc poteſtatem vendicaturus ſit. Id autem à Pontifice Romano & Ieſuitis fieri, hos dies in & per ſe Religioſiores, & Sanctiores aliis ſtatuendo, nemo eſt, opinor, qui non intelligat.*

Ieſuitarum ſententia de obſeruatione Feſtorum dierum in N. Teſtamento.

Contrà verò Pontificii & tota Ieſuitarum cohors docent, Feſta Chriſtianorum non ſolùm ratione Ordinis & Politiæ, ſed etiam ratione Myſterii celebrari, eſſéque dies Feſtos verè aliis Sanctiores & Sacratiores, & illorum obſeruationem obligare Fideles non ſolùm ratione ſcandali & contemptus, ſed etiam in conſcientia.

Confutationes Ieſuiticæ noſtrorũ argumentorum, & ad eas reſponſio.

Quod autem ad Pauli teſtimonia attinet, quibus noſtram ſententiam confirmauimus, reſpondent primò, loqui ibi Apoſtolum de Iudæorum tantùm Feſtis, & propterea de Chriſtianorum Feſtis non eſſe intelligenda. Reſpondeo: *Falſa eſt argumentatio, Quæ Paulus de Iudæorum Feſtis loquitur, non ſunt ad Chriſtianorum Feſta trahenda. Nam ſi Chriſtiani iiſdem vel ſimilibus erroribus circa ſua Feſta ſunt impliciti, quibus Iudæi: Apoſtolus eos non tam in Iudæis, quàm etiam in Chriſtianis reprehendit & damnat, nam de ſimilibus idem eſt iudicium: alioquin Vetus Teſtamentum, in quo cum Iudæis tantùm agitur, & quæ in Nouo Seruator atque Apoſtoli in Iudæis & falſis Doctoribus ſui temporis reprehendunt, ad nos nihil pertinerent. At Chriſtiani eoſdem errores in ſuis Feſtis obſeruant, quos Iudæi: non minus enim illi quàm hi diſcrimen dierum obſeruant, dum Feſta ſua certis temporibus, non tantùm propter ordinem, ſed etiam ob Myſterium, Figuram & Significationem alligant, & ſic verè dies hos reliquis Sanctiores habent, ac Fideles non minus neceſſariò, quàm Iudæi ad illorum obſeruationem adſtringunt. Quare apud eos Moſaica ſeu Iudaica obſeruatio certorum Dierum non eſt ſublata, ſed mutata tantùm. Ergo.*

Deinde ex locis illis Pauli, præſertim eo qui eſt ad Coloſſ. 2. reſponſio grauiſſima ad Ieſuitarum argumentum elici poteſt à maiori ad minus. Si enim à Leuitica ſeu Moſaico dierum diſcrimine & obſeruatione in Chriſto liberi facti ſumus, quod Apoſtolus manifeſtè docet eo in loco, inquiens: Hæc fuerunt Vmbra futurorum, corpus autem Chriſti, hoc eſt, diſcrimina illa legalia ciborum & dierum fuerunt Adumbrationes, & prima quaſi lineamenta Chriſti venturi, quia verò Chriſtus, corpus illarum adumbrationum, iam exhibitus eſt, ceſſarunt vmbræ: multò minus igitur aliis decretis tenemur, quæ iuxta hominum Doctrinas & Mandata nouum dierum diſcrimen, adeoque etiam nouam ſeruitutem in Chriſti Eccleſiam inducunt.

Inſtant tamen Ieſuitæ ex Auguſtino, qui contra Adimantum cap. 16. ſic ait: Illi (Iudæi) ea ſeruiliter obſeruabant, non intelligentes ad quarum rerum ſignificationes & prænunciationes pertinerent: hoc in eis culpat Apoſtolus, & in omnibus qui ſeruiunt Creaturæ potiùs quàm Creatori: nam nos quoque & Dominicum diem, & Paſcha ſolenniter celebramus, & quaslibet alias dierum Feſtiuitates: ſed quia intelligimus quò pertineant, non Tempora obſeruamus, ſed quæ illis ſignificantur Temporibus. *Sed hæc falsò pro ſe & Pontificiis citant Ieſuitæ: & tam abeſt, vt ipſorum ſententia his Auguſtini verbis confirmetur, vt iis validiſſimè potiùs confutetur. Dicit enim, Paulum reprehendere in Iudæis, quòd dies ſuos Feſtos ſeruiliter obſeruent, non intelligentes quo pertineant: ſe verò intelligere quò Feſta ſua pertineant & quam ob cauſam inſtituta ſint ac celebrentur, & propterea non tempora obſeruare, ſed quæ illis ſignificentur. Hoc ſi facerent Pontificii quoque, ſi intelligerent finem dierum feſtorum, & propterea non obſeruarent tempora, non vtique detorqueretur in eos Pauli reprehenſio, & his Auguſtini verbis ſe quoque tueri poſſent: ſed quia verum finem ignorant, & propterea tempora non minus quàm Iudæi obſeruant, & hoc pacto Creaturæ, hoc eſt, diebus & temporibus potiùs quàm Creatori, ſeruiunt vt Iudæi, à Paulo etiam perinde vt Iudæi reprehenduntur, nec quicquam pro eis, ſed magis contra eos verba Auguſtini faciunt: dicit enim, quia ſeruiliter Iudæi Tempora obſeruarint, non intelligentes ad quarum rerum ſignificationes pertinerent, idcirco eos ab Apoſtolo reprehendi,* ET OMNES eos, qui Creaturæ potiùs quàm Creatori ſeruiant: *eoque iuſtiùs reprehenduntur, quòd Pontificii non tantùm Creaturæ temporum, ſed Creaturis inſuper hominum mortuorum ſeruiunt, imò eas colunt &*

adorant contra manifeſtum Dei Verbum. Hoc ſimul refutatur etiam altera Ieſuitarum reſponſio: magnum nimirum eſſe diſcrimen inter noſtra & Iudæorum Feſta *: nam illud diſcrimen non tollit id quod à Paulo reprehenditur: quodcunque enim ſit diſcrimen, ſi eodem modo in Feſtis noſtris peccetur à nobis, quo peccatum fuit à Iudæis in ſuis, eodem crimine etiam tenebimur.*

Ad exemplum Chriſti, Apoſtolorum & Primitiuæ Eccleſiæ conſuetudinem quod attinet, fatentur Ieſuitæ, Feſtorum obſeruationem ex ſe indifferentem eſſe, ſed poſita lege fieri neceſſariam. *Reſpondeo: Si Lex Diuina vel Chriſti vel Apoſtolorum demonſtrari poſſet de obſeruatione eiuſmodi, neceſſaria vtique fieret. Sed nulla prorſus dari poteſt. Teſtem habeo Socratem, qui lib.5.cap.22.Hiſt.Eccleſiaſticæ aptiſſimè dicit:* Nvsqvam Apoſtolus, nec ipſa Euangelia, iugum ſeruitutis illis imponunt, qui ad prædicationem accedunt, ſed Paſchatis Feſtum, & alios dies Feſtos ipſi homines ſuis quique locis propter remiſſionem laborum, & memoriam ſalutiferæ Paſſionis, sicvti volvervnt ex consvetvdine quadam celebrarunt. Neque Seruator aut Apoſtoli hoc nobis lege aliqua obſeruandum eſſe mandarunt, neque pœnam nobis aut ſupplicium Euangelia, vel Apoſtoli, ſicuti lex Moſis, comminatur. *Item.* Erat ſcopus Apoſtolis, non de Feſtis diebus ſancire, ſed rectam vitam ac pietatem inducere. *In eandem ſententiam Nicephorus etiam lib.12.cap.32.* Satis liquet, *inquit*, neque Sacrum Euangeliorum Librum, neque Apoſtolos Chriſtianis ſeruitutem legis impoſuiſſe: ſed vt & Paſcha, & reliquos Feſtos dies honorificè, qvandocvnqve eis viſum fuiſſet peragant. *Item:* Neque enim vel Seruator ipſe, vel eius Diſcipuli lege vlla, id obſeruandum eſſe ſtatuerunt, &c. *Rurſus:* Ipſis profectò Sanctis Apoſtolis conſilium illud propoſitum non fuit, vt ſibi de Feſtis diebus iudicium ſumerent, aut de eis leges ferrent. *Ergo ſi Eccleſia Chriſti Præceptoris & Apoſtolorum exemplum ſequi velint, determinabunt quidem Feſtos dies, illa tamen determinationes liberæ erunt, non abſolutè neceſſaria.*

Quæ verò de Apoſtolorum & Pauli maximè exemplo diximus, ad ea reſpondent Ieſuitæ: Paulum non coluiſſe Sabbathum, concionatum quidem tunc aliquoties fuiſſe, quòd eo die congregatos Iudæos inueniſſet, non quia ipſe coleret Sabbathum. *Reſpondeo, Docere, Ieiunare & ſimila peragere Sabbatho, eſt aliquomodo illud obſeruare & colere. Sed eſto non obſeruarit Paulus Sabbathum docendo in eo, tamen alios id ab initio facientes tolerauit, vt intelligitur ex 14.cap. Rom. Deinde Sozomenus lib.2.cap.19. & Auguſtinus Epiſtola 118. referunt, Conſtantinopoli, & alibi ferè vbique, Sabbatho & prima Sabbathorum conuentus Eccleſiaſticos celebraſſe Fideles. Quibus adde quòd Paulus Pentecoſten Iudæorum obſeruauit, vt eſt videre Actor.20. & 1.Cor.16. Quia enim multitudo frequens Iudæorum in Feſtis ſuis conueniebat, Paulus ea occaſione vſus eſt ad Euangelii propagationem. Conſtat etiam Apoſtolos ab initio naſcentis Eccleſiæ ceremonialia quædam Moſaica, vt res indifferentes, vſurpaſſe, propter imbecilles, & nondum de legis Moſaicæ abrogatione plenè edoctos, & Iudæis factos quaſi Iudæos, vt eos lucrifacerent.*

Teſtimonium Societatis, quo probauimus dies 3.
Feſtos in Primitiua Eccleſia liberos fuiſſe, & ſub nulla neceſſitate impoſitos, Ieſuitæ hoc argumento eludere conantur, quòd dicunt, Sociatem Hæreticum fuiſſe Nouatianum, & proinde teſtimonium eius in dogmatibus nullius eſſe momenti. *Scio equidem Socratem à Nicephoro lib.6. cap.36. & lib.9. cap.13. vt Nouatianum traduci. Rectène autem ac verè hunc errorem ei impingat Nicephorus, affirmare non poſſumus, niſi quòd caput 28. libri 4. vbi originem Nouatianorum hæreſis deſcribit, facit, vt ei iniuriam ab eo factam eſſe ſuſpicemur. Neque etiam Nouato de tempore celebrandi Paſcha cum Occidentalibus Eccleſiis contentionem vllam fuiſſe eodem loco teſtatur. Sed age fuerit Hæreticus Nouatianus, ánne propterea teſtimonium eius verum non eſt recipiendum? Fuiſſe Tertullianum Montani hæretici erroribus imbutum, habuiſſe reliquos, & quidem ſummos in Eccleſia Doctores ſuas quaſdam opiniones parùm commodas, & ſuos quaſi næuos in confeſſo apud omnes eſt, an verò ea quæ iidem illi verbo Dei conformia docuerunt, propterea non eſſent recipienda? Eſſe autem hoc Socratis teſtimonium verum, ex iis intelligitur, quæ de Chriſto, déque Apoſtolorum & Primitiuæ Eccleſiæ conſuetudine ex Verbo Dei, Euſebio, Epiphanio, Auguſtino & Sozomeno in ſecundo argumento pro noſtra ſententia confirmatione ſuprà retulimus. Adde, quòd Nicephorus lib.12. cap.32. eadem de re totidem ferè verbis quot & quibus Socrates teſtatus eſt: quem tamen hæreticum fuiſſe, ne ipſi quidem Ieſuitæ dicent. Vt igitur Socratis maximè teſtimonium non recipiat Bellarminus, Nicephoro ſaltem fidem habeat, qui noſtram ſententiam non minùs quàm Socrates confirmat.*

In verbis D. Hieronymi duas ſolutiones ad 4.
obiectam quæſtionem eſſe fingunt Ieſuitæ: & in prima duas Hieronymum cauſas Feſtorum Chriſtianorum reddere dicunt. Vnam, vt honoremus Chriſti Reſurrectionem, &

alia

alia Myſteria: & ex hac parte volunt diem Paſchatis celebriorem eſſe aliis diebus. *Verùm huius cauſa Hieronymus in hac parte reſponſionis ſua ne vno quidem verbo meminit, ſed Ieſuita pro more hoc ei affingunt, vt aliquid ſaltem habeant quod reſpondeant, Sed ſi maximè vt volunt Ieſuita, non tamen inde concludendum, Dies aliquos Celebriores eſſe aliis, alioquin Hieronymus ſibiipſi contradixiſſet. Alteram cauſam ob quam Hieronymus ſcribit Feſta apud Chriſtianos inſtituta, Ieſuita dicunt* eſſe, vt habeamus certos dies ordinis gratiâ: *& hac eſt vera ac ſola cauſa quam ibi Sanctus Pater reddit. In ſecunda ſolutione Hieronymus dicit,* Chriſtianis eſſe Dies omnes Æquales: *at hac non eſt noua ſolutio, vt volunt Ieſuita, ſed eadem cum priore: Si enim nulla dies celebrior eſt alia, ergo omnes ſunt Æquales:* Hæc autem verba dicunt hac æquitate temperanda, vt dicamus apud Chriſtianos eſſe inæqualitatem dierum, tùm ex præcepto Eccleſiæ determinantis dies, tùm ex ſignificatione & repræſentatione Myſteriorum. *Egregium ſanè temperamentum, ſi modè cum ſenſu verborum Hieronymi egregiè & probè conueniret. Non autem conuenire, & Ieſuitas in alium ſenſum verba Hieronymi violenter trahere mox apparebit, ſi ad ſcopum propoſita quaſtionis diligenter attendamus. Obiiciebatur igitur S. Hieronymo, quum Paulus tam grauiter moneat, ne Dies, Menſes, & Annos obſeruemus, aut diem inter diem iudicemus, hoc eſt, dies alios Sanctiores & celebriores aliis aſtimemus, an non id crimen incurrant Chriſtiani quartam Sabbathi obſeruantes, & Paraſceuen, & diem Dominicam, & Paſcha Feſtiuitatem, & Pentecoſtes Latitiam? Reſpondet,* Non hoc fieri à Chriſtianis, quòd Dies illos, quibus conueniant, celebriores & ſanctiores æſtiment reliquis. *Et quia nominatim in quaſtione mentionem fecerat dies Dominica, Paſchatis & Pentecoſtes, intelligimus ex hac Hieronymi reſponſione, eum hos ipſos Dies Celebriores reliquis non reputaſſe: & proinde falſum eſſe quod Ieſuita dicunt,* Ratione honoris qui Reſurrectioni Chriſti & aliis diebus debetur, negari non poſſe, quin dies Paſchatis celebrior ſit quàm alii dies. *Qua igitur cauſa eſt, ob quam Chriſtiani certis diebus Feſta ſua celebrant?* Ne inordinata, *inquit Hieronymus,* congregatio populi fidẽ minueret in Chriſto. *En Ieſuita, propter ordinem & politiam Eccleſiaſticam hoc fieri manifeſtiſſimè dicit, nec aliam aſſignat cauſam. Paulò poſt apertiſſimè dicit,* Omnes Dies Æquales eſſe: nec per Paraſceuen tantùm Chriſtum crucifigi, & die Dominica reſurgere: ſed ſemper Sanctum Reſurrectionis eſſe Diem, & ſemper carne eum veſci Dominica. *Vnde colligimus non obſcurè, hanc diem Dominicam, & hanc diem Paſchatis, & hos ipſos dies, quibus reliqua Feſta celebramus, neque ſoles, neque in ſe & per ſe conſideratos, Reſurrectionis, Paßionis, Natiuitatis & ſimilium Myſteriorum nos admonere, ſed quoſcunque alios dies, & proinde vel per totam noſtram vitam omnibus & ſingulis diebus Paſcha, Pentecoſten, & Dominicam nos celebrare poſſe, iuxta Hieronymum, vel quocunque certe die libuerit, ſic vt Dominicam diem etiam, ſi Eccleſia commoditas poſtularet, mutare & in aliam transferre liceret, modò ea ſit ex ſeptem hebdomada diebus vna, & hac mutatio vel tranſlatio ſcandalum & confuſionem nullam in Eccleſiam inducat. Hoc non ſine cauſa addo: nam quum vero ſimile ſit, Apoſtolos diem Dominicam in locum diei Sabbathi Iudaici ſubrogaſſe, ex peculiari Spiritus Sancti ſuggeſtione, adeóque diſcrimen quoddam ſit inter hanc diem, & reliquas Chriſtianorum Feſtiuitatee, non abſque graui ratione eam mutandam ſeu transferendam cenſeo, modò ne ſubiiciatur Eccleſia ſeruituti huius diei. Proinde nil impedit hoc loco ſignificatio Feſtorum: hac enim dies aquè nos poteſt admonere huius vel illius rei, vt alia, modò in ea conueniamus ad tractationem rerum illarum, quarum nos admonere debet. Neque etiam obſtat noſtra ſententia, vt volunt Ieſuita, Authoritas Eccleſia determinantis certos dies: nam hac determinatio debet eſſe libera. Deinde iam tum Hieronymi atate Dominica dies, Paſcha, & Pentecoſte erant determinata ab Eccleſia certis diebus, nihilominus dicit, hos ipſos dies non eſſe celebriores aliis, ſed omnes aquales eſſe.*

Ad primam autem rationem, qua noſtram ſententiam de libertate Chriſtiana confirmauimus, reſpondent Ieſuita PRIMÒ, *ex Auguſtini lib. contra Adimantum cap. 16.* Seruare Feſta Iudaicè eſſe iugum, non autem more Chriſtiano. *Sic verò in ſenſum alienum trahunt verba Auguſtini: non enim probare vult, iugum eſſe ſeruare Feſta Iudaicè: ſed indicare, quid doceat Apoſtolus his verbis, Dies obſeruatis, Menſes & Annos. Illud nimirum, Tempora hac non eſſe ſeruiliter obſeruanda, ſed illa potiùs qua hi ſignificantur. Hoc verò dicit Auguſtinus à Chriſtianis fieri, licet Dominicum diem, Paſcha & alias Feſtiuitates celebrent quia intelligant quò pertineant. Deinde ſi eſſet maximè hic ſenſus verborum Auguſtini, Feſta Iudaicè obſeruare eſſe iugum, non autem more Chriſtiane, quòd hi intelligant finem Feſtorum & Vacationis, illi non, tamen contra Pontificios hunc totum locum Auguſtini, non pro eis facere, ſuprà indicauimus, quum verum finem Feſtorum ignorent, & tempora non minus ſeruiliter quàm Iudai obſeruent, eóque modo creatura, id eſt, diebus ac temporibus potiùs*

Confutationes Ieſuiticæ rationũ noſtrarũ de libertate Chriſtiana circa Feſta & ad eas reſponſio.

quàm

quàm Creatori, perinde vt Iudæi, ſeruiant.

Secundò *dicunt*, Feſta Iudæorum verè fuiſſe grauia, quia cogebantur ſingulis Sabbathis non accendere ignem, non coquere cibos, non iter facere, niſi ad modicum ſpacium. Item oportebat eos ter in anno ex longinquo Hieroſolymam ad Feſta Maiora venire. In Paſchate cogebantur per ſeptem dies comedere Azyma Inſipida, & Lactucas amaras, & alia multa, quæ Feſta onerosa reddebant. Sua verò Feſta aiunt nihil habere laboris. *Reſpondeo primò, eſſe hanc fallaciam ſecundùm non cauſam vt cauſam. D. Auguſtinus Epiſtola* 118. *ad Iannarium conqueritur, Chriſtianam Religionem iam ſuo tempore ita Traditionibus Humanis, Ceremoniis ac Ritibus oneratam fuiſſe, vt Iudæorum iugum tolerabilius fuerit ſub lege, quàm Chriſtianorum ſub Euangelio & Gratia. Quòd ſi hæc Ieſuitarum cauſa vera eſſet, ob quam Feſta Iudæorum aliique Ritus & Ceremoniæ verè graues fuiſſent, an non Sanctiſſimus hic Pater mendacii accuſari potuiſſet? quum Iudæorum iugum longè grauiùs fuiſſet ob immenſos ac penè infinitos labores, quos in Sacrificiis, Feſtis aliiſque Ritibus & Ceremoniis ſuſtinuerunt. præſertim quum Auguſtini tempore Eccleſia Chriſti nondum tot ceremoniis vt hodie onerata fuerit. Dicitur autem iugum Chriſtianorum grauius, quoad Feſta, iugo Iudæorum, ob multitudinem Feſtorum, cùm Chriſtiani longè plura habeant quàm Iudæi. Deinde quòd Chriſtianorum Feſta ab hominibus tantùm, Iudæorum autem à Deo fuerint inſtituta, & proinde legalibus tantùm ſarcinis, vt Auguſtinus loquitur, non etiam, vt Chriſtiani, humanis Traditionibus & Conſtitutiunculis ſubiecti fuerint. Verùm ſit hæc Ieſuitarum vera ratio, non tamen quod volunt obtinere poterunt, ſed fateri cogentur, Chriſtianorum Feſta centuplo Iudæorum Feſtis grauiora eſſe. Feſtis, aiunt, diebus non licebat eis accendere ignem, coquere cibos & iter facere. Sed an hæc grauia & moleſta fuerint, pigris præſertim hominibus, cuius iudicandum relinquo. Item, inquiunt, oportebat eos ter in anno ex longinquo ad Feſta Maiora venire: in Paſchate cogebantur Azyma inſipida & Lactucas amaras comedere. Eſt hoc aliquid, at ſi conſideremus, quibus rebus Pontificii in ſuis Feſtis occupentur, illa præ his ludum iocúmque dixeris. Falſiſſimum igitur eſt quòd dicunt, ſua Feſta nihil habere laboris.*

Tertiò, *dicunt, Petrum Actor.* 15. *Legem Iudaicam intolerabile iugum vocare, non propter Feſta, ſed propter alias minutiſſimas & innumeras Ceremonias, quas non tantùm obſeruare, verùm etiam memoria tenere ferè impoſſibile erat. Verùm ô Sophiſta, non vocat hoc loco Apoſtolus legem Moſaicam iugum intolerabile, ob leniculas ſeu minutas aliquas ceremonias, ſed propter ſumma & præcipua eius capita, inter quæ Feſta non poſtrema erant: imò non tam ob legem Ceremonialem, quàm propter ipſam Moralem, ſiquidem Ceremonialia facilè ferebant, non autem Moralia.*

Hæc ſi diligenter conſiderentur, facilis erit ad Ieſuitarum argumenta reſponſio, quibus probare conantur, Dies Feſtos Chriſtianorum verè aliis eſſe Sanctiores ac Sacratiores, ob Typum nimirum, Figuram & Myſterium, nec eſſe ſublatam, ſed mutatam tantùm in Nouo Teſtamento, ſignificationem & diſcretionem dierum, quæ fuit in Veteri Teſtamento. *Imprudentiſſima ſanè & Ieſuitis digna doctrina, quippe cùm abrogationem omnium legalium ceremoniarum Apoſtolus cùm alibi, tùm verò maximè ad Hebræos apertiſſimè doceat, adeóque nomine mutati Sacerdotii abrogationem quoque eius ſignificet, ipſi tamen inter abrogationem & mutationem diſtinguere audent. Sed ita ſe ſuo indicio produnt ſorices, vt dicitur. Verè enim non mutarunt Ceremonialem cultum, vt abrogarent Iudaiſmum, ſed in fronte ſcriptum habet meretrix Babylonica Myſterium magnum, interpolando cultum Iudaicum, & colorem alium inducendo, par tamen iugum religionis & obſeruationis imponendo, idque, vt Ieſuitæ aiunt, myſterii ratione & piæ ſignificationis.*

Reſponſio ad Ieſuitarum argumenta.

Primum autem Argumentum eorum eſt; Diem Dominicam inſtitutam in memoriam Reſurrectionis Domini, Auguſtino teſte Epiſtola 119. ergo non ſolùm ratione ordinis Feſta celebrari, ſed etiam ratione myſticæ ſignificationis. *Reſpondeo, hanc diem in ſe & per ſe conſideratam, hanc ſignificationem non habere: quod etiam D. Hieronymus atteſtatur, inquiens,* Semper ſanctum eſſe Reſurrectionis Dominicæ diem. *Verbum autem Dei, quod hoc die annunciatur, Reſurrectionem Chriſti, & alia beneficia per eum nobis exhibita in memoriam nobis reuocat. Aſtipulatur nobis etiam D. Auguſtinus, qui citato loco non ſimpliciter dicit, celebrari diem Dominicam in memoriam Reſurrectionis, ita vt Reſurrectionem Chriſti ceu typus & figura quædam nobis adumbret & ſignificet,* ſed, *inquit,* vt in memoriam reuocemus quòd mortuus eſt Chriſtus & reſurrexit. *Hoc autem non fit propter diem, vel ab ipſa die, ſed per verbum & ex verbo Dei, ad cuius auditum & meditationem diem hanc inſtitutam ſcimus.* 1.

Ad ſecundum argumentum idem reſponderi poteſt, vbi dicunt, Si Feſtis diebus nulla relinquitur ſignificatio & myſterium, tollendi erunt dies Solennes, Natalis, Paſſionis, Reſurrectionis, Aſcenſionis Domini, & Pentecoſtes. Nam, *vt antea diximus, verbum Dei, non dies, ad cuius auditum in Natali, &c.* 2.

conue-

conuenimus, nos de Natiuitate, Reſurrectione, Aſcenſione Chriſti, &c. admonet. At non inde ſequitur, propterea tollendos eſſe hos dies: quia ordinis cauſa ſunt inſtituti, vt nimirum in iis ex verbo Dei, de his rebus admoneamur: Ita non ſequitur, Præceptor ſolùm erudit Diſcipulum, non tempus, ergò nullum conſtitutum tempus, nulla certa hora debent eſſe, quibus Præceptorem adeat Diſcipulus.

3. *Tertiò citant teſtimonia ex Patribus*, vbi dies Feſti dicuntur Sancti, Sacri, Myſtici. *Reſpondeo: appellantur quidem ſic, verùm non in ſe aut per ſe conſiderati, ſed reſpectu rerum, quæ in iis peraguntur. Codex Biblicus dicitur Sacer, non quòd libro per ſe, & quoad chartas ſeu papyrum Sanctitas quædam ſit tribuenda, ſed propter res quæ in eo comprehenduntur & docentur. At Pontificii non contenti actione ſancta, ab quam dies Sancti appellantur, ipſos dies Feſtos per ſe aliis ſanctiores, & partem Diuini cultus faciunt, adeò, vt inter religioſam obſeruationem ceremonialem Iudæorum, & ſuam hac in parte nullum diſcrimen interſit. Fatentur hoc manifeſtè Ieſuitæ cum dicunt*, dies Feſtos verè aliis eſſe Sanctiores, nec ſublatam in Eccleſia Chriſti, ſed mutatam tantùm eſſe ſignificationem & diſcretionem dierum legalium.

4. *Hinc etiam reſponſio peti poteſt ad quartum argumentum, vbi dicunt:* Si ratione ſolùm ordinis diſtinguerentur dies Feſti ab aliis, omnes dies Feſti eſſent æquales, nec vnus alio maior: vna enim eſſet ratio omnium. At non ita eſſe probant ex Ignatio, qui vocat diem Dominicam, diem Regalem, & Eminentiſſimam omnium dierum: ex Leone I. qui vocat diem Paſchæ, Feſtum Feſtorum omnium maximum: ex Nazianzeno, qui dicit Paſcha eſſe Feſtum Feſtorum, & Celebritatem Celebritatum, tantò cæteris omnibus maiorem, quantò Sol ſyderibus omnibus excellit: dicit idem, Paſchæ diem eſſe Regem dierum: ex Chryſoſtomo, qui Natalem Chriſti Feſtum maximum, & Feſtorum Metropolim vocat. *Reſpondeo, Vna eademque eſt ratio Feſtorum omnium, quoad dies, Hieronymo teſte, qui dicit*, omnes dies æquales eſſe, nec eſſe dies Feſtos, quibus conuenimus, aliis celebriores. *Quoad res autem, quæ in iis peraguntur, vna eſt præſtantior alia, cuius reſpectu dies ſic à Patribus appellantur. Ad hæc, non video, quodnam diſcrimẽ Patres inter Feſta citatis locis faciant. Ignatius vocat diem Dominicam, diem Regalem, & Eminentiſſimam omnium dierum. Leo vocat diem Paſchæ Feſtum Feſtorum omnium maximum. Nazianzenus dicit, Paſchæ diem eſſe Regem dierum. Chryſoſtomus Natalem Chriſti vocat Feſtum maximum, & Feſtorum Metropolim. Annon hæc coincidunt? Aut oſtendant Ieſuitæ magnum aliquod diſcrimen inter hos titulos, quibus Feſta diuerſa à Patribus ornãtur.*

5. *Quintò aiunt*, Obſeruatio Feſtorum, quæ præcipitur Exod. 20. ad cultum Dei pertinet: ſed illud præceptum ad nos quoque pertinet: ergo etiam noſtra Feſta ad cultum Dei pertinent. *Reſpondeo primò: obſeruatio illa Feſtorum, quæ in quarto decalogi præcepto mandatur, aliquo modo ad cultum Dei ceremonialem pertinuit, qui Chriſti aduentu ſublatus eſt. Secundò, Lex illa Dei moraliter conſiderata, præcipit nobis, vt ſtati & certi ſint dies, quibus conueniamus: obſeruatio verò illa dierum non eſt cultus Dei, neque ea colitur Deus, ſed rebus iis, quæ his diebus peraguntur. Officina, in qua ars aliqua exercetur, non ideò pertinet ad artem, neque eſt pars artis. Deinde Sacræ Literæ non prohibent ea quibus colitur Deus: at prohibet Apoſtolus obſeruationem Dierum, Menſium & Annorum: ergò hæc obſeruatio non eſt cultus Dei.*

6. *Sextò*, probant Chriſtum conſecraſſe tempus, *id eſt*, dies illos, quibus natus, vel paſſus, vel redditus nobis fuit deuicta morte, eò quod naſcens conſecrarit præſepe, moriens crucem, reſurgens ſepulchrum. *Huic argumẽto ineſt petitio principii, nam rem incertã per aliã longè incertiorẽ probare conantur. Nam ſi attactu ſuo præſepe, crucem & ſepulchrũ ita conſecrauit, vt Sanctitatẽ aliquã inde conſequuta ſint, eodẽ etiam modo conſecrauit os Iudæ Proditoris, quo illum oſculatus eſt: ſanctificauit etiam ſceleratas impiiſſimorum militum manus, quibus ceperunt illum & abduxerunt Hieroſolymam: Sanctam etiam reddidit terram Iudæam, quam pedibus ſuis calcauit: quod falſiſſimum eſt, ſi qua enim hodie eſt terra maledictioni obnoxia, Iudæa eſt. Adhæc, ſi conſecraſſet maximè & ſanctum reddidiſſet tempus ſua Natiuitate, Paſſione, Reſurrectione, Aſcenſione, tunc præciſè illi ipſi dies, non alii, quibus eſſet natus, paſſus & redditus nobis à mortuis, obſeruandi & celebrandi eſſent. Sed hodiè Paſchatis, & proinde etiam Reſurrectionis & Aſcenſionis dies non ita celebrantur: non enim cum Iudæis celebramus Paſcha, vt debebamus, ſiquidem hæc Ieſuitarum ratio vera ſit. Similiter etiam dies Natiuitatis eius non ita celebratur, qui omninò incertus eſt, quando nullo teſtimonio ſacro demonſtratur. Recepta quidem eſt illorum ſententia, qui arbitrati ſunt natum Chriſtum 8. Calen. Ianuar. & hoc die vulgò celebratur hodiè Natalis Domini: ſed hæc opinio multis rationibus improbari poteſt. Sic Eccleſia Romana Feſtum Sancti Petri ad Vincula obſeruat Calend. Auguſt. at illo die Petrus in Carcerem non fuit coniectus, nec Carcer ab Angelo effractus, nam diebus Azymorum iſta facta leguntur*

guntur Actorum 15. cap. Eadem ratio eſt diei Paßionis Dominicæ, quem fuiſſe dicunt alii 7. alii 20. alii 22. nonnulli 25. vel etiam 31. Martii: alii 2. 6. & 23. Aprilis.

7. *Vltimò*, vt probent ad obſeruationem eorum etiam Feſtorum, quæ non à Deo, ſed ab Eccleſia inſtituta ſunt, obligari homines in conſcientia, adducunt authoritatem Eccleſiæ, cuius præcepta obligent in conſcientia. *Reſpondeo, Eccleſiæ mandata obligare tunc in conſcientia, ſi Eccleſia audiat vocem Sponſi ſui & Paſtoris, hoc eſt, ſi mandata eius conſentiant cum verbo Dei. Hæc autem obligatio aduerſatur verbo Dei, & in primis Apoſtolo Paulo, qui ad Coloſſenſes ſecundo capite ſcribit: Nemo vos iudicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei Feſti. Et Galatas reprehendit, quòd Dies obſeruent, Menſes & Annos. Ergò hæc obligatio Romanæ Eccleſiæ eſt infirma.*

8. *Deinde* proferunt exemplum Mardochæi & Heſteræ Reginæ, qui Iudæos obligauerunt ad Feſtum Sortium, licet à Deo in particulari non fuerat mandatum: inde colligunt idem licere Eccleſiæ Chriſti. *Reſpondeo, exemplum non eſt lex. Deinde ſcimus in Veteri Teſtamento multos multa feciſſe, quæ nobis in Nouo non licent. Tertiò, non multùm fortaſſe aberrauerimus, ſi dicamus, hoc à Mardochæo & Heſtera ex peculiari Spiritus Sancti inſtinctu factum: hanc autem obligationem in Eccleſia Chriſti Spiritum Sanctum Authorem non habere, libertas per Chriſtum parta & verba Apoſtoli Pauli ſatis abundè docent.*

9. *Idem etiam reſpondemus ad Conciliorum decreta, quibus Feſta ſunt inſtituta. ad ea verè decreta quæ citant Ieſuitæ, peculiariter reſpondemus, contra nos non facere, nam nihil aliud præcipiunt, quàm vt dies Dominica ſeruetur, quod à Deo ipſo in quarto præcepto Decalogi mandatur.*

C A P V T III.

An Feſta in honorem Sanctorum Inſtituenda & Colenda? vbi & de Memoriis Martyrum.

Rationes ob quas Feſta nõ Sanctis inſtituenda.

FESTOS *dies non in Sanctorum mortuorum, ſed ſolius Dei Viuentis honorem inſtituendos & celebrandos, aliquot rationibus probatur. Primò, pertinent feriæ ad tabulam Decalogi primam, in qua Deus Religionis officia præſcribit, quæ ad Numinis ſui peculiariter, non etiam ad Diuorum cultum pertinent.* 1. *Ergo Feriæ ſolius Dei ſunt: & proinde qui in creaturarum honorem eas celebrant, Idololatriâ peccant.*

Secundò, Lex Decalogi quarta, Sabbatha ſoli Domino Deo noſtro, non etiam Sanctis vendicat. Septimò, *ait*, die Sabbathum eſt Domini Dei tui. *Non dicit, Sabbathum eſt Abelis, Noachi, Abrahami, &c. Eodem modo etiam de reliquis Feſtis ſubinde in lege præcipitur, vt Domino Deo ſeruentur. Sic Leuit. 23. ſcribitur:* Hæ ſunt feriæ Domini, *&c. Et*, Sabbathum Domini eſt, *&c. Et*, Phaſe Domini eſt: *Item*, Solennitas Azymorum Domini eſt. *Rurſus*, Erunt à 15. die menſis ſeptimi Feriæ Tabernaculorum ſeptem diebus Domino. *Et Leuit. 26. ait Dominus*, Cuſtodite Sabbatha MEA. 2.

Tertiò, Ferias Diuis inſtituere, pugnat cum Veteris & Apoſtolicæ Eccleſiæ conſuetudine, quæ in ſolius Dei honorem, non etiam Diuorum Feſta celebrauit. Vetus enim Teſtamentum non habuit ex tanta Patrum Sanctiſſimorum copia quenquam, cui dies Feſtos ageret. Similiter nec Apoſtoli vel in Ioannis Baptiſtæ, vel Stephani Protomartyris, vel Iacobi, vel alterius honorem Feſta inſtituiſſe leguntur. 3.

Adhæc in Feſtis diebus non ſolùm ſpectatur otium, ſed etiam ſanctificatio, vt hi dies conſecrati ſint ſacris rebus, & nos ſanctè in iis geramus. Hanc autem Sanctificationem nemo niſi ſolus Deus poteſt præſtare: itaque nemini dies illi conſecrandi quàm Deo. 4.

His adde, quòd inſtitutio Feriarum in honorem Diuorum Gentiliſmum ſapit: Gentiles enim dies ſuos Feſtos non Opifici & Creatori rerum, ſed ſuis Diis, hoc eſt, Creaturis dicarunt, Ergò qui idem faciunt hodiè Gentiliſmum in Chriſti Eccleſiam reducunt. 5.

Reſponſio Ieſuitica ad 1. noſtrũ argumentum, & eius confutatio.

Ad primum verò argumentum reſpondent Ieſuitæ, ſe Deo inſtituere Feſta, ſed in memoriam Sanctorum. *Reſpondeo, propter quod vnumquodque tale eſt; illud magis eſt tale: ſed propter Sanctos, & eorum honorem, cultùmque inſtituunt Ferias Deo: ſin minus, cur non ſufficiunt illis ſolius Dei Feſta? ergò magis propter Sanctos, quàm propter Deum. Hoc verò pugnat cum verbo Dei, ac rationibus modò adductis, & eſt cultus Idolatricus, in quo non minimam Religionis ſuæ partem collocant. Atqui Auguſtinus in lib. de Vera Religione cap. 55. dicit:* Non ſit nobis Religio cultus hominum mortuorum. Quia ſi piè vixerint, non ſic habentur, vt tales quærant honores, ſed illum à nobis coli volunt, quo illuminante, lætantur meriti ſui nos eſſe conſortes.

Cultus Duliæ & Latriæ.

Sed excipiunt, Cultum hunc, quem Sanctis tribuunt, inſtituendo in memoriam & honorem eorum Ferias, eſſe Duliam, non Latriam. Atqui, de re, non de voce quum ſit quæſtio, quis illis permittat tam ſecurè in re omnium maxima ludere? Verùm vt hoc omittamus, non aliud tamen conſequentur hac ſua diſtinctione, quàm cultum

cultum ab ipſis vni Deo præſtari: Sanctis autem ſeruitium: λατρεία enim Græcis, idem eſt quod Latinis cultus: δουλεία verò propriè ſeruitutem ſonat. Et tamen in Scripturis ſæpè confunditur hoc diſcrimen. Sed ſit perpetuum, nempe inquirendum eſt, quid vtrumque valeat: δουλεία ſeruitus eſt, λατρεία cultus. Maius autem quiddam eſſe ſeruire, quàm colere, nemo dubitat. Nam ei ſeruire durum eſſet ſæpenumerò, quem colere non recuſares. Itaque eſſet iniqua diſtributio, Sanctis aſſignare quod maius eſt, Deo quod minus eſt relinquere. Quæ cauſa eſt, quòd ne δουλεία, hoc eſt, ſeruitute quidem honorandos eſſe Sanctos, Auguſtinus velit. Scribit enim lib. de Vera Religione cap. 55. ſic: Quare honoramus eos (*Sanctos*) Charitate, NON SERVITVTE. Nolunt enim ſe ſic honorari à nobis. *Et mox*, Qui autem nos inuitant vt ſibi SERVIAMVS, & tanquam Deos colamus, ſimiles ſunt ſuperbis hominibus, quibus ſi liceat, ſimiliter coli volunt: ſed iſtos homines perpeti minus, illos verò colere magis periculoſum eſt. Omnis enim hominum Dominatus in homines, aut Dominantium aut Seruientium morte finitur; ſeruitus autem ſub Angelorum Malorum ſuperbia, propter ipſum tempus, quod eſt poſt mortem magis metuenda eſt. *Hæc Auguſtinus. Quòd autem ſanctus Pater hoc loco dicit*, ne ipſos quidem Angelos ſeruitute ſeu δουλείᾳ à nobis honorari velle, *non caret exemplo. Petrus & Ioannes quum adorare vellent Angelos, non cogitarunt & moliti ſunt defectionem à Deo, & pro Deo Angelos adorare ſtatuerunt: neque enim de tantis Apoſtolis tantum nefas cogitare fas eſt. Δουλεία ergò, vt vocant, (& vt Thomas Aquinas exponit) non λατρείᾳ Angelos voluerunt colere: id eſt, Deum adorare & colere vt Deum: ſed Angelos aliquantò depreſſiùs, vt eximios Dei legatos. At ea re grauiter peccarunt, nec talem cultum agnoſcere voluerunt Angeli.*

Argumenta Ieſuitarum pro Feſtis Sanctorum, & ad ea reſponſiones. 1.

Suam porrò ſententiam de feriis in honorem Sanctorum inſtituendis, Ieſuitæ nullo prorsùs vel teſtimonio, vel exemplo Sacrarum Literarum defendunt: ſed primò hac ratione: Feſti, *inquiunt*, dies rectè inſtituuntur ad recolenda Diuina beneficia: *& hanc rationem fundatam eſſe dicunt in Verbo Dei:* At non paruum beneficium eſt conſummatio alicuius Sancti, præſertim per martyrium: ergò rectè in eius memoriam feriæ inſtituuntur. *Syllogiſmus hic eſt ſecunda figuræ affirmatiuus, & propterea nihil concludit. Argumenti abſurditas perſpicua fiet, ſi reducatur ad primam figuram.*

Omnia dona Dei ſunt Feſtis diebus recolenda.

Sed conſummatio Sanctorum felix eſt donum Dei. Ergo.

Negatur hic maior, quæ vniuerſaliter falſa eſt, nec aliquo Teſtimonio Scripturæ probari poteſt.

SECVNDÒ *probant Memoriis Martyrum Primitiuæ Eccleſiæ, quarum originem & rationem omnem paulò altiùs repetam, quum ad præſentem de Feſtis tractationem propriè pertineant, non autem alio loco commodior de iis agendi occaſio futura ſit.* 2.

DE MEMORIIS MARTYRVM.

Martyrum cura habita in primitiua Eccleſia dum adhuc viuerent.

VEteres Chriſtiani, vt teſtatur Tertullianus in libro ad Martyres, non ſolùm externam curam corporibus Martyrum impendebant dum conſolarentur ipſos, & cibos eis in carcerem mitterent, aut ſi non admitterentur à Cuſtodibus ad colloquium, vel alioquin venire non liceret, mittebant libellos conſolatorios: ſed etiam ſpiritum eorum & ſanctum animi propoſitum precibus adiuuabant, quùm publicè in ſacrificiis, tùm priuatim in ſeceſſu Deum comprecantes. Sic etiam D. Cyprianus ad Confeſſores & Martyres captiuos ſcribens, Et nos quidem, *inquit*, veſtri diebus & noctibus memores, & quando in Sacrificiis preces cum pluribus facimus, & cùm in ſeceſſu priuatis precibus oramus, coronis & laudibus veſtris plenam Domini fauentiam poſtulamus. *Et Epiſtola 6. lib. 3. monet Presbyteros & Diaconos Romæ conſtitutos*, vt his qui propter Chriſtum in carcere ſunt, omnia humanitatis officia præſtent, ne quid eis quo ad curam deſit. Atque vtinam, *inquit*, loci & gradus mei conditio permitteret, vt ipſe nunc præſens eſſe poſſem, promptus & libens ſolenni miniſterio cuncta circa fortiſſimos Fratres noſtros dilectionis obſequia complerem. Sed officium meum veſtra diligentia præſentet, & faciat omnia quæ fieri oportet circa eos, quos in talibus meritis fidei ac virtutis ſuæ illuſtrauit Diuina dignatio. Corporibus etiam omnium (qui etſi torti non ſunt, in carcere tamen glorioſo exitu mortis excedunt) impartiatur & vigilantia & cura propenſior. *Hæc Cyprianus.*

Martyres defuncti à fidelibus non neglecti.

Verùm enimuerò vt adhuc in carne conſtituti Martyres veteribus illis Chriſtianis curæ erant, ſic nec defunctos negligebant. Diebus enim, quibus Martyrium fecerant, paſſi, & ex hac vita exceſſerant, Memorias & commemorationes eorum celebrabant, apud ſepulchra eorum conuenientes: nec id ſemel tantùm, ſed ſingulis quibúſque annis factitabant, quum videlicet ii dies recurriſſet, aut ſtatum commemorandorum paſſionum tempus aduenisſet. Docet nos hoc Cyprianus Epiſtola 6. lib. 3. ita ſcribens: Denique & dies eorum, quibus excedunt, annotate, vt commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare poſſimus. Quanquam

Tertullus fideliſſimus ac deuotiſſimus Frater noſter inter cætera ſolicitudinem & curam ſuam cum Fratribus in omni obſequio operationis impartit, qui nec illic circa curam corporum deeſt, ſcripſerit ac ſcribat, ac ſignificet mihi dies quibus in carcere Beati Fratres noſtri ad immortalitatem glorioſæ mortis exitu tranſeunt, & celebrentur hic à nobis oblationes & ſacrificia ob commemorationes eorum, quæ citò vobiſcum, Domino proſperante, celebrabimus. *Rurſum Epiſt. 5. lib. 4. hoc idem atteſtatur:* Sacrificia, *inquit*, pro eis ſemper, vt meminiſtis, offerimus, quoties Martyrum paſſiones & dies anniuerſaria commemoratione celebramus. *Sic Smyrnenſis Eccleſia in Epiſtola ad Philomelienſes, cuius fragmentum extat apud Euſebium lib. 4. cap. 14. ſcribit, ſe diem martyrii Polycarpi, cum gaudio & exultatione, coacto cœtu Eccleſiaſtico, celebraturum.*

Martyrum paſſionis dies celebrati, non Natiuitatis.

Vbi obſeruandum, quòd Chriſtiani Primitiua Eccleſia, non Martyrum natiuitatis, vt Ethnici, ſed mortis vel paſſionis eorum potiùs dies celebrandos inſtituerunt. Quod apertiſſimè quoque teſtatur Ambroſius in Orat. de Fide reſurrectionis: Nos quoque ipſi, *ait*, natales dies defunctorum obliuiſcimur, & eum quo obierint diem celebrari ſolennitate renouamus. *Et tamen dies illos quibus Martyres pro Chriſto fortiſſimè oppetierunt mortem, γενέθλια, hoc eſt, Natalia, ſeu Natalitia ipſorum vocarunt, vt teſtatur Tertullianus in lib. de Corona militis: Origenes lib. 3. in Iobum, & Smyrnenſium Epiſtola apud Euſebium. Factum hoc ideò à priſcis illis, quòd firmiter crederent, Martyres, ſicut etiam alios piè morientes, miſeram hanc vitam, quæ vallis lachrymarum dicitur, longè cum meliore commutaſſe, & ad æternam ac immortalem tranſiiſſe, ac verè iam regeneratos eſſe, ſecundùm illud Chriſti Ioan. 11. de Lazaro,* Non eſt mortuus, ſed viuit. *Item*, Qui credit in me, etiamſi mortuus fuerit viuet. *Et rurſus:* Qui ſermonem meum audit, & credit ei qui miſit me, habet vitam æternam, & in condemnationem non veniet, ſed tranſibit à morte in vitam. *Vnde etiam Origenes lib. 3. in Iobum, non diem mortis, ſed natiuitatis potiùs execrandum exiſtimat. In hanc ſententiam quoque in Sermone qui Euſebio Emiſſeno Epiſcopo adſcribitur de S. Geneſio ita legitur:* Beatorum Martyrũ paſſionis, Natales vocamus dies, quando eos martyrii vita, & gloriæ fides, dum ingerit morti, genuit æternitati, & perpetua gaudia breui dolori parturiit. Meritò planè dicendi Natales dies, per quos illi, qui nati fuerant in hanc fragilitatis humanæ miſeriam, ſubitò renaſcuntur in gloriam, vitæ perennis initium de mortis fine ſumentes. *Et Polydorus Vergilius lib. 6. cap. 8.* Feſtum, *ait*, alicuius Diui vocatur dies, & eſt ei ſacer, quo ille è vita migrauit ad cœlum. Nam quemadmodum quis naſci dicitur, quum de vtero matris in hanc prodit lucẽ, ita pari ratione poteſt meritò exiſtimari natus, cùm eius anima vinculis carnis ſoluta ad lucẽ redit ęternã. Vnde mos inoleuit, vt dies huiuſmodi diuotũ vitę extremos Natales, & Sacra illis ſolennia nõ Funebria, ſed Natalitia appellaremus. *Hæc Polydorus.*

Quando & à quibus Memoriæ Martyrum inſtituta.

De huiuſmodi autem Memoriis Martyrum nihil in ſacris literis, & ne in Apoſtolorum quidem ſcriptis quidquam exſtat. Libro quidem 8. Conſtitutionum Apoſtolicarum, quæ Clementi Romano, qui Apoſtolorum tempore vixit, adſcribuntur, dierum Apoſtolorum & Martyrum mentionem facit caput 39. Verùm libri illi à Gelaſio Papa damnati & inter apocrypha numerati ſunt, vt eſt videre diſt. 15. Sancta Romana. Smyrnenſes primi omnium, quod quidem ſciam, mentionem harum Memoriarum faciunt. Vnde etiam veroſimile videtur, Polycarpum primum fuiſſe Martyrem, cuius memoria die anniuerſaria, ex magno zelo & bona animi intentione, à Smyrnenſibus, quorum paſtor erat celebrata fuerit. In maxima ſiquidem authoritate non ſolùm apud gregem ſuum, ſed etiam apud vicinas & exteras Eccleſias fuit, & quòd ſanctiſſimæ eſſet vitæ, & quòd Apoſtolos, eoſque qui Chriſtum viderant & audierant habuiſſet magiſtros. Vnde in Catalogo Hieronymus ſcribit, Polycarpum Aſiæ totius Principem fuiſſe. Huic verò authoritati & exiſtimationi eius poſt mortem plurimùm acceſſit, non ſolùm propter vocem de cœlo ſibi factam, ad locum ſupplicii tendenti, quam multi ex aſtantibus audiuerant, ſed etiam propter ingens miraculum in eius Martyrio editum: quæ omnia in Epiſtola Smyrnenſium apud Euſebium diligenter referuntur. Mirum igitur non eſt, quòd tanti, & Deo ſibique tam chari viri memoriam religioſiſſimè coluerunt Smyrnenſes. Accepit autem martyrii coronam Polycarpus circa annum Chriſti 170. iuxta Euſebium in Chronico. Vnde non obſcurè etiam coniicitur, circa hæc demùm tempora prima fundamenta feſtiuitatum in Memoriis Sanctorum iacta eſſe. Poſt Smyrnenſium Epiſtolam Tertullianus meminit harum ſolennitatum in libro de Corona militis, & dicit, Annuas oblationes fieri ſolere pro natalitiis. *Simul tamẽ fatetur eas, ſicut etiã alia quãdõ, ſine lege Scripturæ, ſolius Traditionis titulo receptas fuiſſe. Meminit quoq; earũ Cyprianus & Origenes, vt in ſuperioribus videre licet.*

Smyrnenſes primi Memoriarum Martyrum mentionem faciunt.

Memoriæ Martyrum annuæ vnde.

Vnde verò conſuetudo hæc de Anniuerſaria Martyrum memoria, quæ nullum expreſſum in ſpecie, vel Teſtimonium vel Exemplum habet, originem traxerit, Cyrillus lib. 6. non obſcurè indicat, vbi dicit, hoc ad Græcorum vetuſtiſſimorum imitationem fieri, apud quos it qui

in

in Marathone ceciderant Anniuerſariis Laudibus coronati fuerint.

Progreſſus Memoriarũ Martyrum ſub Cõſtantino M.

Caterùm ex tam paruo initio res eò deuenit, vt huiuſmodi Memoria in omnibus penè Eccleſiis Conſtantini M. tempore ſolennes fuerint. Ac licet cauſa harum Memoriarum per Conſtantinum ſublata eſſet, ſcilicet vt in iis, quemadmodum mox dicetur, ad imitationem Fidei, Charitatis & Conſtantia Martyrum, reliqui inuitarentur in tam ſauis perſequutionibus, res ipſa tamen manſit, & indies altiores radices egit. Refert enim Durandus lib 7. cap.1. Rationalis, Conſtantinum Imp. partes tranſmarinas petentem, inueniſſe Euſebium Caſarienſem Epiſcopum virum ſanctiſſimum, cui dixerit: Pete à me vnde Eccleſia tua ditetur: Euſebium autem reſpondiſſe, Eccleſia mea ſatis abundat in diuitiis, ſed rogo te vt mittas per partes mundi & nomina Sanctarum, & tempora paſſionum, & ſub quibus, & qualiter, & in quibus locis paſſi ſint reſcribas. Et refert Euſebius, quòd quolibet anni die, plus quàm 5000. Sanctorum Feſta concurrant, excepta die Calend. Ianuar. qua intendebant Gentiles epulis & ſalennitatibus, non Martyriis Sanctorum. Imò ex Nazianzeni Oratione in Machabaos videre licet, etiam Machabaorum, Veteris Teſtamenti Martyrum, certo tempore memoriam celebratam fuiſſe. Sic enim ibi inquit: Machabaorum praſens eſt Feſtiuitas, qui licet minus honorentur à pleriſque, quòd non Chriſti gratia certarunt, omnibus tamen veneratione digni ſunt, quod ob leges paternas fortiter egerint. Quin vſu tandem venit, vt non ſolùm Martyrum, ſed etiam reliquorum Sanctorum, imò quorumcunque bonorum & laudatorum virorum, aut opinione ſaltem talium Memorias annuas iam tum Conſtantini M. tempore celebrare inciperent: quod de Palaſtinis teſtatur Sozomenus lib.3. cap.14. & Nicephorus lib.9. cap.15. vbi dicit, quòd iuxta hanc conſuetudinem ſuam Palaſtini memorias Hilarionis, Abrilli, Alexionis, Alaphiique Monachorum publicè celebrarint: id quod ſequentibus ſeculis magis magiſq; in conſuetudinem abiit.

Memoria omnium Martyrum non in omnibus Eccleſiis celebrata.

Ex Hieronymo autem ad Galatas cap. quarto colligitur, non omnia Feſta tot Martyrum, vbique in omnibus & ſingulis Eccleſiis celebrata fuiſſe, ſed pro varietate regionum in illis tantùm Eccleſiis, vbi & Martyria perpeſſi & ſepulti erant: ſicut etiam ex Panegyricis veterum conſtat. Et in Concilio Africano, de Conſec. diſtinct. 1. placet. ſancitur, vt nulla memoria Martyrum probabiliter, ſiue ſolenniter accipiatur, niſi aut vbi corpus Martyris, aut reliquia ſint, aut origo habitationis vel poſſeſſionis illius.

Forma Memoriarum Martyrum.

PORRÒ *Eccleſiaſticos hos conuentus ad Sepulchra Martyrum celebrarunt primitiua Eccleſia homines, tractatione verbi Dei, adminiſtratione Euchariſtia, Eleemoſynis & precibus. Vnde & Eraſmus in Concionatore ſuo,* Olim, *inquit*, certis diebus populus conueniebat ad nihil aliud quàm ad *δοξολογίαν*, ſic enim appellant & Græci gratiarum actionem. Illic Propheta aut Epiſcopus magnificis verbis attollebat in omnes creaturas Diuinam bonitatem: populus pſallebat hymnis & canticis ſpiritualibus Domino. Prædicabatur item laus Piorum, Martyrum maximè, qui morte ſua Deum glorificarunt, &c. *Miſſas autem in his Memoriis celebratas eſſe ex inſtitutione Felicis* 1. *Papa, vt decretalis eius Epiſtola* 2. *Antoninus titul.* 7. *cap.* 8. § 16. *Polydorus lib* 6. *cap.*8. *aliique aſſerunt, falſum eſt, quum eius tempore Miſſa nomen, nedum res ipſa prorsùs incognita fuerit. Pauli verò Epiſtolas lectas quanto ad martyrum Memorias agendas conueniſſent, Chryſoſtomus indicat in argumento Epiſtola ad Roman.*

Ad memorias Martyrum donaria allata.

Illud quoque ex Origenis lib. 3. *in Iobum conſtat*, Chriſtianos ad Defunctorum Memorias cibos, aliáque donaria ad pauperum & Clericorum vſum contuliſſe. *Teſtatur id etiam Auguſtinus lib.* 8. *de Ciuitate Dei cap. vltimo, inquiens:* Quicunque epulas ſuas ad Memorias Martyrum deferunt, quum appoſuerint, orant, & aufferunt vt veſcantur, vel ex eis etiam indigentibus largiantur. *Et lib.*6. *Confeßionum cap. ſecundo indicat;* matrem ſuam ad Memorias Sanctorum attuliſſe Mediolani pultes, & panem, & merum. *Meminit huius ritus etiam Ephrem. lib. de Pœnitentia cap.* 2. Cùm Sanctorum, *inquit*, memorias celebramus, memores ſimus omnium Debilium, Viduarum, Pupillorum, Peregrinorum & Pauperum.

Has autem Collationes ſeu diſtributiones Eleemoſynarum in Pauperes Tertullianus in libro de Monogamia, & de Corona militis, Auguſtinus Epiſt. 64. *& Chryſoſtomus in Orat. de Martyribus* Oblationes *vocant: quod etiam conſtat ex ſynodi* 4. *Carthagin. canonibus* 93. *&* 95. *diſt.* 90. *Oblationes. &* 13. *q.* 2. *Qui oblationes.*

Mos cõmeſſandi in Diuorũ Natalibus vnde.

Hac verò conſuetudo afferendi cibos & donaria ad Memorias Martyrum mox exquiſitis conuiuiis in Natalitiis Sanctorum originem & occaſionem dedit. Theodoretus enim lib. 8. *de Martyribus refert, ſuo tempore Sanctorum Martyrum ſolennitates populari epulo peractas fuiſſe. Author enim eſt Pontius Paulinus, populum, qui ad Natalem Sancti Felicis Nolam confluebat, epulari ſolitum in ade ſacra. Quam ob cauſam ipſe parietes templi picturis ex Veteri Teſtamento deſumptis, ornandos curauit, vt accumbentes in communi menſa ſpectandis*

illis occupati, temperantius conuiuium exigerent. Vnde mos commeſſandi in Dierum Natalibus antiquus eſſe intelligitur.

Factum autem ab ipſis, Theodoreto quoque teſte lib. 8. de Martyribus, & Concilio Africano cap. 27. ad Ethnicorum, Romanorum in primis imitationem, qui cùm ſuos, tùm aliorum & viuorum dies natales, genialéſue multis cum ceremoniis, Sacrificiis atque Conuiuiis celebrare conſueuerunt, vt ex Poëtis & Hiſtoriis eorum probari poteſt. Et Romani congiaria, viſcerationes & ſportulas in funeribus populo largiti ſunt, eodem prorsùs modo, quo etiam Chriſtiani poſteà. Quæ cauſa fuit, quòd ii qui in pietate Chriſtiana meliùs inſtituti fuerunt, hunc ritum non obſeruarunt. Sic enim Auguſtinus libro octauo, capite vigeſimo ſeptimo, de Ciuitate Dei ſcribit : Quicunque epulas ſuas eò deferunt, quod quidem à Chriſtianis melioribus non fit, & in pleriſque terrarum nulla eſt talis conſuetudo : tamen quicunque id faciunt, quas cùm appoſuerint orant, & auferunt, vt veſcantur, vel ex eis etiam indigentibus largiantur, ſanctificari ibi eas volunt per merita Martyrum. *Et libro 6. capite ſecundo refert*, Ambroſium Mediolani hæc à Chriſtianis, iis quoque qui ſobriè facerent, fieri vetuiſſe, ne vlla occaſio daretur ebrioſis ſeſe ingurgitandi, & quia illi quaſi parentalia ſuperſtitioni Gentilium eſſent ſimilima. *Cumque Mater Auguſtini Mediolani pultes, & panem & merum ad Memorias Sanctorum afferre vellet, iuxta Afrorum ritum & conſuetudinem, prohibita fuit ab Oſtiario, vt eodem loco ſanctus Pater teſtatur. Refert etiam B. Rhenanus in Annotat. ſuis ad librum Tertulliani de Corona Militis, hunc ritum Concilium Nicenum quoque & ſequentia apertè damnaſſe, quod primorum Conciliorum Canones oſtendant, quos in pluribus adhuc Bibliothecis extare dicit, digni profectò qui in lucem emittantur. Eos tamen qui hos aliósque ritus Ethnicos tollerarunt, B. Rhenanus eodem loco ſic excuſat, vt dicat, opus fuiſſe olim multa Chriſtianis indulgere, qui plerunque iam ſenes de paganiſmo ad religionem Chriſtianam conuertebantur.*

Finis Memoriarum Martyrum. 2.

In quem finem autem Memoria Martyrum hac forma, hócque modò celebrata ſint illuſtri narratione explicatur in Smyrnenſium Epiſtola, qua apud Euſebium lib. 4. Cap. 15. extat. Indicat enim illa Epiſtola Iudæos ſimul & Gentes inſtituiſſe apud Præfectum, ne Polycarpi corpus Chriſtianis traderetur, quod cupidiſſimè petierant, Ne relicto crucifixo Polycarpum eius loco inciperent colere. Reſpondet huic calumniæ Smyrnenſis Eccleſia : Ignorant, *ait*, miſerrimi, quòd neque Chriſtum aliquandò poſſumus derelinquere, qui mortem pro totius mundi ſalute ſuſtinuit, neque alium quenquam colere. *Quo igitur animi propoſito, quáue intentione huiuſmodi Memorias celebrarunt ?* Quoniam, aiunt, Verum Deum, & qui ſolus colendus ſit nouimus : Martyres verò tanquam Diſcipulos Domini diligimus & veneramur, quaſi integrè fidem Magiſtro ſeruantes & Domino, quorum nos quoque in fide & perſeuerantia charitatis optamus eſſe participes. *Et paulò poſt :* Nos, loquiunt, ambuſta oſſa pretioſiſſimis gemmis chariora, & omni auro probabiliora per ignem facta collegimus, ac ſicuti conueniebat ex more condidimus. Quo in loco etiam nunc, præſtante Domino, Solenoes agimus Celebréſque conuentus, maximè quidem in die paſſionis eius, ſed & cùm eorum memorias, qui prius paſſi fuerant, celebramus, vt ſequentium animi ad præceſſorum viam exemplis inſignibus ſuſcitentur. *His verbis ſancta hæc Eccleſia Aſiæ, cultum Martyrum diſertis verbis negat : honores verò eorum, qui in his Memoriis eis ſunt exhibiti, eo pacto deſcribit, non quo Pontificii ſuos Sanctos colunt, ſed vt Sacræ literæ præcipiunt. Chriſtum, aiunt, aliquandò non poſſumus deſerere : quod perinde eſt ac ſi dixiſſent, Chriſtum nunquam poſſumus deſerere. Ratio : Quippe qui mortem pro totius mundi ſalute ſuſtinuit. Sanguine ergo ſuo nos redemit, ſuúmque peculium fecit. Rurſus, Non poſſumus, aiunt, alium quenquam colere. Additur denuò cauſa: Quoniam Verum Deum, & qui ſolus colendus ſit nouimus. Verus, aiunt, Deus, & ſolus quidem colendus eſt. Dicat aliquis: Quo ergo loco Martyres habebuntur? Reſpondent, Martyres vt Domini Diſcipulos veneramur ac diligimus, veluti eos qui Magiſtro ac Domino fidem ſeruarunt, optamúſque in fide & conſtantia illorum fieri conſortes. Ergò in quem finem collegerunt Martyres oſſa? Non in alium, quàm vt ex more conderent, id eſt, ſepelirent. Quia apud omnes Gentes pietatis officium & vltimus videbatur honor, corpora iuſtè ſepelire. Cur autem memorias eorum celebrarunt, & in loco ſepulturæ eorum conuenerunt? Non equidem ad cultum illorum, ſed, quemadmodum ipſi ſeſe interpretantur, vt ſequentium animi ad præceſſorum viam exemplis inſignibus ſuſcitentur.*

Sanctorum verus cultus.

Huius finis Memoriarum Martyrum meminit etiam Origenes libro 3. in Iobum : Propterea, *inquit*, & Memorias Sanctorum facimus, & Parentum noſtrorum vel Amicorum in fide morientium, deuotè memoriam agimus, tam illorum refrigerio gaudentes, quàm etiam nobis piam conſumma-

ſummationem in fide poſtulantes. *Et rurſus :* Celebramus memoriam Defunctorum, religioſos cum Sacerdotibus conuocantes, Fideles vnà cum clero inuitantes, adhæc égenos & pauperes, Pupillos & Viduas ſaturantes, vt fiat Feſtiuitas noſtra in memoriam requiei Defunctis animabus, quarum memoriam celebramus. *Quæ verba manifeſtè indicant, primitiuam Eccleſiam Memorias in die mortis ſuorum celebraſſe orationibus, eleemoſynis & ſynaxi, non quòd putarint eos cruciari in Purgatorio, vnde his exequiis redimendi ſint, ſed fuiſſe potiùs gratulationes, quòd Defunctorum animæ, ab omnibus doloribus liberatæ, ad æternam requiem & beatitudinem perveniſſent : facta item vota ibidem ad Deum, vt Eccleſia in his terris militans ſocia fieret Martyrum, cùm in virtutibus eorum in hac vita, & pia conſummatione in Fide, tùm in præmiis in æterna vita.*

In hunc finem celebratæ ſunt Memoriæ illæ Baſilii & Auguſtini adhuc ætate. Ille enim in Aſceticis cap. 40. Non decet, *inquit*, Chriſtianos aliam ob cauſam in Martyrum Memoriis, aut locis vicinis comparere, quàm vt precentur, & per recordationē Sanctorū, quàm illi ſcilicet pro pietate ad mortem vſque conſtantes fuerint ad huiuſmodi zeli imitationem incitentur. *Et Homil. decimo nono.* Noſtri, *inquit*, profectus tantùm cauſa, ſat fuerit illorum (*Martyrum vel Sanctorum*) celebrare memoriam. Non enim noſtris indigent laudibus ornari, ſed nos ipſorum vitæ hiſtoria & commemoratione, imitationis gratia, indigemus. Quemadmodum enim ex igne naturaliter emicat ſplendor, ex vngento quoque præſtanti diffunditur odor : ſic è Sanctorum commemoratione geſtorum, ad omnes prouenit vtilitas, &c. *Auguſtinus autem contra Fauſtum Manichæum ſic ſcribit :* Populus Chriſtianus Memorias Martyrum religioſa ſolennitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & vt meritis eorum conſocietur atque orationibus adiuuetur : ita tamen vt nulli Martyrum, ſed ipſi Deo Martyrum, quamuis in memorias Martyrum, conſtituamus altaria. *Quis enim Antiſtitum in locis Sanctorum corporum aſſiſtens Altari, aliquandò dixit, Offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane ? ſed quod offertur, offertur Deo qui Martyres coronauit, apud Memorias eorum quos coronauit, vt ex locorum ipſorum admonitione maior affectus exurgat ad acuendam charitatem, & in illos quos imitari poſſumus, & in illum quo adiuuante poſſumus. Colimus ergò Martyres eo cultu dilectionis & ſocietatis quo in hac vita coluntur ſancti homines Dei quorum cor ad talem pro Euangelica veritate paſſionem paratum eſſe ſentimus. Sed illos tantò deuotiùs, quantò ſecuriùs poſt incerta omnia ſuperata, quantò etiam fidentiore laude prædicamus iam in vita feliciore victores, quàm in iſta adhuc vſque pugnantes. At illo cultu, qui Græcè λατρεία dicitur, Latinè dici vno verbo non poteſt, quum ſit quædam propriè diuinitati debita ſeruitus, nec colimus, nec colendum docemus niſi Vnum Deum.* Quum autem ad hunc cultum pertineat oblatio Sacrificii, vnde Idololatria dicitur eorum qui hoc etiam idolis exhibent, nullo modò tale aliquid offerimus, aut offerendum præcipimus, vel cuiquam Martyri, vel cuiquam Sanctæ Animæ, vel cuiquam Angelo : & quiſquis in hunc errorem delabitur, corripitur per ſanam doctrinam, ſiue vt corrigatur, ſiue vt caueatur. Ipſi enim Sancti vel Homines vel Angeli exhiberi ſibi nolunt, quod vni Deo deberi norunt. *Hæc deinde exemplis Angelorum, item Pauli & Barnabæ probat. Hìc primò obſeruandum eſt, quòd dicit, populum Chriſtianum Memorias celebrare Martyrum ad excitandam imitationem, & vt eorum meritis, id eſt, æterna vita poſt victorias conſocietemur. Deinde quamuis addat, Et vt orationibus adiuuemur : mox tamen ſubiungit, Non ponimus Martyribus Altaria, nec offerimus illis Sacrificia. In lib.* 22. *de Ciuit. Dei cap.* 10. *idipſum ſignificantiùs exponens dicit, Gentes Diis ſuis & Templa ædificauerunt, & ſtatuerunt Aras, & Sacerdotes inſtituerunt, & Sacrificia fecerunt. Nos autem Martyribus noſtris non Templa, ſicut Diis, ſed Memorias, ſicut hominibus mortuis, quorum apud Deum viuunt ſpiritus, fabricamus. Nec ibi erigimus Altaria, in quibus ſacrificemus Martyribus, ſed vni Deo & Martyrum & Noſtro Sacrificium immolamus : ad quod Sacrificium, ſicut homines Dei, qui mundum in eius confeſſione vicerunt, ſuo loco & ordine nominantur,* NON TAMEN A SACERDOTE QVI SACRIFICAT INVOCANTVR. *Quia Dei Sacerdos eſt non illorum. Ipſum vero Sacrificium eſt Corpus Chriſti, quod non offertur ipſis, quia hoc ſunt & ipſi. Et lib.* 8. *cap.* 27. *de Ciuit. Dei, Celebramus, inquit, Memorias Martyrum, vt ea celebritate, & Deo Vero de illorum victoriis gratias agamus, & nos ad imitationem talium coronarum atque palmarum eodem inuocato in auxilium ex eorum memoria renouatione adhortemur. Quæcunque igitur adhibentur religioſorum obſequia in Martyrum locis, ornamenta ſunt Memoriarum, non Sacra vel Sacrificia Mortuorum tanquam Deorum. Quicunque etiam epulas ſuas eò deferunt, quod quidem à Chriſtianis melioribus non fit, & in pleriſque terrarum nulla talis eſt*

conſuetudo: tamen quicunque id faciunt; quas quum appoſuerint, orant, & auferunt, vt veſcantur, vel ex eis etiam indigentibus largiuntur, ſanctificari ibi eas volunt per merita Martyrum, in nomine Domini Martyrum. Non autem iſta eſſe ſacrificia Martyrum nouit, qui nouit vnum, quòd Deo illic affertur Sacrificium.

Fabianus cur 7. Diaconis regiones vrbis Romæ diuiſerit.

In hunc finem, propter quem Memorias Martyrum celebratas ab initio diximus, Fabianus Epiſcopus Rom. ſeptem Diaconis regiones vrbis Romæ diuiſit, qui à Notariis res geſtas Martyrum colligerent, ad cæterorum nimirum exemplum, qui Chriſti fidem profitebantur.

Collectæ in Memoriis Martyrum vſurpatæ.

Huc pertinent etiam illæ Collectæ, *quæ in huiuſmodi Memoriis Sanctorum apud Veteres vſurpatæ fuerunt. Quales hæ ſunt:* Concede, vt quorum gaudemus virtutibus, accendamur exemplis. Vt quorum natalitia colimus, etiam actiones imitemur, & de eorum in æterna beatitudine ſocietate gaudeamus. *Item:* Vt fidem eorum lingua loquamur, & moribus fateamur, vtque tantæ fidei proficiamus exemplo. Tribue nobis, ex eorum imitatione, pro amore tuo proſpera mundi deſpicere, & nulla eius aduerſa formidare. Præſta, vt quorum diem paſſionis annua deuotione recolimus, etiam fidei conſtantiam perſequamur.

Apud Memorias Martyrum à huiuſmodi illi non fuerunt olim qui hodiè ad Sepulchra Sanctorum.

Aberat igitur procul ab his Feſtiuitatibus, Adoratio Martyrum & cultus Sanctorum. Aberat & quæſtus, qui hodiè apud Sepulchra Martyrum longè eſt vberrimus. Nulla ibi dabatur abſolutio Peccatorum, quæ hodiè illic venalis proſtat. Nullum ibi Sacrificium Propitiatorium, aut expiatio & redemptio animarum Defunctorum. Denique eiuſmodi loci homines tantùm, & vicini conueniebant, non erant illæ peregrinationes ex longinquis & remotis regionibus, aut ſi eſſent, non habebant opinionem Meriti, ſed vt admoneretur Defunctorum præclaras virtutes imitari, vtque diſcerent, quemadmodum Baſilius & alii teſtantur, de ſuis peregrinationibus.

Explicantur Phraſes, offerre pro Defunctis: Sacrificiũ pro dormitione eorum offerre.

Quæritur autem hoc loco, quid ſibi velint phraſes & locutiones illæ, Offerre pro Defunctis, & Sacrificium pro dormitione eorum celebrare. *Iis primi omnium, adeóque nouo & peculiari modo loquendi, vſi ſunt Cyprianus & Tertullianus, quorum ille lib. 1. Epiſt. 9. inter alia ſic ſcribit:* Anteceſſores noſtri ſalubriter cenſuerunt, ne quis Frater excedens ad tutelam vel curam clericum nominaret: ac ſi quis hoc feciſſet non offerretur pro eo, nec Sacrificium pro dormitione eius celebraretur. *Et lib. 4. Epiſt. 5.* Sacrificia, *inquit,* pro eis ſemper offerimus, quoties Martyrum paſſiones & dies anniuerſaria commemoratione celebramus. *Similiter Tertullianus in libro de Corona militis,* Oblationes, *ait,* pro Defunctis natalitiis annua die facimus. *Pontificii hæc de Sacrificio Propitiatorio, & de Suffragiis pro expiandis & redimendis animabus defunctorum interpretantur. Sed ipſe Cyprianus in eadem Epiſtola interpretatur ſe,* quòd per Oblationes pro dormitione alicuius, intelligat ſportularum contributiones. Sacrificium verò pro dormitione celebrare, interpretatur ibidem, nomen alicuius in prece Sacerdotum, quæ in adminiſtratione Euchariſtiæ fiebat, nominare. Et pro aliquo ſacrificare, ibidem interpretatur, Deprecationem aliquam nomine eius in Eccleſia frequentare, *quod lib. 3. Epiſt. 14. vocat nomen alicuius offerre. Verba eius hæc ſunt. Hæc nunc ratio & forma in clero tenetur, vt qui in Eccleſia Domini ad ordinationem clericalem promouentur, nullo modo ab adminiſtratione Diuina auocentur, ne moleſtiis & negotiis ſecularibus alligentur, ſed in honore ſportulantium fratrum, tanquam decimas ex fructibus accipientes, ab Altari & Sacrificiis non recedant, ac die & nocte cœleſtibus rebus ac ſpiritualibus ſeruiant. Quod Epiſcopi Anteceſſores noſtri religioſè conſiderantes, & ſalubriter prouidentes, cenſuerunt ne quis frater excedens ad tutelam vel curam clericum nominaret, ac ſi quis hoc feciſſet, non offerretur pro eo, nec Sacrificium pro Dormitione eius celebraretur.* Neque enim ad Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab Altari Sacerdotes & Miniſtros ſuos Leuitas auocare voluit. *Et ideò Victor quum contra formam nuper in concilio à Sacerdotibus datam, Geminium Fauſtinum Presbyterum auſus ſit actorem conſtituere; non eſt quod pro dormitione eius apud vos fiat oblatio, aut deprecatio aliqua nomine eius in Eccleſia frequentetur. Et falſiſſimum eſt quod Bellarminus Ieſuita ſuarum diſputationum tomo 2. columna 1087. dicit, Cyprianum in hac Epiſtola ſcribere, Sacrificium celebrari pro Defunctis in Altari: ſed ita ſcribit; Neque ad Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece. Cyprianum autem prorsùs in illa ſententia non fuiſſe, quòd illa quæ appellabat Sacrificia pro Defunctis ſint Propitiationes aut Satisfactiones pro peccatis ipſorum, etiam ex eius Epiſtola 6. lib. 3. apparet,* vbi Oblationes & Sacrificia pro Martyribus celebrari dicit, quando commemorationes certaminum, & memoria glorioſæ mortis ipſorum celebratur. *Ita lib. 4. Epiſt. 5. de Martyribus ex Celerini familia loquens: Quos certè non in cruciatibus purgatorii ignis, ſed in gloria cœleſti eſſe ſentit, dicit:* Sacrificia pro eis ſemper, vt meminiſtis, offerimus, quoties Martyrum paſſiones & dies Anniuerſaria commemoratione celebramus. *Vnde etiam ad hæc verba Cypriani Beatus Rhenanus in Tertulliani libro ad Martyres*

Cypriani locus explicatur.

tyres

tyres hæc annotat. Quòd dicit, *inquit*, Sacrificia pro Martyribus offerri, ſic accipiendum ni fallor, vt pro eis, idem valeat, quod commemoratione eorum: veluti paſſione ſiue commemoratione paſſionis occaſionem oblationibus & ſacrificiis dante. *Et mox:* Gratulatoriæ ergo preces erant potiùs, quibus cùm Deo gratias agebant, qui Martyribus eam gratiam, & rantùm dignationis contuliſſet, tum ſimile donum cœlitùs ſibi dari concordibus votis flagirabant: ceu adhuc canit Eccleſia, Gaudeamus in Domino, &c. *Id confirmat quoque Auguſtinus Tractatu* 84. *in Euangelium Ioannis, de Martyribus & Altari diſputans, his verbis:* Ideò quippe ad ipſam menſam non ſic eos commemoramus, quemadmodum alios, &c. *Hactenus Rhenanus. Atque ideò Cyprianus lib.*1. *Epiſt.* 9. *non vult pro eius Dormitione offerri, & nomen eius ad Altare nominari, qui Presbyterum actorem ſeu tutorèm nominauerat, non quòd ſentiret ipſam ideò in æternum damnatum eſſe, ſed Eccleſiaſtica celebratione poſt mortem honoraretur. Sic etiam pro viuis dicit Cyprianus offerri ſeu ſacrificari, quando in precibus, quæ fiebant in adminiſtratione Euchariſtiæ, gratiæ pro iis agebantur, vel aliquid orabatur: vt libro* 3. *Epiſt.*1. *ad Lucium ab exilio cum ſuis reuerſum, inquit: Hic quoque in Sacrificiis atque in orationibus noſtris, non ceſſamus Deo gratias agere, & orare pariter ac petere, vt qui perfectus eſt & perficiens cuſtodiat & perficiat in vobis confeſſionis veſtræ coronam. Ita etiam pro lapſis, qui iam reconciliati erant offerebatur, qui* [illegible]*ſt confeſſionem criminis, & factam pœnitentiam, exomologeſinque finitam, poſt manus impoſitionem Epiſcopi & Cleri, hoc conſequebantur, vt facta pro eis oblatione & precationibus, Euchariſtiam acciperent, vt patet ex Cypriani Epiſt.*15. *&* 16. *lib.*3.

Conſuetudo legendi nomina Defunctorum in Eccleſia.

Hæc quæ hactenus diximus, confirmat etiam conſuetudo illa Veteris Eccleſiæ, quæ poſt ſymbolum decantatum, & mutuam pacis conſalutationem, in Sacrificio ſeu Euchariſtia adminiſtratione nomina piè defunctorum conſcripta in ſcheda, quam in altari ponebant, recitabantur, non ſine laude & præconio virtutum, quæ in viuentibus eluxerant: quæ res fortaſſe poſtea concionibus ſeu præconiis illis, quæ in honorem & laudem Defunctorum habentur, originem & occaſionem dedit. Similiter & lapſorum poſt factam pœnitentiam, nomina deſcripta in ſcheda, & in altari poſita, recitabantur commemoranda communibus Eccleſiæ precibus. Meminit huius ritus Cyprianus libro tertio, Epiſtola decima quarta, alterius verò Dionyſius in Eccleſiaſtica Hierarchia libro tertio, & Auguſtinus in libro de Virginitate. Id verò ea ætas vocabat etiam

Epithe prebig.

Offerre nomen alicuius quid?

Offerre nomen alicuius: *vt patet ex Cypriani Epiſtola decima quarta, libri tertii. Factum hoc autem à Priſcis illis, non quòd crederent Defunctis illud prodeſſe, quanquam hinc enata ſit poſterioribus ſeculis illa ſuperſtitio: multò minus factum hoc ab ipſis, vt homines docerentur ad Interceſſiones, Suffragia, Patrocinia & Auxilia Sanctorum Mortuorum confugere inuocatione ſua, ſicut ſequentibus temporibus, ex hac conſuetudine occaſione arrepta, fieri conſueuit. Sed Dionyſius has cauſas commemorationis nominum Sanctorum recitat: primò, vt viuentes ad imitationem prouocarentur, & ad exemplum Beatorum ſanctè viuere, & piè in Domino mori docerentur. Secundò, vt Sancti illi prædicarentur eſſe non mortui, ſed viui, qui ex morte ad vitam verè Diuinam tranſlati iam eſſent. Tertiò, vt oſtenderetur eos eſſe in memoria apud Deum. Quartò, vt indicaretur indiuidua ipſorum coniunctio, & ſanctiſſima vnio cum Chriſto. Epiphanius quoque indicat, ideò ſic proferri nomina Mortuorum ad altare, vt præſentes credant, quòd hi qui deceſſere, viuant, & non ſint nulli, ſed ſint & viuant apud Deum, & quòd ſpes ſit, orantibus pro fratribus, qui in peregrinatione ſunt, &c. Quibus verbis apertè docet, duabus de cauſis ſic nomina illorum recitari: primò ut viui teſtarentur mortuos apud Chriſtum viuere. Deinde, vt occaſio ſit orandi pro fratribus viuentibus, qui eandem experiri debent aleam mortis, quos dicit adhuc in peregrinatione eſſe.*

Epulæ in Memoriis Martyrum Sacrificia dictæ.

*Adhuc, illæ quoque epulæ, quæ dabantur in his Memoriis, ab Auguſtino lib.*8. *de Ciuit. Dei Cap.* 27. *& Epiſt.* 64. *Sacrificia, à Tertulliano autem de Monogam. & de Corona militis, itemque à Chryſoſtomo in Orat. de Martyribus Oblationes appellantur. Quum enim eiuſmodi epularum mentionem feciſſet, hæc verba ſubiungit:* Non autem iſta eſſe Sacrificia Martyrum nouit, qui nouit vnum, quod Deo illic offertur Sacrificium Chriſtianorum: *Vt offerre Sacrificium ſeu Oblationes pro dormitione alicuius, interpretari etiam poſſimus, epulas ad Martyrum Memorias afferre, eáſque inter pauperes diſtribuere in memoriam dormitionis eorum.*

A Memoriis Martyrum in Veteri Eccleſia abfuit Idololatria.

Ex his igitur manifeſtum fit, Chriſtianos primitiuæ Eccleſiæ cultum reliquiarum, interceſſiones & inuocationem Sanctorum Mortuorum in huiuſmodi Memoriis prorsùs ignoraſſe: ſed inprimis ibi propoſitam & recitatam fuiſſe Fidelibus conſtantiam Martyrum, in perferendis pro Chriſto omnis generis cruciatibus, vt hac ratione auditorum animi ad ſimilem conſtantiam excitarentur, propoſitis ſimul præmiis, quæ in æterna vita conſequuti eſſent. Intelligebant enim probè veteres Chriſtiani, apud ethnicos, & à vera fide alienos multos ad conſtantiam & fortitudinem excitari, inde, quòd Viri Fortes, & qui ſtrenuè pro patria pugnando, nobili morte occubuerant,

buerant, anniuerſariis laudibus coronarentur, quum apud ſepulchra earum conueniretur, ſicut de iis conſtat, qui ad Plataeas caeſi fuerant, & aliis quàm plurimis: ideóque exiſtimarunt in ipſa etiam Eccleſia Chriſti pari ratione multos ad Martyria fortiter pro Chriſto perferenda inflammari poſſe, vt Cyrillus indicat lib. 6. contra Iulianum, vbi de Martyrum honoribus agit. Quum igitur viderent multos Martyria auerſari, & in perſequutionibus eorum metu à vera fide deficere, inſtituerunt Martyrum Panegyres peculiari ſolennitate celebrandas, in quibus certamina ipſorum debitis laudibus efferebantur, memoria ipſorum grata praedicatione celebrabatur, Corona ac Palma, quibus à Deo donati eſſent Martyres, glorioſè praedicabantur, vt hoc modo Superſtites, ad futura certamina pro fide ſubeunda & perferenda praepararentur, excitarentur & confirmarentur, ne metu ſupplitiorum deficerent, & confeſſionem abiicerent.

Finis 2. Memoriarum Martyrum.

Fuit praeterea alia quoque cauſa, ob quam Memoria illa Martyrum inſtituta ſunt à veteribus, nimirum, vt iis auocarentur homines à Feſtis & Ritibus Ethnicis, adeóque prophanis. Vnde etiam nonnulla Feſta Chriſtianorum, quoad temporum rationem, admodum cum Feſtis Gentilibus congruunt: quoad ritus aliquos ab illis non multùm diſcrepant. Fuit hoc peculiare Romanis, vt Calendis Ianuariis Stipem largirentur, & Dulciaria donarent: qui mos iam ab illo vſque tempore eadem die apud Chriſtianos in vſu eſt. Habuere Ægyptii & Graeci, atque etiam Romani certa luminaria Feſta: ea conſuetudo videtur in diem Purificationis Mariae tranſlata: quippe in proceſſione eius diei ſinguli candelas ardentes in manibus tenent, priùs tamen in Miſſa eadem die conſecratas & adiuratas. Habuerunt ſua Februa, Lupercalia, Bacchanalia, Stultorúmque Feſta, & Lemuria. Quis non videt, hanc conſuetudinem in Chriſtianam quoque Religionem deriuatam, quum noſtra Bacchanalia celebrantur? Habuere quoque Ethnici ſua Pithoegia, in quibus dolia primum relinebant, & vina noua guſtabant. In horum Feſtorum locum ſucceſſerunt apud Chriſtianos Martinalia, Othmaria & ſimilia Feſta. In Ioannis Baptiſtae Feſta ignes accenduntur, quemadmodum & in Bacchanalibus: idem quoque factum in Palilibus Romanis, & die natali Romae. Voluere autem veteres Epiſcopi initio naſcentis Eccleſiae, quum ipſi praedicatione Verbi Dei non poſſent homines à ſuperſtitionibus Gentium auocare, ſaltem hac ratione eas mitigare & in ſuam Religionem transferre, ſuis Sanctis eaſdem Dies & Ritus conſecrando. Fuit autem hoc clauum clauo trudere, ſuperſtitionem non tollere. Sic in locum Deorum Gentilium ſubſtituti Diui Chriſtianorum, quibus tandem idem honor, qui Gentium Diis, habitus eſt.

Similitudo Feſtorum Ethnicorum & Chriſtianorum.

Memoria Martyrum occaſionē dederūt Idololatriae & ſuperſtitioni.

Licet igitur principia huiuſmodi ſolennitatum tollerabilia primò fuerint, admixtis tamen paulatim ſuperſtitionibus, tandem in non diſſimulandum abuſum, & manifeſtum Idololatricum cultum euaſerunt, adeóque fons & origo plurimorum, & quidem horribilium errorum ac ſuperſtitionum fuerunt. Hinc enim inuocatio Diuorum Diuarumque nata eſt, & Doctrina de eorum interceſſione, cultúque reliquiarum: quae tamen ab initio longiſſimè ab his Memoriis aberant, quemadmodum ex Auguſtino contra Fauſtum Manichaeum, & lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 27. ac lib. 22. cap. 10. paulò ante intelleximus: mox verò Adoratio & Cultus Sanctorum in his Feſtis ſolùm habuit locum. Videre hoc licet in hymnis qui per circulum anni in Feſtis Sanctorum canuntur. In die enim S. Stephani ſic eum inuocant: Praeſtans genti perſequenti preces pro lapidibus: Ne rependas te petenti Lapides pro precibus. Sed indulge piae menti, plus quàm audet vocibus. Funde preces pro deuoto ſibi nunc Collegio, &c. In die S. Ioannis Euangeliſtae ſic orant: Sancte Ioannes optime Abſolue noſtra crimina, &c. In Feſto S. Nicolai ſic: O venerande Pontifex pius nec tardus Opifex. Cunctis qui corde credulo. Te quaerunt in periculo. Aufer mortis diſpendia. Confer vitae ſubſidia, Vt poſt carnis exilia Tecum ſimus in gloria. In die Purificationis Mariae: Te adeſſe depoſcimus Supplicibus nunc Vocibus. Iam veni dulcis Domina: Noſtra tolle incommoda. Dona confer coeleſtia: Vitae beatae praemia, Inſtanti prece flagita, in tui nati Patria. Item Maria Mater gratiae, Mater miſericordiae: Tu nos ab hoſte protege. Et hora mortis ſuſcipe. In Annunciatione B. Mariae: Aue maris ſtella Dei Mater alma, atque ſemper Virgo, Felix coeli Porta. Sumens illud Aue Gabrielis ore, Funda nos in pace, Mutans nomen Euae. Solue vincla reis, Profer lumen caecis: Mala noſtra pelle, Bona cuncta poſce, &c.

Hinc etiam originem ſumpſerunt Peregrinationes ad ſepulchra Sanctorum. Hinc, tanquam ex Fonte, manarunt Feſti dies pleríque, quibus hodiè Chriſtiani feriantur, vt apertè teſtatur Beatus Rhenanus in ſuis ad Tertulliani librum ad Martyres Annotationibus. Hinc enim originem habent Apoſtolorum Feſta, quae poſterioribus ſeculis inſtituta ſunt: ab initio enim vix tribus Apoſtolis hic fuit honor habitus, eodem B. Rhenano teſte in libro Tertulliani de Corona Militis. Inde quoque exortae ſunt omnium Martyrum & Confeſſorum Feſtiuitates penè innumerae, quae in ipſorum Memoriis celebratae, & à Poſteris retentae, auctaeque & ad haec vſque noſtra tempora propagatae ſunt. Quod ergo Iuſtinus antiquiſſimus ſanctiſſimuſque Martyr de Nata-

litiis

diſiis Ethnicorum dixit, iurè optimo quoque de Memoriis vel Celebratione Natalitiorum Martyrum dici poteſt: illi, *ait*, qui primùm Feſta faſtáque in honorem Magnorum hominum inſtituerunt & peregerunt, poſteris obliuionem attulerunt Catholicæ ſeu vniuerſalis opinionis, nimirùm de vno Vero Deo mundi Monarcha: *lib. de Monarchia.*

Abuſus Memoriarum Martyrum I.

Quin etiam iam tum in Veteri illa Eccleſia, quum non ita pridem inſtituta eſſent Memoriæ tales, duo non diſſimulandi Errores atque abuſus in eas irrepſerunt. Primus eſt, quod paſſim in agris & viis arat, veluti Memorias Martyrum, extruxerunt. Quam quidem rem neceſſe fuit ſeriò reprahendere, vt liquet ex Canone 14. Concilii Carthaginenſis 5. anno Chriſti 438. celebrati; vbi iſte abuſus damnatur, & ſancitur, vt Altaria, quæ paſſim per agros aut vias, tanquam Memoriæ Martyrum conſtituantur, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ Martyrum probantur condita, ab Epiſcopis, qui iiſdem locis præſint, euertantur. Sin autem hoc propter tumultus populares fieri non poſſit, plebs ſaltem admoneatur, ne illa loca frequentet, aut aliqua ibi ſuperſtitione deuincta teneatur. Statuitur item, vt omninò nulla Memoria Martyrum probabiliter acceptetur, niſi aut ibi corpus, aut reliquiæ aliquæ certa ſint, & vbi origo alicuius habitationis, vel poſſeſſionis, vel paſſionis fideliſſima origine tradatur. De Conſecrat. diſtinct. 1. Placuit. Voluerunt vtique Patres huius Concilii Idololatriæ de cultu Sanctorum, iam tum in Eccleſia radices agenti, reſiſtere.

2. *Alter abuſus eſt, quod Epulas illas allatas ab initio ad Martyrum aliorúmque Defunctorum Sepulchra, & inter egenos ſeu pauperes, vt eleemoſynæ, diſtributas, ſanctificari arbitrati ſunt per merita Martyrum: mox etiam in exquiſitiſſima, lautiſſima, luxurioſiſſimáque conuiuia degenerarunt, in quibus ſeſe ingurgitarunt vſque ad vomitum: & proinde Doctores eorum temporum hunc morem grauiter reprahenderunt. Auguſtinus de Ciuit. Dei lib. 8. cap. vltimo,* Quicunque, *ait*, epulas ſuas ad Memorias Martyrum deferunt, cùm appoſuerint orant, & auferunt vt veſcantur, vel ex eis etiam indigentibus largiantur: ſanctificari ibi eas volunt per merita Martyrum. *Vnde ſine dubio & alius error natus videtur, quòd nimirùm hæ epulæ, vana perſuaſione vulgi Sanctorum meritis ſanctificatæ, aliis venderentur, ſicut ex Auguſtini Epiſtola 64. intelligitur. Cyprianus de duplici Martyrio,* Temulentia, *ait*, adeò communis eſt Africæ noſtræ, vt propemodum non habeant pro crimine. Annon videmus ad Martyrum Memorias Chriſtianum à Chriſtiano cogi ad ebrietatem? An hoc leuius crimen eſſe ducimus, quàm Baccho Hircum immolare? *Ambroſius in libro de Helia & Ieiunio cap. 17.* Sicut illi, *inquit*, qui calices ad ſepulchra Martyrum deferunt, atque illic in veſperam bibunt, & aliter ſe exaudiri non poſſe credunt. O ſtultitia hominum, qui ebrietatem Sacrificium putant, qui æſtimant illos ebrietate placare, qui ieiunio paſſionis ſuſtinere didicerunt. *Similiter Auguſtinus lib. 6. Confeſſionum, luxum eiuſmodi epularum ſepulchralium damnat: & Pſal. 64. ac in Sermone quodam de Cathedra Petri, item Epiſtola 64. & 119. hunc morem ſublatum & abolitum eſſe optat, vel ob hanc cauſam maximè,* quòd iſta in Cœmeteriis luxurioſa conuiuia, non ſolùm honores Martyrum à carnali & imperita plebe credi ſoleant, ſed etiam ſolatia Mortuorum. *Et de moribus Eccleſiæ Catholicæ cap. 34.* Nolite, *inquit*, conſectori turbas imperitorum qui in ipſa vera Religione ſuperſtitioſi ſunt. Noui multos eſſe ſepulchrorum & picturarum Adoratores, noui multos qui cùm luxurioſiſſimè ſuper Mortuos bibant, & Epulas cadaueribus exhibentes ſuper ſepultos ſeipſos ſepeliunt. *De abolenda quoque epulandi conſuetudine in Cœmeteriis, conſilia cum Aurelio Epiſcopo contulit Epiſtola 46.*

Reſponſio ad Argumentum Iſuiticum ſuprà de Memoriis Martyrum allatum

Quòd igitur à Ieſuitis Memoriæ Martyrum, de quibus hucuſque diximus, obiiciuntur, pro ſtabiliendis & confirmandis Sanctorum Feſtis in Chriſti Eccleſia, Reſpondeo, eas quidem pio zelo antiquitùs inſtitutas fuiſſe, & conſilio optimo: ſed non ſtatim omnia quæ pio animo & bono Zelo inſtituuntur, ſimpliciter & abſque omni inquiſitione recipienda ſunt, quandoquidem fructus plerunque oſtendunt, non admodum commodè primam inſtitutionem factam. Sic Gedeon Ephod conſecrauit bono animo, & ad ſignum victoriæ ſibi & Iſraelitis à Deo conceſſæ, ſed fuit occaſio Idololatriæ horrendæ, ob quam illud auferre debuit: id quia non fecit, pertinuit ad ruinam & interitum totius Familiæ ſuæ. Cùm igitur intelligamus quot & quantis erroribus Memoriæ Martyrum, & Sanctorum Feſta occaſionem à prima inſtitutione ad hodiernum vſque diem dederint, præſtat illa prorſùs eſſe abolita & ſublata, & eam ſimplicitatem retinere quam Deus in verbo ſuo præſcripſit nobis, in quo Memoriæ iſtæ nullum habent mandatum. Non enim videndum eſt, *inquit Cyprianus*, quid aliqui ante nos fecerint: ſed quid ille, qui ante omnes eſt, in ſuo verbo nobis faciendum præſcripſerit & præmonſtrauerit. Neque enim hominum conſuetudo, ſed Dei Veritas ſequenda. *Nec hominum vel priuatæ vel publicæ deuotiones, ſed ſola Sacræ Scripturæ Canon, Regula & Norma eſſe debet dogmatum & cultuum in Eccleſia. Quidquid igitur in Pa-*

trum

trum ſcriptis, & in antiquis conſuetudinibus cum hoc Canone congruit, recipimus: qui quid verò ab hac regula diſſentit; ſalua reuerentia, quæ talibus viris & vetuſtati debetur, reſpuimus.

Capvt IV.

Hiſtoria primitiuæ & recentioris Eccleſiæ de Feſtis, eorúmque accumulatione & incremento.

Feſta pauca habuit primitiua Eccleſia.

Festorvm dierum in primitiua Eccleſia mira fuit paucitas. Etſi enim Veteres Chriſtiani ad auditum Verbi Dei, ad preces & celebrationem Sacramentorum quotidiè ferè conuenerint, conſtat tamen ex probatiſſimis Authoribus, ipſos ſeculo primo Eccleſiæ & Regni Chriſti, quo Apoſtoli adhuc plerique vixerunt, quodque ab Aſcenſione Domini in cælos ad imperium Traiani, hoc eſt, ad centeſimum vſque annum à nato in carne Chriſto extenditur, dies Feſtos & Solennes plures quàm tres non habuiſſe, nempe diem Dominicam, Paſcha & Pentecoſten: aliorum nec ſacra litera, nec probata hiſtoria meminerunt. Fatetur hoc ipſe quoque B. Rhenanus antiquitatum peritiſſimus, in ſuis Annotat. ad Tertulliani librum de Corona Militis: vbi etiam addit, vix tres Apoſtolos hunc honorem ab initio ſortitos fuiſſe, vt nimirum peculiaria Feſta ipſis inſtituerentur. Et Origenes lib. 8. contra Celſum inter celebriores Veterum Feſtiuitates numerat tantùm Dominicam diem, Paraſceuen Paſchæ, & Pentecoſten.

Polydori Vergilii error.

Quocirca mirandum eſt, qua audacia Polydorus Vergilius pleroſque dies, qui poſterioribus demùm temporibus Feſtiui cœperunt haberi, ab Apoſtolis inſtitutos & ordinatos eſſe dicat lib. 6. cap. 8. de Inuent. rerum: vt Aduentum Domini, Natalem & Circumciſionem eiuſdem, Epiphania, Purificationem Mariæ, dies Quadrageſimales, Dominicam Palmarum, diem Cœnæ Domini, & Aſcenſionem. De horum enim Feſtorum nullo expreſſi quidquam apud probatos Authores hoc adhuc ſeculo legitur. Imò ne Paſcha & Pentecoſten quidem lege aliqua ſanxiſſe Apoſtolos, nedum alia, Socrates teſtatur lib. 5. cap. 22. hiſt. Eccleſiaſtica, inquiens: Nvsqvam Apoſtolus, nec ipſa Euangelia, iugum ſeruitutis illis imponunt, qui ad prædicationem accedunt: ſed Paſchatis Feſtum, & alios dies Feſtos, ipſi homines, ſuis quique locis propter remiſſionem laborum, & memoriam ſalutiferæ Paſſionis, ſicuti voluerunt, ex conſuetudine celebrarunt. Neque Seruator hoc, aut Apoſtoli lege aliqua obſeruandum eſſe mandarunt. Et mox: Erat igitur ſcopus Apoſtolis non de Feſtis diebus ſancire, ſed rectam vitam & pietatem inducere. Rurſus: Nemo Apoſtolorum quicquam de illo (Paſchatis Feſto) ſanciuit.

Meminit quidem Ignatius in Epiſtola ad Philadelphienſes Hebdomadæ Paſſionis, quam non vult neglegi, quibus autem ritibus obſeruata, & an tota Feſta fuerint, non exprimit, nec ex alio Authore huius ſeculi intelligi poteſt, quum nullus eorum, præter Ignatium, eius mentionem faciat.

Retinuerunt hæc tria tantùm Feſta duobus etiam ſequentibus ſeculis, quæ ab initio Imperii Traiani ad Conſtantinum M. hoc eſt, à centeſimo ad trecenteſimum vſque à nato Chriſto annum extenduntur: Niſi quòd ex Tertulliano intelligitur, iam ſuo tempore Quinquaginta illos dies, qui ſunt à die Paſchæ vſque in Pentecoſten omnes Feſtos fuiſſe. Nam in libro de Idololatria ſic ſcribit: Si ſingulæ Gentium ſolennitates numerentur, non poſſent implere noſtram Pentecoſten, hoc eſt, quinquaginta illos dies Feſtos, intra Paſcha & Pentecoſten. Sub quinquaginta his Feſtis diebus comprehenſum fuit Aſcenſionis in cœlos Feſtum. Cùm verò illi non omnes vbique Feſti ampliùs haberentur, peculiaris ſolennitas facta eſt, cuius primò meminit Auguſtinus Epiſtola 119. & Paſſioni Domini, reſurrectioni, & Miſſioni Spiritus Sancti annumerat. Apud Vetuſtiores Auguſtino peculiaris eius non fit mentio. Natalem quoque Domini circa annos Chriſti 190. plurimis in locis celebrem fuiſſe, ex Theophili Cæſarienſis Epiſcopi Paſchali Epiſtola colligitur. Mentio quoque eius fuit à Nicephoro in hiſtoria Perſequutionis ſub Maximino Imp. mota.

Legitur equidem & de aliis Feſtis: vt de Feſto Epiphaniæ, de Dominica in albis, & de Natalitiis Apoſtolorum. Sed quia hæc non niſi in Romana Eccleſia hiſtoria, & Decretalibus Pii Pontificis ſolùm inueniuntur, non magni facienda ſunt, quum Epiſtola illa non abſque cauſa ſuſpecta ſint.

Memoriæ Martyrum numerū Feſtorū auxerūt.

Memoriarum etiam Martyrum ex omnibus ferè horum temporum Authoribus fit mentio, &, vt diximus, circa annum Chriſti 170. primùm inſtitutæ videntur. Non tamen ab initio Feriæ ſeu Feſta, ſed Memoriæ tantùm fuerunt, in quibus Paſſio & Conſtantia Martyrum prædicabatur, vt Fideles, qui præſentes erant, ad ſimilem virtutem incitarentur: deinde ad ſua quiſque vocationis labores reuertebatur. Mox verò in Feſta mutata ſunt, & pepererunt nobis pleraſque Feſtiuitates Sanctorum Diuorúmque quibus hodiè Chriſtiani feriantur, B. Rhenano Teſte.

Conſtantinus M. Feſta auxit.

Eam rem plurimum adiuuit & promouit Conſtantinus Magnus, qui ſingularum Gentium

tium Præſidibus legem dedit, vt Martyrum dies honorari curarent, & Feſtorum tempora Eccleſiis decernerẽt, *vt Euſebius indicat lib. 4. de Vita Conſtantini. In quem vſum proculdubio, ſi verum eſt, quod Durandus refert in Rationali lib. 7. cap. 1. vndique in prouinciis, petente id Euſebio Cæſarienſi Epiſcopo, nomina Sanctorum Martyrum, & tempora, modúmque paſſionis eorum diligentiſſimè conquiſiuit, & literiſ accuratè mandata Euſebio tranſmiſit. Hæc ipſa tamen Feſta Martyrum non vbique in omnibus Eccleſiis celebrata fuerunt, ſed pro varietate regionum in illis tantùm Eccleſiis, vbi & Martyria perpeſſi & ſepulti erant, ſicut ex Hieronymo in cap. 4. Epiſtola ad Galatas, & ex Panegyricis Veterum conſtat.*

Idem quoque Conſtantinus Dominici diei Feſtiuitatem noua lege vbique terrarum diuulgata indixit. Statuit etiam, vt is dies qui Sabbathum antecedit, *quem vulgò* Veneris diem *vocant, Feſtus eſſet, & omnes eum venerarentur, ob memoriam earum rerum quæ eo die à communi omnium Seruatore geſta fuerunt, vt referunt Euſebius lib. 4. de Vita Conſtantini, & Sozomenus lib. 1. cap. 8. Paulus item Diaconus lib. 11. Rom. rerum narrat, Conſtantinum lege edixiſſe,* duas Paſchatis hebdomadas: *vnam ſcilicet ante, & alteram poſt reſurrectionem, ſiue negatio eiuſque operis celebrandas eſſe.*

Inuentionis *quoque* crucis Feſtum *ab Helena Conſtantini Matre inſtitutum & ab Euſebio Papa confirmatum volunt: Ipſiúſque Helenæ Solennitati occaſionem Conſtantinum Imp. dediſſe, ex Nicephori lib. 8. cap. 20. non obſcurè intelligitur.*

Et ſi verum eſt quod Antonini Titul. 9. cap. 1. §. 1. & Petrus de Natalibus in hiſtoria Sanctarum lib. 2. cap. 22. ſcribunt, Silueſter I. Papa decreuit, quintum diem hebdomadæ *per vniuerſum annum, vt diem Dominicum, celebrandum, quòd hoc die Chriſtus in cælos aſcendiſſet, & Sacram Cœnam inſtituiſſet: eius tamen rei Platina in Syluestri vita non meminit.*

Feſtorũ multitudini occaſionem dedit Laodicena ſynodus.

Porrò hunc numerum Feſtorum auxit decretum ſynodi Laodicenæ, circa annum Domini 364. iuxta Caranzam, habita: nam can. 37. & 39. ſancitur, Ne quis Feſta celebret cum Paganis ſiue Gentilibus, hæreticis & Iudæis. Quod etiam repetitum & confirmatum fuit in Concilio Conſtantinopolitano generali ſexto in Trullo celebrato anno 681. can. 62. & in Concilio quodam Martini, vt refertur 26. quæſt. 5. & ab Antonino titul. 13. cap 1. §. 3. Quia verò difficile erat ſemel receptos ritus & ceremonias vel abiicere, vel è medio tollere, propterea Veteres Chriſtiani Feſta Ethnicorum & Iudæorum non quidem omninò ſuſtulerunt, ſed tantùm in Chriſtianorum Feſta, & plerunque nomine ſaltem immutato, commutarunt. Teſtem habeo Theodoretum, qui lib. 8. de Martyribus, Suos, *ait,* mortuos Dominus Deus noſter in templa pro Diis veſtris induxit. Ac illos quidem caſſos gloria vanóſque reddidit: ſuis autem Martyribus honorem illorum dedit. Pro Pandiis enim, Diaſiíſque ac Dionyſiis, hoc eſt, Iouis, Liberíque Patris ſolennitatibus, Petro, Paulo, Thomæ, Sergio, Marcello, Leontio, Antonio, Mauritio, aliiſque Sanctis Martyribus ſolennitates populari epulo peraguntur: proque illa veteri pompa, pro turpi obſcænitate ac impudentia, fiunt modeſtæ, caſtæ ac temperantiæ plenæ Feſtiuitates: non illæ quidem mero delibutæ, non commeſſationibus leues, non cachinnis ſolutæ, ſed Diuinis canticis perſonãtes, ſacriſque ſermonibus audiendis intentæ, in quibus ad Deum preces non ſine Sanctis Lachrymis ac Suſpiriis ſummittuntur. *Scribit quoque Gregorius M. lib. 9. cap. 71.* Paganorum Feſta ſenſim in Chriſtiana Feſta eſſe commutanda, & quædam ad ſimilitudinem eſſe facienda, ramis arborum & conuiuiis ſolennitates celebrando. *Rationem facti huius B. Rhenanus in Tertulliani librum de Corona militis hanc reddit: opus nimirum fuiſſe olim multa Chriſtianis indulgere, quòd ſenes plerunque ad noſtram Religionem conuerſi fuerint, ideòque haud facilè adduci potuerint, vt ſemel receptam conſuetudinem abiicerent: nam*

> *Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem*
> *Teſta diu.*

Hac igitur occaſione poſt Conſtantinum M. Feſta Petri & Pauli *Apoſtolorum,* Petri ad Vincula, Pontificum Romanorum & Encænnia *inſtituta ſunt.*

Feſtis occaſionem præbuerunt liberationes inſignes & victoriæ.

Præbuerunt occaſionem Feſtiuitatibus nonnunquam & inſignes liberationes & victoriæ: quales Conſtantinus poſt victorias de hoſtibus ſui Regni ſeu Eccleſiæ ferè indixit, poſt deuictum Licinium & alios hoſtes: poſt ſynodum item Nicenam, ſuperato hoſte Eccleſiæ, & inſtituta concordia. Has Feſtiuitates Euſebius lib. 10. cap. 9. & lib. 3. de Conſtantini vita Panegyricas appellauit. Huiuſmodi Feſtiuitatis diem Alexandrini etiam inſtituerunt ſub Iuliano Imp. eamque Memoriam dixere terræmotus, qui ex inundatione maris ſubinde recedentis & recurrentis ortus, Vrbem Alexandrinam concuſſerat: de qua Sozomenus lib. 6. cap. 2. Diem, *inquit,* illum, quo vndarum dilapſus accidit Alexandrini etiam num annuum Feſtum agunt, Illumque plurimis lychnis per vniuerſam vrbem incenſis, ac Deo per ſupplicationes gratiarum actione oblata, admodum ſplendidè ac religioſè celebrant.

Sic

Sic etiam Ethnici, quum terramotus alicubi accidiſſent, Ferias indicere ſolebant, & eum Deum, quiſquis eſſet, aut Deam placare, vt Gellius teſtatur, lib. 2. cap. 28.

Ex Athanaſii quoque enarratione Euangelii, de Sancta Deipara, intelligitur, Annunciationis Mariæ Feſtum, cuius ille eo in loco primus meminit, iam ſuo tempore in aliquibus Eccleſiis in vſu fuiſſe.

Macchabæorum etiam memoriam aliquot in locis celebratam fuiſſe Nazianzeni tempore, ex Oratione eius in Macchabæos apparet, vbi ſic inquit: Macchabæorum præſens eſt Feſtiuitas, qui licet minùs honorentur à pleriſque quòd non Chriſti certarunt gratia, omnibus tamen veneratione ſunt digni, quòd ob leges paternas fortiter egerint.

Videntur & Natalium dies apud quoſdam, ſed priuatim Solennes & Feſtiua fuiſſe ſeculo quarto regni Chriſti. Sic enim Ambroſius ad Felicem Epiſcopum Comenſem, lib. 1. Epiſtolarum, Epiſtola 5. Natalem, inquit, tuum proſequamur noſtris orationibus, & tu noſtri in tuis votis ne obliuiſcaris. Dierum item, quibus dignitates ingreſſi ſunt. Sic enim ad eundem Ambroſius: Celebrem, inquit, vtrique noſtrûm annunciaſti diem affore, quo ſuſcepiſti gubernacula Summi Sacerdotii.

Feſta quæ ſeculo 5. à nato Chriſto inſtituta

Seculo quinto, quod eſt ab anno Domini 400. ad annum 500. quo Eccleſia Chriſti præcipui Doctores fuerunt Hieronymus, Auguſtinus, Chryſoſtomus, Cyrillus, Heſychius, &c. Feſtis ſuperiorum ſeculorum acceſſerunt de nouo Rogationum dies, ſeu Litaniæ, Circumciſio Domini, Dominico in ramis Palmarum, ſi vera ſunt inſcriptiones quarundam homiliarum Maximi Taurinenſis, Cinerum dies, Stephani Inuentio, feriæ D. Michaelis Archangeli, Cathedra Petri, Quadraginta Martyrum, Thomæ cuiuſdam Monachi, Aduentus Domini, Natiuitas Ioannis Baptiſtæ, & Ioannis Chryſoſtomi. Celebrata ſunt eodem ſeculo Memoria Sanctorum Martyrum Cypriani, Stephani, Laurentii, Agnetis, Vrſulæ, Euſebii Vercellenſis Epiſcopi, & Lucanæ cuiuſdam, cuius mentionem facit Sidonius Auernorum Epiſcopus, & dicit, quòd eius gratia & ipſe, & magna hominum vtriuſque ſexus multitudo conuenerint ad Sepulchrum, Iuſtino teſte Epiſtola ad Eriphium, lib. 5. Diem etiam tranſlationis reliquiarum Ignatii fuiſſe Feſtum, Euagrius indicat lib. 1. cap. 16.

Feſta cur hoc ſeculo aucta.

Crediderim autem hac occaſione numerum Feſtorum auctum hoc tempore, quòd ſub Theodoſio Iuniore multa Sanctorum corpora reperta eſſent, vt Nicephorus indicat lib. 14. cap. 10. Eſt & illud hoc quinto ſeculo obſeruandum, quòd Muſæus Presbyter Maſſilienſis, qui claruit circa annum Chriſti 440. hortatu S. Venerii Epiſcopi, ex Scripturis Sanctis excerpſit Lectiones & Reſponſaria, ſingulis diebus Feſtiuis totius anni apta, vt Geſnerus in Bibliotheca ſua indicat. Hoc tamen Virgilio Papæ à Balæo in eius vita tribuitur.

Feſta huius ſeculi non vbique obſeruata.

Non autem hæc Feſta in omnibus & ſingulis Eccleſiis vſitata fuiſſe ex Hieronymo & Auguſtino, qui his temporibus floruerunt, facilè intelligi poteſt. Nam Hieronymus in Comment. ad cap. 4. Epiſtolæ ad Galatas Feſtorum ſui temporis mentionem faciens, enumerat tantùm Paraſceuen, diem Dominicam, Paſcha Feſtiuitatem, Pentecoſtes lætitiam, & pro varietate regionum diuerſa in honore Martyrum conſtituta tempora. Ita etiam Auguſtinus Epiſt. 118. Paſſionis Dominicæ, & Reſurrectionis, & Aſcenſionis in cælum, & Aduentus de cælo Spiritus Sancti ſolùm meminit. Sexto ſeculo Feſtum Ὑπαπαντῆς, hoc eſt, Exceptionis Chriſti, quod poſteà in Purificationis Mariæ Feſtum mutatum eſt, itemque Dormitionis ſeu Aſſumptionis Mariæ, inſtitutum eſt.

Feſta ſeculo 6. à nato Chriſto inſtituta.

Natalitia etiam Sanctorum religioſiore ſtudio, quàm hactenus nunquam ſub Gregorio M. celebrari cœperunt: Meminit ille primus Natalis Felicitatis, in Euangelia homilia 3. Marcellini & Petri, homilia 6. Syluestri, homilia 9. Felicis, homilia 13. Pancratii, homilia 27. Nerei & Achillei, homilia 28. Andreæ, homilia 5. Mammæ, homilia 35. Apollinaris, lib. 4. epiſt. 10.

Feſta ſeculo 7. inſtituta

Acceſſit his ſeculo ſeptimo Feſtum Natiuitatis Mariæ à Sergio I. Pontifice inſtitutum. Feſta item Omnium Sanctorum, Martini & Valentini: quorum primum Bonifacius IIII. vel iuxta alios 3. in honorem Omnium Martyrum inſtituit, ſed poſtea in Feſtum Omnium Sanctorum conuertit: alterum Martinus I. tertium Benedictus II. Pontifices Romani ſeruare mandarunt. Leo II. Dominicæ Cœnæ Feſtum in Aprili obſeruari præcepit, vt liber Pontificalis in Leone teſtatur. Feſtum verò Exultationis Crucis Heraclius Imp. ordinauit, ob memoriam Crucis Perſico Regi Coſroe ereptæ, & Hieroſolymam reductæ anno Chriſti 631.

Fuerunt & Natales, & Laudatorum quorundam virorum memoriæ hoc ſeculo primùm ſolennes habitæ, veluti Anaſtaſii Perſæ, cuius Feſtiuitas celebrata eſt 10. Cal. Febr. Supplem. Chronicorum. Iſidori Hiſpalenſis, 18. Cal. Febr. ibidem. Vandregiſili, Anſberti & Vulfrani, prid. Cal. Aprilis. Vincentius libro 23. cap. 131. Richarii Pontinenſis, 4. Cal. Maij: Vincent. libro 23. cap. 97. Furſei, 4. non. Maij: idem libro 23. cap. 83. Leonis Papæ, 4. Cal. Iunij, Supplementum Chronicorum. Eutropii Epiſcopi Hiſpani, 6. Idus Iunij: ibidem. Arnulphi, 17. Cal. Septemb. Vincent. lib. 23. cap. 78. Lupi, Calen-

dis

dis Septembris:idem libro eodem Cap. 10. Salabergæ *Abbatiſſæ,* 10. *Cal.Octob.eodem lib. cap.* 30. Aureæ *Abbatiſſæ,* 4. *Non.Octob.Vincent.lib.* 23.*cap.*71. Maguobodi *Andegauenſis Epiſcopi,* 17.*Cal.Non.idem libro eodem cap.*19. Pharonis *Epiſcopi Meldenſis,*5.*Cal. Nou. lib* 23. *cap.* 19. Eligij, *pridie Calend. Decemb. Supplementum Chronicorum.*

Feſta 8. *ſeculo à nato Chriſto inſtituta.*

Superioribus Feſtis adiecta ſunt ſeculo octauo Præſentatio Mariç, Transfiguratio Chriſti, Dominicæ imaginis Paſſio: *Itemque* S. Auguſtini, Bonifacij, Angli & ſociorum eius, Benedicti Nurſini, Mauri, Scholaſticæ, & Vuillchadi *memoriæ.*

Feſta quando à veſpera ad veſperam celebrari cœperint.

Eodem etiam tempore mos iſte inualuit, vt Feſtos dies à veſpera ad veſperam celebrare inciperent: quod poſtea Alexander 3.*Papa lege faciendum edixit,vt eſt videre lib.*2.*Decretal tit.* 9.*cap.*2.*Et veſperi quidem diebus Sabbathinis initia feriarum campanis prænunciabantur, quo ſigno audito Operarij omnes à labore diſcedebant,vt annotat Author vitæ Crodegangi, cap.* 11.*Et à veſpera vſque ad veſperam diem Dominicam ſeruari debere, Carolus M. iuxta Laodicenſe Concilium ſtatuit, in Aquiſgranenſibus legibus.*

De feriarum numero primùm certæ leges latæ ſeculo 9.

*Hactenus tamen per octingentos annos à nato in carne Chriſto nullæ de feriis certæ leges latæ erant. Primus omnium Carolus Magnus, in Conſtitutionibus quas per vniuerſum Romanum Imperium promulgari curauit, legem de Feſtis & certo eorum numero edidit, quæ extat lib.*1.*cap.* 158. *& ſic habet:* Hæ ſunt Feſtiuitates in anno, quæ per omnia venerari debent: Natalis Domini, S. Stephani, S. Ioannis Euangeliſtæ, Innocentum, Octauæ Domini, Epiphaniæ, Octauæ Epiphaniæ, Purificatio Mariæ, Paſchæ dies octo, Letania maior, Aſcenſus Domini, Pentecoſte S. Ioannis Baptiſtæ, S. Petri & Pauli, S. Martini, S. Andreæ. De Aſſumptione S. Mariæ interrogandum relinquimus.

Vitæ Sanctorum, Lectiones item & hymni eorum feſtis conuenientes quando primùm conſcripti.

*Paulus quoque Æmilius libro ſecundo de Francis, & Cranzius in Metropoli lib.*1.*cap.*18. *referunt, eundem Carolum Paulo Diacono mandaſſe,* Vitas & Lectiones *cuilibet Feſtiuitati Sanctorum conuenientes ex Patrum ſcriptis ſeligere. Paruit ille Imperatori & inſuper Vitis ac Lectionibus* hymnos *addidit: quæ omnia ſtatutis diebus in Eccleſiis legi præcepit Carolus. Sigebertus refert hæc ad annos Chriſti* 807. *Lectiones autem & hymni illi poſtea ita corrupti & immutati ſunt, vt vix à ſuo authore, ſi reſurgeret, agnoſcerentur.*

Sequutum eſt Concilium Moguntinum anno Chriſti 813. *celebratum Caroli Magni iuſſu, quinto Idus Iunij, ab Epiſcopis* 30. *Abbatibus* 25.*& plurimis Sacerdotibus, Comitibus & Iudicibus. In eo decretum eſt, hos dies Feſtos in anno celebrare:* diem Dominicam Paſchæ, cum omni honore & ſobrietate. Similiter feriam ſecundam, tertiam & quartam. A feria quinta ante Miſſam, licentia ſit arandi, vel ſeminandi, & hortum & vineam excolendi, & ſeptem circumcludendi. Ab alio verò opere ceſſare decreuerunt. Poſt Miſſam autem ab opere vacare: diem Aſcenſionis Domini pleniter celebrare. Item Pentecoſten ſimiliter, vt in Paſcha. In Natali Apoſtolorum Petri & Pauli diem vnum. Natiuitatem S. Ioannis Baptiſtæ: Aſſumptionem S. Mariæ: Dedicationem S. Michaelis: Natiuitatum S. Remigij, S. Martini, S. Andreæ. In Natali Domini dies quatuor, Octauas Domini, Epiphaniam Domini: Purificationem Sanctæ Mariæ. Et alias feſtiuitatis Martyrum, vel Confeſſorum obſeruare decreuimus, quorum in vnaquaque parœchia ſancta corpora requieſcunt. Similiter etiam dedicationem templi. *Hac occaſione* Felicis *&* Regulæ *Thebææ legionis Martyrum:* Othmari *Abbatis Sangallenſis Cœnobij: &* Vualpurgæ *Feſtiuitates inſtitutæ ſunt ſeculo nono à nato Chriſto.*

Durandus in ſuo Rationali Diuinorum Officiorum lib. 7. *cap.* 34. *affirmat, Gregorium* 4. *qui Pontificatum Romanum tenuit circa annos Chriſti* 834. *decreuiſſe,* vt Feſta celebrentur non ſolùm in honorem Apoſtolorum & Martyrum, ſed etiam Trinitatis, Angelorum, Confeſſorum, & generaliter Omnium Sanctorum, Sanctarum & Electorum. *Adhæc feſtum* Sanguinis Chriſti *à Leone* 3.*Papa, &* Calendarum Septembrium *ab Arnulpho Imp inſtitutum fuit, hoc, anno* 895. *illud circa annos* 810.

Feſta ſeculo 10. *inſtituta.*

Quibus acceſſit ſeculo decimo Feſtum *ſeu* Commemoratio omnium Sanctorum, & Huldrici Auguſtani Epiſcopi.

Feſta ſeculo 11. *inſtituta.*

Noua inſuper à ſuperſtitioſis hypocritis XI. *ſeculo Feſta ſunt inſtituta, nempe* Liberij, Clementis 2. Papæ, Gerardi & Vuulfgangi. *Refert etiam Herman. Gigas in ſuis Floribus, Gregorium* 7. *ſanxiſſe, vt omnium Romanorum Pontificum, qui Martyres fuiſſent, Feſta ſolenniter celebrarentur. Hinc originem ſumpſerunt Feſta* Antheri, Theleſphori, Cleti, Hygini, Marcelli, Lucij, Euſebij, Alexandri, Aniceti, Gaij, Vrbani, Eleutherij, Felicis, Syluerij, Pii, Stephani, Sixti, Zepherini, Lini, Calixti, Pontiani, Clementis & Melciadis, *quibus Eccleſia caruit annis plus minus* 1075.

Feſta Epiſcoporum Rom. quando inſtituta.

Feſta Imperatorum quando inſtituta.

Imperatores quoque hoc primùm ſeculo colere cœperunt Feſtis diebus. Nam Nicephoro

teſte lib. 17. cap. 31. Ioannis Chalcedonis filius quum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ præeſſet Alexij Comneni Imperatoris tempore, circa annos Chriſti 1090. Iuſtiniani Imperatoris Feſtum diem inſtituit, eumq́; ipſe primus cum toto populo magnificè celebrauit: idemq́; Epheſi in delubro Ioannis Euangeliſtæ factum eſt, quia id templum conſtruxerat Iuſtinianus. Fecit fortaſſe hoc ad Gregorij 7. imitationem, quem Pontificum Rom. Feſta inſtituiſſe diximus. Factum autem ab vtroque ad conſuetudinem Ethnicam. Gentes enim ſuos Principes, eorúmque Liberos inter Numina retulerunt olim, aut per reuerentiam Regum, aut metum Tyrannorum: vt in Creta Iupiter, in Arcadia Mercurius, apud Indos Dionyſius, apud Ægyptios Iſis & Oſiris. Ita quoque Romanus Senatus ſuos ab origine Imperatores, aut omnes, aut ſaltem tot quos ipſi libitum fuit, cælo araſq́; dedicauit, legibúſque & Senatusconſultis Deos eſſe iuſſit. Sic Priſci Græcorum Dij, Iupiter Neptunus, Apollo, Vulcanus, Mercurius, Iuno, Ceres, Pallas, Diana, Theſei edicto accepere Numen & Diuinitatem. Athanaſio contra Idola, & Arnobio lib. 1. teſtibus.

Fit etiam mentio hoc ſeculo primùm, quod ego quidem ſciam, Feſtorum Iacobi, Matthiæ, Simonis & Iudæ Apoſtolorum, & Marci Euangeliſtæ. Quumque in Catalogis Feriarum à Carolo M. & Moguntina Synodo editis non extent, credibile eſt hoc demùm tempore peculiariter celebrari cœpiſſe. Sicut etiam Geruaſij & Protaſij, Coſmæ & Damiani, Amandi, Prothi & Hyacinthi.

Feſta ſeculo 12. inſtituta.

Seculo duodecimo primò mentionem faciunt Hiſtorici Thomæ, Bartholomæi & Barnabæ Apoſtolorum, Diuiſionis eorundem, & Conuerſionis Pauli, Lucæ Euangeliſtæ. Item Martyrum & Confeſſorum Theodori, Thomæ Cantuarienſis, Georgij, Lamberti, Alexij, Hieronymi, S. Galli, Vndecies mille Virginum, Mariæ Magdalenæ, S. Bernardi, Othonis Epiſcopi, Caroli M. & Henrici Imp. Helenæ ex Suecia oriundæ, & cuiuſdam Dauidis Angeli. Calendæ quoque Auguſtæ vt Sacra haberentur ob quandam victoriam hoc tempore decretum fuit. Et ob eandem cauſam Ioannes Conſtantinopolitanus Imp. Pazinacarum Feſtum inſtituit: quemadmodum etiam Innocentius 3. Kunegundis Imperatricis.

Canonizationes Sanctorum auxerunt numerum feſtorum.

Etſi verò ſinguli ferè dies apud Chriſtianos hoc pacto Feſtiui eſſent, creuit tamen calamitoſioribus deterioribúſque ſubinde ſuccedentibus ſeculis, fecéque mundi, non tam numerus, quàm ſuperſtitio feriarum. Quem errorem plurimùm promouit, quòd Alexander 3. Papa Sibi ſuiſque Succeſſoribus ſolis Canonizationem Sanctorum vindicauit. Ea enim occaſione poſteriores Pontifices, cæco quodam furore erumpentes, numerum iſtum, alioquin moleſtum, conduplicarunt propè, atque ſuperſtitionem ſupra modum auxerunt, & miſeram plebem onere non ferendo tantùm non oppreſſerunt.

Oxonienſis ſynodi decretum de numero feſtorum.

Ac primò quidem in Oxonienſi Synodo, anno 1222. in ANGLIA celebrata, ſub Stephano Cantuarienſi Archiepiſcopo, cap. 1. hæc Feſta ſeruanda mandantur cum omni veneratione: Omnes dies Dominici, Sancti dies Natalitij, Circumciſio, Epiphania Domini, omnia feſta B. Mariæ (præter feſtum Conceptionis, cuius celebrationi non impoſita tum fuit neceſſitas) Conuerſio S. Pauli, Cathedra S. Petri, Apoſtolorum omnium Feſta, feſtum S. Gregorij, dies Paraſceues, feria Secunda, Tertia & Quarta in hebdomada Paſchali, dies Aſcenſionis Domini: feria Secunda, Tertia & Quarta in hebdomada Pentecoſtes: feſtum S. Auguſtini in Maio: feſta Sanctæ Crucis: tranſlatio S. Thomæ Martyris: vtrunque feſtum S. Ioannis Baptiſtæ: feſtum S. Margarethæ, Mariæ Magdalenæ, Petri ad Vincula, Laurentij, Michaelis, feſtum Omnium Sanctorum, S. Martini, Edmundi Confeſſoris, Edmundi Regis & Martyris, feſtum S. Catharinæ, Clementis, Nicolai, feſtum Dedicationis cuiuſlibet Eccleſiæ in ſua parochia: & quodlibet feſtum illius Sancti, in cuius honorē fundata eſt Eccleſia.

Decretum etiam eſt in eadem Synodo, vt alia feſta à Rectoribus Eccleſiarum & Capellanis in obſequio diuino & laude deuotiſſimè celebrentur, minoribus operibus ſeruilibus, ſecundùm conſuetudinem loci, illis diebus interdictis: feſtum SS. Fabiani & Sebaſtiani: S. Agnetis, S. Vincentij: S. Blaſij: S. Agathæ: S. Felicis: S. Georgij: S. Ioannis ante portam Latinam: S. Dunſthani: S. Albani: S. Emelrudæ: Inuentionis ſanctæ Crucis: S. Stephani: S. Hieronymi: S. Fidis: Dedicatio S. Michaelis in monte Tumba: S. Dionyſij: feſtum Animarum: S. Cæciliæ: S. Luciæ: Sancti Leonardi.

In eadem denique Synodo, poſt Miſſam, non antea, opera ruſticana in his feſtis concedebantur: Octaua Epiphaniæ: in feſtis Petri & Pauli: in Tranſlationibus SS. Benedicti & Martini.

Gregorij 9 de feſtis decretum.

In Decretali autem epiſtola Gregorij 9. hæc Feſta ſtatuta dicuntur: Natalis Domini: S. Stephani: Ioannis Euangeliſtæ: Innocentium: S. Sylueſtri: Circumciſionis: Epiphaniæ: ſeptem dies Dominicæ Paſſionis: Reſurrectionis, cum ſeptem ſequentibus: Aſcenſionis: Pentecoſtes cum duobus qui ſequuntur: Natiuitatis Ioannis Baptiſtæ: feſtiuitatum omnium

Virginis

Virginis glorioſæ : Duodecim Apoſtolorum, & præcipuè Petri & Pauli : B. Laurentij : Dedicationis Beati Michaelis: Solennitatis Omnium Sanctorum, Dominicarum dierum, cæterarumque ſolennitatum, quas ſinguli Epiſcopi in ſuis diœceſibus cum Clero ac Populo duxerint ſolenniter venerandas: *Lib. 2. Decretal. tit. 9. cap. 5.*

Concilij Lugdunenſis de feſtis decretum ſeculo 13.

Sequutum mox eſt, anno ſcilicet 1244. *Lugdunenſe Concilium, ſub Innocentio quarto celebratum, in quo decretum fuit, vt* Dies Domini à veſpera in veſperam obſeruentur. *Deinde vt hæ feriæ per anni circulum deinceps celebrentur*: Natalis Domini: S. Stephani: S. Ioannis Euangeliſtæ: Innocentium: Syluestri: Circumciſionis: Theopbaniæ ſiue Epiphaniæ: Paſcha cum tota præcedenti & ſequenti hebdomada: Rogationes cum tribus diebus: Aſcenſio Domini: Pentecoſte cum duobus diebus ſequentibus: S. Ioannis Baptiſtæ: duodecim Apoſtolorum: S. Laurentij: Feſtiuitates B. Mariæ: Omnes dies Dominici: Dedicatio S. Michaelis: Dedicatio cuiuſlibet Oratorij: feſtum Omnium Sanctorum: S. Martini: feſtiuitates Sanctorum Canonizatorum, quas Singuli Epiſcopi in ſuis Eccleſiis cum Clero & populo decreuerunt celebrandas. Reliquis verò feſtiuitatibus, quæ per annum ſunt, non eſſe plebem cogendam ad celebrandum ſiue feriandum, neque etiam prohibendam, *eadem Synodus decreuit. De Conſecr. diſt. 3. cap. 1. extrà de fer. cap. fina.*

Circa eadem tempora Feſta Antonij *Minoritæ*: Elizabethæ *Landgrauiæ Haſſiæ*: Franciſci *Minoritarum Ordinis Authoris*: Dominici *Ordinis Prædicatorum Inuentoris, à Gregorio 9. inſtituta ſunt*: *Quando etiam* Lamberti *feſtum per vniuerſum Ciſtercienſem Ordinem ſolenniùs celebrari cœpit. Circa annos Domini* 1252. Petro Mediolanenſi *Inquiſitori*, Edmundo Cantuarienſi *&* Staniſlao Polono, *Epiſcopis, ab Innocentio quarto peculiares Feſtiuitates decreta ſunt: qui Pontifex etiam* Natiuitatis Mariæ Octauam *ſacram eſſe voluit. Et* Clara *ab Alexandro quarto canonizata legitur. Idem quoque Pontifex* Viſitationem Occiſorum à Tartaris Sendomiriæ, *quæ fit poſtridie Calend. Iunij, dedicauit.* Corporis *etiam* Chriſti ſolennitas *inſtituta eſt anno Domini* 1264. *ab Vrbano* 4. Heduuigæ *à Clemente* 4. Ludouici *Francorum regis à Bonifacio* 8. *qui etiam* Duplex Maius, *&* IVBILEVM *annum primus inſtituit.*

Feſta ſeculo 14. inſtituta.

Porrò ſeculo XIIII. *inſtituta ſunt Feſta*, Ludouici *Epiſcopi Toloſſan.*, Thomæ *Aquinatis*, *&* Thomæ *Epiſcopi Herueldenſis, à Ioanne* 22. Cœleſtini 5. *Papæ, à Clemente* 5. Lanceæ Chriſti feſtum *Innocentius* 6. Brigidæ *Bonifacius 9. inſtituit.*

Feſta ſeculo 15. inſtituta.

Cæterùm vt cœlum Diis ſuis omninò replerent, ſeculo XV. *canonizati ſunt* Nicolaus de Tolentino *Monachus ab Eugenio* 4. Bernardinus *Minorita à Nicolao* 5. Vincentius *Dominicanus Monachus à Calixto* 5. SS. Anna & Ioſephus *&* Bonauentura *Minorita à Sixto* 4. Leopoldus *Dux Auſtriæ ab Innocentio* 8. Catharina *Senenſis à Pio* 2.

Feſta ſeculo 16. inſtituta.

Seculo verò XVI. Antoninus *Archiepiſcopus Florentinus, &* Benno *Miſnenſis Eccleſiæ Præſul, ab Adriano 6. & vt Feſtis diebus honorarentur, mandatum. Leo quoque* 10. Franciſcanis ſeptem *à Saracenis occiſis anno* 1221. *feſtum diem inſtituit, quemadmodum &* Brunoni *Carthuſianorum Patriarchæ.* Commemoratio ſeptem dolorum B. Mariæ, *à Georgio Hallero monacho inſtituta eſt circa annos demùm Chriſti* 1545.

Feſtorum Multitudo in ipſo quoque Papatu multis diſplicuit.

M*Irum igitur non eſt, ſi plurimi pietate & doctrina Excellentes Viri, de Multitudine tanta feriarum grauiſſimè conqueſti ſunt, & de reformanda Eccleſia & ſcribere & concionari cœperunt. In Concilio Carthaginenſi 5. multitudo Memoriarum Martyrum damnatur: & ſancitur, vt nulla deinceps Memoria alicuius Martyris celebretur, niſi aut vbi corpus Martyris, aut reliquiæ ſint, aut origo habitationis vel poſſeſſionis illius. De Conſecr. diſt. 1. Placet.*

Concilium Carthaginen. 5.

Pothon.

Floruit circa annos Chriſti 1102. POTHON, *Prumienſium presbyter: is lib. 2. de Statu domus Dei, acriter reprahendit feſtorum accumulationem, & multitudinem. Ecce, inquit, vita Monaſtica, quæ erat columna & firmamentum Religionis, in qua videlicet viguit Diſciplinæ cenſura, morum grauitas, maturitas conſiliorum, authoritatis pondus, antiquitatis inſigne, in Eccleſiaſticis officiis repentinis viſa eſt nouitatibus acquieſcere, & quaſi iuuenili paſſa eſt decolorari leuitate. Miramur ergò ſatis, quid viſum fuerit hoc tempore quibuſdam monaſteriis, mutare colorem optimum, nouas quaſdam inducendo Celebritates. Numquid Patribus doctiores, aut deuotiores ſumus? Superba mente præſumimus, quicquid ipſorum in talibus prudentia præteriuit. Neque verò nos in huiuſmodi aliquid inuenire poſſumus, quod illorum quiuerit diligentiam præteriiſſe: Quæ igitur ratio hæc Feſta celebrandi nobis*

induxit? Feſtum videlicet S. Trinitatis, & Feſtum Transfigurationis Domini. Additur his à quibuſdam, quod magis abſurdum videtur, Feſtum quoque Conceptionis S. Mariæ. Nos in his omnibus deuotioni Fidelium minimè derogamus, dum rationem quærimus, qua rationabile obſequium noſtrum offerre Domino debemus, ne fortè à via rectâ deuiantes, præſumptionis ſpiritu ſeducamur. Hæc Pothon.

Michael Altiſiodorenſis.

Ducentis ab hinc annis aut eò amplius, Michael Altiſiodorenſis Archiepiſcopus claruit. Is, vt Nicolaus Clemangis in ſuo libello de Nouis Feſtis teſtatur, congregata Prouinciali Synodo pleraque Feſta aboleuit. Credo, vt etiam Clemangis teſtatur, offenſum eſſe variis abuſibus, non ſolùm Epicuræorum, Ebrioſorum, Scortatorum, Luſorum, aliorúmque flagitioſorum hominum, qui diebus feſtis toti effunduntur in omne nefas: ſed quòd videret tot Diuorum Feſtis homines induci ad cultum Creaturarum, Deique veri, qui ſolus coli vult, obliuionem.

Clemangis.

Clemangis quoque Magiſter Pariſienſis, & Archidiaconus Baroenſis, homo pius ac doctus, politiorísque ſermonis & literaturæ Sectator, in ſuo libello quem contra noua Feſta Sanctorum edidit circa annos Chriſti 1416. inter alia probat, vetera aliqua Feſta potiùs eſſe abolenda, propter ingentem abuſum, quàm noua inſtituenda recipiendáque. Queritur item in eodem ſcripto, longè diligentius & ardentius obſeruari hominum traditiunculas, grauiúſque

NOTA.

earum tranſgreſſiones ab Epiſcopis puniri, quàm mandatorum Dei. Queritur quoque tam multa de Sanctis legi ac dici in templis, vt iam Sacrarum Literarum Lectio planè omittatur. In antiqua autem Eccleſia planè diuerſum fuiſſe morẽ. Itaque iam Deum ſuo loco detruſum & deturbatum eſſe, & Sanctos pro eo in templis regnare.

Petrus de Aliaco.

Petrus de Aliaco Cardinalis Cameracenſis, in libro quem de Reformatione Eccleſiæ, Sigiſmundi Imp. iuſſu, ſcripſit, & Patribus in Conſtantienſi Concilio obtulit anno 1415. inter alia putat, ſuperfluum Feſtorum numerum minuendum eſſe. Verba eius hæc ſunt: Prouidendum eſſet ne tot noua Feſta ſolennizarentur, & tot Noui Sancti canonizarentur: vt præterquàm Dominicis, & Maioribus Feſtis ab Eccleſia inſtitutis, liceret operari poſt auditum Officium, cùm quòd in feſtis ſæpè magis multiplicantur peccata in tabernis, choreis, aliis laſciuiis, quas docet otium: cùm quia dies operabiles vix ſufficiunt pauperibus ad vitæ neceſſaria procuranda: item vt in huiuſmodi Feſtis Scripturæ Apocryphæ, aut Hymni Noui, vel Orationes, ſeu aliæ voluntariæ voluntates non legerentur omiſſis antiquis, & authenticis, & iam in Eccleſia conſuetis. Hæc Cardinalis ille.

Polydorus.

Polydorus Vergilius quoque de Feſtorum Multitudine & Abuſu hoc modo conqueritur lib. 6. cap. 8. de Inuent. rerum. Dies, inquit, alij aliis, feſti Feſtis ex paruis quãdoque cauſis accumulati ſunt: id quod haud ſcimus an expedierit, cũ præſertim videamus eò rediſſe Chriſtianorum mores, vt quàm olim ex Religionis vſu erat hæc inſtituere, tam nunc præſtare videatur eadem antiquare, cùm bona pars hominum otium iſtud feſtorum dierum non ad orandum, non ad Diuina Scripta audienda, cuius rei cauſa datum eſt, ſed ad omnifariam bonorum morum corruptelam augendam, indies magis magiſque impudenter conſumat, dictitans ſe id animi gratia facere, quaſi planè ſentiens cum Platone, qui ob illud ipſum, Deum eiuſmodi Feſta Sacra inſtituiſſe aiebat. Atque ita bellè Ethnicos, perinde in hac re, vt in nimis multis aliis, æmulamur: quod tantùm abfuit, vt Maiores noſtri fecerint, vt etiam illud ipſum audacter iiſdem Ethnicis vitio dederint, teſte Tertulliano in Apologetico, cùm de Cæſarum Solennibus Sacris loquitur. Et mox: Faxit igitur (inquit) Deus, vt Pontifices noſtri tandem aliquandò iſtos Feſtos dies Vtiles reddant: quod facient, ſi minuendos, & caſtè agitandos curarint.

Vergilius.

Germaniæ grauamina.

Inter grauamina item centum, quæ imperante Carolo 5. anno Domini 1522. in Comitiis Noribergæ Legato Pontificio oblata ſunt, cap. 37. de eadem re ſic habet: Inſuper & Feriarum, Feſtorúmque tanta copia laicorum vulgus non mediocriter vrgetur: Nimirùm, quum tot ſint Religioſi facti dies, vt vix ægrè tempus agricolis ſuppetat, quo fructus agri, tot ſudoribus è terra pellectos, aliquandò aqua, pluuia immodicéque æſtu, non rarò etiam grandine, aliáue tempeſtate periclitantes, in horrea conferant: quos tamen fructus, ſi non feriarum ſolennibus præpediti forent, commodè ac citra iacturam ex agro legere, domúmque ferre potuiſſent. Adde, quòd feriatis quoque diebus, qui dubio procul bono conſilio, ac in Dei Opt. Max. honorem, primùm benè ſunt feriati, innumera perpetrantur delicta, peccata & ſcelera potiùs quàm his Omnipotens colatur, veneretúrue. Id quod res ipſa notorium facit, tantùm abeſt, vt teſtibus hoc egeat. Eamque ob cauſam Sacri Romani Imperij Status laici conſultiùs putant, ac Reipub. Chriſtianæ conducibiliùs, ſi effrenis feriarum (quæ animis, quàm externo cultu, Chriſtianis, hoc eſt, his quibus à peccatis ſemper feriandum eſt, rectiùs celebrantur) Feſtorúmque dierum numerus paulò coerceatur in arctum, minuatúrque.

Erasmus.

Queſtus eſt etiam de eodẽ non immeritò Deſ. Eraſmus haud vno in loco. In Annotationibus ſuis ad N. Teſtamen. in cap. 11. Matth. Iam olim (inquit) D. Auguſt. in epiſt. ad Ianuar. ſtomachatur & deplorat Eccleſiam Chriſti ſic premi, vt tollerabilior propè fuerit Iudæorum quàm Chriſtianorum conditio. Et tamen ille ob

friuola quædam nudipedalia neſcio quæ deſtomachatur. Quid ſi videret liberum illum Chriſti populum, tot legibus, tot ceremoniis, tot laqueis impeditum? Item: Quin & Feſtorum apud Hebræos mediocris erat numerus. Ætas Hieronymi præter Dominicum diem pauciſſima nouerat Feſta. Nunc Feriarum neque Finis, neque Modus: quæ cùm primitùs ad pietatis vacationem pauca ſint inſtituta, nunc ad ſcelerum excluſionem tolli debebant, niſi Sacerdotum auaritia ſuis rebus conſuleret potiùs, quàm veræ Religioni. Hæc Eraſmus.

Laurentius Campegius. *Contra Multitudinem quoque Feſtorum apud Chriſtianos huiuſmodi decretum editum fuit anno 1524. Ratisbonæ per Laurentium Campegium Presbyterum Cardinalem.* IVSTIS *de cauſis adducti Feſtorum Multitudinem conſtringendam eſſe duximus: ſtatuentes & ordinantes, vt de cætera* Dominica dies, *quæ in gloriam Dominicæ Reſurrectionis ad nos vſque à primitiua Eccleſia maximè celebris habita eſt. Dies quoque [Natiuitatis Chriſti, S. Stephani, Ioannis & Innocentium: Circumciſionis: Epiphaniorum: Paſchæ cum Feria Secunda & Tertia duntaxat: Aſcenſionis, Georgii, Pentecoſtes, cum Feria Secunda & Tertia duntaxat: Corporis Chriſti, & præſertim quatuor B. Virginis, Purificationis, Annunciationis, Aſſumptionis & Natiuitatis: Natalitia Apoſtolorum: Ioannis Baptiſtæ, Magdalenæ: Laurentii: Dedicationis Michaelis: Omnium Sanctorum: Martini: Nicolai & Catharinæ:] & per diœceſim Salzburgenſem* Feſtiuitates S. Ruperti, *ſicut hactenus obſeruata fuêre, celebres quoque & Feſti habeantur. In cæteris autem Feſtiuitatibus, quacunque ratione vel inſtitutis vel receptis, & quæ ſub præcepto celebrari debeant, permittimus, liberúmque cuique facimus, vt Miſſa audita operas ſuas, quibus ſuam ſuorúmque alimoniam quærere cogitur, redire poſſit: Feſtis tamen Dedicationum & Patronorum Principalium, nihil derogantes, quoad eorum celebrationem in cathedrali Eccleſia, Ciuitatéque ac loco etiam Epiſcopalis reſidentiæ duntaxat. cap. 20.*

CAPVT V.

Diuiſio Feſtorum.

HORVM *autem Feſtorum omnium quædam ſunt* generalia, *quædam* particularia. *Generalia ſunt, quæ generatim ab omnibus celebrantur, & vocantur* SOLENNITATES: *vt ſunt* Circumciſio Domini, Epiphania eiuſdem, Conuerſio Pauli, Purificatio B. Mariæ, Cathedra Petri, Annunciatio B. Mariæ, Paſſio Domini, Paſcha, Inuentio S. Crucis: Dies Rogationum, Aſcenſio Domini, Pentecoſte, Feſtum Trinitatis, Feſtum Corporis Chriſti, Natiuitas S. Ioannis Baptiſtæ, Viſitatio B. Mariæ, Vincula Petri, Aſſumptio B. Mariæ, Decollatio S. Ioannis Baptiſtæ, Natiuitas B. Mariæ, Exaltatio Crucis, Feſtum S. Michaelis & Omnium Angelorum, Feſtiuitas Omnium Sanctorum, Commemoratio Omnium Defunctorum, Præſentatio B. Mariæ, Aduentus Domini, Conceptio B. Mariæ, Natiuitas Domini, Feſta omnium Apoſtolorum, & Feſtum Dedicationis Eccleſiæ.

Feſta autem Particularia ſunt, quæ tantùm ab vna coluntur Eccleſia in aliqua Prouincia: vel etiam quæ in vno ſiunt Epiſcopatu, vel in vna Parochia aut Villa.

Rursùs horum Feſtorum alia ſunt Mobilia, *ſicut* Dominica Septuageſimæ, Sexageſimæ, Quinquageſimæ, Quadrageſimæ; Paſcha, Pentecoſte, *&c.*

Alia ſunt Fixa, *ſicut Feſtum* Natiuitatis Chriſti, Circumciſionis, B. Virginis, Apoſtolorum, Martyrum, *&c.*

CAPVT VI.

De Canonizatione Sanctorum.

QVIA Canonizationes Sanctorum, *quas, omnibus in deterius ruentibus in Eccleſia, Romani Pontifices ſibi ſolis vendicarunt, numerum Feſtorum in immenſum auxerunt, idcircò de iis aliquid dicendum nobis, vt quo in pretio habendæ ſint cognoſci poſſit.*

Canonizatio Sanctorum quid?

E*St igitur* Canonizatio *ſecundùm Ieſuitas, Pontificis Ro. Approbatio ſeu Teſtimonium publicum, de Sanctitate & Gloria alicuius hominis Defuncti: & ſimul eſt iudicium ac ſententia, quâ decernuntur illi Diuini honores, & ſuperſtitioſi cultus. Antoninus etiam parte 5. Summæ, tit. 12. cap. 8. ſic Canonizationem definit, quòd per eam Sancti proponantur à Papa, vt exemplar Fidei & vitæ ſanctæ, & ab omnibus* ADORANDI *& in neceſſitatibus* INVOCANDI. *Marſilius Patauinus in Defenſore Pacis parte 2. cap. 21. Canonizationem definit eſſe inſtitutionem venerationis Sanctorum.*

Ritus Canonizationis: ac primò de Præparatione ad eam.

E*A autem fit tali forma, & ritibus huiuſmodi. Rogatus Pontifex Romanus, vt aliquem iam vita functum adſcribat in Sanctorum*

Cataloge, & Venerandum, vt Sanctum, decernat, ille facta inquiſitione de vita, obitu & miraculis canonizandi, qua paſt mortem adere dicitur, tandem definit Pontifex, ſed mediante magna vi auri, Canonizationem eſſe faciendam. Fit igitur poſt hac publicum Conſiſtarium, in quo Pantifex cum pluuiali rubea, & mitra pretioſa reſidet, & Aduocatus cauſa langa oratione propanit Vitam, Geſta & Miracula Canonizandi, & demùm ſupplicat nomine eorum, qui de ea re ſcripſerunt, talem aſcribendum eſſe à ſua Sanctitate in Catalogum Sanctarum Chriſti: vtque à cunctis Fidelibus pra Sancta veneretur decernendum. Pantifex audito Aduocato, laudat eius facundiam: dicit libenter ſe audiuiſſe tam miranda illius Viri praconia: velle tamen ſuper hac re cum Fratribus ſuis maturiùs deliberare: & ſic finitur Canſiſtarium. In alia deinda Conſiſtoria exquirit ſententias Cardinalium, & vbi ex illis intellexerit eſſe omninà eum, de qua fabula agitur, Cananizandum, deliberatur dein de die Canonizationis, poſtea paratur & canſtruitur ſuggeſtus ligneus tanta amplitudinis in Baſilica Petri, vt ſuper illum inſtituatur, aptetúrque Capella cum Altari, Credentiis, throna Pantificiali, Sedibus Cardinalium aſsiſtentium Papa, Oratorum, Pralatorum, charo pro Cantaribus, & locis omnium Ordinum Romana Curia, ad inſtar Capella Palatii Apoſtolici à cancellis, & ſuprà quoad formam ſedilium, & capacitatem. In ea ſuggeſtu ſunt dua Sedes Papales, vna eminens ad ſiniſtram partem, & alia eſt amobilis. Aſcenditur ad ſuggeſtum per pantem, cum duplici aſtiolo à capite, & in imo: arnatur ſuggeſtus in extremitatibus circùm circà cum herbis & floribus, & intùs cum pannis & tapetis apportunis ornatur Eccleſia, & ſuſpenduntur per tatum Inſignia Pantificis, Eccleſia, & Imaga Cananizandi, atque etiam inſignia Procurantium Canonizatianem. Fit baldachinum nouum, cum inſignibus Pontificiis, Procurantium Canonizationem, & Imagine Sancti: ea ſuſpenditur ſupra Altare, vbi Pantifex celebrat. Fit etiam Vexillum magnum cum Imagine Sancti, quod portatur ante illas qui procurant Canonizatianem, & panitur ſupra Oſtium & ſupra Suggeſtum. Cùm Pantifex praſinito die venit ad Eccleſiam, ponuntur circùm circà ſuper deambulatarium intartitia numero octuaginta, vel circa ſex librarum pro qualibet, qua ardeant dum ſit officium. Parãtur cera diſtribuenda, inprimis pro Pantifice dua cera alba duodecim librarum pra qualibet, pra Cardinalibus quatuor libra. Item pro Eleuatione Sacramenti duadecim intorticia librarum ſeu pra qualibet: pra Altari ſex cerei, & duo pra Credentia duarum librarum. Item pro Offartorio dua magni cerei duadecim librarum, quas offert primus Cardinalis. Item tres cerei ſex librarum, quos offerunt tres Oratores, ſeu deputati cum tribus Cardinalibus. Et omnes cerei ſuprà dicti ſunt albi, pratar octuaginta intorticia Eccleſia. Ordinantur etiam cerei de cera communi pra Pralatis, Oratoribus & magnis nobilibus duarum librarum pro Officialibus & Cantaribus vnius libra: pra Clero & aliis vt placuerit. Intimatur etiam Clero vrbis, vt ſummo manè conueniant ſupplicantes in porticu Eccleſia S. Petri.

De his quæ fiunt in die Canonizationis.

STatuta igitur die Canonizationis Pontifex paratus Pluuiali rubeo & Mitra pretioſa, cum Cardinalibus, Pralatis & Officialibus paratis praceſſianaliter deſcendit ad Eccleſiam ſub Baldachino. In camera paramenti diſtribuuntur cerei, & ab omnibus portantur accenſi. Cùm verò Pontifex perueneris ad porticum S. Petri, excipitur ibi à clera vrbis in modum ſupplicantium parata. Intrat Eccleſiam Pontifex, & aſcendit ſuggeſtum cum Pralatis & aliis Officialibus: Clerus verò ſuggeſtum circumſtat. Pantifex aratione facta ante Altare, aſcendit Eminentem Sedem, & accipit Cardinales & Pralatas paratas ad reuerentiam. Qua facta deſcendit, & ſuper aliam ſedem ſibi ante Altare paratam ſedet verſus renes ad Altare, vbi facit ſermonem, referens qua geſta ſunt, & vitam ac Miracula Sancti in genere. Demùm hortatur omnes, vt ſecum orent Dominum, ne permittat errare Eccleſiam ſuam in hoc negatia. Surgit deinde, remouetur ſedes, & procumbit ſuper Faldiſtorium cum mitra. Cantantur Litania à Cantoribus, & nulla fit mentio de canonizando, omnibus in terram genuflexis orantibus. Finitis Litaniis Diacanus à dextris ſurgit, & verſus ad populum alta vace dicit. Orate: iterum genuflectit, & amnes prolixiùs arant: tum Diacanus à ſiniſtris ſurgens, eodem mado dicit, Leuate, & omnes ſurgunt. Tunc Pontifex ſtans ſine mitra incipit in vace, Veni Creator Spiritus, & tam ipſe, quàm alii amnes genu flectunt ad primum verſum. Cantares proſequuntur in hymnum, & Pantifex cum mitra aſcendit ad ſedem eminentem, & mitra depoſita expectat finem hymni: quo completa, duo Cantores dicunt verſum: Emitte Spiritum tuum & creabuntur: & alii reſpondent, Et renouabis faciem terra. Tum Pantifex, Oremus: Deus, qui corda Fidelium Sancti Spiritus illuſtratione docuiſti, da nobis in eadem Spiritu recta ſapere, & de eius ſemper canſolatiane gaudere, per Daminum noſtrum Iaſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum &c. Tunc Procurator cauſa inſtanter petit à Pontifice nomine procuratorio, pronunciari & declarari N. N. in Sanctorum Catalogum aſcribendum, & vt Sanctum venerandum à Chriſti Fidelibus. Poſt hac Pontifex

Digitized by Google

tifex alta voce, ſedens tamen cum mitra, pronunciat in hunc modum: Ad honorem ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, & exaltationem Fidei Christianæ, ac Catholicæ Religionis augmentum, auctoritate eiuſdem Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apoſtolorum Petri ac Pauli, & noſtra, de Fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu ſpeciali decernimus & definimus, bonæ memoriæ N. N. in cœleſti Hieruſalem inter Beatorum choros iam receptum, æternaque gloria condonatum, Sanctum eſſe, & Sanctorum catalogo adſcribendum: ipſumque catalogo huiuſmodi adſcribimus ſtatuentes, vt ab Vniverſali Eccleſia anno quolibet, in Menſe N. & die tali Feſtum ipſius, & Officium ſicut pro vno Confeſſore (ſi ſit Confeſſor) vel Martyre (ſi ſit Martyr) deuotè & ſolenniter celebretur, & ab eo ſuffragia à Chriſti fidelibus implorentur & expectentur. Inſuper eadem quoque authoritate omnibus verè pœnitentibus & confeſſis, qui annis ſingulis ad ſepulturam eiuſdem in die tali deuotè acceſſerint, vnum annum & 40. dies: accedentibus verò annis ſingulis in octauas dicti Feſti ad ſepulturam quadraginta de iniunctis ſibi pœnitentiis miſericorditer relaxamus.

Quibus finitis, Procurator fiſcalis rogat Protonotarios &c. de proteſtatione facta per Papam, & Procurator cauſa ſimpliciter rogat de ſolenni pronunciatione Canonizationis, & petit inſtrumentum, & à Papa decerni Bullas ſuper his opportunas. Et mox ſurgit Papa ſine mitra & incipit, Te Deum laudamus. & chorus ad finem vſque proſequitur. In illius fine Cardinale Diacono à dextris in cantu dicente, Ora pro nobis beate N. N. & Choro reſpondente, vt digni efficiamur Promiſſionibus Chriſti, Papa illicò propriam orationem de eodem Sancto alta voce decantat, dicens: Seruitutis noſtræ tibi Domine iura ſoluentes, quæſumus, vt Beati N. N. patrocinio ſuffragante in nobis tua dona multiplices, & ab omnibus tuearis aduerſis, per Chriſtum Dominum noſtrum. Finita oratione Diaconus à dextris ſtans ante Pontificem dicit altè: Confiteor Deo Omnipotenti &c & poſt Apoſtolos nominat Sanctum N. N. & Papa ſine mitra cruce ſua præſente dicit, Precibus & meritis &c. & in fine dat indulgentias omnibus officio tunc aſſiſtentibus.

His finitis, Pontifex incipit Tertiam, & accipit ſandalia, vel ſi magis placet, dimiſſa Tertia accipit paramenta omnia Pontificalia, & canit Miſſam ſolitis ceremoniis, vel de Sancto illo: vel ſi aliqua ſolennitas eſſet, cantat de die cum commemoratione de Sancto: & ſi non poſſet, aliquis Cardinalis celebrat pro eo. Dum cantatur Credo, tres Cardinales Commiſſarii deſcendunt ad portam inferiorem ſuggeſtus, & ordinant Offertorium: & poſteà antequàm Papa lauet manus in ſede eminenti, veniunt ordinatè. Et primus, id eſt, Epiſcopus Cardinalis offert duos magnos cereos, & cum eo primus Orator offert cereum ſuum, & caniſtellum deauratum cum duabus turturibus: Tum Presbyter Cardinalis offert duos magnos panes cum mappulis, & ſecundus Orator cereum ſuum, & caniſtellum argenteum cum duabus columbis albis: vltimò Diaconus Cardinalis offert duo vaſa vini: & tertius Orator ſuum cereum, & caniſtellum diuerſorum colorum cum variis auiculis. Cardinales oſculantur genu, alii pedem Summi Pontificis: proceditur deinde in Miſſa, vt aliàs. Deſumpta hæc ſunt partim ex libro 1. Ceremoniarum Rom. Eccleſiæ, Sect. 6. partim verò ex Bulla ſuper Canonizatione Franciſci de Paula à Leone 10. edita, quæ extat apud L. Surium tomo 2. de vitis Sanctorum.

In canonizatione Sanctorum 7. honores eis tribuuntur.

Hac autem Deificatione ſeptem honores Sanctis mortuis tribuuntur, vel ipſis Ieſuitis teſtibus. PRIMÒ enim inſcribuntur in Catalogo Sanctorum, id eſt, ſtatuitur ac iubetur, vt ab omnibus publicè habeantur & dicantur Sancti. SECVNDÒ, inuocantur in publicis Eccleſiæ precibus. TERTIÒ, templa, & aræ in eorum honorem inſtituuntur. QVARTÒ, Sacrificia tam Euchariſtiæ, quàm laudum & precum, quod vulgò officium, ſiue hora canonica nuncupatur, in honorem eorum publicè offeruntur. QVINTÒ, dies Feſti in eorum memoriam celebrantur. SEXTÒ, pinguntur eorum Imagines, addito certo quodam lumine in ſignum gloriæ, quam habere creduntur in cœlis. SEPTIMÒ, eorum reliquiæ pretioſis thecis includuntur, & publicè honorantur.

Canonizationes Sanctorum fiũt ad morẽ Ethnicũ.

Fit hoc planè ad morem & conſuetudinem Ethnicam. Apud Gentes enim mos hic fuit antiquiſſimus, & conſentiens obſeruatio, vt eximios præclaróſque viros, qui obuiam eundo periculis, Rempub. auxiſſent, ob egregia facinora, & eximia beneficia patriæ, ciuibus aut cunctis mortalibus exhibita, in Deorum ſedes receptos conſecrarent, & in cœlum tollerent, iiſque Diuinos honores, & humano faſtigio ampliora decernerent: templáque, flamines, puluinaria, aras ac ſedes Immortalitatis exhiberent. Hæc præmia & honores clarorum virorum Plinius lib. 2. cap. 7. Cicero lib. 2. de Natura Deorum, Euſebius de præp. Euangelica lib. 2. cap. 9. recenſent. Ob id Ægyptii Bacchum, quòd vitem plantaſſet: Oſiridem, quòd ex hordeo zythum decoquere: Proſerpinam, quòd ex frugibus Siculos pinſere panes docuiſſet: Iſidem, quòd morborum medicamenta reperiſſet, eaq; per ſomnium ægrotis ſuggeſſiſſet, in Deorum Numerum retulerunt, & vt Sacroſancta Numina venerati ſunt. Nec hominibus modò ſed Belluis, Crocodilo, Felibus & Cercophytecis hunc honorem detulerunt: quorum exemplo aliquid quod homini vel ad vitæ, aut

agrorum cultum vſui foret, reperiſſent. Herculi Thebano Menetius Actoris Filius, annua in Opunto Sacra inſtituit: mox eum Athenienſes inter Deos retulerunt: ſecutus inde cæterȩ Græciæ, aliarúmque Gentium conſenſus, Sabellicus lib.6. Enne.1. Imò Græci propter beneficia viuentes etiam cælo conſecrarunt, & immortalitate donare conſueuerunt. Sicut de Platone & Ageſilao legimus, atque aliis, qui in cœtu cæleſtium recepti, in vita Diuinos honores meruère, illiſq; Certamina, Ludos & Sacra anniuerſaria dicarunt, tanquam Numinibus: illis præſertim qui Tyrannos exegerunt, aut vindices libertatis fuerunt: hi tanquam mortale faſtigium egreſſi omnium conſenſu in conſilia cæleſtium aſciti, pro Diis haberi & coli cœpti ſunt. Thuiſconem Germanorum Regem Priſci communi omnium ſuffragia, ob miraculum ſapientiæ & bonitatis, ſicut indigetem & Dei Interpretem ac nuncium, conſecrarunt, eundémque pro Deo habere cœperunt. Matrem quoque eius Nertham, hoc eſt, terram, ex qua editum crediderunt, Numinibus aſcripſerant. Rhodii obſeſſi per annum à Demetrio Poliorcete, Ptolemæo, quòd tum opem eis tuliſſet, ſoluta obſidione, delubrum in vrbe quadrangulum extruxerunt, & Diuinos honores detulerunt.

Romani ſuos Imperatores canonizarunt.

Romani autem præcipuè ſuos Imperatores, quorum opera & virtute res eorum creuerant, poſt funera immortali honore conſecrarunt, & in Deos receperunt, qui ob æternam gloriam Dii indigetes dicti ſunt: Alex. ab Alexandro lib. 6. cap. 4. Sic Iulius Cæſar poſt mortem in Deorum numerum relatus eſt, non ore modò Decernentium, ſed & perſuaſione Vulgi. Siquidem ludis, quos primò conſecratos ei hæres Auguſtus edidit, ſtella crinita per ſeptem dies continuos fulſit, exoriens circa vndecimam horam. Creditumq; eſt, animam eſſe Cæſaris in cælum recepti: Suetonius. Nero Claudium Patrem apparatiſſimo funere elatum laudauit, & in Deorum numerum referre præcepit, multis ei decretis cæleſtibus honoribus: Cuſpinianus. Cyziceni Adrianum Imperatorem tredecimum eſſe Deum promulgarunt. Sed & ipſe Adrianus ſuum Amaſium Antinoum in numerum Deorum retulit. M. Antonino Philoſopho mortuo Diuini honores ab omni ſexu, ordine & ætate habiti. Populus, Senatúſque propitium Deum dixit, eoque proceſſit vana perſuaſio, vt pro ſacrilego haberetur, qui defuncti Imaginem non domi coleret. Templum publicè conſtitutum: flamines, ſodaléſque dati: Sabellicus lib.4. Enneadis 7.

Ritus canonizandi Imperatores Romanos.

Ritus autem, quo conſecrabantur ſeu canonizabantur Imperatores, ab Herodiano lib. 4. ita ferè deſcribitur. Defunctum vita corpus ſumptuoſo funere verè ſepeliunt. Poſteà verò Imaginem defuncto quàm ſimillimam fingunt, eam in Regiæ veſtibulo locant ſupra eburneum lectum auro ſtratum: recumbitque pallida effigies in modum ægrotantis. Circa lectum maximam diei partem aſſidet Senatus omnis ad læuam pullis veſtibus amictus, ad dexteram lecti ex omni nobilitate Matronæ in albis veſtibus: is enim color lugubris fuit in muliere olim, omni alioqui ornatu detracto. Id ſeptem diebus Defuncto datur, Medicis velut adhuc ſpirantem inuiſentibus, denunciantibúſque in dies morbum ingraueſcere. Ad poſtremum, quaſi tùm demùm vita Defunctum Equeſtris Senatoriíque Ordinis iuuenes per viam Sacram in forum deferunt, lecto in roſtris depoſito. Pueri Puellæque Patricii generis, compoſita ab vtraque parte cœtu hymnos in Defunctum canunt flebili carmine emodulatos. Deinde eburneo lecto cum effigie ex foro in campum Martium tranſlato, ingens ibi ſuggeſtus; quadrata forma, lignea tantùm materia contexitur, multis gradibus in Phari ſpeciem faſtigio aſſurgentibus. Singuli auro & purpura inſtructi, ſignis ex ebore factis variiſque picturis inſigniter excoluntur, ac quo altiores illi minúſque patentes, eò minores his imagines prominebant. Interiùs eſt moles aridis referta fomitibus, effigie ſecundo gradu collocata, omnibúſque odoramentorum generibus omnifariam admotis, quæ certatim à tota ciuitate eò congeruntur. Nobiliſſimi iuuenes Equeſtris ordinis trabeati tabernaculo obequitant, motu quodam pyrrichio, ſolennique decurſu. Circumaguntur & currus, quibus inſident Rectores perſonas illuſtrium Principum gerentes: ac tùm demùm ab imperii Succeſſore face admota circumfuſa multitudo ab imis partibus molem incendit, ac ſimul ignis cœpit inualeſcere, ex ædificii faſtigio aquila emittitur, quæ Principis animam in coelum ferre putatur. Qui per hæc conſecratus eſſet, inter Deos colebatur. Sic Herodianus. Eadem referunt Alex. ab Alexandro lib.6 cap.4. Polydorus Vergilius de Inuent. lib.6. cap. 8. & Auentinus lib. 2. Annal. in vita Antonii Pii. Hanc canonizandi conſuetudinem & rationem poſteritas ſumpſiſſe videtur ex Cæſaris Dictatoris funere, cuius forma non multùm ab ea diuerſa fuit. Sabellicus lib. 5. Enne. 7. Inde autem effectum, quemadmodum etiam apud Chriſtianos poſteà, vt tam numeroſa Deorum phalanx & caterua, de qua Plinius lib.2. cap.7. Euſebius lib.5 cap.3. Lactantius etiam & Tertullianus, ab Ethnicis conſcripta ſit, quæ immenſas Xerxis Perſarum Regis copias excederet, quarum equos flumina exhauſiſſe, milites ſpiculis ſeu telis vnà arcu extortis ſolem aut eius iubar obumbraſſe, hiſtoriæ Græcorum teſtantur.

Multitudinis Deorum Ethnicorum cauſa

Canonizatione Sanctorum præſumptuoſa.

Porrò Canonizatio eiuſmodi Pontificia non modò Ethnica, ſed etiam inſtitutum admodùm præſumptuoſum eſt: quaſi cælitibus aliquid accedat aut decedat Mortalium authoritate & ſuffragiis. Auentinus lib.2. Annal. in vita An-

tonini Pij, miratur Ethnicos tàm dementes fuiſſe, vt diuinitatem, quam Mortales ſtultiſſimi non poſſidebant, ſeſe tribuere aliis poſſe opinarentur: & tàm ſtolidos extitiſſe, qui iſtis ineptiſſimis ludibriis cœlum aperire crederent. Nos verò multò magis miramur, Chriſtianos in tanta luce verbi Dei & Euangelij tam dementes & ſtolidos eſſe, vt in eadem opinione ſint cum Ethnicis. Imò ſtultitia hac Græca & Romana creandi Deos irriſa eſt iam olim etiam ab ipſis Gentilibus: ac ſapientiſſima eſt in hac re Ageſilai ſententia, qui, cùm Thaſij illum viuentem inter Deos retuliſſent, dixiſſe fertur: Si Deos faciendi poteſtatem haberent, prius ſeipſos Thaſij Deos facerent, poſteà demùm Ageſilaum quoque deificarent.

Ageſilai prudens dictum.

In canonizandis Sanctis errari poſſe.

Tertiò, in hac Apotheoſi ſeu Canonizatione facilè poteſt errari, ita vt damnati ſæpè Sancti pronuncientur, & pro Beatis colantur: ſicut accidiſſe ſcribit Sulpitius tempore Martini: quum enim populus quidam coleret neſcio quem pro Martyre, tandem manifeſtatum fuit, Latronem quendam fuiſſe, qui ob ſua ſcelera extremi ſupplicij pœnas luiſſet. Vnde etiam D. Hieronymus fatetur in Eccleſiaſt. cap. 8. ſe vidiſſe impios cum tali opinione mortuos, & ſic ſepultos, vt Sancti æſtimarentur in terra, qui etiam dum viuerent, habiti ſint Eccleſiæ Principes. Et D. Auguſtinus quodam in loco ſcribit, Multorum corpora honorari in terris, quorum animæ torquentur in gehenna. *Quapropter eodem iure Chriſtiani reprahendi & irrideri poſſunt, quo Græci à Nicephoro libro decimo, cap. 36. vbi inquit:* Græcos pudore potiùs affici conueniebat, vt qui homines multos in Deorum numerum retulerunt: atque eos quoſnam quæſo? Optandum ſanè eſſet iuſtos eos & temperantes, aut aliter morum integritate probatos fuiſſe. Verùm contraria omnia in eis reperiuntur: quippe qui iniuſtitia, ebrietate & ſtupris probroſis vitam tranſegerint. Declarat hoc Hercules, Dionyſius & Æſculapius: per quorum numina dum Libanius continuè in libris ſuis iurat, non erubeſcit tamen.

Ieſuitarum argumenta pro canonizationibus, & ad eas reſponſiones.

Superſtitionem tamen hanc Ethnicam Ieſuitæ aliquot rationibus & argumentis defendere conantur, tanquam rem vtilem & neceſſariam. Primò dicunt: Deum ipſum voluiſſe a Sanctis Scriptoribus annotari glorioſam vitam & mortem ſuorum Seruorum. *Probant hoc ex Eccleſiaſtico qui cap. 44. & aliquot ſequentibus laudat & ad cœlum vſque extollit Sanctos plurimos, Enochum, Noe, Abrahamum, Iſaacum, Iacobum, Moſem, Aaronem, Phineen, Ioſuam, Calebum, Samuelem, Dauidem, Heliam & alios. Sanctum quoque Lucam in Actis canonizaſſe volunt Stephanum, Iacobum, Petrum, Paulum, Barnabam, Silam & ſimiles:* Credibile igitur eſſe, eodem modo Deum velle, vt deinceps etiam fiat. *Reſpondeo, pro paribus hic ſumi à Ieſuitis, quæ ſunt imparia. Quum enim Eccleſiaſticus, Lucas & alij laudant Fideles Dei Seruos, non eos canonizant Pontificio more & conſuetudine: ſed extollunt tantùm eorum fidem & ſimiles virtutes: non iubent illos in publicis Eccleſiæ precibus inuocare, Templa & Aras in eorum memoriam extruere, eis Sacrificia offerre, dies Feſtos in memoriam eorum celebrare, Imagines eorum pingere, denique eorum Oſſa, aliáſque Reliquias eorum precioſis thecis includere, & publicè honorare: qui honores omnes creaturis mortuis in canonizatione pontificia tribuuntur & decernuntur: ſed dehortentur potiùs Sancti illi Scriptores omnes & ſingulos ab his, ſimilibúſque Idololatricis cultibus. Quantùm itaque cœlum à terra diſtat, & Oriens ab Occidente, tantùm differt Sanctorum illorum ſcriptorum factum, à Canonizatione iſta Pontificia.*

Eccleſiaſticus 44 cap. explicatur.

Secundò dicunt, Scripturam præcipere, vt Sanctos honoremus & laudemus. *Reſpondeo, hoc nos non negare, eſt enim quaſi naturale præmium virtutis honor: & Eccleſiaſticus dicit 44. cap. de Sanctis, ſapientiam eorum narrent populi, & laudem eorum nuntient Eccleſia. At non inde ſequitur, Sanctos canonizandos, hoc eſt, cultus illos Idololatricos, quorum modò meminimus, in eorum honorem inſtituendos, qui in Pontificia canonizatione eis decernuntur. Quaſi Scriptura genus tantùm tradat (Sanctos eſſe honorandos) nobis verò liberum relinquat excogitare qualeſcunque cultus: & quaſi omnia, quæcunque ſint, & quomodocunque fiant, modò fingantur in honorem Sanctorum fieri, Deo placeant, etiamſi honor ſoli Deo debitus, ad Sanctos transferatur. Honorandi ſunt à nobis Sancti Dei Serui, verùm non eo modo quo à Pontificiis honorantur & coluntur, ſed vt Sacræ Literæ præcipiunt. Hoc pacto Smyrnenſis Eccleſia honorauit & coluit Polycarpum Martyrem. Cùm enim Ethnici dicerent Smyrnenſes reliquiſſe ſuum Crucifixum Chriſtum, & eius loco iam Polycarpum colere, hanc ignominiam ita diluunt:* Chriſtum, *aiunt*, nunquam poſſumus deſerere, quippe qui Mortem pro totius mundi Salute ſuſtinuit: *Addunt*, Non poſſumus alium quenquam colere, quoniam ſolum Deum, & qui ſolus colendus ſit nouimus. *Quomodo ergò Polycarpum & alios Sanctos honorarunt & coluerunt? Ad hoc ita reſpondent:* Martyres, vt Domini Diſcipulos veneramur ac diligimus, veluti eos qui Magiſtro ac Domino fidem ſeruarunt, optamúſque in fide & conſtantia illorum fieri conſortes. *Denique*

Sancti quomodo à nobis colendi.

cauſam

cauſam ſubiiciunt ob quam Polycarpi oſſa collegerint: non equidem vt precioſis thecis includerent, & publicè honorarent, ſed vt ex more conderent & ſepelirent. *Auguſtinus etiam contra Fauſtum Manichæum egregiè docet, quomodo Sancti à nobis ſint honorandi & colendi.* Colimus, *inquit*, Martyres eo cultu dilectionis & ſocietatis, quo & in hac vita coluntur Sancti homines Dei, *&c. Et mox:* At illo cultu qui Græcè λατρεία dicitur, nec colimus, nec colendum docemus, niſi vnum Deum. *Quum autem ad hunc cultum pertineat Oblatio Sacrificij, vnde Idololatria dicitur eorum qui hoc etiam idolis exhibent, nullo modo tale aliquid offerimus, aut offerendum præcipimus, vel cuiquam Martyri, vel cuiquam Sanctæ Animæ, vel cuiquam Sancto Angelo: & quiſquis in hunc errorem delabitur, corripitur per ſanam doctrinam, ſiue vt corrigatur, ſiue vt caueatur. Ipſi enim Sancti vel homines, vel Angeli exhiberi ſibi nolunt, quod vni Deo deberi norunt, &c. De Ciuit. Dei cap.* 10. *id ipſum ſignificantiùs docet: Nos, inquit, Martyribus noſtris non templa, ſicut Diis, ſed memorias, ſicut hominibus mortuis, quorum apud Deum viuunt ſpiritus, fabricamus. Nec ibi erigimus altaria, in quibus ſacrificemus Martyribus, ſed vni Deo & Martyrum & noſtro Sacrificium immolamus: ad quod ſacrificium, ſicut homines Dei, qui mundum in eius confeſſione vicerunt, ſuo loco & ordine nominantur, non tamen à Sacerdote qui ſacrificat inuocantur, &c. Quibus vtique longè alia ratio docetur honorandi Sanctos, quàm ea quæ in Canonizationibus Pontificiis obſeruatur.*

3. *Tertiò, probant & defendunt Canonizationes ex ratione imitationis.* Sancti, *inquiunt*, ſunt exempla quædam virtutum, quæ imitari nos conuenit. At non poſſumus accendi ad imitationem, niſi ſciamus qui ſint imitandi, quid illi egerint aut paſſi ſint: id quod fit per Canonizationem. *Reſpondeo, Spiritum S. ob oculos poſuiſſe nobis in Verbo Dei eos, quorum virtutes imitari debemus, vt hac in parte Demonſtratore & Doctore Pontifice Rom. opus non habeamus, qui plerunque in ſuis Canonizationibus Idololatras & Superſtitioſos homines ad imitandum proponit. Deinde, ſi in Deificationibus iſtis Papiſticis virtutes tantùm vitæ ſanctorum recitarentur, & ad imitationem proponerentur, ferri aliquo modo illa poſſent. At hoc non fit, ſed ſimul eis quoque decernuntur Diuini honores, videlicet templa & ara: inuocatio: ſacrificia: dies feſti: reliquiarum etiam veneratio & cultus.*

4. *Quartò, probant ex coniunctione, quam cum Sanctis mortuis habemus.* Sumus, *aiunt*, membra vnius corporis, & membra inuicem compatiuntur & congaudent: oportet ergò eos nobis compati, & pro nobis ſolicitos eſſe: & è contrario nos illis congaudere, & pro illorum gloria Deo gratias agere: ſed hæc ſine particulari notitia fieri non poſſunt. *Hîc quæro à Ieſuitis, vndénam ſit (ſi eſt aliqua) illa Sanctorum in cælis compaſſio & ſolicitudo pro nobis? Si dicant ex canonizatione, vt in hoc argumento velle dicere videntur, ſequitur non canonizatos nobis non compati, nec pro nobis ſolicitos eſſe: at contrarium docent aliis in locis. Deinde quantùm ad nos, ſi propterea Sancti canonizandi ſunt, vt illis congaudere poſſimus, & pro illorum gloria Deo gratias agere, ſequeretur omnes homines qui moriuntur in vera fide, & regni cæleſtis hæredes fiunt, canonizandos eſſe, hoc enim officium cunctis Fidelibus præſtare tenemur. Vnde intelligitur rationem hanc nullam eſſe.*

Vltimò, probant ex incommodis: niſi enim iudicio Eccleſiæ certi Sancti proponerentur colendi, facilè fieri poſſet, vt populus ſæpè erraret, & damnatos pro Beatis coleret. 5. *Reſpondeo, idem periculum metuendum, etiamſi quis à Pontifice Rom. canonizetur. Poſſem nominare quàm plurimos Canonizatos, qui in terris Idololatræ, Verbi Dei hoſtes, & ſuperſtitionibus horrendis dediti fuerant: & tamen coluntur, adorantur, inuocantur, &c. quum de illorum Beatitudine non immeritò dubitetur. Obiiciunt quidem hic Ieſuitæ rationes aliquas, quibus probare nituntur, Pontificem non errare in Sanctorum Canonizationibus, ſed ita elumbes & frigidas, vt reſponſione non ſint dignæ.*

Cuius ſit Sanctos Canonizare.

Sanctitatem aliquam homini impartiri, nullius hominis, ſed ſolius Dei opus eſt, habere etiam aut iudicare aliquem pro Sancto non in hominum arbitrio, quos ſæpè falli & decipi ſcimus, ſed in Spiritus Sancti iudicio poſitum eſt, quod in Verbo Dei expreſſum habemus. Multò minus licet cuiquam Diuinos honores mortali alicui tribuere & decernere.

Sanctitatem alicui impertire Dei opus eſt.

Hanc tamen Poteſtatem audaci & ſacrilego conatu homines ad ſe rapuerunt, & ſibi vendicarunt. Fecerunt hoc primò Epiſcopi, qui in ſuis Prouinciis & Diœceſibus quos voluerunt Sanctos pronuntiarunt, & colendos decreuerunt, qui tamen aliis prouinciis penitùs ignoti fuerunt. Sic canonizauit Vualpurgam Abbatiſſam Heydenheimenſem Odogerus Epiſcopus Eichſtadienſis, circa annum Domini 870. *Surio & Molano teſtibus. Alij alios.*

Canonizationes Sanctorum vendicarunt primò ſibi Epiſcopi, deinde Pontifices Rom.

Sequuti ſunt Pontifices Romani Alexander III. & Innocentius III. qui canonizationes ſibi ſolis vendicarunt, & prohibuerunt, ne deinceps aliquis pro Sancto coleretur, ſine Romani Pon-

tificis

tificis approbatione, vt patet ex lib. 3. Decretal. tit. 45. c. 1. Audiuimus. Item extrà de reliquiis & Veneratione Sanctorum cap. 1. & 2. extrà de Teſtamento venerabili. Referunt etiam Durandus in Rationali lib. 7. cap. 1. Balaus, Panthaleon, Cranzius in Metropoli libro 1. cap. 25. Prætenderunt illi quidem abuſus & errores, qui circa particulares iſtas Canonizationes interdum acciderunt ſic vt ſæpè Damnatos pro Beatis coluerint, ſed ſpe lucri maximi, quod inde ad Papas redit, hoc ab eis factum, dubitare nemo debet. Similiter Pontifices Maximi apud Ethnicos ſoli ſolebant decreta facere de conſtituendis Religionibus, De Feriis, de Diis, &c. teſte Gellio lib. 2. cap. 28. Lege quoque apud Romanos ſancitum erat, ne quis pro Deo coleretur, qui non à Senatu Romano canonizatus & in numerum Deorum relatus eſſet. Vnde quum Tiberius Cæſar ad Senatum retuliſſet, cum prærogatiua ſuffragij ſui, vt Chriſtus pro Deo reciperetur, Senatus hanc vnam ob cauſam id reſpuit, quòd ipſe non primò ante. Imperatorem ea de re appellatus eſſet. Auentinus libro 2. Annal. & Alex. ab Alexandro lib. 6. cap. 4. Marſilius igitur Patauinus in Defenſore Pacis parte 2. cap. 21. cenſet authoritatem canonizandi Sanctos ſoli Concilio generali Fidelium committendam.

CAPVT VII.

De Vigiliis Feſtorum.

Vigiliæ Feſtorum vnde originem traxerint.

APOSTOLORVM *temporibus, & aliquandiu poſt ea, quum Chriſtianis propter inſidias & perſecutiones aſſiduas Tyrannorum & Hoſtium Religionis interdiu vix prodire liceret in publicum, non niſi noctu & antelucanis horis ad Sacra ſua peragenda conuenerunt, ſicut ex Plinij ſecundi epiſtolis, & Scriptoribus Eccleſiaſticis intelligitur. Fuit & hoc vſitatum pluribus in locis in prima illa Eccleſia poſt Apoſtolorum tempora, vt etiam extra perſecutionis metum, tota Paſchali hebdomada, præſertim verò nocte præcedente Dominicam Reſurrectionis, in templis publicè vigilarent & ieiunarent. Sic enim Tertullianus lib. 2. ad vxorem ſcribit:* Quis Solennibus Paſchæ obnoctantem vxorem ſecurus ſuſtinebit? *Et Euſebius de Vita Conſtantini lib. 4. refert*, Conſtantinum Paſchales illas peruigilationes ornaſſe lampadibus, & accendiſſe per totam vrbem columnas ſeu moles cereorum. *Ex Nazianz. etiam Oratione in S. Paſcha apparet, noctem eam ante diem Reſurrectionis, peruigilem totam fuiſſe Chriſtianis, luminibus vbique & publicè & priuatim accenſis. Et Ambroſius Serm. 60.* In Paſchate, *inquit*, ieiunauimus Sabbatho, Vigilias celebrauimus, & Orationibus percunctanter inſtitimus. *Rursùs Vigiliarum Paſcha meminit Euſebius in hiſtoria Narciſſi Hieroſolymitani Epiſcopi, de quo ſcribit lib. 6. cap. 9.* quòd in Vigiliis Paſchatis, deficiente oleo, oratione impetrarit, vt aqua infuſa lampadibus, ad præbendam lucem facta fuerit idonea.

Ex his verò conſuetudinibus & ritibus originem poſteris ætatibus ſumſerunt Vigiliæ & Ieiunia in profeſtis magnarum Solennitatum ad templa & cæmeteria, in publicis congreſſibus tàm mulierum quàm virorum. Theodoretus in Tripartita hiſt. lib. 5. cap. 32. Vigiliarum ad ſepulchra Martyrum Authores facit apud Antiochenos Flauianum & Diodorum. Iſti (*inquit, Flauianus & Diodorus Antiocheni*) Diuinos amatores ad ſepulchra Martyrum prouocantes, Vigilias celebrabant, cum illis Deum laudantes. Hæc Leontius (*Antiochenus Epiſcopus*) intuens prohibere quidem iudicauit inconſultum, quum videret multitudinem valdè viris illis optimè adhærere. Sed vtens manſuetudine verborum, poſcebat ab eis, vt has Feſtiuitates in Eccleſiis potiùs celebrarent. Et illi quidem quod iubebatur egerunt & Amatores ſuos ad Eccleſias congregarunt, vt alacriter Deum concordi voce laudarent. *Ad quæ verba B. Rhenanus in margine libri annotat*, ſic multa in Eccleſiam introducta eſſe. *Facta hæc ſunt circa annum Chriſti 375. tempore Gratiani Imp.*

Vigiliæ nocturnæ mulieribus interdictæ.

Sed quia hæc nocturna Sacra multarum ſcelerum cauſa progreſſu temporis eſſe cœperunt, ideò acceſſus ad ea mulieribus interdicitur Canone 35. Eliberitini Concilij, vbi ita præcipitur: Placuit prohibere, ne fœminæ in cœmeterio peruigilent, eò quòd ſæpè ſub obtentu Orationis ſcelera latenter committantur. *Extat quoque Conſtantij conſtitutio libro 16. integri Theodoſiani Codicis, vt aboleantur Nocturna Sacrificia, Magnentio Authore permiſſa. Vigilantius etiam ob eandem cauſam has excubias maximè omnium impugnauit, publicéque execratus eſt. Contrà verò Hieronymus grauiter repugnabat, argumentans paucorum culpam Religioni damno eſſe non debere: quia qui peccarent Vigilando in templis, poſſent etiam in ſuis vel alienis domibus eadem facere.*

Vigiliæ abolitæ & in earum locum ieiunia in profeſtis inſtituta.

Sed tamen res ſubinde in peiùs ruit, ſic vt in his conuentibus nocturnis Pueri Puellæque amores iam licentiùs meditarentur, Iuuenes palàm ſtuprum offerrent, Senes lenocinium facerent: & Matronæ paſſim corrumpi minùs erubeſcerent, vt Polydorus Vergilius ſcribit lib. 6. cap. 4. Quum itaque domus Dei hoc modo facta eſſet ſpelunca latronum, id eſt, ſtupratorum & adulterorum, ne id malum latiùs ſer-

peret,

peret, tandem aliquandò inſtituerunt Veteres loco Vigiliarum Ieiunia huius diei cuiuſque Feſti celebrioris: manſit tamen Vigiliarum, id eſt, officij nomen huiuſmodi Ieiunijs, quæ æquè obſeruantur ac Quadrageſimalia. Tale remedium datum eſt creſcenti huic morbo, poſt tempora Hieronymi, qui obiit anno reparatæ Salutis 420. Polydorus ibidem. De hoc Mantuanus ita canit lib. 1. Faſt.

Quòd noſtri in templis atavi Vigilare ſolebant,
Excubiáſque pati Solennia mane ſequenti
Feſta recepturi: morem noua ſuſtulit ætas.
Nam quia nox ſceleri ſolet eſſe occaſio, & illud
Obſeruant qui furta volunt committere tempus
Ieiunare diem viſum eſt ſapientiùs illam
Quæ præit, & clauſo noctem dormire cubili.

Et Innocentius III. circa annos demùm 1210. Vigilijs Apoſtolorum ieiunandum eſſe populo Chriſtiano præcepit, præterquam in Ioannis, Philippi & Barnabæ, pro quibus Rogationum diebus ieiunare poſſit, vt habetur in Chronico Æditui.

Ethnici quoque habuerunt Vigilias, ſed honeſti viri illas damnarunt.

Ethnici quoque ſuas Vigilias & Sacra nocturna habuerunt, quæ tamen ob impudicitiam & omnis generis libidines in iis perpetratas omnes honeſti viri damnarunt. In templis Iſidis & Æſculapij frequenter fuiſſe dicuntur Nocturnæ Vigiliæ: ſed propter quas dici de illis potuiſſet, quod de Adonidis templo aliquandò dictum fuit, οὐδὲν ἱερόν. Apud Plautum in Aulularia Lyconides adoleſcens Filiam Euclionis in Cereris Vigiliis vitiaſſe dicitur. Sed & apud Euripidem in Bacchis Pentheus, quum audiret Orgia Sacra noctu celebrari, grauiter exclamat, id & vitioſum eſſe, & mulieribus periculoſum.

Pentheus.

Τοῦτ᾽ εἰς γυναῖκας δόλιον ἐστὶ καὶ σαθρόν.

Eupolis.

Quare & Eupolis vetus Poëta Comicus in ſuis Baptis nocturna illa Athenienſium Sacra, quæ Cotyttia dicebantur, quominus damnaret, ne mortis quidem periculo adduci potuit. Olim quoque apud Myonem vrbem τῶν θεῶν Μειλιχίων nocturna Sacra fuiſſe accepimus. Romulus etiam quum pro ſuo prudentia intelligeret, nullam eſſe tàm caſtam religionem, quàm hominum libido atque impudicitia non contaminet, ſi & adſint latebræ, & abſit pudor, rectiſſimè ſapientiſſiméque legem tulit, NE VIGILIÆ nocturnæ in templo Romæ haberentur. Nam quum ſuos ciues ſæpè conuenire vellet Religionis cauſa, & hos tamen cœtus congreſſúſque virorum atque mulierum caſtos eſſe optaret, noluit in templis locum eſſe latendi, ne tandem ea eſſent luſtra aut lupanaria magis quàm templa. Imò etiam arcanas Bacchi initiationes ſummauit. Sic enim Dionyſius ſcribit grauiter eum damnaſſe διαπαννυχισμοὺς ἐν ἱεροῖς ἀνδρῶν σὺν γυναιξὶν, καὶ τὰς βακχείας καὶ τελετὰς ἀπορρήτους. Hanc ſi Romani legem, quæ oportebat & diligentia, & ſeueritate, perpetuò ſeruaſſent, non contaminaſſet ſua libidine Sacra Bonæ Deæ Clodius: non irrepſiſſent in vrbem nocturna illa nefandáque Bacchanalia, quæ vix tandem ab vrbe condita annis 568. ſublata ſunt grauiſſimo Senatus conſulto referente ſapientiſſimo Conſule Sp. Poſthumio Albino. Neque verò id M. Tullius in ſuis legibus omiſit. Vidit enim quàm Reipub. intereſſet, diligenter ſeruari, quod Romulus initiò ſanxerat. Sic itaque & ipſe ſtatuit: NOCTURNA mulierum ſacrificia ne ſunto, præter illa, quæ pro populo ritè fiant. Néue quem initianto, niſi, vt aſſolet, Cereri, Græco ſacro. Sed audiamus & eius, & Attici hac de re quam ſubiecit diſputationem, atque iudicium. Extat enim apud eum libro ſecundo de Legibus, his verbis: M. At verò quod ſequitur, quomodo aut tu aſſentiare, aut ego reprehendam, ſanè quæro Tite? A. Quid tandem id eſt? M. De Nocturnis Sacrificiis mulierum. A. Ego verò aſſentior, excepto præſertim in ipſa lege ſolenni Sacrificio ac publico. M. Quid ergo aget Iacchus Eumolpidæque veſtri, & auguſta illa Myſteria, ſiquidem Sacra nocturna tollimus? non enim Populo Romano, ſed omnibus bonis firmiſque populis leges damus. A. Excipis credo illa, quibus ipſi initiati ſumus. M. Ego verò excipiam: nam mihi cùm multa eximia diuináque videntur Athenæ tuæ peperiſſe, atque in vitam hominum attuliſſe: tùm nihil meliùs illis myſteriis, quibus ex agreſti immaníque vita exculti ad humanitatem, & mitigati ſumus: Initiáque, vt appellantur, ita reuera principia vitæ cognouimus. Neque ſolùm cum lætitia viuendi rationem accepimus, ſed etiam cum meliore ſpe moriendi. Quid autem mihi diſpliceat in Nocturnis, Poëtæ indicant Comici. Quæ licentia Romæ data, quidnam egiſſet ille, qui in Sacrificium cogitatam libidinem intulit, quò ne imprudentiam quidem oculorum adiici fas fuit? A. Tu verò iſtam Romæ legem rogato: nobis noſtras ne ademeris. M. Ad noſtra igitur reuertor, quibus profectò diligentiſſimè ſanciendum eſt, vt mulierum famam multorum oculis lux clara cuſtodiat: initientúrque eo ritu Cereri, quo Romæ initiantur. Quo in genere ſeueritatem maiorem Senatus vetus authoritas, de Bacchanalibus, & Conſulum exercitu adhibito, quæſtio, animaduerſióque declarat. Atque omnia Nocturna (ne nos duriores fortè videamur) in media Græcia Diagondas Thebanus lege perpetua ſuſtulit. Nouos verò Deos, & in his colendis Nocturnas Peruigilationes ſic Ariſtophanes facetiſſimus Poëta veteris comœdiæ vexat, vt apud eum Sabazius, & quidam alij Dij de peregrini iudicati, de ciuitate eiiciantur. Hæc ille.

Romulus.

Cicero.

CAPVT

Capvt VIII.

De Dominica Die, & eius Antiquitate.

Dominica dies antiquiſſima.

DOmioicam Diem mox poſt Chriſti in cœlos Aſcenſionem, & quidem ab Apoſtolis inſtitutam fuiſſe nemini dubium eſſe debet. Habemus enim ea de re teſtimonia non obſcura Scripturæ. Actor. 20. cap. dicitur, Diſcipulos conueniſſe τῃ μιᾷ τῶ σαββάτων vna Sabbathorum, ad frangendum Panem. Et Paulus. 1. Corinth. 15. cap. ſcribit, vt vnaquaque die Sabbathorum quiſque apud ſe recondat, &c. Vbi omnes interpretes per VNAM SABBATHORVM diem Dominicam intelligunt Sic Marci vltimo dicitur, Mulieres ad monumentum Chriſti veniſſe ſummo mane τῆ μιᾶς σαββάτων vna die Sabbathorum. Et quia non hobetur VNA SABBATHI, ſed VNA SABBATHORVM, ne quis intelligeret fortè vnum aliquem dierum Paſchalium, quod Paulus à Middelburg. Foroſempronienſis Epiſcopus lib. 1. de die Poſſionis Domini cap. 2. fecit, quòd multùm intereſſe putauit dicere, VNA Sabbathi, & VNA Sabbathorum, quòd vna Sabbathi ſignificet primam ſeptimanæ diem poſt Sabbathum, ſed eo ſenſu non poſſe exponi vnam Sabbathorum: idcircò Marcus Euangeliſta ſeipſum & reliquos quaſi declarat & interpretatur, verſu 9. dicens, Reſurrexiſſe Ieſum manè πρώτῃ σαββάτυ prima die Sabbathi, hoc eſt, ſeptimonæ, ſeu primo die poſt Sabbathum Paſchæ. Dicitur autem dies Dominica VNA Sabbathi, id eſt, primo dies hebdomadis, phraſi Hebraica, quæ vnum accipitur pro primo, & Sabbathum pro hebdomade, vt Hieronymus aduerſus Vigilantium ſignificauit. Deinde Apoſtolus & Euangeliſta Ioannes in Apocalyp. cap. 1. diſertè mentionem facit τῆ κυριακῆς ἡμέρας Dominicæ diei. Et quia expreſſè addit articulum præpoſitiuum, non de quauis die (ſunt enim omnes dies Domini) ſed de certa aliquo, & quidem de illa tantùm loquitur quæ nobis adhuc hodiè eſt religioſa ac celebris.

Explicatur locus Marc. 16

Dies Dominica cur vna Sabbathi dicatur.

Poſt tempora autem Apoſtolorum vetuſtiſſimi etiam Authores diei Dominicæ, & conuentum quos Chriſtiani in ea celebrarunt, mentionem ſubindè faciunt. Iuſtinus Martyr in Apologia 2. ſcribit, die Solis, id eſt, die Dominica Chriſtianos ſolitos fuiſſe ad Sacrificium Euchariſtiæ conuenire. Meminit tius etiam Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus in fragmento epiſtolæ ad Romanos, quod extat apud Euſeb. lib. 4. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 23. in quo inquit: Sanctam hodiè Dominicam diem peregimus, &c. Vixit ſub Vero & Commodo Imp. circa annos Chriſti 174. Tertullianus quoque, qui vicinus fuit valdè Apoſtolorum temporibus, in libris ſuis paſſim diei Dominicæ meminit: & in libro de Idololatria, inter Chriſtianorum Solennitates primo loco numerat Dominicam diem, & ait, Chriſtianis octauo quoque die Feſtum vel ſolennitatem eſſe.

Cur Chriſtiani Sabbathi Iudaici loco Diem Dominicam obſeruent.

HAnc autem diem Dominicam Apoſtoli in locum reiecti Sabbathi Iudaici ſubſtituerunt & ordinarunt, in qua ipſi ſuos cœtus & conuentus Eccleſiaſticos celebrarunt: PRIMÒ, Ne viderentur Iudaiſmo, & Iudaicis ceremoniis, vel potiùs ſuperſtitionibus aſtricti & alligati: & ſic teſtarentur ſimul abrogationem Moſaicorum Feſtorum, libertatémque Chriſtianam. Hanc rationem affert Ignatius, qui Apoſtolorum ætatem mox eſt conſecutus, in epiſtola ad Magneſios. Vnde in Laodiceno Concilio quoque, quod celebratum eſt poſt mortem Iouiniani Imp. circa annos Domini 364. ſancitur can. 20. Non oportere Iudaizare Chriſtianos, & in Sabbatho vacare, ſed potiùs operari in eadem die, Dominicam præponendo Sabbatho. Quòd ſi inuenti fuerint Sabbathum Iudæorum obſeruantes, anathemate ibidem feriuntur. SECVNDÒ, quòd die Solis, vt Mathematici Dominicam vocant, Deus mundum creauit. TERTIÒ, quòd Chriſtus hac die à mortuis reſurrexit, & redemptionem humani generis perfecit, & ſic in gloriam regni Noui Teſtamenti intrauit. Has duas rationes Iuſtinus profert Apologia 2. Et poſteriorem Auguſtinus quoque reddit epiſt. 119. vbi inquit: Dies Dominicus Chriſtianis Reſurrectione Domini declaratus eſt, & ex illo cœpit habere Feſtiuitatem ſuam. Idem etiam teſtatur de Ciuit. Dei lib. 22. cap. 30. Et De verbis Apoſtoli Serm. 15. Domini, ait, Reſuſcitatio promiſit nobis Æternum diem, & conſecrauit nobis Dominicum diem, qui Dominicus vocatur, quia eo Dominus reſurrexit. Maximus Taurinenſis Epiſcopus homilia 3. de Pentecoſte indicat, Dominicum diem ideò ſolennem eſſe, quia in eo Saluator velut Sol oriens, diſcuſſis infernorum tenebris, luce Reſurrectionis emicuerit. In hiſtoria quoque Tripartita lib. 1. cap. 9. Sozomenus refert, Conſtantinum Imp. honoraſſe Dominicum diem, quia in eo Chriſtus reſurrexiſſet à mortuis. Hugo in Pſal. 119. Patres, ait, Veteris Teſtamenti hebdomadi, id

eſt, ſeptenario ſeruiebant, obſeruantes Septimam diem, Septimam ſeptimanam, Septimum menſem, Septimum annum decadis, qui dicitur Iubilæus: Patres verò Noui Teſtamenti Ogdoadi ſeruiunt, id eſt, Octonario, ſeruantes Octauam diem, id eſt, Dominicam, ob reuerentiam Dominicæ Reſurrectionis, & Miſſionis Spiritus ſancti. QVARTÒ, *Cælius Rhodig. lib. 7. cap. 42. Antiq. Lect. Sabbathi loco Chriſtianos diem Solis, vt Mathematici vocant, colere, eúmque Domino adſcripſiſſe, dicauiſſéque, & illius cultui totum mancipaſſe prima Eccleſia Fideles ſcribit, quòd nulla magis re imaginari præpotentis, ac vniuerſa ſupereminentis Chriſti Maieſtatem congruentiùs poßimus, quàm per ſplendidißimum Solis lumen: Nam ſcriptum eſt*, Et in Sole poſuit tabernaculum ſuum. Et exiit de tribu Iuda, cuius ſignum Leo eſt, ſolare animal. *Sed & in Repub. Plato viſibilem Filium Dei Solem dixit, quem nos intelligimus Imaginem inuiſibilis Filij, qui Lux vera, illuminans omnem mentem, expreßiùs habet ſimulachrum Solem hunc, qui Lux, eſt imaginaria, illuminans omne corpus.*

Dominica diei libera fuit obſeruatio.

Etſi verò ex his conſtet, Dominicum diem iam tùm Apoſtolorum temporibus Iudaici Sabbathi loco Solennem fuiſſe, non inuenitur tamen vel Apoſtolos, vel alios lege aliqua & præcepto obſeruationem eius inſtituiſſe: ſed illam fuiſſe liberam inde colligitur, quòd non ſolùm Dominica die, ſed Quarta etiam & Sexta feria Eccleſiaſticos conuentus celebrarunt, vt Auguſtinus & Epiphanius indicant. Et Socrates hiſtoria Eccleſiaſt. libro 5. cap. 22. de diuerſa Paſchatis, aliorúmque rituum obſeruatione prolixè diſputans, clarè inquit: Nemo Apoſtolorum quicquam de illo (Paſchatis feſto) ſanciuit. Et paulò antè: Nuſquàm, ait Apoſtolus, nec ipſa Euangelia, iugum ſeruitutis illis imponunt, qui ad prædicationem accedunt: ſed Paſchatis feſtum, & alios dies Feſtos, ipſi homines ſuis quique locis propter remiſſionem laborum, & memoriam Salutiferæ Paßionis, ſicuti voluerunt ex conſuetudine celebrarunt. Neque Seruator hoc, aut Apoſtoli, nobis lege aliqua obſeruandum eſſe mandarunt. Quod propterea repeto, vt videas, quum in primitiua Eccleſia ipſius quoque Dominicæ diei obſeruatio, nulla certa lege præcepta, ſed libera fuerit, quàm iniquè Antichriſtus cum Eccleſia Chriſti poſterioribus ſeculis egerit, qui Feſta plurima non in honorem Chriſti, ſed Sanctorum mortuorum inſtituta, ſumma deuotione Chriſtianis colenda obtruſit, pro quibus etiamnùm hodiè Ieſuitæ, tanquam pro aris & focis, depugnant.

Conſtantinus M.

Conſtantinus Magnus Chriſtum verâ fide amplexus obſeruationem & ſanctificationem huius Diei primus ſanciuit: noua enim lege diuulgata indixit, vt per vniuerſum orbem terrarum omnes Dominicam diem celebrarent & venerarentur, vt Euſebius indicat in vita eius libro quarto, & Sozomenus libro primo, capite octauo. Quod etiam ſequentes ipſum Imperatores fecerunt.

Dominicam diem primò lege præcepit.

Cur Chriſtiani Primitiuæ Eccleſiæ ſuum Sabbathum Dominicam diem appellarint: vbi & de nominibus dierum Septimanæ apud Chriſtianos.

Iudæi dies hebdomadæ per ſabbatha computarunt.

I*Vdæi dies Septimanæ Sabbathorum nominibus computarunt: diem enim Septimam, qua ab omni opere, iuxta præceptum Domini, quieuerunt, Sabbathum: proximam ſequentem, quæ nobis Dominica eſt, primam Sabbathi, vel vnam Sabbathi, aut Sabbathorum, & ſic deinceps nominarunt. Non quòd omnes Sabbathorum, hoc eſt, Requietionum dies eſſe potuerint: ſed quòd à Requietionum die, quæ ſuo nomine & cultu ſingularis excellebat, prima Sabbathi, vel Secunda Sabbathi aut Sabbathorum, vel Tertia, vel cætera ſuo quæque cenſerentur ex ordine, vt Beda teſtatur lib. de Natura rerum cap. 2. Verùm ne hæc quidem ratio ab initio obſeruata fuit in populo Dei, ſed, vt Philaſtrius in libro de Hæreſibus teſtatur, dierum numerus, Primus, Secundus, Tertius, Quartus Quintus, Sextus, Septimus, à Deo primò appellatus fuit.*

Ethnici diebus hebdomadæ planetarum nomina impoſuerunt.

Gentiles autem quum obſeruationem hebdomadæ vel à Iudæis vel à Chriſtianis didiciſſent, mox hanc in laudem ſuorum deflexere Deorum: primam diem Soli, ſecundam Lunæ, tertiam Marti, quartam Mercurio, quintam Ioui, ſextam Veneri, ſeptimam Saturno conſecrantes: qua de re plura alio loco diximus.

Chriſtiani ab initio ſeptimanæ dies etiam per ſabbatha computarunt, Syluester autem Papa per ferias computare iuſſit.

Iudaicam dierum hebdomadæ computationem per Sabbatha, Chriſtiani diu retinuerunt, imò Epiphanius adhuc dies ſic numerat. Sylueſter autem Rom. Pontifex huius nominis primus, nec Iudæos, nec Gentiles imitari volens, ſtatuit vt dies hebdomadæ, ad numerum FERIARVM *digererentur, vocarentúrque Prima, Secunda, Tertia, Quarta, &c feria, ad eum propè modum, quo apud Hebræos dies appellatione Sabbathorum diſtincti erant, niſi quod nomina ſunt diuerſa. Saturni verò diem antiquo legis vocabulo Sabbathum, & Primam feriam, quæ in locum diei Solis ſubiecta fuerat, Dominicam appellari voluit: idque feciſſe dicitur rogatu Conſtantini M. vt Durandus in Rationali libro 7. cap. 1. & Polydorus Vergilius libro 6. cap. 5. de Inuent. rerum indicant. Gyraldus in libro de Annis & Menſibus ex*

Nicephori

Nicephori quadam Oratione & Politiano, hoc inuentum Conſtantino M. ſolet tribui, ſimul tamen refert, virum multæ lectionis & diligentiæ Bedam hoc Sylueſtro aſcribere.

Metaphraſtis error.

Quòd autem Simeon Metaphraſtes apud Aloyſium Lippomanem & Laur. Surium tomo 6. de Vitis Sanctorum indicat, Sylueſtri inuentum eſſe, vt Primus dies hebdomadis Dominicus nominaretur, falſum eſt: iam antea enim hic dies Domino ſacratus erat, & Ioannes in Apocalypſi expreſſe Dominicæ diei mentionem facit. Credibile autem iſtud inſtitutum fortè hoc temporis minùs ſeruatum Conſtantinum & Sylueſtrum per hunc modum innouare voluiſſe.

Prima dies hebdomadæ cur Dominica dicatur.

Cæterùm quòd diem hanc non Ieſu, vel Chriſti, aut ſimili nomine, ſed Domini ſeu Dominicam diem appellarunt, factum eſt in Chriſti Domini noſtri honorem, vel vt refricaretur memoria rerum ab ipſo hac die geſtarum: vnde Auguſtinus dicit, De verbis Apoſtoli Serm. 15. Dominicus hic dies idcircò dicitur, quia eo die Dominus reſurrexit: vel vt ipſo nomine docerent illum totum Domino conſecratum eſſe debere. *Ob has cauſas ipſæ ædes quoque, in quibus ſacri cogebantur cœtus* DOMINICA *veteribus dici cœperunt. Nam B. Rhenanus, diligentiſſimus vetuſtatis Indagator, in ſuis ad Euſebij Eccleſiaſticam Hiſtoriam Scholiis,* Primi, *ait,* illi Chriſtiani templa in honorem Chriſti Domini erecta DOMINICA appellabant, in quibus Precum, Sacrarum Lectionum, Euchariſtiæque cauſa conueniebatur. Erat autem apud veteres DOMINI vocabulum paulò frequentiùs quàm Chriſti, iuxta conſuetudinem Apoſtolicam, & ſolennem Euangelicæ hiſtoriæ modum. Proinde, quoniam Dominum ſemper habebant in ore, etiam ipſa loca, in quibus propter Dominum coibant appellarunt DOMINICA. Vnde Germani etiamnùm Epiſcopalia templa, quæ certè Primaria ſunt, & reliquis Antiquiora Dom̃ vocant, & illorum Canonicos Dom̃herren. *Hæc Rhenanus. Pari ratione & diei primæ hebdomadis hoc nominis inditum videtur.*

Dies ſeptimanæ cur Feriæ dicantur.

FERIAS *autem dies ſeptimanæ nominarunt, à Feriando: quia toto tempore à vitiis feriari debemus, non quòd ſit à neceſſariis vitæ operibus feriandum. Vel dicuntur à Fando, id eſt, loquendo: quoniam, ſicut legitur Geneſ. 1. Dominus dixit & facta ſunt. Durandi Ration. lib. 7. cap. 1. Ethnici dies illos quibus feriabantur, & nullum opus fieri licebat, vocarunt* Ferias, *à feriendis victimis, quæ tunc immolabantur: vel à ferendis epulis, quæ cùm maximè ex pecorum frugúmque prouentibus fiebant. Polydorus libro ſexto, cap. quinto.*

Hæc autem dierum ratio ſic à Sylueſtro I. inſtituta, hodiè in rebus diuinis tantùm locum habet, aliàs nomina priſtina Ethnicorum Deorum recuperarunt. Pudendum autem eſt, ſimúlque dolendum, Deos Gentium inter Chriſtianos, & quidem Euangelicos tàm memorabile monimentum habere. Vnde non immeritò Philaſtrius Brixienſis Epiſcopus, non ſpernendæ eruditionis Præſul, cuius & honorificè in Epiſtolis ab Auguſtino facta eſt mentio, in eo libro quem de Hæreſibus ſcripſit, hanc quoque conſuetudinem pro hæreſi habendam eſſe putauit. Eundem errorem damnauit etiam Diuus Auguſtinus in Pſalmum nonageſimum tertium.

Non eſſe Ieiunandum diebus Dominicis.

NOn *eſſe Ieiunandum Dominicis diebus ex Ignatij epiſtola ad Philadelphianos intelligitur. Vbi tamen nimis violenter contra doctrinam Apoſtolorum, & libertatem Chriſtianam in hæc verba erumpit:* Quicunque Dominicam & Sabbathum (*hic aliqui interponunt* NON, *ſed in Græco non extat, nec conuenit cum ſententia eius*) Ieiunauerit, præter vnum Sabbathum Paſchæ, ipſe eſt Chriſti Interfector. *Quæ tamen planè ſuppoſititia eſſe videntur. Nam Tertullianus in libro de Corona militis teſtatur quidem, quòd ſua ætate ieiunium Dominico die nefas duxerint: fatetur tamen veteres hoc obſeruaſſe ſine vllo Scripturæ teſtimonio, ſolius traditionis titulo & conſuetudinis patrocinio. Meltiades autem Papa circa annum Chriſti 313. hoc lege primùm conſtituit, quòd eo die Ethnici & Manichæi Hæretici deuotè ieiunarent. Sic enim ad Hiſpaniarum Epiſcopos inter alia ſcribit:* Ieiunium Dominicæ diei, & Quintæ feriæ nemo Celebrare debet, vt inter Ieiunium Chriſtianorum & Gentilium, veraciter credentium, & infidelium, atque hæreticorum vera, & non falſa diſcretio habeatur. *Diſtin. 3. de Conſecr. c. Ieiunium. Sequutum eſt Gangrenſe Concilium circa annum Chriſti 324. celebratum, in cuius can. 18. ita ſancitur:* Si quis, tanquam hoc continentiæ conuenire judicans, die Dominico ieiunauerit, aut in eiuſdem diei contemptum, Anathema ſit. *Diſt. 30. Si quis, tanquam. In Carthaginenſi 4. Concilio habito anno 401 iuxta Proſperum, iuxta Marianum autem 418. can. 64. præcipitur,* Vt Dominico die Ieiunans, non credatur Catholicus. *In Cæſarauguſtana Synodo anno 517. in Hiſpaniis habita ca. 2. ſancitur,* Ne quis Ieiunet die Dominica cauſa temporis (*de Conſec. diſt. 3. Ne quis, timoris, legitur*) aut perſuaſionis, aut ſuperſtitionis, &c. *Diſtinct. 30. c. ſi quis Presbyter. Ex Concilio quodam*

Digitized by Google

Martini Papæ huiuſmodi Canon contra Manichæorum ſuperſtitionem citatur : Si quis Preſbyter, propter publicam pœnitentiam à Sacerdote acceptam, abſque aliqua neceſſitate die Dominica pro quadam religione ieiunauerit, ſicut Manichæi, Anathema ſit. *Epiphanius quoque tom.1.lib.3.hæreſi 75. indicat*, diem Dominicam à ieiunio exceptam fuiſſe in ipſa etiam Quadrageſima: *quod etiam teſtatur in Compendiaria via de fide Catholica. Idque poſteà lege ſancitum fuit in Agathenſi Synodo cap.12.*

Die Dominica non Flexis Genibus orandum.

A*Pud Veteres quoque Chriſtianos diebus Dominicis nefas erat de Geniculis adorare: hoc eſt, non licebat Flexis Genibus, ſed ſtando precari, vt teſtatur Tertullianus in libro De Corona militis. Ad quem locum B. Rhenanus*, Hodiè, *inquit*, hoc tantùm fit ad lectionem Sacroſancti Euangelij, item in veſpertino Sacro-paſchalis hebdomadæ, ex vetuſtate relictum. Geniculari in adorando velut pœnitentis eſt. Qui ſtans adorat, tanquam iam veniam conſequutus, gratias agit. *Hæc ille. Quia ergò Chriſtus ſua Reſurrectione, in cuius memoriam Dominica dies celebratur, vicit mortem, ideò inſtitutum fuit à Veteribus hac die hilari animo gratias pro tanto beneficio agere Domino. Fatetur tamen Tertullianus citato loco*, Chriſtianis hoc in more fuiſſe ſine vllo Scripturæ Sacræ loco, ex ſola traditione & conſuetudine, *Vnde apparet qua fide dignum ſit, quòd diſt. 30. c. Si quis Presbyter. ex Concilio quodam Martini Papæ canon citatur, in quo indicatur*, ab Apoſtolis traditum eſſe, vt per omnes Dominicas, & per omnes dies Paſchæ vſque ad Pentecoſten, non proſternant ſe in oratione causâ humilitatis: ſed recto vultu ad Dominum fungantur orationis officio, quòd in his diebus gaudium Reſurrectionis Dominicæ celebretur. *In Concilio autem Niceno 1. can. 20. primò ſancitum eſt lege*, vt Dominica die non Genua Flectentes, ſed Stantes ad orationem, vota Domino reddant. *De Conſecr. diſtin. 3. Quoniam ſunt. Et repetitur in generali Concilio Conſtantinop. 6. cap. 90. ſed eſt vnus, vt multi alij huius Synodi, ex ſuppoſititiis canonibus. Meminit huius ritus etiam Hilarius in Pſalmos: Ambroſius Sermone 62. & Auguſtinus epiſt. 119. cap. 15. Alexandri III. quoque hac de re lib.2. Decretal. tit. 9. c. 2. Quoniam in parte huiuſmodi decretum extat* : Diebus Dominicis & aliis præcipuis Feſtiuitatibus, ſiue inter Paſcha & Pentecoſten, Genuum flexio nequaquam fieri debet, niſi aliquis ex deuotione id velit facere in ſecreto, &c. *Ex quo intelligimus poſt huius demùm Pontificis tempora, qui Pontificiam ſedem occupauit, anno Chriſti 1160. hunc ritum ceſſaſſe.*

Dominica die Proceſſiones habendæ.

A*Gapetus Papa circa annum Chriſti 585. decreuit*, vt diebus Dominicis Proceſſiones in Eccleſiis fierent. *Balæus in eius vita. Caranza in Marginalibus annotationibus ad Epitome Conciliorum fol.194.*

IANVARIVS.

Feſta & Memoriæ Sanctorum quę menſe IANVARIO à Chriſtianis celebrantur: vbi primò de CALENDIS IANVARIIS & CIRCVMCISIONIS Feſto.

CIRCVMCISIONIS *Feſtum admodùm videtur eſſe recens. Nam non ſolùm Veteres Patres eius mentionem nullam faciunt, ſed nę Iſidorus quidem, Micrologus, Amalarius, Rabanus, Vualfridus, & Strabo, qui deſcribunt officia omnium Feſtorum. In Conſtitutionibus etiam Caroli M. & Synodi Moguntinæ de Feſtis, Circumciſionis nulla fit mentio, ſed eius loco* OCTAVÆ *Natiuitatis Chriſti: quemadmodum & in ſequentibus Canonibus Synodorum*, Calendarum Ianuariarum. *Iuo Carnotenſis, qui floruit circa annos Domini 1090. & S. Bernardus qui claruit anno 1140. Sermones habent de ipſo Feſto Circumciſionis, adeóque illi primi ſunt, quod ego quidem ſciam, qui eius meminerunt. Poſteà in Concilio Oxonienſi anno Do. 1222. & Vniuerſali Lugdunenſi anno Chriſti 1244. celebrato, in Catalogo feſtorum per anni circulum ſeruandorum, primò quoque ponitur. Maximi quidem Taurinenſis Epiſcopi, qui circa annum Domini 450. claruit, quædam homilia hunc inſcriptum habet titulum*, In Circumciſione Domini : *ſed quia mox ſequitur*, Siue de Calendis Ianuarij, *videtur prior illa inſcriptio à recentioribus addita. Nam Circumciſionis mentio nulla fit per totam homiliam.* Circumciſionis Feſtum recens eſt

Certum tamen eſt iam olim in Veteri Eccleſia Calendas Ianuarias *à Chriſtianis obſeruatas fuiſſe, & in Chriſtianum Feſtum commutatas, ſic tamen vt ritus & ſuperſtitiones Ethnicas, hoc die vſitatas, non abiecerint, ſed retinuerint potiùs, & poſteris ſuis etiam quaſi per manus tradiderint. Omnes enim illas ſuperſtitiones Ethnicas, quas lib. de Feſtis Ethnicorum in Calendis Ianuar. commemorauimus,* Calendæ Ian. à Priſcis Chriſtianis celebratæ.

& olim

& olim hoc die ſunt obſeruata à Chriſtianis, & etiamnùm hodiè pertinaciter obſeruantur à nobis. Diſcurrunt námque noctu tam ſenes quàm iuuenes promiſcui ſexus, cantantes præ foribus diuitum, quibus felicem annum cantando precantur & optant. Hoc autem quum noctu fiat, nemini dubium eſſe debet, quin ſub hoc prætextu multa obſcœna & turpia perpetrentur ſimul. Eadem nocte plurimi menſam varij generis epulis parant & ornant, putantes ſe per totum anni ſpacium talem ciborum abundantiam habituros. Alij poculum plenum aqua vel vino in menſa ponunt, quòd ſi exundet, & vltra margines poculi intumeſcat, Fertilitatem: ſin minùs, Caritatem eius anni ominantur; quam conſuetudinem D. Hieronymus lib. 18. in Iſaiam indicat, veterem fuiſſe Idololatriam apud Ethnicos in cunctis vrbibus, maximè verò in Ægypto, & Alexandria. Totus dies per omnes vrbes, vicos & compita, compotationibus comeſſationibúſque, non ſolùm in publicis, ſed etiam priuatis ædibus conſumitur, non ſine choreis ſaltationibúſque impudiciſsimis. Bonifacius Germanorum Apoſtolus ad Zachariam Papam ſcripſit, veniſſe ad ſe, qui dixerint, ſe vidiſſe annis ſingulis in ipſa vrbe Roma, & iuxta Eccleſiam S. Petri in die noctéque Calendarum Ianuar. Paganorum conſuetudine choros ducere per plateas, & acclamationes ritu Gentilium, & cantationes Sacrilegas celebrare, menſáſque illa die vel nocte dapibus onerare, & nullum de domo ſua ignem, vel ferramentum, vel aliquid commodi vicino ſuo præſtare velle: nec id Zacharias negauit.

Calendæ Ian. Ethnico more à Christianis celebrantur.

Strenas quoque vltrò citróque mittimus, & Dulciariis nos mutuò honoramus, quæ nos vocamus Nelierten & Heymegaen.

Ab hoc denique Circumciſionis feſto vſque ad Quadrageſima Ieiunium, perſonæ induuntur, & veſtium mutationes fiunt, viciníque ad vicinos hac ratione commeant, turpi inſaniendi bacchandíque ſtudio. Quam veſtium mutationem nos Germani hodie noſtra lingua Mummercij vocamus, à Latina voce mutare. Iis etiam, qui ita laruati vicinos ſuos ſalutant, ocilla & oſcilla ſecum deferunt, & ita pecuniam extorquent: quod nos vernaculo ſermone ein vmbſchauts appellamus. Hoc prorsùs fit ad imitationem ludorum Sigillarium, Oſcillarium & Occillatorum, qui pars erant Saturnaliorum, & circa menſem Ianuarium paſſim in domibus priuatim, non publicè, exercebantur inter familias: Macrobio, Polydoro lib. 5. cap. 2. Lazio lib. 10. cap. 10. de Repub. Romana, & Langio epiſtola 61. teſtibus.

De his ritibus & conſuetudinibus Thomas Naogeorgus libro 4. Regni Papiſtici ita cecinit:

Poſt caſis Iani tribuuntur dona Calendis,
Atque etiam ſtrenæ charis mittuntur Amicis:
Coniugibúſque viri donant, gnatiſque Parentes,
Et Domini famulis, anni felixque precantur
Principium, gentis Pagano more togatæ.
Debita nemo petit totis his octo diebus,
Selectiſque onerant dapibus menſáſque focúmque.
Panéque veſcuntur miro, magníſque placentis.
Ludunt, compotant, ineunt conuiuia læti;
Vt ſi fortaſsis cœpto moriantur in anno,
Se tamen explerint prius, antiquámque nouarint
Hoc modo amicitiam.

Et ſic quidem annum veterem terminamus, nouúmque auſpicamur, inauſpicatis prorsùs diriſque auſpiciis. Adeóque bellè Gregorij M. conſilio paremus, qui Paganorum Feſta ſenſim in Chriſtiana Feſta commutanda, & quadam ad ſimilitudinem facienda eſſe voluit, lib. 9. ca. 71.

Multa autem in huiuſmodi ſuperſtitiones ſcripſit Tertullianus in libro de Idololatria, aliique graues authores. Maximus Taurinenſis Epiſcopus, in illa homilia quam in Circumciſione Domini, ſiue de Calendis Ianuariis habuit, Chriſtianos ab his ludis Bacchantium Ethnico more ſeriò dehortatur: & morem iſtum vt prorsùm hominibus, nedum Chriſtianis indignum grauiter reprehendit & inſectatur. Cauſa 16. quæſt. 7. citatur locus ex Auguſtino, in quo præcipitur, ne obſeruentur Calendæ Ianuarij: in quibus cantilenæ quædam, & comeſſationes, & ad inuicem dona donentur, quaſi in principio anni, boni fati augurio: nam qui hæc obſeruet, magis ad ſui damnationem, quàm ad ſalutem tendere. Eadem de re Conſtantinopolitani Concilij ſexti Canon. 62. ſic habet: Calendas quæ dicuntur, & vota Brumalia, quæ vocantur, & qui in primo Martij menſis die fit, conuentum ex Fidelium ciuitate omninò tolli volumus: ſed & publicas mulierum Saltationes multam noxam exitiúmque afferentes: qui etiam eas, quæ nomine eorum, qui falsò apud Græcos Dij nominati ſunt, vel nomine virorum ac mulierum fiunt Saltationes ac Myſteria more antiquo & à vita Chriſtiana alieno, amandamus & expellimus, ſtatuentes vt nullus vir deinceps mulibri veſte induatur, vel mulier veſte viro conueniente. Sed neque comicas vel ſatyricas, vel tragicas perſonas induat, néque execrandi Bacchi nomen, &c. In Turonenſi Synodo 2. ſtatuitur ca. 23. ne pro Chriſtianis habeantur, qui Calendas Ianuarij colant. In Synodo Antiſiodorenſi, anno 614. celebrata, ſancitur ca. 1. non licere Calendis Ianuariis vecolo aut ceruolo facere, vel ſtrenas diabolicas obſeruare: ſed illo

Ritus quibus vtuntur Chriſtiani in Calend. Ian. damnati.

 die

die ſic omnia præſtanda, vt etiam reliquis dicbus. Bonifacius ille, de quo anteà, petit à Zacharia Papa, vt huiuſmodi ritus Calendarum Ianuar. Romæ aboleantur, quo extera nationes quoque faciliùs in officio contineantur. Zacharias ergò conuocata Synodo anno 742. tale decretum fuit: Si quis Calendas Ianuarias, & brumam ritu Paganorum colere, vel aliquid plus noui facere propter nouum annum, aut menſas cum dapibus vel epulis in domibus præparare, & per vicos, & plateas cantiones, & choros ducere præſumpſerit, quod magna iniquitas eſt coram Deo, Anathema ſit. 26. q. 7. Polydorus Vergilius etiam conſuetudinem hanc induendi perſonas, & mutandi veſtes grauiſſimè inſectatur lib.5 cap.2. de Inuent. Noſtri, inquit, morem induendi perſonas ad imitationem Ethnicorum non vno vel altero die, nec Sacrorum cauſa, ſed turpi inſaniendi ſtudio, duos continuos Menſes ante Quadrageſimæ initium, ſtolidè ſeruant, ſub quibus inueterata iam laſciuiendi licentia, ſexcenta flagitia quotidiè faciunt, & illud impunè: perinde quaſi eo modo cuique liceat eſſe ſcelerato, nihilùe maleficij credatur committi, ſi vera hominis facies non videatur, perinde ac ſi non pateamus etiam Deo, quem nemo ambigit, ſandi atque nefandi iuſtum eſſe Iudicem, qui & improbos pœna & probos præmio ſemper afficiat. Vna omnium regionum Anglia euiſmodi perſonatas belluas hactenus non vidit, nec quidem vult videre, quando apud Anglos, in re hac præ aliis, certè ſapientiores, lex eſt, vt capitale ſit, ſi quis perſonas induerit. Hæc ille. Apud Rom. etiam infame fuit, fœminam pro mare, vel marem pro fœmina laſciuè ſe gerere. L. veſtu. §. muliebria, & ſeq. ff. de auro & arg. leg. cuius quidem legis Commentatores nonnulli tradunt, eos infames qui ſic ſe veſtiant. Athen. iſtiuſmodi γυναικώδεις & Euiratos homines appellarunt Batalos, ab obſcœno quodam Tibicine & hiſtrione, cui nomen Batalus: qui primus ſandaliis & veſtimentis muliebribus in ſcenam prodiit. Galli retinent adhuc iſtud nomen, & vocant Bateleurs. Batali meminit Plut. in vita Demoſth. & Suidas, qui ſcripſit, βαταλίζεσθαι eſſe μαλακῶς καὶ αἰσχρῶς διάγειν, molliter ac turpiter viuere. Rothomagenſes miſerabiliter anno 1430. combuſſerunt Fœminam armis viri Indutam: quod etiam prohibet Deus cap.22. Deuter.

2. MACARIVS, cuius memoria celebratur 4. Non. Ianuar. Monachus fuit Scythia: qui quum pulicem ſe pungentem occidiſſet, & ſanguis exiſſet, ſeipſum accuſans, quòd propriam iniuriam vindicaſſet, nudus ſex menſes propterea in deſerto manſit, vbi tandem à Crabronibus laceratus è vita exceſſit hoc die. Iacobus de Voragine Legenda 18. & Petrus de Natalibus lib.2.cap.35. de Sanctis.

ANTHERVS Papa 20. occiditur ſub Maximino Imp. & ſepelitur in cœmiterio Caliſti via Appia 3. Non. Ianuarij. Platina & alij. 3.

GENOFEVA Virgo Pariſienſis eodem die à Conciuibus ſuis colitur, ob multa miracula quibus patriam à plurimis periculis liberauit, idque ex inſtitutione Innocentij Papæ, vt Iacobus de Voragine Legenda 113. indicat, non tamen quotus hic Innocentius fuerit refert. Pingitur cum candela in manu & Dæmonio ad pedes ligato: nugantur enim, quòd duo cerei in manu eius accenſi ſint: & quòd plures obſeſſos à Dæmonio, oratione & crucis ſignaculo emundarit.

DANIELIS Leuitæ & Martyris feſtum 3. Non. Ianuar. quoque celebratur à Patauinis, non quòd eo die occiſus, ſed corpus eius inuentum ſit. Petrus de Natalibus lib.2.ca.40.

PRISCVS Presbyter, Priſcillianus & Benedicta Romæ ſub Iuliano Apoſtata comprehenſi, gladio occiſi ſunt prid. Non. Ian. & propterea eorum memoria hoc die celebratur. Pet. de Natalibus lib.2.cap.42. 4.

TELESPHORVS Epiſcopus Romanus 9. Nonis Ianuarij colitur quòd eo die ſub Antonino Imp. Martyrio coronatus & ſepultus eſſet in Vaticano iuxta B. Petri corpus. Pet. de Nat. lib. 2.cap 46.

SIMEON Stylites, qui annis quadraginta, haudprocul ab Antiochia, in columna duodecim, poſteà verò 40. cubitorum, inſtar ciconiarum, vixit, hoc ipſo die honoratur Feſto, quòd tunc in ſuo illo nido expiraſſet. Vide hiſtoriam apud Euagrium lib.1.cap.13. Metaphraſtem, Lippomanem, Surium & Pet. de Natal. lib. 2. cap. 45. 5.

EPIPHANIA. 6.

Epiphaniæ etymon.

EPiphaniæ vocabulum Græcum eſt, Latinis Apparitionem ſeu Manifeſtationem ſignificat. Nomen eſt autem Feſti, cuius primò mentionem faciunt Nazianzenus Oratione in ſancta lumina, & Chryſoſtomus de S. Philogonio, quocunque tandem tempore cœperit. Græci autem Ægyptij Feſtum hoc ſic nominarunt ab eo, quòd per Baptiſmum mundo Chriſtus manifeſtatus eſſet. Quia verò Natiuitatem Domini & Baptiſmum eodem die factum putarunt, idcirco vtrumque feſtiuitatem vno & eodem ſimul die ſolenni celebrarunt: quemadmodum indicatur in argumento Epiſtolarum Theophili, libris Paſchalibus præfixo, per Caſſianum Scytham. Sic enim ibi dicitur: Intrà Ægypti regionem mos iſte antiqua traditione ſeruatur, vt peracta Epiphaniarum die, quam prouinciæ illius Sacerdotes, vel Dominici Baptiſmi,

Natiuitas Chriſti & Epiphania à Græcis ſimul celebrata

ptiſmi, vel ſecundùm carnem Natiuitatis eſſe definiunt: &c. *Et Friſingenſis lib. 7. cap.* 32. Græci, *inquit*, Natiuitatem Domini Epiphaniæ continuantes, duas illas Feſtiuitates vnam faciunt. *In Occiduis autem Eccleſiis Natiuitatis Chriſti & Epiphaniarum duæ diſtincta ſemper fuerunt Feſtiuitates, vt in eodem argumento Epiſtolarum Theophili oſtenditur & Durandus etiam teſtatur in Rationali lib. 6. cap. 16. Et quidem tertiadecima die à Natiuitate Chriſti Epiphania celebratur ab Occidentalibus, propter triplicem Chriſti apparitionem hac die factam: vnde & in antiquis libris dies Epiphaniarum ſemper pluraliter legitur: atque ideò etiam triplici nomine inſignitur, ſcilicet* Epiphania, Theophania & Bethphania.

In Occiduis Eccleſiis Natiuitas Chriſti, & Epiphania diuerſa ſunt Feſta.

Epiphania quid. Epiphania *dicitur, quantùm ad illam apparitionem Domini quæ facta eſt Magis per ſtellam. Inſcriptio Orationis ſecundæ Nazianzeni in Sancta Epiphaniorum lumina etiam* τῶν φώτων ἑορτὴν, *id eſt* Luminarium diem *idem Feſtum appellatum fuiſſe indicat, fortaſſis propter lumina vbique in ea accenſa, in memoriam eius ſtellæ quæ Magis in Oriente apparuit. Secunda apparitio fuit eadem die in Baptiſmo, multis tamen à Natiuitate annis euolutis, ſcilicet die 13. tricesimi vel tricesimi primi anni. Et dicitur* Theophania, *quia ibi Trinitas apparuit: Pater in voce, Filius in carne, Spiritus Sanctus in columba. Tertiam apparitionem factam volunt anno à Baptiſmo Chriſti euoluto, quum eſſet 30. annorum, & 13. dierum, quando nimirùm ſe manifeſtauit vel declarauit eſſe Deum per mutationem aquæ in vinum. Hæc apparitio dicitur* Bethphania, *quia facta fuit in domo quum eſſet in nuptiis. De his tribus Apparitionibus fit Solennitas hac die. Durandus in Rationali lib. 6. cap. 16. Additur à quibuſdam huius Feſti quartum nomen* Phagiphaniæ, *quòd hoc ipſo die quinque millia hominum quinque panibus ſatiauit, vt refert Iacobus de Voragine in Legenda aurea ex Beda, & hymno illo qui in multis Eccleſiis cantatur, & incipit, Illuminans altiſſimus. Dubitatur autem an hac die ediderit Chriſtus hoc miraculum, tùm quòd in originali Beda non ſic expreſſe legitur: tùm quòd Ioannes cap. 6. vbi hoc miraculum deſcribit, dicit: Erat autem in propinquo Paſcha.*

Theophania quid.

Bethphania quid.

Phagiphania quid.

Epiphaniæ origo. *Fuit autem hæc dies apud Romanos celebris olim in honorem Auguſti Cæſaris, propter Parthiam, Ægyptum & Mediam debellatam, & Romano imperio additam. Hanc ergo ſolennitatem in melius Eccleſia commutare volens, Epiphaniarum Feſtum in eius locum inſtituit. Durandi Rationale lib. 6. cap. 16.*

De Magis & Stella quæ eis apparuit in Natiuitate Chriſti.

QVum Epiphaniarum Solennitas celebretur inter alias cauſas, in memoriam Apparitionis ſeu Manifeſtationis Chriſti per ſtellam Magis facta, non contra inſtitutum noſtrum erit indicare, quinam hi Magi fuerint, vnde venerint, & quæ aut qualis illa ſtella ſit quæ eis apparuit, quum res hæc tota fabuloſis & ſtolidis Monachorum & ſimilium narrationibus valdè obſcurata ſit: earum tamen aliquas referam, vt iſtius generis hominum audacia & ſtupiditas cognoſcatur.

Magus quid. *Matthæus Euangeliſta eos, quibus ſtella in Oriente apparuit,* Μάγους Magos *vocat. Eſt id Perſicum Vocabulum, quo peculiare ſapientiſſimorum hominum genus, ipſo quoque Cicerone de Diuinatione teſte, appellatum fuit, qui & augurandi & diuinandi ſcientia inſtructi, non ſolùm Religionem curarunt, ſed etiam Regibus à conſiliis fuerunt. Teſtatur hoc quoque Porphyrius:* Magus, *inquit,* Perſarum lingua idem ſignificat, quod apud nos altiſſimarum rerum Interpretes & Cultor. *Diogenes etiam Laertius ſcripſit:* Magos Deorum cultui inſiſtere, preces illis, vota & ſacrificia (quaſi ſoli ab iis exaudiantur) offerre: de Deorum ſubſtantia ac generatione aſſerere, diuinationem prædicationémque exercere, ſibi Deos apparere aſſerentes. *Plato in Alcibiade priore dicit,* Magos Perſarum fuiſſe Sapientiſſimos. *Et Strabo lib. 16. teſtatur,* Magos id fuiſſe apud Perſas, quod apud Indos Gymnoſophiſtæ, apud Græcos Philoſophi, apud Latinos Sapientes, apud Gallos Druydæ, apud Aſſyrios Chaldæi. *Vnde Bap. Mantuanus lib. 1. de Feſtis ſic canit.*

Ille penes Perſas Magus eſt, qui ſidera norit,
Qui ſciat herbarum vires, cultúmque Deorum:
Perſepoli facit iſta Magos prudentia triplex.

Officij igitur & Dignitatis nomine, quam apud ſuam Gentem habebant, eos appellat Euangeliſta, non ab illudendo, vt quidam volunt, quòd Herodem illuſerint, non redeuntes ad eum. Chryſoſtomus putat ſic eos nominatos, quòd fuerint Malefici: ſic enim Magi Pharaonis dicuntur etiam. Equidem negari non poteſt, in tantùm progreſſu temporis auctam Perſicorum Magorum vanitatem, vt non ſolùm obſeruatione ſyderum futura prædicerent, ſed artibus quibuſdam, & maleficiis & ſcire ſe omnia, & facere poſſe profiterentur. An verò hi Magi tales fuerint, affirmare pro certo non poſſum. Si fuerunt, admiranda eſt Dei bonitas, qui Chriſto vix dùm nato, tam procul (vt Theodoretus loquitur) Diaboli Vates ad ſui adorationem

euocauit, & Gentium primitias ex ipſis inferorum penetralibus liberauit, idque per extraordinarium prorsùs Præconem, nouum videlicet ſydus.

Quicquid ſit, illud tamen hinc iam cauſtare puta, Magos hos nan fuiſſe REGES, *ſicut temerè amninò, & falsò iam diu creditum fuit in orbe Chriſtiana. Teſtatur id etiam deſcriptia horum Magorum ab Euangeliſta facta, quæ certè nihil dignitatis Regiæ præ ſe fert. Adhac non regiè ab Herode vocantur: mittuntur ab Herode, ac demùm inſidiis eius elabuntur. Adde, quòd iſtos, ſi Reges fuiſſent, & ab Arſacidis tunc Perſidis regione potitis, miſſi, non ita facilè admiſiſſet Heradas Partharum hoſtis iuratus. Denique hiſtoria ſacra id nan tacuiſſet. Vnde Bap. Mantuanus lib. de Sacris ſic canit:*

Magi quibus ſtella in Natiuitate Chriſti apparuit, non fuerunt Reges.

Nac Reges, vt apinor, erant: nec enim tacuiſſent.
Hiſtoria ſacra Anthares: genus iſtud hanoris
Inter mortales quo non ſublimius vllum.
Adde quod Herodes vt magnificentia Regum
Poſtulat, hoſpitibus tantis Regale dediſſet
Hoſpitium, ſecúmque Lares duxiſſet in amplos.

Error autem ex ſiniſtro intellectu Pſalmi 72. eſt exortus, in cuius verſu 10. *ſic legitur:* Reges Tharſis & Inſularum munera offerent: Reges Arabiæ & Saba dona adducent. *Hac autem de ſpirituali regno Chriſti debent intelligi, ad quod Reges quoque acceſſuri ſint, vt Eccleſiæ nutritij fiant. Deinde ad Magos has referunt, quos ab Oriente veniſſe Matthæus disertè dicit, quæ Pſalmus hic de Regibus Occidentis & Meridiei loquitur. Tharſis enim Iudææ reſpectu ad Occidentem ſpectat, Saba verò ad Meridiem.*

Deinde verò veterũ hanc eſſe traditionem Eccleſiæ volunt: quod probare conantur ex Tertulliano, Auguſtino, Hilario, Hieronymo, & recentibus aliis nonnullis Scriptaribus. Etſi verò his opponere poſſemus non minaris authoritatis Patres, Chryſoſtomum, Theodoretum, Cyprianum, Nyſſenum & Cyrillum, qui ne verbo quidem Regiæ iſtius Maieſtatis mentionem faciunt, etiam vbi hanc hiſtariam diligenter pertractãt: tamen inſpiciamus laca, quæ ex Patribus ab aduerſariis citantur, & illorum ſtupiditatem atque malitiam mox deprehendemus. Tertullianus in libra cantra Iudæos, verba illius Pſalmi huc applicans, inquit: Nam & Magos Reges ferè habuit Oriens, & Damaſcus Arabiæ retrò deputabatur. *Hîc verò bis hallucinatur Tertullianus. Primò quòd Magas has ex Arabia, atque adeò Damaſco Iudææ admodum vicina regiane fuiſſe putat, qui tamen ex Perſia aduenerunt. Deinde, quòd Orientem Magos ferè habuiſſe dicit. Nam Magos quidem in maxima authoritate apud Perſarum Reges fuiſſe, nemo*

Tertulliani Lapſus.

negabit. Cicero lib. 1. *de Diuinit. dicit, Nullum Perſarum Regem eſſe potuiſſe, qui non antè Magorum diſciplinam ſcientiámque percepiſſet. Adhac ſine auctaritate & conſilio Magarum ne ipſis quidem Regibus quicquam agere licebat: Magos autem propterea dictos fuiſſe Reges aut habitos pro Regibus, nullo teſtimonio probari poterit. Et ſi maximè ſcripſerit hac obiter Tertull. locum illum Pſalmi detorquens, nan tamen ſequitur propterea Eccleſiæ fuiſſe traditianem. Hilarius autem locum Iſaiæ* 45. *cum altera illa Pſal.* 72. *comparat quidem, ſed ita, vt iſtos minimè Reges fuiſſe dicat. In ea autem manifeſtè errauit, quòd laborem Ægypti partim allegoricè de Magia interpretatur, partim de itinere à Magis confecta in Bethleem intelligit: nam Ægyptus non fuit ad Orientem, ſed ad Meridiem Iudææ ſita. Hieranymus etiam in Pſal.* 72. *non dicit eos fuiſſe Reges, ſed Regum typos, qui ſecundum illam prophetiam ex regionibus iſtis ad Chriſti cagnitionem ſint acceſſuri. In Auguſt. autem loca citando ſuam iſti homines ſtupiditatem & inſcitiam pradunt. Sic enim legitur in eius libro* 3. *de Mirabilibus Scripturæ, cap.* 4. Magi Hieroſolymam venerunt, inde, ineuntis Iſraelitarum oraculis Vatum de eodem nato vbi naſcendi locum acciperet, monente ſubdoloſo ſermone, Reges alacres eunt. *Quis enim non animaduertat carruptam & deprauatam eſſe lectionem, ſtudióne an ſecus incertum eſt, &* monente ſub doloſo ſermone Regis (*Haradis videlicet*) *vel vt in multis exemplaribus habetur,* monẽte ſubdoloſo ſermone Rege (*ſcilicet Herade*) alacres eunt, *legendum eſſe? Videtur igitur Iaan. Malana, & ipſi Pantificia cap.* 57. *de Picturis, receptam hanc opinionem de Magis iſtis primùm obtinuiſſe ex his quæ die Epiphaniarum in Eccleſiaſtica officio canuntur ex Pſalmis, Reges Tharſis & Inſulæ munera offerent, &c. ea tamen ipſe quóque, vt nos ſuprà, interpretatur: & adducit Lindanum, qui dicit, Authores Veteres, qui Magas has Reges eſſe ſcripſerint, probabilibus tantùm coniecturis, non hiſtariæ authoritate innixos.*

Hilarij error.

Auguſtini locus corruptus.

Ex hac autem vana perſuaſiane natum eſt, vt Feſtum hoc vulgò Trium Regum Solennitas *diceretur. Tres enim fuiſſe inde colligunt, quòd tres munerum ſpecies à Matthæo deſcribuntur, Aurum, thus, & Myrrha. Egregia certè ratio, qua probabitur iuſtum exercitum ſecum habuiſſe Abigaelem, quum obuiam iret Dauidi, eique afferret ducentas panes, duas vtres vini, quinque arietes, quinque ſata polentæ, centum ligaturas vuæ paſſæ, & ducentas maſſas caricarum. Nan autem quid ſinguli, ſed quid illi ſimul omnes Chriſto obtulerint, ab Euangeliſta narratur. Quidam ex Veteribus quatuordecim illas fuiſſe aſſeuerarunt: quod tamen ipsũ quóque*

Epiphania non rectè Feſtum trium Regum dicitur.

nulla

nulla certa ratione nititur. Numerus eorum incertus eſt.

Magorum nomina ficta.

Verùm enimuerò non hîc ſubſtitit illorum hominum impudentia, quia nomina quoque Magorum commenti ſunt, quæ Hebraicè dicantur Appellius, Amerius, Damaſcus*: Græcè,* Galgalath, Magalath, Sarachin*: Latinè,* Caſpar, Balthaſar, Melchior, *vt refert Iacobus de Voragine in Legenda 14. Et vt nihil deeſſet ad impiam prophanationem, mos etiam iſte verè magicus inoleuit, vt fictis his Caſpari, Balthaſaris, & Melchioris nominibus, cum crucis ſigno ter repetito, pura charta vel pergamena inſcriptis & collo appenſis, quoſuis morbos, ſcilicet, depellant.*

Magi venerunt ex Perſia.

Veniſſe autem eos ex Perſia Chryſoſtomus apertè teſtatur. Et proinde falſum eſt, quòd dicunt ex Tharſi, Arabia & Saba veniſſe: quod figmentum ſuprà quóque refutatum eſt. Falſum eſt etiam, quod tertium ex his Magis Æthiopem eſſe dixerunt, propter Sabam nimirùm, quæ Æthiopiæ ſedes Regia olim fuit. Probant hoc etiam picturæ paulò vetuſtiores, & Colonienſes recentiores quóque, in quibus omnes tres candidi pinguntur, Ioan. Molano de Picturis teſte. Volunt denique nonnulli veniſſe eos ex Vrbe Suſa, in qua Academia fuit liberalibus ſtudiis celeberrima, itinere ducentorum & triginta milliarium.

Chriſtus reuelatus Magis in Perſia per ſtellam.

Quomodo autem, & qua ratione Chriſtus Magis his in Perſia, longiſſimo itinere diſtante à Iudæa reuelatus fuerit, illi ipſi indicant, quando apud Matthæum Stellæ *mentionem faciunt, quam viderint in Oriente, & ab eadem illos poſteà Bethlehemum vſque deductos fuiſſe Euangeliſta teſtatur.*

Stella quæ Magis in Perſia apparuit, qualis fuerit.

Quæritur hic primò quæ, aut qualis hæc Stella fuerit? Aſtrologi reſpondent, Stellam fuiſſe primam, hoc eſt cœleſtem à ſolis Magis & Sapientibus obſeruatam: quod etiam Chryſoſtomus innuere videtur, quum dicit, Stellam hanc ab omnibus viſam fuiſſe, ſed non ab omnibus intellectam. Aſſerunt porrò Aſtrologi fuiſſe hanc Stellam conſtellationem quandam ſyderalem, hoc eſt, plurium ſtellarum concurſum & congreſſum, puta, ſuperiorum Planetarum, Saturni videlicet ac Iouis conuentum. Huiuſmodi autem coniunctiones, rarò admodùm contingentes, ſi in capite Zodiaci, vel in principio alicuius triplicitatis acciderint, ſignificare putantur, iuxta Aſtrologorum doctrinam maximas in mundo alterationes, & non ſolùm regnorum mutationes, ſed & nouos hominum conuentus. nouas religionum ac ceremoniarum leges portendere. Sic coniunctio illa Saturni & Iouis quæ anno Chriſti 1500. *accidit, nouos illorum ſacrorũ ritus ab Hyſmaële Sophi inductos, & reformationem paulò poſt in Eccleſia Chriſti factam, nec non morbum illum contagioſum, medicis antea incognitum, quem alij Gallicum, alij Hiſpanicum morbum vocant, ſignificaſſe creditur. Alij non cœleſtem Stellam ſed elementarem fuiſſe arbitrantur, ex genere Cometarum vel impreſſionum ignitarum, quas in aëre nonnunquam apparentes Aſtrologi* Stellas ſecundas *vocant. Sed Sydus Nouum & Extraordinarium fuiſſe tota narratio declarat. Nam ſi fuiſſet Stella aliqua ex iis quæ in firmamento fixa ſunt, aut aliàs ſuas in ſuperiori mundi parte certas periodos habent, anteà quóque conſpecta eſſet tot ſeculis, iam à mundi initio elapſis. Deinde differt proprietatibus ab aliis Stellis. Primò loco: nam in aëre, & quidem regione eius inferiori ſeu propinqua apparet. Demonſtrat etiam Magis iter, ac teſtatur Matthæus, quòd ſuprà eam domum conſtiterit, ac indicii certiſſimi vice fuerit, vbi Puer Ieſus tùm egit. Aliæ Stellæ naturales propter ingentem à terris diſtantiam, non poſſunt aliquam domum ita exactè oſtendere. Secundò motu. Nam cæteræ ſtellæ ſuum habent motum, à quo non aberrant. Cometæ quóque ſequuntur illud ſydus, à quo maximè excitati & accenſi ſunt, & tandem pleriúnque ad Septentrionem feruntur Hæc autem Stella accomodat ſe Magis iter facientibus, non celeriùs properat, non tardiùs ſubſequitur: non declinat à certa via, ſed quaſi fax quædam ratione prædita Magis prælucet, ac deducit ad eum ipſum locum, quò tendunt: monſtrat enim, quem toto pectore videre cupiunt. Tertiò, reliquæ ſtellæ noctu tantùm fulgent, interdiu radiis ſolis oppreſſæ latitant. At hæc Stella nihil obfuſcatur Solis radiis, ſed interdiu lucem clariſſimam fundit, quum Magis Dux viæ fuerit. Quartò, ſignificatione. Nam nulla alia Stella, præter hanc, ſignificauit vnquam Meſſiam promiſſum eſſe natum. Eadem cauſa probant, hanc ſtellam non fuiſſe quoddam Meteoron, aut impreſſionem aliquam ignitam, in aëre temerè generatam. Nam ea citò diſparent, aut alios habent motus ac ſignificationes. Non temerè igitur à Chryſoſtomo in caput 2. Matthæi affirmatur, conſentaneum eſſe, quandam inuiſibilem virtutem in ſpecie ſyderis figuratam, ſeu, vt paulò poſt loquitur, virtutem quandam plenam rationis fuiſſe. Talia enim ſunt huius Stellæ opera, vt nonnulli non inconuenienter exiſtimarint, Angelum ſtellæ ſpecie, iuſſu Diuino Magis præluxiſſe Teſtantur enim Hiſtoria Sacra, aliàs quóque Angelos flammarum ſpecie conſpectos fuiſſe: hæc ſententia eſt Chryſoſtomi. Alij dicunt, non fuiſſe impoſſibile Omnipotenti Deo, & Authori totius machinæ mundi, in honorem Filij ſui Ieſu Chriſti nouam Stellam condere, eique peculiare hoc officium demandare, vt hoc pacto Magos ad Meſſiam deduceret: eóque peracto, eam poſteà rursùs ſubtrahere, & in præiacentem materiam conuertere. Nonnulli Spiritum Sanctum fuiſſe volunt, qui iam in ſpecie ignis*

apparuerit,

apparuerit, ſicut poſteà in forma columba. Has ſententias enumerat Auguſtinus lib. 3. de Mirabilibus Scriptura cap. 4. Remigius in Originali, & Iacobus de Voragine Legenda 14.

Stella quæ apparuit Magis, vt docueris eos natiuum Christi

Hæc verò muta Stella docere per ſe Magos hos tantum myſterium non potuit, ſed acceßiſſe aliud oportuit, quo ad tantum ſuſcipiendum iter, & rem tam inuidioſam tanto feruore perſequendam impellerentur, prophetiam videlicet Bileami, vetuſtißimi & celeberrimi totius Orientis Magi. Eius Prophetia verba ſunt, Orietur Stella ex Iacob, *Num. 24. quæ vſque adeò cum Magorum percontatione congruunt, vt eò prorsùs reſpexiſſe videantur. Ac refert ſanè Iacobus de Voragine, & Petrus de Nata. cap. 47. lib. 2. Magos Perſidis elegiſſe ex ſeipſis duodecim, qui per ſingulos annos aſcenderint montem Victorialem, & tribus diebus ibi commorantes ſeſe lauiſſe, & oraſſe Deum, vt ſibi Stellam, de qua Bileam prædixerat, oſtenderet. In die igitur Natiuitatis Domini, dum iidem ſic ibi manerent, Stellam ad eos veniſſe, quæ habuerit formam pulcherrimi Pueri, ſuper cuius capite Crux ſplenduerit, & Magos ſic alloquutam eſſe,* Ite velociùs in terram Iuda, & ibidem Regem quem quæritis inuenietis. *Sed & Danielis olim apud Magos ſcripta dubium non eſt quin fuerint pretioſa, ac fortaßis etiam accuratiùs quàm apud ipſos Iudæos obſeruata, in quibus doctrinam de Meßia ſumma fide & dexteritate tradidit, additis etiam quibuſdā præſagiis, quo tempore expectandus ille eſſet. Suetonius etiam in ſuo Veſpaſiano, & Tacitus referunt, in toto Oriente veterem & conſtantem opinionem fuiſſe, in Fatis eſſe, vt ex Iudæa oriundi rerum potirentur. Turpiter igitur ſeipſos fallunt Aſtrologi, quando Magos hos per Aſtrologiam in Chriſti natiuitatis cognitionem perueniſſe volunt, & inde ſuæ vanitatis & audaciæ prophanæ patrocinium captant. Nam Magi huius artis ductu in Chriſti cognitionem non venerunt, quam circa ſtellas naturales & earum motum ordinarium verſari ſcimus. Iſtam verò quæ Magos deduxit, non vulgarem fuiſſe probauimus: quemadmodum & illud, quòd muta hæc ſtella tantum myſterium per ſe Magos docere non potuerit.*

Aſtrologorum error.

Stellam quando primùm viderint Magi.

De tempore etiam, quandò primùm hæc Stella exorta ſit, & Magi Bethleem peruenerint, an tempore puerperij, vel quoto tempore poſt quæritur? Epiphanius lib. 1. cap. 20. & lib. 2. cap. 51. aſſerit, ſecundo Natiuitatis anno Magos Chriſtum viſitaſſe: idque ex Herodis facto, qui Bimulos interfecit. Vſitata opinio eſt, decimo tertio die poſt Natiuitatem Chriſti Magos aduenisse. Vnde etiam die 13. à Natiuitate Domini hoc feſtum Epiphaniarum celebratur. Si quæras, qui fieri potuerit, vt in tam paruo tempore, per tanta terrarum ſpacia venire potuerint: reſpondet Iacobus de Voragine ex Hieronymo, vſos fuiſſe Dromedariis pro equis, qui vno die longius iter conficiant, quàm equus tribus diebus. Non autem habetur in Commentariis Hieronymi in Matthæum. Ex Remigio quoque dicit, Puerum, ad quem properarint, eos in tam breui ſpacio adducere potuiſſe.

Ritus in Epiphaniarum feſto.

Quia verò creditum fuit Magos hos Reges fuiſſe, propterea in honorem & memoriam eorum varij ritus hac die hinc inde obſeruantur. In Gallia vnus ex Miniſtris aulicis Regis eligitur Rex, cui Rex ipſe, cæterique Proceres inter epulandum miniſtrant. Idem etiam in Germania obſeruatur hoc die per Academias & vrbes à ſtudioſis & ciuibus: vt nimirum aliquem ex ſeſe Regem ſorte creent, cui apparatur conuiuium magnificum, in quo cæteri ipſi tanquam Regi, & ſimul hoſpiti miniſtrant. Fit hoc ad imitationem Gentilium. Apud Romanos enim Saturnaliorum diebus moris fuit, vt Domini famulos ſuos conuiuio exciperent, ipsique ſeruorum officio fungerentur.

De his autem aliiſque ritibus & conſuetudinibus, quæ in Epiphaniarum Solennitate obſeruantur, ita canit Thomas Naogeorgus lib. 4. Papiſtici Regni:

Venit hinc lux alma Magorum,
Qui procul ex Perſis nato donaria Chriſto
Stella portarunt Duce. Reges hoſce fuiſſe,
Et tres duntaxat cenſent, credúntque Papiſtæ.
Conueniunt igitur multi certique ſodales,
Atque creant aut ſorte, aut per ſuffragia Regem
Is creat inde ſibi regali more Miniſtros.
Tum conuiuantur multis ludúntque diebus,
Largo continuáſque trahunt ex ordine menſas,
Dum loculi vacui fiant, & creditor inſtet.
Horum etiam pueri confeſtim exempla ſequuntur,
Et Rege electo pompas menſáſque frequentant,
Vel nummis furto raptis, ſumptúue Parentum,
Vt ſimul & luxum diſcant, ſceleratáque furta.
Hac etiam luce ædium herus, comiſque patronus
Quiſque facit magnam pro opibus cœtúque placentam,
Vnum cui nummum, ſimul vt conſpergitur, indit.
Hanc ſecat in multas, vt turba domeſtica ſuadet,
Particulas, dátque vni vnam cuique attamen iſta
Lege, ſuas habeant puer, vt virgóque magique,

Quæ

Quæ dein pauperibus ſub eorum nomine dantur.
Aſt omnes inter cui pars fortè obtigit illa
Qua nummum retinet, Rex ille agnaſcitur, & mox
Tollitur à cunctis clamore ad ſydera magno,
Qui cretâ accepta, crucibus laquearia pingit
Omnia: Vis ingens illis & magna poteſtas
Dæmonas aduerſum, lemuréſque, artéſque Magorum.
Tanta poteſt Rex, tanta cruces, quas dextera pingit
Aut pueri inſani, aut famuli, Dominiue prophani.
Cautè bis ſenas obſeruant denique noctes
A natali, vt thus ſuccendat in ædibus vnus
Quiſque pater, menſæque imponat nocte propinqua
Integrum panem, ad prunas & thuris odorem.
Cernuus ipſe aſtat primus, naréſque oculóſq;
Fumigat, ac aures, & aperto ore haurit odorem.
Hunc ſequitur coniunx, & tota domeſtica turba.
Hoc prodeſſe ferunt, ne dentes, lumina, nares
Atque aures anno morbis vexentur in illo:
Poſtquam omnes fumum thuris cæpere Sabæi,
Prunas inſperſo thure ilicet arripit vnus,
Aſt alter panem, reliqui quas ritè ſequuntur,
Circumeúntque ædes prælato lumine noctu,
Vt ne dira fames defectu panis & eſca
Intret, neu Sagæ noceant molimina dira.
Sunt qui duntaxat faciant tris talia noctes,
De cauſis iiſdem, totum tutáſque per annum
Se credunt fore: ſe Chriſto audet credere nemo.
Noctibus his etiam diuinant, atque diebus,
Totius ingreſsi de tempeſtatibus anni,
Vnum menſem vni tribuentes ſorte diei.
His etiam coëunt Iuuenes per rura diebus,
Aſcaule aſſumptia, vicóſque vrbéſque propinquas
Veſtibus accedunt cultis, cantántque domatim
In propriam cuiuſque incondita carmina laudem.
Vnde ferunt nummos magnámque per otia prædam
Vel ſibi, vel templo vici: quaſi non alioquin
Paßim à mendicis populus, Monachiſque grauetur.
Sunt vrbes, vbi coniuncti pueri atque puellæ
Hæc eadem faciunt ſimul ac nocteſcere cœpit,
Poma nucéſque ferunt cum nummis atque placentis.

In Italia quoque moris fuit olim hac die futurum Paſcha populo indicare & nominare, Sacerdos námque vel alius poſt Offertorium alta voce dicebat: Annuncio charitati veſtræ gaudium magnum, quod erit omni populo, quia Septuageſima erit tali die, & Paſcha tali. Id tamen non vbique in ipſa etiam Italia obſeruatum fuit. Durand. Rationalis libro 6. cap. 16.

7. IVLIANVS Antiochenus relicta Sponſa Baſiliſſa, cum qua iam cubile intrauerat, monaſterium extruit, in qua mille Monachorum Pater efficitur. Tandem ſub Diocletiano & Maximiano Imp. ſupplicio afficitur à Martiano Antiochen Præſide, 7. Idus Ianuarij. Pet. de Natal. lib. 2. cap. 52.

8. ERHARDVS Epiſcopus Friſingenſis obiit anno 453. tempore Childerici Regis Francorum: ſed canonizatus demùm eſt à Leone 9. circa annos Chriſti 1050. vt Auentinus teſtatur lib. 5. Annal. Eius feſtum celebratur die 8. Ianuarij.

9. MARCELLINVS Anconitanus Epiſcopus, podagricis doloribus excruciatus, colitur 5. Id. Ian. quòd tunc mortuus eſſet. Pet. de Nat. lib. 2. cap. 59.

10. PAVLVS Eremita primus, Inſidias ſub Decio ob Religionem Chriſtianam animaduertens, fugâ ſaluti ſuæ conſuluit, & annos natus 15. Eremum vaſtiſsimam adiit, vbi in ſpecum ſub montis radicem ſe recepit, vndè ad vitæ finem nuſquàm diſceßit, hominem etiam nunquàm vidit, præterquàm ſupremo vitæ die Antonium & ipſum Eremitam. Moritur in illo ſpecu annos natus 113. quarto Idus Ianuarij, eámque ob cauſam memoria eius tunc celebratur. Hieronymus & alij in eius vita.

NICANOR; qui fuit vnus ex ſeptem Diaconis, ab Apoſtolis electis, Actor. 6. in Cypro martyrio coronatus, ibique ſepultus eſt 4. Idus Ianuar. eodem die colitur: Hieronymus.

11. HYGINVS Epiſcopus Rom. 10. ſub Antonino Pio occiditur, & ſepelitur 3. Idus Ianuarij, quo & feſto honoratur. Platina.

12. SATYRIVS quum in Achaia ſimulachrum præteriret, illúdque corrueret, ab Infidelibus comprehenſus & decollatus eſt pridie Id. Ian. vndè & feſtum eius tùnc celebratur. Petrus de Nat. lib. 2. cap. 66.

13. HILARIVS Pictauorum Epiſcopus, & Arianiſmi ſtrenuus Impugnator, de quo Iacobus de Voragine multa fabuloſa narrat, mortuus eſt anno Chriſti 372. ſub Valentiniano & Valente Imp. Idibus Ian. quibus & Feſto die colitur. Teſtatur id etiam Bap. Mantuanus lib. 1. de Feſtis ita canens:

Hic quóque Natalis tuus eſt memorandus Hilari
Tertia poſt decimam Iani cùm frigida tellus
Sub niue dormiret, te lux aſcendere ad aſtra
Vidit: &c.

14. FELIX Presbyter ſub Diocletiano & Maximiano martyrium paſſus eſt Romæ, 19. Calend.

Calend. Februar. iuxta portam Pincinam, vbi & ſepultus, & progreſſu temporis Eccleſia eius nomini dedicata eſt: Ipſe quoque Felix in Pincis inde cognominatus fuit. Pet. de Natalibus lib. 2. cap. 74.

15. MAVRVS *Benedicti Abbatis Caſſinenſis cœnobij Diſcipulus mortuus eſt ex grauiſſimis lateris doloribus 18. Cal. Februar. quo die & memoria eius celebratur. Pet. de Natal. lib. 2. cap. 79.*

16. MARCELLVS *Epiſcopus Rom. 31. detruſus à Maxentio Imp. in cacabulum ad cuſtodienda animalia publica, pedore ac ſitu ibi mortuus eſt, & ſepultus à Lucina 17. Cal. Februar. vnde & feſtum eius tunc celebratur. Platina.*

17. ANTONIVS *Ægyptius Eremita, ætatis ſuæ anno 20. vendidit quæ habebat, partémque ſorori conceſſit, reliqua pauperibus diſtribuit. Et initiò quidem locis à ſua villa remotioribus ſolus habitauit. Cùm autem annum ætatis 35. ingreſſus eſſet, in eremum ſeceſſit, duriorem quàm antè vitam ſibi proponens. Ibi quum per annos 20. latuiſſet in publicum tandem prodiit, & familiaritatem cum Monachis aliis, ad quos ſæpè acceſſit, coluit. Ingreſſus eſt & vrbes Chriſtum fideliter prædicans. Tandem inde rediens in duriſſimam eremum ſe contulit, vbi ad montem ſublimem habitaculum ſuum conſtituit, moritúrque anno Chriſti 361. 16. Cal. Feb. vnde & dies ille ei ſacer eſt. Hieronymus & alij. Romæ hoc die pueri S. Spiritus viſunt Sudarium.*

18. PRISCA *Nobilis & Senatorij ordinis ciuis Romani Filia, paſſa eſt ſub Claudio Imp. 15. Cal. Feb. Pet. de Nat. lib. 2. cap. 96.*

19. PONTIANVS *Spoletanus, omni ſuppliciorum genere extruciatus tempore Antonini Imp. quòd idolis Ethnicis ſacrificare nollet, tandem martyrio coronatus, ſepultúſque eſt 14. Cal. Feb. Pet. de Nat. lib. 2. cap. 102.*

20. SEBASTIANVS *ortus ex Narbonenſi Gallia, primæ cohortis Diocletiani Imp. Princeps, ſed Chriſtianus fuit, inſcio tamen Imperatore: qui multos Chriſti Fideles & Martyres exhortationibus ſuis ad conſtantiam animauerat & in fide retinuerat. Delatus igitur apud Imperatorem comprehendi iuſſus eſt, & in apertum campum deduci: vbi à militibus trunco arboris alligatus & ſagittis quàm plurimis transfixus, corpus verò eius in cloacam obiectum eſt. Bergomenſis lib. 8. Petrus de Nat. lib. 2. cap. 106. Paſſus eſt, vt idem refert, circa annos Domini 288. 13. Cal. Febr. Sagitarij & Sclopetarij patrocinia eius hodiè viuntur, quòd ſagittarum ictibus interemptus ſit.*

21. AGNES *Nobiliſſima Romæ ciuis, ob inſignem & excellentem corporis formam, ab Ethnici cuiuſdam Prætoris vrbani filio adamata fuit. Sed eius connubium quum repudiaret Puella Chriſtiana, nuda in lupanar tracta eſt, vbi tamen mirabiliter pudicitia eius cuſtodita eſt, & Ethnicus repreſſus. In ignem etiam coniecta exuri non potuit, tandem iugulata eſt anno Chriſti 306. 12. Cal. Feb.*

Beleth in Rationali cap. 75. nugatur, Agnetis Feſtum celebrari cœpiſſe propter quoddam miraculum, quod octauo die eius parentibus ad tumulum Agnetis lamentantibus contigerit. De quo Antoninus tit. 8. cap. 1. §. 39. ita ſcribit: Cùm octauo die parentes eius iuxta tumulum ipſius vigilarent orando, viderunt chorum Virginum fulgidis veſtibus radiantem, inter quas viderunt B. Agnetem ſimili veſte fulgentem: & à dextris eius Agnum ſtantem niue candidiorem. Hinc Agnus à pictoribus ei ſemper adpingitur, & à Romanis mulieribus ei quotannis hoc die offertur, ex cuius lana pallia Archiepiſcopalia conficiuntur: de quo Naogeorgus lib. 4. Papiſtici regni ſic canit:

Virginis Agnetis ſequitur lux, haud ea ſanè
Germanis adeò ſolennis, feſtáque: verùm
Grata eſt Romanæ multùm primoribus aulæ,
Principium vt magna præda, quæſtúſque futuri.
Námque in ea binos agnos candore niuali
Agnetis templi monachæ primam ſuper aram
Dum celebrantur Sacra, Dei cantatur & agnus,
(Ad rem nempè hæc cuncta) ſolent offerre quotannis.
Hos dein Pontificis mittunt in læta Miniſtri
Paſcua, tondendi dum opportuna appetat hora.
Candida dentoſa miſcetur cum altera lana,
Indeq; prægnanti torquentur ſtamina fuſo,
Ex quibus arguta texuntur Pallia dextra.

MENRADVS *ſeu* MEGINRADVS *Berchtoldi Comitis Sulgouu ad Danubium habitantis Filius, Augia diuitis relicto monaſterio, in tenebroſiſſimam ſolitudinem apud Heluetios anno Domini 860. conceſſit, ibique cellam ſibi extruxit, vbi tamen anno 863. à latronibus duobus (qui Tiguri poſteà capti rota ignique adiudicati ſunt) trucidatus, corpus autem ad Augiam diuitem reuectum, ibique honorificè ſepultum fuit, 12. Calend. Februarij, & proptereà memoria eius eo die quo Agnetis celebratur. Eleuatum tamen, & ad priſtinum locum, in quo occiſus erat, corpus eius tranſlatum fuit anno Chriſti 1039. 6. Octobris.*

VINCENTIVS *Hiſpanus fuit, Leuita Sanctiſſimus, qui Valentiæ ſub Præſide Daciano, anno 300. 11. Calend. Februar. martyrium fecit. De* 22.
quo Bergomenſis in Supplemento ex Sermone quodam D. Auguſtini hæc citat: Magnum & admirandum ſpectaculum noſter animus cœpit: nec immaniſſimam & pernicioſiſſimam, ſicut ſolent in theatris, quarumcunque nugarum, ſed planè vtiliſſimam, & fructuoſiſſimam voluptatem

oculis

oculis interioribus hauſimus, quum B. Vincentij paßio legeretur. Iuuat videre inuictam Martyris animam contra inſidias antiqui hoſtis, contra ſæuitiam Daciani, contra dolores mortis, carnis acerrima conflictatione certantem, & in auxilio Dei cuncta ſuperantem. Nam Dacianus ipſe, Sanctißimum hominem in equleo primùm leuatum toto corpore diſtendi fecit, diſtentúmque diuerſis vulneribus cruciari, cruciatum etiam pectinibus lacerari, carnificéſque ad crudelius ſæuiendum verberibus fecit vrgeri. Eiuſdem deinde corpus in craticula poſitum, vncis ferreis aperiri, & ardentes laminas infigi, ac ſale ignito aſpergi, laceratúmque in teterrimo carcere fecit includi: ibique teſtas acutißimas congeri, in lignóque pedes eius affigi, & ſine humano ſolatio derelinqui. Verùm in probatis Auguſtini Sermonibus iſta hodiè non leguntur, ſed apud Iacobum de Voragine Legenda 25. & Petrum de Natalibus lib. 2. cap. 111. vbi etiã addit, defuncti in carcere corpus in campum tractum, & feris auibúſque deuorandum expoſitum, poſteà verò in mare proiectum fuiſſe, ſed in littore inuentum à piis quibuſdam ſepultum, & tandem Valentiam deductum eſſe.

23. EMERENTIANA *& ipſa Ciuis Romano, Sociáque Agnetis in martyrio indiuulſa fuit. Quum enim Agnetis corpus à Chriſtianis ſepeliretur, vix Ethnicorum, eos lapidibus impetentiũ, manus euaſerunt. Emerentiana autem ad ſepulchrum eius ſtans intrepida, quum Gentiles de impietate & crudelitate redargueret, lapidibus obruta interficitur. Eius corpus iuxta Agnetis à Parentibus eius ſepelitur, 10. Cal. Febr. Pet. de Natalibus libro 3. cap. 13. & Meſſreth de Sanctis Sermone 1. de Agnete.*

24. TIMOTHEVS *Pauli Diſcipulus, natus fuit Lyſtris Lycaoniæ, vt putatur: quia ibi eum Paulus inuenit primùm, Act. 16. Adoleſcentem admodùm. Quum miniſtro & comite eo Paulus vti cœpiſſet, vſq; adeò eum temporis proceſſu deamauit, vt nec charius eo, nec pretioſius quicquam habuerit. Tandem rogatus à Paulo, vt Epheſi maneat, ibiq; Eccleſiam inſtruat, de qua re ei præcepta per totam priorem ad Timotheum epiſtolam præſcribit, Epheſi ſubſtitit. Qua occaſione Euſebius lib. 3. cap. 14. Sophronius & alij plerię, primum eum Epiſcopum factum Epheſiorum tradiderunt. Sed quomodo & quandiu Epheſinæ Eccleſiæ doctor & Gubernator præfuerit, certi & explicati nihil apud aliquem probatum Authorem traditur. Quare nec pro certo affirmare poſſumus, eum Epheſi, quòd ad porticum templi Dianæ propius accedens, Idololatriam Epheſiorum redarguiſſet, palis & lapidibus obrutum, martyrium conſummaſſe 9. Cal. Febr. quod plerique tradiderunt, vt Antoninus, Vincentius lib. 38. cap. 10. & Petrus de Nat. lib. 3. cap. 17. ex Polycrate Presbytero.*

25. CONVERSIO PAVLI, *cuius hiſtoria legitur Actuum nono cap. facta dicitur 8. Calend. Februar. à Iacobo de Voragine Legenda 28. & Petro de Natalibus libro tertio, cap. 20. Vnde & tunc memoria eius celebratur. Mentio autem huius Feſti primò fit ſeculo demùm duodecimo à nato Chriſto à probatis Authoribus. Nondùm tamen vbique celebratum Innocentij tertij tempore, hoc eſt, circa annos 1200. ex eius Epiſtola patet, quæ extat inter eius Decretales libr. 2. in qua monet Vuormatienſem Epiſcopum, vt feſtum Conuerſionis Pauli ipſe celebret, & faciat per ſuam Diœceſin ſolenniter celebrari.*

Eſt hic dies apud plebem criticus, vtpote cuius ſerenitas fructuum abundantiam, venti bella, nebula peſtem, nix & pluuia caritatem indicare creduntur. Vnde hi ſunt verſiculi qui omnium ore circumferuntur:

Clara dies Pauli bona tempora denotat anni.
Si fuerint Venti deſignant prælia Genti.
Si fuerint Nebulæ pereunt animalia quæque.
Si Nix, ſi Pluuia, deſignant tempora caro.

Sed concludendum:

Ne credas certè, nam fallit regula ſæpè.

Eſt enim hoc genus Diuinationis, quod μαντικὴ κοινὴ ἢ δημώδη, Latinè populare vel plebeium nominant, quia imperitæ plebi in vſu eſt, & proptereà etiam ſæpè fallit: nam non inquiſitis cauſis euentuum in natura, nec conſiderato ſignorum cum rebus ſignificatis conſenſu, ex iis ſolùm, quæ vt plurimùm eodem modo euenire iiſdem antegreßis ſignis animaduerterunt ac notarunt, de multiplicibus euentibus, de tempeſtatum cœlique mutationibus, de frugum & fructuum prouentu, de vbertate vel caritate annonæ, de aeris ſalubritate vel infectione, déque bellis & ſimilibus modò feliciter, modò infeliciter diuinant.

26. POLYCARPVS *Celebris inter Apoſtolicos viros, qui nimirùm proxima poſt Apoſtolos ætate vixerunt, fuit Smyrnenſis Eccleſiæ Epiſcopus. In perſequutione autem ſub M. Antonino Vero moto, ad ipſos quóque Chriſtianos qui Smyrnæ agebant ventum eſt. Nullius verò tetri facinoris vir Sanctißimus reus agi poterat: ſed ideò tantùm trucidandus iudicabatur, quòd excellentißimus Doctor Chriſti hactenus fuiſſet, ſanámque doctrinam in Aſia propagaſſet, deniq; idola Ethnica demolitus fuiſſet. Non autem Præſes ſolùm eius loci lictoribus mandata de capiendo & perimendo integerrimo ſene dabat, ſed ipſimet auditores Polycarpi, ſententiam mortis in eum tulerunt, & adiudicatus igni à Præſide ſpontè odio furentes ſarmenta ad ignem comportarunt. Verùm hæc omnia, & quàm præclarè ſe in ipſo ſupplicio geſſerit, in epiſtola Smyrnenſium continentur, quæ extat apud Euſebium lib. 4. cap. 15. Paſſus eſt autem annum agens ætatis 86. 7. Cal. Febr. Hieronymus de viris illuſtribus.*

27. IOANNES CHRYSOSTOMVS *mortuo Nectario Conſtantinopolitano Epiſcopo, communibus ſuffragiis populi & cleri, iuſſu Arcadij Imp. in eius locum electus eſt. Cùm autem in Epiſcopatu fidelem ſeſe exhiberet Dei miniſtrum, calumniis Falſorum Fratrum, virorum Politicorum, Aulicorum, Hæreticorum, Ethnicorum, & in primis Eudoxiæ Imperatricis, efficitur apud Imp. Arcadium, vt in exilium mitteretur: in itinere, dolore capitis & febri correptus, diem ſuum obiit 14. Non.* Socrates *lib.6 cap.21. Sozomenus lib.8. cap.28. anno Domini 408. Proclus autem Epiſcopus Conſtantinop. corpus eius Conſtantinopolim tranſtulit, iuſſu Theodoſij Iunioris, multóque honore in Eccleſia Apoſtolorum condidit, anno 35. poſt depoſitionem eius, viceſima ſeptima Ianuarij, quo die memoria eius in Græcorum Eccleſia ex eo tempore celebratur. Socrates lib.7. cap.45.*

28. CAROLVS *Magnus Imperator, circa annum Domini* 1164. *vel iuxta Auentinum* 1166. *de ſarcophago leuatus, & Sanctorum Catalogo aſcriptus eſt ab Adriano 4. Papa, Friderici primi Imp. interceßione, in magno Epiſcoporum ac Principum conuentu, ac celebri feſtiuitate, tripudiantibus omnibus ad memoriam victorioſißimi quondam Imperatoris, & nunc Sanctißimi Principis. Feſtum autem eius celebrandum decernitur 5. Calend Febr. quòd eo die ardenti febri correptus, laterum dolore, quem vocant pleuritidem, extinctus ſit, anno Chriſti* 814. *Cranzius lib.6. cap. 46. Metropolis. Auentinus lib.4. Annal. fol 338. in German. edit. Munſterus lib.3. cap 214.*

IVLIANVS *Epiſcopus Cenomanenſis, qui Simon ille Leproſus eſſe creditur, quem Dominus à Lepra liberauit, quique in Bethania cum conuiuio excepit eodem die colitur cum Carolo, quòd tunc obiiſſet. Antoninus tit.6. cap.25. §. 4. Petrus de Nat. lib.3. cap 35.*

29. FABIANVS, *quem Pet. de Nat. lib. 3. cap. 42.* Sabianum *nominat, paſſus eſt in territorio Trecaßino ſub Aureliano Imp. qui dùm in Hiſpania & Gallia reſideret, & ad Trecas vrbem veniſſet, Fabianum Chriſtum prædicantem comprehenſum decollauit 4. Cal. Februar.*

30. ADELGVNDIS *quam alij* ALDEGVNDIM *nominant, ex Regali Proſapia orta anno Dominicæ incarnationis 630. in Francia regnante Dagoberto Clotarij Filio, nuptias honeſtas & à Deo conceſſas fugiens, in monialem conſecratur, & monaſterium Malbodienſe extruit, in quo cum multis ſui ſimilibus degens, tandem in dextera mamilla cancro morbo corripitur, qui corpus illius exuſtuans, vſque ad vltimum diem, qui 30. fuit Ianuarij, depaſtus eſt.*

DE SEPTVAGESIMA, SEXAGESIMA & ſequentibus Dominicis in genere. 31.

QVia Septuageſima *præſenti hoc anno Chriſti 1591. incidit in diem 31. Ianuarij, ideò de illa, quemadmodum &* de Sexageſima, Quinquageſima, Quadrageſima *&c. in genere dicendo occaſionem eſſe puto. Vbi ante omnia notandum, Dominicas ſeptem proximè ante Dominicam Paßionis peculiaribus inſigniri nominibus. Prima enim ex ſeptem vocatur Septuageſima, ſecunda Sexageſima, tertia Quinquageſima, quarta Quadrageſima, ſeu prima Quadrageſima, quinta ſecunda Quadrageſima, ſexta tertia Quadrageſima ſeptima quarta Quadrageſima. Deinceps autem non dicitur quinta Quadrageſima, ſed Dominica Paßionis.*

Porrò Septuageſimæ, Sexageſimæ & Quinquageſimæ nomina apud nullum probatum authorem ante Gregorium M. inueniuntur. In Gregorij autem huius Antiphonario & Sacramentario officia harum Dominicarum deſcribuntur: quem etiam authorem harum nominum fuiſſe Eccius innuere videtur homilia 3. huius Dominica. Mentionem deinde earum faciunt multi Authores poſt Gregorium.

De nominibus autem Septuageſimæ &c. diuerſæ ſunt ſententiæ. Beda, Alcuinus & alij dicunt, ad Ieiunium Quadrageſimæ additam eſſe à quibuſdam hebdomadam vnam, & illam conſequenter nominaſſe Quinquageſimam. Alios addidiſſe aliam, quam Sexageſimam vocarint: fuiſſe qui & tertiam adiecerint, eámque Septuageſimam nominaſſe. Alij volunt Dominicas has ſic nominari à dierum numero, quibus incipiunt & finiuntur. A Septuageſima enim vſque ad Sabbathum in Albis præcisè ſunt dies Septuaginta: à Sexageſima ad feriam quartam poſt Paſcha ſunt dies Sexaginta. A quinquageſima ad Paſcha vſque dies ſunt Quinquaginta. Verùm hoc pacto omnis Dominica Septuageſima, Sexageſima & Quinquageſima dies paſſet, ſi numerentur dies 70. 60. & 50. nec curetur vbi finiantur. Alij igitur aiunt, denominari quidem has Dominicas à Paſchate, ſed συνεκδοχικῶς: *nam à Septuageſima ad Paſcha ſunt dies 70. id eſt, 64. à Sexageſima vſque ad Paſcha ſunt 60. dies, hoc eſt, 57. à Quinquageſima vſque ad Paſcha ſunt 50. dies. Verùm hac ratione Septuageſima eſſet potiùs appellanda Sexageſima: nam dies 64. magis dici deberent Sexaginta quàm Septuaginta. Rupertus Tuitienſis ergò, putat hæc nomina non à numero dierum deſumpta eſſe, ſed à numero Dominicarum. Voluerunt enim Veteres ante Dominicam Paßionis præmittere*

mittere ſeptem celebres Dominicas, quibus in memoriam reuocarent ſpiritualem captiuitatem noſtram, ſicut per Paſſionis Dominicam & ſequentem celebratur memoria Redemptionis noſtra à captiuitate iſta. Hac ſententia prima Dominica ex ſeptem illis dicitur Septuageſima, quia eſt prima ex ſeptem. Secunda dicitur Sexageſima, quia eſt prima ex ſex. Tertia dicitur Quinquageſima, quia eſt prima ex quinque ſequentibus. Quarta dicitur prima Quadrageſima ob eandem cauſam, ut Rob. Bellarminus Ieſuita indicat.

De Septvagesima in ſpecie.

Septuageſima cur inſtituta.

SEptuageſima *inſtituta dicitur tres ob cauſas.* Primò, *propter ſuppletionem. Quidam enim non modò non feria quinta ieiunarunt, ob quam Sexageſimam inſtitutam fuiſſe, poſteà dicemus, ſed ne Sabbathis quidem Durandus in Rationali lib. 6. cap. 24. hoc Innocentio primo tribuit, quem decreuiſſe ait, ne Sabbatho ieiunarent, eò quòd Dominus in Sabbatho in ſepulchro quieuerit, in ſignum futuræ noſtræ quietis. Hoc verò falſiſſimum eſt: imò contrarium prorsùs decreuit Innocentius Epiſt. 1. ad Decentium: Sabbatho, inquit, ieiunandum eſſe ratio euidentiſſima demonſtrat. Nam ſi diem Dominicum ob venerabilem Reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti non ſolùm in Paſcha celebramus, verùm etiam per ſingulos circulos hebdomadarum, ipſius Dei Imaginem frequentamus, ac ſexta feria propter Paſſionem Domini ieiunamus: Sabbathum prætermittere non debemus: quoniam inter triſtitiam & lætitiam temporis illius videtur incluſum, &c. Extat etiam de Conſec. diſt. 3. Ieiunium. Idem author eodem loco, Iacobus etiam de Voragine Legenda 32. & Petrus de Natal. lib. 3. cap. 45. aiunt, ſed ſine authore, Melchiadem & Silueſtrum Papas, ſtatuiſſe, vt bis in omni hebdomade comederetur, ne propter abſtinentiam Sexta natura nimis debilitaretur. Tamen ex Auguſtino intelligitur Aſiaticos & alios nonnullos ex Apoſtolorum quadam traditione Sabbathis non ieiunaſſe. In ſuppletionem igitur ſeu redemptionem ſeptem dierum Sexageſimæ, adhuc vnam ſeptimanam addiderunt, quam Septuageſimam nominarunt.* Secvndò *celebratur Septuageſima propter Significationem. Per hoc enim tempus ſignificatur Pontificiis Deuiatio, Exilium & Afflictio humani generis ab Adamo vſque ad finem mundi: unde & toto hoc tempore Septuageſimæ cantica lætitiæ intermittuntur.* Tertiò *propter repræſentationem Septuaginta annorum Babylonicæ Captiuitatis. Vndè ſicut Iſraëlitæ tunc organa ſua depoſuerunt, dicentes, Quomodo cantabimus Canticum Domini &c. ſic & Papiſtæ hoc tempore cantica laudis deponunt. Abſurdiſſimum autem eſt, inter dies Exilÿ, Deuiationis & Captiuitatis computare diem Reſurrectionis Domini, qui eſt dies Lætitiæ, Gaudÿ & Perfectæ libertatis.*

F E B R V A R I V S.

Feſta & Memoriæ Sanctorum quæ Februario Menſe à Chriſtianis celebrantur.

IGnativs *Calendis Febr. colitur, quoniam tunc paſſus dicitur. Fuit Diſcipulus* 1.
Ioannis Euangeliſtæ, & poſteà tertius poſt Petrum Antiochenus Epiſcopus creatus. Cùm autem Traianus Imp. feliciter res in Oriente geſſiſſet, capta Babylonia, & profligatis Perſis, qui in Aſiam irruptionem fecerant, cùm paſſim alibi, tùm verò vel in primis Antiochiæ Deos ſuos, tanquàm præclaræ huius victoriæ Authores, publicis encomiis ornari ac celebrari curauit, & in miſeros Chriſtianos, id facere detrectantes, ſæuire iuſſit. Iſta igitur crudelitate permotus Ignatius, ipſum Imperatorem, in ſua Eccleſia commorantem, adiit, idololatriam & immanem perſequutionem redarguit. Conicitur igitur in vincula & Romam vſque deducitur, vbi leonibus obiicitur. Illi carnibus & oſſibus eius tenerioribus deuoratis, craſſiora tantùm & firmiora ibi reliquerunt, Nicephoro teſte. Iacobus de Voragine Legenda 36. indicat, duos leones famelicos ipſum tantummodò præfocaſſe carnes eius non tetigiſſe: quam rem admirantem Traianum mandaſſe, ne prohiberentur ſi qui corpus eius ſepelire vellent. Eius oſſa poſt multos annos à Chriſtianis Antiochiam translata ſunt. Ex quo tempore dies translationis ſub Theodoſio poſteriore Imp. celebris haberi cœpit, circa annum Domini 450. iuxta Nicephorum lib. 4. cap. 44. quem deinde Gregorius Sacerdotum Princeps magnificentius celebrandum inſtituit, teſte Euagrio lib. 1. cap. 16.

Brigidæ *memoria eodem die celebratur, quòd tunc diem ſuum obierit. Fuit illa Virgo Scotica tempore Iuſtini 1. Imp. Eam quum parentes eius nuptui tradere vellent, Virginitatem illa perpetuam elegit, cùmque lignum altaris pro more tetigiſſet, ſtatim viride factum fuiſſe dicitur, in teſtimonium Sanctitatis eius & ſic manſiſſe vſque in præſens. Petrus de Natal. lib. 3. cap. 69.*

2. PVRIFICATIONIS Mariæ Feſtum.

Feſti huius origo.

P*Aulus Diaconus lib.16. de Romanorum geſtis refert, anno Iuſtiniani Imp.8. terramotu & concuſſione ruptam terram, ac dimidiam vrbis Pompeiopolitanæ in Miſia partem abſorptam. Auditas eſſe voces miſerabiles hominum pereuntium, qui auxilium implorabant: verùm fruſtrà. Sanguinem quóque è nubibus decidiſſe, in hominum veſtimenta: ac ſubſecuta varia morborum genera, quibus miſeri mortales in ipſa quóque Imperatoria vrbe Conſtantinop. abſumpti ſint. Motus ergo tot, tantiſque calamitatibus & præſagiis maiorum malorum pius Imperator, inſtituit in Chriſti honorem Feſtum ſecundo die Febr. celebrandum, quod* ὑπαντῆς*, hoc eſt, obuiationis per Simeonem in templo factæ, dictum fuiſſe Nicephorus lib. 17. cap. 18. Eccius homilia 3. de Purificatione Mariæ ex Nicolao de Lyra & Vrſpergenſe in Iuſtiniano teſtantur: cuius obſeruatione ſe ab hac lue liberari poſſe ſperabant. Factum hoc anno Domini 542. vt Sigebertus, Paulus Diaconus & Funkius in Chron. referunt. Poſterioribus demùm temporibus à Pontificibus Rom. mutatum, nomen quóque nouum accepit, vt* Mariæ *eiúſque* Purificationis Feſtum *diceretur, quod prius Chriſti fuerat: in memoriam eius, quòd Maria ſecundùm præceptum Domini, quod extat Leuit.12. in templum venit vt purgaretur, Luc.2. Durand. Rational. lib.7.*

Inſtitutum eſt autem Feſtum hoc cum ſuis ceremoniis ad imitationem feſti Ethnici. Proſerpinam in principio menſis Febr. Pluto ob formam præſtantiſſimam rapuerat, & vxorem duxerat, iuxta Poëtarum fabulas, Deámque fecerat. Quam Ceres mater eius facibus accenſis in Athena Siciliæ monte diu quæſierat. Ideò Romanæ mulieres in huius rei memoriam Calendis Februarij feſtum luminum celebrarunt, de nocte vrbem luſtrantes, tam facibus & candelis ardentibus ambiendo. Secundò, de quinto in quintum annum luſtrarunt etiam vrbem cereis & facibus accenſis, in honorem Februæ Martis Matris, vt filius eius victoriam ſibi de hoſtibus concederet, cuius Matrem tàm ſolenniter honorarent. Tertiò per dies duodecim continuos huius menſis, Plutoni, cæteriſque Diis infernalibus iidem ſacrificabant. Iunoni etiam Februatæ hoc menſe rem diuinam fecerunt in Lupercalibus, quibus mulieres februabantur à Lupercis. Hæc feſta Februa vocarunt, non tàm quòd celebrarentur in honorem Februi & Februæ, quàm quod eſſent Februa, id eſt, quædam luſtrationes, piamina & expiationes vrbis Romæ, prætereà viuorum & mortuorum. Nam Sabinorum lingua Februum purgamentum ſignificabat. Vnde ab his Februis, id eſt purgamentis, menſi quóque, in quo fiebant, nomen eſt impoſitum. Hinc & Plutarchus in Romulo Februarium menſem Græcè καθάρσιον*, hoc eſt, expiatorium ſanare indicat. In quam ſententiam etiam Iuba Maruſius nomen ei eſſe à tollendis atque abolendis ſpectrorum terriculamentis, Maniúmque, quibus parentabant, phantaſmatis ſcripſit, Athenæo teſte. Superſtitiones iſtæ Ethnicæ & profanæ obſeruabantur Romæ, poſt ea quóque tempora, quandò abiecto Gentiliſmo, Chriſtianam profiterentur religionem. Damnarunt quidem eas eius vrbis Epiſcopi: ſed quum haud facilè in vniuerſum tolli & abrogari poſſent, ipſi in melius eas commutare conati ſunt: quod tamen ſic factum ab ipſis, vt nomen ſaltem mutatum, eædem autem ſuperſtitiones & ceremoniæ impiæ retentæ ſint. Fatentur hoc ingenuè Durandus in Rationali lib.7. cap. 7. Beleth in Rationali lib. 7. cap.18. Bernardinus de Buſto in Mariali par. 7. Serm.1. Eccius hom.3. de Purificatione Mariæ. Meffreth. ex Innocentio Sermone 1. de Purificatione Mariæ. Quibus etiam aſtipulatur B. Rhenanus, qui in Annotationibus ſuis ad lib.5. Tertulliani contra Martionem,* Negari equidem non poteſt, *inquit*, ardentium cereorum, quos hodie Chriſtiani eo die, qui Purificatæ Mariæ dicatus eſt, ex more circumfertur, à Februalibus Romanorum ſacris originem ſumpſiſſe. Pertinaci Paganiſmo mutatione ſubuentum eſt, quem rei in totum ſublatio potiùs irritaſſet.

Nomen vnde hoc feſtum habeat.

De immutatione autem nominis huius feſti ex Paganiſmo in Chriſtianiſmum, ſic Iacobus de Voragine Sermone 82. de Sanctis ſcribit. Feſtum iſtud, *ait*, in honorem Matris luminis tranſtulerunt: vt in eius honorem deferamus lumina, quæ nobis genuit Verum Lumen: vt iam non fiat in honorem Proſerpinæ Sponſæ Dei infernalis, ſed ad honorem Sponſæ Dei cœleſtis. Nec iam fiat ad honorem Februæ matris Dei belli, ſed ad honorem Matris Dei pacis. Iam non fiat ad honorem curiæ infernalis, ſed ad Reginæ omnium Angelorum. Et meritò tranſlatio iſta facta eſt. Honorabant Romani Proſerpinam, vt ſic à ſuo ſponſo acquirerent gratiam: honorabant Februam, vt ſic à Filio ſuo impetrarent victoriam: honorabant dæmones animas punientes, vt inclinarent eos ad miſericordiam. Sed iſta tria à Matre Dei recepimus, ſcilicet Gratiam, Miſericordiam & Victoriam. Et ideò cantat Eccleſia: Maria Mater Gratiæ, Mater Miſericordiæ &c. Ipſa enim viuis dat gratiam: ideò dicitur, Maria Mater gratiæ. Defunctis impetrat miſericordiam: ideo ſubditur, Mater Miſericordiæ. Et vniuerſali

Eccleſiæ

Eccleſiæ de hoſtibus obtinet victoriam: ideò additur, Tu nos ab hoſte protege. *Sed hæc blaſphema & impia ſunt in Filium Dei, qui ſic priuatur honore, de quo dicit apud Prophetam, quòd eum nemini daturus ſit.*

Cer mo. nia hu. ius feſt. *Ceremonia autem huius feſti, quæ in locum rituum ab Ethnicis obſeruatorum ſucceſſerunt, hæ ſunt. Primùm quæ allatæ ſunt ab vnaquóque in templum candelæ vel cerei & faces in Miſſa benedicuntur & conſecrantur: deinde diſtribuuntur: tertiò fit proceſſio, in qua plebs vniuerſa portans cereos ardentes in manibus, per Eccleſias procedit.*

Ritus cõſecrandi CEREOS in Feſto Purificationis Mariæ.

RItus verò, quo à Pontifice Romano cerei in hoc Feſto benedicũtur & conſecrantur, ſic in libro 2. Ceremonialis Rom. Eccleſiæ deſcribitur. Primò ordinantur candelæ in loco conuenienti benedicendæ, & diſtribuendæ per illos, ad quos ſpectat: videlicet duo cerei magni ponderis, 20. librarum, deaurati, & depicti: & alius minor etiam pulchrè ornatus ponderis duarum librarum, vel circà, quem Pontifex in proceſſione in manu portat. Item faculæ ceræ albæ pro Cardinalibus, Regibus, & maximis Principibus, ponderis trium librarum vel circà. Item faculæ in numero ſufficienti pro Oratoribus, & Prælatis ceræ communis, ponderis duarum librarum qualibet. Item faculæ vnius libræ in numero ſufficienti pro Subdiaconis, Auditoribus, Clericis Cameræ, Acolithis, Cubiculariis, Ceremoniariis, Scutiferis Papæ & aliis Officialibus. Item faculæ mediæ libræ in numero copioſo pro populo. Admiſcentur etiam Credentiarij Papæ, vt manè ordinent in eo loco, vbi Candelarum diſtributio futura eſt, in angulo ſuper altare, vel in alio loco condecenti, vaſa & aquam pro lauandis manibus Papæ, cum mantili & gremiali, ac medulla panis: Præparent etiam Clerici Capellæ in loco conuenienti duo candelabra, & cum luminaribus vas aquæ benedictæ cum aſperſorio, & thuribulum cum nauicella. Item paret Baldachinum pro ſupplicatione habenda pro Pontifice. Deinde hora congruenti Papa indutus amictu, alba, cingulo, ſtola, pluuiali rubro, & mitra ſimplicibus venit ad Capellam vel Eccleſiam, vbi candelæ ſunt benedicendæ. Tunc facta oratione ante altare, cùm ſederit, Cardinales faciunt reuerentiam in cappis conſuetis, duo vltimi remanent in aſſiſtentia Papæ. Et Diaconi duo aſſiſtentes vadunt ad capiendum paramenta: illis reuertentibus illi duo vltimi vadunt ad ſedes ſuas & ibi capiunt paramenta. Cardinales alij interim in locis ſuis, & Prælati extra Capellam capiunt paramenta violacei coloris ordini ſuo conuenientia. Diaconi Cardinales portant planetas plicatas ante pectus, quibus omnibus paramentis Pontifex benedicit candelas more ſolito. Solent tum, quando Papa benedicit, & diſtribuit candelas in parua Capella ad euitandam frequentiam, Cardinales & alij Officiales omnes accipere paramenta in Camera & venire cum Papa parati Sacris veſtibus, non tamen Supplicantium more. Et tunc Cardinales cum paramentis ſupradictis faciunt reuerentiam prædictam Pontifici. Papa verò miniſtrantibus Epiſcopis librum & candelam, & aſſiſtentibus duobus Diaconis Cardinalibus more ſolito ſtans detracta mitra, benedicit candelas verſus ad illas ſubmiſſa voce legendo, dicens: Dominus vobiſcum. R. Et cum ſpiritu tuo. Oremus. Domine Sancte Pater, &c. cum quatuor ſequentibus, prout in Ordinario. Incepta quinta oratione per Pontificem, vocatur prior Preſbyterorum Cardinalium, accedit ad Pontificem, cum eo duo Acolithi cum ſuperpelliceis induti, vnus cum thuribulo & nauicella, alius cum vaſe aquæ benedictæ, & aſperſorio. Finita benedictione, imponit incenſum in thuribulum more conſueto, deinde accepto aſperſorio de manu Presbyteri Cardinalis, ſtans ſine mitra aſpergit tertiò candelas, & deinde incenſat ducens ter thuribulum, ſedet poſt hæc, & imponitur ei mitra. Tum prior Epiſcoporum Cardinalium accedit ad Papam, & accipit duos magnos cereos de manu Camerarij, vel eius locum tenentis, cui clerici Cameræ eos ſubminiſtrant, & illos dat Papæ cum debitis reuerentiis oſculando primò cereum, deinde manum Pontificis, cùm Pontifex eos tangit. Qui cerei deinde dantur ad mandatum duobus Nobilibus, quorum inſignior vadit ad dexteram, alter ad ſiniſtram Papæ, & ibidem ſtantes eos tenent ad finem Miſſæ. Poſt magnos cereos datur Pontifici alius cereus minor ornatus, quem deinde ſeruat vnus ex Cubiculariis Cameræ. Illo vtitur Papa in toto officio. Cùm Papæ cerei dantur, Cantores incipiunt, Lumen ad reuelationem, &c. Cereos omnes diſtribuendos debent miniſtrare Clerici Cameræ ſtantes à loco vbi ſunt candelæ, vſque ad Papam, & illos dare vſque ad manum Diaconi Cardinalis Papæ aſſiſtentis à parte candelarum, qui illas miniſtrat. Vt verò Papa accepit ſuas candelas, duo auditores à Credentiariis Papæ mappulam ſumentes eam per Cardinales aſſiſtentes gremio Pontificis imponunt, & hinc inde genuflexi illam tenent. Et Pontifex incipit diſtribuere aliis, primò Cardinalibus ſecundùm ordinem, incipiendo à ſeniore, id eſt, ab eo qui ſibi cereos dedit, & Cardinalibus Officialibus, videlicet vice Cancellario, Camerario & Pœnitentiario

dat duss candelas pro quolibet. Celebraturus autem quum primùm candelam ſuam acceperit, vadit ad faldiſtorium ſuum apud altare, & accipit paramenta omnia pro Miſſa conſueta, ſicque paratus expectat Pontificem more ſolito. Cardinales tùm candelas accipiunt, manum Papæ oſculantur, deinde genu, alij verò Prælati parati ter ante Pontificem genua flectentes, accepta candela oſculantur genu tantùm. Pœnitentiarij oſculantur pedem tantùm. Omnes verò alij quicunque ſint genuflexi coram Pontifice accepta candela oſculantur eius pedem. Diſtributio autem fit ſecundùm ordinem conſuetum Curiæ. Ita tamen quòd Prælati præferantur parati Oratoribus Laicis, & Clericis non paratis quorumcúnque Oratores ſint, & quibuſcúnque etiam aliis Principibus exceptis illis, qui inter Cardinales ſeu in plano ſupremo ſolij Papæ locum habent. Illi autem ſtatim ſequuntur Cardinales aut Aſsiſtentes Papæ, & alios quoſcunque Prælatos. Finita diſtributione, portatur aqua ad abluendas manus Papæ per nobiliorem Curiæ, comitantibus ipſum ſeruientibus armorum, & Magiſtro Sacri palatij, ſeu hoſpitij, quem etiam duo auditores præcedunt, quorum vnus mappullam ad tergendas manus portat more conſueto. Et portatur cum aqua ſupra vas ipſum medulla panis pro mundandis manibus Papæ, per credentiarios parata, & prior Epiſcoporum Cardinalium adiuuat infundentem aquam manibus Papæ Lotis manibus accedunt ante Pontificem duo Acolithi cum Candelabris, & Luminaribus, & deponitur mitra Papæ, qui ſurgit, & Epiſcopis aſsiſtentibus ex more librum Miniſtrantibus dicit cantando: Oremus. Et Diaconus à dextris dicit, Flectamus genua: & omnibus verſus altare genua flectentibus aliis Diaconis à ſiniſtris ſtatim continuat, Leuate. Surgunt omnes, & Papa cantat orationem. Exaudi Domine, &c. Quæ finita Papa ſedet, & accipit mitram, & priore Presbyterorum Cardinalium & Acolitho miniſtrantibus imponit incenſum pro ſupplicatione more conſueto, & Cantores incipiunt Antiphonam, Cùm appropinquaret Dominus. Accenduntur candelæ, & fit ſupplicatio more ſolito vſque ad locum paratum, vnde proiicere debet candelas populo. Deinde ad Eccleſiam ſiue Capellam, vbi Miſſa dicenda erit, hoc modo proceditur. Scutiferi Papæ, quos ſequuntur alij more conſueto. Papa, Cardinales & alij omnes debent propriis manibus ſuas candelas portare ardentes à loco, vbi inceperit ſupplicatio, vſque ad locum vbi Miſſa erit dicenda. Cùm autem peruentum fuerit ad locum vbi candelæ per Papam populo ſunt proiiciendæ, manent omnes extra locum ſuo ordine, & cum Pontifice intrant Subdiaconus cum Cruce, & Ceroferarij, Clerici Cameræ miniſtrantes candelas, Epiſcopi aſsiſtentes Papæ, Diaconi aſsiſtentes Papæ & Cardinales, qui voluerint intrare pro loci capacitate, Cantores apud oſtium extrà cantant, alij Epiſcopi omnes parati ſtant hinc inde ordinatè extrà dictum locum, quoniq̀ue Papa candelas populo proiecerit. Papa venit ſub baldachino, quod per Nobiliores Curiæ more conſueto portatur, proiectis candelis reuertitur proceſsio eo ordine qua venit: vel ſi alibi celebrandum eſt quàm vbi candelæ benedictæ ſunt, proceditur vſque ad capellam vbi erit Miſſa dicenda, & Officiales & Prælati omnes extrà cancellum ſuperpellicia & paramenta deponunt, & cappas accipiunt, cum quibus intrant capellam. Cardinales autem intrant cum paramentis, quæ deponunt intus in ſuis locis, & extinguuntur candelæ omnes exceptis duobus cereis Papæ, quos illi duo Nobiles deputati cōtinuò tenent ardentes. Papa cùm fuerit ante inferiores gradus altaris, vbi Miſſa dicenda erit, ſi in illa Capella candelas non benedixit, genuflectit in faldiſtario, & depoſita mitra orat more conſueto. Cùm ſurgit, extrahitur ſibi pluuiale rubrum & ſtola violacea, & accipit ſtolam, & pluuiale alba pretioſa. Si verò ibidem candelas benedicit, quia priùs ibi orauit, cùm primùm ante altare fuerit, deponit paramenta ſimplicia prædicta, recipit alba & pretioſa, & ibidem ante altare cum celebraturo Cardinale facit confeſsionem, & incipitur Miſſa. Finita confeſsione accepta mitra pretioſa aſcendit ad ſedem eminentem, non fit ei amplius reuerentia & Presbytero Cardinali, aſsiſtente miniſtrante imponitur incenſum. Cardinales interim veniunt ad circulum, incenſatur altare, deinde Papa qui pòſt dicit Introitum, & alia more ſolito. Finito Gloria in excelſis &c. Presbyter Cardinalis aſsiſtit vt moris eſt. Antequam incipiatur Euangelium, accenduntur omnes cerei, & per Papam, Cardinales & Prælatos, & alias omnes accenſi tenentur in manibus vſque ad finem Euangelij. Deinde redduntur ſeruitoribus qui eos ardentes tenent vſque poſt communionem: dicitur tantùm vna oratio & ordinariè non fit ſermo. Miniſtri vtuntur dalmatica & tunicella.

In aliis Eccleſiis ſimpliciter candelæ à populo aræ imponuntur, à Sacerdote conſecrantur, diſtribuuntur, & proceſsio fit. Sic enim Naogeorgus libro quarto Papiſtici Regni canit:

Poſt venit illa dies, qua Chriſtum Virgo
Parenti
Obtulit in templa, Moſis præſcripta ſecundũ.
Tum candelarum vim magnam ſexus vterq;
In delubra gerit, quas paſtor conſecrat ara.
Impoſitas magna pompa, verbiſque tremendis.
Poſt accendit quiſque ſuam, dum Sacra trahuntur.
Sanctulus ille ſibi prorsùs; magnuſq; videtur,

Qui

Digitized by Google

Qui multum cera candelam finxit in vnam:
Felix,clara & vina à cuius flamma reluxit.

Baptiſta quoque Mantuanus de re eadem in ſuis Faſtis ita cecinit, vbi Obuiationis & Exceptionis Chriſti à Simeone facta meminiſſet.

Paſteritas huius facti memor annuo Feſta
Inſtituit pampa & facibus celebranda quotannis.
Ecce Sacerdotum cera flagrante coruſcat
Agmina qua turbam faculas iaculantur in amnem.
Irruit vndatim vulgus:puerique frequentes
Ad Sacra porrectis manibus munuſcula currunt.
Sæpius accenſis pubes villatica ceris
Laſciuire ſoles per ruſtica templa:quod olim
Me memini vidiſſe : faces immittere certant
Alter in alterius crines fumúmque ciere
Ludo incampoſita,tetris nidoribus aras
Inficiunt:riſúque leni delubra profanant.

Candelarum conſecratarum vis. *Porrò his ſic canſecratis candelis non minorem vim tribuunt , quàm alim Ethnici ſuis cereis & facibus:nam iis pra* ἀλεξικάκῳ *& amuleta vtuntur. De quo ſic Naogeorgus canit lib.4. Regni Papiſtici:*

Mira aſt candelis illis & magna poteſtas:
Nam tempeſtates creduntur tollere diras
Accenſa,ſimul & ſedare tonitrua cæli,
Dæmones atque malos arcere, horrendáque noctis
Spectra, atque infauſta mala grandinis atque pruina.
„ *Quàm facilè hi poſſunt omnes ſedare tumultus*
„ *Et cæli & terra , pelagique : vt credere Chriſto*
„ *Nil ſit opus,veróque Deo committere cuncta.*

Vnde & in Conſecratione horum cereorum & candelorum his verbis vti ſolent. Rogamus te, *aiunt*,per inuocationem Sancti tui Nominis , & per Interceſſionem Mariæ B.Virginis , Matris Filij tui(cuius Feſtum cum ſumma deuotione hodie celebramus) & per omnium Sanctorum tuorum interceſſiones , vt conſecrare velis has Candelas, ad vtilitatem & commodum hominis , & ad ſalutem animæ & corporis eius ſiue in terra,ſiue in mari ſit. *Et mox:*Domine Ieſu benedicas obſecro hanc creaturam tuam ceram , & concede illi cœleſtem tuam benedictionem , per potentiam Sanctæ tuæ Crucis , vt ſicut data eſt humano generi ad effugandas tenebras, ita nunc eam quoque vim percipiat,per ſignum Sanctæ Crucis,vt vbicúnque accendatur & ponatur, Malignus Spiritus contremiſcat, & ita territus aufugiat cum omnibus ſeruis ſuis ex habitatione illa, nec deinceps vexet eos, qui tibi adhærent. *His ita peractis , adiurat deinde cereas candelas illas,his ferè verbis:*Adiuro te creaturam ceram , in nomine Domini noſtri & Sanctæ Trinitatis, vt ſis extirpatio & depulſio Diaboli,& ſpectrorum eius,&c. Omnes itaque (*inquit Eccius tom. 3.homil.3. de Purificatione Maria*) Chriſtiani Luminaribus illis pio affectu vti debent, ſpe bona firmiter confidentes fore , vt ſic ab omnibus inſidiis & fraudibus Diabolicis virtute verbi & orationis huius liberentur. *Sed hac eſt manifeſta blaſphemia & idalolatria : dùm Sic in vanum ſumunt namen Dei & S. Trinitatis,cera etiam tribuunt , quod Soli Chriſto,& viuifica virtuti Spiritus Sancti aſcribendum eſt.*

Ab hac verò candelarum conſecratiane , diſtributione & circumgeſtatione , quam in hac feſto in Maria honarem vſurpant,Feſtum ipſum Candelarium & Luminarium dies *quoque appellatur : à Miſſa verò in qua benedicuntur hoc die , Germanicè* [illegible] *dicitur.*

Quis Luminaria Ethnicorum in candelaria Chriſtianorum commutarit. *De authare autem , qui Luminaria Ethnicorum in Candelaria Chriſtianarum primò commutarit , diſcrepantes Authorum ſunt ſententia. Conturiatores Magdeburgenſes hoc Vigilio Papa tribuunt Centuria 6.col.673. qui Pontificiam ſellam aſcendit circa annos Chriſti 538. Balæus etiam Cent.1.in Vigilio.Iacobus verò de Voragine Serm. 82.de Sanctis,Gregorio Magno: teſte quoque Meffreth. Petrus autem de Natalibus lib.3.cap. 72. Meffreth Ser. 1. de Purificat. Maria , Iacobus de Voragine Legenda 37.aſcribunt hac Sergio Papa : non tamen indicant quotus is fuerit : quidam primum fuiſſe volunt,qui vixit in Pontificatu circa annos 689. alij verò tertium fuiſſe aiunt , qui Pontificatum tenuit circa annos Domini 907. Hanc verò diſcrepantiam authorum Valerius Anſelmus Ryd. tollere mihi videtur , quum dicit,Purificationis B. Maria ſolennitatem ſub Vigilio Romano Pontifice in Faſtos relatam contra peſtilentiam Conſtantinopoli : à Sergio Pontifice Cereis illuſtratam:Gregorium M. autem hoc feſtum , quemadmodum & alia, Proceſſione honoraſſe : in Catalogo gemino annorum & Principum ab orbe condito.*

LVDI MARIARVM.

H*Iſtri,qui olim Veneti nominis hoſtes erant acerrimi , Februario menſe in ædem D. Petro dicatam , qua Oliuolenſis olim dicta,nunc Caſtellana appellatur , clàm Pyraticis nauibus ſuperato portu irruentes , Virgines non paucas, qua in templum conuenerant de veteri more ciuitatis , vt nuberent,abduxerunt , magnáque inde præda ac cæde edita,Caprulas petere. Quos, re ſtatim cognita, Petri Candioni Ducis ductu, ſeu magis (vt aliis conſtare video) Bodoarij Principis auſpiciis,Veneti,non ſine tamen graui*

certamine, oppreſſere, omnibus ferme aut captis, aut ad vnum cæſis. Recepta itaque omni præda incolumi, vt memores ſeſe tanti beneficij ſupremo Numini exhiberent LVDOS, *iuſſu publico, qui* MARIARVM *ſunt dicti, inſtituerunt. Erant autem in his Ludis Virgines duodecim, omni ornatu inſtructa: adeò que illis comes adoleſcens, ſub Angeli ſpecie, qui ſecundo Februarij menſis die magnam vrbis partem luſtrarent, præcipuo totius ciuitatis plauſu tripudióque. Ea res per trecentas & amplius annos ſtatis ſolennibúsque ceremoniis quum perſeueraſſet, tandem Genuenſis belli tempore ſublata penitùs eſt: quòd manifeſtò deprahenſum ſit, multa Religionis prætextu grauiſſima flagitia ab his committi. Manſit tamen inde facti tam celebris perennis memoria, quòd Dux Senatúſque ipſe Diuæ Mariæ Formoſæ templum ſecundo Februarij luce celebri pompa inuiſit. Egnatius lib. 1. cap. 3.*

3. BLASIVS *Epiſc. fuit Sebaſtiæ Cappadocum. In perſequutione autem ſub Diocletiano & Maximiano ſtationem ſuam deſerens in ſpeluncam Argei montis aufugit, ibique Eremiticam vitam egit, & hominum pecorúmque morbos varios ſanauit. Inde verò ab Agricolai Præſidis militibus extractus in carcerem conijcitur. Sequenti die quum Idoli ſacrificare nollet iuſſu Præſidis fuſtibus cæditur, & rursùs in carcerem detruditur. Poſt aliquot dies iterum educitur inde, & ob eandem cauſam in ligno ſuſpenditur, vnguibúſque ac pectinibus ferreis laniatur: tandem decollatur 3 Non. Febr. Vnde Mantuanus in Februario:*

Tertia Cappadocum Paſtor ſanctiſſime Blaſi
Lux tua.

In ſacris eius candela affertur: nugantur enim, viduam quandam porci mactati caput, pedes, candelam & panem Blaſio in carcerem attuliſſe: cui gratiis actis, iuſsiſſe eam ſingulis annis in Eccleſia ſui nominis [quaſi verò ſub Diocletiano & Maximiano Impp multæ Eccleſiæ in Blaſij honorem extructæ fuerint] candelam afferre: hæc verba ſubiunxiſſe, Tibi, & quicunque hoc feceris benè erit. Illam ſic facientem multi imitati ſunt, & ſanitatem receperunt. Inde apud omnes paſsim in conſuetudinem abiit, vt ſi fortè ex dentibus, &c. laborarent, vel etiam ſi pecora ægrotarent, eius auxilium implorarent, & Candelas in eius honorem offerrent. Beleth. in Rat. cap. 82.

Solet etiam hodiè adhuc à ſuperſtitioſiſsimis hominibus angina aut aliquo gutturis morbo laborantibus inuocari. Sic enim Mantuanus eodem loco:

Adſis Sancte tuis, & nos dignare Clientes
Cuſtodire: nihil nobis angina, nec vlli
Officiant morbi: tua præſentiſsima nobis
Sit tutela ſalus: tibi mitia corda fuerunt
Semper, & es ſolitus voces audire Precantum:
Tu nuruí reddis iturem tu guttura verbo
Suffocata aperis: & nos audire momenta.

De origine & cauſa Idololatriæ huius Vincentius in Specul. libro decimo tertio, capite quadrageſimo quinto, Petrus de Natalibus lib. 3 cap. 76. & Iacobus de Voragine Legenda 38 ſic fabulantur. Quum duceretur, inquiunt, Blaſius ad carcerem, Mulier quædam filium ſuum in agone mortis exiſtentem, quòd in eius gutture os piſcis tranſuerſum eſſet, ad pedes eius attulit, & vt eum ſanaret cum lachrymis poſtulauit. Blaſius itaque, impoſitis ei manibus, orauit, vt Puer ille, & omnes qui in eius nomine à ſimilibus morbis liberari peterent, ſanarentur: & ſtatim ſanatus eſt. Iidem referunt, quum duceretur ad locum ſupplicij oraſſe rursùs eum, vt quicunque pro infirmitate gutturis vel alia aliqua infirmitate eius patrocinia poſtularet, continuò exaudiri mereretur: & vocem de cælis auditam, ſe eſſe à Deo exauditum. Sed quis non intelligat hæc Sanctis affingi?

VERONICAM, *aureæ Legendæ Author, Mulierem illam fuiſſe tradit, quam profluuio ſanguinis liberatam à Chriſto Euangeliſtæ referunt, ab eáque ſudarium Chriſti, cui effigiem faciei ſuæ impreſsit, quum ſanguinis guttas abſtergere vellet, quod Romæ in æde Sancti Petri adhuc hodiè aſſeruatur, & populo quotannis in die Paſsionis Domini publicè monſtratur* VERONICÆ *nomen accepiſſe dicit, quòd id ei, cùm ad ſupplicij locum duceretur, dediſſet. Apud Surium autem tomo 4. de Vitis Sanctorum hæc fabula aliter narratur: nimirùm, Dominum Sudarium hoc apud Thomam depoſuiſſe, quúmque aſcendiſſet in cælos per Taddæum iuſsiſſe mitti ad Abagarum Edeſſæ Principem, ſicut ei literis fuiſſet pollicitus. Damaſcenus autem lib. 4. cap. 17 & Nicephorus lib. 2. cap 7. indicant, Abagarum hunc miſiſſe pictorem ad depingendam imaginem Chriſti: quum verò Pictor ille propter ſplendorem vultus id præſtare non poſſet. Chriſtum ipſum ſudarium vultui admouiſſe, & ei imaginem ſuam impreſsiſſe, & Abagaro eam cupienti miſiſſe. Vides igitur vt nugatoribus iſtis inter ſe conueniat. Euſebius in fine lib. 1. hiſtoriæ Eccleſiaſt. ſimpliciter teſtatur, ſe in archiuis Reipublicæ Edeſſenæ legiſſe, Abagarum per literas rogaſſe Ieſum, vt Edeſſam veniret, & ſe à graui morbo liberaret (non, vt imaginem mitteret.) Dominum verò literis reſpondiſſe, ſe poſt aſſumptionem ſuam miſſurum aliquem, qui hoc præſtaret. (Non ergò promiſit ei mittere imaginem ſuam.) Miſiſſe igitur poſt Aſcenſionem in cælis Taddæum Apoſtolum, qui impoſitis Abagaro manibus ipſum priſtinæ valetudini reſtituerit.* 4.

AGATHA *Virgo Nobilis Cathaniæ vrbe Siciliæ, tempore Decij imperat. à Quintiano* 5.
viro

viro Conſulari primò ad ſtuprum, deinde ad cultum Deorum alienorum ſollicitata, conſtantiſsimè tenuit. Deinde in equuleo ſuſpenditur: tertiò mamilla eius torquentur, & diutiſsimè torta abſcinduntur: miraculosè autem ſanata in carcere teſtis fractis & carbonibus imponitur: terramotu autem facto, in carcerem reducitur, vbi & ſpiritum ſuum emiſit Nonis Febr. anno 252. quo die mulieres, & nurus pracipuè eam colunt, Sic enim Mantuanus in Feſtis.

Gloria Sicania gentis pulcherrima Virgo
Diua Agathe nonas menſis tua Feſta ſecundi
Sacrauere: Nurus illo votiua ferentes
Dona die veniunt digitis fulgentibus auro:
Sericeiſque tuas adeunt in veſtibus aras.

Refert Durandus in Rat. lib. 7. cap. 6. ad caput Agatha in ſepulchro poſitam fuiſſe tabulam, in qua ſcriptum fuerit: Mentem ſanctam, ſpontaneam, honorem Deo patriaque liberationem. Hinc conſuetudo inoleuit apud Papiſtas, vt cum tabula eius imaginem continente, proceſsio fiat. Roma quóque hoc die feria ſunt Puellarum & Matrum lactantium.

6. DOROTHEA *virgo Caſarienſis Cappadocia, quòd fidem in Chriſtum abnegare nollet, capta & palmis diutiſsimè caſa, tandem data ſententia capitis ſupplicio affecta eſt anno Chriſti 282. 8. Idus Febr. Quum ad locum ſupplicij duceretur, quidam, quòd illa ad paradiſum ſponſi ſui tendere ſe diceret, per riſum ei dixerat, vt de paradiſo roſas ſibi mitteret, quod & illa promiſit. Dum autem iugulo ferienda eſſet, aſtitit ei Iuuenis, qui Virginis in ſinum tria mala, & tres roſas poſuit: quem Sancta rogauit, vt eas homini iſti afferret: quod vbi factum eſſet, & ille miraculum agnouiſſet, ad fidem Chriſti conuerſus eſt, ſi verum eſt quod Pet. de Natalibus narrat lib. 3. cap 101. Hac propterea tantùm adſcripſi, vt intelligatur, quam ob cauſam Dorothea in templis Chriſtianorum & locis aliis roſas in manibus geſtans pingatur.*

De Sexagesima.

7. M*Elthiades Papa de Conſecr. diſt. 3. c. ieiunium inſtituit, vt nemo ieiunaret in quinta feria propter Domini Cœnam, & Aſcenſionem: ſicut nec in prima feria, qua ſolennis eſt propter Domini Reſurrectionem, vt inter Chriſtianorum & Gentilium vera, non falſa diſcretio ſit. Placuit igitur Priſcis in redemptionem quintarum feriarum Quinquageſima addere vnam hebdomadam in ieiunio: & vocatum eſt tempus illud Sexageſima.*

8. CORINTHA, *quam Pet. de Nat. lib. 3. cap. 106. Cointam vocat, Alexandria ſub Decio adorare idola nolens, pedibus connexis per plateas vrbis trahitur, & horrendum in modum diſcerpitur 6. Idus Febr. anno 247.*

APOLLONIA *virgo Alexandrina, ſed Chriſtiana, quòd idola adorare nollet capitur, eique dentes primùm omnes excutiuntur, poſteà viua comburitur 5. Idus Febr. ſub Decio, quo etiam die quibuſdam in locis magnificè colitur. Sic enim Mantuanus in Faſtis:* 9.

Gloria fœminei ſexus Nilotica Virgo,
Qua capis antiquo veniens ab Apolline nomen,
Nona dies menſis tibi conſecrata ſecundi,
Lampadas accendit, flammis & odoribus aras
Lætificat: magnóſque tibi perſoluit honores:
Tota tuas celebrat modulans Eccleſia laudes.
Et coniuncta choro ſalientibus organa pulſat
Articulis Pſaltes: reſpondet ad organa cantus.

Nugatur enim Meffreth, quum Apollonia ad locum ſupplicij ducta fuiſſet, rogaſſe Deum, vt ſua paſsionis facientes memoriam ab omni periculo anima & corporis cuſtodiat, crimina eorum clementer dimittat, fontem libidinis in eis extinguat, extremam paupertatem & ſubitaneam mortem videre non ſinat: mulieres in partu laborantes prolis dotione exhilaret mortíſque tempore eis benignus Cooperator appareat & aſsiſtat: & factam eſſe vocem de cælo dicentem. Veni dilecta mea, accipe coronam tibi ab Æterno praparatam, ſciens pro certo te omnibus petitionibus tuis exauditam. Ideò ab iis, qui in his periculis conſtituti ſunt, inuocatur, quemadmodum etiam ab iis qui dentium doloribus laborant. Vnde ſic orat Eccleſia Papiſtica: Æterne ac mitiſsime Deus, concede propitius, vt qui beata & glorioſa Virginis ac Martyris Apollonia, quam excuſsis pro tui nominis confeſsione dentibus, de morte acerbiſsima triumphare feciſti, martyrium recolimus, vt eius meritis & precibus à dolore dentium, & ab omni languore corporis & anima protegi & eripi mereamur. Fabulatur idem Meffreth, Apolloniam, morſibus ſerpentum ſuccurrere, & corpora ab illis occiſa putreſieri non permittere.

SCHOLASTICA *Monialis, & Benedicti, monachatus in Occidente authoris ac fundatoris, Soror, moritur in ſuo cœnobio 4. Idus Febr. & in Caſsinenſi monaſterio ſepelitur. Gregorius M. Dialogo 2. cap. 34.* 10.

EVPHROSINA *filia Pannutij ciuis nobiliſsimi Alexandria fuit. Eam quum pater nobili iuueni deſpondere vellet, ipſa, relictis parentibus, monaſterium petiit, ibique, ſexum, habitúmque mentita, monachus fit, Smaragdum ſe nominans. Cùm autem eleganti eius forma cateri Monachi aliquandò tentarentur, Abbatis conſilio ſeparatim cellulam inhabitauit, vbi 38. annis incluſa, omnibúſque incognita manſit. Tandem graui morbo correpta accerſi Pannutium iubet, cui rem totam, & quòd ſit Euphroſina ipſius filia narrat, certíſque indiciis probat, in cuiúſque manibus* 11.

manibus ſpiritum emiſit 3. Idus Febr. Pet. de Nat. libro tertio, capite decimo quinto.

12 SEVERINVS *Abbas Aganienſis monaſterij fuit. Cùm Clodoueum Francorum Regem à febri ardentiſſima liberaſſet, nihil aliud pro munere petiit, licet multa pecunia ei fuiſſent oblata, quam vt in toto regno omnes captiui liberarentur: quod etiam factum eſt. Vnde à captiuis inuocari cœpit. Tandem moritur & ſepelitur prid. Idus Febr. Petrus de Nat. lib. 3. cap. 115.*

IVLIANVS, *quem Mantuanus in Faſtis Iohanum nominat, eodem die cum Seuerino colitur, quòd tunc obiiſſet. Teſtatur id Author nominatus his verſibus de Iohano ſeu Iuliano ſic canens:*

Ipſa quoque membris egreſſa ſenilibus vmbra
Sancta viri terras tandem mutauit Olympo:
Cùm Februs biſſena dies decurreret: ipſo
Veris ingreſſu: &c.

Dixerat ei in venatione ceruus, quem inſequebatur, quòd vtrunque parentem interfecturus eſſet. Id ſcelus euadere tentans, relictis parentibus, ad Principem in remota regione profectus, ibi ita præclarè ſe domi bellique geſſit, vt Princeps nobiliſſimam Matronam ei in matrimonium daret. Qua re cognita parentes, longo itinere ad locum, vbi habitabat filius cum coniuge, perueniunt tandem. Aberat tunc fortè filius: coniunx autem eius quum intellexiſſet quinam eſſent, honorificè eos excepit, eóſque proprio dignata cubili eſt. Manè autem dum ſacris vxor intereſſet, maritus redit, thalamúmque ſubintrans, dum putat adulterum cum vxore ſua concumbere, vtrumque interficit. Reuerſa autem è templo coniunx rem ei omnem narrat:

Atque ſuos didicit lecto recubare parentes.
Obſtupuit: facinúſque animo defleuit amaro.
Et placare Deum cupiens diſceſſit ab armis.
Ac prope torrentis ripas, vbi magna ſolebat
Turba inopum ferri, rapidóque in flumine mergi,
Conſtituit tectum, quod prætereuntibus eſſet
Hoſpitium commune, dicant ſéque & ſua ſali
Officio gratis: Coniunx cum prole ſequuta eſt
Sponte virum: cùm vellet ea migrare relicta
Non tulit antiqua pietas diuortia vitæ.
Manſit in his operis vſque ad ſuprema ſenecta
Tempora. Tum veniens ægri ſub imagine ab orbe
Stellifero diuorum vnus, poſt debita vitæ
Subſidio, & morbo certis accepta diebus
Se confeſſus ait: Gaude Iohone: redemit
Te pietas: Diuino tibi clementia parcit.
Dixit & in cœlum paſſis ſe ſuſtulit alis.

Recitat hanc fabulam Mantuanus in Faſtis: Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 116. Antoninus, & alij. Hinc autem Hoſpitator *ſeu* Hoſpitalis *dictus eſt, & à peregrè euntibus pro bono, apud Papiſtas, hoſpitio inuocari ſolet.*

13 AGABVS, *vt volunt aliqui, fuit vnus ex LXX. diſcipulis. Is, ſicut Act. 11. legitur, Apoſtolorum tempore Hieroſolymam veniens Antiochiam, ſignificabat per ſpiritum famem in vniuerſo orbe futuram: quæ facta eſt ſub Claudio. Idem etiam, quum Paulus eſſet Ceſarea, illuc ſuperueniens, tulit zonam Pauli, & alligans ſibi pedes & manus, dixit per Spiritum Sanctum, virum, cuius erat zona illa, ſic alligandum per Iudæos in Hieruſalem, & tradendum in manus gentium: ſicut & rei euentus probauit. Antiochiæ in pace mortuus eſt, vt refert Pet. de Natal. Idibus Febr.*

De QVINQVAGESIMA, & feriis BACCHANALIBVS quæ in ea à Chriſtianis celebrantur. 14.

Quinquageſimæ origo.

Q*Vum Pontificij ieiunare ſe ſimulent ante Paſcha quadraginta dies, ad imitationem Chriſti, quod tempus* Quadrageſimam *vocant, non autem ſint in Quadrageſima niſi 36. dies, Dominicis diebus exceptis, quibus propter lætitiam non ieiunatur, ideò pro ſuppletione Dominicarum, præcedentis ſeptimanæ additi ſunt Quadrageſimali tempori quatuor dies. Deinde, quia Teleſphorus Papa diſt. 4. Statuimus. & duobus ſequentibus: Gregorius etiam de Conſec. diſt. 5. Quadrageſimal. decreuerant, vt Clerici omnes duobus diebus ante quatuor illos ieiunare inciperent, quò, ſicut præcedunt populum ordine, ſic eundem præcedant ſanctitate: idcircò Quadrageſimæ ſeptimanis alia adhuc addita eſt, quam* Quinquageſimam *appellarunt. Sic enim ſcribit Ambroſius in lib. Sermonum:* Quadrageſima ſex ſeptimanas habet, cui addidit Teleſphorus Pontifex ſeptimam hebdomadam, & vocatum eſt hoc tempus Quinquageſima. *Diſt. 4. A quo tempore, vſque ad octauas Paſchæ, cauſas non audiendas eſſe, in Erdfurtenſi Synodo decretum fuit. 15. q. 4. placuit.*

Inſania Chriſtianorum tribus primis diebus Quinquageſimæ.

Tribus verò primis huius ſeptimanæ diebus, per vniuerſum ferè orbem Chriſtianum, homines ſic prorsùs inſaniunt, vt ſi quiſpiam Græcorum aut Romanorum illorum antiquiſſimorum ad nos rediret, ſua Bacchanalia & Lupercalia agi ſanctè iuraret. Imò ſi quæ de membro virili Bacchi atque Phallis alio loco ſunt recitata, excipias, non pauca reperiret, quibus Chriſtiani Græcos & Romanos Ethnicos inſania atque furore ſuperant. Hi ſiquidem non nouis ſubindè, ſed iiſdem, & quidem certis ritibus atque pompis, quas ſibiipſis præſcripſerunt, quotannis repetierunt. Chriſtiani verò ſingulis annis, ſingulis oppidis atque vicis nouas pompas producunt.

Modò

Modò videas prodeuntes qui exhibent impexes agricolas, modò qui monſtroſa forma homines, quales in India aut apud Garamantas gigni creditum eſt, modò qui alias cuiuſcúnque conditionis perſonas, habitu, omnibúſque actionibus ad turpitudinem ſignificandam, aut minimùm ad riſum mouendum compoſitus, referunt. Omnes autem perſonis tecti, ne à quoquam agnoſcantur, & viri frequenter veſte fœminea, interdum etiam fœmina veſte virili, tanquam ſi pulchrum aut honeſtum foret ſexum mentiri. Nonnunquã inſuper quidam ſic deformati vt figuram omnem humanam prorsùs exuiſſe diceres: nam cornuti, roſtrati, dentibus aprinis, flammantibus oculis, fumum & ſcintillas ex ore exhalantes, curuis vnguibus, caudati, hirſuti, denique & monſtroſi terribiléſque Cacodæmonas videri atque timeri affectant. Nonnulli in diuitum ædes ſeſe ingerunt, comœdias vel tragœdias eáſque non omninò turpitudine vacantes, exhibituri. Saltationes porrò iiſdem diebus fiunt admodùm lubricæ & impudicæ pars in foro & in plateis, pars in domibus priuatis, & noctu perindè atque interdiu. Accedunt luxurioſa ac temulenta conuiuia, ad intempeſtam noctem, ſi non ad crepuſculum protracta. Vbi obſecro tam multa, támque varia ab Ethnicis facta leguntur?

Ethnica conſuetudo Chriſtianorum in Quinquageſima damnata.

Grauiter igitur admodùm, de hac impia & profana conſuetudine Chriſtianorum Mantuanus in ſuis Faſtis conqueritur, vbi etiam indicat, vndè in Chriſtianam Religionem ea manarit, ſic canens:

Hic memorare libet quoddam graue temporis huius
Crimen: & ipſius ſubiungere criminis ortum.
Roma Lupercales ludos antiquitus iſte
Menſe celebrabat: poſita grauitate per vrbis
Compita curſabant ſtolidi ſine veſte Luperci,
Et ſcuticis olidi tractis de tergore capri
Pulſabant nuruum palmas: qui verbere tali
Pana Deum faciles credebant reddere partus.
Iſta ſuperſtitio, leuis hæc inſania noſtros
Tranſiit in mores. Veteris contagia morbi
Hauſimus, & quodam ſimili langore tenemur.
Nam iuuenes iſtis fatis inſanire diebus
Pan Deus Arcadiæ quondam: totáſque per vrbes
Currere: & acceptis facies abſcondere laruis.
Eſt pudor in facie: facies velata pudorem
Significat laſum: ſciri laſcinia non vult,
Ora tegit: ſcelus eſt pandum, metuiſſe videri.
Cuncta ſub ignotis petulantia vultibus audet,
Quæ ablegat grauitas, & quæ preſcribit honeſtas.
Per fora, per vices it perſonata libido:
Et Cenſore carens ſubit omnia tecta voluptas:
Nec nuruum palmas, ſed membra recondita pulſat:
Pérque domos remanent fœdi veſtigia capri.
Hæc quoque Roma leui curſu gaudebat equorum
Tempore: & in Martis celebrabat Equiria campo.
Altera nil melior nuper dementia venit:
Sordida produxit vetitos comœdia ludos.
Scorta, ambubaias, balatrones & paraſitos,
Et genus id reliquos trahit in proſcenia menſis
Improbus: vnde trahunt iuuenilia pectora peſtem
Mortiferam: fiúntque ipſa ſine fronte puellæ.
I pudor in villas ſi non patiuntur eaſdem
Et villæ vomicas: vrbs eſt iam tota lupanar.

Verùm enimuerò non ſolùm tribus huius ſeptimanæ diebus iſta fiunt à populo, ſed eodem modo in ipſa Dominica Quinquageſima peccatur etiam à Clericis, crapula ebrietate, luſibus & luxuria ad ieiunium, quod ſequenti die inchoant, ſeſe egregiè præparantes. Vnde & hæc Dominica à Germanis vulgo der Herren Faßnacht, *hoc eſt, Clericorum ſeu Dominorum Bacchanalia appellatur.* Herren Faſnacht

Hoc ſcilicet eſt tempus illud, quod Papiſtis pœnitentiam & remiſſionem, nec non ſtatum beatitudinis æternæ ſignificare & repræſentare debet. Sed hæc ferri aliquo modo & excuſari poſſent in iſtis, vt qui maximam partem Religionis ſuæ ab Ethnicis mutuati ſunt. Illud verò dolendum eſt, ab Euangelicis, hoc eſt, iis qui Religionem Reformatam, & ab omnibus erroribus, ſuperſtitionibúſque repurgatam profitentur, eoſdem ritus impios, profanos & verè diabolicos etiamnùm hodiè obſeruari, nec vlla ratione tolli poſſe. Haccine eſt noſtra illa præparatio ad audiendam Domini & Seruatoris noſtri Paſſionis hiſtoriam, & celebrandum ſacroſanctum Cœnæ Dominicæ myſterium! Siccine viuere eos conuenit, qui morte filij Dei acerbiſſima à peccatis liberati, & in numerum Filiorum Dei adoptati videri volunt? Offerri ſacrificia in altari holocauſti, ſuffitus fieri in altari incenſi, multáque id genus, ipſemet Deus olim mandauit, & quæ in illis fieri deberent ſingula ad amuſſim præſcripſit. Poſteaquam autem Chriſtus in terris apparens docuit, eos qui adorare velint, oportere in ſpiritu & veritate adorare, & ſemel obtulit Deo Patri ſemetipſum gratiſſimam & ſuaueolentem hoſtiam, protinus ſunt omnia illa abrogata: & ſi quis exhibere ea rursùs velit, tantùm abeſt vt referret gratum, vt etiam in Dei offenſionem incurreret: ſicut eſt videre Iſa. 66. Hierem. 6. & aliis in locis. Quod ſi Deus tantoperè auerſatur quæ ipſemet priùs inſtituerat ſacrificia & incenſa, & tanquam ſacramenta voluerat in Eccleſia honorari: quomodò igitur laturum putabimus quæ excogitauit Diabolus, quæque nulli niſi impuriſſimi quique Gentiles

Gentiles exercuerunt? Non vult Deus audiri ampliùs vocabula illa typica: non altare, ſed menſam: non ſacrificia, ſed Mortem & Meritum Chriſti: quare multò minùs Bacchanalia, Lupercalia, Stultalia, Encania & quæcunque ſimilia feſta locum aliquem habere vult in ſua Eccleſia. Apoſtolus veriſſimè dixit, nullum conſortium eſſe iuſtitiæ cum iniuſtitia, luci cum tenebris, Chriſto cum Belial, nullam partem fideli eſſe cum infideli, non poſſe conuenire templo Dei cum ſimulachris: multò minus ergò Eccleſia Chriſti conueniet cum impiiſſimorum Gentilium ludis & ritibus impuriſſimis.

Quum autem Satyrici Poëtæ Gentiles, quamuis interdum ad ſcurrilitatem vſque petulantes, ne dicam obſcœni non tacuerint vbi ludos eiuſmodi vidiſſent: veluti à Iuuenale Satyra 6. ſcimus ἀπὸ ἀδέσ, id eſt, Bacchæ mulieres præſcindi: multò minùs in hoc negotio concionatores ſiue Doctores Eccleſiarum Chriſtianarum muti ſint, ſed inſtent tempeſtiuè & intempeſtiuè vt ſcelus hoc tollatur in Eccleſia Chriſti: arguant & obiurgent eos qui id abiicere nolunt. Fit quidem hoc à multis Fidis Paſtoribus Eccleſiarum ſed, proh dolor, pauci ſunt qui ſe corrigi patiantur: ſuas ergò proculdubio ſcopas aliquandò expediet Deus, quibus Eccleſiam ſuam cum multorum excidio ab his ſimilibúſque ſceleribus expurgabit.

VALENTINVS *in ipſa Dominica Quinquageſima colitur, quòd eo die, hoc eſt, 16. Cal. Martij, Romæ ſub Claudio Imp. ob fidem in Chriſtum, à Placido vrbis Præfecto in carcere capitis ſupplicio affectus eſſet, Presbyter quum fuiſſet Ichtyran. vt refert Pet. de Nat. lib. 3. cap. 122. Liber Pontificalis teſtatur, Benedictum II. Papam Feſtum eius inſtituiſſe.*

15. FAVSTINVS *Presbyter Mediolanenſis ab Apollonio Epiſcopo ordinatus, Brixiæ Chriſtum prædicans, ab Adriano Imp. comprehendi iubetur, & quocunque ille iter faceret catenis ligatus duci. Tandem Fauſtinus & Iouita*

—poſt mille viarum,
Carceris & famis ærumnas, poſt probra, mináſque
Verbera, vincla, feras, ignes, capitale tulerunt
Supplicium, Fabruo iam decreſcente, diéſque
Poſt decimum quintus cùm perueniſſe ad ortum:

vt Mantuanus in Faſtis canit.

16. IVLIANA *Nicomediæ oriunda quum Præfecto eius vrbis nubere nollet, niſi Chriſtianus fierat, iuſſit eam quatuor virgis ad necem vſque cædi: deinde per ſex horas capillis appendi, & demùm plumbum liquefactum in caput eius perfundi. Illæſa autem conſeruata in carcerem detruditur: poſtero die in rota quadam ſic extenditur, vt omnia oſſa eius confringerentur: ſed per miraculum ſanitati reſtituitur. Tum in ollam plumbo liquefacto coniicitur, ſed illæſa rurſus indè extrahitur. Tandem iuſſu Præſidis capitis ſupplicio afficitur 14. Cal. Mart. Petrus de Nat. lib. 3. cap. 131.*

DE DIE CINERVM. 17.

M*Aximi Taurinenſis homilia extat, cum inſcriptione,* In die Cinerum, *inter homilias hyemales: vt ante eius tempora huius diei obſeruatio inſtituta videri poſſet: quod verum non eſt. Nam quatuor dies Quadrageſimæ Dominicam proximè præcedentes, videlicet Quarta, Sexta feria, & Sabbathum, additi ſunt Quadrageſimali ieiunio à Gregorio Magno primùm, vt legitur de Conſecrat. diſt. 5. Quadrageſima: ac teſtatur Antoninus tit. 12. cap. 14. §. 14. & Balæus Cent. 1. Scriptorum Brit. vbi etiam addit, Gregorium hunc Quadrageſimæ ieiunium, cinerum aſpergine ſacraſſe, & cinerum conſecrationes inſtituiſſe. Quapropter ille diei Cinerum, & illius ceremoniæ, quæ illo die peragitur, Author & Inſtitutor erit.* *Diei Cinerum origo.*

Dies hic eſt caput ſeu initium Quadrageſimalis Ieiunij: in quo cineres ex ſacratis præteriti anni palmis vſtos primùm conſecrant, idque Collectis quatuor: in quarum priore Sacerdos orat Deum, vt mittere dignetur Angelum ſuum Sanctum de cœlo, qui cineres illos benedicat & ſanctificet, vt ſint remedium ſalutare omnibus nomen Sanctum Dei humiliter inuocantibus, ac ſumetipſos pro conſcientia delictorum ſuorum accuſantibus, vt ſic cineribus iſtis ſeſe aſpergant ad corporis ſanitatem, & animæ tutelam. *In ſecunda Collecta precatur Deum,* quatenus inſpiciat conditionis humanæ fragilitatem, vt hos cineres pro ſua pietate benedicere dignetur, quos cauſa proferendæ humilitatis atque promerendæ veniæ capitibus imponere decreuerint, vt qui cinerem eſſe, & ob prauitatis ſuæ meritum in puluerem reuerſuros cognoſcant, peccatorum omnium veniam, & veniam pœnitentibus repromiſſa miſericorditer conſequi mereantur. *In tertia Collecta orat:* Deus, qui humiliatione flecteris, & ſatisfactione placaris, aurem tuæ pietatis inclina precibus noſtris, vt capitibus ſeruorum tuorum, horum cinerum aſperſione attactis, effunde propitius gratiam tuæ benedictionis, vt eos ſpiritu compunctionis repleas. *In quarta quóque Collecta ſic orat:* Omnipotens ſempiterne Deus, qui Niniuitis in cinere & cilicio pœnitentibus indulgentiæ tuæ remedia præſtitiſti, concede propitius, vt ſic eos imitemur habitu, quatenus veniam proſequamur obtentu, &c. *Ritus qui obſeruatur in die Cinerum* *Conſecratio cineris blaſphema.*

Poſt conſecrationem & benedictionem hanc, aduentantibus ad aram hominibus Sacerdos *Cinerum aſperſio.*

cinerem,

cinerem, in ſignum pœnitentiæ, in capita eorum ſolet conſpergere, & dicere: Memento homo, quia cinis es, & in cinerem conuerteris. *Quod ex Veteri Teſtamento deſumptum eſſe, Durandus probat in Rationali lib.6.cap.28.*

Papæ cineres aſperguntur à Cardinales.

Roma prior Epiſcoporum, iuxta antiquam conſuetudinem, pluuiali indutus ſine mitra, velut aliquandò ſeruatum fuit, & Bonifacius IX. ſtatuit: nunc verò celebraturus Cardinalis iam omnibus ornamentis ſacris pro Miſſa dicenda indutus, demptis tamen chirothecis & annulo Pontificali, accedit ad Papam, & ſine mitra ſolus detecto capite facta Papæ Reuerentia, ſtans coram eo ſupra ſcabellum nihil dicens, imponit Papæ ſedēti cineres ſupra caput in formam Crucis, deinde deſcendit de ſcabello: amouetur ſcabellum, ſedet Papa, imponitur ei mitra, & accedunt duo Auditores portantes mantile, quod à Credentiariis Papæ acceperunt, illud hinc inde tenent ſuper gremia Papæ, qui illi Cardinali, à quo cineres accepit, inclinato capite coram ſe ſtanti dat cineres, dicens: Memento homo, quia cinis es & in cinerem cōuerteris *Accedunt poſt ſucceſſiuè omnes alij Cardinales, Prælati, atque etiam Reges, Principes, Barones, Nobiles &c. vnus poſt alium, & à Papa cineres accipiunt, vt legitur in Ceremoniali Rom. Eccleſiæ libro ſecundo. Vbi non prætereundum quod Platina refert, Bonifacium VIII. Pontif. Rom venienti ad ſe Procheto Genuenſi Archiepiſcopo, ſed Gibellinæ factionis, & petenti ad pedes Papæ cineres hos, dixiſſe,* Memento, quia Gibellinus es, & cum Gibellinis in cinerem conuerteris: *ſimul etiam patinam plenam cinere effudiſſe atque incuſſiſſe in vultum & oculos Archiepiſcopi. Quod ſignum irreligioſi atque impotentis animi fuiſſe, ipſe quoque Platina in vita huius Bonifacij fateri cogitur.*

Bonifacij VIII facinus.

Ritus Halberſtadij in die cinerum.

Halberſtadij in Saxonia cinericio die vnus aliquis è populo in templum Deiparæ Virginis ducitur (quo profanis alioqui non patet acceſſus, tantùm initiati id phanum ſubeunt) hominum opinione nequiſſimus. Hunc velato capite, pulla veſte Sacris admonent: quibus ritè peractis templo eiicitur, eiectus toto ieiuniorum tempore nudis pedibus vrbem pererrat, diuorum templa viſitabundus: Sacerdotes illi victum ſuggerunt. Mox in die Dominica Cœna iterum templo inductus poſt olei conſecrationem ab vniuerſo Clero expiatus dimittitur, eleemoſyna prius accepta, quam offert templa. Hunc Adam *vulgò vocant, quòd, vt Protoplaſtus ille, omni vacet crimine, per eúmque tota ciuitas creditur expiata: Sabellicus Ennead.10.lib.8. & Alciatus de Adamo Halberſtadienſi. Sunt tamen qui putent, hanc conſuetudinem imaginem aliquam fuiſſe publicæ pœnitentiæ, cuius frequens in iure Pontificio fit mentio.*

Ritus in die cinerum poſt meridiem.

Hæc verò omnia manè fiunt. Sacris autem & Ceremoniis iſtis peractis cantinuò ad vomitum, hoc eſt, ad ludos turpes, obſcœnos & palàm impios redeunt. Qua de re ita canit Naogeorgus lib. 4. Regni Papiſtici.

Nullus ſtultitiæ tamen eſt, nullúſque furoris
Terminus: intermiſſa inſtaurant prãdia læti.
Et ludos repetunt, & laruas nocte repoſtas.
Sunt qui laterna mæſti, dum lumina Titan
Præbet mundo, exacta herè Bacchanalia quærant,
Et clamant paſſim: Quo Bacchanalia nobis
Aufugere? eheu, veniunt Ieiunia dira.
Suſpendunt alij, portantq́; in pertica halecem,
Clamantes: Vltra iam farcimina haleces.
Adiungúntque ſuos ludos, & carmina riſu
Digna, & prætereà quicquid confingere poſſunt
Stultum ac inſipidum, moueant vt vbique cachinnos.
Mutuo ſe capiunt alij, ac in flumina portant
Contis impoſitos, vt feſti quicquid inhæſit
Stulti, ſallatur merſum fluuialibus vndis.
Alliciunt alij pueros nucibúſque pyríſque
Canticáque iis præeunt, & tota per oppida cantant.
Eſt vbi ſe ſociant iuuenes tibicine ſumpto,
Et famulas rapiunt ex ædibus, atque ad aratrum
Iungunt, quas ſentica pellitque atque dirigit vnus.
Vnus item ſtiuam tenet: at tibicen aratri
Cauſidet in medio, ridendáſque occinit odas.
Vnus item ſequitur Sator, is vel ſpargit arenã,
Vel fatuo cinerem geſtu, vultúque ſereno.
Poſtquam luſerunt ita per fora, perq; plateas,
Per riuum tandem ancillas & ducit aratrum
Rector, & ad cœnam madidas vocat, atque choreas.

Ritus Tiguri in die cinerum.

Tiguri in patria noſtra hoc die Lanij areum Leonem quotannis ludicra quadam pompa circumgeſtare ſolent per omnes vicos & regiones vrbis. Donati ſunt hoc Leone æreo in memoriam eius virtutis, quam anno Chriſti 1350. nocte illa, quæ Matthiæ Apoſtoli diem, 23. Martij ſequitur proximè, præſtiterunt: quum exules nonnulli cum multis coniurationis ſociis vrbem per proditionẽ capere, & omnes Senatorij ordinis Viros, cum aliis ſibi aduerſantibus iugulare conabantur.

SIMEON *Epiſcopus Hieroſolymitanus poſt* 18.
Iacobum Fratrem Domini, cognatus & ipſe Chriſti ſecundùm carnem fuiſſe dicitur, ac filius Cleophæ, qui fuit frater Ioſephi Iuſti, vt Hieronymus refert. Hic quum annorum 120. eſſet, accuſatus ſub Traiano Imp. ab Attico Conſulari ob fidem Chriſtianam, comprahenditur, multiſque cruciatibus affectus, tandem patibulo crucis appenſus mortuus eſt, omnibus, ipſo etiam Iudice, patientiam eius admirante, in tàm

decrepitapræſertim eius ætate. Martyrio autem coronatus eſt 12. *Cal. Mart. Pet. de Nat. lib* 3. *cap.*135.

19. GABINVS *Presbyter, & nobilis Ciuis Romanus ex genere Diocletiani Imp. & frater Caij Papa fuit. Is liberalibus ſtudiis dum adhuc eſſet gentilis egregiè eruditus, factus Chriſtianus & Presbyter, libros de fide Chriſtiana plurimos conſcripſit. Filiam habuit Suſannam Virginem pulcherrimam, & in ſacris literis ab infantia probè inſtitutam. Ea, quum ob nobilitatem & formæ elegantiam, à Maximiano Diocletiani filio in matrimonium peteretur, conſentire noluit, quòd Chriſtiana, ille verò idolorum Cultor eſſet. Accerſitus igitur Gabinus parens, rogatúſque filia inſtet vt conſentiat, id recuſat prorsùs: in carcerem ergò conijcitur iuſſa Imperatoris, ibique fame & vinculis enecatur, ſepelitúrque à Caio fratre* 11. *Cal. Mart. Pet. de Nat. lib.*3.*cap.*136.

20. FIDELES *multi Tyri beſtiis deuorandi obiicitur, quæ verò intactos illos reliquerunt: tandem gladio obtruncati, pro ſepultura in mare proiiciuntur* 10.*Calend. Mart. anno Chriſti* 281. *ſub Diocletiano Imperat. Eorum admirandam hiſtoriam lege apud Euſebium lib.* 8.*cap.*7.

DE QVADRAGESIMA.

Quadrageſimæ origo.

QVadrageſima incipit à Dominica in qua cantatur, Inuocauit me, &c. Quia enim in lege præceptum erat, vt primitiæ & decimæ darentur Deo, placuit Priſcis illis ſoluere decimas dierum, conſtituentes pro huiuſmodi decimis Quadrageſimam. Nam ab officio, Inuocauit; vſque ad Paſcha, demptis Dominicis diebus, ſunt dies 36. qui ſunt decima 360. dierum, ex quibus annus conſtat: Superſunt tamen quinque dies in anno, pro quibus quatuor præcedentis ſeptimanæ his 36. adiiciuntur. Hac autem Dominica feriis & ludis Bacchanalibus finis tandem imponitur,*

Ritus in Dominica Inuocauit.

Sic tamen, vt potent, nec potis alea deſit:
Poſtremò Bacchoq; ita lux donatur & illa.

Ignes quóque hinc inde per vrbes & vicos accenduntur: & placentæ ſingulis in ædibus parantur, ad quas comedendas fratres, cognati, affines & vicini conueniunt, vt ſic mutuus amor conſeruetur, perinde vt in Romanorum Chariſtiis olim, quæ 11. *Cal. Mart. celebrabantur.*

De Dominicis Quadrageſimæ.

Dominicæ in Quadrageſima nomen habent à Cantionibus Eccleſiaſticis quas vocant Introitus: quæque in iis cantantur. Hinc prima Dominica dicitur Inuocauit, *à Cantione deſumpta ex Pſalmo* 90. *Secunda dicitur* Reminiſcere, *à Cantu ſumpta ex Pſalmo* 25. *Tertia* Oculi, *à Cantu deſumpto ex Pſal.* 25. *Quarta* Lætare, *à Cantione ex Eſaiæ* 66. *cap. ſumpta. Quinta vocatur* Iudica, *à Cantu ſumpto ex Pſal.*43.

CATHEDRÆ PETRI Feſtum.

Feſti huius origo.

*CVr hoc Feſtum inſtitutum ſit Petrus de Natalibus lib.*3.*de Sanctis, cap.*140.*& Iacobus de Voragine de Sanctis Serm.* 1. *de Cathedra Petri atque Legenda* 44.*referunt. Nam mos fuit Gentilium ſingulis annis menſe Februario, & præſertim hac die, vinum & epulas offerre Diis ſupra ſepulchra parentum & cognatorum ſuorum, quas ab animabus circa ſepulchra oberrantibus, deuorari putabant: ſicut etiam teſtatur Ioannes Beleth in Rationali cap.* 83. *& Durandus in Rationali Diuinorum lib.*7. *cap.* 8. *Calepinus in dictione Epularum teſtatur, apud Ethnicos plures teſtamento legauiſſe epulum quotannis ad ſepulchrum, roſis ac variis reſperſum odoribus, pro hæredum facultatibus exhibendum. Et adducit teſtem Iuuenalem, qui Satyra* 3. *inquit: Vnde epulum poſſis centum dare Pythagoreis: item Ciceronem pro Murena, vbi dicit: Is cùm epulum Q. Maximus Africani patrui ſui nomine populo Rom. daret, rogatus eſt &c. In Chariſtiis, quæ Romæ celebrata ſunt* 19. *Febr. conuenerunt, vt alio loco indicauimus, propinqui & affines, ac primum quidem cum mœrore recenſuerunt eorum nomina, quos per mortem amiſerant, & charos habuerant. Deinde viuos ſiue ſuperſtites de familia ſua commemorarunt: tùm commeſſationibus & conuiuiis ſeſe oblectarunt. Tribus autem de cauſis hanc Ethnicorum conſuetudinem Iacobus de Voragine reprahendit, inquiens: Error erat, quòd credebant animas defunctorum circa monumenta ſuorum corporum morari. Superſtitio erat, quòd cibaria & vina ſuper tumulos charorum ſuorum ponebant, credentes quòd animæ talibus indigerent. Illuſio autem, quòd Dæmones (imò Sacerdotes) nocte omnia cibaria abſumebant. Rectè quidem ille: ſed cur non eundem errorem, ſuperſtitionem & illuſionem apud Papiſtas vidit?*

Hunc igitur errorem veteres tollere & penitùs extirpare volentes, inſtituerunt in locum eius Feſtum Cathedræ Petri, *eius nimirùm qua Antiochiæ, non Romæ (vt diſertè Iacobus de Voragine in Legenda monet) ſublimatus eſſe perhibetur: quam ſublimationem quidam aiunt factam fuiſſe à Theophilo Principe Antiocheno, cuius filium defunctum poſt annos* 14. *Petrus ſuſcitarit, Ciuéſque Antiochenos conuerterit, propter quod ibi Eccleſiam conſtruxerint, in cuius medio excelſam cathedram collocarint, & Petrum, vt ab omnibus audiri & videri poſſet, in ea exaltarint.*

Verùm

Verùm ne ſic quidem à ſuperſtitione & crapula illa abduci potuerunt omninò quin ſubindè ad vomitum redirent: quod ex Synodi Turonen. 2 anno 570. celebrata, iuxta Panuinium, cap. 23. intelligitur, vbi ſic præcipitur: Sunt, qui in Feſtiuitate Cathedræ Petri Apoſtoli cibos mortuis offerunt, & poſt Miſſas redeuntes ad domos proprias, ad Gentilium reuertuntur errores, & poſt corpus Domini, ſacratas Dæmoni eſcas accipiunt. Conteſtamur iſtam ſolicitudinem tàm Paſtores, quàm Presbyteros gerere, vt quemcúnque in iſta fatuitate perſiſtere viderint, vel neſcio ad quas petras, aut arbores, aut ad fontes deſignata loca Gentilium perpetrare, quæ ad Eccleſiæ rationem non pertinent, eos ab Eccleſia ſancta authoritate repellant, nec participare Sancto altari permittant, qui Gentilium obſeruationes cuſtodiunt.

Ab his verò epulis tam Gentilium quàm Chriſtianorum, Feſtum hoc etiam appellari conſueuit, Feſtum B. Petri Epularum. Beleth, Durandus, & Iacobus de Voragine.

[Cathedra Petri feſtum exoletum reſtituitur.]

Hunc diem feſtum, qui antiquitùs in Rom. Eccleſia celebratus iam exoleuerat, Paulus 4. qui Pontificatum Rom. tenuit circa annos 1556. reſtituit, teſte Panuinio in Appendice ad Platinam in vita Pauli. Celebratur autem die 22. Febr. iuxta illud Mantuani:

Petre Gubernator noſtræ Sanctiſſime cymbæ
Luce bis vndecima vernas Februarius auras
Spirat & exultans ſecum tua Feſta reportat,
Quæ veteres noſtræ gentis dixêre Cathedram.

23 SERENVS Monachus, quum hortum cultiſſimum haberet, & vxor cuiuſdam aulici Imp. Maximiani eum ingreſſa eſſet, cum indignatione eam inde eiecit. Accuſatur igitur, vt Chriſtianus apud Imperatorem, cuius iuſſu capite cæſus eſt 7. Cal. Martij. Petrus de Natal. lib. 3. cap. 147.

24 MATTHIAS vnus fuit ex Diſcipulis Domini, ac de numero LXX. Diſcipulorum, vt Euſebius lib. 2. cap. 1. & lib. 1. cap. 12. Sophronius, ac Epiphanius lib. 1. tom. 1. hæreſi 20. teſtantur. In Sacris Literis tantùm fit eius mentio, Act. 1. vbi in Synodo Apoſtolorum & Diſcipulorum, poſt Chriſti Aſcenſionem, in locum Iudæ Proditoris per ſortem electus à Luca dicitur. In aliis verò ſcriptis, ſed non probatis, legitur, quòd nobilis familiæ fuerit, & parentibus de Tribu Iuda diuitibus in Bethlehem, ac in Lege Dei ab ineunte ætate inſtitutus, & alia huius generis multa: quibus non immeritò annumerandum, quòd quidam referunt, Matthiam in diuiſione Apoſtolorum Iudæam in ſortem prædicationis accepiſſe: alij enim in Macedonia ipſum Euangelium annunciaſſe dicunt: Sophronius verò in Æthiopia quandam maximè agreſtem partem conceſſiſſe eum ſcripſit. De mortis eius genere varia quóque ſunt & diuerſæ ſententiæ: ſic enim Mantuanus:

[De mortis Matthiæ varia ſententia.]

Sunt qui pacifica dicant te more receptum
In ſuperos: ſunt qui Romano more ſecuri
Percuſſum exhalaſſe animam, cum ponere nolles
Sacra Ioui memorant.

Illud omnes vno ore fatentur, paſſum eſſe eum 6. Cal. Martij, & nonnulli affirmant, corpus eius Romam translatum, & in Eccleſia Sanctæ Mariæ Maioris ſub Porphyretico lapide ſepultum eſſe: vbi adhuc hodiè caput eius demonſtratur. In quadam verò Legenda Treuirenſi legitur, vt Iacobus de Voragine teſtatur, corpus eius Romam quidem primò, ſed mox inde Treuiris translatum eſſe: vnde ſequitur, in vno horum locorum falſum Matthiam populo demonſtrari, & coli.

[Matthiæ feſtum in anno biſſextili quando celebrandum.]

Quum autem in biſſextili anno conſtitutus eſſet intercalationi certus dies, is nimirum, qui eſt poſt diem 23. Febr. & duobus diebus continuis numerarent, ſexto Calendas Martias, duos dies, intercalarem & qui extra intercalationem 24. menſis dies erat pro vno computantes: quærebatur olim an duobus his diebus Matthiæ feſtum celebrandum eſſet: ſin minus, an priore, aut poſteriore? Reſpondet Alexander tertius his verbis: Feſtum Beati Matthiæ iuxta conſuetudinem Eccleſiaſticam Vigilia catenus præcedat, vt nec pro biſſexto nec pro quolibet alio inter Se & Solennitatem, aliam diem admittat: in qua vtique Vigilia (niſi venerit in Dominica) Ieiunium celebretur. Ipſum autem Feſtum, ſiue fiat in præcedenti die, ſiue in ſequenti (qui duo quaſi pro vno reputantur) nullus error, ſed conſuetudo Eccleſiæ teneatur. Decret. Gregorij lib. 5. de Verborum ſignific. cap. 14.

VICTORINVS in Ægypto ſub Numeriano Imp. in pillam vndique perforatam coniectus, & per ſingula foramina diutiſſimè tranſpunctus, tandémque capite truncatus eſſe perhibetur 6. Cal. Mart. Pet. de Nat. lib 3. cap. 151. 25

NESTOR Epiſcopus Pamphiliæ, ob Religionem Chriſtianam comprahenſus, in equuleo ſuſpenſus & crudeliſſimè tortus, nolens Chriſtum abnegare, Cruci affigitur iuſſu Pollionis Præſidis ſub Decio quarto Calend. Mart. Petrus de Natalibus libro tertio, capite 152. 26

LEANDER ex Monacho Hiſpalenſis Eccleſiæ, ſeu (vt alij) Toletanæ Epiſcopus factus eſt. Multa compoſuit tùm ad confirmationem Orthodoxæ Doctrinæ Chriſtianæ, tùm ad confutationem Arianæ perfidiæ, quàm Vandali ex Africa in Hiſpaniam à Beliſorio pulſi ſecum detulerant, vt Platina refert in vita 27

Benedicti primi. Is fuit ad quem Gregorius Magnus libros Moralium ſcripſit. Obiit in pace 3. Calend. Mart. Pet. de Nat. lib. 3 cap. 155.

28. ROMANVS *Abbas Lugdunen. & multorum Monachorum Pater, obiit in pace pridie Calend. Mart. Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 160. ex Iſuardo.*

MARTIVS.

FESTA ET MEMORIÆ Sanctorum, quæ Martio menſe à Chriſtianis celebrantur.

1. ALBINVS *primò Monachus, deinde Abbas, tertiò Epiſcopus Andegauenſis factus eſt: obiit Calend. Martiis tempore Caroli M. Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 164.*

2. SIMPLICIVS *Pontifex 49. Roman. Eccleſia, poſt aliqua Antichriſti facta anno 484. 6. Non. Mart. hunc mundum deſeruit. Platina.*

3. KVNEGVNDIS *Vxor Henrici 2. Imperatoris fuit: eius tamen Virginitatem violatam non fuiſſe multi affirmant. Mortua eſt 5 Non. Mart. anno Domini 1005. & ſepulta in Bambergenſi Eccleſia: canoniZata autem ab Innocentio 3. qui pontificiam ſellam circa annum 1200. aſcendit. Ioannes Epiſcopus Baſilienſis anno 1348. quum diem obitus Henrici II. Imp. in ſuo Epiſcopatu feriandum inſtituiſſet, præcepit ſimul diem 9. Sept. in honorem Kunegundis Imperatricis, non quidem feriari, ſed deuotè celebrare, vt Vrſtiſius indicat Chron. lib. 3. cap. 10.*

4. LVCIVS *Epiſcopus Rom. 23. Romanus natione, in exilium miſſus à Chriſtiani nominis hoſte Gallo Hoſtiliano, demùm ad Eccleſiam ſuam reuerſus, à Valeriano Imp. capite truncatur quarto Nonas Martij, vt refert Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 173. & Horolanus in Calendario. Antoninus tit. 7. cap. 7. paſſum eum dicit tertio Non. Maij. Platina autem 8. Calend. Sept.*

5. PHOGAS *Antiochiæ paſſus eſt 3. Non. Mart. Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 176. vbi etiam ex Adone refert, ſerpentes eius templo non appropinquare, & ſi quis ab eis morſus ianuam templi attigiſſet ſanatum fuiſſe: vndè etiam à veneno læſis inuocari ſolet.*

6. FRIDOLINVS, *quem Balæus Cent. 14.* Viatorem *nominat, ob magnas & difficiles peregrinationes, quas ob Euangelij prædicationem ſuſcepit, Regis Scotorum & Hiberniæ Filius fuit. Ex Scotia venit in Galliam, in qua circumquaque Chriſtum annuntiauit. Tandem Pictauiam ad Hilarium venit, quo mortuo, magnificum cœnobium in honorem Hilarij, quem de terra leuauit, Clodouei Regis auxilio erexit. Inde verò diſcedens, in Belgio ad Moſellam flumen rursùs in honorem Hilarij aliud monaſterium inchoauit. Relinquens autem & hunc locum in altis Voſagi montibus eidem Hilario templum extruxit. Idem fecit Argentinæ, Curiæ Rhetorum & in Burgundiæ locis plurimis. Poſtremò ad inſulam Rheni, vbi hodiè oppidum eſt Seccingen, ſedecim millibus paſſuum ſupra Baſileam, venit, vt ibi quóque ædiculam conderet: Sed ob Incolis malè acceptus, virgis cæſus, inſuláque eiectus fuit. Redit igitur ad Regem Clodoueum, cui quum aliquandiu verbum Dei prædicaſſet, ab eo poſſeſsionem totius inſulæ impetrauit, vbi pro acto Canoniſſis, & quatuor Canonicis, Cœnobium extruere cœpit, anno Domini 495. quod Seccingen adhuc hodie vocatur, à ſecato Rheno. Fuerunt illo tempore duo germani fratres, nobilitate & diuitiis clari Glaronæ (pagus eſt octauus ex tredecim Heluetiæ) Vrſo & Landulfus: ex quibus Vrſo Fridolini pietatem, & honeſtam cum ſuis Diſcipulis conuerſationem videns, ſuarum poſſeſsionem integram partem, à fratris patrimonio ſeiunctam, Fridolino eiúſque cœnobio dicauit: ſcriptíſque diplomatibus, perpetuò poſsidendam tradidit & confirmauit. Mortuo Vrſone, quum Landulfus auaritiæ ſtudio bona Vrſonis monaſterio legata ad ſe rapere conaretur, Fridolinus coram Baldeberto Landgrauio de recuperanda poſſeſsione cum eo certauit. Vbi quum audiret, nihil ſe effecturum, niſi coram iudicibus ſiſteret Vrſonem donatorem, abiit Glaronam, & Vrſonem precibus ex mortuis ſuſcitauit, cúmque Glaronæ ad pagum Rheticum Rancquil vſque per ſex milliaria ſecum adduxit, vt coram Landgrauio cum fratre Landulfo expoſtularet iniuriam. Quo miraculo territus Landulphus, non ſolùm Cœnobio reddidit quæ Vrſonis prius fuerant, ſed ſua etiam omnia adiecit: & ſic Glarona, cuius hi duo fratres Domini erant, tota huic Cœnobio ceſſit. Vndè adhuc hodiè Glaronenſes in gentis ſuæ inſigniis Sancti Fridolini imaginem habent: qui mortuus dicitur pridie Non. Mart. anno Domini 500.* Fabula de Fridolino.

7. PERPETVA & FELICITAS *in Mauritania temporibus Valeriani & Gallieni Impp. per plateas, ligatis poſt tergum manibus ducta, tandem beſtiis abiecta & ab iis deuorata ſunt, Non. Mart. Pet. de Nat. lib. 3. cap. 182.*

THOMÆ *Aquinatis feſtum eodem die celebratur. Nam anno 1323. Ioannes 22. de conſilio Cardinalium, & aſſenſu omnium Prælatorum præſentium Auenioni, habita examinatione de vita, doctrina & miraculis Thomæ Ordinis Prædicatorum, cum conſueta ſolennitate Sanctorum Catalogo eum aſcripſit, omnibúſque Sacrarum Literarum interpretibus prætulit, & eius feſtum 7. die Martij celebrare mandauit,*

dauit, quòd ea migraſſet ex hac luce apud monaſterium Faſſa noua in Campania anno Domini 1274. *Antoninus tit.* 21. *capite quinto*, §. 8. *& Trithem. in Chron. Hirſaugien. Platina hoc tribuit, quemadmodum & Panuinius, Ioanni XXIII. qui Pontificatum tenuit circa annos* 1410. *Romæ & alijs in locis Doctores Theologi & Phyſici feriantur in Thomæ huius honorem.*

8. PONTIVS *Cypriani Diaconus in Cymela Italiæ vrbe ſub Alpibus, iuſſu Claudij Præſidis in equuleo primùm ſuſpenditur, deinde vrſis duobus obiicitur, à quibus nihil læſus, manibus & pedibus poſt tergum reuinctis, in ignem coniicitur: poſtremò verò in ſaxo vicino riuulo decollatur, corpúſque eius in flumen abiicitur* 8. *Idus Martij. Hieronymus de viris illuſtribus. Bergomenſis lib.* 8. *Henricus de Erdfordia lib.* 6. *cap* 27. *Vincentius lib.* 11. *cap.* 79. *Nec multò poſt Claudius Præſes, & Aſſeſſor eius Anabius, arrepti à Dæmonibus, ſuffocati ſunt. Vincent. ibidem.*

9. QVADRAGINTA *milites Sebaſtiæ Armeniæ ſub Licinio Imperatore circa annos Chriſti* 313. *liberè & audacter Chriſtianos ſe eſſe confeſſi, nouo ſupplicij genere excruciantur. Erat ſtagnum quoddam in media ciuitate, frigoribus incredibilibus & flatibus Boreæ horridiſſimis expoſitum, in quo nudos ſub dio pernoctare cogit Præfectus loci. Illi in hoc ſupplicij genus alacres deſcendunt, ſed frigus inauditum experiuntur, & rigeſcunt membra omnia gelu. Vbi verò illuxit, adhuc ſpirantes, igni traduntur* 7. *Idus Mart. reliquiæ eorum ab Euſebia quadam fœmina colliguntur, & duabus pyxidibus argenteis incluſa in horto prope ciuitatis muros ſub terra aſſeruantur. De inuentione harum reliquiarum à Pulcheria Theodoſij ſorore, longam texit narrationem Sozomenus libro nono, capite ſecundo. Nam vt eas defoſſas inquireret, Thyrſum ait Martyrem ter ei apparentem ſuggeſſiſſe, atque vt ad ſe transferret monuiſſe. Ipſos quoque Martyres, habitu militari ſplendidè veſtitos, ei ſeſe manifeſtaſſe. Sed quum iſta ad ſuperſtitioſam Sanctorum defunctorum culturam pertineant, pugnant cum Sacra Scriptura, & ſunt vel figmenta hominum, vel præſtigia Diaboli, qui tali ratione homines à cultu Veri Dei ad venerationem creaturarum vult abducere. Repertas autem precioſiſſima theca impoſuit Pulcheria, ſimúlque publico feſto indicto pompam cum Pſalmodiis inſtituit, vt Sozomenus refert libro nono, capite ſecundo: vbi etiam addit, ſe huic Feſto quoque interfuiſſe. Similem ferè hiſtoriam narrat Baſilius Homilia vigeſima de quadraginta militibus in ſtagno necatis: eadem ne ſint, an diuerſa, dicere non poſſum. Petrus de Natalibus libro tertio, cap.* 185. *eaſdem eſſe putat, ſicut etiam alij nonnulli. Circumſtantiæ autem nonnihil variant. Nam Baſilij milites iuuenes dicuntur, alij coniugati fuerunt illorum cinis in fluuium eſt praiectus, horum reliquiæ ab Euſebia aſſeruatæ ſunt. Cui diuerſitati occurrens Petrus de Natalibus, dicit, Epiſcopum vrbis per viſionem admonitum, noctu in alueo fluminis reliquias ſub aquis, tanquam luminaria ſplendentes, inueniſſe. Scilicet.*

10. ALEXANDER *Apamea in perſequutione Antonini Veri glorioſo Martyrio coronatus eſt* 6. *Idus Mart. Apollinaris Hieropolit. Epiſcopus aduerſus Cataphrygas, & Hieronymus in catalogo virorum illuſtrium.*

11. ATTALVS *Abbas monaſterij Luxouienſis, & Succeſſor Columbani, moritur* 5. *Idus Martij. Pet. de Nat. lib.* 3. *cap.* 190.

12. GREGORIVS *cognomento Magnus, ex Monacho Pontifex Romanus* 66. *efficitur, & ſe ſuóſque Succeſſores* Seruos Seruorum Dei, *deinceps appellari inſtituit. Ceremoniis plus quàm Iudaicis mirum in modum, quia Monachus fuerat, Eccleſiam ac Religionem Chriſtianam, præ cæteris omnibus onerauit: vir alioqui doctus & bonus. Moritur* 4. *Idus Martij anno Chriſti* 604. *Quia ſcholas hic Pontifex plurimùm ornauit & auxit, habitus eſt Patronus Scholaſticorum. Indéque factum eſt, vt in hoc ipſius feſto die certis cantilenis ad ſcholam vocati ſint olim, & adhuc vocentur pueri pluribus in locis, ſubornato Epiſcopo, ſub S. Gregorij Perſona, cum adiunctis ſatellitibus ſacri ordinis. Addi quóque ſolent dona quibus inuitentur ad ſcholarum amorem pueri. Manauit hic mos ad Chriſtianos ab Ethnicis. In Quinquatriis enim, quæ Romani ſolenniter celebrarunt* 20. *Martij, Præceptores & Diſcipuli feriati ſunt. Et Diſcipuli quidem Minerualia ſiue* δίδακτρα *perſoluerunt Præceptoribus: Præceptores verò Diſcipulis ſpicas diſtribuerunt, vndè illud eſt Horatij:*

[*Gregorius patronus ſtudioſorum: & ritus huius diei.*]

Cruſtula blanda dant Præceptores pueris.

Conciones prætereà in hoc Feſto habitæ ſunt à Magiſtris de Pallade, & vero eius cultu: vtpote à qua ſola omnis ſapientia & doctrina petenda eſſet. Ex quo Ouidius dixit:

Qui benè placarit Pallada doctus erit.

Gregorius quartus autem poſt obitum Gregorij Magni annis circiter 150. *corpus eius tranſtulit ante nouellum ſecretarium conſtructis abſidibus, & ſub altari ſui nominis collocauit, & in honorem eius anniuerſariam ſolennitatem inſtituit, in qua pallium & phylacteria, cum baltheo eius oſculantur. Surius tomo* 2. *de Vitis Sanctorum.*

[*Gregorij M. feſti author.*]

13. EVPHRASIA *nobiliſſima Virgo Conſtantinopolitana fuit: quum pater eam infantulam adhuc deſpondere viro vellet, cum matre*

auffugit in Ægyptum, vbi monaſtica vita deſiderio capta, Monialis efficitur in cœnobio, in quo 130. *Virgines erant: tandem ibi mortua eſt 3. Idus Mart. anno* 720. *Pet. de Nat. lib.* 3. *cap.* 197.

MACEDONIVS *Presbyter Nicomedia in ignem conſectus 3. Idus Mart. martyrio coronatur. Pet. de Nat. lib.* 3. *cap.* 198.

14. De Dominica LÆTARE, quæ etiam Dominica de ROSA: item de PANIBVS dicitur, vbi & de Aureæ ROSÆ Conſecratione.

D*ominica quarta Quadrageſima* Lætare *dicitur, primò, propter Introitum, qui in ea cantatur, & incipit,* Lætare Hieruſalem. *Secundò, quòd omnia quæ in officio huius diei peraguntur, læta ſunt. Tertiò propter* Roſam auream *quam Pontifex Romanus hac die ad Eccleſiam pergens, & ab eadem rediens, manu in conſpectu populi fert: vt nimirùm populo aſpectu huius Roſæ in mediana Quadrageſima ſolatium detur, ne propter Quadrageſimalis obſeruantiæ aſperitatem, ſub continuo labore deficiat, ſicut Innocentius tertius Serm.* 1. *huius Dominicæ indicat, & Durandus lib.* 6. *cap.* 53. *Hinc &* Dominica de Roſa, *Germanicè* Der Roſentag / *appellatur. Dicitur etiam* Dominica de Panibus, *vt Iacobus de Varagine Serm.* 1. *huius diei teſtatur. ob eandem cauſam, nimirùm vt populus miraculo illo de quinque panibus, quod hoc die legitur in Eccleſia & explicatur, ſpiritualiter recreetur, ſicut ſaturati ſunt panibus illis corporaliter* 5000. *homines.*

Roſa aurea quibus rebus conſtet, & eius conſecratio.

Roſa autem iſta tribus rebus conſtat, Auro, Muſco & Balſamo. Et his ceremoniis in baſilica Sanctæ Crucis in Hieruſalem benedicitur ac conſecratur. Pontifex indutus amictu, alba, cingulo, ſtola pluuiali & mitra, accedit ad altare, ſuper quo duo ſunt candelabra, & depoſita mitra dicit: Adiutorium noſtrum in nomine Domini. Reſp. Qui fecit cœlum & terram. Verſ. Dominus vobiſcum Reſp. Et cum ſpiritu tuo. Oremus: Deus cuius verbo & potentia facta ſunt omnia, & cuius nutu vniuerſa diriguntur: qui eſt lætitia & gaudium omnium Fidelium: Maieſtatem tuam ſuppliciter exoramus, vt hanc roſam odore viſúque gratiſſimam, quam hodierna die in ſignum ſpiritualis lætitiæ in manibus geſtamus, bene † dicere ſancti†ficare tua pietate digneris, vt plebs tibi dicata ex iugo Babylonicæ captiuitatis educta, per Vnigeniti Filij tui gratiam, qui eſt gloria & exultatio plebis Iſrael illius Hieruſalem, quæ ſurſum eſt Mater noſtra, ſynceris cordibus gaudium repræſentet, & quia ad honorem nominis tui Eccleſia tua hoc ſigno hodiè exultat & gaudet: tu ei Domine verum & perfectum gaudium largiaris, & deuotionem eius accipiens peccata dimittas, fide repleas, indulgentiâ foueas, miſericordiâ protegas, aduerſa deſtruas, proſpera cuncta concedas: quatenus per fructum boni operis in odorem vnguentorum illius floris tranſeat, qui de radice Ieſſe productus, flos campi & lilium conuallium myſticè prædicatur: cum quo in ſuperna gloria cum Sanctis omnibus ſine fine lætetur. Qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus Sancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Finita hac oratione, inungit eum balſamo Roſam auream, quæ eſt in ipſo ramuſculo, & ſuperimponit muſcum tritum, quæ per Sacriſtam ei miniſtrantur, & imponit incenſum in thuribulo more conſueto, & demùm aſpergit Roſam aqua benedicta, & adolet incenſo. Interim Clericus cameræ Apoſtolicæ ſuſtinet Roſam, quam deinde dat ad manus Diaconi Cardinalis à dexteris, & ille ad manus Pontificis, qui manu ſiniſtrâ Roſam geſtans, & dextrâ benedicens progreditur ad capellam, & Diaconi Cardinales hinc inde eleuant fimbrias pluuialis: cùm peruenerit ad faldiſtorium, dat Roſam Diacono benedicto, qui eam Clerico cameræ tradit, & ille eam ſuper altare ponit.

Roſa aurea donatur alicui à Papa.

Finita Miſſa, Pontifex facta oratione ante altare, recipit Roſam, & eam defert ad cameram ſuam. Ibi illam dono dat magno alicui & Potenti Principi, qui præſens eſt in curia. Vocatur ille ad pedes Pontificis, qui genua flectenti dat Roſam, dicens: Accipe Roſam de manibus noſtris, qui licet immeriti locum Dei in terris tenemus. per quam deſignatur gaudium vtriuſque Hieruſalem, triumphantis ſcilicet & militantis Eccleſiæ, per quam omnibus Chriſti Fidelibus manifeſtatur flos ipſe ſpecioſiſſimus, qui eſt gaudium & corona Sanctorum omnium, ſuſcipe hanc tu dilectiſſime Fili, qui ſecundùm ſeculum Nobilis, Potens, ac multa Virtute præditus es, vt amplius omni virtute in Chriſto Domino nobiliteris, tanquam Roſa plantata ſuper riuos aquarum multarum, quam gratiam ex ſua vberanti clementia tibi concedere dignetur, qui eſt trinus & vnus in ſecula ſeculorum, Amen. In nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti, Amen. Hoc aliquando in capella factum fuit finita Miſſa. Ille cui Roſa data eſt, poſtquam manum & pedem Pontificis oſculatus eſt, eique pro tempore gratias egit, cùm Papa in camera veſtes & ſacras depoſuerit, ipſe Roſam manu geſtans deducitur vſque ad domum ſuam à Collegio Cardinalium, medius inter duos antiquiores Diaconos, poſt omnes alios Cardinales: circa illum ſunt pedites curſores Romanæ curiæ cum ſuis baculis, qui ſolent illa die ſtrenas, ab eo qui Roſam habet, accipere: ſicut legitur libro primo Ceremon. Roman. Eccleſiæ.

Sin minus eſſet tunc in curia Rom. Princeps tanto munere dignus, mittitur hæc Roſa in alias Prouincias & Regna, Regi aut Principi alicui, vt

hac

hac ratione eos faciliùs in officio obedientiæ contineant, eóſque ſibi in perpetuum hoc præclaro, & tanquam de cœlo lapſo munere obſtringant. Hinc in Sleidani libro primo & quarta Comment. legimus, Leonem X. Fridericum Saxoniæ Principem per Carolum Miltitium, & per alium quendam Henricum Angliæ Regem hac Roſa donaſſe. Solet autem Pontifex ante vel poſt Miſſam vocare Cardinales ad circulum in camera ſua, vel vbi placuerit ei, & cum his deliberare, cui danda vel mittenda ſit.

Roſæ conſecrationis author. *Hanc verò conſecrationem ſeu benedictionem Roſæ huius inuentum & inſtitutum Vrbani V. qui Pontificatum anno 1370. tenuit, quidam eſſe volunt: quod falſum eſt, meminit enim ritus ſeu ceremoniæ huius Innocentius III. qui annis 170. ante hunc Vrbanum vixit.*

Ritus alij in Dominica Lætare. *Aliquibus etiam in locis hoc die mortem expellunt. Laruam enim ſeu imaginem mortis de ſtramine aut ſimili materia faciunt, quam poſteà in aquas proiiciunt & ſubmergunt, ad ſignificandum veterem hominem eſſe mortificandum, & peccatis reſiſtendum, per quæ mors introiuit in mundum ſicut Meffreth Sermone primo in Dominica Lætare refert. Meminit etiam huius conſuetudinis Matthæus Dreſſerus in libello ſuo de Feſtis, vbi indicat, in vrbe Miſna pueros puellaſque hac Dominica circumferre ex ramuſculis abiegnis confectam perticam, addita mentíſque aliis ornatam: ac oſtiatim canendo memoriam expulſæ mortis renouare, vt nummos colligant. Exiſtimat autem hunc morem à Polonis & Sileſiis manaſſe, ſed incertum qua imitatione: hos enim eodem die geſtare teſtatur ſimulachra ſpectris ſimilia, eáque tandem in cœnum proiicere atque comburere. Hac conſuetudine ait repetere eos memoria hiſtoriam confractorum & eiectorum idolorum per Poloniam & Sileſiam anno Chriſti 966. regnante Mieslao, ſub quo ab idolomania Ethnica ad verum Dei cultum vtráque gens conuerſa eſt.*

15. Longini fabula. DE LONGINO *Vincentius libro ſeptimo, capite 47. Petrus de Natalibus libro tertio, cap. 201. Iacobus de Voragine Legenda 47. longam & fabuloſam texunt hiſtoriam: quòd Miles ille fuerit, qui lanceâ Chriſto aperuit latus in cruce, ſed quum vidiſſet miracula quæ facta ſunt in morte Chriſti, in primis autem quod ſanguine ex latere Domini fluente oculi eius caligantes ſanati eſſent, conuerſum eſſe, & in Cæſarea Cappadociæ 38. annis Monachum egiſſe, & tandem ab Octonio Præſide, quòd Diis Ethnicis ſacrificare nollet, interfectum eſſe: & eidem excæcato, ſed ad cadauer Longini pœnitentiam agenti, viſum ſuis precibus ad Deum reſtituiſſe. Hæc verò non ſolùm ſuperſtitioſa, ſed etiam idololatrica, & ab his temporibus alieniſſima ſunt: quemadmodum & illud, quòd ſanguinem, qui fluxit è latere Chriſti, collegiſſe in vas & ſecum ſepeliri curaſſe dicitur quique inuentus tandem Mantuæ hodiè monſtratur. Sic enim Mantuanus in Faſtis:*

Secula poſt aliquot tua ſunt tranſlata per vndas
Corpora in Italiam, Chriſti cum ſanguine Sacro
Ad Crucis excelſa quondam veſtigia lecto,
Atque in vaſe breui tecum poſt fata ſepulto.
Vltima diuino ſedes tibi Mantua nutu
Hoſpitiúmque fuit.

Colitur in Romana Eccleſia Idibus Mart. in Græcia verò 17. Cal. Nouem. Sic enim Mantuanus lib. Faſtorum:

Sunt qui Cappadocem, ſunt qui teſtantur Iſaurum
Te armorum Longine decus Tu bella gerebas
Tempore quo nobis proles Diuina ſalutem
Attulit: ipſe ſuas Mauors tibi dedicat Idus.
Octobris verò decimum tibi Græcia ſextum
Thure diem celebrat, multóque illuminat igne.

HERIBERTVS *Epiſcopus Colonienſis, vir ſuperſtitioſus, anno Chriſti 1020. 17. Calend. April. deceſſit ex hac vita. Chronicon Hirſaug. & Herm. Contractus.* 16.

GERTRVDIS, *Virgo Niuelenſis, monaſterium Virginum in patria extruxit, eique præfuit: mortua eſt anno Conſtantis Imp. XXI. 16. Cal. Aprilis. Pet. de Natal. lib. 3. cap. 205.* 17.

PATRITIVS *in Britannia Nobiliſſimis ortus parentibus, & in Sacris Literis probè inſtitutus, Romam veniens in Hiberniam inde à Pontifice Rom mittitur, quam totam inſulam ad ſinceriorem Chriſti Religionem conuertit. Vincentius & alij pro more nugantur, quòd in cuiuſdam montis cacumine quadraginta diebus & noctibus, vt alter Helias, ieiunarit: Euangelij textum & baculum in quadam viſione à Chriſto acceperit: profana Deorum templa deſtruxerit: ſigna pietatis erexerit: Eccleſias innumeras fundauerit: verbi Miniſtros ordinauerit: infirmos ſanauerit: obſeſſos liberauerit: ſexaginta mortuos ſuſcitauerit: hominum 12000. baptizauerit: inter quos fuerint ſeptem Reges. Huius etiam precibus aſcribit Petrus de Natalibus lib. 3. cap. 204. quòd nullum venenatum animal eam inſulam infeſtet, imò ligna & coria iſtius regionis contraria ſint veneno. Horum omnium fides ſit penes authores. Tribuunt etiam iſti Vincentius, Petrus de Nat. & ſimilis farinæ Scriptores, ementiti Purgatorij inuentionem, idque Chriſtum ei monſtraſſe ſcribunt. Verùm hoc, vt cum veritate diſcrepans, refellit Balæus Cent. 1. cap. 44. & alteri multò iuniori, Monachorum Abbati, ſed eiuſdem nominis, aſcribit, quem vixiſſe ait circa annos 850. Glaſconiaque ſepultum eſſe. Illum verò mortuum eſſe 15. Cal. April. anno 491. ætatis ſuæ 122. Beda lib. 2. tom. 3. Sigebertus & Balæus referunt.* 18. Patricij Purgatorium.

19. IOSEPH *Putatiuus Chriſti Pater natus fuit patre Iacob, ex familia Dauid, Matth. 1. Viduum eum fuiſſe, ac plures habuiſſe liberos, antequam Maria ei deſponſaretur, & quadam alia miracula ſa fabulamque reſipiſentia, protenangelium Iacobi narrat. In Euangeliſtis autem ea de re nihil extat. Ex Euangelica hiſtoria conſtat, eum Fabrum fuiſſe lignarium: talem enim ſignificat τέκτων, qua vtitur Marcus cap. 6. Hilarius tamen in Matth. cap. 14. ſentire videtur, quòd Ioſeph fuerit Faber ferrarius: ſic enim inquit:* Planè hic Fabri erat Filius, ferrum igne vincentis, omnem ſeculi virtutem iudicio decoquentis, maſſámque formantis in omne opus vtilitatis humanæ. *Quanto tempore vixerit, vel vbi, aut quomodo humanitatis debitum exolucrit, expreſſum non habemus. Petrus de Natal. lib. 3. cap. 209. indicat, ſe in quodam antiquiſſimo Calendorio, ex cuius initio colligere potuerit, quòd ex vetuſtis Euſebij Caſarienſis exemplaribus deſumptum fuerit, ſcriptum reperiſſe Feſtum Ioſephi Sponſi Domina noſtra 14 Cal. April. Fieri autem poteſt, vt hoc die obierit, Feſtum verò eius inſtituit, & Veterum Solennitatibus adiunxit demùm circa annos 1480. Sixtus 4. vt teſtatur Panuinius in Appendice ad Platinam, & Balæus in eius vita. Rituum, quibus Feſtum eius celebratur, his verſibus Bap. Mantuanus in Faſtis meminit:*

Poſt decimam lux noua tua eſt: tuo templo Sacerdos
Velat, & ad numerum tibi tinnula verberat ara.
Verrit humum: legit areolis noua gramina tonſis:
Et poſtes vernare facit, frondere columnas.
Albentes ſplendere aras, redolere ſacellum,
Thura cremat, lentáque ſuper myrrham inſriat igni.

Roma & alibi hoc die Fabrorum ſunt feria.

20. CVTHBERTVS *qui aliàs* Gubertus *&* Gunibertus *appellatur, ex Hibernienſium ſtupro & in Hibernia natus, à matre Romam peregrinante Adoleſcens in Britannia relinquitur. Mailroſa in monaſterio profanis literis inſtructus, Baiſilo Abbati mortuo ſucceſſit. Quo in munere externa ceremoniarum iura tam verbo quàm opere docuit, ac ſi Regnum Dei cum obſeruatione veniret. Fœmineum genus adeò odit, vt decretum fecerit, ne qua mulier in ſuum intraret monaſterium. Et tamen nihilominus familiariſſimas habuit Ebbam, Elfredam & Veſcam Abbatiſſas, cum Veſtalibus ſuis. Exinde ad Anachoreticam vitam ſe contulit, & ſelecta loco in magna vaſtitate, eò ſeceſſit ſolus, & per multos annos ibi duris exercitiis ſeſe macerauit, vano opinione de cultu Dei faſcinatus. In Synodo tandem communi Antiſtitum decreto ex ſolitudine reuocatus eſt, & Haguſtodenſis Eccleſia Epiſcopus creatus. Functus autem iſto munere per biennium vitam cum morte commutauit, anno Chriſti 687. 13. Cal. Aprilis. Balæus Cent. 1. cap. 81. & Petr. de Natal. lib. 3. cap. 212.*

BENEDICTVS *Nurſinus in Vmbria Italia natus, tumultuum & bellorum, qua Iuſtiniani Imp. temporibus exorta fuerant, pertæſus, in ſolitudinem abiit, in qua perdiu verſatus, ſe demum Sublaqueum contulit. Ibi quum à multitudine ob Sanctitatis famam frequenter adiretur, poſtremò Caſſinum, in ea regione peruetuſtum oppidum, in quo phanum & ara Apollinis extabat, venit, ibique cœnobium condidit, & ſparſas hinc inde per Italiam Monachos in id quaſi in vnum contraxit, & monachatum in Occidente inſtituit, anno Domini 530. vt refert Balæus ex Paleonydoro. Volateranus lib. 21. Polydorus lib. 7. de Inuent. cap. 2. Gregorius M. Dialog. lib. 2. cap. 1. & 2. Moritur anno Domini 542. Martij 21. die, quo & memoria eius celebratur. Sic enim Mantuanus in Faſtis:* 21.

Sacra cucullato Martis vigeſima Patri
Prima dies oritur, &c.

Ac oportuit Caſſinenſes Monachos ſui Abbatis Benedicti, quemadmodum Mauri & Scholaſtica Feſta, vt Natalem Domini celebrare, ex inſtitutione Zacharia Papa circa annum Domini ſexcenteſimo quadrageſimo ſecundo.

CONSTANTINVS *Max. ob virtutem ſuam, à Gentilibus in numerum Deorum relatus, à Chriſtiana quáque Eccleſia in Sanctorum Catalogo receptus fuit: diéſque vigeſimus hic primus menſis Martij in ipſius nominis honorem celebrari cœpit. Nam ei, magna ipſius laude, maiore etiam omnium mortalium admiratione contigit, vt duarum inter ſe plurimum aduerſantium religionum Populi atque Eccleſia, ipſum ad tantum, adeóque rarum honoris culmen reciperent: id quod nulli antea vnquam contigiſſe viſum fuerat. Fulgoſus lib. 8. cap. 16. Alex. lib. 6. cap. 4. Alij tamen ad diem 22. huius menſis referunt.*

APHRODISIVS *Ægypti Præfectus fuiſſe dicitur, eo tempore, quo Maria cum puero Ieſu in Ægyptum fugit. Conuerſus ad Religionem Chriſtianam, Bituricenſis Epiſcopus creatur, moritúrque 11. Cal. April. ſi verum eſt, quod Pet. de Natal. lib. 3. cap. 218. refert.* 22.

VICTORIANVS *Adrumeti Vir Nobilis, à quodam Proconſule Carthaginenſi, homine ſæuiſſima, quòd idolis ethnicis ſacrificare nollet, captus, primò bonis ſuis ſpoliatur, deinde inauditis tormentorum generibus excruciatur & necatur 10. Cal. April. Pet. de Nat. ex Affricano lib. 3. cap. 219.* 23.

PIGMENIVS *Presbyter Romanus & Præceptor Iuliani Imp. Apoſtata, pro Chriſti fide à Diſcipulo Iuliano, quòd corpora Martyrum ſepeliret, primò in exilium mittitur: inde verò* 24.

Romam

Romam reuertens, in Tyberim ab eodem ſubmerſus eſt 9. Cal. April. Vincentius lib. 14. cap. 35. & 38. Pet. de Natal. lib. 3. cap. 223.

DE ANNVNCIATIONIS B. Mariæ Feſto.

Feſtum hoc olim non tam in Mariæ, quàm Chriſti honorem celebratum.

FEſtum hoc à Pontificiis celebratur hodie in ſolius B. Virginis Mariæ honorem, & memoriam eius, quod conceptio Filij Dei iuxta carnem Mariæ annunciata ab Angelo Gabriele fuit. Athanaſius, qui floruit circa annos Domini 340. primus de Feſto hoc quædam retulit, in enarratione Euangelij de Sancta Deipara. Sed, vt ex illius verbis apparet, non tam in honorem Mariæ, quàm Chriſti Domini celebratum olim fuit: imò huius potius, quàm illius Feſtum fuit. Sic enim Athanaſius, Feſtum hoc, *inquit,* vnum eſt ex Dominicis, atque adeò primarium, & prorsùs venerandum, vtpote quod pro ordine & digeſtione rerum quæ in Euangelio de Chriſto prædicantur, Sacroſanctum habeatur, quippe in quo de filij è cœlis deſcenſu agatur. *Quæ verba ſatis indicant, in hoc Feſto de Chriſto præcipuè, eiúſque deſcenſu in terram tractatum eſſe, nihil de B. Maria, quod poſterioribus demùm ſeculis fieri cœpit. Vnde etiam habetur eadem præfatio in Natali Domini, quæ in eiuſdem Annuntiatione, vt teſtatur Ioan. Beleth in Ration. cap. 146. & Durandus in ſuo Ration. lib. 7. cap. 9. Ipſe quóque Eccius hoc non diſſimulat, quando tom. 3. homil. 6. de Annuntiatione Mariæ inquit:* Quamuis hoc Feſtum appellationem habeat à Virgine Maria ſumptam, tamen peculiarites Feſtum Chriſti, & totius humanæ naturæ continet. Verbum enim Dei Patris æternum hodie caro factum eſt, & humana eius natura ſuper omnes exaltata eſt choros Angelorum, dum in vnitate perſonæ vnita eſt Filio Dei, &c. *In vetuſtioribus etiam Legendis & Sermonibus de hoc Feſto, non habetur titulus* Feſtum Annunciationis Mariæ, *ſicut hodie, ſed* Feſtum Annunciationis Dominicæ.

Feſtum hoc quando celebrandum.

Factam autem hanc Annunciationem ab Angelo 8. Cal. April. Pet. de Natal. lib. 3. cap. 225. ſcribit quidem, ſed ſine Authore: vnde etiam hoc Feſtum eo die celebrari ſolet hodiè. In Concilio autem Toletano 10. anno 659. ſecundùm Panuinium, habito præcipitur Can. 1. vt octauo die ante Natalem Domini celebretur. Sic enim habent verba Canonis: Quoniam die quo inuenitur Angelus Virginis Verbi conceptum & nuntiaſſe verbis, & indidiſſe miraculis, eadem die Feſtiuitas non poteſt celebrari condignè, quòd interdum Quadrageſima vel Paſchale Feſtum videatur incumbere, in quibus nihil de Sanctorum Solennitatibus, ſicut ex antiquitate regulari cautum eſt, conuenit celebrari: cùm ſecundùm ipſam Incarnationem Verbi non conueniat tunc celebritatibus prædicari, quando conſtat ipſum Verbum poſt mortem carnis gloria Reſurrectionem attolli. Ideò ſpeciali conſtitutione ſancitur, vt ante octauum diem quo natus eſt Dominus, Genitricis quóque eius habeatur celeberrimus & præclarus. Ex pari enim honore conſtat, vt ſicut Natiuitatem Filij ſequentium dierum inſequitur dignitas, ita Feſtiuitatem Matris tot dierum ſequatur Solennitas. Nam quod Feſtum Matris eſt niſi Incarnatio Verbi? Cuius feſtum ita debet eſſe ſolenne, ſicut eſt & eiuſdem Natiuitatis Verbi. In multis itáque Eccleſiis à nobis & ſpatio remotis & terris hic mos agnoſcitur retineri. Solennitas itáque Dominicæ Matris die 15. Cal. Ianuarij omnimodè celebretur. Vndè ſimul intelligitur, ſenſim in abuſum & idololatricum cultum hoc Feſtum tranſlatum iam tum Concilij Toletani 10. tempore. Caranza in Epitome Conciliorum ad hunc Canonem annotat, hanc Feſtiuitatem in ſola Hiſpania celebrari: quod de tempore in Toletana Synodo definito intelligendum: alioquin non ſolùm ab Hiſpanis, ſed etiam ab aliis Chriſtianis celebratum iam aliquot ſeculis ante Caranzam fuit, verùm non 15. Cal. Calend. Ian. ſed 8. Cal. April. quo die per diuerſa temporum curricula Deus multa operatus dicitur: quæ his verſibus quidam perſtrinxit:

Salue Feſta dies quæ vulnera noſtra coërces.
Angelus eſt miſſus: eſt paſſus & in Cruce Chriſtus.
Eſt Adam factus, & eodem tempore lapſus.
Ob meritum decimæ cadit Abel Fratris ab enſe.
Offert Melchiſedech: Iſaac ſupponitur aris.
Eſt decollatus Chriſti Baptiſta Beatus.
Eſt Petrus erectus: Iacobus ſub Herode peremptus.
Corpora Sanctorum cum Chriſto multa reſurgunt
Latro per Chriſtum tam dulce ſuſcipit Amen:

vt Durandus in Rationali lib. 7. cap. 9. & Iacobus de Voragine Legenda 50. referunt.

Litania in hoc feſto cantanda.

Mentionem huius Feſti faciunt Platina & Balaus in vita Sergij primi, qui floruit circa annos 688. quem inſtituiſſe referunt, vt à S. Adriano quotannis per vrbem die Annuntiationis Mariæ ac Simeonis Litaniæ canterentur. Theophanes quóque & Damaſcenus hymnus hoc feſto cantandus inſtituerunt, qui apud Damaſcenum extant.

Quoties autem hoc Feſtum incurrit in ſeptimanam Paſſionis, aut in ſeptimanam in Albis, celebratur pridie Palmarum veteri conſuetudine.

Meſſ. eth fabuloſa narratio de hoc feſto.

Referam ad finem huius feſti ex Meſſieth narrationem, quæ extat Serm. 1. de Annuntiatione.

tione Mariæ, vt videat Lector nihil puduiſſe mendaciorum putidiſſimorum iſtiuſmodi homines. Narrat enim ex quodam libro trium Regum qui eiuſdem eris pretij cum ſuo Hortulo de Sanctis, Helenam Imperatricem fabricaſſe in Nazareth pulcherrimi operis templum, in quo camera fuerit, in qua Beata Virgo ea ipſa hora extiterit, qua Angelus conceptionem Dominó annuntiarit ei: in illa camera columnam lapideam fuiſſe ad quam Angelus ſteterit, & ſuam imaginem ei ſicut cera impreſſerit. Hoc ſignum diei Annuntiationis in columna permanſiſſe, quúmque Sol ante Occaſum id tetigiſſet, tunc horam fuiſſe illam ipſam, qua Angelus Mariam ſalutarit, & Domini conceptum annuntiarit. Non diu poſt certos Miniſtros deputatos in hac capella, qui, vbi Sol tetigiſſet hoc ſignum, in capella ſonitum campana dederint, ad quem homines in genua prociderint & Angelicam ſalutationem, quam Aue Maria vocant, recitarint. Hoc figmento vaniſſimo probare vult opinor, Salutationem angelicam ad campanæ pulſum antiquiſſimam eſſe conſuetudinem: quum, ipſis quóque Pontificiis teſtibus, à Ioanne 22. Papa circa annos demùm 1325. contra Ludouicum 4. Imp. Chriſtianiſſimum inſtituta ſit.

26. Castvlvs *in ipſo palatio Diocletiano Imp. Caium Epiſcopum Rom. Marcellianum & Marcum fratres, cum patre eorum Tranquillino, & aliis Chriſtianis fouens, quòd de ipſo ſuſpicio nulla eſſet, tandem comprehenditur, & in foueam conijcitur, ſuperiniecto magno arenæ aceruo, 7. Cal. April. Pet. de Not. lib. 3. cap. 231.*

27. Ioannes *Eremita anno 1. Theodoſij Imp. ſenioris vixit, habuitque cellam in eremo Thebaidis in rupe aſcenſu penè inacceſſibilis. Nunquam cum muliere, rarò etiam cum viris loquebatur, & ſolùm per feneſtellam. Cùm ita in ſolitudine manſiſſet ſua cella incluſus 70. annis, moritur tandem 7. Cal. April. Pet. de Not. lib. 4. cap. 6.*

28.

De Hebdomada Magna: vbi & de Dominica in Ramis Palmarvm.

Paſcha quid olim ſignificarit.

Vocabatur *antiquitùs* Pascha *non ſolùm ipſa dies Reſurrectionis Domini, ſed etiam totum illud tempus, quod eſt à Dominica in Ramis Palmarum, vt vocant vſque ad Octauam Paſchæ, ſicuti Durandus indicat in Ration. lib. 7. cap. 1.*

Hebdomada Paſchales ſeſtiuæ.

Etſi autem hæ duæ ſeptimanæ, vna ante, & altera poſt Reſurrectionis Dominicæ diem ſtatim poſt Apoſtolorum tempora Solennes fuerunt, propter memoriam Paſſionis & Reſurrectionis Domini, ſicut ex vetuſtiſſimis Authoribus intelligitur, cœperunt tamen Conſtantini M. demùm edicto magis feſtiuæ eſſe. Nam Paulus Diaconus lib. 11. Rom. hiſt. narrat, Conſtantinum lege edixiſſe, duas has Paſchales hebdomadas ſine negotio cuiúſque operis celebrandas eſſe. In quam ſententiam etiam Nazianzenus ait Oratione 3. in Sanctum lauacrum: Nos Sanctum Paſcha in orationis domibus & ante Cœnam, & poſt Reſurrectionem peragimus.

Hebdomada Paſſionis & Magna.

Ignatius in Epiſtola ad Philadelphienos primam hanc Paſchatis ſeptimanam Hebdomadam Paſſionis *nominat. Chryſoſtomus autem homil. 30. in cap. 10. Geneſ.* Hebdomadam magnam *vocat, quòd magna quædam & ineffabilia bona piis ac fidelibus in ea contigerint, in illa enim ſolutum eſſe bellum diutinum extinctam eſſe Mortem, Maledictionem interemptam, Diaboli Tyrannidem ſolutam, Vaſa ipſius direpta, Deum hominibus reconciliatum, cœlum penetrabile factum, &c. Hanc autem Paſchatis priorem hebdomadam à Chryſoſtomo intelligi inde apparet, quòd ibidem ſcribit, ad finem Quadrageſimæ ventum, quum in* Magnam *hanc* Hebdomadam *peruenerint.*

Karrwochen. Karr quid.

Germani hanc ſeptimanam vocant die Karrwochen / *à vetuſto illo Germanico vocabulo* Karr / *quo mulctam ſeu pœnam pro delicto, vel potiùs Satiſfactionem pro pœna & mulcta nominarunt. Quando enim in foro iudiciali reus pro mulcta à iudice ſibi impoſita, læſo pro iniuria damnóue ſatisfacit dicimus,* Er hat ihm ein abtrag / Karr oder aber wandel gethan. *Ab hoc ciuili vſu poſtea Sacrificuli mulctas, quas pœnitentibus, pro ſatisfactione delictorum, impoſuerunt, etiam in Latina lingua Germanico vocabulo nominarunt* Carrinas. *Alij tamen ſcribunt* Carenam, *& à carendo deriuant. Eſt huius vocabuli frequens vſus apud Burkhardum Vuormat. Epiſcopum circa annum Domini 1020. lib. 9. & in vetuſtis Indulgentiarum Bullis. Fuit igitur* Carena *apud veteres in Eccleſia Ieiunium aliquot dierum in ſolo pane & aqua. Vocarunt ergò Hebdomadam hanc Germani* die Karrwochen / *quòd in ea pœnitentiam, hominibus à Sacerdote impoſitam, communiter omnes agerent ieiuniis, vigiliis, &c. pro peccatis admiſſis, quæ ſe Deo ſatisfacere poſſe falsò perſuaſum habebant. Poteſt tamen etiam pio ſenſu ſic vocari ſeptimana hæc: in ea ſiquidem pro mulcta, à iuſto iudice Deo humano generi impoſita, Filius Dei in cruce morte ſua ſatisfecit, nóſque ab æterna damnatione liberauit. Ob eaſdem cauſas quóque dies Dominicæ Paſſionis,* der Karrfreytag *appellatur.*

Carrina & carena quid.

Karrfreytag.

Paſchalis hebdomada prior religioſè celebrata.

Religioſiſſimè autem obſeruatam Paſchæ prioris ſeptimanam ex Tertulliano non obſcurè intelligitur, qui libro 2. ad vxorem ſic ſcribit: Quis ſolennibus Paſcha obnoctantem vxorem ſecurus ſuſtinebit? Idem quoque Epiphanius indicat lib. 3. tom. 1. hæreſi 75. In diebus, *inquit,* Paſchalibus apud nos fiunt Humidormitiones,

Caſtitates,

Caſtitates, Afflictiones, ſiccorum Eſus, Preces, Vigiliæ ac Ieiunia: vbi & Ieiunia hæc per ſex dies Paſchæ ab Apoſtolis inſtituta affirmat: *ſicut etiam Clemens Conſtituit. Apoſtolicarum lib.5.cap.19.& 20. Sed quis hoc credat quum nuſquam in Apoſtolorum ſcriptis reperiantur talia & multis probari poſſit hos Clementis libros ſuppoſititios eſſe? Porrò magna religione hanc ſeptimanam colendam, Matiſconenſis quoque Synodus 2.ca.2 præcipit:* Paſcha noſtrum, in quo ſummus Sacerdos & Pontifex pro noſtris delictis immolatus eſt, debemus omnes feſtiuiſſimè colere, & ſedulæ obſeruationis ſynceritate in omnibus venerari: vt illis Sanctiſſimis ſex Diebus, nullus ſeruile opus audeat facere: ſed omnes ſimul coaduonati, Hymnis Paſchalibus indulgentes, perſeuerationis noſtræ præſentiam quotidianis Sacrificiis oſtendamus, laudantes Creatorem & Regeneratorem noſtrum veſperè, manè, & meridie. *Chryſoſtomus etiam homil.30 in 10.cap.Geneſ. Hebdomadam hanc magnam Ieiuniis, Vigiliis, Pernoctationibus ſacru & Eleemoſynis decorandam, ſuos auditores monet. Meminit quoque Vigiliarum Paſcha Euſebius libro 6. cap. 9. in hiſtoria Narciſci Hieroſolymitani Epiſcopi, de quo indicat, quòd in Vigiliis Paſcha deficiente oleo, oratione impetrarit, vt aqua infuſa lampadibus, ad prabendam lucem facta fuerit idonea. Idem Author libro quarto de Vita Conſtãtini refert, Conſtantinum Paſchales has peruigilationes ornaſſe lampadibus, accendens per totam vrbem columnas ſeu moles cereorum. Vnde abſque dubio Cerei Paſchalis ritus emanauit ad Poſteros, & ad aliam poſtea ex hoc fonte ſuperſtitionem tranſlatus ſuit. Cæſarius etiam aliquot horum rituum meminit homil.18. Nam de praparatione ad hoc Feſtum ſic loquitur ad ſuos auditores:* In Paſchate caſtitatem, ſicut in Quadrageſima, ſeruate, abſtinentes ab Vxoribus, caſtitatis luce veſtiti, Eleemoſynis dealbati, Orationibus, Ieiuniis & Vigiliis veluti quibuſdam Margaritis cœleſtibus ornati, pacifici cum amicis & inimicis, vt poſſitis libera conſcientia ad altare Domini accedere. *Floruit circa annos Chriſti 670. Nicetas quoque lib. 3. refert, Iſacium Imp. circa annos Chriſti 1186. viduas eleemoſynis, pauperculas virgines dote & nuptiarum ſumptu hac hebdomada iuuaſſe.*

Cerei Paſchalis ritus vnde.

Libertas Chriſtianorum in his ritibus.

Obſeruandum eſt autem diligenter, hos ritus liberas habuiſſe obſeruationes: nam in Aliquibus Eccleſiis per totam hanc ſeptimanam obſeruati ſunt, vt modò indicauimus: ex Nazianzeni autem Oratione in S.Paſcha apparet, in aliquibus noctem eam ante diem Reſurrectionis, qui propriè Paſchatis eſt, tantùm peruigilem fuiſſe Chriſtianis, Luminibus vbique & publicè & priuatim accenſis. Et Ambroſius Serm. 60. In Paſchate, *inquit,* ieiunauimus Sabbatho, Vigilias celebrauimus, & Orationibus percunctantes inſtitimus. *De Ieiuniis autem Paſchalibus Irenaus luculenter teſtatur in Epiſtola ad Victorem Romanum Epiſcopum. cuius fragmentum extat apud Euſebium libro 5. cap. 26. quòd tempus eorum, ſine ſuperſtitioſis legibus, liberè ſeruatum ſit, & in forma Ieiunij huius magna ſuo tempore fuerit diuerſitas, & obſeruationes diſſimiles.* Quidam, *inquit,* vnum diem ante Paſcha ieiunant, quidam duos, alij verò plures dies, alij quadraginta, diurnas & nocturnas horas computantes pro die. *Idem etiam refert Nicephorus lib.12. cap. 34 Hac res poſteà in conſuetudinem abiit, & Ieiunium Quadrageſimale hinc natum eſt, quod hodiè pro articulo fidei obtruditur Eccleſia.*

Quadrageſimale ieiunium vnde.

Ritus in hac ſeptimana obſeruati vnde.

Sumpſerunt hi ritus fortaſſe originem ex Iudaeorum conſuetudine quadam, cuius meminit Ioannes Euangeliſta 11. cap. vbi dicit, multos aſcendiſſe ante Paſcha vt ſanctificarent ſeipſos: vnde conſtat, Iudaos ſolitos quibuſdam oblationibus ſeu ſacrificiis ante Paſcha ſeſe expiare. In huius locum fortè poſteà à Chriſtianis, Vigiliæ, Ieiunia & Similia ſunt inſtituta, ne Iudais irreligioſiores viderentur: de quo tamen lector iudicet.

Lectio paſſionis Dominicæ in ſeptimana Paſchali priore.

Durandus in Rationali lib.6.cap.69. indicat, *ſecundùm quemlibet Euangeliſtarum hac ſeptimana Paſſionem Domini legi, ex inſtitutione Alexandri I. Papa, eo ordine, quo ſcripſerint: nam die Dominica, qua dicitur in Ramis Palmarum, legi Paſſionem ſecundùm Matthaeum, qui primus ſcripſit: ſecunda vel tertia feria ſecundùm Marcum, qui ſecundus ſcripſit: quarta ſecundum Lucam: ſexta ſecundùm Iohannem, qui vltimus ſcripſit: Mediolanenſes autem olim Paſſionem non niſi ſecundùm Ioannem legiſſe, & in ſexta feria. Auguſtinus autem ſimpliciter Dominicæ Paſſionis memoriam quotannis celebratam refert, epiſt.118. ad Ianuarium. Et Chryſoſtomus homil.88. in Matth.tom.2.* Ne, *inquit,* Gentiles dicant præclara nos atque inſignia Chriſti facta prædicare, Opprobria verò & Paſſionem celare Sanctiſſimi Spiritus gratia ita diſpenſatum eſt, vt in Solennitate Maxima, cùm omnes vnà viri atque mulieres adeſſe poſſint iuxta diem Paſchæ, omnia hæc perlegantur.

Nota.

Non prætermittendum hoc loco, quod Crantzius lib.6.cap.46. Metrop. refert, quum apud Senonas Alexander 4. die Paraſceues ex inſtituto homonymi ſui inter officium legere iuſſiſſet Paſſionem Dominicam, horribiles factas fuiſſe tenebras: quùmque Lector perueniſſet ad hunc locum, Conſummatum eſt, *fulgur tam ſtupendum cecidiſſe, & tantùm fragorem intonuiſſe, vt Alexander dimiſſo altari, & Lectore omiſſa Paſſione,*

omnéſque

omnéſque Præſentes fuga ſibi conſuluerint. Nec mirum agebat enim tunc Pontifex in Francia, vt aduerſus Imperatorem, legitimum ſuum Magiſtratum, ſibi cæteras nationes conciliaret: ibidem. Voluit etiam Deus horrendis his tenebris, & ſtupendis fragoribus, fulminibúſque ſignificare, dignum eſſe Pontificem Romanum, cum ſuis aſſeclis, qui in exteriores tenebras eiicientur, & fulminibus in tartara profundiſſima deturbentur, quòd Sacrificium Filij ſui Ieſu Chriſti reſpuunt ac faſtidiant, quo ſolo tamen conſummata & impleta ſint promiſſiones, Typi in lege propoſiti & Prophetarum oracula, vnà cum omnibus his quæ ad ſalutem & Redemptionem noſtram neceſſaria erant, & noua Sacrificia, vt eſt Papiſtica Miſſa, Satisfactionéſque pro peccatis inſtituant.

Superſtitioſi ritus in prim. Paſchali hebdomade obſeruati. Etſi verò hæc, quæ hucúſque commemorauimus, ſuperſtitioſè ſatis ab aliquibus progreſſu temporis obſeruata ſint, ludum tamen iocúmque dixeris fuiſſe præ iis quæ poſteà ſequuta ſunt: quæ etiam, quia in genere hactenus de obſeruatione huius ſeptimanæ diximus, nunc in ſpecie referemus, enumerando dies eius Feſtos, quæq; in iis fieri ſint ſolita.

De Dominica in RAMIS PALMARVM.

Feſti huius nomina. Dominica proxima ante Paſcha diem, ſecundùm vulgi conſuetudinem, Paſcha floridum dicitur: Durand. Rat. lib. 7. cap. 1. Appellatur etiam Dominica in Ramis Palmarum. *Feſti huius antiquitas.* Caruit autem iſtis nominibus longo tempore. Vnde credibile eſt, ſequentibus aliquot ſeculis poſt natum Chriſtum, nomen cum ſuperſtitione incœpiſſe demùm. Mentio eius primùm fit circa annum Domini 455. Nam Dominicæ in Ramis Palmarum titulum, ſed eum planè nudum habet quædam homilia Maximi Taurinenſis, qui circa hæc tempora vixit: in qua illud tantùm ex Pſalmo 21. Deus Deus reſpice in me, &c. tractat: feſtiuè verbulo quidem meminit. Vnde etiam titulus ille non immeritò diu poſt additus iudicari debet. Meminit deinde eius Paulus Diaconus lib. 23. Rom. rerum circa annum 800. In Conſtitutione autem ea de Feſtis Caroli M. quæ extat lib. 1. cap. 158. nulla eius fit mentio prorſùs. Quocirca mirandum eſt, qua authoritate, imò qua audacia Polydorus Dominicam Palmarum, ſicut & alios dies Feſtos multos, qui diu poſt Apoſtolorum tempora demùm feſtiui habiti ſunt, ab Apoſtolis inſtitutos & ordinatos eſſe dicere auſit libro ſexto de Inuent. cap. octauo.

Ceremoniæ huius feſti. Appellatur autem hæc Dominica iſtis nominibus, propter Proceſſiones, quibus diem hunc Gregorium M. honoraſſe Balæus Cent. 1. & Valer. Anſelmus Ryd. referunt, & ſuperſtitioſam ceremoniam quæ in illa vtuntur. Eam eleganter his verſibus deſcribit Thomas Naogeorgus lib. 4. regni Papiſtici:

Hinc venit alma dies, qua Chriſtus creditur vrbem
Ingreſſus Solymam, dorſo geſtatus aſelli:
Tum ridenda iterum faciunt ſpectacla Papiſtæ,
Inſigni valdè pompa faciéque ſeuera.
Ligneum habent aſinum, & ſimulacbrum equitantis in illo
Ingens: at verò tabula conſiſtit aſellus:
Quatuor atque rotis trahitur, quem manè paratum
Ante fores templi ſtatuunt: populuſ venit omnis,
Arboreos portans ramos, ſalicéſque virenſes,
Quos tempeſtates contra, cœliq́ue fragorem
Adiurat Paſtor, multo grandíque precatu.
Mox querno ſeſe coram proſternit aſello,
Sacrificus longa quem virga percutit alter.
Poſtquam ſurrexit grandes de corte ſcholarum
Se duo proſternunt itidem mirabili amictu,
Cantúque abſurdo: qui vt ſurrexere, in aceruum
Protendunt equitem digitos, monſtrántque canentes:
Hunc eſſe illum, qui quondam venturus in orbem
Credentem Iſraël, à iure redemerit Orci,
Cuique viam ramis turba exornarit oliua.
His decantatis, ramos dehinc protinus omnes
Coniiciunt partim in ſimulachrum partim in aſellum,
Cuius & ante pedes magnus cumulatur aceruus.
Poſt hæc in templum trahitur, præeuntibus vectis,
Conſequitur populus, quamuis certamine magno
Quiſque legat iactas aſini ad veſtigia frondes:
Falsò etenim ſummis præſertim viribus illas
Contra hyemes pollere putant, & fulmina dira.
Impia nónne hæc ſunt? ita nónne Idola coluntur?
Vidi ego cordatos Reges, ſed ritibus iſtis
Imbutos, genibus flexis procumbere coram
Talibus Idolis, ſummumq; impendere cultum.
Eſt vbi nummati ciues, vulgóque verendi,
Non paucis redimunt nummis ſibi iura trahendi
Huc illuc aſini, atq; vtuntur heriliter illis,
Non permittentes alium contingere quenquam.
Quippe putant magnum ſe Chriſto impendere honorem,
Miréque acceptos illi, & permulta mereri.

Si

Si quis & hos aſinos putet , haud erraueris
herclè.
Talia cùm faciunt vncti , populúſque tribu-
tim
Illicò ſectantur pueri poſt prandia: certum
Dicitur aditu o pretium, damnúmque cauetur,
Aſſumuntq́, aſinum , & per vicos atque pla-
teas
Carmina cantantes quædam notiſſima ra-
ptant:
Quis nũmi à populo, vel panes dantur, & oua.
Prædæ huius partem ludi præſtare magiſtro
Coguntur mediam, ne exors ſit ſolus aſelli.

Fiunt autem hæc & ſimilia multa ab ipſis , non ſine infidelium ſcandalo maximo. Vnde de legatis Turcicis Craconiam venientibus referunt, cùm honoris gratia adhibiti eſſent pompæ huic in die Palmarum . & vidiſſent Sacerdotes ac Principes Viros flexis genibus procidere ante aſinum, qui circumducebatur, quòd eleuatis manibus in publica exclamarint : ô quanta impietas & dedecus eſt, Adorare Aſinum.

In hac Dominica quoque Imperatores Conſtantinopolitani tam militibus , quàm aliis in diuerſis conſtitutis officiis, numiſmata aurea , pro cuiúſque dignitate & officio, olim erogabant, hoc modo. Erat appoſita decem cubitorum longitudinis, ac quatuor longitudinis menſa , quæ numiſmata loculis congregata, prout cuique dabatur, numeris extrinſecus in loculis ſcriptis retinebat. Ingrediebantur denique ad Imperatorem non confusè, ſed ordinatim , ſecundùm vocantis vocem, qua ſcripta virorum nomina ſecundùm officij dignitatem recitabat. Quorum primus vocabatur Rector domus cui non in manibus, ſed in humeris ponebantur numiſmata cum ſcaramangis quatuor. Poſt hunc domeſtici , Aſcalona & de Longariſtis plou dicebantur : quorum alter militibus , nauigantibus præerat alter. Hi itaque paris numeri , quia dignitas par fuit , numiſmata & ſcaramanga ſuſcipientes , pro multitudine non iam in humeris portabant , ſed adiuuantibus aliis poſt ſe cum labore trahebant. Poſt hos admittebantur magiſtri numero 24. quibus erogabantur aureorum libræ, vnicuique ſecundùm eundem numerum 24. cum ſcaramangis duobus. Patritiorum deinde ordo hos ponè ſequebatur , & 12. numiſmatum libris, cum ſcaramanga vna donabatur. Turba poſt hos immenſa vocabatur , Protoſpatariorum , Spatariorum , Candidatorum , & id genus Clientum. Luithprandus lib.6.cap.5.

29. EVSTACHIVS (*quem Pet. de Natalibus & alij Euſtaſium nominant) Abbas fuit Luxouienſis Monaſterij , Diſcipulus Columbani , & ſexcentorum ferè monachorum Pater circa Mauritij & Phocæ Impp. tempora. Certamen ei fuit de ceremoniis & ſuperſtitioſis Benedictinorum monachorum , cum Agreſtino Aquileienſi & Apillino Genuenſi Epiſcopis. Ac conuocata eſt eam ob cauſam ſynodus à Lothario Francorum Rege in Matiſconenſi vrbe. Reprahendit autem Agreſtinus , quòd monachi Euſtachij cochleam lambentes , ſigno crucis ſignarent . & Miſſarum ſolennia multiplicatione Orationum & Collectarum celebrarent , capitiſque comam præciderent. Quæ omnia Euſtachius ſpiritualis rationibus defendit. Mortuus eſt autem 4. Cal. April. Liber de Vita eius, tomo 3. Beda , & Petrus de Natal. lib.4.cap.11.*

GVIDO *Abbas fuit Pompoſiani cœnobij Rauennæ , mortuúſque eſt Parmæ 3. Cal. April. anno 1046. Eius corpus primò Henrici III. Imp. iuſſu Veronæ in S. Zenonis Eccleſia repoſitum , deinde verò circa annos 1047. Spiram in Eccleſiam collegiatam tranſlatum fuit, quæ tunc à D. Ioanne Euangeliſta nomen habuit , ab hoc verò tempore Guidonis appellationem obtinuit. Surius.* 30.

BALBINA *filia fuit Quirini Tribuni Rom. quæ liberata ab Alexandro Papa à ſtruma , cum patre in Chriſtum credidit , moritúrque pridie Cal. April.* 31.

APRILIS.

FESTA ET MEMORIÆ SANCTORVM QVÆ menſe APRILI celebrantur à Chriſtianis.

De QVINTA FERIA Dominicæ in Ramis Palmarum, quæ etiam FESTORVM DOMINICÆ COENÆ dicitur. 1.

APVD *vetuſtiores Authores feſti* Feriæ quintæ, *ſeu* Cœnæ Domini *peculiaris mentio nulla fit, ſed comprahenſum fuit illud ſub ſex vel ſeptem illis Feſtis diebus, qui omnes antiquitus ea ratione celebrati ſunt, vt anteà oſtendimus, non vt ſequẽtibus ſeculis fieri cœpit Cùm verò illi omnes non vbique Feſti ampliùs haberentur, peculiaris Solennitas facta eſt hæc* Feria Quinta *huius ſeptimanæ. Polydorus ait , diem Cœnæ Dominicæ ab Apoſtolis inſtitutum , ſed id ſine omni authoritate ac ratione facit. Liber Pontificalis teſtatur, Leonem II. Papam (circa annos 682.) præcepiſſe , vt Feſtum Dominicæ Cœnæ in Aprili obſeruetur.* *Feſti huius origo.*

Duæ autem fortaſſe cauſæ fuerunt , ob quas poſterioribus temporibus dies hic reliquis hebdomadæ huius celebrior haberi cœpit , pluréſque ſubinde in eius obſeruatione ſuperſtitiones exortæ ſunt. Conſtitutio Sylueſtri Papæ , qua decreuit , quintum diem hebdomadæ per vniuerſum annum , vt diem Dominicum celebrandum, ſicut refert Antoninus lit.9.cap.1. §. 1. Deinde quòd Chriſtus hoc die Eccleſia ſuæ Cœnã *Cauſa huius feſti & ceremoniarum eius*

Sacram inſtituiſſe dicitur, vnde & nomen habet apud aliquot.

Feſtum hoc cur Capitulauium dicitur.

Vocatur etiam ab aliquibus Capitulauium *dies hic: quia tunc multis in locis capita infantum, qui vngendi ſunt, lauabantur, vt Durandus refert in Ration. lib. 6. cap. 76. Qui ritus ex veteris Eccleſiæ conſuetudine fortaſſe ortus eſt: nam ex Auguſtini epiſtola* 118. *apparet, moris iam ante ſua tempora fuiſſe, vt baptizandi hoc die lauacro aliquo mundarentur: cuius etiam aliquam ibi rationem reddit.*

Hohdonnerſtag. & Grünedonnerſtag.

Germani quidam, & præſertim Heluetij vocant den Hohendonnerſtag *quia inter omnes ferias quintas per annum nulla alia hac eſt ſolennior & celebrior. Vnde etiam Durandus in Ration. lib. 6. cap. 75. refert, Feſtum hoc omnia alia excellere, excepto Trinitatis Feſto. Alij nominant* den Grünendonnerſtag.

Superſtitiones huius feſti.

Etſi autem in Veteri Eccleſia hoc die Cœna tantùm Dominica celebrata ſit, & paucula quadam alia ceremoniæ obſeruata, progreſſu tamen temporis multa, varia & non diſsimulandæ ſuperſtitiones in ea exerceri cœperunt tanto ſtudio, ac ſi Religio Chriſtiana omnis in iis conſiſteret.
1. *Nam hoc die, & ſequentibus duobus vſque ad Paſcha, Campanas non pulſant, ad declarandam ſuam triſtitiam & mœrorem: dant tamen ſignum cum tabula. Durandi Ration. lib. 6. cap.*
2. *72. Deinde pœnitentes primò in Eccleſiam introducantur, qui initio ieiunij Quadrageſimalis de ea fuerant eiecti. Hoc Innocentius I. confirmauit epiſt. 1. ad Decentium, cap. 7. circa annos Chriſti* 410. De pœnitentibus, *inquit*, qui ſiue ex grauioribus commiſſis, ſiue ex leuioribus pœnitentiam gerunt, ſi nulla interuenìat ægritudo, quinta feria ante Paſcha eis remittendum Eccleſiæ Romanæ conſuetudo demonſtrat. Cæterùm de pondere æſtimando delictorum, Sacerdotis eſt iudicare, vt attendat ad confeſſionem pœnitentis, & ad fletus, atque lachrymas corrigentis: ac tunc iubere dimitti, cùm viderit congruam Satisfactionem. Sanè ſi quis in ægritudinem inciderit, atque vſque ad deſperationem deuenerit, ei eſt ante tempus Paſchæ relaxandum, ne de ſeculo abſque communione diſcedat. *De Conſecr.*
3. *diſt. 3. c. De pœnitentibus Baptizandi quoque hac die Symbolum fidei, quod didicerunt, vel Epiſcopo, vel Presbytero recitabant olim, ex conſtitutione Concilij Laodicenſis, c. 45. Idem etiam decretum fuit in Concilio Martini Bracharenſis, c. 49. diſt. 4. de Conſecrat. Et confirmatur in vniuerſali Concilio Conſtantinop. 6. in Trullo habi-*
4. *to. Et quia in Papatu duobus ſequentibus diebus, Paraſceue nimirum & Sabbatho Sancto, non conficitur corpus Chriſti, ideò Innocentius III. Papa ſtatuit, hac etiam die corpus Chriſti ſub ſpecie panis reſeruari, vt infirmi & irreligioſi, quibus eſt apud ipſos neceſſitas communicandi, habeant ipſum, & propter officium adimplendum Sanguis verò non ſeruatur ſub ſpecie Vini. Durandi Ration. libro ſexto, capite ſeptuageſimo quinto. Et Romanus Pontifex hodiè remota tabula Lateranenſis altaris, infra ipſum altare conficit Euchariſtiam & Sanguinem, & cum thuribulo incenſat illud: hoc facto repræſentans Summum Pontificem veteris Teſtamenti, qui ſemel in anno ingrediebatur in Sancta Sanctorum cum ſanguine, ſecum portans thuribulum viuis carbonibus plenum. Durandus ibidem. Tripertitum quoque oleum conſecratur, ſcilicet Oleum Infirmorum, Chriſmatis, & Sancti quod eſt Catechumenorum: Durandi Ration. libro 6.*
cap. 74. Et Fabianus quidem Papa ſtatuit, die 5.
Cœna Dominica ſingulis annis debere confici & conſecrari Chriſma, & vetus comburi.

Stulta æmulatio Chriſti in lauatione pedum Apoſt.

Hoc etiam die actionem illam, qua Chriſtus 6.
legitur Diſcipulis pedes lauiſſe, aliqua externa actione Pontifex Romanus ſtulta quadam æmulatione repræſentare conatur. Nam in quadam aula ſunt ordinati tredecim pauperes in albis veſtibus nouis à Pontifice ſibi datis, & ſedent in ſcamnis altis benèque ornatis: Credentia ornata eſt cum floribus & herbis odoriferis, vaſis cum aqua calida, & frigida, ac rebus aliis opportunis, videlicet peluibus tredecim cum totidem vaſis aqua calida implendis: item tredecim mappulis in alio bacilli. Item aurei Papales tredecim duplices, ſiue viginti ſex ſimplices, & totidem nummi argentei pro eleemoſyna pauperum. Nam Papa dat cuilibet pauperum vnum aureum duplicem, vel duos ſimplices, & totidem argenteos, & hi in aliquo vaſe diſponuntur, duo vaſa pro lauandis manibus Papæ cum ſuo mantili. Paratur quoque pulpitum cum ſuo pallio albo pro Euangelio, & liber Euangeliorum, ac aliud pulpitum pro cantoribus: duo candelabra cum luminaribus, thuribulum cum nauicella, & incenſo, quæ Acolithi, ſedes Pontificalis in plano, pluuiale rubrum, & ſimplex, & ſtola violacea pro Pontifice, & liber pro Oratione. Cum Papa peruenit ad hunc locum, exuit pluuiale precioſum, & induit ſimplex, & ſedet in ſede ſua cum ſimplici mitra. Tunc Acolithus cum thuribulo accedit, & miniſtrante primo Presbytero Cardinali, vel digniore alio poſt eum in eius abſentia, Papa imponit incenſum more conſueto, deinde Diaconus Cardinalis paratus Sacris Veſtibus, librum tenens ante pectus, ſtans ante Pontificem detecto & inclinato capite, petit benedictionem, dicens: Iube Domine benedicere. Deinde vadit ad pulpitum, poſt quod ſtat Subdiaconus Apoſtolicus, tunicella & aliis paramentis indutus, tenens librum more ſolito. Et Diaconus dicit, Dominus vobiſcum, ſignat, incen-

ſat

Digitized by Google

ſat & cantat Euangelium: quo finito Ceroferarij reuertuntur ad credentiam, & Clerici capellæ amouent pulpitum. Subdiaconus autem portat librum oſculandum Pontifici, & Diaconus qui Euangelium dixit, illo finito Papam incenſat: Cantores cantant, Mandatum nouum. Papa tunc ſurgit, extrahitur ei pluuiale, & portatur ex credentia linteum per Auditorem ſenatorem mittare auditare ipſum præcedente, quo Papa per Cardinales aſsiſtentes præcingitur, & præcinctus deſcendit, & genuflexus cum mitra ſimplici ante primum pauperem, aſsiſtentibus ſibi duobus Diaconis Cardinalibus, lauat ei pedem dextrum, quem Subdiaconus tunicella indutus à dextris Papæ genuflexus tenet. Vnus ex Cubicularijs (nam per ordinem veniunt vnus poſt alium cum pelui & aqua) ad ſiniſtram Papæ genuflexus, ſiniſtra ſua vas tenet, & dextra ex aquiminario aquam tepidam miſcet: lotum pedem Papa ſtatim manutergis, oſculatur. Theſaurarius, vel in eius abſentia vnus ex Clericis cameræ tenet peluim cum pecuniis, & alius ex Clericis vas cum mappulis, & cum Papa oſculatus eſt pedem, dat lauato mappulam cum qua eum exterſit, & aureum duplicem, vel duas ſimplices, cum tot argenteis. Idem facit ſucceſsiuè ſingulis & pro ſingulis portantur per alios Cubicularios ſingula vaſa. Lotis omnibus Papa reuertitur ad ſedem ſuam, ſedétque, & lauat manus ſuas, &c. ſicuti habetur lib. 2. Ceremoniarum Rom. Eccleſiæ. His peractis, Cardinales, Epiſcopos atque alios conuiuio excipit Papa, adeóque magnificè tractat, vt cum Priſcis illis Ethnicorum Pontificalibus, auguralibúſque epulis, de quibus Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 13. meritò comparandum eſſe videatur.

Eadem ceremonia vſitata eſt in multis quoque monaſteriis. Harum exemplum imitantur etiam nonnulli ſeculares Principes & Monarchæ. Sic Rex Galliæ hoc die mendicis 12. epulum lautum præbet, illorum pedes lauat, illis vnà cum Aulicis ſuis miniſtrat, primum ferculum ipſomet apponit, & ſingulis apophoreti loco dat veſtem.

Extant ritus huius veſtigia quædam in Veteri Eccleſia, vt ex epiſtola 119. D. Auguſtini ad Iannarium ſatis clarè intelligitur: in multis tamen Eccleſiis minimè hanc fuiſſe vſitatam obſeruationem idem expreſſe eo loco indicat. Voluit enim Chriſtus exemplo ſuo perpetuum humilitatis & charitatis ſtudium nobis commendare, non ſcenicum quendam, ne dicam ridiculum ludum in ſua Eccleſia inſtituere, quo Religio Chriſtiana Iudæis & Turcis ludibria & riſui exponeretur. Verùm leniculum hoc fortaſſe eſſet, niſi inſuper quóque in hac actione meritum Salutis conſtituerent, & ſimul Chriſtum ſua gloria ſpoliarent. Vbi enim Clerus Romanus, & Babilonicæ Meretricis amaſij bellis iniquis & minimè neceſſariis totum orbem turbauerunt, incendiis & rapinis omnia fœdarunt, & omnes propemodùm terræ angulos ſanguine Chriſtiano repleuerunt: tum ſe omni pietatis officio probè defunctos arbitrantur, ſi hac die ludum huiuſmodi inſtituant. Quaſi verò hoc tam leni officio immaniſsima flagitia & ſcelera, quæ contra charitatis & innocentiæ Chriſtianæ leges deſignarunt, expiari poſsint.

Linteum, quo Dominum in vltima cœna Apoſtolorum extersiſſe pedes nugantur, die Cœnæ Dominicæ oſtenditur à monachis Caſsini. Chron. Caſsinenſe lib. 2. cap. 34. 7

In Concilio Laodiceno 1. anno 368. celebrato, ca. 50 ſtatuitur, Ne in quinta feria vltimæ hebdomadæ ieiunium Quadrageſimæ ſoluatur, ſed vt per totos dies ieiunetur, & eſcis abſtinentiæ conuenientibus, id eſt aridioribus vtantur. Confirmatur in ſynodo Matiſconenſi 1. ca. 14. In Concilio autem Carthaginenſi 3. anno 397. habito, ca. 29. ſancitur, vt Fideles ſemper ieiuni, niſi in hac quinta feria, communicent, tunc enim cœnatos id facere poſſe. Vnde apparet, ieiunium feriæ huius in aliquibus Conciliis mandatum, in aliis verò ſolutum fuiſſe. 8.

Ieiuniū hoc die non ſol- uendum.

In Concilio Aurelian. 3. ca. 29. ſancitum fuit, Ne liceat Iudæis ab hoc die Cœnæ Dominicæ, vſque in ſecundam Sabbathi, hoc eſt toto quatriduo, in publicum prodire, & Chriſtianis vllo in loco miſceri. Idem præcipitur in Matiſconen. 1. ſynodo, habita circa annos 583. 9.

Nicolaus 1. Papa circa annos Chriſti 860, Gloria in excelſis Deo, ab Epiſcopis in Cœnæ Dominicæ Feſto ad Miſſam cantari mandauit. De Conſecr. diſt. 1. Trithemius de Scriptoribus illuſtribus. Durandus in Ration. lib. 6. cap. 75. hoc Bonifacio Papæ (ſed quotus is fuerit non indicat) tribuit: addit etiam ibi, hoc fieri ſaltem in iis Eccleſiis, in quibus Chriſma conficiatur. 10.

Sub veſpertinis einſdem diei precibus, duo Acolithi nigris induti caſulis, omnia altaria ſuis ſpoliant ornamentis, operiunt ea lineis nigris tegumentis, aufferunt coronas, velant imagines. Candelas etiam extinguunt, non tamen omnes ſimul, ſed ſucceſsiuè: & nonnulli quidem ſingulas poſt ſingula cantica extinguunt. In quibuſdam Eccleſiis cerea quadam manu extinguuntur. Candela autem quæ in medio eſt, non extinguitur, ſed in feneſtra vel arca accenſa ſeruatur occultè, vt candelæ rurſus inde accendi poſsint. Cranzius in Metrop. lib. 3. cap. 10. Durandus in Ration lib. 6. cap. 72. 11.

In pleriſque locis lauantur hoc die altaria vino & aqua, & ramis fricantur, præſertim ramis de ſauina. Duran. Ration. lib. 6. cap. 76. Hoc ex Gentiliſmo deſumptum videtur: apud 12.

Ethnicos enim Lauatio Matris Deûm *Feſtum erat, in quo aquis, adiuncta cineris frictione, ſordes Statuæ eius abluebantur. Arnobius lib. 7. contra gentes. In quibuſdam etiam locis pauimentum Eccleſiæ hoc die mundatur. Durandus ibidem.*

13. *Noctu tumultus excitatur in templis, quem ita deſcribit T. Naogeorgus lib. 4. Papiſtici regni.*

Noctibus inde tribus nocturna ad cantica ſurgunt
Malleolis ſumptis, ſaxiſue, aut fuſtibus, omnes.
Omnia vbi paulatim extinguit lumina Cuſtos,
Sacrificiq; altum rauca de gutture clamant.
Tum verò exoritur ſæuus cruduſq; tumultus:
Pulpita contundunt, & ſedes, ſcamna, cathedras,
A furiis dicas agitari, & pneumate triſti
Baſſaridum: multis claui figuntur ad ipſas
Sedes, nonnulli lapidum exanimatur ab ictu.
Aſt alij plagas referunt, aut vulnera, caſi
Fuſtibus. His facta paſſant ſeruire tenebra.
Omnium & æqualis funeſti inſania ritus.
Impius hinc probris multis laceratur Iudas,
Et Maria è tenebris puerorum voce citatur,
Vt ſit propitia, & vitiis medeatur, & omni
Noxæ: conueniunt hæc feſto ſcilicet illi.
Luminibus poſt hæc accenſis, in cruce fixum
Idolum circumfertur: pendétque lucerna
Illius è collo, turba quo nempe ſequenti
Monſtret iter. Nonne hæc ſunt ludicra mira Papatus?

Ludus hic aduentum Iudæ, & tumultum cohortis, quam cum gladiis & fuſtibus Iudas ad capiendum Chriſtum noctu adduxit, repræſentare debet. Durand. Ration. libro 6. cap. 72. Ita apud Iudæos menſe Adar legitur hiſtoria Heſteræ, in qua Amani quoties fit mentio, in ſynagogis pugnis & malleis pulſant ſcamna, Antonia Margarita baptizata Iudæa teſte in libro de Ceremoniis Iudæorum.

Hvgonis *Epiſcopi Gratianopolitani hac etiam die celebratur memoria, Ordinis Carthuſienſis Auctoris & Propagatoris ſtrenui. Vincentius eum à caſtitate, orationibus, veritate, dilectione, humilitate, eleemoſynis, profuſis lachrymis, contemplatione, tollerantia, iuſtitia prudentia & temperantia magnificè commendat: ſi tamen ad Sacræ Scripturæ regulam eu examinaueris, videbis hunc ouillam pellem pro ſe ferre, hypocritam autem ſuperſtitioſiſſimum tegere. Gratianopoli aliquoties Honorium & Innocentium de dimiſſione ſollicitauit, ſed quia ipſis viſus fuit Propugnator Antichriſti acerrimus, impetrare non potuit. Vincentius libro 27. cap. 8. & 12. Obiit anno* 1132. *Calend. April. Chron. Hirſaug.*

De Sexta Feria poſt Dominicam in Ramis, quæ Parasceve etiam dicitur. 2.

Parasceue & feria ſexta non inuicem conuertuntur. Paraſceue quid.

S*Extum diem ſeptimanæ* ἑβδομάδος παρασκευὴν *Iudæi appellarunt. Non tamen Paraſceue & feria ſexta conuertuntur inuicem, vt omnis Paraſceue ſit feria ſexta, licet omnis feria ſexta ſit Paraſceue: nam Paraſceue generalius eſt, non enim ſignificat ſolùm feriam ſextam hebdomadæ in qua præparantur à Iudæis ea quæ ſunt neceſſaria pro Sabbatho ritè celebrando: ſed interdum etiam ſignificat vigiliam ſiue profeſtum cuiuſcunque alterius Feſti ſolennis, in quo ab omni opere ſeruili quieſcendum eſt. Nihil enim aliud ſignificat, ſi etymon vocis expendas, quam diem præparationis,* ἀπὸ τοῦ παρασκευάζειν, *quia in ea præparantur, quæ pro celebritate cuiuscunque Feſti ſunt neceſſaria, in quamcunque feriam Feſtum inciderit: vnde Paraſceue & Sabbathum correlatiua ſunt. Chriſtiani verò progreſſu temporis hoc nomen, quod eſt commune cuilibet ſextæ feriæ, ei quæ eſt proxima ante Paſcha ſextæ feriæ dicarunt, Durando teſte libro ſeptimo Ration. lib. 1. Vnde & Rabanus libro 3. cap. 37. de Cleric. inſtitut.* Paraſceue, *ait,* eſt ſexta Sabbathi, qua Chriſtus in Cruce mortuus eſt.

Paraſceue Paſchæ quando ſolemnis haberi cœperit.

Inter celebriores autem Chriſtianorum Feſtiuitates Origenes lib. 8. contra Celſum, etiam Paraſceuen Paſchæ numerat. Credibile igitur, hunc diem ante Paſcha propter Paſſionem & Mortem Domini ſtatim à temporibus Apoſtolorum ſolennem fuiſſe, quem poſtea conſtitutio Conſtantini M. adhuc celebriorem fecit, qua mandauit, vt is dies qui Sabbathum antecedit Feſtus eſſet, & omnes eum venerarentur, ob rerum earum memoriam, quæ ea die à communi omnium Seruatore geſta fuiſſent, Euſebio teſte lib. 4. de Vita Conſtantini, & Sozomeno lib. 1. cap. 8.

Ritus huius feſti antiquiſſimi.

Credendum autem hunc diem ab initio commemoratione Paſſionis Dominicæ, ieiuniis, precibus aliiſque piis exercitiis Chriſtianos coluiſſe. Nam de Ieiunio hoc die non ſoluendo ita ſanciuit Concilium Toletanum 4. circa annum 831. *celebratum, can. 7.* Quicunque in die Paſſionis Domini Ieiunium, præter paruulos, ſenes, & languidos, ante peractas indulgentiæ preces, ſoluerit, à Paſchali gaudio depellatur, nec in eo Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini percipiat, qui diem Paſſionis eius per abſtinentiam non honorauit. *Et can. 89. Concilij Conſtantinop. 6. præcipitur,* vt hic dies in Ieiunio celebretur vſque ad mediam noctem.

Feſtum hoc progreſſu temporis ſuperſtitiosè obſeruatum.

Progreſſu verò temporis ſuperſtitia acceſſit. Sic enim Durandus libro 6. cap. 77. ait: Hac die Eccleſia nullum officium ſolenniter celebrat,

biat,ſed hora nona conuenit ad adorandum crucem,non ad Miſſæ officium, quo hæc dies caret. *Hæc verò conſuetudo improbatur can. 6. Toletani 4. Concilÿ, qui ſic habet:* Comperimus, quòd per nonnullas Eccleſias in die ſextæ feriæ Paſſionis Domini, clauſis Baſilicarum foribus, nec celebretur officium, nec Paſſio Domini populis prædicetur, dum idem Saluator noſter Apoſtolis ſuis præcepit, dicens: Paſſionem, Mortem,& reſurrectionem meam omnibus prædicate. Ideóque oportet, eodem die myſterium Crucis,quod ipſe Dominus cunctis annunciari modum voluit, prædicari atque indulgentiam criminum clara voce omnem populum poſtulare, &c. *Vnde intelligitur circa annos Chriſti 631. hunc morem nondum fuiſſe. Sed pergens Durandus*, In quibuſdam, *inquit*, Eccleſiis hora 6. ignis extinguitur, & nona rurſus accenditur. Paſſio legitur ſuper nudum pulpitum, & nudis pedibus. In quibuſdam verò Eccleſiis ſindon, ſeu terſoria vel veſtes altari nudato ſuperponuntur, vſque dum Paſſio legatur: cùm verò peruenitur ad locum illum, Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, &c. tunc Subdiaconi ſindonem illam vel terſoria tollunt, repræſentantes hiſtoriam, qua milites Chriſtum crucifigéres veſtes Chriſti ſuſtuliſſe narrantur, & Subdiaconi quaſi furtiuè pannos ſubtrahunt, ad notandum, quòd Ioannes, qui cum Domino vſque ad Crucem perſeuerauit, poſteà more furis

Impia & falſa ſuperſtitio. Explicatur locus Marc. 14. ſe occultauit, & nudus effugit. *Hæc verò poſtrema non tam impia, quàm falſa ſunt. Impia, quòd de Sanctiſſimo Apoſtolo Ioanne fingunt, furis more ſe occultaſſe. Falſa, quòd quæ Marcus 14. cap. de adoleſcentulo ſequente Chriſtum & amicto ſindone ſuper nudum corpus narrat, quòd comprehenſus relicta ſindone nudus aufugerit, de eodem Chriſti Diſcipulo interpretantur. Quid enim nomen reticere opus erat, quum turpior longè Petri lapſus deſcribatur. Deinde Ioannes Chriſtum captum illicò ſequutus eſt, & Petrum adiuuit, vt etiam ipſi atrium Pontificis ingredi liceret. Hîc igitur quæro ab ipſis, vnde tam citò veſtes habuerit, quum Hieroſolymis hoſpes & peregrinus eſſet? Sed & adoleſcentuli nomen in Ioannem minimè competit. Pergit idem author, &* In quibuſdam, *inquit*, locis vna veſte ſublata, altera ſuper altare remanet, ad ſignificandum, quòd veſtis Domini inconſutilis non fuit ſciſſa vel partita, ſed ſorte ſuper eam miſſa contigit integra vni militi. Conſequenter Sacerdos Crucem Velatam baiulat ad dextrum cornu altaris, ibiq; Crucem ſuper humeros tenens, in perſona Chriſti improperat Iudæis beneficia Domini, dicens: Popule mi, quid feci tibi, aut in quo contriſtaui te? reſponde mihi, quia eduxi te de terra Ægypti, &c. In quibuſdam tamen Eccleſiis duo Preſbyteri portant Crucem illam. Acoluthi cantant Græcè ἅγιος ὁ ἰσχυρός, &c. Chorus reſpondet: Sanctus, Sanctus, &c. Deinde Crux ter denudatur: in principio autem denudationis, non oſtenditur facies crucifixi. In ſecunda verò reuelatione operitur facies & caput eius. In tertia totus nudus oſtenditur Crucifixus: ſalutatur & adoratur Crux. Poſt hæc ſuper altare ponitur, tandem in communi loco collocatur. Inde duo Preſbyteri deferũt ad altare Hoſtiam, quæ pridie fuerat conſecrata & recondita. Sacerdos verò indutus caſula illam Hoſtiam ſuper corporale deponit, iuxta latus calicis, in quo eſt vinum aqua miſtum non ſanctificatum. Quo facto, incipit mox: Oremus, præceptis ſalutaribus, &c. Et eleuatum calicem iterum deponit, & cooperit. *Hæc omnia Durandus.*

In veteri quadam Agenda, circa annos 900. ſcripta, diei Paraſceues talis obſeruatio recenſetur. Conuenere, *inquit*, hora octaua omnes, tum Eccleſiaſtici, tum Laici in templum, quadrageſimalibus induti veſtibus, vt Pontifici Miſſam celebranti miniſtrent. Lecta eſt tum hiſtoria Paſſionis ſecundùm Ioannem: cui quum certæ preculæ ſubiectæ fuiſſent, tacite omnes ſua repetiere tecta. Sub veſperam verò Crux cunctis deoſculanda præbebatur ab Epiſcopo. Ac ſolebant eodem die ignis & cerei conſecrari: & pro cleri, ac vniuerſi populi, Pontificis Romani, Imperatoris, ciúſque loci Epiſcopi ſalute, preces fieri.

Ritus hos paulò aliter commemorat Thomas Naogeorgus lib. 4 Regni Papiſtici, in hunc modum:

Luce Sacerdotes duo circum altare ſequenti
Idolũ portant humeris Chriſti in Cruce fixi,
Ruſſa contectum caſula, lugubre canentes:
Ante gradus tandem nudatum veſte reponunt
Strata ſuper villoſa tapetia, ſuppoſitúmque
Super puluinar capiti: hinc proſtrati corpore toto.
Omnibus infigunt perfoſſis baſia membris,
Ligneum & idolũ ſummo venerantur honore.
Hos dein certatim raſorum turba ſequuntur
Impietatis vt artifices ad talia ſemper
Præcedũt: poſt quos tractabile vulgus adorat,
Dona ferens pariter, nũmos ceteremq́, vel ana,
Aucupium raſis gratum, cultúſque ſceleſti
Speratum pretium. Quo pacto idola coluntur,
Catholica hæc ſi ſunt, Chriſtique imitamina ſponſæ?
Præterea ne quid ſimulachris ludere ceſſent,
Et pro deriſu regnantem exponere Chriſtum,

Aſſumunt aliam ſtatuam pro more iacentem
Defuncti nuper, perrectis cruribus aptè,
Atque decuſſatim campeſtis pectare palmis
Et pompa cantúque pio ad factum ante ſepulchrum
Portant, ſericeis tectam membra omnia peplis,
Sic tamen vt cerni paßint: multicia dicas
Serica, ſic viſum tranſmittunt, cunctáque monſtrant.
Precedunt pueri tabulis inamœna crepantes,
Lumen & aditum praferre. Scit ſigna papellus:
In genua extemplo cadit, aut terra oſcula figit,
Extenditque manus, & multis pectora tendit,
Et ſtatuam quernam diuinum vt Numen adorat.
Ne iaceat verò inque ſepulchro ſola colatur,
Myſticus adfertur quoque & vnà clauditur intus
Panis, vt impietas creſcat, cultúſque profanus.
Sacrificus ſupplex ſtatuam veneratur inertem
Primus, & Aſſyrias pani ſuccendit odores.
Multa ſtatim populus comportat lumina circum,
Cancelliſque haret, noctémque diémque precatur
Curuatis genibus, violiſque & flore ſepulchrum
Omnigeno exornat, ſuaq; affert munera largè:
Adſunt conducti quoq; qui Pſalteria cantent
Alterni, defuncto homini velut atque nocenti,
Vt magis hinc plebs ad munera danda vocentur.

Iudicet hinc Lector, quàm procul à veteri conſuetudine receſſerint in Papatu, & an ex Paßionis Dominica, adeóque Redemptionis noſtra hiſtoria Theatricum ſpectaculum fecerint, nec ne.

Quòd autem ſuprà diximus, in Papatu non fieri nouam conſecrationem, hoc eſt, non confici Corpus Chriſti hoc die, ſciendum, in Concilio vniuerſali 6. Conſtantinop. à patribus 227. ſancitum ca. 52. vt tota Quadrageſima, niſi Sabbatho, Dominica, & Annunciationis die, noua conſecratio nulla fiat: *id verò hodiè in Paraſceues tantùm die obſeruetur.*

Flectunt etiam in Papatu hoc die genua, ad oſtendendam corporis deuotionem, & mentis humilitatem, ſecundùm Durandum. Sed Berno de Ieiunio quatuor temporum inquit: In Paraſceue abſtinuerunt Chriſtiani à geniculationibus, & figendis oſculis, ne Iudæos illudentes Chriſto & Iudam Proditorem videantur imitari.

Veronica adoratur. *Roma quoque hoc die monſtratur populo* Veronica, *hoc eſt,* Sudarium Chriſti, *cui, Sanguinis guttas abſtergens, faciem ſuam impreßiſſe nugantur, qua adhuc in eo cernitur. Eam videns cunctus populus clamat* Miſericordia, Miſericordia. *Solet etiam ab omnibus his verbis adorari:* Aue Facies præclara, quæ nobis in Crucis ara, facta es ſic pallida. Anxietate denigrata, ſudore Sanguinis rigata, te texit linteolus: In quo manſit tua forma, quæ Paſſionis tuæ norma, cunctis eſt prælucida. Hæc cordi meo ſit impreſſa, per te Chriſte nec ceſſa, hoc cremare indefeſſa, amoris tui facula. Vt poſt hanc vitam cum Beatis, poſſim vultum Deitatis & videre voluptatis, in perenni gloria. Amen. *Et de Oratione hac dicenda ante Veronicam tres anni & quadraginta dies indulgentiarum dati ſunt ab Innocentio IIII. circa annos Chriſti* 1250.

Reges denique Angliæ conſueuerunt in die Paraſceues, multâ ceremoniâ ſacrare annulos, quemadmodum Pontifices Romani ſequenti die Cereum Paſchalem, quos qui gerunt, comitiali morbo non vexari creduntur. Mos hic inde natus eſt, quòd in templo Vueſtmonaſterij Annulus, multa veneratione, perdiu ſeruatus fuit, quòd ſalutaris eſſet membris ſtupentibus, valerétque aduerſus comitialem morbum, quum tangeretur ab iis, qui eiuſmodi tentarentur morbis. Annulus hic allatus dicitur Eduuardo Regi à quibuſdam Hieroſolyma venientibus, quem ipſe diu antea pauperi clam dederat, qui pro amore, quem erga D. Ioannem Euangeliſtam habebat, eleemoſynam petierat, ſicut Polyd. Vergilius ſcribit lib. 8. hiſtoria Anglica. *Regum Angliæ in hoc feſto conſuetudo.*

Quo die Chriſtus Ieſus Paſcha vltimum celebrarit, Sacram Cœnam inſtituerit, & paſſus ſit in Cruce.

Suprà diximus, Chriſtum Dominum pro peccatis humani generis Paſſum & Crucifixum fuiſſe in Paraſceue ſeu vigilia Paſcha, qua fuit dies Veneris, Paſcha autem celebraſſe, & Cœnam inſtituiſſe pridiè quam pateretur adeóque anticipaſſe Paſcha: Ieſuita autem hoc aliqua ex parte concedunt, Paſſum nimirum Chriſtum feriâ ſextâ hoc eſt, die Veneris, ſed feriam illam non fuiſſe Paraſceuen Paſcha ſiue ad Paſcha, verùm ipſum Feſtum Paſchatis, proinde etiam Chriſtum in profeſto ſeu vigilia Paſchatis vltimum Paſcha celebraſſe, & Sacram Cœnam inſtituiſſe contendunt. Cardo huius diſputationis Ieſuitis in eo vertitur, vtrum Chriſtus Sacramentum Cœna azymis, an fermentatis Panibus inſtituerit. Nam ſecundùm noſtram ſententiam, non tenebatur ad vſum Azymorum, quia nondum venerant dies Azymorum, & propterea fieri potuit, ut in fermentata Sacramentum inſtituerit. Iuxta opinionem autem Ieſuitarum illo ipſo tempore Sacramentum inſtituit, quo ſecundùm legem fermentum ex tota Iſraele abiiciebatur,

quia

Digitized by Google

quia fuiſſet dies 14. primi menſis, quo ad veſperam dies Azymorum inchoabantur, & dies 15. ſequens dies ſolennis Azymorum fuiſſet.

Etſi verò diſputare nolimus, Azymo ne an Fermentato ſuam Cœnam celebrarit Chriſtus, & vtro modo hodiè ſit celebranda, quum nihil ea de re in Nouo Teſtamento expreſſum habeamus, probabimus tamen noſtram ſententiam, Primò *ex verbo Dei.* Secvndò *ex Patribus primitiuæ Eccleſiæ.* Tertiò *Rationibus.*

Chriſtum paſſum in vigilia Paſcha, & non primo die feſti, [illegible] probatur teſtimonijs ſcripturæ. Explicatur locus Ioan.13.

Primvm *teſtimonium habemus cap. 13. Ioannis, vbi Euangeliſta dicit,* Ante diem Feſtum Paſchæ, ſciens Ieſus veniſſe horam ipſius vt tranſiret ex hoc mundo ad Patrem, &c. *Et mox:* Et Cœna Facta, &c. *Vnde intelligimus Euangeliſtam loqui de illa veſpera ſeu nocte qua ipſe Paſcha ſuum celebrauit, & Sacramentum inſtituit. Si verò cum Iudæis celebraſſet Paſcha, non dixiſſet Ioannes* ante diem Feſtum Paſchæ: *Agnus enim Paſchalis immolari & comedi debuit die 14. primi menſis ad veſperam, à qua incipiebat dies Paſchalis, quæ 15. die celebrabatur, iuxta mandatum Leuit. 23. A veſpera vſque ad veſperam celebrabitis Sabbatha veſtra: ergò anticipauit eſum agni, & fuit Crucifixus non in Feſto, ſed in Profeſto, ſeu Vigilia & Paraſceue Paſchæ. Reſpondent Ieſuitæ,* loqui Euangeliſtam de die artificiali. *Sed vnde hoc habent? Potiùs credendum igitur, ſi Chriſtus cum Iudæis celebraſſet Paſcha, quòd non dixiſſet* Ante diem feſtum Paſchæ, *ſed potiùs loquutus fuiſſet eo modo, quo lex Dei de Feſtis loquitur, numerando dies Feſtos à Veſpera ad Veſperam.*

Explicatur locus Matt.26.

Secvndvm *teſtimonium extat Matth. 26. vbi Euangeliſta inducit Pontifices & Principes Sacerdotum in Concilio congregatos, & de captiuitate ac morte Chriſti deliberantes, dixiſſe,* non in die Feſto, ne fortè Tumultus fieret in populo. *En decernunt quidem illum comprahendere & occidere, at non in die Feſto. Quid eſt igitur quòd dicunt Ieſuitæ Crucifixum illum eſſe in Feſto Paſcha? Reſpondent,* fuiſſe illam quorundam ſententiam in eo Concilio, ſed non obtinuiſſe, præualuiſſe enim eorum ſententiam, qui iudicarint non eſſe negligendam occaſionem Chriſtum necandi quocúnque tempore. *Sed quæro vnde nam hæc habeant, & an ipſi huic Concilio interfuerint, quòd tam confidenter ex eo hæc narrant, quæ apud nullum Euangeliſtarum leguntur? proinde eadem facilitate hæc reiiciuntur, quæ ab illis finguntur. Videtur certè Euangeliſta hic commemorare velle eam ſententiam, quæ in hoc Concilio vnanimi conſenſu approbata & recepta fuit. Euiſdem pretij eſt, quòd dicunt,* Concilium mutaſſe ſententiam propter aduentum Iudæ, & ſpõſionem ab eo factam. *Nam Euangeliſtæ ſimpliciter aiunt, Iudam in hoc Concilio congregatis dixiſſe,* Quid vultis mihi dare, & ego tradam eum vobis? *Quòd adhortatus eos ſit vt maturent Mortem Chriſti, etiamſi in die Feſto occidendus ſit, apud nullum legitur.*

Explicatur locus Ioan.18.

Tertivm *argumentum legitur Ioannis 18. cap. vbi Euangeliſta de Sacerdotibus & Senioribus populi Chriſtum Pilato tradentibus ſic ſcribit:* Ipſi non introierunt in prætorium ne contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha. *Vnde apparet eo die quo Seruator Pilato traditus & crucifixus fuit, Feſtum Paſcha non fuiſſe: aut quid opus habuiſſent timere ne polluti & contaminati Paſcha ederent, ſi iam antea in veſpera præterita noctu illud comediſſent. Reſpondent Ieſuitæ,* Paſcha eo loco vocari non Agnum Paſchalem, qui ſolùm 14. die ad veſperam immolabatur, ſed Victimas Paſchales, quæ ex ouibus & bobus quotidiè in diebus Paſchæ immolabantur. *Confirmant hanc ſententiam ſuam ex 16. cap. Deuteron. vbi ſic legitur:* Immolabis Phaſe Domino Deo tuo de ouibus & bobus in loco quem elegerit Dominus. *Loqui autem ibi Moſem de manducatione Agni Paſchalis, non de victimis Paſchalibus, tota narratio manifeſtè indicat. Deinde locum ex 2. Para. cap. 35. adducunt, vbi hæc verba leguntur:* Dederunt Sacerdotibus ad faciendum Phaſe pecora duo millia, & boues ſexcentos. *Vbi negari non poteſt, per Phaſe victimas & holocauſta intelligi, quæ in Paſchalibus diebus oblata fuerunt Ioſiæ regis temporibus: ſed non ſtatim inde colligi poteſt, hoc vocabulum eodem ſenſu à Ioanne hic accipi, præſertim quum demonſtrari non poſſit vllo alio præterea loco ſic vſurpari.*

Explicatur locus Ioan.19.

Qvartvm *teſtimonium habetur Ioannis 19.* Erat autem Paraſceue Paſchæ, & hora quaſi ſexta. *Loquitur ibi D. Ioannes de die Paſſionis & Mortis Chriſti, & dicit fuiſſe Paraſceuen Paſchæ, ergò non fuit ipſum Feſtum Paſcha. Reſpondent Ieſuitæ,* fuiſſe apud Iudæos Paraſceuen tantùm propter Sabbathum. *Confirmant ex 15. capite Marci, vbi dicit,* Erat Paraſceue, quod eſt ante Sabbathum. *& ex 23. capite Lucæ,* Erat autem Paraſceue, & Sabbathum illuceſcebat. *Suprà autem diximus, non ſemper ſignificare Paraſceuen ſextam ſolùm feriam, ſed interdum etiam Vigiliam ſeu Profeſtum alterius Feſti. Et Ioannem citato loco per Paraſceuen Profeſtum Paſchæ intelligere, verba ipſius manifeſtè indicant, quæ ſic habent,* ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ Πάσχα, *Erat autem Paraſceue (τοῦ) ipſius Paſcha. Vnde apparet, Paraſceuen dici hoc loco ratione Paſchæ, non Sabbathi hebdomadalis. Vndè rectè qui Theſaurum Latinæ linguæ collegit ſub Calepini nomine,* παρασκευὴ Paraſceue, *inquit à* παρασκευάζω, quod eſt præparo, deducitur. Vnde & dies quo Do-

minus noſter Ieſus Chriſtus pro humani generis ſalute Cruci affixus fuit, Paraſceue dicitur, quoniam eo die Iudæi ſibi neceſſaria præparabant, vt Paſchæ dies abſque operatione aliqua tranſigeretur. *Intelligimus etiam hinc, Paraſceuen non fuiſſe tunc Paſcha Feſtum, alioquin poſuiſſet in caſu Nominatiuo identicè, non in genitiuo, & dixiſſet, ἦν δὲ παρασκευὴ τὸ πάσχα, non τοῦ πάσχα. Ad locum Marci, quem confirmationis loco adducunt, iam facilis eſt reſponſio. Nam Euangeliſta Paraſceuen interpretatur προσάββατον. Probauimus autem Ioannem per Paraſceuen intelligere Profeſtum Paſcha, ergò idem etiam προσάββατον ſignificat. Nec obſtat Sabbathi nomen, conſtat enim ex Sacris Literis, eo nomine non ſolùm hebdomadale Sabbathum, ſed reliqua etiam Feſta ſæpè intelligi quòd in iis non minus, quàm in Sabbatho hebdomadali ab omni opere ſeruili quieſcendum ſit.*

Explicatur locus alius Ioannis 19.

QVINTVM *argumentum legitur Ioan. 19. vbi Euangeliſta indicat, Principes Sacerdotum rogaſſe Pilatum,* vt Crucifixorum crura frangerentur, & tollerentur, PROPTER Paraſceuen Iudæorum, vt non remanerent in Cruce corpora Sabbatho: erat enim magnus dies ille Sabbathi. *Ergò ſi noluerunt corpora in Sabbatho manere in Cruce, multò minus permiſiſſent id in Paſchate, die Feſto longè omnium celeberrimo, & per conſequens multò minus interfeciſſent eum in ipſo die Paſcha, volebant enim legis obſeruatores videri ſtrenuiſſimi. Sed hoc loco Ieſuitæ rursùs probare conantur,* Paraſceuen fuiſſe non ad Paſcha, verùm ad Sabbathum. *Reſpondeo, hîc quidem intelligi per Sabbathum hebdomadale Sabbathum: in illud autem ex feria ſexta translatum eſt Paſcha eo anno quo Chriſtus crucifixus eſt, propter traditionem quandam Iudæorum, vt mox indicabimus: & quia concurrerunt duo Feſta, Paſcha nimirum & Sabbathum in vnum diem, idcircò etiam dicitur μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, magnus dies* ILLIVS *Sabbathi: non propterea, vt Ieſuitæ volunt, quòd Sabbathum hebdomadale intra Paſchalem hebdomadam tunc incidiſſet: nam id ſemper fit, nunquam tamen legimus proptereà ſic appellatum eſſe. Vndè Paraſceue vtróque modo rectè tam ad Paſcha, quàm ad Sabbathum hîc & alibi referri pateſt. Et ſic etiam intelligimus locum Lucæ 23. cap.* Erat autem Paraſceue, & Sabbathum illuceſcebat.

Explicatur locus Marci 15

SEXTVM *argumentum peti poteſt ex cap. 15. Marci,* vbi Ioſeph dicitur mercatus eſſe ſindonem, & corpus Chriſti è Cruce ſublatum, aromatibúſque conditum nouæ ſindoni inuoluiſſe, & in monumentum nouum depoſuiſſe, oſtióque monumenti ſaxum aduoluiſſe. *Deindè Lucæ 23.* Mulieres dicuntur emiſſe aromata & vnguenta. *Poſtremò Iudæi cauſam criminalem egerunt contra Chriſtum, eum comprehenderunt, examinarunt, accuſarunt, teſtes produxerunt, & condemnarunt. Hæc verò omnia in die Feſto Paſcha propter legem vetita erant. Ergò in ipſo Feſto non fuit crucifixus. Reſpondent Ieſuitæ,* in Feſto Paſchę prohibita fuiſſe tantùm opera ſeruilia, non opera pietatis & charitatis: ſepelire autem mortuos opus charitatis eſſe, non ſeruitutis: & proinde etiam aromata parare, & ſindonem emere, non fuiſſe prohibitum. *Ita quidem Ieſuitæ: Sed videamus quid de hoc ſtatuat Deus. Exodi 12. ait:* NIHIL operis facietis in eis, exceptis his, quæ ad veſcendum pertinent. *Vbi disertè omnia opera prohibet, præter ea, quæ ad victum pertinent. At ſepelire mortuos ad victum non pertinet.*

Quod ad Iudæorum exemplum attinet, reſpondent, eos non fuiſſe tam delicatæ conſcientiæ, vt putarint id fieri non poſſe: ſed ſatis exiſtimaſſe honoris ſe detuliſſe diei Feſto, quòd non ſuis manibus Chriſtum lapidarint. *Reſpondeo, adeò delicatæ fuerunt conſcientiæ, vt accuſarint tùm Chriſtum quòd Sabbatho ægrotos ſanaſſet, tùm Apóſtolos ob ſpicas illo ipſo die auulſas & manibus contritas. Multò minus igitur putarunt, licere die Feſto aliquem comprehendere, accuſare & condemnare. Vt de hoc nihil dicam, quòd iuſtitiam ſuam in obſeruatione legis quærebant, & videri cupiebant legem ſeruare in omnibus.*

Chriſtum paſſum in vigilia Paſchæ, & cœnam pridie inſtituiſſe probatur ex Patribus.

Noſtræ ſententiæ adſtipulantur etiam Patres. PRIMÒ Irenæus, *qui lib. 4. cap. 23. ait,* Moſem Deuteron. 16. cap. prædixiſſe Chriſti Paſſionem, quoad locum, cùm ait, Immolabis Agnum Paſchalem in loco quem elegerit Dominus, id eſt, Hieroſolymis: quoad diem, quum nominauit diem Paſchæ: quoad horam, quum dixit, Veſpere ad Solis occaſum. *Vnde intelligitur, Irenæi ſententiam fuiſſe, Chriſtum anticipaſſe ſuum Paſcha, & occiſum illo tempore quo Agnus immolabatur, luna 14. non 15. in Paſchatis feſto. Ad hæc reſpondent Ieſuitæ primò, Irenæi ſententiam fuiſſe,* Occiſum Chriſtûm luna 15. non decima quarta: nam primum diem Paſchæ incepiſſe in veſpera diei 14. *Vbi manifeſtè verbis Irenæi alienum affingunt ſenſum. Vult enim, Moſem prædicere voluiſſe, Chriſtum immolandum eo tempore quo ipſe ex Dei iuſſu Agnum mactare præcepit: fuit autem tempus illud non dies 15. ſed 14. Nec obſtat Paſcha vocabulum. Conſtat enim ex cap. 23. Leuit. ipſam etiam immolationem Agni & diem 14. menſis primi ad veſperam, Paſcha vocari in Veteri & Nouo Teſtamento, nec ſolùm diem ſolennem 15. &, vt Alex. de Ales in 4. par. q. 32. memb. 3. ad 2. & Reiner. in Summa Pantheol. tit. de Euchariſtia cap. 8. & Abulen. in 2. par. Defenſorij cap. 8. indicant,*

Irenæi locus explicatur.

cant, magna eſt differentia inter diem Paſcha, & diem Feſtum Paſcha. Secundò dicunt, per Veſperam intellexiſſe Irenæũ horá veſpertinam. *Reſpondeo: illam horam veſpertinam intellexit, qua Agnus immolabatur. Et vt magis ſe torqueant, dicunt*, per veſperam non tam intellexiſſe veſperam diei, quàm veſperam mundi. *Sed hoc manifeſtè falſum eſt: de ea enim veſpera loquitur, de qua Moſes, vt verba eius clarè indicant. Loquitur autem Moſes non de veſpera mundi, ſed de ea qua Agnus Paſchalis erat immolandus.*

Tertulliani locus explicatur.

SECVNDÒ *Tertullianus dicit in libro contra Iudæos:* Hoc enim & Moſes initio primi Menſis nouorum facturos vos propherauit, quum omne vulgus filiorum Iſrael ad veſperam Agnum eſſet immolaturum. *Loquitur hoc loco de Paßione Chriſti ac dicit, Moſem prædixiſſe, Chriſtum occidendum eo tempore, quo Agnus mactabatur: fiebat autem id non in feſto Paſcha, ſed in eius veſpera ſeu vigilia, luna* 14. *Reſpondent Ieſuitæ*, Significare Tertullianum illa ipſa die, qua Agnus immolabatur, Chriſtum immolandum: & hoc impletum eſſe. *Hoc verò illud ipſum eſt, quod nos quoq; dicimus. Sed quomodo ſeſe interpretantur?* Prima, *inquiunt*, dies Paſchæ extendebatur vſque ad veſperam feriæ ſextæ. *Vbi manifeſtè ſibiipſis contradicunt. Primo loco volunt, Chriſtum paſſum eo tempore, quo Agnus mactatus fuerit: factum id veſpere luna* 14. *altero loco dicunt, Chriſtum paſſum in Paſchatis prima die: erat autem ea luna* 15. *non* 14.

Explicatur locus Epiphanij.

TERTIÒ *Epiphanius hæreſi* 50. *ſic ait:* Oportebat Chriſtum in decimaquarta die immolari ſecundùm legem. *Ergò Chriſtus anticipauit ſuum Paſcha quum illud pridiè quã pateretur celebrarit, & paſſus eſt luna decimaquarta, & proinde non in Feſto Paſcha. Hic reſpondent Ieſuitæ*, loqui Epiphanium de Immolatione Chriſti non in ſe conſiderata, ſed in figura ac typo: ac ſi clariùs dixiſſet, Oportuiſſe Agnum qui figura Chriſti erat, immolari luna decimaquarta ad Veſperam. *At manifeſtis & claris verbis Epiphanij, cum lege & Euangelica hiſtoria, nec non tota antiquitate conſentientibus, apertiſsimè vim faciunt. Dicit enim, Oportebat Chriſtum (non agnum) in decimaquarta die immolari ſecundùm legem. Poſtremùm hoc addit, vt ſignificet, fieri hoc debuiſſe, vt ſic res figurata reſponderet figuræ.*

Explicatur locus Chryſoſt.

QVARTÒ *Chryſoſt. homil.* 82. *in Ioan. dicit*, Chriſtum comediſſe ſuum Paſcha pridiè, quàm illud comederint Iudæi. *Idem omninò ſcribit Theophylactus in cap.* 18. *Ioan. Reſpondent Ieſuitæ.* Patres hos non ſignificare voluiſſe, pridiè quàm Populus Iudæorum, ſed ſolùm pridiè quàm Sacerdotes illi, qui in nece Chriſti tota nocte occupati fuerant, comediſſe Paſcha Chriſtum: adeóque ipſum manducaſſe, qua omnes alij communiter manducarint. *Confirmant alio loco Chryſoſtomi, qui extat homil.* 85. *in Matthæum, vbi ſcribit*: Principes Sacerdotum tota nocte occupatos fuiſſe in negotio Mortis Chriſti procurandæ, & ideò non potuiſſe cum cæteris debito tempore Paſcha manducare, ſed cupiditate interficiendi Chriſtum præuaricatos eſſe, & alio tempore comediſſe Paſcha. *Reſpondeo, Chryſoſtomus priore loco de Iudæis omnibus in genere loquitur, non ſolùm de Principibus Sacerdotum: nec poteſt demonſtrari locus, vbi per Iudæos Principes tantùm Sacerdotum intelligat: ſed diſtinctè ſemper de iis loquitur. Quod ergò poſteriore loco dicit*, Summos Sacerdotes diſtuliſſe ſuum Paſcha in ſequentem diem, *in eo manifeſtè ſibiipſi contradicit: quod etiam aliis in locis fecit. Nec etiam quod dicis eſt veroſimile: Nam Agnus Paſchalis ipſis propria authoritate non licebat differre. Comedi debuit luna* 14 *primi menſis: Si verò propter impedimenta aliqua non potuit hoc fieri, debebat transferri immolatio eius non in diem proximè ſequentem, vel alium aliquem primi menſis, ſed ad diem* 14 *ſecundi menſis. Sic enim præcepit Dominus Num.* 9. Homo qui fuerit immundus ſuper anima, ſiue in via procul in gente veſtra, faciat Phaſe Domino in menſe ſecundo, die 14. menſis ad veſperam, &c. *Argumentum etiam, quo vtitur, friuolum eſt, eos nimirùm feciſſe hoc odio Chriſti, & cupiditate interficiendi eum. Volebant enim iuſtificare facta ſua, & per Legem Moſaicam ea defendere. Et qui obſecro auſi fuiſſent accuſare Chriſtum coram Pilato violatæ legis, cùm ipſi eodem crimine condemnari potuiſſent?*

Chryſoſtomus ſibi ipſi contradicit. [margin note beside "Summos Sacerdotes": *Chryſoſtomus idẽ ipſius.*]

Explicatur locus alius Chryſoſtomi.

Eadem homilia in Ioannem Chryſoſtomus dicit, Chriſtum præueniſſe vnum diem in Paſchate celebrando, vt reſeruaret Mortem ſuam Paraſceue, quando etiam olim celebratum fuerit. *Varias, ſed futiles interpretationes Ieſuitæ poſtremæ particulæ.* Quando etiam olim celebratum fuit, ſcilicet Paſcha, *afferunt: verum ſenſus verus ac genuinus eſt, Chriſtum præueniſſe vnum diem Iudæos in celebratione Paſchatis, non quidem contrà, ſed ſecundùm legem, nam antiquitùs etiam, hoc eſt, ante traditionem eodem die celebratum fuiſſe. Dies enim ille quo Chriſtus ſuum Paſcha pridiè quàm pateretur, celebrauit, fuit ſecundùm legem* 14. *ſecundùm traditionem autem* 13.

Explicatur locus alius Chryſoſtomi.

Idem Pater homil. 84. *in cap.* 19. *Ioan. dicit:* Cum tempore vrgerentur, hora enim nona mortuus erat, & dum peteret eum à Pilato, & dum lauarent, iam veſpere aduentarat, quo tempore nihil licebat operari, in proximum monumentum poſuerunt. *Quibus vtiq;*

ſignificat,

ſignificat, acceleratam fuiſſe ſepulturam Ieſu, propter veſperam in quo nihil operis fieri licue rit. Nec poteſt dici, veſperam Sabbathi intelligi, ſed veſpe a Paſchæ innuitur, nam in hac quóque nihil omninò operis fieri licebat, præter ea quæ ad victum pertinent, ut ſuprà etiam indicauimus.

Explicatur Theophylacti locus.

QVINTÒ *Theophylactus, qui in omnibus ſequutus eſt Chryſoſtomum, apertè docet, Chriſtum paſſum luna 14. non in die ſolenni Paſcha, qui erat luna 15. & proinde etiam anticipaſſe Iudæos in celebratione Paſchatis. Sic enim in caput 27. Matthæi, in illa verba*, A ſexta autem hora tenebræ factæ ſunt. Tenebræ, *ait*, factæ non erant iuxta naturæ ordinem, vt ex eclipſi Solis naturaliter facta: néque enim quando eſt decimaquarta Luna, fit Solis deliquium: quum autem crucifigeretur, omninò decimaquarta Luna erat, Paſcha enim Hebræorum tunc fiebat.

Explicatur locus Auguſtini.

SEXTÒ *Auguſtinus refert lib. 3. de Conſenſu Euangeliſtarum cap.* 13. quoſdam dixiſſe eo anno quo Chriſtus mortuus eſt, Paſcha Iudæorum fuiſſe illo die quem Sabbathum ſequebatur, & propterea diem illum dictum Paraſceuen Paſchæ. *Reſpondent Ieſuitæ*, Auguſtinum referre ſaltem horum ſententiam, non probare. *Reſpondea, falſum hoc eſſe quod Auguſtino tribuunt: approbat enim diſertis verbis eorum ſententiam, quod faciat ad confirmationem, præparationem ad Chriſti immolationem cœpiſſe ab hora nona noctis, & proinde horam tertiam diei fuiſſe horam ſextam Paraſceues. Sed eſto, non probauerit illam expreſſis verbis quid tum poſtea? nam nec improbauit eam, quod vtique feciſſet Sanctiſſimus Pater ſi veritati contraria fuiſſet.*

Explicatur alius locus Auguſtini & Bedæ.

Deinde idem Pater Tractatu 120. *in Ioannem, & Beda in cap.* 19. *Ioannis dicunt*, acceleratam fuiſſe à Ioſepho Aremathienſi & Nicodemo ſepulturam Domini propter paraſceuen Iudæorum, quam Cœnam puram Iudæi Latinè apud nos vſitatiùs vocant. *Vnde intelligitur diem Mortis Chriſti non ipſum Feſtum ſolenne Paſcha, ſed eius Paraſceuen fuiſſe. Nam ſi accelerata fuit ſepultura propter Paraſceuen Sabbathi, vt Ieſuitæ volunt, in qua nihil operis fieri licuit, omninò certè intermiſſa fuiſſet in ipſo die ſolenni Paſchæ, in quo non minus omnia opera prohibita fuerunt, præter ea quæ ad victum pertinent.*

Explicatur locus alius Auguſtini.

Idem Pater eodem loco ait, corpora Crucifixorum ablata fuiſſe de ligno, ne pendentia in crucibus, magnum diem Feſtum ſui diuini cruciatus horrore fœdarent. *Vbi certè per magnum diem Feſtum non Sabbathum per ſe intelligis, quod nullo in loco ſic appellatur, ſed etiam diem Feſtum Paſchæ, qui tunc in Sabbathum tranſlatus fuit, & per conſequens Chriſtus non in die ſolenni Paſchæ, ſed in eius profeſto fuit paſſus.*

SEPTIMÒ, *Nicephorus lib.* 1. *hiſtoria Eccleſiaſt. cap.* 28. *ait*: Paraſceues die ad veſperam, vt lex præcipit, Agnum immolari oportebat, & eadem die verum Agnum in Cruce immolari: & icc irco præueniri à Chriſto oportebat, vt quintæ diei ad veſperam legale Paſcha celebraret.

Explicatur locus Anshelmi.

OCTAVÒ, *Anshelmus, qui floruit circa annos Domini* 1090. *apertiſſimè dicit in* 27. *cap. Matthæi*, Chriſtum 12. Calend. April. in ipſo vernali æquinoctio, ſexta feria, luna decimaquarta, in qua erat Paſcha Iudæorum, fuiſſe Crucifixum, vt eo die Agnus Dei pro ſalute hominum in Cruce penderet, qua die Agnus in liberatione populi occidi iuſſus eſt. *Et huic ſententiæ conſentire Euangeliſtam dicit, qui ait*, Iudæos propterea non introiiſſe in prætorium cum Pilato, ne contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha. *Et ſi quis obiiceret, Quare ergò Dominus tunc non celebrauit Paſcha*: Sciat, *inquit*, quòd ille non fuit ſub lege, & voluit antè diſcipulis ſuis tradere ſacramentum Corporis, & Sanguinis ſui, & poſtea ipſum Corpus immolari in Ara Crucis. *Hic quum nihil habeant Ieſuitæ quod reſpondere poſſint, ad ſuas artes confugiunt, & dicunt, dubium eſſe non poſſe, quin totus iſte locus ab aliquo Græcorum fautore fuerit inſertus in librum Anſelmi. Nam quòd confirmationis loco addunt, eundem Doctorem in cap.* 26. *Matthæi ad verba illa, Prima autem die Azymorum &c. dicere, Chriſtum die* 14. *comediſſe Agnum, &* 15. *fuiſſe occiſum: Reſpondeo, Anſelmum non ſibi eſſe contrarium, reſpicit enim eo in loco cum Euangeliſta ad legem Dei, iuxta quam* 14. *luna Paſcha celebrauit, &* 15. *mortuus eſt, alio autem loco reſpicit ad conſuetudinem tunc inter Iudæos vſitatam, iuxta quam* 14. *luna fuit crucifixus, & pridie quàm pateretur Agnum comedit.*

Chriſtum paſſum in vigilia Paſchæ, & Cœnam celebraſſe pridie, probatur Rationibus.

His Teſtimoniis & Authoritatibus accedunt etiam Rationes *ponderis maximi.* PRIMA *hæc ſit: Secundùm legem, quæ habetur Leuit.* 23. *cap. dies Pentecoſtes celebrari debuit die quinquageſimo, à ſecunda die Azymorum numeranda. Eo autem anno quo Chriſtus fuit crucifixus, dies Pentecoſtes fuit in Dominica die, vnde etiamnum hodiè tota Eccleſia die Dominica Pentecoſten celebrat, hinc ſequitur, ſecundam diem Azymorum tunc etiam incidiſſe in Dominicam. Nam ſi numeremus quinquaginta dies incluſiuè à ſecunda Azymorum, vt lex iubet, neceſſariò in eodem die hebdomadæ occurret Pentecoſte, in quo occurrit dies ſecunda Azymorum. Hæc ſunt tam certa & illuſtria, vt ne ipſi quidem Ieſuitæ negare audeant. Si verò eo anno quo Chriſtus paſſus eſt dies Dominica fuit ſecū da Azymorum:*

Digitized by Google

Azymorum: ſequitur diem Sabbathi fuiſſe primam Azymorum, & diem Solennem Paſchæ: adeóque diem Paſsionis Chriſti fuiſſe ante diem primam Azymorum & diem Solennem Paſcha, & Chriſtum anticipaſſe ſuum Paſcha. Reſpondent Ieſuita, Dies Pentecoſtes numerandos à primo die prophano poſt Feſtum primæ diei Azymorum: & ideò ſi ſecundus dies Azymorum ſit prophanus, ab eo numerari debere dies Pentecoſtes. Si autem fortè ſit dies Feſtus, vt ſi occurrat in Sabbatho dies ſecundus Azymorum, tunc à tertio die Azymorum numerandos eſſe dies Pentecoſtes. *Hæc quidem illi. Si verò quæras vndenam habeant,* Franceolinus *reſpondebit* Fateor me hanc declarationem apud Doctorem aliquem non legiſſe: *cap.* 84. *de Tempore horarum Canonicarum:* Bellarminus *verò*, Authorem meæ ſententiæ non habeo: *tomo* 1. *Diſput. de Cultu Sanct. lib* 3 *cap.* 3. *Sed de hac re plura diximus alio loco, vbi de Iudæorum Paſchate & Pentecoſte egimus.*

Secvnda *ratio: Immolatio Agni Paſchalis typus & figura fuit Paſsionis Chriſti: Immolari autem debuit Agnus die* 14. *igitur Dominus quoque pati debuit eodem die: & per conſequens die ante. edendæ Cœnam inſtituit. Reſpondent*, Agnum Paſchalem figuram fuiſſe Chriſti, quatenus in Sacramento nobis apponendus erat manducandus: adeóque illam immolationem potiùs ſignificaſſe immolationem Chriſti in Cœna myſticam, quàm immolationem cruentam, quæ in Cruce peracta ſit *Sed hoc falſum eſſe, & immolationem Agni typum fuiſſe Paſsionis Chriſti, intelligitur ex Irenæi & Tertulliani teſtimoniis, paulò antè à nobis citatis. Cùm que res admodùm perſpicua ſit, confugiunt ad aliam ſolutionem:* Chriſtum nimirùm Paſſum eo die quo Agnus fuerit mactatus, licet non eadem hora: nam veſperam diei 14. in qua Agnus immolatus ſit, ad diem ſequentem pertinuiſſe: adeóque Euchariſtiam inſtitutam eodem die & eadem hora qua agnus mactatus ſit. *Reſpondeo, veſperas ad dies ſequentes excluſiuè, adeóque impropriè pertinuiſſe, quatenus ſcilicet numerabantur dies ſequẽtes à veſperis præcedentibus: alioquin Agnus mactatus fuiſſet prima die Azymorum & in ipſa Paſchali Solennitate, quod eſt contra legem Leuit.* 23. *Deinde hæc ſolutio contra Ieſuitas eſt. Nam ſi veſpera diei* 14. *in qua agnus immolabatur, ad diem* 15. *ſequentem pertinebat, veſpera diei* 15. *in qua Chriſtum occiſum volunt, neceſſariò ad diem decimumſextum ſequentem pertinuit, & per conſequens Chriſtus non eo die, multò minus eadem hora, qua Agnus mactatus fuit paſſus eſt, & proinde figuratum non reſpondiſſet figuræ.*

Paſcha duplex obſeruatio.

Tertia *ratio ſumitur à* Traditione, *quæ tempore Chriſti in obſeruatione Paſchatis obſeruata fuit. Legitimè enim iuxta mandatum Dei Exod.* 12. *Paſcha celebrari debuit die* 15. *menſis Niſan, menſis inquam Lunaris, ſic quòd annus & menſis quilibet ipſo die nouilunij exordium ſumpſerit. Secundùm hunc ritum Agnus Paſchalis die* 14. *ad veſperam immolari præcipitur. Et hoc Paſcha Chryſoſtomus* Vetus *vocat. Sed aliam Paſchæ obſeruationem, quam* Iudicialem *vocant, legiſperiti Iudæorum per* ἐπιείκειαν *quandam & legis moderationem in ſecunda templi inſtauratione ſtatuerunt & ordinarunt. Quia enim Sabbatha & Feſta legalia ad lunæ curſum ſecundùm dies menſium ſeruanda fuerunt, non ſemper in vnam & eandem diem hebdomadæ incidere poterant, ſed ſingulis variabant, nunc in hanc, nunc in aliam diem cadentes. Hoc pacto autem accidit vt ſæpè duo Feſta continuata & ſimul coniuncta fuerint, Sabbathum hebdomadarium, & aliquod ex Moſaicis Feſtis ſecundariis: vndè magna incommoda naſci viſa ſunt Iudæis. Exempli gratia: Si Feſtum Palmarum in Sabbathum hebdomadarium incidiſſet, citra legis violationem Sabbathum ritè celebrari non poſſe arbitrabantur, quandò ramos Palmarum colligere & circumferre ſine labore die Sabbatho prohibito non poſſent. Deinde ſi Feſtum Paſcha aut Expiationis Sabbatho fuiſſet continuatum, per duos integros dies permanere eos oportuiſſet in Synagogis vel templo orantes ac ieiunantes: nullum enim cibum parare eis licebat & is qui profanis diebus fuit præparatus, vix per triduum aut integrum biduum à fœtore & putredine in calida illa regione conſeruari potuiſſet: hoc verò nimis graue & moleſtum eis videbatur. Quamobrem ne tam incommodè Feſta caderent, Translationem in diem ſequentem excogitarunt. Nolebant autem aliis diebus, quoad numerum menſium, Feſta ſua celebrare quàm in lege fuiſſet præſcriptum, ſed tantùm alia die: ideò primam diem anni, ſeu Neomeniam primi menſis in talem feriam tranſtulerunt, quæ eiuſmodi incommoda nulla afferret. Statuerunt igitur, ne primus dies menſis incideret in feriam* 1.4.6. *nec Paſcha in feriam* 2.4.6. *nec Pentecoſte in feriam* 3. 5. 7. *nec dies Expiationis in feriam* 1.3.6. *nec feſtum Sortium in feriam* 2.4.7. *De huius conſtitutionis origine & authore plura diximus alio loco, vbi de anno Iudæorum egimus. Incidit autem quod in confeſſo apud omnes eſt, eo anno quo Chriſtus in Cruce eſt paſſus, Paſcha Solennitas in feriam ſextam, hoc eſt, Veneris diem. Iudæi igitur obſeruantes regulam Feſtorum à Legiſperitis traditam, neglexerunt veram Neomeniam menſis Niſan, neque ſolennitatem Paſchatis celebrarunt feria ſexta, ne feſtum Palmorum caderet in Sabbatho, & Sabbathum violaretur, ſed tranſtulerunt Neomeniam veram in diem ſequentem, adeóque etiam Paſcha*

ex

ex die Veneris in Sabbathum. Chriſtus autem, ſciens per mortem eius abroganda omnia Feſta Legalia, non reſpexit ad Feſtum Palmarum, vel ad alia Feſta, in obſeruatione Paſcha, ſed ad legem Dei, vt illam per omnia adimpleret: & iuxta legis mandatum obſeruauit veram Neomeniam, celebrauitque cum Diſcipulis ſuum Paſcha die 14. menſis primi iuxta legem quæ ſecundùm traditionem erat 13. dies: paſſus eſt autem die Veneris. qua iuxta legem Paſchalis Solennitas celebrari debuit. ſecundùm traditionem verò Paraſceue Paſcha ſiue ad Paſcho fuit.

Explicatur locus Matth. 26. *Hanc diuerſam (Chriſti & Iudaorum) obſeruationem Paſcha. ipſemet Chriſtus innuere videtur, eò quòd dixit Diſcipulis:* Ite in Ciuitatem ad quendam, & dicite ei, Magiſter dicit, tempus meum propè eſt, apud te facio Paſcha cum Diſcipulis meis: *Matth. 26. Quaſi dicere voluiſſet, Si interrogauerit vos, quare Magiſter veſter anticipat Paſcha antequàm Iudai cateri id obſeruent, dicito ei, tempus eius propè eſt. vt faciat Paſcha cum Diſcipulis ſuis. Dixit,* Tempus meum, *hoc eſt, tempus verum & legitimum propè eſt. volens hoc ipſo reprehendere Iudaos tanquàm transgreſſores legis, & voluptatibus deditos, qui nulla alia de cauſa Paſcha transferebant, niſi vt voluptatibus conſuetis in Feſto Palmarum frui poſſent, quibus frui in Sabbatho prohibitum erat.*

Ad hanc quóque duplicem Paſcha obſeruationem reſpexerunt Euangeliſta. Iudaorum enim obſeruationem innuentes, quoties inducunt Pontifices de Paſchate differentes, clarè ſignificant, Chriſtum Crucifixum fuiſſe eo die, quo Iudai Agnum Paſchalem ederint, hoc eſt, in vigilia Paſcha. Sic D. Ioannes dixit: Iudæos Chriſtum accuſantes non introiiſſe in prætorium Pilati, ne contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha; *hoc eſt,* Agnum Paſchalem. *Dicit etiam* diem Crucifixionis fuiſſe Paraſceuen, *hoc eſt, diem in quo Iudai praparabant ea qua pro Paſchate ritè celebrando erant neceſſaria. Marcus quoque diem Paßionis Chriſti* προσάββατον, *id eſt,* profeſtum, *vocat. Ad legis verò mandatum reſpicientes, ſignificant, Chriſtum Crucifixum fuiſſe ipſo die Feſto Paſcha, & pridiè, quàm pateretur Agnum Paſchalem cum Diſcipulis prima die Azymorum comedeſſe: qua de re paulò infrà plura dicentur.*

Contrà hanc verò Mutationem ſeu Translationem Paſchatis in ſequentem diem multa adducunt Ieſuita, quibus probare conantur, nullam vnquam omninò talem mutationem fuiſſe inter Iudaos. Primò citant Rabbi Abenezram, qui in Commentario Leuit. cap. 23. diſertis verbis affirmet, hanc traditionem non ſolùm non fuiſſe ab initio ſecundi templi, ſed ne eo quidem tempore quo conſarcinatum ſit Thalmud. Reſpondeo, falſum eſſe, quod ex AbeneZra citant. Adhac Paulus Burgenſis qui Rabbinus Hebraorum fuit; hanc traditionem à Iudais obſeruatam fuiſſe diſertè in additione ad Lyranum ſcribit, in Comment. cap. 26. Matthai, vt iam de Munſtero & aliis in Iudaorum Rabbinis admodùm verſatis nihil dicam, qui etiam traditionem iſtam defendunt & probant.

Secundò obiiciunt Epiphanium, qui hareſi 30. & 51. innuere videtur, Feſtum Azymorum & Paſchæ ſolennitatem apud Iudæos in quálibet diem hebdomadæ tempore Chriſti incidere conſueuiſſe. *Reſpondeo, Epiphanium in eo falli. Nec mihi hoc vitio vertant Ieſuita, quum ipſi quoque, quando & quotieſcunque libuerit, authoritatem eius non recipiant, quòd habeat in multis opiniones quaſdam valdè ſingulares & extraordinarias: verba ſunt Francolini cap. 67. de Tempore horarum Canonicarum Adhac computum Iudaorum Epiphanium ignoraſſe tota eius hiſtoria teſtis eſt.*

Tertiò, vtuntur contra hanc traditionem rationibus Eccleſiæ Aſiaticæ, *inquiunt,* in Primitiua Eccleſia celebrabant Paſcha eodem die quo Iudæi ſui temporis. At Eccleſiæ illæ celebrabant Paſcha luna decimaquarta primi menſis, quacunque die hebdomadæ illa incidiſſet. Ergò etiam Iudæi illius temporis Paſcha celebrabant quolibet hebdomadæ die ſine vlla exceptione: Deinde, *aiunt,* Epiphanium, Theophilum, Ambroſium & Bedam in expoſitione diſcriminis inter Paſcha Chriſtianorum, & Iudæorum ac Iudaizantium, indicare, Iudæos & Iudaizantes in ipſa decimaquarta luna celebraſſe Paſcha, etiamſi eſſet Dominica: ex hac obſeruatione colligunt, Paſcha Iudæorum tempore illorum Patrum aliquando incidiſſe in Dominicam diem, & diem Feſtum Azymorum in diem lunæ, & proinde nondum cœpiſſe traditionem illam Iudaicam, quæ cauit, ne Feſtum Azymorum die Lunæ, Mercurij & Veneris celebrari liceret. *Ad has rationes breuiter reſpondeo ex Epiphanio, qui hareſi 70. dicit de Iudais, quod, qua ad Paſchatis obſeruationem pertineant, corruerint, & confuſa ſint apud ipſos omnia: & propterea non mirum eſt ſi tempore illo Paſcha etiam 2. 4. & 6. luna celebrarunt.*

Supereſt vt refellamus Ieſuitarum rationes, Ieſuitarum argumenta & eorũ confutatio. *quibus probare volunt, Chriſtum Paſſum in ipſo die ſolenni Paſcha, & Cœnam inſtituiſſe in Profeſto ſeu Vigilia eius, & non anticipaſſe ſuum Paſcha. Ad hoc probandum adducunt* PRIMÒ, 1. teſtimonia ex Euangeliſtis. Matthæus cap. 26. dicit, prima die Azymorum, acceſſerunt Diſcipuli ad Ieſum, dicentes: vbi vis paremus tibi comedere Paſcha? *Marcus cap. 14. ait:* Prima die Azymorum, quando Paſcha immolabant. *Et Lucas cap. 22. inquit:* Venit

dies

dies Azymorum,in qua neceſſe erat occidi Paſcha. Hinc colligunt Chriſtum Sacramentum inſtituiſſe die decimaquarta, quo ad veſperam inchoabantur dies Azymorum,& ſequenti die,qui erat dies Solennis Azymorum,occiſum fuiſſe. Reſpendeo,ad legem Dei,non ad Hebræorum conſuetudinem & traditionem Euangeliſta in his verbis reſpiciunt: quemadmodum nos etiam hodiè in numerandis annis & diebus menſium veterem ſtylum Calendarij neglecto nouo, obſeruamus. Volunt igitur Euangeliſta indicare, Chriſtum cum Diſcipulis diſcubuiſſe & Agnum Paſchalem comediſſe pridiè antequam pateretur, prima die Azymorum, luna decimaquarta ad veſperam, ſed ſecundùm legem, quam Chriſtus in omnibus adimpleuit: & per conſequens crucifixus fuit ipſo die Feſto Paſcha,hoc eſt,eo die quo iuxta legem Paſchalis ſolennitas celebrari debuit: illo tamen eadem dies fuit vigilia Paſcha iuxta Iudæorum obſeruationem,qui ea die qua Chriſtus fuit Crucifixus,comederunt Agnum Paſchalem ad veſperam, iuxta Patrum conſtitutionem Hanc fuiſſe mentem & ſententiam Euangeliſtarum, non obſcurè ex ipſorum verbis probari poteſt. Lucas enim dicit,Venit dies Azymorum,in qua neceſſe erat occidi Paſcha. nimirùm iuxta legem,quam Iudæi negligebant, Apud eundem Chriſtus Diſcipulis dicit:Euntes parate nobis Paſcha: quaſi diceret, nos iuxta legis mandatum celebrabimus Paſcha,neglecta Phariſæorum conſtitutione. Et quum Marcus dicit,Quando Paſcha immolabant, vult dicere,iuxta legem.

2. Explicatur locus Ioan.13.

SECVNDÒ, citant Ioannem, qui cap. 13. dicit, Ante diem Feſtum ſciens Ieſus, quia venit hora, &c. his verbis affirmare Ioannem dicunt, diem Paſſionis Chriſti fuiſſe illo anno Solennem ac Feſtum, ex quo neceſſariò ſequatur, vt die præcedente Agnum comederint. Reſpondeo, fuit Feſtus ſecundùm legem, ſed non ſecundùm traditionem & obſeruationem Iudæorum. Et proinde non contra nos, vt Ieſuitæ volunt,ſed pro nobis facit, quòd Iudæ dixit Dominus, quod facis, fac citiùs: id enim Apoſtoli putarunt dictum illi eſſe, vt emeret quæ neceſſaria erant ad Feſtum, quod die ſequenti iuxta legem celebraturi eſſent. Poſſumus etiam alio modo reſpondere, loqui Ioannem de Feſto futuro Sabbathi die, non de Feſto immediatè conſequente eam ipſam noctem feriæ quintæ, in qua hæc Dominus loquebatur. Sic Moſes ſcribens, Mortuus eſt Aram ante Thare Patrem ſuum, non vult ſignificare, mortuum eſſe die immediatè præcedente diem obitus Thare. At quo modo, inquiunt Ieſuitæ, ſuſpicari poterant Apoſtoli, tanta feſtinatione opus eſſe in parandis ad Feſtum neceſſariis, ſi adhuc ſupererat totus dies ſequens ante feſti Solennitatem? Sed quæro viciſſim ab ipſis,vnde nam habeant, Apoſtolos ſuſpicatos fuiſſe magna feſtinatione opus eſſe in parandis ad Feſtum neceſſariis? Hoc enim Ioannes non innuit,ſed dicit,quoſdam putaſſe, Ieſum dixiſſe Iudæ, Eme ea quibus opus eſt nobis ad Feſtum,aut egenis vt aliquid daret. Exiſtimaſſe igitur Apoſtolos,vt vel citè,vel tardè hoc faciat Iudas non dicit Ioannes.

3. Explicatur locus Ioan.18.

TERTIÒ, ex cap. 18. Ioannis adducunt verba Iudæorum ad Pilatum dicentium: Nobis non licet interficere quenquam:his verbis, aiunt,ſignificant,non licuiſſe id eis ob Feſtum quod tunc agebatur. Nam alioquin licuiſſe eis alio tempore occidere blaſphemos,patet ex cap.7.Act. vbi Stephanum in Concilio iudicatum lapidarunt: & Act. 24. conqueruntur apud Felicem præſidem Syriæ,quòd volentibus Paulum ſecundum legem ſuam interficere, Tribunus Lyſias violenter eum eripuerit de manibus ipſorum. Reſpondeo ex Chryſoſtomo, quem tamen Ieſuitæ pro ſe citant. Is homil.82.in Ioannem: Quomodo,inquit, hoc ſignificabant? Non licet nobis interficere quenquam: aut dicit Euangeliſta, quoniam non pro Iudæis tantùm, ſed & pro Gentibus erat moriturus: vel quòd crucifigere eis non licebat. Quod ſi dicunt, non licere interimere, eo tempore intelligendum eſt: nam quòd interemerunt & alia morte, argumento eſt Stephanus lapidatus: ſed crucifigere eum deſiderabant, vt mortis genus iactarent. Quibus vtique verbis nequaquam dicit, vt Ieſuitæ volunt, non licuiſſe Iudæis occidere Chriſtum ob Feſtum, ſed eo tempore, quo nimirum ſubiecti erant Romanis, non licuiſſe eis crucifigere aliquem, qui ſcilicet non tantùm contra Iudæos, ſed etiam contra Romanos peccaſſe viſus eſſet. Ita etiam interpretatur hæc Iudæorum verba Cornel. Ianſenius & ipſe Pontificius, Gandauenſis Epiſcopus. Pulcherrimè huic ſententiæ conſentiunt verba Ioannis quæ mox ſequuntur. Facta hæc ſunt, ait, vt adimpleretur ſermo quem prædixerat Ieſus, vt indicaret qua Morte eſſet obiturus. Negant Ieſuitæ vim horum verborum in eo conſiſtere, vt indicaret, quod genus Mortis eſſet ſubiturus Chriſtus, ſed quòd prædixerit, ſe à Iudæis tradendum Gentibus ad occidendum, & quòd Gentes Chriſtum ſibi à Iudæis traditum eſſent ſuis manibus occiſuræ, non Iudæi. Sed hoc manifeſtè pugnat cum verbis Apoſtoli, qui dicit, Chriſtum indicare voluiſſe ποίῳ θανάτῳ, id eſt, quo genere mortis, non à quibus, eſſet occidendus. Reſpicit autem Euangeliſta ad verba Chriſti quæ leguntur Matth.20. vbi dicit, Tradent

eum (*Chriſtum*) Gentibus ad illudendum, flagellandum & crucifigendum. *Dicit ergò, vt hic ſermo impleretur, Iudæi dixerunt,* Nobis non licet interficere quenquam: *quaſi dicat, idcò negarunt ſibi licere occidere aliquem, quòd neminem ita poſſent occidere, ſicut Romani occidebant, ipſique Chriſtum occidi volebant, vtque ſimul verba Chriſti implerentur, quæ de Mortis ſuæ genere prædixerat.*

4. *Explicatur locus Ioan. 18.* QVARTÒ, *citant verba Pilati, quæ habentur Ioannis* 18. *cap.* Eſt autem conſuetudo vobis, vt vnum dimittam vobis in Paſcha, &c. Hinc apparere volunt, dies Paſchales iam tum agi cœpiſſe. *Reſpondeo, Paſcha vel Paſchales dies duobus modis accipi. Vno propriè & ſtrictè, pro ſeptem diebus Azymorum. Altero verò impropriè & latiùs, pro diebus illis, in quibus Paſcha & Azymum præparari præcipitur: & ſic decima quóque menſis inter Paſchales dies numerari poterit. Non autem hoc loco per Paſcha ipſum diem Solennem Paſchatis intelligendum, ex reliquis Euangeliſtis patet, qui hæc verba quaſi interpretantes, non habent* ἐν τῷ Πάσχα, *ſed* κατὰ τὴν ἑορτήν, *hoc eſt, circa vel ſecundùm Feſtum Paſchatis. Matthæus cap.* 27. *dicit:* κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον: *id eſt, Circa Feſtum conſueuerat Præſes dimittere turbæ vnum vinctum. Ita & Marcus cap.* 14. κατὰ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον. *Et Lucas cap.* 23. Ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα. *Vnde intelligitur, non in ipſo Solenni die, ſed circa vel ante eum hoc fieri ſolitum fuiſſe.*

5. QVINTÒ, *adducunt* Patres, qui dicunt Chriſtum die decimaquarta Paſcha celebraſſe. *Reſpondeo, pleroſque Patres velle dicere, Chriſtum Paſcha comediſſe ea die, quæ ſecundùm legem, non ſecundùm traditionem fuit decimaquarta. Eadem reſponſio dari poteſt ad multorum Patrum, quos citant, teſtimonia, vbi dicunt, Chriſtum occiſum ipſo die Solenni Paſchatis, nam eo die quo Chriſtus paſſus eſt ſecundùm legem celebrari debuit Paſchalis Solennitas, iuxta traditionem verò fuit tranſlata in ſequentem diem. Cùm igitur Patres dicunt, Chriſtum crucifixum fuiſſe in Feſto Paſcha Iudæorum, intelligi debet de Feſto Paſcha legitimo, iuxta legem à Chriſto & Diſcipulis legitimè obſeruato. Et ſic paſſus eſt, & non paſſus in die Feſto Paſchæ: paſſus, iuxta legem: non paſſus eſt, iuxta traditionem ſeniorum quæ temporibus Chriſti obſeruatur.*

Quoto die menſis Chriſtus Paſſus ſit.

1. Q*Voto etiam die Primi Menſis Chriſtus in Cruce paſſus ſit, variæ ac diſcrepantes Theologorum ſunt ſententiæ. Theophilus Cæſarienſis iuxta aliquos docuit, viceſima ſecunda die Martij, ſcilicet* 11. *Calend. Aprilis hoc factum. Lactantius, Euſebius & Auguſtinus Serm.* 22. 2.
de Tempore, putant Paſſum Seruatorem 23. *die Martij, hoc eſt,* 10. *Calend. Aprilis, quibus etiam aſtipulatur Beda libro de Ratione temporum, capite* 65. *& libro de ſex ætatibus mundi: vbi tamen hoc parùm firma ratiane probare conatur, quòd nimirùm eadem die Deus cuncta animalia terreſtrea & hominem crearit, ac de latere dormientis Euam Matrem omnium produxerit: Vnde, inquit, meritò creditur, ſi non melior ſententia vincit, eodem decimo Calend. Aprilis die Dominum fuiſſe Crucifixum. Decebat enim vna eadémque die, non ſolùm hebdomadis, ſed & menſis ſecundum Adamum pro generis humani ſalute viuifica morte ſopitum de productis è latere ſuo cæleſtibus ſacramentis Sponſam ſibi Eccleſiam ſanctificare, quæ videlicet die primum Adamum humani generis Patrem ipſe creauerat, eique de latere coſtam tollens Mulierem ædificauerat, eiuis adiutoria humanum genus propagaret. Eandem ſequuntur ſententiam Ado Viennenſis in Breuiario Chronic. Ætate I. Anſelmus libro ſecundo de Imag. mundi, cap.* 17. *Nicetas, Gerlandus Lotharingus, & quidam Galli, de quibus Beda in libro de Ratione temporum cap.* 45. *refert, quòd Paſcha ſuum celebrarint quocunque die octauus Calend. Aprilium fuiſſet, quando Chriſtum reſurrexiſſe crediderint: quibus etiam annumerat Middelburgenſis parte* 2. *Paulina lib.* 5. *cap.* 2. *Thuſcos, & in Aſia Montanos. Rursùs Anſelmus, parùm ſibi conſtans, in cap.* 27. *Matthæi dicit, Dominum Crucifixum fuiſſe* 12. *Calend. Aprilis, id eſt,* 21. *die Martij. Et iuxta hanc computationem, inquit, inuenimus etiam eo tempore, id eſt,* 10. *Calend. April. Dei Filium reſurrexiſſe à mortuis, quo tempore protoplaſtum Adam inuenimus eſſe formatum ex limo terræ. Epiphanius hæreſi* 50. *contra Theſſares cadecatitas, & hæreſi* 51. *contra hæreſim, quæ non ſuſcipit Euangelium Ioannis & Apocalypſim, reiiciens eorum ſententiã qui dicunt, Chriſtum paſſum eſſe* 25. *die Martij, dicit, ſe ex multa certitudine cognouiſſe, Seruatorem paſſum eſſe die ante decimum tertium Calend. Aprilium, quod Hugolinus Martellus in libro de anni integra reſtitutione capite decimo nono, de decimoquarto Calend. April. hoc eſt, de decimonono die Martij: Francolinus autem de* 20. *Martij intelligit. Idem Epiphanius hæreſi* 50. *teſtatur, ſe inueniſſe in Actis Pilati, ante decimum quintum Calend. April. paſſum Dominum, id eſt, die* 18. *Martij. Hugolinus Martellus loco citato refert ex Auguſtino, fuiſſe nonnullos, qui verum Paſſionis Dominicæ diem Nonis Martij, hoc eſt,* 7. *die Martij fuiſſe dicerent. Victorinus Aquitanicus, qui*

floruit

floruit circa annos Christi 460. putauit Christum cruci affixum ſeptima Calend. April. id eſt, 26. die Martij authore Middelburg. par. 2. lib. 5. cap 5. quem ſequuti ſunt plures alij, quorum meminit Beda de Rat. Temporum, cap. 59. & inter recentiores Franciſcus Maurolycus in Martyrologio ſub die 25 Martij. & Panuinius in Chron. anno Domini 34. Paulus Middelburgenſis parte 2. Paulina lib. 14. cap. 2. longa hac de re diſputatione habita, tandem, omnibus aliorum ſententiis reiectis, concludit, Chriſtum paſſum eſſe triceſima die Martij. Et hi quidem omnes in hoc conſentiunt, Chriſtum menſe Martio & quidem feria ſexta Crucifixum fuiſſe: ſed in quotum diem menſis feria illa Sexta tunc inciderit, controuertitur. Ne igitur errarent, pluribus in locis, præſertim in Italia ſexta quaque feria menſis Martij ſacræ & celebres habentur ex Hilarij Pictauienſis Epiſcopi inſtituto, vt teſtatur Middelburgenſis par. 2. Paulinæ lib 5 cap 1.

Sunt tamen alij qui in Aprili Chriſtum mortuum eſſe velint, & quidem 4. Non. April. id eſt, die ſecundo Aprilis Hugolino Martello teſte libro de integra anni reſtitutione, capite decimonono. Sunt alij, qui Aſtronomicis ſupputationibus ſe inueſtigaſſe putant, tertio Nonas April. qui tertius eſt eiuſdem menſis Dominum Crucifixum. In hac ſententia eſt Rogerus Bacon, Ioannes de Muris & Paulus Burgenſis, teſte Middelburgenſi parte 2. Paulinæ lib. 5. capite nono & vndecimo. Hos etiam ſequitur Abulenſis parte 2. Defenſorij capite decimoſexta, Ioannes Lucidus in libro de vero die Paſsionis Chriſti, capite nono, Pontacus in Chronographia, Ioſephus Zarlinus in libro Italico, de vero anno & die, quo Crucifixus eſt Chriſtus, & denique recentiores ferè omnes. Fuerunt etiam qui Chriſtum paſſum eſſe dixerunt tertio Idus April. hoc eſt, die vndecima Aprilis: & in hac opinione fuiſſe Ioannem de Monte Regio Middelburgen. indicat parte 2. libro quinto, cap. 1. & 12. Ioſephus Scaliger in libro de Emendatione Temporum, & Henricus Vuolphius lib. 2. Chron. diem Paſsionis Dominicæ 23. Aprilis fuiſſe dicunt, ſuámque ſententiam euidentiſsimis rationibus probant.

Hac diuerſitas ſententiarum inde nata eſt, quod dies Paſsionis Dominicæ, in ſcriptis Apoſtolorum & eorum qui Apoſtolos proximè ſequuti ſunt, expreſſus non inuenitur. Id verò non caſu, ſed ſingulari Dei conſilio factum crediderim, vt tam alti & imperſcrutabilis Myſterij dies in obſcuro eſſet. Sic enim reipſa docere voluit contra Pontificios, eorúmque ſuperſtitiones, quas iam tum præuidit, nullum diem & tempus alio ſanctius habendum, & memoriam rerum olim pro generis humani redemptione geſtarum, non ſic certis temporibus & diebus alligatam ſeu affixam eſſe, vt non alio quàm illa ipſo præcisè, quo geſtæ ſunt ſi maximè ex vſu Eccleſiæ eſſet, ipſáque neceſsitas poſtularet, celebrare & colere liceret. Quod ſi hæc diligenter perpenderent Ieſuitæ, fateri cogerentur, aut rem liberam eſſe dierum Obſeruationes, nec alium ſacratiorem eſſe alio, aut Eccleſiam in dubio eſſe, an memoriam Paſsionis Dominicæ iam vltra 1500. annos ſacro vel profano die celebrarit, nec ne.

Mariæ Ægyptiaca.

Celebratur eodem die MARIÆ ÆGYPTIACÆ *Memoria, quòd tunc obiit, iuxta Petrum de Natalibus Legenda 24. lib. 4. nam alij ad diem 8. huius menſis referunt. Nata fuit ea Valentis & Valentiniani Impp. temporibus, quantum ex Sabellico & Bergomenſe conſtat, in Ægypto ex Chriſtianis parentibus. Cùm autem annum 12. ætatis attigiſſet Relictis Parentibus, Alexandriam ſe contulit, vbi libidinum æſtu turpiſsimis modis corpus ſuum proſtituit. Inde verò Hieroſolymam cum iis venit, qui ad diem Feſtum Exaltationis Crucis commeare eò pro conſuetudine ſolerent, nulla neceſsitate coactis, niſi vt in magna Peregrinantium frequentia libidinem expleret. Hieroſolymis tamen in templo compuncta, pœnitentiam egit, & poſteaquàm in æde Ioannis Baptiſtæ ad Iordanem, Cœna Domini vſa fuiſſet, in deſertum abiit: vbi per annos 47. extra omnium hominum conſuetudinem vixit, nuda oberrans, & tenuiſsimo alimento victitans, corpú'que domans incredibili abſtinentia, non tamen ſine certaminibus, quòd vitæ antoactæ per 17. annos vix obliuiſci poſſet. In eremo nullum vnquam vidit hominem, niſi Zoſimum Monachum quendam Palæſtinum, qui ex Religionis ſuæ ritu deſerta pererrans, in eam fortè incidit. Atque tandem poſt biennium ex eo tempore, quo in eam inciderat, mortua inuenta & ſepulta eſt. Hæc de Maria Paulus quidam Diaconus Neapolitanus in vitis Patrum, & ex eo Iacobus de Voragine Legenda 54. Petrus de Natalibus Legenda 24. lib. 4. Fulgoſus lib. 6. Marulus lib. 4. Sabellicus Exemplorum lib. 2. & Enne. 7. lib. 9. aliique referunt. Sunt autem reliquæ narrationis eorum partes, non fabulis ſolùm, ſed & erroribus plenæ: vt quòd beneficio Mariæ virginis ad meliorem vitam conuerſa, oraculis admonita, ac per omnem vitam gubernata & protecta ſit. In quam ſententiam habentur quædam precatiunculæ, quæ Chriſti merito excluſo, ipſam etiam ſalutem D. Virgini acceptam referunt. Fabulis verò Monachorum ſimilia videntur, quòd alimentum ei in deſerto ad annos 17. præbuerint panes duo dimidiati. quòd Iordanem pedibus ſiccis tranſierit: quòd inter orandum, intra terram & cœlum cubitali ſublata altitudine à Zoſima viſa ſit, & tandem Leonis immaniſsimi miniſterio ſepulta.*

DE SABBATHO SANCTO Paſchæ: vbi & de CEREO Paſchali, & eius Benedictione.

Ritus hoc die olim obſeruati.

ET hic dies in vera Primitiua Eccleſia ieiuniis & orationibus, nec non vigiliis & laudibus Dei peragebatur. In quodam Codice Decretorum librorum ſedecim cap.6. lib. 14. indicatur, in Synodo Arauſicana prima circa annum 441. ſancitum, vt in Sabbatho hoc Sancto, ſeu, in vigilia Paſchæ, ieiunium ante noctis initium non ſoluatur. Sed hoc decretum non extat inter canones huius Synodi. In Synodo verò Antiſiodorenſi canon.11. præcipitur, Non licere in vigilia Paſchæ, ante horam ſecundam noctis, vigiliam expedire. Peruigilij huius Paſcha meminit etiam Tertullianus libro ſecundo ad vxorem: idque propterea celebratum putat Hieronymus, in cap. 25 Matthæi, quòd Iudæorum traditio ſit, Chriſtum media nocte venturum in ſimilitudinem Ægyptij temporis. Vnde reor, inquit ille, & traditionem Apoſtolicam permanſiſſe, vt in die vigiliarum Paſchæ ante noctis dimidium populos dimittere non liceat, expectantes Aduentum Chriſti, & poſtquam illud tempus tranſierit ſecuritate præſumpta, Feſtum cunctis agentibus diē. Huius rationis meminit etiam Lactantius libro ſeptimo Diuinarum inſtitutionum, capite decimonono, vbi de his ipſis vigiliis loquitur: & Iſidorus libro ſexto Etymol. cap. 17. Alij hanc cauſam vigiliarum ad mediam vſque noctem in Sabbatho hoc afferunt: Cùm in reliquis totius anni Sabbathis nonnullæ Eccleſiæ ieiunarent, vt Romana & Occidentales aliquæ, ſicut eſt videre de Conſecrat. diſtinct. 3. c. Sabbatho, & in Concilio Elibert. capite vigeſimo ſexto, nonnullæ verò non ieiunarent, vt omnes ferè Orientales, ſicut patet ex can. 66. Apoſtol. & Epiſtola quinta Ignatij ad Philippenſes: in hoc tamen anniuerſario Sabbatho omnes ieiunarunt, vt patet in can. 66. Apoſt. & Epiſt. 5. Ignatij, & lib. 5. Conſtitut. Apoſt. cap. 16. & lib. 7. cap. 24. & Epiſt. 19. Auguſtini ad Hieronymum. Ita autem ieiunarunt, vt ad medium vſque noctis Ieiunium differrent, vt hoc prolixiore Ieiunio, & aliquid ſpecialiùs agerent, & dolorem, qui in cordibus Apoſtolorum illo die fuerat, pleniùs indicarent. Sunt tamen qui exiſtiment, has vigilias ideò obſeruari quòd Chriſtus media nocte à mortuis reſurrexerit.

Superſtitiones hac die obſeruatæ.

Progreſſu verò temporis in locum horum exercitiorum multæ & variæ ſuperſtitiones ſunt inuectæ. Primò námque ignem veterem omnem in templis extinguunt, & nouum ex chalybe eliciunt ac conſecrant. Deinde candelam ceream magnam, quam Cereum Paſchalem nominant, in templa hoc die ferunt, eúmque benedicunt, & de igni illo nouo accendunt. Hos ritus ita deſcribit Thomas Naogeorgus lib. 4. Regni Papiſtici:

Ante diem Paſcha vetus aptè extinguitur
Ignis,
Et nouus è ſilicum venis extruditur: illum
Adiurat multis aduerſum incommoda Paſtor.
Cuius quiſque capit torrem molimine ſummo,
Fértque domum, vt quando tempeſtas ingruat atra,
Succenſo, cœli plaga ſit tutus ab omni.
Cereus hinc ingens, Paſchalis dictus, amœno
Sacratur cantu cui ne myſteria deſint,
Thurea compingunt, in facta foramina grana.
Hic ad honorem ardet vincentis tartara
Chriſti,
Nocte diéque quaſi hoc ritu capiatur inani.

Prior ritus ex Ethniciſmo ſumptus videtur: 1
quod etiam Cælius Rhodig. Lect. Antiq. lib 8. cap. 35. fatetur. Nam de Virginibus Veſtalibus loquens, & illo igne quem cuſtodiebant: Illud, inquit, ſcitu dignum eſt, & noſtræ religioni contentaneum, quòd menſe Martio quotannis innouabatur ignis in templo Veſtæ. Gyraldus etiam de Diis Syntag 4. Ex ſtincto, ait, igne Veſtales à Pontifice verberari ſolitæ: quibus mos erat, tabulam felicis materiæ tandiu verberare, donec ignis conciperetur, qui cribro aheneo in ædem à Virgine deferebatur: quotannis tamen & nouus ignis excitabatur à Veſtalibus, ſicut & à noſtris in Cerei Paſchalis conſecratione. Alter ex quodam facto Conſtantini Magni ortus videtur: de eo ſiquidem Euſebius lib. 4. vita Conſtantini refert, quòd Paſchales illas Vigilias lampadibus luminibuſq́ decorarit, accendens per totam vrbē κίονας, hoc eſt, columnas ſeu moles cereorum. Hūc tamen ritum benedicendi Cereum Paſchalem Sabbatho Sancto in Eccleſiis primus inſtituiſſe dicitur Zoſimus Papa circiter annum Domini 420. vt de eo referunt Liber Pontificalis, Supplementum Chronicorum, Summa Conciliorum, Platina, Sabellicus Ennead. 7. lib. 9. Panuinius, Sigebertus, Pontacus in Chronicis, Galeſinius in Martyrologio die 26. Decemb. Alcuinus in lib. de diuinis officiis cap. de Sabbatho Sancto Paſcha, Amalarius lib. 1. de Eccleſiaſt. off cap. 18. Rabanus de Inſtitut. cleric. lib. 2. cap. 38. Vualafridus in lib. de rebus Eccleſ. cap. 30. Microlog. in lib. de Eccleſ. obſer. cap. 53. Rupertus Tuitien. lib. 6. de diuin. off. cap. 28. Polydorus lib. 6. cap. 7. de Inuentorum. Martinus verò Polonus, Cranzius in Metrop. lib. 2. cap. primo, Hēricus de Erdfordia, Volaterranus, Pantbaleon & Balæus hoc inuētū Theodato, quē alij Theodoron, alij Theodoton appellāt, & Honorio primo aſcribunt: quorū hic Pontificatum

Cerei Paſchalis benedictionem quis inſtituerit. 2

tum tenuit anno 622. ille verò anno 615.

Cereus non benedictus in Gallicia. Quicquid ſit, illud conſtat per annos plus ſexcentos à nato Chriſto non fuiſſe vſitatum in Gallicia Lucernam & Cereum conſecrare. Nam in Toletano Concilio quarto, capite octauo ſub Honorio primo habito circa annum Domini 627. ſtatuitur, vt propter vnitatem pacis, in illis etiam Eccleſiis ritus ille benedicendi inſtituatur.

Cerei benedictio non fuit Prudentij tempore. Ex his quoque ſimul intelligitur, hymnum quintum apud Prudentium falſam habere in nonnullis exemplaribus inſcriptionem, Ad accenſionem Cerei Paſchalis. Zoſimus enim, qui tam multorum auctorum teſtimonio Cereũ Paſchalem primus inſtituit, vt de Theodato & Honorio nihil dicam, plus quadraginta annis poſt Prudentium Pontificatum tenuit. Accedit huic rationi etiam alia, quòd nimirùm omnes hymni Prudentij non ſunt ſcripti pro certo aliquo die anni, ſed ſunt generales, & conueniunt titulo libri, qui eſt Cathemerinon, hoc eſt, Quotidianorum ſeu Diurnorum. Tertiò, ordo quoque hymnorum Prudentij hanc inſcriptionem refellit. Nam poſt hymnos, ad galli cantum, ad matutinum, ante cibum, poſt cibum, qui Matutino, Laudibus, Sexta & Nona rectiſſimè aſſignari poſſunt, iuſto ordine conſequuntur hymni ad accenſionem Lucernæ, & ante ſomnum, pro Veſperis, quæ eſt hora Lucernaris, & pro Completorio. Quare ſi vera eſſet inſcriptio, hymnus ille non fuiſſet eo loco collocandus. Et proptereà magis probanda inſcriptio, quam hymnus hic in Aldi exemplaribus habet, Ad Accenſionem lucernæ. Error autem inde natus videtur, quòd inter hymnos Eccleſiaſticos reperitur hymnus poſterioribus demùm temporibus compoſitus, cum tali inſcriptione, Ad Accenſionem Cerei Paſchalis, pro Sabbatho Sancto, qui ex hoc quinto Prudentij hymno totus deſumptus eſt. Cauſa autem inſtituti huius ritus hæc eſt, vt ſacra Reſurrectionis Chriſti myſterium, benedictione ſanctificati huius luminis ſuſcipiatur, ſicut ca. 8. Toletani Concilij 4. indicatur. Cereus quoque iſte Catechumenis baptizandis præfertur, & in manus datur Baptizatis: nam quod olim verbis & doctrina monebant ac docebant, Baptiſmum eſſe φωτισμὸν, id eſt, illuminationem, id progreſſu temporis grandis hic moles Cerei huius repræſentare debuit.

3. *Aqua in baptiſteriis conſecratur.* Tertiò, in Baptiſteria recens aqua infunditur & conſecratur hoc die. Quibus autem ritibus id fiat Naogeorgus his verſibus indicat lib. 4. Regni Papiſtici.

> Poſt liquidas etiam Baptiſmi conſecrat vndas
> Vel Præſul, vel Præpoſitus: nec enim amplius illa
> Baptiſmo proſunt, nec poſſunt tingere quenquam,
> Præterito quarum valuit toto vſus in anno.
> Magna procedunt pompa celebríque paratu
> Candelis crucibus, vexillis, chriſmate, oliuo:
> Circumeunt fontem nouies, Diuosq. precantur.
> Fixi ſtant omnes tandem: mox incipit ille,
> Et ter tangit aquam, crucis effingitq. figuras.
> Grandia tum profert multa & plauſtralia verba,
> Sanóſque adiurat latices, & vexat ineptè,
> Dum ſtudet & credit meliores reddere multò,
> Omnipotētis quàm dextra ac benedictio fecit.
> Poſt & candelam vexatas ponit in vndas,
> Térque ſua ſtatu turbat pridiona obolentis
> Prandia, & infuſo tandem vnctas chriſmate reddit.
> Attonitus ſpectat populus, creditq. potentem
> Vndis vim tribui tanto adiurantis hiatu,
> Atq. alius, agitat quas gens doctiſſima, nugis.
> Allatis igitur vaſis de fontibus haurit
> Fértque domum contra morbos, pecoríſque ſuiſque.
> Inde ſilent tabulæ, & Cãpanis priſtina dantur
> Iura, ſimúlque ſuum capiunt ieiunia finem.

Quod ſi vera ſunt quæ habet Decretalis prima Alexandri I. ipſe Alexander inſtituit primò conſecrationem aquæ baptiſmatis.

4 Quartò, hoc tantùm die extra caſum neceſſitatis, baptizandum, Victor I. Papa inſtituit. Liber Conciliorum. Funccius in Comment. ad Chronol.

5 Quintò ſtatim poſt Baptiſmum hoc die Confirmandum Clemens I. ſtatuit: ſed id poſtea in ſequens Sabbathum tranſlatum fuit. Durandus in Ration. libro ſexto, capite octuageſimo quarto.

6 Vltimò, in Sabbatho Sancto ante Miſſam altaria rurſus in Papatu cooperiuntur & ornantur: Miſſa aliter celebrantur: Campanæ pulſantur, dum cantatur, Gloria in excelſis, &c. nec lumen portatur ante Euangelium, ſed incenſum. Durand. Ration. libro ſexto, capite 85.

RESVRRECTIONIS Dominicæ dies, quo Chriſtiani ſuum PASCHA celebrant.

PAſchatis Feſtiuitatem, non in memoriam tranſitus Angeli in Ægypto, Iudæorum more & conſuetudine, ſed ſalutiferæ RESVRRECTIONIS Dominicæ, Chriſtiani obſeruant ac celebrant. Et tamen retinent Paſchatis nomen, non proptereà ſolùm, quòd Agnus ille, qui à Iudæis in Paſchate olim occiſus eſt, typus fuit Agni illius Dei Ieſu Chriſti, qui eo tempore, quo ille mactatus, pro ſalute totius mundi occiſus eſt, ſed, quòd illo ipſo tempore ex hoc mundo tranſiit ad Patrem. Pæſah enim ſeu Phaſe tranſitum ſignificat: vt Auguſtinus docet in Pſalmum 68. vel etiam quòd tunc ſit tranſitus factus de veteri vita in nouam, vt idē

*Pater epiſt.*119.*ſcribit:quo etiam Paulus reſpexiſſe videtur* 1.*Cor.*5.*inquiens:*Expurgate vetus fermentum, vt ſitis noua conſperſio. *Chriſtus,nanque veterem hominem paſsione, nouum autem Reſurrectione ſignificauit, vt ait Auguſtinus epiſt.*57.*ad Dardanum.*

Oſteren vnde.

Germani vocant Oſtern *voce corrupta ex* Vrſtehnde *quod Reſurrectionem ſignificat. Alij tamen deriuant à Latina dictione Hoſtia, quæ eſt Chriſtus,pro peccatis noſtris immolatus,*1.*Cor.*15.*Vnde Paſchales oblatæ,* die Oſterfladen, *quæ olim hoc tempore parabantur,ab offerendis hoſtiis dictæ. Alij ab* Oſt *deducunt,quod Germanis eſt* Oriens, *vnde & Auſtria* Oſterreych *dicitur, quòd in Oriente,vel orto ſole ſurrexerit Chriſtus. Angli vocant* Eoſter,*& Aprilem menſem, in quo plerunque celebratur Paſcha,* Eoſter monath *: idque à Dea quadam cui Teutonici populi in paganiſmo ſacrificarunt menſe Aprili, quæ* Eoſter *fuit appellata,vt Geſnerus indicat in ſuo Mithridate ex Munſtero.*

De Hora Reſurrectionis Chriſti.

Hora reſurrectionis Chriſti incerta.

D*Ie tertia reſurrexiſſe Chriſtum à mortuis, extra controuerſiam eſt, de eo ſiquidem certa & luculenta Sacrarum Literarum extant teſtimonia. Quemadmodum autem incertum eſt, quoto die menſis primi paſſus ſit Dominus, ſic neceſſariò quóque ignoratur,quoto die menſis,& qua hora diei à mortuis reſurrexerit. Vnde Hieronymus epiſt.*150. *ad Edibiam, quæſt.* 6. *dicit,* quòd Dominus reſurrexerit hora qua ipſe voluerit, & quæ nulli mortalium cognita ſit. *Quamuis igitur ei, qui Reſurrectionis Dominicæ horam inueſtigare & perſcrutari velit, quam Dominus abſconditam eſſe voluit, rectiſſimè illud Syracidis dici poſſet, cap.* 3. Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris:*ſed quæ præcepit tibi Deus illa cogita ſemper,& in pluribus operibus eius ne fueris curioſus. Non eſt enim tibi neceſſarium ea quæ abſcondita ſunt oculis videre tuis,&c. Enumerabo tamen ſimpliciter Theologorum ſententias, quæ multis iam annorum centuriis in Eccleſia hac de re fuerunt.*

Theologorum ſententiæ de tempore reſurrectionis Chriſti 1.

*Docuerunt igitur aliqui, Chriſtum media nocte reſurrexiſſe,ex quorum numero eſt Athanaſius,qui in lib.de Virginitate ſic inquit:*Media nocte ſurgito, & laudato Dominum Deum tuum. In hac enim Hora ſurrexit Dominus à mortuis. *Hunc ſequuti ſunt Gregorius Nyſſenus in* 1.*&* 2.*Orat.de Reſurrectione Chriſti. Cyrillus lib.*12.*in Ioannem cap.* 44.*Dionyſius Alexand. in epiſt.ad Baſilidam Presbyterum Victor Antioch.in cap.*16.*Marci. Hieronymus quóque epiſt.* 150. *& Ambroſius in illud Lucæ* 24.*Vna autem Sabbathi valdè diluculo, &c. Nicephorus etiam lib.* 1. *hiſt. Eccleſ. cap.* 31. *Denique Euthymius in cap.*28.*Matth. vbi dicit,* quòd omnes Sancti Patres dicant vnanimiter, Reſurrectionis Dominicæ tempus fuiſſe circa primum gallicinium, quod Dominici diei lucem prætulerit : *per quod nihil aliud intelligit,quàm mediæ noctis tempus: paulò enim ſuprà,ad verba illa,Veſpere autem Sabbathi,&c. manifeſtè dicit,* Omne diluculum poſt ſextam horam noctis incipere,quando primùm galli canant,& hoc tempus etiam Matthæum innuere voluiſſe his verbis, Veſpere autem Sabbathi, &c. *Hanc etiam ſententiam comprobare vult Nyſſenus Orat.* 2. *de Reſurrect. Chriſti, conſuetudine veteris Eccleſiæ,quæ in vigilia Paſchæ,ſicut etiam ſuprà in Sabbatho Sancto diximus, vſque ad mediam noctem vigilarunt & ieiunarunt : in illo verò articulo temporis ieiunia ſoluerunt, quaſi ea ipſa hora Dominus reſurrexiſſet. Hinc quoque Euthymius, quum dixiſſet, omnes Sanctos Patres vnanimiter docuiſſe, tempus Reſurrectionis Chriſti fuiſſe circa primum gallicinium, addit:* Ideò quoque poſt ſextam noctis horam virtutis Sectatores ſoluto ieiunio lætitiam auſpicantur.

D. Auguſtini verò ſententia eſt libro 4. *de* 2
*Trinit.cap.*6.*& in dialogo ad Oroſium quæſt.*26. *Dominum non media nocte, ſed manè diluculo in aurora reſurrexiſſe.* Dicit enim quòd ab hora qua mortuus eſt Chriſtus, vſque ad diluculum Reſurrectionis ſint horæ 40. adnumerata etiam hora 9. mortis. A veſpere autem Sepulturæ vſque ad diluculum Reſurrectionis ſunt 36. horæ. *Auguſtino adſtipulari videtur etiam Hilarius in cap.* 28. *Matth. Ignatius epiſt.*2.*ad Trallianos, Cyrillus Hieroſolymit. Catecheſ.* 14. *Ambroſius in Pſal.* 45. *Subſcripſerunt quóque huic ſententiæ Scholaſtici Doctores ferè omnes,& Antoninus tit.*5. *cap.* 7. *in ſpecie dicit,* quòd Chriſtus decima hora noctis ſurrexerit:*& probatur primò, Euangeliſtæ Marci teſtimonio, qui cap.*16. *ait :* Surgens autem Ieſus MANE prima Sabbathi apparuit primò Mariæ Magdalenæ. *Secundò, vaticiniis Prophetarum. Dauid Pſal.* 30. *ait :* Ad veſperum demorabitur fletus,& ad matutinum lætitia. *Pſal.* 57. Exurge gloria mea, exurgam diluculo. *Pſal.* 59. Exaltabo manè Miſericordiam tuam. *Quæ omnia Auguſtinus de Reſurrectione Domini, quæ facta ſit manè diluculo, exponit. Illud etiam Ionæ vltimo,* Et parauit Deus vermem aſcenſu diluculi, *Auguſtinus epiſt.*49.*ad Deo gratias, quæſt. vltima, de Chriſto interpretatur, qui & vermis dicatur Pſal.*21.*& ſit matutinus, quia diluculo reſurrexerit. Luctam etiam,quæ in aurora facta eſt ab Angelo cum Iacobo Gen.*32.*Reſurrectioni Chriſti applicat Euſebius Emiſſenus homil.* 8. *in Paſcha.*

Ad

Prima ſententia refutatur.

Ad Euthymij autem rationes, quibus probare volt, Dominum medio nocte reſurrexiſſe, reſpondent, PRIMO: *falſum eſſe quòd dicat,* omnes Sanctos Patres aſſerere Chriſtum ſurrexiſſe circa primum gallicinium. *Nam in genere loquuntur de gallicinio, nec addunt primum ne an ſecundum fuerit: videntur tamen ſecundum potiùs, quàm primum intelligere, præſertim cùm dicat Euthymius Patres dicere, Chriſtum ſurrexiſſe in gallicinio, quod lucem Dominica diei præferat, nam hoc non de primo gallicinio, quod circa mediam noctem incipit, ſed de ſecundo, quod eſt in noctis vltimo vigilia, intelligendum quiuis facilè videt: & proinde illud* primum de *ſuo addidit Euthymius. Secundum quòque gallicinium magis propriè & ſimpliciter, quàm primum, ſic appellatur. Sic enim Vergilius in ſuo Moreto canit:*

Iam nox hibernas bis quinque peregerat horas,
Excubitórque diem cantu prædixerat ales.

Plinius etiam lib.10. hiſt. natur. cap. 21. de gallis gallinaceis loquens, Cum ſole, inquit, eunt cubitum, quartóque caſtrenſi vigilia ad curas, labórémque reuocant: nec Solis ortum incautis patiuntur obrepere diémque venientem nunciant cantu. Accedit his omnibus Seruatoris authoritas qui Mar. 13. ait: Neſcitis quandò Dominus domus veniat, ſerò, an media nocte, an galli cantu, an manè? vbi manifeſtè inter tempus media noctis & gallicinij diſtinguit. SECVNDÒ, *quòd Euthymius dicit, diluculum incipere poſt ſextam horam noctis, Middelburgenſis probat Par. 2. Paulina lib. 1. cap. 1. tempore Reſurrectionis Chriſti Hieroſolymis diluculum hora cum dimidia ferè ante ortum Solis incepiſſe. Ad conſuetudinem illam Ieiuniorum, qua in Veteri Eccleſia multi ſtatim poſt mediam noctem ſoluerunt, reſpondetur etiam dupliciter.* PRIMÒ, *multos quoque vſque ad quartam vigiliam ieiunaſſe.* SECVNDÒ, *Ieiuniorum illorum Auguſtinus & Hieronymus non Reſurrectionem Domini, ſed duas alias cauſas afferunt, vt in die Sabbathi Sancti annotauimus.*

De Triduo Sepulturæ, ſeu Mortis Chriſti.

Quæſtio de triduo ſepulturæ.

O*Ritur hìc alia quæſtio,* quandiu Chriſtus in Sepulchro manſerit? *Reſpondet quidem Dominus in Euangelio,* tribus diebus, & tribus noctibus. *Scribis enim & Phariſæis de cælo ſignum petentibus dicit,* Signum non dabitur, niſi Signum Ionæ Prophetæ: ſicut enim Ionas fuit in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, ſic erit Filius Hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus: *Matth. 12. & Marci* 8. Oportet Filium Hominis pati multa, & reprobari à Senioribus, & à Summis Sacerdotibus, & à Scribis, & occidi, & POST tres dies reſurgere. *Iudæi autem hoc factum eſſe negant ex Euangelica hiſtoria: nam ſi die Veneris ad veſperam ſepultus prima Sabbathi diluculo ſurrexit, triginta ſex duntaxat horis in ſepulchro manſit, quæ tres dies & tres noctes efficere nequeunt.*

Ad hanc quæſtionem variè reſpondetur. Nonnulli pro prima nocte numerant illud ſpatium temporis trium horarum quo tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terram ab hora ſexta vſque ad horam nonam: vt refert Auguſtinus cap. 24. lib. 3. de Conſenſu Euang. & Theophylactus in cap. 28. Matth. Reiicitur autem ab Auguſtino hæc ſolutio, quòd per illam integrum triduum non habeatur. 1. Reſponſiones ad dictam quæſtionem.

Gregorius Nyſſenus Orat. 1. de Reſurrect. Domini, & Theophylactus in cap. 28. Matt. computant tempus ab inſtitutione Euchariſtiæ. Dicitur, *inquiunt,* Chriſtus fuiſſe in corde terræ, ex quo inſtituit Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Vltima Cœna, quæ fuit in veſpera poſt feriam quintam: nam cùm ipſe haberet poteſtatem ponendi animam ſuam, manifeſtum eſt, quòd tunc immolauerit ſeipſum, cum tradidit diſcipulis corpus ſuum: nemo enim quiquam edit, niſi præparatum & mactatum ſit. *Videntur autem verba Chriſti non myſticè & figuratè, ſed ſimpliciter & ſecundùm literam intelligenda.* 2.

Euſebius Emiſſenus in Serm. feria 4. poſt Dominicam 1. Quadrageſimæ (ſi tamen eius ſunt Sermones illi) numerat tempus ex quo Chriſtus in poteſtate Iudæorum fuit. Omnis enim captiuus, qui ſe mortem non euaſurum ſcit, iam ſe mortuum dicit. 3.

Beda in homilia vigiliæ Paſchæ dicit, noctem Reſurrectionis Chriſti computari debere pro duobus noctibus, & tunc tres dies & tres noctes haberi, ſynechdochicè tamen. Nam, *inquit,* ab initio Creationis mundi vſque ad Chriſti Reſurrectionem dies præceſſit noctem: in nocte autem qua reſurrexit Dominus mutatus eſt hic ordo temporum, & nox præceſſit diem. *Sed hæc ratio falſa eſt: nam à principio mundi nox apud Iudæos præceſſit diem, vt ſuo loco indicauimus, & paulò pòſt in Auguſtini ſolutione rurſum probabimus. Et hic ordo temporum in Reſurrectione Chriſti apud Chriſtianos ſic mutatus eſt, vt, contrà quàm ſentiat Beda, tunc dies præcedere inciperet noctem.*

Ioannes Ferus Serm. 9. in Dominic. Paſchæ, totum illud numerat tempus quod fuit ab hora ſepulturæ vſque ad veſperam poſt diem Dominicam, quandò Diſcipuli demùm crediderunt Chriſtum ſurrexiſſe: vt licet actu non fuerit in corde terræ vſque ad veſperam, fuerit tamen quantùm ad exiſtimationem Diſcipulorum. 5.

Errare autem videtur Ferus, quòd verba Chriſti, In corde terræ, *non vniuocè accipit, ſed partim actu, partim opinione. Adhac verba illa Chriſtus non dixerat Apoſtolis, ſed Iudæis.*

6. *Middelburgenſis igitur aliam ſolutionem affert lib. 1. de die Paſſionis Dominicæ cap. 1. his præſuppoſitis; Paraſceuen non ſemper ſignificare feriam ſextam hebdomadæ quam nos diem Veneris vocamus, ſed diem præcedentem quodcúnque Feſtum in quamcúnque feriam incidat. Deinde, Sabbathum non ſemper ſignificare diem ſeptimam hebdomadæ, ſed etiam alia Feſta in quamcúnque feriam incidant. Hinc infert ex Euangelica hiſtoria, Chriſtum crucifixum fuiſſe in Paraſceue Paſchæ, ſeu in vigilia Paſchæ, & reſurrexiſſe vna Sabbatharum, hoc eſt vno dierum Paſchalium: Paſcha nánque Sabbathum vocatur, & ſeptem diebus continuis celebrabatur, & omnes hi ſeptem dies vocantur à Iudæis Sabbatha, quia in eis ab omni ſeruili opere quieſcendum. Vult igitur Middelburgenſis ex Euangeliſtis nil aliud haberi poſſe,* niſi quòd Dominus crucifixus ſit in vigilia Paſchæ, & reſurrexerit à mortuis vna Sabbathorum, hoc eſt, vno dierum Paſchalium: non ſpecificando, néque de primo, néque de ſecundo. *Sed hanc ſententiam multa refellunt. Primò, Omnes Euangeliſtæ teſtantur, Chriſtum ſurrexiſſe vna vel prima Sabbathorum. Hieronymus autem aliique Patres indicant, hac phraſi Hebraica denotari primam diem ſeptimanæ poſt Sabbathum. Reſpõdet Middelburgenſis primam Sabbathi, vel vnã Sabbathi id ſignificare quidem: in Euangelio autem non haberi,* vna Sabbathi, *ſed,* vna Sabbathorum, *quod non ſignificet primam diem ſeptimanæ, ſed vnam Feſtorum Paſchalium. Reſpondeo tripliciter: Primò, Dies Sabbathi in ſingulari, & Sabbathorum in plurali idem ſignificare, ſeptimam, ſcilicet diem, quæ Sabbathum dicitur, patet ex lib. 1. Machab. 2. cap. vbi bis Sabbathorum nomen in plurali pro ſeptima die hebdomadæ ponitur.* Inierunt prælium in die Sabbathorum. *Et,* Non exibimus, neque faciemus verbum Regis, vt polluamus diem Sabbathorum. *Non autem intelligendum de die aliquo Feſtorum Paſchalium aut Tabernaculorum ex Ioſepho intelligitur, qui hunc locum quaſi interpretans inquit:* Quibus non accipientibus verba, conflixerunt die Sabbathorum: & ſicut erant in ſpeluncis, ibi eos atroci incendio cremauerunt, quum repugnare propter diem Sabbathorum noluiſſent, ne in malis ſuis honorem Sabbathi tranſgredi viderentur. Nam vacare in eo nobis legitimum eſt. *Item,* Matathias docuit eos & Sabbathis pugnare, dicens, vobis metipſis eritis hoſtes ſi legem obſeruare volueritis, in illo die contra vos venientibus inimicis. Et exinde manſit conſuetudo pugnandi, etiãſi tali die bella conſurgant. *Vide etiam lib. 2. Machab. 15. cap. Secundò, Euangeliſta Marcus cap. vltimo manifeſtè dicit,* Αναςὰς πρωῒ πρώτῃ σαββάτου, *&c. quum reſurrexiſſet Ieſus manè prima Sabbathi, apparuit primò Mariæ Magdalenæ, &c. Factam autem hanc apparitionem ipſo die reſurrectionis, contra quam vult Middelburgen. ex cap. 20. Ioannis clarè perſpicitur. Tertiò, apud Euangeliſtas σαββάτων, vocabulum hoc loco Septimanam ſignificat: nam apud Hebræos hoc nomen in plurali numero in hac ſignificatione vſurpatur, vt eſt videre Leuit. 23. v. 15. & 25. v. 8. Obiicit Middelburgenſis. non poſſe dici, primam ſeptimanarum. Reſpondeo in lingua Latina non licet ſic loqui, ſed in Hebræa. Adhac, iuxta Middelburgenſis ſententiam, defendi non poſſet Chriſtum crucifixum fuiſſe feria 6. hoc eſt, die Veneris, & reſurrexiſſe feria prima quam in memoriam rei iam tum Apoſtolorum temporibus Dominicam appellarunt, & de quo nemo vnquã ab initio naſcentis Eccleſiæ vſque ad hæc noſtra tempora dubitauit. Vnde Beda in lib. de Rat. temp. cap. 45. & de Rat. comp. cap. 17. inquit:* Quòd Dominus feria ſexta Crucem aſcenderit, & vna Sabbathorum, id eſt die Dominica reſurrexerit à mortuis, nulli licet dubitare catholico, ne legi, quæ agnum Paſchalem decima quarta die menſis primi ad veſperam immolari præcipit, pariter & Euangelio, quod Dominum eadem veſpera tantùm à Iudæis, & manè ſexta feria crucifixum, ac ſepultum, prima Sabbathi reſurrexiſſe perhibet, videatur incredulus.

D. Auguſtini igitur ſolutio omnium optima videtur, quæ per Synechdochen dies hos & noctes computat, vt pars pro toto accipiatur. Vult enim Pater ille pro tertia nocte numerandam eſſe noctem illam quæ præceſſit diem Veneris. Vnde libro tertio de Doctrina Chriſtiana cap. vigeſimo quinto, Synechdoches mentionem faciens, Hoc modo locutionis, *inquit,* quo ſignificatur à parte totum, etiam illa de Reſurrectione Chriſti ſoluitur quæſtio. Pars enim nouiſſima diei, quo paſſus eſt, niſi pro toto die accipiatur, id eſt, adiuncta etiam nocte præterita, & nox in cuius parte vltima reſurrexit, niſi dies totus accipiatur, adiuncto ſcilicet illuſcente die Dominico, non poſſunt eſſe tres dies & tres noctes, quibus ſe in corde terræ prædixit futurum. *Idem lib. 3. de Conſenſu Euang. repetit. Meminit etiam ſolutionis huius epiſt. 49. ad Deo gratias lib. 4. de Trinit. cap. 6. & lib. 1. quæſt. Euang. cap. 7. Hanc Auguſtini ſententiam Patres, Scholaſtici & ferè recentiores Theologi omnes ſequuntur. Reiicitur quidem à nonnullis tanquam infirma, quòd pro tertia nocte numerat noctem illam quæ præceſſit diem Veneris, noctem enim illam ad diem ſequentem Paraſceues non pertinuiſſe: nam ab* 7.

initio

initio mundi vſque ad reſurrectionem Domini diem inchoaſſe ab ortu Solis, & finiiſſe in fine noctis ſequentis: diémque artificialem praceßiſſe & noctem ſequutam ad ſignificandum, quòd homo à luce gratia caſurus eſſet in noctem culpa: Beda in homil. vigilia Paſcha. Antoninus tit. 5. cap. 7. & alij. Sed hac manifeſtè falſa ſunt. Nam contrà ab initio mundi dies naturales non (vt nunc fit) ab ortu Solis, ad alium ortum, ſed à veſpera ad veſperam, ſeu ab vno occaſu Solis ad alium Iudai computarunt. Priores enim extiterunt tenebra: & Deus iußit lucem de tenebris ſplendeſcere, vt ait Paulus. Moſes etiam ordine illo creationem exprimit, vt dicat: Factum eſt veſpere & mane dies vnus: *idque ſexies iterauit. Hinc factum eſt, vt etiam Sabbathi ſanctificatio à veſpere pracedentis diei iuxta legem inchoanda fuerit. Sic enim pracipitur Leuit. 23.* A veſpera vſque ad veſperam quieſcetis in Sabbatho veſtro. *Incipiebat autem veſpera, vt docent Iudai à ſexta hora poſt meridiem, quia primus occaſus Solis in hanc incidit, ſi ab aquinoctio Iudaorum more annum numerare incipias. Et habet hac ſolutio nullam prorsùs difficultatem. Si enim Poëtis & Oratoribus mucrone pro gladio, tecto pro tota domo vti licuit, cur non Filio Dei pari ratione parte diei artificialis pro tota die naturali vti licuiſſet?*

Controuerſia Primitiuæ Eccleſiæ de Die Paſchali.

Apoſtoli ab initio obſeruarunt Paſcha cum Iudaeis.

APoſtoli poſt mortem & reſurrectionem Domini obſeruarunt Paſcha vnà cum Iudais eum quibus luna decima quarta, quacunque feria accidiſſet, Agnum Paſchalem comedeeunt: ſicut etiam Sabbathum, neomenias, & reliqua ceremonialia cum Iudais ab initio obſeruarunt, vt Iudaos lucrifacerent, & ad fidem Chriſti paulatim allicerent. Vnde Paulus 1. Cor. 9. inquit: Quum liber eſſem ab omnibus, omnibus meipſum ſeruum feci, vt plures lucrifaciam. Factus ſum Iudæis vt Iudæus, vt Iudæos lucrifaciam: iis qui ſub lege ſunt, vt ſi eſſem ſub lege, vt eos qui ſub lege ſunt, lucrifaciam. *Imò non ſolùm Iudaos, ſed aliquos ex gentibus quóque circumcidi ab initio voluerunt. Sic enim Paulus Timotheum ex patre Ethnico natum circumcidit: & comam, quam ex voto nutrierat, totondit ex lege, Nazaraorum more: & in hanc ſententiam plura alia de Apoſtolis leguntur, Act. 21. & 22. cap.*

Apoſtoli legalia impugnarunt.

Creſcente verè Fidelium numero, & corroborata iam Chriſti fide, docuerunt Apoſtoli, non ampliùs obſeruanda eſſe legalia, ſed per aduentum Chriſti, qui vera eſt mundi lux & iubar, vmbras iſtas ceſſare debere, praſertim quum viderent falſos fratres ex Iudais, obſeruationem legis, tanquam neceſſariam ad ſalutem, poſtulare. Hac occaſione Feſtorum quoque, neomeniarum ac Sabbathorum obſeruationes Iudaica abrogata & immutata ſunt. Ac cœperunt quidem Apoſtolorum alij, ex quorum numero eſt Ioannes & Philippus Euangeliſta, in Orientis partibus Paſcha in memoriam Cœna Dominicæ celebrare, ſed tamen more Iudaorum decima quarta die luna: id quod Polycarpum vidiſſe teſtatur Irenaus ad Victorem Rom. Epiſcopum, vt eſt apud Euſebium lib. 5. cap. 26. Hos multi alij ſequuti ſunt viri pietate & doctrina praſtantes, quos recenſet Polycrates Aſia Epiſcopus in epiſt. ad Victorem, apud Euſebium lib. eodem cap. 24.

Nonnulli Apoſtoli mutant tempus Paſcha.

Alios autem Apoſtolos, Petrum & Paulum pracipuè, in Diem Dominicum, proximum poſt plenilunium primi menſis, propter Reſurrectionis Dominica memoriam, Paſcha reieciſſe, epiſtola Theophili Caſarienſis apud Bedam lib. de Rat. temp. cap 45. teſtatur, in qua ſcribit, Gallos in principio Eccleſia ſemper Paſcha celebraſſe 25. Martij, quòd putarent Chriſtum eo die reſurrexiſſe. Cappadoces autem nonnulli, eodem die celebrarunt, ſed propter aliam cauſam nimirum, quòd Chriſtum eo die paſſum fuiſſe & ipſo die Paßionis agendum Paſcha crederent, vt refert Epiphanius hareſi 50.

Diuerſitas primitiua Eccleſia in celebratione Paſcha diu non fuit obſeruata.

Hac verò diuerſitas diu non eſt obſeruata, nedum à quoquam reprahenſa. Néque etiam inuenies Apoſtolos, & qui eos proximè ſequuti ſunt, vel de Paſchate, vel de aliis Feſtiuitatibus legem aliquam conſtituiſſe, quo nimirum tempore, quóue die aut menſe illa celebranda, ſed ſaluam & integram omnibus reliquerunt libertatem illam Fidelium in huiuſmodi adiaphoris, de qua Paulus loquitur Coloſſ. 2. Hoc Socrates hiſtoria eccleſiaſt. lib. 5. cap. 22. de diuerſa Paſchatis, aliorúmque rituum obſeruatione prolixè diſputans, clarè teſtatur. Vnde ſimul intelligitur, quantum huic conſtitutioni tribuendum ſit, qua lib. 5. cap 18. Clementis, ſub Apoſtolorum nomine extat. Sic enim legitur ibi: Oportet dies Paſchæ celebrare poſt æquinoctium, cauentes, ne cum Iudæis Feſtum agamus: quod ne fiat, obſeruate ſubtiliter æquinoctium verni temporis, quod eſt vigeſima ſecunda menſis duodecimi, qui dicitur *Diſtrus*, obſeruantes vſque ad vigeſimum primæ lunæ, ne in aliam hebdomadam incidat quartus decimus lunæ, &c. *Hac cum Socratis & Nicephori teſtimoniis non congruunt, qui indicant,* Apoſtolos de feriis legem nullam dediſſe. *Hinc Bonius Epiſcopus Oſtunenſis in Scholiis ad Conſtitut. Apoſt. inquit:* Hoc totum caput delendum, vt nothum ac nouum. Quod luce clariùs perſpici poteſt ex ea Epiphanij diſputatione, qua vtitur aduerſus Audianos, imitantes in Paſchæ obſeruatione Iudæorum conſuetudinem. Ipſa etiam conſtitutio ſe prodit, & tantùm non vocem emittens

tens

tens clamat, ſe nouam eſſe. Ait enim æquinoctium fieri die 22. menſis *Diſtri*, hoc eſt, Martij. Perſpicuum eſt autem, Chriſti tempore æquinoctium fuiſſe 25. Martij: tempore verò Anatolij Laodiceni Epiſcopi, qui vixit Probo Imperante, anno Domini 280. æquinoctij tempus retroceſſerat tribus diebus, Sólque Arietem ingrediens, faciebat æquinoctium vernum 11. Calend. April. hoc eſt, 22. Martij, quod narrat Euſeb. lib. 7. hiſt. Eccleſiaſt. Quare noua eſt conſtitutio, fortaſſe edita poſt Concilium Nicænum, in quo Paſchæ obſeruatio ad eam rationem redacta fuit, vt poſt æquinoctium vernum 14. luna obſeruaretur, & die Dominica, quæ poſt plenilunium prima eſſet, Paſcha celebraretur.

Pius I. Paſcha die Dominica celebrandum lege ſanxit.

Durauit hæc Libertas vſque ad Pium Romanum Epiſcopum, *qui circa annos Domini* 147. *cloruit. Is, vt legitur epiſtola eius decretali* 1. *primus lege edixit*, vt Paſcha Dominica die celebraretur ab omnibus. *Vt autem decerneret hoc, permotum eum aiunt Hermetis cuiuſdam viſione, cui apparuit Angelus in Paſtorali habitu, eique præcepit, vt Paſcha die Dominico poſt lunam decimam quartam obſeruaretur. Habetur etiam de Conſec. diſt. 3. c. Noſſe. & refertur à Martino Polono ac Durando in Ration. lib. 6. cap. 86.*

Aſiatici Pij decretum non curarunt.

Non tamen Aſiatici Doctores hanc Pij conſtitutionem multùm curarunt, ſed ſemel receptam conſuetudinem retinuerunt: fuítque hæc res leniter & amicè ab initio inter vtranque partem agitata. Quemadmodum verò ex paruis ſcintillis ſæpe maxima oriuntur incendia, ita hic quóque factum eſt. Cùm enim Succeſſor Pij Anicetus decretum Anteceſſoris inſolentiùs contra Orientales vrgeret, venit vnicam hanc ob cauſam Romam Polycarpus, Ioannis Apoſtoli Diſcipulus, ad componendum hoc diſsidium. Cùm verò iis ea de re non conueniret, neuter alterum condemnauit & conſtitutum eſt, vt quiſque de Paſchate ſuum morem ſeruaret, ea tamen lege, ne propter diſsimilitudinem in ceremonia illa de obſeruatione Paſchatis concordia Eccleſiæ rumperetur. Quia non oportet, propter ceremoniarum obſeruantiam, rumpere fidei conſonantiam. *Hæc ferè Euſebius lib. 5. hiſt. Eccleſiaſt & Nicephorus lib. 12. cap. 33.*

Ceremon de Paſchate

Poſt paucos annos imperantibus Marco Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo facta perſequutione Eccleſiæ ſub Sergio Proconſule Aſiæ, in qua Polycarpus & Sagaris Epiſcopi, vnà cum duodecim Diſcipulis, qui Laodicea Polycarpum ſequuti erant, Martyrio coronati ſunt, rurſum mota eſt hæc quæſtio, dicentibus Laodicenſibus, & aliis, Paſcha celebrandam eſſe ſecundùm traditionem Polycarpi, quam à Ioanne Euangeliſta didicerit: Eleutherius autem reſtitit & contradixit eis, Piíque Pontificis ſententiam confirmauit. Cùm verò contentio hæc diutiùs duraret, Melito Sardenſis Eccleſiæ Epiſcopus, qui propter Regnum Dei eunuchum ſe fecerat, defenſurus Aſiaticorum ſententiam, duobus libris Paſchæ rationem conſcripſit, & docuit, Paſcha celebrandum eſſe quartadecima luna ſecundùm Ioannis Apoſtoli traditionem. Horum ſcriptis prouocatus & incitatus Clemens Alexandrinus & Origenis Præceptor Paſchalis ſolennitatis canonem edidit, rogatus à Fratribus, vt ea quæ à Succeſſoribus Apoſtolorum viua voce acceſiſſet, memoriæ commendaret, & iuxta Rom. Pontificum traditionem Paſcha die Dominica celebrandum eſſe docuit.

Circa annum verò 200. *Imperante Seuero Pertinace maioribus & pertinacioribus ſtudiis ab vtriúſque partis hominibus hæc controuerſia agitata eſt. Victor enim Rom. Epiſc. quodam Synodo Romæ habito ſanciuerat*, vt Paſcha die Dominica, à 14. die Martij vſque ad 21. eiuſdem menſis celebraretur: *Hoc decretum ad diuerſas orbis Epiſcopos miſit, petens ne à Romana Eccleſia diuerſum ſentiant. Habiti igitur ſunt de hoc negotio diuerſi Epiſcoporum conuentus in Cæſarea Palæſtinæ, in Gallia, Ponto, Achaia & apud Oſtrœnam. Decretum harum Synodorum omnium fuit commune, nullo vnquam alio die quàm Dominico, iuxta morem & conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ, Paſcha celebrandum, eiúſque ieiunia ſolennia ſoluenda eſſe: vt refert Euſeb lib. 5. cap. 23. & Niceph lib. 12. c. 33. In Aſia verò alterius partis conuentus facti ſunt, qui & decreuerunt & reſcripſerunt Victori ſe nolle à veteri conſuetudine obſeruata inde vſque à Ioanne, Philippo, Polycarpo, aliiſq; Sanctiſsimis viris ad vnius imperium & minas diſcedere: vt apparet ex Polycratis, præcipui inter Aſiaticos Epiſcopi, epiſtola, cuius fragmentum extat apud Euſebium lib. 5. cap. 24. & 25. & Nicephorum lib 4. cap. 37 Furore igitur & ira accenſus Victor. & authoritate ſuperiorum Epiſcoporum ac Synodorum munitus, totius Aſiæ Epiſcopos excommunicauit, & ab Eccleſiæ vnitate excluſit: Euſebio teſte lib 5. cap. 25. & Nicephoro lib 4. cap. 38. Et fuit hic primus Epiſcopus in quo myſterium iniquitatis manifeſtè agere cœpit. Diſplicuit hic præceps furor plurimis Epiſcopis, aliiſq; viris bonis & piis qui hortabantur eum, vt quæ pacis, vnitatis & dilectionis eſſent potiùs ageret & ſentiret, Euſebio & Nicephoro iiſdem locis teſtibus. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus imprimis, qui Polycarpi Diſcipulus fuit, etſi cum Occidentalibus Eccleſiis ſentiret, Paſcha non cum Iudæis, ſed more Eccleſiæ Roman. die Dominico celebrandum, Victorem tamen acriùs reprehendit & obiurgauit, quòd tot tamque præclaras Eccleſias Dei à fidei vnitate reſcidiſſet, eò quòd morem ſibi antiquitùs traditum, & ab Apoſtolis*

acceptum,

acceptum, cuſtodirent: vide verba eius apud Euſebium libro quinto, capite vigeſimo ſexto, & Nicephorum libro 4. capite 39. Atque hoc modo res & contrauerſia hac pautùm ſedata fuit per Irenæum & alios pacis amantes viros, hac conditione, vt qualibet pars ſuum retineret ſententiam. Euſebius & Sozomenus libro 7. capite 19.

Certamen de Paſchate renatum.

Sed non diu hæc concordia durauit. Nam circa annum Domini 318. maxima denuò orta eſt contentio inter vtranq; partem: quam quum moleſtè ferret Religioſiſſimus Imperator Conſtantinus, ad concordiam & fidei vnitatem omnes hortatus eſt: & ſperans hoc malum præoccupari poſſe antequam latius diffunderetur; Aſiaticos primùm monuit, ne cum Iudæis Parricidis, & Iugulatoribus Domini noſtri aliqua ipſis intercedat communio. Theodoretus lib. 1. cap. 10. Verùm Aſiatici literis Imperatoris non obtemperantes in opinione ſua pertinaciùs perſtiterunt, aſſerentes modum obſeruationis Paſcha à Ioanne Apoſtolo traditum nequaquam eſſe deſerendum. Nó que ſe Iudæorum Paſcha, & veteris legis vmbram ſeruare, ſed Paſcha nouum à Chriſto Seruatore inſtitutum, cuſtodire. Conſtantinus verò grauiſſimè ferens Eccleſiæ diuiſionem, miſit ad eos Oſium, Celeberrimum Hiſpaniarum Epiſcopum, vt diſſidentes conciliaret. Sed quum re infecta Oſius rediiſſet, & Synodi indicendæ neceſſitatem Arij veſania Imperatori impoſuiſſet, euenit, vt in Concilio M. Nicææ congregato, ſecundo loco diſſimilitudo & controuerſia de Paſchate propoſita, atque etiam ad æqualitatem reducta fuerit. In eo nanque perpetuo decreto conſtitutum fuit, vt die Dominico Paſchæ Feſtiuitas in omnibus omnium vbique terrarum Eccleſiis celebraretur. Extat eadere exemplum epiſtolæ prolixæ Conſtantini, quam ad omnes Eccleſias & Prouincias miſit, apud Socratem lib. 1. cap. 9. & Theodoretum lib. 1. cap. 10. Atque hoc decretum confirmatum fuit in Synodo Arelatenſi 1. cap. 1. & Antiochena, circa annum 344. cap. 1. & in hodiernum diem obſeruatur in Eccleſia.

Ratio inueniendi diem Paſchalem.

Ad inueniendum autem diem Paſcha Concilium Nicænum conſtituit, primò, vt Paſcha ſemper celebraretur poſt diem 21. Martij: nam illo tempore Æquinoctium vernale hoc die fuit, & Paſcha poſt æquinoctium celebrari debet. Secundò, vt poſt diem 20. Martij expectaretur luna 14. & poſt eam diem quæreretur Paſcha. Nam Paſcha celebrari debet à luna 15. vſque ad 21. incluſiuè. Et ad inueniendam lunam, aurei numeri Cyclum compoſuerunt. Vbicúnque enim in Calendario (vt vocant) aureus numerus inuenitur illius anni, ibi eſt Nouilunium. Tertiò, vt poſt lunam 14. occurrentem, poſt viceſimam diem Martij, expectaretur dies Dominica, & illa eſt Paſcha. Iſta verò regula, vt tunc temporis fuerunt optima, ita hodie fallunt, quando æquinoctium non eſt 21. die Martij fixum, ſed ſemper anticipat: nunc enim eſt 10. Martij. Vſu quóque compertum eſt aureum numerum antiquum non amplius fideliter Nouilunium indicare. Cúmque Ambroſij tempore, nata eſſet difficultas quædam & ignoraretur, quænam eſſet vera dies Paſcha ſecundùm Nicænum Concilium vndique miſſæ ſunt literæ Epiſcoporum vltrò citróque, & extat Ambroſij prolixa epiſtola 83. hac de re. Deinde cum circa annos 400. ſimilis difficultas orta fuiſſet, Innocentius 1. ita ſcripſit ad Aurelium Carthaginenſem: Quum in futuro anno ante diem 11. Cal. April. penè luna 16. colligatur: itémque quum in ante diem quartum Calend. memoratarum veniat 23. exiſtimaui 11. Calend. earundem die, Feſta Paſchalia celebranda: quoniam in vigeſima tertia luna nullum Paſcha vnquam factum eſſe cognoſcimus, &c. Monet quóque Aurelium, vt ipſe etiam, coacta ſynodo, quæſtionem illam diſcuteret, & ad ſe ſcriberet Concilij ſententiam. Rurſum tempore Leonis, quum eadem orta eſſet difficultas, ſcripſit de ea Leo Papa ad Imp. Martianum in hanc ſententiam epiſt. 62. Ab vndecimo Calendarum April. vſque in 10. Cal Maiarum legitimum ſpatium celebrandi Paſcha ſit præfinitum. Intra quod omnium varietatum neceſſitas concludatur, vt Paſcha Dominicum, nec prius poſſimus habere, nec tardius. Quod enim in decimum & in nonum Calend. Maiarum videtur nonnunquam perueniſſe Feſtiuitas, quadam ratione defenditur. Quia etſi dies Reſurrectionis vltra terminum videtur exiſſe, dies tamen Paſſionis, limitem poſitum non videtur egreſſus. Ad octauum autem Calendarum Ma. Paſchalem obſeruantiam perducere, nimis inſolens, & aperta tranſgreſſio eſt. Hæc Leo. Conſtat autem anno 1546. incidiſſe Paſcha in 7. Calend. Maij, vt etiam teſtatur Surius Monachus in marginalibus annotationibus ad epiſt. 62. Leonis. Eadem ſcripſit Leo ad Eudoxiam Auguſtam ad Epiſcopos Galliæ & Hiſpaniæ, & alios, vt eſt videre epiſtola 63. 64. 65. & 95. Africani quoque Epiſcopi, ne in ſuis Eccleſiis hac in re varietas aliqua accidere poſſet, in Carthaginenſi Concilio 3. anno 399. habito, decreuerunt, vt propter errorem omnes Epiſcopi obſeruationem Paſchalem ab Eccleſia Carthaginenſi accipiant. Similiter in Carthaginen. Synodo 5. anno 420. ca. 7. præcipitur, diem Paſchæ formatarum ſubſcriptione omnibus eſſe ſignificandum: de Conſec. diſt. 3. placuit. Et in Concilio Bracarenſi 2. anno 610. ca. 9. iniungitur Metropolitanis, vt ex diligenti collatione aliorum ante tres menſes Epiphaniorum indagent tempus Paſchatis, & deinde ſuis comprouincialibus indicent, & vno tempore celebrandum annuncient,

annuntient. Idem ſtatuitur in Concilio Toletano 4. ca. 4. anno Domini 639. Et diu ante in Concilio Aurelianenſi 4. circa Pelagij I. tempora, cap. 1.

Certamen de Paſchate nondum ſopitum.

Nihilominus tamen hinc inde alterius partis manſerunt reliquiæ, & Teſſareſcædecatitæ, Latinè Quartodecimani appellati ſunt: Nicephorus lib. 4. cap. 39. Fuerunt enim in Lydia ſub Arcadio, vt actiones Concilij 1. Epheſini oſtendunt. Fuiſſe & Ioanni Conſtantinopolitano Epiſcopo iiſdem temporibus cum Quartodecimanis certamina Socrates tradit lib. 6. cap. 11. Idem etiam teſtatur li. 7. c. 79. de Neſtorio Conſtantinopolitano Epiſcopo, quòd per Aſiam, Lydiam, & Cariam Quartodecimanis multa mala intulerit. Sed & Philaſtrius qui claruit circa annos Chriſti 380. Trithemio teſte, in hæreſeon Catalogo refert, huius conſuetudinis aſſeclas in Galatia Syria, Phrygia & Hieroſolymis ſua adhuc ætate multos fuiſſe. Celebrata quóque eſt Synodus apud Laodiceam Phrygiæ Pacatianæ, authore Theodoſio Epiſcopo anno 368. in cuius ca. 7. tanquam hæretici excommunicantur Quartodecimani, nec prius recipi præcipitur, quàm omnem condemnent hæreſim. Obſerua quouſque proceſſerit hæc contentio. Circa annum quóque 370. temporis opportunitatem nacti, per Martianum Nouatianum Valentis Imperatoris amicum, Synodo Epiſcoporum in Pazeno Bithyniæ vico conuocata, Paſchalis ſolennitatis rationem à B. Ioanne Apoſtolo ipſis traditam, minimè immutandam eſſe decernentes, regulam de Paſcha obſeruatione tradiderunt, vt luna decimaquarta, quæcunque feria accidiſſet, Paſchalis obſeruaretur ſolennitas. Poſt aliquot annos Martiano iſto Nouatianorum tam facto Epiſcopo, Sabbatius quidam, ex Iudæo Chriſtianus factus, vnà cum Macario & Theoctiſto canonem feſtiuitatis Paſchalis ſub Valente Imp. in Pazeno conſtitutum, defendere conati ſunt. Martianus itáque ſynodum in Sangario Bithyniæ conuocauit, in qua Sabbatius cauſas diſſenſionis propoſuit, & omnium Epiſcoporum conſenſu, decretum editum fuit, quod appellarunt Ἀδιάφορον, quia in eo ſtatuerunt, liberum cuíque eſſe debere, agere Paſcha quandò velit, ne propter opinionum contrarietatem, & Eccleſiarum diſcrepantiam, fidei vnitas diſſolueretur. Socrates libro quinto, capite vigeſimo primo, & in Tripart. hiſt. libro 9. cap. 37. & Nicephorus libro 12. cap. 31.

Britanni quóque & Scoti apud Bedam lib. 3. hiſtoria cap. 25. & lib. 5. cap. 22. Paſcha celebrabant prima Dominica poſt lunam decimam tertiam Martij, ita vt aliquandò ipſa 14. luna Paſcha celebrarent. Ac licet in hoc néque Iudæis, néque Chriſtianis conſentirent: nam Iudæis primus dies ſolennis erat luna 15. ſed incipiebant Feſtum à veſpera præcedente, id eſt, luna 14. ad veſperam, iſtis autem primus dies ſolennis erat decimusquartus, & cùm etiam ipſi inciperent à primis veſperis, neceſſoriò incipiebant luna 13. nihilominus tamen ex imperitia exiſtimabant ita S. Ioannem celebrore ſolitum. Hoc igitur Auguſtinus, Benedictinus Ordinis Monachus à Gregorio Papa anno Domini 597. cum cohorte militum Gallorum & Italorum in Britanniam miſſus, vt eam Romano Pontifici lucretur, & eius quæſtuoſæ ac ſuperſtitioſæ iuriſdictioni ſubiiciat, reprahendit, ac conuocata Synodo inter alia etiam poſtulauit, vt Paſcha eodem tempore quo Romani celebrarent. Sed tunc conatus eius irritus fuit, Britannis aliquandiu Aſianas & Græcas ceremonias retinentibus. Auguſtinus igitur atrox bellum concitauit, & libertatem ſuam Eccleſiaſticam defendentes atrociter perſequutus eſt. Poſt aliquot annos Honorius Papa ſuos vultures in Anglia literis iuuat, & Scotos, vt in Paſchatis obſeruatione errantes, redarguit: idem etiam Ioannes 4. facit. Regino lib. 1. Facta ſunt hæc circa annum 627. iuxta Bedam, qui tum temporis errorem hunc exortum dicit. Moti ſunt igitur his literis ad terriculamentis Pontificum Rom. Scoti in Auſtralibus Hyberniæ partibus, vt Romano more Paſcha obſeruarent: Septentrionales verò, & vniuerſi Pictones, in veteri conſuetudine perſeuerarunt. Beda libro 3. cap. 3. Cùm igitur controuerſia hæc inter partes componi nequaquam poſſet, ſed acerbiùs validiúsq; ſubindè agitaretur, adeò vt ipſam etiam Regiam infeſtaret: (nam cùm Rex Oſuuinus cum ſuis Scotorum more Paſchatis Feſtum celebraret, Regina Cantuarios ſuos ſequens, adhuc in Ieiunio perſiſteret, ſicque bis ageretur Paſcha in vno anno) Rex, vt huic malo occurreret, Synodum indixit, in qua duo potiſſimùm viri Colmannus Lindisfarnenſis Epiſcopus, & Vuilfridus Abbas pro vtraque parte non ſine contentione diſputarunt. Scoti affirmabant, ſe conſuetudinem ſuam à Ioanne Apoſtolo per ſuos Maiores accepiſſe. Pontificij è contrà Petrum ſui moris authorem faciebant. Ac multis quidem vltro citróque allatis, tandem ab Oſuuino Rege concluſum eſt, ſe partes Petri potiores & meliores iudicare, ne ſibi aliquando ad cælum venienti offenſus fores claudat. Sicque repudiata Scotorum conſuetudine, Romano more apud Northanymbros Paſcha celebrari cæpit. Sed Colmannus cum ſuis aſſentiri noluit, & potius Epiſcopatu ceſſit: congeſſit etiam ex Antiquorum ſententiis & dictis librum contra ceremoniales Romaniſtas pro ſociis Quartodecimanis, Balæo teſte. Facta ſunt hæc anno 654. Beda lib. 3. cap. 25. & 26. & Sigebertus in Chronico. Circa annos Chriſti 700. Naitanus etiam Pictorum Rex in Pontificiorum conceſſit ſententiam, & in conſeſſu Doctorum & Procerum decretum facit de Paſchate ſecundùm Romanam conſuetudinem celebrando, Beda lib. 5. cap. 22. Non multo poſt quóque Huenſes Monachi, ab Ecberto inſtituti, ſub

Abbate

Abbate Dunmehado, anno Domini 728. Romano more Paſcha celebrare incipiunt, Beda lib. 5. cap. 23. Britones verò Paſcha Romanum & alias cæremonias Pontificias reſpuerunt, & impugnarunt, Beda lib. 5. cap. 24.

Inter hos ipſos etiam, qui Paſcha iuxta Niceni Concilij decretum obſeruarunt, diſcordia & diſſenſiones exortæ ſunt: quod in quartadecima lunæ perſcrutatione, & primi menſis terminatione ſæpenumero variarent, propter varietatem Calendarij, & Cyclorum, quibus pro quartadecima luna indaganda vtebantur. Alexandrini enim qui Nicenæ Synodo interfuerunt, nonum cyclum lunarem, quem decennoualem vocant, Calendario ſuo coaptantes, à 4. Cal. Sept. principium eius ſtatuerunt, & à primo anno poſt Nicenam Synodum eum inchoarunt. Latini verò, iuxta conſuetudinem ſuam, quam ab Hebræis acceperant, à lunatione autumnalis æquinoctij hunc Cyclum deduxerunt. Ex hac Cyclorum & Calendarij diuerſitate, multæ inter Græcos & Latinos contentiones ortæ ſunt, ex quibus etiam aliæ controuerſiæ indies pullularunt, tum de primi menſis exordio, quem Alexandrini & Græci ab 8. Id. Martij, ſed Latini à 3. Non. Martij auſpicandum duxerunt: tum de terminis Paſchæ, ſiue limitibus conſtituendis, quos Græci ad dies 35. extenderunt: Latini autem ad 30. duntaxat dies limitandos putarunt, ne Paſcha primi menſis terminos excedat, & abominoſum Paſcha in ſecundo menſe fiat: tum etiam de embolismis collocandis potiſſimùm in anno octauo, & decimo nono Cycli Decemnonalis. Poſt multas contentiones Eccleſia Romana tandem approbauit doctrinam Alexandrinorum, & recepit Canones per Theophilum Alexandrinum æditos, iuxta declarationem Dionyſij Abbatis Romani, qui circa annum Domini 532. Victorini & Latinorum de Paſchæ celebratione ſcripta confutans, Alexandrinorum doctrinam in vſum reuocauit, cyclúmque Decemnonalem Paſchalem Theophili Romano Calendario inſcripſit, nulla in eo mutatione facta, niſi quantùm ſupputationis ratio expoſtulabat, propter diuerſa Calendariorum principia: quamobrem neceſſe fuit mutare denominationes numerorum à 4. Cal. Sept. vſque ad principium Ianuarij.

Ritus celebrandi Paſchalem diem.

Cœnam Domini loco Paſchæ celebrarunt in primitiua Eccleſia.

CElebrabatur Paſcha in veteri Teſtamento non tantùm propter memoriam liberationis ex Ægypto, aliorúmque beneficiorum, quæ Deus populo ſuo olim præſtiterat: ſed inprimis, quia typus erat Meſſiæ, qui ſuo ſanguine genus humanum à captiuitate & tyrannide Peccati, Mortis, Diaboli & Inferni liberare debebat. Quo etiam Ioannes Baptiſta reſpexit, inquiens: Hic eſt Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Abrogauit autem Chriſtus hanc ceremoniam non ſolùm inſtitutione Cœnæ Dominicæ, in qua Corpus & ſanguinem ſuum comedendum & bibendum propinat, ſed etiam profuſione ſui ſanguinis in ara Crucis. Ideóque poſt Chriſti Reſurrectionem credentes non ampliùs Iudaico ritu Paſchalem Agnum mactarunt & comederunt, ſed eius loco Cœnam Dominicam celebrarunt in publicis congreſſibus, in quibus etiam Reſurrectionis memoriam decantarunt, & ieiunia præcedentis hebdomadæ ſoluerunt. Fuit hic ſimplex ritus Primitiuæ Eccleſiæ in celebratione diei Paſchalis: cuius etiam meminit Athanaſius in epiſtola ad Dracontium, vbi indicat, in Africanis Eccleſiis hoc ritu ſuo tempore celebratum eſſe Paſcha, vt primò conciones de Reſurrectione Domini ad cœtus collectos habitæ ſint, poſteà verò ad epulas populus conſederit, inſpiciente & præcipiente Epiſcopo, vt religiosè & rite epularentur. Et in Aurelianenſi 1. ſynodo ca. 27. ſancitur, vt nulli ciuium Paſchæ, ſicut Natalis Domini & Quadrageſimæ ſolennia, in villa liceat celebrare, niſi quem infirmitas impediat. De Conſec. diſt. 3. Nulli ciuium.

Superſtitiones quæ hoc die introductæ.

Progreſſu verò temporis varij abuſus & ſuperſtitiones acceſſerunt. Innocentius III. enim anno 1215. in Concilio Lateranenſi M. decreuit, vt omnes Fideles vtriúſque ſexus in anno ſemel ſaltem, nempe in Paſchate, Euchariſtiæ Sacramentum percipiant: ca. 21. Et hinc eſt, quòd in Papatu vulgus in Paſchate tantùm communicat. Hac autem de re nihil vel Chriſtus vel Apoſtoli definierunt, ſed liberum reliquerunt in cuiúſque Eccleſiæ arbitrio. Nam Chriſtus, Paulo authore 1. Corinth. cap. vndecimo dixit. Hoc facite, quotieſcunque biberitis, in mei commemorationem. Ipſe quoque Paulus eodem loco ait, Quotieſcúnque comederitis Panem hunc, & de Poculo hoc biberitis, Mortem Domini annunciabitis. Hinc legimus nonnullos in Primitiua Eccleſia ſingulis diebus, alios die tantùm Dominica per totum annum, plures in celebrioribus Feſtis communicaſſe. Et manifeſtè Agathenſis Synodus diu ante Innocentium decreuit, vt Laici, qui Feſto Paſchæ, Pentecoſtes & Natiuitatis Domini non communicaſſent, in numero Fidelium non haberentur.

Romæ quoque hac die fit Statio apud S. Mariam Maiorem. Hoc inde ſumpſit originem, quòd cùm Gregorius I. Papa hac die ibi celebraret Miſſam, &, Pax Domini, pronunciaret, Angelus alta voce reſpondit, Et cum Spiritu tuo: in huius rei memoriam Statio ea die fit dicto loco. Propterea etiam cũ Papa hac die ibi

Digitized by Google

Miſſam celebrat, & dicit, Pax Domini, *nihil ei reſpondetur. Ita quidem nugatur Durandus in Ration. lib. 6 cap. 88. Ergò ante Gregorium annos plus minus 590. à nato Chriſto hæc ceremonia nuſquam fuit.*

3. *Proceſſionum origo in Dominicis.* *Ante Miſſam etiam huius diei fit* Proceſſio, *eò quòd Angeli dixerunt Mulieribus,* Ite, dicite Diſcipulis, quod præcedat vos in Galilæam. *Similiter etiam Dominus,* Nunciate Fratribus meis, vt eant in Galilæam. *Ab hac Proceſſione omnes* Dominicales Proceſſiones *per annum originem ſuam habent. In ea præcedunt luminaria, cruces & vexilla: ſequuntur Sacerdotes albis induti veſtibus: & nihil ex Veteri, ſed Nouo tantùm Teſtamento cantatur. Poſt Proceſſionem ſequitur Miſſa, & tres cerei ante altare ardere conſueuerunt, ad Trinitatem ſignificandam, vt ibidem Durandus refert.*

4. *In die quóque Paſchali nihil comedendum arbitrantur Papiſtæ, quod à Sacerdote non ſit priùs benedictum. Vndè in quibuſdam locis quæcúnque comedi debent ad Eccleſiam portantur, & in atrio aut veſtibulo Eccleſiæ cum cruce & aqua benedicta, & in veſtibus ſacris à Sacerdote benedicuntur, & ipſe de ſingulis aliquid ad ſuam neceſſitatem accipit Beleth in Rationali cap.* 118. *Et multi hos benedictos cibos tanquam ad ſalutem animarum vtiles emunt: quod tamen prohibitum fuit in Laodicena 1 ſynodo, ca.* 14.

5. *In quibuſdam etiam locis hac die, ſicut & in Natali Chriſti Epiſcopi aliique Præſules cum ſuis Clericis aleis ludunt vel etiam pila, interdum etiam ad choreas & cantus deueniunt, vt refert Durandus in Ration. lib. 6. cap. 86. & Beleth ca.* 120. *Faciunt hoc ad Ethnicorum imitationem apud quos certo tempore anni ſerui cum dominis eadem poteſtate fruebantur. Exempla aliquot Græcorum ab Athenæo recitantur lib. 4. Dipnoſoph. Apud Romanos quóque Saturnaliorum diebus moris fuit, vt domini famulos ſuos conuiuio exciperent, ipsíque ſeruorum officio fungerentur. Reprahendit autem Athenæus libro 6. hunc morem & conſuetudinem, miniméque vult (vt etiam Plato lib. 6. de Legibus) dominos cum ſeruis & ancillis ſuis iocari atque nugari, ne & illis parendi ſeruiendique & ſibi imperandi conditionem difficiliorem reddant. Quantò minus hoc Chriſtianorum Epiſcopos & Antiſtites decet, præſertim in Paſchate & Natali Domini, quando maximarum rerum memoria celebratur?*

6. *Quidam Hyberniæ populi arbitrati ſunt, obſequium ſe præſtare Deo, ſi per anni circulum furto & rapina congereſſent, quæ in Paſchali ſolennitate profuſiſſimis, tanquam ad honorem reſurgentis Domini, abſumerent conuiuiis: fuitque inter eos vrgens concertatio, ne fortè quis ab alio immoderatiſſimis ferculorum præparationibus vinceretur, vt referunt Magdeburgenſes Cent. 12. ca. 6.*

Conſtantinopoli quóque in die Paſchali Taraſius Archiepiſcopus finita communione, ſacris indutus veſtibus, ad Baſilica Veteris locum, qui dicebatur Eſtia, exibat, & egentibus parabat conuiuium, eiſque diſcumbentibus miniſtrabat, & vinum infundebat ac diſtribuebat, vt refert Ignatius in vita eius apud Metaphraſtem. 7.

De Riſu Paſchali.

AB iis verò lætitiæ ſignis, quæ in memoriam Reſurrectionis Dominicæ in die Paſchali edebantur, ſine dubio conſuetudo illa in plurimis Pontificiis Eccleſiis originem ſumpſit, quæ in ipſo Sacroſancto die Paſchæ inter concionandum, ad recreandum auditorum animos & riſum excitandum, quum nullo vnquam tempore nos magis oporteret eſſe ſerios, profanæ & ludicræ proferuntur fabellæ ab ipſis Sacerdotibus, haud aliter quàm à ſcenicis Hiſtrionibus & Circulatoribus. De qua conſuetudine Oecolampadius in Epiſtola ad Capitanem de Riſu Paſchali, *Hunc morem, ait, tanquam ſacrum cuſtoditurus frater quidam, magno ſatis inerudita plebecula plauſu deblatterabat tam ridicula deliramenta, vt me pudeat eiuſmodi nugis chartas commaculare, ne aures pias offendam. Eum ego hominem non multò poſt conueni, rationem requirens, vnde ille inoleuiſſet, an Paſchalibus gaudiis dignus, an ab Apoſtolis in has vſque temporum fæces præfluxiſſet? Admonuit is me inſcitia mea qui pulcherrimam, concionatoríque in primis neceſſariam τῆς εὐτραπελίας virtutem ignorarem. In Paſchali die non tam ſerium eſſe oportere Concionatorem. Sequenti die in conuiuio multorum expoſui diſputationem noſtram: cœperúntque & ſodales ridiculas gerras memoriter ſinguli percenſere, quas alij aliis in locis audierant, eo ipſo die ſcilicet. Vnus, inſtar cuculi placentulis in caua ſalice deuoratis cucullabat: alius fimo bubulo incubans, tanquam vitulum producturus, appropiantes ſibilis more anſerum abigebat: alius Laicum vna nocte cucullo indutum, Sacerdotem eſſe perſuadebat, & ad altare tranſmittebat. Ita commemorabant, vt ante oculos rem depingerent. Aderat & qui D. Petri ſtrophas narraret quibus hoſpites ſymbolis naulis defraudarit. Obſcæniores miſſas facio. Rogante autem me, num quid & allegorias tenerent? ſubitò repreſſus eſt clamor: nulli in numerato erat quod reſponderet. Vix tandem ſenior ait, audiſſe ſe ex Concionatoribus, non id tum agere eos, vt myſteria euoluant, ſed ne non feſtiui & comes auditorium exhilarent.*

Hunc autem morem grauiſſimè Oecolampadius in illa Epiſtola perſtringit. Et ne quis putaret ſibi ſoli diſplicuiſſe, inter alia dicit, ſe vidiſſe grauiſſimos viros alioqui Verbi Diuini nũ indiligentes auditores, ea hora domi delituiſſe, *Contra Riſum Paſchalem.*

ne

ne talibus nugis contaminarentur. Vidi quoque, ait, & viderunt mecum alij permulti, nonnullos, videntibus aliis Concionatoris ineptias, indignabundos tam auditorium quàm concionatorem reliquiſſe. Adducit etiam Ioannis Keyſerſpergij, ſimiliter hunc ritum deteſtantis, verba, ex ipſius Catulo Peregrini, quæ ſic habent: Quid eſt hoc quòd tempore Paſchali inualuit corruptela, vt ad riſum & leuitatem populus per quoſdam prædicatores ridendos, cum exceſſu nimio etiam prouocetur? Planè deuotionem quam priùs conceperant, prorſus extinguentes. Profectò in talium labiis mors eſt.

De Qvinqvagesima intra Paſchalia & Pentecoſten.

Quinquageſima olim tota feſtiua.

Dies illi quinquaginta intra Paſcha & Pentecoſten omnes Feſtiui olim fuerunt Chriſtianis. Hoc inde colligitur, quòd Tertullianus in libro de Idololatria dicit: Si ſingulæ Gentium ſolennitates numerentur, non poſſent implere noſtram Pentecoſten, hoc eſt, quinquaginta illos dies Feſtos à die Paſchæ in Pentecoſten. Et Hieronymus ad Lucinium Epiſt. 28. cùm dixiſſet, Vtinam omni tempore ieiunare poſſemus, addit: Nec hoc dico, quod Dominicis diebus ieiunandum putem, & contextas quinquaginta diebus ferias auferam. Et Ambroſius in cap. 17. Lucæ inquit: Maiores tradidere nobis, omnes quinquaginta dies Pentecoſtes, vt Paſcha celebrandos, quia octaua hebdomadis initium Pentecoſten facit. Et Sermone 60. dicit: Iſtorum quinquaginta dierum iugem & continuatam eſſe Feſtiuitatem, qualis eſt die Dominica. Et Serm. 61. ait: Inſtar Dominicæ, tota quinquaginta dierum curricula celebrantur, & omnes iſti dies veluti Dominici deputantur, cùm poſt Reſurrectionem tota Quinquageſima Chriſtus cum hominibus commoratus ſit. Chryſoſtomus quóque hos quinquaginta dies Feſtiuitatem Sanctorum dierum nominat, & dies eſſe Remiſſionis ac Indulgentiæ ait: monet præterea ſuos auditores, vt ita eam feſtiuitatem agant, ne relaxatione corporum puritas corrumpatur animorum: abſtineant ab omni luxu, ebrietate, laſciuia, & dent operam ſobriæ remiſſioni, ac Sanctæ ſynceritati: idque deberi non modò vtilitati ac ſaluti ipſorum, ſed etiam ipſi feſtiuitati ac tempori: Serm. 8. de Reſurrectione.

Quinquageſima quomodo celebrata.

Propter honorem autem & gaudium Reſurrectionis, & Aſcenſionis Domini, nec non propter glorioſum Sancti Spiritus aduentum hos dies cum magna lætitia egerunt inſtar Dominicæ diei. Vnde etiam toto hoc tempore, ſicut die Dominica, non ieiunarunt, nec de geniculis, ſed ſtantes adorarunt, vt indicat Tertullianus lib. de Corona militis, item Hieronymus aduerſus Montanos & Luciferianos. Et Ambroſius Serm. 61. ait: Scire debet Veſtra Sanctitas, cur iſtorum quinquaginta dierum numero ſit nobis iugis & continuata Feſtiuitas, ita vt hoc omni tempore, néque ad obſeruandum indicamus ieiunia, néque ad exorandum Deum genuis ſuccidamus, ſed ſicut Dominica ſolemus facere, erecti & feriati Reſurrectionem Domini celebramus. Item Sic diſpoſuit Dominus, vt ſicut eius Paſſione in Quadrageſimæ ieiuniis contriſtamur, ita eius Reſurrectione in Quinquageſimæ feriis lætaremur. Eadem etiam refert Durandus in Ration. libro ſexto, capite 86. & habentur diſtinct. 76. Scire. In conuentibus etiam horum dierum in hymnis & canticis Alleluia in ſignum lætitiæ vtebantur, vt indicat Auguſtinus Tractatu 17. in 5. cap. Ioannis: item Epiſt. 86. ad Caſulanum, & Epiſtola 119.

Quinquageſima origo.

Hilarius in Prologo explanationis Pſalmorum ſolennitatis huius Apoſtolos Authores quodammodo facere videtur, ſic enim ait: Sabbatha Sabbathorum ea ab Apoſtolis religione celebrata ſunt, vt his Quinquageſimæ diebus nullus néque in terra ſtrato corpore adoret, néque ieiunio Feſtiuitatem huius beatitudinis impediat. Tertullianus autem de Corona militis numerat hanc Feſtiuitatem inter illa, quæ ſine vllius Scripturæ teſtimonio, ſolius traditionis titulo, & conſuetudinis patrocinio recepta fuerint. Et habuiſſe hanc ſolennitatem, vt etiam alias liberas obſeruationes, id probat ſatis, quòd tam pridem ſublata eſt penitùs: nam & ieiunia ſequentibus ſeculis intea Paſcha & Pentecoſten inſtituta, & geniculationes admiſſæ ſunt: & tantùm Quadrageſimus dies, qui eſt Aſcenſionis, & Quinquageſimus, qui eſt Pentecoſtes, Feſtiui manſerunt.

Quinquageſima libera obſeruatio.

De Septimana in Albis.

Septimana hæc cur dicatur in Albis.

Septimana illa, quæ ſequitur Paſchalem idem vulgò vocatur Septimana in Albis, propter Angelos, qui in Reſurrectione Domini in albis veſtibus apparuerunt: & quia olim baptizati in Sabbatho Sancto his diebus candidis veſtibus vtebantur vſque ad Sabbathum in Albis, in quo depoſuerunt eas: vel etiam, quòd tunc ſolebant illi qui baptizati erant confirmari ab Epiſcopis, & albas alias veſtes induere vſque ad ſequens Sabbathum: Beleth in Ration. cap. 130. & Durandus in Rat. lib. 6. cap. 86. & 89. Chryſoſtomus etiam Serm. 8. de Reſurrectione inquit, Eo die quo Paſchalis ſolé-

nitas concludi ſolita fuit. Neophytos commutaſſe habitum, quem candidum eo vſque geſtarint. *Vndè etiam ſolennitas huius ſeptimanæ dies ſeu* Feſtum Neophytorum *vocatur ab Auguſtino Epiſt.*119. *ad Ianuarium.*

Septimana hæc tota feſtiua fuit.

Fuit autem, ſecundùm conſuetudinem Primitiuæ Eccleſiæ, maximè verò ex conſtitutione Conſtantini Magni, tota Feſtiua: Paulus Diaconus lib. 11. *Roman. rerum: vbi etiam indicat, qua ratione hanc Solennitatem hoc toto octiduo celebrandam præceperit, nimirùm ſine negotio cuiúſque operis. Hoc decretum Conſtantini poſteà confirmauit Concilium vniuerſale VI. Conſtantinopol. anno* 681. *iuxta Panuinium, celebratum in Trullo can.*66. A Sancta, *inquiens*, Reſurrectionis die vſque ad nouam Dominicam tota ſeptimana Eccleſiis vacare Fideles oportet, Pſalmis & Hymnis & Spiritualibus Canticis in Chriſto gaudentes, Feſtúmque celebrantes, & diuinarum Scripturarum lectioni mentem adhibentes, & ſanctis Myſteriis iucundè fruentes. Nequaquam ergò his diebus equorum curſus, vel aliquod publicum fiat ſpectaculum. *Et in Meldenſi Synodo can.* 77. *ita ſtatuitur*: Dies octo Sacroſanctæ Paſchalis feſtiuitatis, omnibus Chriſtianis feriatos eſſe decernimus, ab omni opere rurali, fabrili, carpentario, gynæceo, cæmentario, pictorio, venatorio, forenſi, mercatorio, audientiali, ac ſacramentis exigendis: qui ſecùs fecerit, excommunicetur. *Idem confirmauit Carolus M. Ludouicus, & Lotharius in legibus quas collegit Anſegiſus Abbas cap. de Feriarum obſeruatione. Extat enim in decretis de Baptiſmi temporibus, de Conſec. diſt.* 4. *c. Non ratione: & refertur à Rhenano Annotat. ad Tertulliani librum de Corona militis.*

Remiſit tamen paulùm rigorem hunc Synodus Moguntina anno 813. *iuſſu Caroli Magni habita, in qua ca.* 36. *ita ſancitur*: Præcipimus diem Dominicam Paſchæ cum omni honore & ſobrietate venerari: ſimiliter feriam ſecundam, tertiam & quartam: A feria quinta ante Miſſam licentia ſit arandi vel ſeminandi, & hortum vel vineam excolendi, & ſeptem circumducendi, ab alio verò opere ceſſare decreuimus. *In hanc etiam ſententiam Durandus in Ration. lib.*6. *cap.* 86. Tribus, *inquit*, primis diebus Paſchæ ſolenniter eſt feriandum: in ſequentibus verò licet viris ruralia opera, quæ magis neceſſaria ſunt, exercere: ſed fœminis non licet nere, nunquam autem choreas ducere. *Et in Conſtitutionibus ad tollendos abuſus in Eccleſia per Laur. Campegium anno* 1524. *Ratiſpona editis, ſancitur ca.* 20. vt dies Paſchæ cum feria ſecunda & tertia duntaxat Celebris habeatur.

Superſtitionis progreſſu temporis in hac ſeptimana obſeruantiæ.

Aduerto autem quàm religioſè progreſſu temporis hæc Solennia obſeruarint. Durandus in Ration. lib. 6. *cap.* 89. *Alij deſcendunt, inquit, proceſſionaliter ad fontes Baptiſmatis cum cereo per hanc totam hebdomadam, cantantes canticum Exultationis: & populus ſequitur, ſcilicet viri per ſe, & mulieres per ſe, in memoriam eius, quòd Hebræi Pharaone & ſuis in mare rubro ſubmerſis fecerunt, qui pro gratiarum actione de ſubmerſione hoſtium per totam hebdomadam redibant ad mare viri & mulieres ſeparatim, cantantes canticum. In his etiam Proceſſionibus Neophyti quotidiè per hos ſeptem dies à patrinis & matrinis ad Eccleſiam ducuntur, & paſcuntur corpore Domini, & cerei præcedunt eos. Cereos autem, quos in Sabbatho Sancto, dum baptizarentur, habuerunt, per hanc hebdomadam in quibuſdam locis ad Miſſas & Veſperas accendunt, & in Sabbatho in Albis, ac ſequenti Dominica illos accenſos offerunt Sacerdoti. In quibuſdam etiam Eccleſiis his ſeptem diebus, quandò deſcenditur ad fontes, præfertur quidam ſerpens imaginarius ſuper virga, & candela nouo lumine accenſa ſuper caput ſerpentis retorta affigitur, ex qua Cereus Paſchalis, & omnes aliæ candelæ in Eccleſia accenduntur. Hæc Durandus.*

Paſſio Dominica in ludum ſcenicum commutata.

Alij verò ludos ſcenicos & quidem ex Sacroſancta hiſtoria Paſſionis Chriſti inſtituunt, qui hac ſeptimana Paſchatis populo publicè in theatro exhibentur. Fit hoc manifeſtè contrà authoritatem Conſtantinop. Concilij Vniuerſalis 6. *In cuius can.*66. *præcipitur*, Ne à Sancta die Reſurrectionis vſque ad Cœnam Dominicam tota ſeptimana ALIQVOD publicum fiat ſpectaculum. *Hanc etiam conſuetudinem grauiſſimè inſectatur Ludouicus Viues in ſuis Comment. ad cap.*27. *lib.*8. *Auguſtini de Ciuitate Dei.* Mos nunc eſt, *inquit*, quo tempore Sacrum celebratur Chriſti, Morte ſua genus humanum liberantis, ludos, nihil propè à ſcenicis illis Veteribus differentes, populo exhibere: etiamſi aliud non dixero ſatis turpe exiſtimabit quiſquis audiet, ludos fieri in re maximè ſeria. Ibi ridetur Iudas quàm poteſt ineptiſſima iactans, dum Chriſtum prodit: ibi diſcipuli fugiunt militibus perſequentibus, nec ſine cachinnis & actorum & ſpectatorum: ibi Petrus auriculam reſcindit Malcho, applaudente pullata turba, ceu ita vindicetur Chriſti captiuitas. Et poſt paulùm, qui tam ſtrenuè modò dimicarat, rogationibus vnius ancillulæ territus abnegat Magiſtrum, ridente multitudine ancillam interrogantem, & exſibilantem Petrum negantem. Inter tot ludentes, inter tot cachinnos & ine-

ptias

prias ſolus Chriſtus eſt ſerius & ſeuerus: cùmque affectus conatur mœſtos elicere, neſcio quo pacto non ibi tantùm, ſed etiam ad ſacra frigefacit, magno ſcelere atque impietate non tam eorum qui vel ſpectant vel agunt, quàm Sacerdotum, qui eiuſmodi fieri curant. *Hæc Viues. Manlius in ſuis locis Communibus fol. 11. hiſtoriam recenſet, quo oſtendere vult, Deum grauiter iraſci huiuſmodi Contemptoribus Paßionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, eùmque hoc modo proponi & repræſentari nolle. Cùm ageretur, inquit, in quodam celebri loco tragœdia de Paßione Domini noſtri Ieſu Chriſti, quidam agens perſonam pendentis in Cruce Saluatoris noſtri, accepto in corde lethali vulnere ab alio, petente veſicam cruore impletam, & lateri ipſius alligatam (hic militis illius egit perſonam qui lancea latus Domini aperuit, ex qua ſtatim exiuit ſanguis & aqua) mortuus concidit: alium etiam, qui deflentis ſub cruce perſonam repræſentabat, lapſu ſuo interemit, cuius mortem frater vindicans in eo, qui ipſum in ligno pendentem ſauciauit, capitali ſupplicio affectus eſt. Ita quatuor occubuerunt, non ſine ſuſpicione, Deum omninò nolle vt homines in tam ſeriis ludant rebus. Hæc ille.*

Feria huius vi-ous Oſter-montag.

Feria illa, quæ proximè ſequitur Dominica Reſurrectionis diem, Germanicè der Oſter-montag / *multis in regionibus conuiuia agitantur, quæ ferè ouis & mellitis quibuſdam libis coctis atque placentis conſtant. Et pluribus in locis, quum Scholaſtici hymnum illum canunt,* Chriſte qui lux *&c. tùm cætera quóque turba puerorum & puellarum aſtiatim oua colligunt, ab iis maximè, qui eos à ſacro fonte leuarunt, & illa tum ſimul comedunt, quod vulgò* öſterlen *vocant. Ipſa verò oua ſic collecta, & tantùmnon omendicata* Zimpfeltag *vocant, quaſi* Simbeltag *propterea quòd illis ouis ceu ſymbolis collatis atque collectis vnà epulari conſueuerunt.*

Eadem die pleriſque in locis Papatus mulieres olim verberarunt maritos ſuos, & ſequenti die mariti vxores ſuas. Durandus in Ration. lib. 6. cap. 86. dicit, fieri hoc, ad notandum quòd coniuges debeant ſe mutuo corrigere, ne alter ab altero exigat hoc tempore debitum thori. Decretum eſt enim in Concilio Elibertino circa Silueſtri tempora, vt habetur de Conſec. diſt. 2. Omnis homo. & 24. q. 4. c. 1. quum die Paſchatis communicare debeant, tribus præcedentibus, & tribus vel quinque vel ſeptem ſequentibus diebus, ab amplexibus vt abſtineant: imò Liberius Papa hoc ſeruandum inſtituit per totam Quadrageſimam ad Paſcha vſque. Carranza & alij in Epitome Conciliorum hæc citant ex Gratiano, quia non extone in Canonibus Concilij Elibertini. Pauſanias in Achaicis indicat, in quodam Feſto Cereris, quod ſeptem diebus celebratum fuit in templo Cereris Myſiæ, quarto die mulieres ſuos viros in templum reuerſos deriſiſſe, & has viciſſim viros: de quo vide librum noſtrum de Feſtis Ethnicorum.

VINCENTIVS *Hiſpanus, Prædicatorij ordinis Monachus, obiit anno Chriſti* 1418. *Non. Aprilis. Canonizatus & Sanctorum Catalogo aſcriptus fuit à Calixto tertio, anno Domini* 1455. *Ob eàmque rem ſupplicationibus Deo gratias egit, ab Eccleſia Mineruæ vſque ad S. Petrum continuato magno cleri ac populi Romani apparatu Platina. Antoninus tit. 23. cap. 8. §. 4. Sabellicus Enne. 10. lib. 6.*

SIXTVS *Epiſcopus Romanus factus ſub* 6.
Adriano Imp. martyrio ſub eadem coronatur, 8. Idus April. vt Petrus de Nat. refert lib. 4. cap. 33.

EGESIPPVS *natione Iudæus, vicinus* 7.
Apoſtolorum temporibus fuit, claruit enim ſub Adriano & Antonino Impp. Ad fidem Chriſti conuerſus, ſcripſit omnes à Paßione Domini vſque ad ſuam ætatem hiſtorias libris quinque. Hiſtoriam etiam Iudaicam à Mathathia exorſus vſque ad belli Iudaici finem compoſuit. Sub Aniceto Romam venit, ibique ad Eleutherium vſque perſeuerauit, & diem ſuum abiit 7. Idus April. vt Hieronymus de viris illuſtribus & Pet. de Nat. lib. 4. cap. 36. referunt.

DIONYSIVS *Corinthiorum fuit Epiſco-* 8.
pus, ſub Vero & Commodo Impp. hoc eſt, circa annum Chriſti 174. vt Euſebius in Chron. habet. Inſigni doctrina ornatus, ſingulari fide & dexteritate Eccleſiam ſuam rexit, & ad alias quóque epiſtolas ſcripſit. Tandem Corinthi obiit 6. Id. April. vt teſtatur Hieronymus de Viris illuſtribus & Pet. de Natal. lib. 4. cap. 37.

PROCORVS *nepos fuit Stephani Protomar-* 9.
tyris, Comes Ioannis Euangeliſtæ, & vnus ex ſeptem primis Diaconis ab Apoſtolis electis, vt eſt videre Act. 6. cap. Factus Epiſcopus Nicomediæ, à Ioanne Euangeliſta Antiochiam mittitur, vbi martyrio coronatus vitam finiuit 5. Idus Aprilis, vt indicat Pet. de Nat. lib. 4. cap. 39.

DE SABBATHO IN ALBIS, in quo AGNVS DEI diſtribuuntur. 10.

D*ies hic* Sabbathum in Albis *vocatur, quòd in eo baptizati in ſabbatho Sancto veſtes albas, quas per totam hanc ſeptimanam geſtarunt, deponunt.*

DE AGNVS DEI Confectione & Benedictione.

I*N eo quoque* Agnus Dei *diſtribuuntur à Pontifice Romano. Sed antequam ritum*

illum referámus, de eorundem Confectione & Conſecratione nonnulla dicemus, ut inde intelligatur quid ſint, & quanta illis tribuantur. Adſcribemus autem hæc ex Ceremoniali Romanæ Eccleſiæ, ne quid à me hîc fictum putet aliquis. In eius igitur libro primo, Sect. 7. ſic legitur. Agnus Dei ſoliti ſunt benedici à Summo Pontifice anno primo Pontificatus ſeptimo, & deinceps ſingulis ſeptenis. Antiquitùs autem cera alba pro illis formandis per magiſtrum ceræ Palatij Apoſtolici, & per illos, qui volebant pro ſe Agnus Dei, ponebatur ſuper altare Beati Petri, quam Subdiaconus Apoſtolicus de altari accipiebat, & in aliqua camera capaci & idonea in Palatio ipſi cum aliis Subdiaconis & Acolithis Papæ manibus propriis formabant Agnus Dei cum magna deuotione, reuerentia & munditia. Habebant aliquos ſeruos, qui neceſſaria miniſtrabant. Et omnia fiebant impenſis cameræ, ceram albam mollificabant cum Oleo Sancto, & Oleo Chriſmatis quod ſuperfuerat de anno præterito. Deinde quum facta erat tota quantitas, præſentebantur capſa plena Agnus Dei, & benedicebantur per Papam. Hodiè autem Sacriſta cum ſuis Capellanis & Clericis capellæ format ipſos Agnus Dei. Ceram ipſam ſumit vel ex Cereo benedicto in Sabbatho Sancti anni præteriti, vel aliundè expenſis Papæ. Non miſcentur Oleo Sancto aut Sacro Chriſmate: ſed puri & mundi præſentantur in capſis Papæ in camera ſua. Pontifex aliquo die poſt Paſcha ante Sabbathum in Albis dicta ſiue audita Miſſa in ſua priuata capella, indutus amictu, alba, cingulo, ſtola & mitra ſimplici, benedicit aquam benedictione communi, ſicut fit in Dominicis diebus à Sacerdotibus, in aliquo magno vaſe ibi præparato. Et ſi magis placet poteſt illa aqua prius benedici ab aliquo Epiſcopo domeſtico Papæ. Deinde Pontifex accedens ad vas prædictum, depoſita mitra ſtans dicit Verſum, Adiutorium noſtrum in nomina Domini. Reſpon. Qui fecit cælum & terram Verſ. Dominus vobiſcum. Reſpon. Et cum ſpiritu tuo. Oremus: Domine Deus pater omnipotens, Statutor elementorum omnium, & Conſeruator humani generis, Datórque gratiæ ſpiritualis, & Largitor ſalutis æternæ, qui aquas ex Paradiſi fonte manantes totam terram irrigare iuſſiſti, ſuper quas vnigenitus tuus ſiccis pedibus ambulauit, & in eis baptizari dignatus eſt, quæ vnà cum ſuo ſanguine de latere ſacratiſſimo profluxerunt, & baptizari in eis præcepit Diſcipulis omnes gentes, adeſto benignus & clemens, & nobis tua hæc magnalia recolentibus aduenias, vt ea quæ in hoc aquarum vaſculo ad gloriam tui nominis præparata infundere decreuimus, & immergere, bene † dicas, & benedicta ſancti-
Nota. „ † fices, quatenus ipſorum veneratione & ho„ nore nobis famulis tuis crimina diluantur, abſtergantur maculæ peccatorum, impetrentur veniæ, gratiæ conferantur, vt tandem vnà cum Sanctis & Electis tuis vitam percipere mereamur æternam: per eundem Chriſtum Dominum noſtrum, Amen. Reſumit deinde mitram Pontifex, & infundit balſamum ex ampulla in aquam in modum crucis, dicens: Conſecrare & ſanctificare digneris Domine aquas iſtas per iſtam vnctionem balſami, & noſtram benedictionem, in nomine Patris † & Filij † & Spiritus Sancti † Amen. Et ter ſignat. Deinde ex alia ampulla in eandem aquam infundit Sanctum Chriſma, & in modum crucis dicens: Conſecrare & ſanctificare digneris Domine aquas iſtas per iſtam vnctionem Sancti Chriſmatis, & noſtram benedictionem: in nomine Patris † & Filij † & Spiritus ſancti † Amen. Benedicta aqua vertit ſe ad capſas, vbi ſunt Agnus Dei, & ſine mitra ſtans dicit: Dominus vobiſcum. Reſpon. Et cum ſpiritu tuo. Oremus, Deus omnium ſanctificationum Dominator, Dominus, cuius pietas ſine fine ſentitur, qui Abraham Patrem fidei noſtræ præcepto tuo filium Iſaac immolare diſponentem in figuram redemptionis noſtræ per arietem vepribus inhærentem eius ſacrificium conſummare voluiſti, quique Moſi famulo tuo legiſfero iuge holocauſtum præcepiſti in agnis immaculatis offerri, te ſuppliciter deprecamur, vt noſtra vocis exoratus officio has cereas formas innocentiſſimi agni imagine figuratas bene † dicere, & per inuoca- Nota.
„ tionem Tui Sancti Nominis ſanctificare digne„ ris, vt per eius tactum, & viſum Fideles inui„ tentur ad laudes, fragor grandinum, procella „ turbinum, impetus tempeſtatum, ventorum „ rabies, infeſta tonitrua temperentur: fugiant „ atque tremeſcant maligni Spiritus ante ſanctæ „ crucis vexillum, quod in illis exſculptum eſt, „ cui flectitur omne genu, & omnis lingua confi„ tetur, quia deuicta morte per Crucis patibulum Ieſus Chriſtus regnat in gloria Dei Patris: ipſe enim tanquam ouis ad occiſionem ductus in morte tibi Patri ſanctum ſui corporis obtulit ſacrificium, vt ouem perditam diabolica fraude ſeductam reduceres, & reductam ſuis humeris ad cæleſtis patriæ gregem reportares: qui tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus Sancti Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Deinde dicit aliam orationem: Omnipotens Sempiterne Deus, qui legalium hoſtiarum, & coremoniarum es Inſtitutor, & quæ pro reſtauratione humani generis fieri inſtituiſti, vt plaſmatio tua quæ ſuggeſtione diabolica decepta, tuæ maieſtatis imperium contemnendo indignationem tuam incurris, & his hoſtiis atque ſacrificiis obediendo placari voluiſti, ſicut in ſacrificio Agni primitiarum inſtituiſti Abel, & in oblatione Melchiſedech Sacerdotis tui: atque in immolatione hoſtiarum, agnorum, arietum, & taurorum pinguinum, Abrahæ, Moſi & Aaron famulis tuis: quæ omnia illis in figuram contingebant, quia cum

tua

tua ſancta benedictione ſancta erant, atque ſalutifera offerentibus. Et ſicut ille Agnus, de cuius ſanguine poſtes & ſuperlimina domus linebantur, immolatus, populum tuum à perſecutione Ægyptiaca media nocte liberauit: & quemadmodum ille agnus innocens tua voluntate immolatus in ara Crucis Ieſus Chriſtus filius Protoplaſtum noſtrum, de Diabolica poteſtate eripuit: ſic iſti agni immaculati virtutem illam accipiant, quos conſecrandos offerimus in conſpectu Diuinæ Maieſtatis tuæ. Tu eos bene † dicere, ſancti † ficare & conſe † crare digneris, vt tua larga benedictione ſanctificati eandem virtutem accipiant contra omnes diabolicas verſutias & fraudes maligni ſpiritus, vt illos deuotè superſa ferentibus nulla tempeſtas eiſdem præualeat, nulla aduerſitas dominetur, nulla aura peſtilens, neque aëris corruptio, nullúſque morbus caducus, nulla maris procella & tempeſtas, nullum incendium neque vlla iniquitas dominetur eis, neque præualeat homo: partus cum matre incolumis conſeruetur per interceſſionem Vnigeniti Filij tui Domini noſtri Ieſu Chriſti: qui tecum viuit, &c. Oramus tuam clementiam Omnipotens Deus, qui cuncta ex nihilo creaſti, & poſt Adæ lapſum Noë & Filiis eius benedixiſti, qui iuſti coram maieſtate tua comparuerant, atque tua miſeratione ab aquis diluuij ſalui facti ſunt, ſic iſtos Agnos bene † dicere, ſancti † ficare & conſecra † re digneris, quatenus eos deuotè deferentes, ob reuerentiam & honorem Nominis Tui; liberentur ab omni inundatione aquarum, & ab omni fluctuatione diabolicæ poteſtatis, & à morte ſubitanea per virtutem Paſſionis Ieſu Chriſti filij tui, qui Tecum viuit & regnat &c. His finitis accingitur Pontifex, & ſumpta mitra ſedet apud vas aquæ, & Cubicularij ad eum portant Agnus Dei in peluibus argenteis, quos Pontifex immergit in aquam, & Prælati aſtantes eos extrahunt, & in peluibus portant ſuper menſas cum mappis præparatas vt ſiccentur. Et omnibus BAPTIZATIS per Pontificem, vel per eius Prælatos, ſurgens Pontifex ſtans ſine mitra, dicit ſuper eos has orationes Oremus, O Alme Spiritus qui aquas fœcundas, & cuncta viuificas, & in aquarum ſubſtantia maximáque ſacramenta conſtituiſti, quæ à te ſanctificante amaritudine dimiſſa in dulcedinem ſunt conuerſa, & tuo flatu ſanctificatæ, atque imperante lauacri ſuſceptione ſanctæ Trinitatis nomine omnia peccata diluunt: quæſumus Domine hi Agni ſacra & perenni vnda balſamóque Sacri Chriſmatis perfuſi tu illos bene † dicere, ſancti † ficare & conſe † crare digneris, quatenus à te benedicti virtutem accipiant contra omnia Diabolica tentamenta, & omnes portantes tuti eſſe poſſint inter aduerſa & proſpera, & tua conſolatione accepta nullum periculum timeant, nullámque formident vmbram, nulla ſæuitia Diabolica aut verſutia humana eis noceat: ſed fortitudine tuæ virtutis roborati, tua conſolatione glorientur, qui verè Paracletus diceris, & in Trinitate perfecta viuis & regnas per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Domine Ieſu Chriſte, Fili Dei viui, qui verè es Agnus innocens, Sacerdos & Hoſtia: qui Prophetica voce Vitis es, Lapis angularis prædicaris: qui mundi peccata abſtuliſti, qui occiſus nos redemiſti Domine Deus in ſanguine tuo: atque poſtes pectoris & frontis noſtræ tuo cruore liniſti, ne diabolica nocturna verſutia, & meridiani incurſus, & populus ſæuiens, & ſuper domos noſtras tranſiens, vires in nos exercerent. Tu verè es Agnus immolatus pro noſtra reconciliatione, & iugis voluiſti à tuis Fidelibus in tui memoriam immolari, & in Agnum Paſchalem ſumi ſub ſpeciebus Panis & Vini in ſacramento in ſalutem, & in remedium animarum noſtrarum, vt præſenti ſæculo tranſacto, ad reſurrectionis & æternitatis gloriam venire poſſimus. Rogamus ergo Clementiam tuam, vt hos Agnos immaculatos bene † dicere, ſancti † ficare & conſe † crare digneris, quos de cera virginea in tuum honorem formauimus, per opera crucis, & ſacra vnda, balſamóque, & ſacro chriſmate liquori confecti in ſanctificationem tuæ Conceptionis, quam abſque contagione ac propagine humana ſola diuina virtute ſuſcepiſti, ſic eos deferentes tuearis, protegas & defendas ab omni periculo incendij, fulguris, procellæ & tempeſtatis, & ab omni aduerſitate cuſtodi per myſterium Paſſionis tuæ: & ſic eos liberare digneris ab omnibus periculis, & in puerperio laborantes, ſicut Matrem tuam ab omni periculo liberaſti, & Suſannam de falſo crimine, & B. Theclam Virginem & Martyrem tuam ab incendiis, & Petrum à vinculis abſolutum, illæſum abire feciſti: ita nos ab hoc ſeculo illæſos abire facias, vt tecum ſine fine viuere valeamus: qui viuis, &c.

Nota bicaſ. hominum.

His finitis reponuntur Agnus Dei in ſuis capſis, & in Sabbatho in Albis diſtribuuntur hoc modo, vt habetur in Ceremoniali Romanæ Eccleſiæ libro ſecundo, ſectione ſecunda. Veniunt ante Pontificem per ordinem omnes Cardinales, vnus poſt alium à ſeniore ad iuniorem, & factis reuerentiis, porrigunt mitras ſuas, cornua mitræ deorſum vertentes, & Papa imponit eis tot Agnus Dei, quot ei placet. Antiquitùs dabantur cuilibet Cardinali tres, Prælatis duo, aliis vnus tantùm.

Diſtributio Agnus Dei.

Solent etiam Pontifices Romani hos Agnus Dei ſæpè maximi muneris loco mittere Regibus & Principibus, & hic eſt quæſtus illis longè vberrimus. Sic Vrbanus quintus ad Imperatorem quendam Græcorum tres Agnus Dei miſiſſe perhibetur, cum his verſiculis:

Agnus Dei vſus.

Balſamus, & munda cera, cum Chriſmatis vnda
Conficiunt Agnum quod munus do tibi magnum,

 Fonte

Fonte velut natum per myſtica Sanctifica-
tum.
Fulgura deſurſum depellit,omne malignum
Peccatum frangit , vt Chriſti ſanguis , &
angit.
Prægnans ſeruatur,ſimul & partus liberatur.
Dona defert dignis,virtutem deſtruet ignis.
Portotus munde de fluctibus eripit vnde:

Ergò quæ verbum Dei merito & ſanguini Chriſti , ea Pontifices Romani ſuo Agnus Dei *per ſummam blaſphemiam tribuunt,nimirùm quòd crimina diluat , peccatorum maculas abſtergat, veniam impetret,gratiam conferat & ab omni malo protegat ac defendat.*

Agnus Dei & eius diſtributio ab Ethnicis ſumpta.

Hunc autem morem ab Ethnicis mutuatos eſſe Pontifices Romanos , non immeritò dixeris. Solebant enim illi inuicem in Saturnaliorum Feſto ſigillaria ſiue ſigillaritia munera mittere. Erant autem Sigillaria parua quædam imagines: Martialis in Apophoretis:

Gloria tam parua non eſt obſcuea ſigilli.
Et rursùs:
Sum fragilis,ſed tu,moneo,ne ſperne ſigillum.

Ita de Spartiano refertur.quòd Saturnalitia,& Sigillaritia amicis inopinantibus miſerit frequenter.Et pueris in primis Sigillaria dari fuiſſe ſolita , ex illis Spartiani verbis videtur poſſe colligi:quæ à parentibus ſigillariorum gratia acceperat id vel Clientibus , vel Magiſtris ſpontè donauit.

Agnus Dei ceremonia ex Iudaiſmo.

Vualafridus verò Abbas in libro de Officiis diuinis capite decimonono , Iudaicam eſſe ceremoniam dicit hanc Agnus Dei *conſecrationem; eámque reprahendit.*

11. DOMINICA *primo poſt Paſcha* Quaſimodo *appellatur,à textu qui ex priori Epiſt. Petri 2.cap.in ea cantatur,Quaſimodo geniti infantes, loc ſermonis ſyncerum expetite,vt per illud adoleſcatis &c.Quæ verba noua vita ſpiritualis nos admonent.*

12. IVLIVS *primus Pontifex Romanus fuit. Athanaſius Oratione peima contra Arrianos, orthodoxum eum vocat , & virum Apoſtolicum: fuiſſe etiam profeſſorem ſyncerum , acerrimúmque defenſorem Nicanorum dogmatum ibidem teſtatur. Moritur Roma prid. Idus April.*

13. IVSTINVS *Gentilis ab initio fuit,& in diſciplinis philoſaphicis , atque omni Gentilium eruditione , haud vulgariter excelluit.Chriſtianus autem factus,religionis Chriſtianæ ac diſciplinæ acerrimus defenſor extitit , ac certamina multa ingenti animo ſuſcepit,à quibus nec minis vllis,nec morte denique ipſa deterreri potuit,vt à calumniis & blaſpemiis profeßionem Chriſtianam vindicaret,ſimúlque ei plures adiungeret. Martyr autem obiit ſub Marco Antonino Vero, cùm paulò antè martyrio ſuo Polycarpus in Aſia functus eſſet:Idib. April.vt Hieronymus de Viris illuſtribus & Pet.de Natal.lib.4.cap.50.indicat.*

TIBVRTIVS *anno Chriſti 174. ſub Commodo Imperatore paſſus eſt 18. Calend. Maij, quòd Ioui ſacrificare nollet. Herm. Contractus, Vincentius & Pet.de Natalibus lib.4.cap. 51.* 14.

OLYMPIA *in Perſide apud Cardilam vrbem anno 253.17.Cal. Maij ſub Decio Imperatore paſt multos & horrendos cruciatus , quos propter Chriſtum conſtantiſsimè paſſa eſt , ſpiritum amiſit : Vincentius & Pet. de Nat. lib. 4. cap.53.* 15.

CARISIVS *cum octo ſociis apud Corinthum martyrium paſſus eſt : nam ipſe & ſocij propter confeßionem Chriſtianis nominis pelago immerſi , perpetuas triumphi palmas à Domino percipere meruerunt,16.Cal. Maij. Pet. de Nat. lib.4.cap. 55.* 16.

LANCEÆ Chriſti Feſtum.

I*Nnocentius VI.* Feſtum Lanceæ & Clauorum Chriſti *hoc die celebrandum inſtituit. Mirum eſt nullum Feſtum inſtitutum ab illis laqueo Iudæ,aut tribunali Pilati.Balæus. De hoc feſto ita ſcribit Tritthemius in Chron. Hirſaug.* Feſtum,*ait*,Lanceæ Chriſti , Clauorum & Coronæ Domini noſtri Ieſu Chriſti feria 6. poſt octauas Paſchæ ſingulis annis per vniuerſum orbem Cheiſtianum celebrandum Carolus 4. Imperator impetrauit à Papa cum magnis indulgentiis , gratiis & remiſſionibus peccatôrum. *Sub Innocentio VIII. Muſtapha Baſſa , qui ſimul etiam Viſirus erat, Romam Orator venit,ac ferrum lanceæ, qua latus Domini aperuit,ſecum attulit,vt Iouius indicat in vita Baiozetis 2.Refert Platina in vita Paſchalis 2 Belli ſacri tempore , quod aduerſus Infideles in Oriente geſtum eſt , ſub Boëmundo hanc lanceam in Baſilica S. Andreæ Antiochiæ repertam eſſe.Idem author eſt in vita Gregorij IX. Balduinum Conſtantinopolitanum Imp. quum ſe agrè ab hoſtibus inopia ærarij tutaretur,& filium pignori mercatoribus Venetis,ob æs mutuo acceptum , dediſſet , hanc lanceam cum ſpongia,qua Chriſtus potus eſt,Venetis pecunioſis vendidiſſe.Mirum igitur non iniuria alicui videri poſſet,vndè Muſtapha ſuam lanceam habuerit : niſi dicere velis , Balduinum lanceæ lignum tantùm vendiſſe , Turcam autem ferrum ſolùm attuliſſe Romam. Quicquid ſit, lanceam iſtam in hoc feſto ita inuocare ſolent:* Aue Ferrum triumphale , Intrans pectus tu vitale, Cœli pandis oſtia, Fœcundata in cruore, Felix haſta nos amore , Per te fixi ſaucia, *&c.quæ certè atrociſsima eſt blaſphemia in Filium Dei,qui ſolus oſtia cæli merito ſuo nobis aperuit.*

Lancea Chriſti inuocatio.

ANICETVS *Syrus , Romanæ Eccleſiæ in verbi Diuini miniſterio laborioſè præfuit:& anno 169.nati Seruatoris,15.Cal. Maij , in magna* 17.

Chriſtianæ fidei conſtantia, pro Dei veritate ſanguinem poſtremò fudit. Platina, Balæus & Petrus de Natalibus libro quarto, cap. 57.

18\. DOMINICA ſecunda à Paſchate vocatur Miſericordia, ab Introitu, qui in ea cantatur ex Pſal. 33 Miſericordia Domini plena eſt terra, &c.

19\. TIMON Diaconus & Martyr de ſeptem primus ab Apoſtolis electus eſt, vt habetur Act. 6. Is Euangelium Ieſu Chriſti diſſeminans Corinthum venit, ibique à Iudæis & Græcis vt traditur, flammis iniectus, ſed nihil læſus eſt: dehinc cruci affixus martyrium ſuum impleuit 13. Cal. Maij: Hieronymus in Martyrologio.

20\. SVLPITIVS prædicatione & miraculis Flauia Domicilla ad fidem Chriſti conuerſus, ſub perſequutione Traiani, quum ſacrificare Diis nollet, capite plexus eſt 12. Cal. Maij. Pet. de Nat. lib. 4. cap 68.

21\. SIMEON Archiepiſcopus Seleuciæ, quum Solem adorare nollet, ſub rege Perſarum Sapore capite cæſus eſt 11. Cal. Maij, vt in Tripartita hiſtoria legitur.

22\. GAIVS Dalmata Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, & Cæſari Diocletiano cognatus, peruenit ad tempora imperij Diocletiani, ſub quo continuata fuit ſæuiſſima perſequutio, ſic vt in cryptis & terræ cauernis, non in Papali palatio aut templo magnifico, latuerit diu: atque inde eductus anno Domini 295. vnà cum Gabinio fratre Presbytero coniugato ſub gladio 10. Cal. Maij vitam finiuit.

23\. GEORGIVS natione Cappadox, Tribunus militum factus, in idola & Dæmonas gentilium acriter inuectus fuit. Captus igitur ſub Diocletiano Cæſare à Deciano in carcerem & vincula conijcitur: mox vngulis acutis laniatus, calce ardente adustus, fidiculis diſtractus, mucronibus diſſectus, ac gladio tandem percuſſus eſt: & tamen in his tormentis omnibus animo neque ſubmiſſo, neque abiecto viſus eſt eſſe, ſed generaſam conſtantiam vſque ad extremum vitæ ſpiritum retinuit.

Hæc illius fortitudo & inuicta conſtantia huiuſmodi fabulæ locum dedit, ſicut in vita eius legitur apud Iacobum de Voragine Legenda 56. & Petrum de Natalibus lib. 4. capite 81. In Libya vrbe Silea magnum periculum fuit à Dracone ingenti, qui in vicino ſtagno viuebat, & ſæpenumerò aggreſſus vrbem halitu ſuo venenato afflauit ciuibus peſtem & morbos fœdos, quibus multi eorum extincti ſunt. Etſi autem armati ciues ſæpiùs eum arcere conati ſunt, tamen vi & afflatu eius maligno repulſi in ſeruitutem triſtem redacti ſunt. Ex quo tandem euenit, vt pactionem facere conati ſint in hunc modum, vt ſingulis diebus duas oues illi vorandas traderent. Id quum ad tempus benè longum eſſet factum, penuria ouium tanta extitit, vt exoluere promiſſum ampliùs non poſſent. Idcircò in pactionem denuò venerunt, placuitque vt in ſingulos dies vnam ouem cum homine vno darent. Hic vt iure res tota agi videretur, ſors coniecta eſt quotidiè, & quemcunque illa tetigit, ad Draconem eductus eſt cum oue. Accidit autem, vt aliquandò etiam ipſa Regis Filia, eleganti forma & moribus eadem ſorte delecta ad Draconem à parentibus, cognatis, amicis & ciuibus cum ploratu & luctu magno educeretur. Sed quum adhuc in via eſſent, opportunè aduenit Georgius eques cataphractus, animum fortem & acrem præ ſe ferens. Hic audito luctu & ſqualore turbæ, ſtatim, quid res eſſet, quæſiuit? Reſponderunt ei, duci ad Draconem vnicam Regis Filiam, impenderéque adeò ciuitati vniuerſæ exitium à Dracone, cuius ſæuitia ac voracitas expleri non poſſit, niſi totam ciuitatem exhauſerit atque abſorpſerit. Huius igitur miſertus Georgius, iuſſit bono eſſe animo, ſolatium atque opem præſentem pollicens, ſimul atque incitato in Draconem curſu irruit. Is verò occurrit ei prædæ auidus, rictûque immani mortem minitans. Georgius autem animo præſente ac læto haſtam contorſit, belluámque confodit, & ciuitatem internecione liberauit. Hoc facto recreati ciues, Georgium cum lætitia & gratulatione maxima exceperunt, in vrbem duxerunt, & omnia ſtudia atque officia veræ pietatis & gratitudinis cumulatè tribuerunt. Commentum hoc eſſe nemo non intelligit, quo tamen veteres humani generis redemptionem adumbrare voluerunt. Georgius enim hic eſt Chriſtus: Draco ſeu Serpens eſt Diabolus immani ſæuitia atque tyrannide graſſans in genere humano, nunc hunc, nunc alium diripiens atque deglutiens. Ciues vrbis Sileæ imago ſunt totius generis humani, quod eſt prædæ & direptioni Diabolo, nec ſe tueri vllo pacto poteſt. Solus Chriſtus ea eſt potentia vt Diaboli Inferníque robur omne comminuat atque frangat: pro quo ingenti beneficio gratias ei debemus agere ſedulò, & pietate ac gratitudine eum colere & celebrare.

S. Georgij fabula vnde.

Romæ hoc die Signiluſtrium celebratur, in quo oſtenditur vexillum S.P.Q.R. ad imitationem Tubiluſtrij veteris.

Commemorationis SEPTEM DOLORVM Beatæ Virginis Mariæ Feſtum.

GEorgius Hallerus Deconus Cœnobij Kiebaccenſis, à vaccis & riuo prætorlabente ſic dicti, & in Marchia Bauarica ſiti, in ſibi ſuæque Paſtorali curæ commiſſo diſtrictu, primus inſtituit Feſtum Commemorationis ſeptem Dolorum B. Virginis Mariæ circa annos Domini 1545 teſte Bruſchio in Chron. Monaſteriorum Germaniæ: de quo etiam ipſe tale templo

eius

Digitized by Google

eius Cœnobij affixit Epigramma:

Conficiare tuis ne ſola doloribus agris
Virgo Parens Domini Diua Maria mei:
Solennem poſt Paſcha diem tibi dedico, Phœbus
Quem decimumnonum ſemper ab axe trabet.
Confluat hunc noſtram populus quo totus in ædem,
Et peragat Feſtum Fœmina Virque tibi.
Exorans Natúmque Patremq́, vt ceu tibi in iſtis
Aſſuit ærumnis Virgo Maria tuis:
Sic quóque nos nuſquam lachrymantes atque gementes
Gratia Clementis deſerat ipſa Dei.

24. ADELBERTVS *Ampliſſima Familia Boëmorum natus fuit, vt Bonfinius indicat. Apud Fuldenſes, quorum conuerſatio tato orbe tum prædicabatur, literas feliciſſimè didicit, & monaſticum habitum, vt matris votum impleret, aſſumpſit. Boëmis autem Epiſcopo deſtitutis ipſe eligitur. Cùm autem ob eius gentis in Idololatria Ethnica & ferietate pertinaciam extremam fruſtrà aliquandiu ibi docuiſſet, Romam abiit, ibíque monaſtica vitæ habitum denuo aſſumpſit. Sed Roma per Boleslaum Ducem reuocatus, rediit, Boëmis verò an quum obtinentibus, vt Bonfinius indicat lib.1. Dec. 2. plantandæ Religionis gratia Vngaros adiit, inde ad Polonos contendit, à quibus Gueſnenſi Archiepiſcopatui præficitur. Breui autem interiecto temporis ſpacio ad Boruſſos abiit, apud quos Ethnicorum Sacerdotum inſtinctu trucidatus ſcribitur anno Chriſti 995. iuxta Marianum Scotum: 9. Cal. Maij ſecundùm Trithem vel 7. Cal. Maij, iuxta Petrum de Nat. lib. 4. cap. 87. vel 8. Cal. Maij, vt aliis placet.*

25. *Tertia* DOMINICA *à Paſchate* Iubilate *dicitur, ab Introitu eius diei,* Iubilate Deo omnis terra, *&c. ex Pſalmo 66.*

Eodem die Feſtum quóque S. MARCI *celebratur. Fuit is aliquandiu Comes Petri Apoſtoli, à quo etiam didicit Euangelium. Scripſit autem Euangelicam hiſtoriam in Ægypto, vel à Petro iuſſus, vel à Fidelibus rogatus, & vix perſuaſus, anno 10. poſt Aſcenſionem Chriſti in cœlum, ſecundùm Theophylactum. Euſebius in fine lib. 3. hiſtor. Eccleſ. ait: Marcus quidem tanquam Interpres Petri, quæ meminiſſet, ea accuratè perſcripſit: non eo tamen ordine, quo dicta factáque ſunt à Domino. Néque enim Dominum audiuit, neq́ eſt ſequutus, ſed Petrum deinde. Quamuis ìnterim Epiphanius dicat, Marcum fuiſſe vnum ex ſeptuaginta Diſcipulis Ieſu: lib. 2. tom. 1. contra hæreſes. Miſſus ad Ægyptum Alexandriæ Euāgelium docuit, & celeberrimam ibi Eccleſiam conſtituit. Inde ad Cyrenæos & Pentapolitanos progreſſus, Chriſti verbum ibi quoq́ prædicauit. Cùm autem in Idolorum Cultores inueheretur, impetum in eum fecerunt, funibus pedes eius conſtringentes, crudelemq́ in modum per vrbem raptantes, tum ſaxis corpus eius alliſerunt, conſcinderuntq́, vt ſanguis abundè proflueret. Poſteà carceri incluſerunt: indè verò extractus, per plateas immaniſſimè raptatus expirauit octauo Neronis anno circa annos Chriſti 64. 7. Cal. Maij. Corpus eius tranſlatum Venetias eſt ſub Leone Imp. & Iuſtiniano Duce Venetorum anno Domini 465. vbi adhuc conſeruatur in magnificentiſſimo templo, in honorem eius extructo: prid. Calend. Feb. quo die Venetiis feſtum tranſlationis eius celebratur.*

De Litania quæ fit in D. Marci Feſto alibi dicetur.

CLETVS *Papa ſub Domitiano Imp. paſſus eſt 6. Cal. Maij.* 26.

ANASTASIVS *Pontifex Rom. eligitur in ſuprema ſenectute, & quieuit in Domino 5. Cal. Maij, anno 404.* 27.

VITALIS *Mediolanenſis, quum Diis alienis ſacrificare nollet, Sacerdotis Ethnici inſtinctu Rauennæ profundiſſima facta fouea, in eam præcipitatus, & terra, lapidibuſq́ obrutus eſt, ſub Neronis imperio, circa annos Domini 50. 4. Cal. Maij: Pet. de Natalibus lib. 4 cap 95.* 28.

PETRVS *Mediolanenſis, qui etiam Veronenſis dictus, fuit Prædicatorij Ordinis Monachus homo ſanguinis Chriſtiani ſitientiſſimus, Prædicator Crucis & Inquiſitor violentiſſimus, immaniſſimuſq́. Cùm anno Domini 1252. ad laniénam inſtruendam proficiſceretur, inter Mediolanum & Comum à Nobili quodam interfectus eſt, diffiſſo eius capite, quòd tanta vehementia multorum arma in verè Chriſtianos, & à Romana Idololatria abhorrentes, expediuerat. Occiſus eſt 7. die Aprilis: ſed quia in feſta Paſchalia crebrò incidit is dies, Innocentius 4. qui eum canonizauit, Feſtum eius 3. Cal. Maij celebrare iuſſit. Surius ex Lentino Petri contemporaneo.* 29.

CATHARINÆ *Senenſis Feſtum, quod perquàm ſanctè percolunt Prædicatores monachi, eodem die celebrari cœpit, quum fuiſſet canonizata à Pio Pontifice Rom. anno Chriſti 1461. Eius ſuperſtitioſiſſimam vitam & hypocriticam ſanctitatem habes deſcriptam in libro noſtro de Origine & progreſſu Monachatus, &c.* 30.

EVTROPIVS *Filius fuit, vt Pet. de Nat. nugatur ex Dionyſii Areopagitæ quodam libro, lib. 4. cap. 105. Xerxis cuiuſdam Perſarum Regis. Is à pueritia Græcis à Chaldæis literis imbutus, liberalibúſque artibus inſtitutus, à patre licentiam luſtrandi orbem nactus, in Galilæam cum Nicanore pædagogo venit, auditóque de Ieſu miraculis, eum videre & audire cupiuit. Interfuit igitur miraculo, quum Chriſtus quinque panibus 5000. homines ſatiaſſe. Ex morte illius*

non

non medicum dolorem concepit, ſed de Reſurrectione certior factus in eum credidit, Romamq́ ad Petrum abiit. à quo plenè in fide inſtitutus & in Galliam miſſus, quum ab Infidelibus primò lapidibus, deinde plumbatis caſus eſſet, tandem ſecuri caput ei amputatum fuit prid. Calend. Maij.

MAIVS.

Festa Et Memoriæ Sanctorum, quæ menſe Maio à Chriſtianis celebrantur.

Philippi & Iacobi Feſtum.

1\. *Feſti huius origo.* VIx *tres Apoſtoli honorem hunc in Primitiua Eccleſia ſortiti fuerunt, vt peculiaria Feſta & Solennitates ipſis inſtituerentur, B. Rhenano in Annot. ad Tertulliani lib. de Corona militis, teſte. Progreſſu autem temporis decretum fuit, vt Calendis Maiis celebrarentur ſolennitates in honorem omnium Apoſtolorum: quod Græci facere dicuntur in feſta Petri & Pauli. Poſteà autem duobus tantùm hic locus relictus eſt, Philippo & Iacobo. Durandus lib. 7. cap. 10.*

Philippvs *Bethſaidæ natus, vnus ex 12. Apoſtolis qui primùm à Chriſto vocati ſunt, miſſus fuit quum Spiritum S. accepiſſet, in Scythiam ad prædicandum Euangelium: quam gentem ferè omnem ad Chriſtianam religionem conuertit. Poſtremò autem, quum Hierapolim Phrygiæ veniſſet, propter Chriſti nomen cruci affixus, lapidibusq́ obrutus eſt, Calend. Maij: Breuiarium Romanum.*

Iacobvs, *cognomento iuſtus, & Chriſti Apoſtolus, poſt Aſcenſionem Domini Hieroſolymarum Epiſcopus creatur. Cùm autem 30. annos Eccleſiæ illi ſanctiſſimè præfuiſſet, Chriſtum conſtantiſſimè prædicans, lapidibus primùm appetitur: mox in altiſſimum templi locum ductus, inde præcipitatus eſt. Qui, confractis cruribus iacens, ſemiuiuusq́ manus tendens ad cælum, grauiter eius capite fullonis faſte percuſſo, animam Deo reddidit, 7. anno Neronis, Cal. Maij.*

2\. *Quarta* Dominica *Quinquageſima* Cantate *appellatur, ab Introitu ex Pſal. 98.* Cantate Domino canticum nouum, *&c. qui eo die in Eccleſia cantatur.*

Athanasivs *Alexand. ab Alexandro, Alexandrinæ vrbis Epiſcopo educatus, poſtea in ſynodo Nicæna Diaconus, tandem ad eius vrbis Epiſcopatum promouetur. In docendo mirus & accommodatiſſimus artifex fuit, rebúſque gerendis admirabili quadam ſolertia, & inuictus Chriſtianæ religionis propugnator. Arianorum fictis criminibus in exilium pellitur: inde verò reuocatus, variiſque agitatus contumeliis, & inſidiis petitus, infracto tamen animo Chriſti cauſam ſuſtinuit, & tandem in Domino obdormiuit 6. Non. Maij.*

Inventionis S. Crvcis Feſtum.

INuenta eſſe dicitur S. Crux, in qua Chriſtus pependit, à Platina in vita Euſebij, Durando in Rationali lib. 7. cap. 11. & aliis, tempore Euſebij Papæ ab Helena matre Conſtantini M. mediante Iuda quodam Iudæo, qui Chriſtianus factus Quiriacus *vocatus eſt. De modo autem quo inuenta ſit vide Sozomenum lib. 8. cap. 29. Theodoretum lib. 1. cap. 18. Rufinum, Antoninum tit. 9. cap. 1. § 4. In rei huius memoriam Feſtum primò celebratum eſt iuſſu Helenæ Hieroſolymis tantùm, vt Nicephorus, verùm ſine omni authore, indicat lib. 8. cap. 29. Euſebius autem Papa 30. à Petro id poſteà vbique terrarum celebrari præcepit. Vnde in Decretali eius ad Epiſcopos Thuſciæ & Campaniæ, & de Conſec. diſt. 3. Crucis. ita legitur:* Crucis Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ nuper nobis gubernacula ſanctæ Rom. Eccleſiæ tenentibus, 5. Non. Maij inuenta eſt, in Calendario die prædicto Inuentionis Feſtum vobis ſolenniter celebrare mandamus: *refert etiam Durandus in Ratio. lib. 7 cap. 11. Hoc autem decretum Vincentius in ſpecula hiſtor. lib. 14. cap. 96. non Euſebio Papæ, ſed Helenæ tribuit. Deinde, quòd Platina & alij ex Damaſo tradunt, Crucem Chriſti ab Helena ſub Euſebio inuentam eſſe, qua nam ratione fieri potuerit, non inuenio, ipſo etiam Onuphrio Panuinio Auguſtinenſi monacho, in ſuis ad Platinam Annotat. aſtipulante: Nihil enim tum temporis Conſtantinus in Syria iuris habuit, quæ incredibili Maximini tyrannide premebatur. Deinde eo tempore, quo hæc referuntur facta, Helena, ſi Mariano Scoto credimus, adhuc fuit infidelis, neque etiam Conſtantinus adhuc plenè in Chriſtum credidit quod poſt Crucis in cælo viſionem demùm ardentiſſimè fecit. Sic enim Marianus ſcribit: Anno ſeptimo Conſtantini M. ad Euangelij veritatem 327. ſecundùm Dionyſij Cyclum 305. Conſtantino quartò, & Licinio quartò Coſſ. Conſtantino à Papa Silueſtro baptizato, ſcribit illi ſua mater Helena, vt negans Chriſtum, Iudæos ſequeretur. Tunc Idibus Aug. congregati ſunt cum Helena 120. ſapientiores Iudæorum, cum Conſtantino autem & Silueſtro Papa 24. Epiſcopi, à quibus Iudæi Sacra Scriptura ſuperati ſunt. Nicephorus etiam lib. 7. cap. 36. indicat, Helenam à Silueſtro demùm ad fidem Chriſtianam conuerſam eſſe. Quæro igitur, qui potuerit Euſebij tempore, qui 5. annis ante initum à Silueſtro Epiſcopatum obiit, Hieroſolymam religionis ergò proficiſci? Nam poſt Euſebium ante Silueſtrum Milſiades Rom. Eccleſiam 4. annos & 7. menſes rexit. Non immeritò ergò*

Crux quando inuenta.

Crucem ſanctam non inuentam ab Helenâ.

Volateranus

Volateranus lib.22. Euſebij,ait,tempore Crucem inuentam ab Helena magna hiſtoriæ diſcrepantia eſt.

Sabellici ſententia de tempore Inuentionis crucis.

.. *Sabellicus igitur Enne.7.lib.8.affirmat, Euſebium hiſtoricum,referre,quod crux inuenta ſit tempore Silueſtri Papa. Euſebius autem, quod pace Sabellici dixerim,diligentiſſimus ſcriptor, inuentæ Crucis ab Helena,& eius diei Feſti,ne vno quidem verbo meminit,vel in literis Conſtantini,vel in hiſtoria,in qua tamen, præſertim lib.3.de Vita Conſtantini, multa de Helena peregrinatione Hieroſolymitana, & repugnatione Caluariæ montis narrat. Nam quòd in Chronico eius hæc leguntur: Anno Domini 325. imperij Conſtantini 16.Helena Conſtantini mater,diuinis monita viſionibus,Beatiſſimum crucis ſignũ, in quo mundi ſalus pependit, apud Hieroſolymam reperit,à poſterioribus inſerta eſſe videntur.*

Rufini & aliorum ſententia.

Rufinus autem lib.1.cap.7.Theodoretus lib.1. cap.18.Sozomenus lib.2.cap.1.& 2.Socrates quóque lib.1.cap.17. hiſt. Eccleſ. indicant, Nicano Concilio iam celebrato,hoc eſt,anno 25. ferè poſt Euſebium,Crucem inuentam. Prorsùs verò non meminit eius Hieronymus in Chronicis, quod valdè miratur Vincentius in ſpec. hiſt. lib. 14. cap.102.Néque etiam Ambroſius:nam quod Orationem eius attinet in Theodoſium, in quo Inuentionis Crucis fit mentio,Eraſmus eam non,vt germanam,recipit.

Quæ quum ita ſint, non immeritò Gelaſius Papa diſt. 15. dicit, Inuentionem Crucis ab Helena,Nouellam eſſe reuelationem, quæ cum iudicio legenda ſit iuxta doctrinam Pauli,Omnia probare, & quod bonum eſt tenere. *Nihilominus tamen Gregorius 11. circa annos Chriſti 1347. Officium de Inuentione Crucis in eius Feſto fieri præcepit.Balæus in eius vita.*

ALEXANDER *Epiſcopus Romanus, Eccleſiam Rom.prædicando in primis iuuit,& multos ibi ciuium ad Religionem Chriſtianam conuertit,ob quam ipſe ſub præſide Aureliano,ſupplicia*
3 *grauiſſima, anno Domini 121. 5. Non Maij, ad mortem vſque paſſus eſt,de quibus P. de Natal. lib. 4. cap. 118. Ador Treuiren. Epiſcopus apud Surium tomo 6.de vitis Sanctorum refert, Damaſum Papam Alexandri huius Feſtiuitatem inſtituiſſe.*

4 ELORIANVS *quum eſſet Centurio ſub Diocletiano & Maximiano Impp. ab Aquilino præſide iubetur à militibus propriis cædi,deinde vt ſcapulæ eius acutis configantur.Tandem ligato ad collum eius ſaxo de ponte in flumen præcipitatur apud Lauriacum oppidum propter Chriſtianam religionem,4. Non. May. P. de Natal. lib.4.cap.121.*

5 GOTHARDVS *primò monachus Altahenſis in Bauaria cœnobij,poſteà verò eiuſdem Abbas efficitur,& in commendam etiam accepit Herfeldenſe,Degerenſe & Cremenſe monaſteria:tandem Hildemenſis Epiſcopus creatur. Vixit ſub* 1.
Ottone ſecundo & tertio, itémque Henrico II. Impp.& moritur 3 Non.May.Surius tomo 7.de Vitis Sanctorum.

S. IOANNIS *Euangeliſtæ & Apoſtoli ante* 6
portam Latinam, hoc die Feſtum celebratur, quòd tunc Romæ eo loci in vas oleo calefacto plenum ſit immiſſus.ſaluúſque inde egreſſus ſub Domitiano Imp.Refert hoc Tertullianus: Hieronymus verò eius non facit mentionem: & ſunt qui incertiſſimum hoc eſſe dicant,adeò,vt etiam de loco ambigant,Epheſine an Romæ factum ſit.

IVVENALIS *Presbyter & Medicus ex Af-* 7.
frica Romam veniens, audiensq́; Narnienſes Chriſtianam religionem recipere nolle, ad eos profectus multos conuertit, & tandem eorum Epiſcopus creatur,apud quos etiam moritur.

APPARITIONIS S. MICHAELIS Feſtum. 8

Apparitiones Michaelis tres. 1.

A*Pparitiones S.Michaelis Archangeli tres ſunt,propter quas hoc feſtum inſtitutum dicitur.Prima facta eſt in monte Gargano.Quum enim diues quidam ex Siponto Campaniæ, nomine Garganus,bouem amiſiſſet, illúmque in monte quæreret, eo inuento in aditu ſpeluncæ iratus telo cœpit impetere bouem,quod inuerſum illum ſauciauit qui emiſerat. Eo miraculo territus conſuluit Epiſcopum qui triduanum indixit ciuibus ieiunium. Eo ipſo tempore apparuit S. Michael Epiſcopo dicens: Ego ſum Michael Archangelus, qui ſemper aſto in conſpectu Domini. Hoc autem ſigno declarare volui,me huius ciuitatis eſſe cuſtodem, & ſpeculatorem omnium quæcúnque ibi ea fiunt.*

Poſteà circa annos Chriſti 390.vt Eccius ha- 2.
bet tom.3.homiliorum fol.348.b.Horolanus autem in Calendario Eccleſiaſtico annum annotat. 494.vbi etiam ex Vincentio & Antonino hæc ſub Gelaſio I.occidiſſe memorat, quum Neapolitani adhuc gentiles Sipontinis & Beneuentanis bellum inferrent,qui Chriſtiani erant, Epiſcopus Sipontinus rursùs indicto ieiunio triduano,iuſſit ſubditos ſuos S Michaelis opem implorare, quòd ſe cuſtodem ciuitatis illius eſſe dixiſſet. Ea ipſa igitur nocte,priuſquam prælium iniretur, apparuit ante os ſpeluncæ S.Michael Epiſcopo,dicens, Orationem ſubditorum ſuorum eſſe exauditam, ſibíque victoriam promiſſam ex hoſtibus:commiſit etiam illi,vt mane ſummo circa quartam diei horam cum hoſtibus confligeret.Hinc confirmati Chriſtiani,aggreſſi ſunt hoſtes, mons Garganus concuſſus eſt,fulmina plurima apparuerunt, & caligo atra montis verticem occupauit. Quibus rebus territi Gentiles fugerunt, quos Sipontini Neapolim vſque inſequuti ſunt, multique

Neapolitani

Neapolitani ad fidem conuerſi. Hæc Eceius citato loco & Vincentius in Spec. hiſt. lib. 21. cap. 101. Quæ etiam, ſed breui compendio narrat Durandus in Ration. lib. 7. cap. 12. & Surius tomo 5. de Vitis Sanctorum.

3. *Tertia apparitio facta eſt Romæ Gregorij M. tempore. Cùm enim is propter peſtem inguinariam Litanias maiores inſtituiſſet, & pro ſalute populi oraſſet, vidit ſuper caſtrum, quod olim Adriani moles dicebatur, Angelum Domini, qui gladium cruentum, quem manibus tenebat, in vaginam recondebat. Vnde Gregorius intelligens preces à Deo exauditas, Eccleſiam in honorem Angelorum ibi conſtruxit, & Caſtrum illud S. Angeli exin vocari iuſſit. Et quia poſteriores duæ viſiones 8. die Maij factæ perhibentur, idcircò in rerum iſtarum memoriam hoc feſtum inſtitutum dicitur: & Panthaleon Diaconus & Chartophylax magnæ Eccleſiæ, apud Surium tomo 5. de Vitis ſanctorum blaſphemè dicit,* Archangelum Michaelem Feſtum eius fide & deſiderio alacriter celebrantes, ex omni difficultate & noxio occurſu liberare, dare etiam eis ſalutarem gratiam, deducere quoque ad perfectionem ſemper vtilem & ad viam pœnitentiæ eiſque peccatorum procurare remiſſionem, & in meliorem ſtationem connumerare in Regno cœlorum.

Quid de apparitionibus Michaelis ſtatuendum.

Quæ verò de Apparitionibus & Inuocatione Michaelis & templis in honorem eius extructis à Vincentio, Durando, Petro de Natalibus, Eceio & aliis referuntur quum apud nullum fide dignum authorem extent, pro fabulis à multis habentur ſub titulo venerandæ antiquitatis Eccleſiæ obtruſis. Sed ſit ita factum vt referunt, illas tamen apparitiones illuſiones diabolicas, & quæ in honorem Michaelis inſtituta ſunt cultũ idololatricum, impium & prophanum fuiſſe liberè & ingenuè dico. Pugnant enim cum doctrina Apoſtolica, veteriſque Eccleſiæ, & Conciliis, quæ iiſdem temporibus, quo hæc facta dicuntur, celebrata ſunt. Paulus enim monet Coloſſenſes 2. cap. ſibi caueant à Pſeudoapoſtolis, qui vt legem facilius obtrudere eis poſſent, vel Angelorum cultum, quorum miniſterio lex lata fuit, inducebant, vel apparitiones & viſiones quaſdam Angelorum & Spirituum iactitabant. Vnde inquit: Ne quis palmam vobis intercertat data opera per humilitatem & cultum Angelorum, &c. *In quæ verba Theodoretus ſic inquit,* Manſit diu hoc vitium in Phrygia & Piſidia. Quocirca ſynodus quóque, quæ conuenit Laodiceæ, quæ eſt Phrygiæ Metropolis, lege prohibuit ne precarentur Angelos. Et in hodiernum vſque diem, licet videre apud illos & eorum finitimos, Oratoria S. Michaelis. Illi ergò hoc conſulebant, vtque humilitate vtentes, dicentes vniuerſorum Deum, nec cerni, nec comprehendi, nec ad eum poſſe peruenire, & oportere per Angelos diuinam ſibi beneuolentiam conciliare. Et hoc eſt quod Paulus dicit, In humilitate & cultu Angelorum. *Idem repetit Theodoretus in 3. cap. Coloſſen.* Præcipit, *inquit*, Paulus, vt Deo Patri gratiarum actionem emittant per Chriſtum, non per Angelos: Hanc etiam legem ſequens Laodicena Synodus, & volens veteri illi morbo mederi, cauit, ne precarentur Angelos, & ne derelinquerent Chriſtum.

Contra inuocationem angelorum.

In Compendio quoque Hæreticarum fabularum, Cainis hoc tribuit, quòd Angeli aliorum nomen inuocent: & tamen Ieſuitas non pudet ſcribere veterem Cainam hæreſim eſſe, Sanctorum inuocationem improbare. Celebrata autem fuit Laodicena Synodus hæc circa annum Domini 368. Operæpretium autem eſt conſiderare, qua fraude Canon ille nunc in Tomis Conciliorum deprauatus, Angelos in Angulos transformarit. *Ita enim nunc habet 35 Canon: Non oportet Chriſtianos, derelicta Eccleſia abire, & ad Angulos idololatriæ abominanda congregationes facere, quæ omnia interdicta ſunt. Quicúnque autem inuentus fuerit, occultæ huic Idololatriæ vacans, anathema ſit, quoniam derelinquens Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium Dei, acceſſit ad idola, &c. Theodoretus verò dicit, Canonem illum prohibere inuocationem Angelorum, ne quis Angelos oret aut precetur, quaſi per illos aditum ſibi ad Dei gratiam & beneuolentiam facturus: cum hoc verò manifeſtè ſuperiora pugnant.*

Canon Laodicenæ ſynodi deprauatus.

STANISLAVS *in Polonia Epiſcopus ab Innocentio 4. canonizatur, diéſque. Feſtus ei celebrandus indicitur hoc eodem die, quòd tunc occiſus eſſet. Factum anno Chriſti 1250. quum à cæde eius anni 175. effluxiſſent. Surius tomo 3. de Vitis Sanctorum. Cromerus lib. 8. & 9. de Rebus Polonicis.*

DOMINICAM *quintam Quinquageſimæ vocant,* Vocem, *à cantu, Vocem iucunditatis annunciate &c. ex cap. 64. Iſaiæ. Dies quóque Rogationum in ea incipiunt, de quibus ſuo loco.* 9.

HERMES, *ſi Dorotheo Abbati credimus, vnus ex 70. Chriſti Diſcipulus fuit, cuius meminit Paulus Rom. 16. Nonnulli librum Apocryphum, vulgò* Paſtoris *dictum, ad eum, tanquam authorem referunt, ſed falsò, quod & Sophronius indicauit. Mortuus eſt Romæ 7. Idus Maij.*

GORDIANVS *Vicarius Iuliani Imp. conuerſus ad Chriſtianam Religionem à quodam Ianuario cum tota familia, decollatur Iuliani iuſſu 6. Idus Maij, & corpus canibus proiicitur, ſed illæſum manſit & ſepultum fuit. Iac. de Voragine Legenda 69. & Pet. de Natal. lib. 4. cap. 149.* 10.

MAMERTVS *Viennenſis Epiſcopus, &* 11.

Author Rogationum *tribus ante Aſcenſionem Domini diebus, moritur Vienna 5. Id. May. P. de Nat. lib. 4. cap. 152.*

12. PANCRATIVS *Nobiliſſimis Parentibus ortus, ſed vtróque orbatus cum Dionyſio patruo Romam venit, vbi amplum patrimonium habuit. Cùm autem in ſuis prædiis in monte Cælio habitarent, in eo vica Cornelius Papa cum quibuſdam Fidelibus propter perſequutionem latitabat: à quo & fidem & baptiſmum ſuſceperunt patruus cum nepote. Poſt dies paucos Dionyſius moritur. Pancratius vere 13. annorum puer, perſequutoribus ſe vltrò obtulit. Ductus igitur ad Valerianum Imp. Diis ſacrificare iubetur: id verò cum facere nollet, iuſſit eum Auguſtus via Aurelia duci, & ibidem decollari 4. Id. Maij. P. de Natalibus libro 4. cap. 156.*

13. ASCENSIONIS CHRISTI IN cœlum Feſtum.

A*Pud vetuſtiores Authores* Feſti Aſcenſionis Chriſti *peculiaris mentio nulla fit, ſed comprehendunt illud ſub Quinquaginta illis feſtis diebus poſt Paſcha. Cùm verò illi non omnes vbique feſti amplius haberentur peculiaris ſolennitas facta eſt. Primus omnium, quod equidem ſciam, D. Auguſtinus epiſt. 118. peculiarem eius mentionem facit, vbi ſic inquit :* Illa quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obſeruantur, datur intelligi, vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenariis conciliis, quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima authoritas, commendata atque ſtatuta retineri. Sicut quod Domini Paſſio & Reſurrectio, & Aſcenſio in cœlum, & Aduentus de cœlo Spiritus ſancti anniuerſaria ſolennitate celebrantur. *Vnde apparet ante Auguſtini tempora memoriam Aſcenſionis Chriſti celebratam fuiſſe, ſed eo modo vt diximus: poſterioribus autem temporibus, abrogata Quinquageſimo, peculiaris ſolennitas facta eſt.*

Feſti huius prophani ritus *In hoc autem Chriſti Feſto, quo memoria Aſcenſionis Chriſti in cælos, & complementi ſalutis ac redemptionis noſtræ, celebrari debebat, multa ridicula, imò profana & impia in Papatu hodiè fiunt, de quibus Thomas Naogeorgus libro 4. Regni Pontificij ita canit.*

Poſt venit illa dies, ſuperas quas Chriſtus ad arces
Scandit, quam celebrant itidem potúque cibóque
Prælargo: quacúique aliqua eſt comedenda volucris,
Haud ſcio quapropter. Poſt prandia templa petuntur.
Truncus ibi, qui tempus adhuc eſt viſus in ara,
In ſummum trahitur, demiſſo fune lacunar,
Cœtu ſacrificûm deducente atque canente.
Inde ſtatim Satanæ princeps perturpis imago
Deiicitur, nonnunquam ardens, diruptáque prorſus.
Expectant pueri cupidè, virgíſque iacentem
Concidunt, lacerántque in paruas denique partes.
Poſt hunc deiicitur panis, quem barbara turba
Nuncupat Oblato: cui ſæpè admixta papyrus
Imponit pueris: finiunt magno omnia riſu.
Ex laqueari etiam certa ſyphonibus arte
Eiaculantur aquas, ſi quem tinxiſſe laborant,
Atque ita finitur magno fabella cachinno.

SERVATII *quóque Feſtum hoc die celebratur, quòd tunc obiit. Fuit Epiſcopus Traiectenſis. Quod ſi Legendis monachorum credimus, vltra 300. annos vixiſſe eum comperiemus. Aiunt enim contemporaneum fuiſſe Chriſto, eiúſque cognatum, ſic vt ſi Chriſtus liberos habuiſſet, cum Seruatio quarto gradu ex conſobrinis nepotes fuiſſent. Conſtat autem claruiſſe eum Ambroſij & Hieronymi ætate. Et tamen putidiſſimum hoc mendacium Henrici 5. tempore à Cæleſtino 4. Papa fuit approbatum in publico Cardinalium conſiſtorio. Pet. de Nat. lib. 4. cap. 162.*

FORTVNATVS *Vicentinus temporibus Diocletiani & Maximiani Impp. apud Aquileiam paſſus eſt ſub Euphemio Præſide. Cùm enim in Iouis templo ſacrificare nollet, iuſſit eum Præſes fuſtibus cædi: deinde in equuleo ſuſpenſum lampadibus adhibitis circa latera aduri, & poſthac extendi ſupinum feruénſque oleum ſuper ventrem eius perfundi: tandem eductus extra vrbis muros decollatus eſt pridie Id. Maij, & corpus eius Vincentiam translatum. Pet. de Nat. lib. 4. cap. 167.* 14.

TORQVATI, *Epiſcopi Actij in Hiſpania, Feſtum Idibus Maij celebratur. Pet. de Nat. lib. 5. cap. 3.* 15.

DOMINICA *ſexta Quinquageſimæ* Exaudi *appellatur, à cantu ex Pſal. 27.* Exaudi Domine vocem mea, qua clamaui ad te. 16.

PEREGRINVS, *cuius Feſtum eodem die recolitur, Romanus fuit Presbyter, quem Gallis petentibus doctorem Sixtus Epiſcopus Rom. miſit: apud quos quum Religionem Chriſtianam continuis perſecutionibus perturbatam, ac ſublatam propemodùm, reſtituiſſet, Románque regredi decreuiſſet, in itinere Martyr factus eſt 17. Cal. Iunij. Nugantur ſuperſtitioſi homines, cùm corpus eius ad S. Dionyſium propè Lutetiam Pariſiorum adueheretur, campanas vltrò ſonitum edidiſſe, & Monachos ſtupentes*

voce

voce de cælo admonitos ſancti viri corpus adeſſe, obuiam ei proceſsiſſe, ac in capſa argentea honorificè ſepeliiſſe. Pet. de Natal. lib. 5. cap. 5.

17. TORPETVS *Piſanus ſub Nerone Imp. paſſus eſt: nam cùm is Piſas reſtauraſſet, templum Dianæ ibi extruxit, vbi & cœlum æneum fabricauit 90. columnis ſuſtentatum, cum imaginibus Solis, Lunæ & Stellarum quæ artificiosè oriebantur & occidebant, cum foraminibus fiſtularum, per quæ guttulæ aquæ deſtillantes pluuiam ſimulabant: fecit etiam quadrigam ſubterraneam, qua commota tonitrua mentiebatur. Torpetus autem Conſiliarius Imperatoris, ad fidem Chriſtianam conuerſus, cum hæc irrideret, poſt multa verbera eo loco quo Arnus in mare decidit capite truncatur 3. Cal. May: corpus autem in mare proiectum ac in Hiſpaniam delatum honorificè ibi ſepelitur 16. Cal. Iunij, quo in loco poſteà templum ad ficatum eſt: & Feſtum die ſepulturæ eius ibidem celebratum. Pet. de Natal. lib. 5. cap. 8.*

18. VENANTIVS *ſub Decio Camerinæ captus & fuſtibus cæſus, deinde in carcerem detruſus, indéque eductus leonibus obiicitur, ſed illæſus conſeruatur. Poſteà pedibus appenſus verſo deorſum capite faculæ ardentes eius vertici ſupponuntur. Cùm autem & hoc ſupplicij genus tolleraſſet, manibus & pedibus extenditur, & ignis ſub eius ventre ſolummodò accenditur, & crudeliſsimè affligitur. Tandem, quum hæc omnia ſuperaſſet, gladio caput eius præciditur, & à Chriſtianis ſepelitur 15. Cal. Iunij. Pet. de Nat. lib. 5. cap. 12.*

19. POTENTIANA *Filia fuit Pudentis nobiliſsimi Rom. & Soror Praxedis. Cùm multos martyres ſepeliiſſet Romæ moritur ibi 14. Cal. Iunij inque cœmiterio Priſcillæ ſepelitur ſub Antonino Imp. Pet. de Nat. lib. 5. cap. 15.*

COELESTINVS V. *Papa per Clementem 5. Sanctorum Confeſſorum Catalogo inſcriptus eſt anno Domini 1313. 3. Non. Maij. ab eius autem morte anno circiter 11. Fuitque eius Feſtiuitas inſtituta 14. Cal. Iunij, qua die mortuus eſt.*

20. BERNARDINVS *Senenſis anno Domini 1400. habitum Franciſcanorum Monachorum aſſumpſit, ætatis ſuæ anno 22. Anno verò 1420. ad eos Obſeruantes commigrauit qui in Columbarij antiquo monaſterio degebant, quod ſitum erat haud procul Senis in obſcuro nemore, ibíque Minoritanæ Obſeruationis inſtitutum ſequi cœpit. Moritur autem 20. Maij anno Chriſti 1444. Canonizatur à Nicolao 5. anno 1449. vel iuxta alios 1450. eiúſque Feſtum hoc die celebrandum inſtituitur. Sabellicus Enne. 10. lib. 5. Antoninus tit. 24. cap. 5. §. 4. Platina & Surius tomo 7.*

21. HOSPITIVS *apud Niceam vrbem in Galliа ex ſuperſtitione turri ſeipſum incluſit, & catenis ferreis corpore nudo ſe conſtrinxit, extrinſecus cilicio tantùm indutus. Victu tenuiſsimo vſus eſt, pane ſcilicet cum paucis dactylis. Gregorius Turonenſis lib. 6. cap. 6. & 7. & 97. multa ſuperſtitioſa de eo commemorat, quæ iis qui talibus delectantur relinquimus. Mortuus eſt circa annum Domini 564. 12. Cal. Iunij. Pet. de Nat. lib. 5. cap. 27.*

CASTVS & ÆMILIVS *in Africa ob Chriſtianam Religionem viui exuſti ſunt 11. Cal. Iunij, circa annum Domini 241. ſub Gordiano. Cyprianus Serm. de lapſis, & Pet. de Nat. lib. 5. cap. 30.* 22.

PENTECOSTES Feſtum, 23.

Pentecoſtes dies an olim feſtus.

P*Olydorus Vergilius libro 6. cap. 8. indicat, fuiſſe nonnullos qui putarint Pentecoſtes diem non fuiſſe feſtiuum inter Chriſtianos Apoſtolorum tempore. Et certè eius rei veſtigia nulla extant expreſſa in Nouo Teſtamento. Lucas quidem Act. 20. ſic ſcribit,* Feſtinabat Paulus ſi poſsibile ſibi eſſet, vt diem Pentecoſten faceret Hieroſolymis: *& Epiphanius hæreſ. 75. exponit hoc de Pentecoſte Chriſtianorum. Nihilominus tamen Bellarminus quóque Ieſuita fatetur, non omninò eſſe certum an Lucas hic loquatur, ſicut & Paulus 1. Cor. 16. de Iudæorum, an Chriſtianorum Pentecoſte. Imò Beda etiam in Retract. & Thomas Vualdenſis tom. 3. de Sacramental. cap. 141. num. 1. de hoc dubitat. Suprà enim quum de Libertate Chriſtianorum ageremus circa Feſta, ſatis, opinor, probauimus, Apoſtolos initio naſcentis Eccleſiæ, ob infirmitatem nonnullorum, Iudæorum quoque Feſta ad tempus obſeruaſſe, ſicut alia ceremonialia. His adde quæ Marcellus Francolinus de Tempore horarum Canonicarum cap. 84. ſcribit:* Oportere, *inquit,* hæc verba Lucæ intelligere de Feſto Pentecoſtes Chriſtianorũ, non Iudæorum, videtur parùm probabile, & contra communem Expoſitorum ſententiam. NAM TVNC TEMPORIS non erát adhuc Celebres Chriſtianorum Feſtiuitates, cùm Euangelium non eſſet adhuc plenè promulgatum. *Quærit quidem Polydorus citato loco, Cur tanto Paulus opere ad hunc diem agitandum properaſſet, niſi fuiſſet iam tum apud Chriſtianos feſtus quàm celebratiſsimus? Sed facilis eſt reſponſio: Quia enim ingens multitudo Iudæorum in Feſtis celebrioribus conueniebat, Paulus hac occaſione vſus eſt ad Euangelij propagationem. Quæ etiam cauſa fuit, quòd Seruator ipſe in maioribus Feſtis Hieroſolymam plerúnque aſcendit, & in celebratiſsimo Feſto Paſchatis ibidem mori voluit.*

Mentionem tamen eius diſertè faciunt, Irenæus apud Iuſtinum quæſt. 115. quamuis li-

ber ille non videatur eſſe Iuſtini, Tertullianus de Corona militis, Origenes lib. 8. contra Celſum, Hilarius præfatione in Pſalmos, Theophilus lib. 1. Paſchali, Hieronymus epiſt. ad Marcellum, Greg. Nazianzenus, Chryſoſtomus, Ambroſius, & Auguſtinus epiſt. 118. In Elibertina quoque Synodo, circa tempora Niceni 1. Concily habita, ca. 43. ſancitur, vt cuncti diem Pentecoſtes celebrent: quod qui non fecerit, quaſi nouam hæreſim induxiſſet puniri præcipitur.

Pentecoſtes cur celebretur à Chriſtianis.

Quemadmodum autem hoc Feſto memoria legis diuinæ promulgatæ quondam in monte Sinai recolebatur à Iudæis magno ſtudio, vt conijcitur ex Act. 2. cap. Sic à Chriſtianis feſtum hoc obſeruari cœptum eſt propter miſſionem Spiritus Sancti, hoc die viſibiliter factam, qui legis diuinæ vnicus, idémque optimus interpres eſt.

Superſtitioſi ritus in Pentecoſte obſeruati

Superſtitioſum verò ritum in Pentecoſtes Feſto obſeruatum Thomas Naogeorgius lib. 4. Regni Papiſtici ita deſcribit:

In Pentecoſte mittes albaque columba
Funiculis leuiter vincta mittuntur ab alto.
Lignea poſtremò cœlo dependet eodem.
Cernis vt idolis ludant, doceántque popellum,
Non ſecus ac puppis teneræ aſſuevere puellæ.

DESIDERIVS *quoque Lingonienſium Epiſcopus hoc die colitur. Cùm enim Vuandali Croſco duce Gallias vaſtarent, & inter cæteras Lingonenſium etiam ciuitatem obſiderent, motus calamitate Eccleſiæ ſuæ hic Epiſcopus, editiorem muri locum cœpit, ſupplicémque pro ſuo grege agens, lamentabili oratione clementiã Ducis implorauit: indéque ſe mox in templum contulit, pro peccatíſque populi & ad Deum intercedens ardentiſſimis gemitibus orauit. Vuandali autem expugnata vrbe trucidantes promiſcuam multitudinem Chriſtianorum, demùm & Epiſcopum orationi inſtantem offendunt: quem magna inhumanitate è templo abreptum, ad Ducem ſuum adducunt. Cúmque ſe animo paratiſſimo ad necem vel vltrò offerret, modò reliquo cœtui parceretur, eductus ex vrbe capite plectitur, 10. Cal. Iunij, anno Chriſti* 411. *Pet. de Nat. lib. 5. cap. 31. & Vincentius lib. 20. cap. 1.*

24. DONATIANVS *cum fratre Rogatiano in Gallia ſub Diocletiano & Maximiano Impp. propter Chriſtianam religionem, extorſus ac laniatus, deinde lancea militari perfoſſus, nouiſſimè capite cæſus eſt 9. Cal. Iuny. Pet. de Nat. lib. 5. cap. 37.*

25. *Vrbani dies criticus.*

VRBANVS *fuit* 16. *Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, multóſque ad fidem Chriſti conuertit, tandémque martyrio coronatus eſt ſub Alexandro Imp. 8. Cal. Iunij. Dies hic Criticus cenſetur, quòd ſerenitas eius abundantiam, pluuia verò penuriam vini portendant. Qua ex cauſa, incertum eſt In Alſatia, feraciſſima vini regione, ſi hoc die cœlum ſerenum fuerit, imaginem ligneam Vrbani magna cum pompa per vicos & compita ducunt: ſin pluuium fit, per lutum eandem trahunt & volutant. Acriter autem reprehendit hanc conſuetudinem Molanus Pontificius in lib. de Picturis cap. 26. Abolendus eſt, inquit, Abuſus ille ter execrandus, nondum locis quibuſdam abolitus, vt ſcilicet D. Pauli & S. Vrbani imagines in profluentem conijciantur, ſi forſan eorum dies feſtiuus inciderint in pluuium cœlum, aut ſœdam tempeſtatem, maximè ſi in die Conuerſionis Pauli hoc accidat. Scripſit in regno Nauarræ, librum de Superſtitionibus, Martinus de Arles, Doctor Theologus, contra eos qui tempore ſiccitatis, imaginem S. Petri, aut corpus S. Felicis Labiani, ad oram fluminis proceſſionaliter ducunt, & ſubmergunt, vel ſubmergere attentant, inde ſperantes ſortiri ſuum effectum, &c.*

QVADRATVS *Apoſtolorum Diſcipulus, & Athenis verbi Dei Præco fideliſſimus pluribus annis, tandem ibi in pace obdormiuit, 7. Cal. Iunij. Hieronymus.* 26.

BEDA *ex infimo Anglo-ſaxonum genere natus, & in cœnobio inſtitutus, mox euaſit vir doctiſſimus, & ob exactam Latinæ, Græcæ & Hebraicæ linguæ peritiam, ſtili ſuauitatem, & dicendi copiam, à multis Gregorio M. Prælatus fuit. Tandem ob aſſiduos labores anno Chriſti 734. Sigebertus tres annos minùs habet, ætatis ſuæ 72. moritur 6. Cal. Iunij.* 27.

WILHELMVS *Aquitaniæ dux, Pictavienſis Comes & S. Bernardi Diſcipulus fuit. Is, quòd liberis careret, abiectis ſecularibus armis Monaſticen profiteri cœpit, anno ferè Domini* 1150. *Ac primùm relictis omnibus Romam venit: deinde tollerantiæ gratia loricam ferream ſuper nuda carne cum triplici catena indutus Hieroſolymam petiit. Poſt S. Iacobi oraculum in Hiſpania conſuluit: rurſúſque Hieroſolymam petens, à Saracenis captus, paulóque poſt dimiſſus ac reuertens, in inſulam Hetruriæ proximam applicuit, in qua in loco deſerto aliquandiu ſubſtitit, Eremitarum modo in ſaltibus proximis victitando duriſſimè. Poſtremò inde egreſſus cœnobia aliquot conſtruxit, in quæ hinc inde diſperſos Eremitas collegit, & in ſolitudinibus agentes homines. Tanta autem ſuperſtitione hoc vitæ genus excoluit, vt eius fratres* Vuilhelmitæ *primò dicerentur, qui poſteà ab Innocentio 4.* Auguſtinenſes *appellati ſunt. Moritur 5. Cal. Iunij, vt Pet. de Nat. indicat lib. 5. cap. 61.* 28.

MAXIMINVS, *quem alij* Maximum *vocant, Treuirenſium Epiſcopus celeberrimus fuit, hoſpes & amicus Athanaſij quem in Gallias deportatum à Conſtantino Imp. benignè ſuſcepit, vt cum quo fidei ac doctrinæ puritate conſtanter ſentiret. Aduerſi quid ab Epiſcopis Orientalibus in Synodo Sardicenſi paſſus eſt Sozom. lib. 3. cap. 11. Moritur 4. Cal. Iunij, Pet. de Natal. teſte lib. 5. cap. 64.* 29.

S. TRINITATIS

S. Trinitatis Feſtum.

30. *Feſti huius antiquitas.* DVrandus in Rationali lib. 7. cap. 34. affirmat Gregorium 4. qui Pontificatum Rom. tenuit circa annos Chriſti 834. inſtituiſſe, vt Feſta celebrarentur non ſolùm in honorem Apoſtolorum & Martyrum, ſed etiam* TRINITATIS, *Angelorum, &c. Ex Pothone autem Prumienſium Presbytero, qui floruit circa annos Domini 1152. colligitur, haud diu antè hoc tempora hanc à Monachis Solennitatem inſtitutam. Nam inquit:* Miramur ſatis, quid viſum fuerit HOC TEMPORE, quibuſdam monaſteriis, mutare colorem optimum, nouas quaſdam inducendo celebritates. Nunquid patribus doctiores aut deuotiores ſumus? Superba mente præſumimus, quiquid ipſorum in talibus prudentia præteriuit. Neque verò noui in huiuſmodi aliquid inuenire poſſumus, quod eorum quiuerit diligentiam præteriiſſe. Quæ igitur ratio hæc Feſta celebranda nobis induxit? Feſtum videlicet S. TRINITATIS, & Feſtum Transfigurationis Domini &c. *Lib. 3. de Statu domus Dei. Alexander 3. quoque teſtatur, cap Quoniam, de feriis. ſua quidem tempore fuiſſe hoc Feſtum in vſu apud quaſdam Eccleſias, non tamen Romæ, néque etiam neceſſarium eſſe vt celebretur. Verba eius hæc ſunt:* Feſtiuitas S. Trinitatis, ſecundùm conſuetudinem diuerſarum regionum, à quibuſdam conſueuit in Octauis Pentecoſtes, ab aliis in Dominica prima ante Aduentum Domini celebrari. Eccleſia ſiquidem Romana IN VSV non habet, quòd in aliquo tempore huiuſmodi celebret ſpiritualiter Feſtiuitatem, cùm ſingulis diebus Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, & ſimilia dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis. *Micrologus etiam in libro de Obſeruationibus Eccleſiaſticis, cap. 60.* repræhendit eos, qui Feſtum hoc celebrant. *Et quia videri alicui poſſet, feſtum hoc eſſe antiquum, quum Præfatio de Trinitate ſit vna ex nouem, quas Pelagius 2. tanquam antiquiſſimas ſeruari præcepit: reſpondet Micrologus, hanc Præfationem in omnibus Dominicis cantari ſolitam, néque eſſe propriam feſti Trinitatis. Poſteà tamen etiam Romæ receptum fuit.*

31. PETRONELLA *à Legendarum inſulſiſſimarum Authoribus filia S. Petri Apoſtoli fuiſſe perhibetur. Hanc Romæ febribus laborantem, interceſſione Diſcipulorum cum Petro diſcumbentium, à parente ſanatam eſſe iidem nugantur: & ob hanc cauſam à febricitantibus inuocatur. Sed hanc fabulam natam ex ea hiſtoria, quæ in Euangelio extat de Socru Petri, quiuis intelligit. Mortua dicitur prid. Cal. Iunij, anno Chriſti 35 Hinc fit, vt Petronella auxilium à febricitantibus imploretur.*

IVNIVS.

FESTA ET MEMORIÆ SANCTORVM quæ menſe IVNIO à Chriſtianis celebrantur.

PAMPHILVS *Martyr & Sacerdos Cæſareæ Palæſtinæ oriundus, in eadem ciuitate paſſus eſt martyrium ſub Maximiani perſequutione, Cal. Iunij. Hieronymus de Viris illuſtribus.* 1.

ERASMVS *Epiſcopus Lucridinus Diocletiano & Maximiano Impp. in Campania plumbatis & fuſtibus caſus, reſina quóque, ſulphure, plumbo liquefacto, & feruenti pice, cera, oleóque perfuſus, inde tamen integer & inuiolatus euaſit. Quo miracula multi ſe ad fidem Chriſti conuerterunt. Itáque iterum detruſus in carcerem, conſtrictus ferreis grauiſſimíſque vinculis, inde ab Angelo mirabiliter ereptus eſt. Deinde à Maximiano variis affectus ſuppliciis, tunicáque area candenti indutus, illa etiam tormenta Diuina virtute ſuperauit: atque in Campaniam profectus, plurimis & in fide confirmatis, & ad fidem conuerſis, inſignem martyrij palmam adeptus eſt, 4. Non. Iunij. P. de Nat. lib. 5 cap. 75. & Breuiarium Rom nouum.* 2.

EODEM *die ſtroges Sendemiriæ à Tartaris edita anno Domini 1260. quaſi martyrum Chriſti, anniuerſaria viſitatione & celebritate, magno populi concurſu Sendomiriæ in hodiernum vſque diem recolitur, magna Alexandri 4. Pont. Max. indulgentia cumulata ac dedicata. Cramerus lib. 9. rerum Polonicarum.*

CORPORIS CHRISTI FESTVM.

CORPORIS Chriſti Feſtiuitatem cum Octauis, *die Iouis poſt Trinitatis ſolennia, celebrandam, Vrbani IV. qui Pontificatum Romanum tenuit circa annos Chriſti 1264. inuentum & inſtitutum eſſe, in confeſſo apud omnes eſt.* 3.

Cauſa autem motiua ſuper prima huius Feſti origine & inſtitutione, non eadem recenſentur. Sed hanc, inquit Baleus, accipe certiorem eſſe ex Arnoldo Boſtio ac Petro Præmonſtratenſi. Anno Domini 1264. reuelatio, ſuper hoc Sacramenti Feſto celebrando, cuidam EVÆ *fœminæ in terra Leodienſi, in cella ſuperſtitioſa recluſæ, ac Pontifici ante Papatum familiariter notæ, facta eſt: quam per ſuas literas Pontifici ſignificauit, rogans vt Feſtum illud Papali authoritate ſolennizandum ordinaret: Cui has literas remiſit Vrbanus Papa.* VRBANVS *Feſti huius origo.*

 Epiſcopus,

Epiſcopus, Seruus ſeruorũ Dei, dilectæ in Christo Euæ ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Scimus, ô Filia, quòd magno deſiderio deſiderauit anima tua, vt ſolenne Feſtum Corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti inſtitueretur in Eccleſia Dei, à Chriſti Fidelibus perpetuis temporibus celebrandum. Et ideò tibi ſignificamus ad gaudium, quòd nos ad corroborationem Catholicæ fidei dignum duximus ſtatuendum, vt de tam mirabili Sacramento, præter quotidianam commemorationem, quam de ipſo facit Eccleſia, ſpecialior & ſolennior memoria celebratur, certum ad hoc deſignantes diem, videlicet feriam quintam, proximam poſt Dominicam feſti Pentecoſtes proximè ſequentem, vt ipſa feria 5. deuota turba fidelium propter hoc ad Eccleſias affectuosè concurrant. Sitque dies ille vniuerſis Chriſticolis noua feſtiuitate iucundus, & ampla iucunditate feſtiuus, prout in literis Apoſtolicis, quas per vniuerſum mundum ſuper hoc direximus, plenius continetur. Et ſcias quòd nos huiuſmodi feſtum cum omnibus noſtris fratribus, Romanæ videlicet Eccleſiæ Cardinalibus, nec non cum omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, cæteriſque Eccleſiarum Prælatis, tunc apud Sedem Apoſtolicam commorantibus adhoc, vt videntibus & audientibus de tanti feſti celebritate præberetur exemplum, duximus celebrandum. Magnificet igitur anima tua Dominum, & exultet Spiritus tuus in Deo ſalutari tuo: quia viderunt oculi tui ſalutare tuum (horrendum idolum) quod parauimus ante faciem omnium populorum. Lætare inſuper, quia Omnipotens Dominus tribuit tibi deſiderium cordis tui, & voluntate labiorum non fraudauit te cæleſtis gratiæ plenitudo, &c. Hanc epiſtolam ſe vidiſſe teſtatur Arn. Boſtius ac legiſſe, epiſtola 6. ad Ioannem Paleonydorum, vt refert Balæus de Script. Britan. Cent. 4. cap. 38.

Onuphrius Panuinius in ſuis ad Platinam Annotationibus, in vita Vrbani 4. quæ de viſione monialis iſtius Euæ ex Boſtio & Petro Præmonſtraten. narrauimus, fabulam eſſe dicit. Turpe enim & valdè ignominioſum fore putauit, ſi hoc feſtum quo Pontificij aliud non habent maius, in vnius muliérculæ gratiam inſtitutum diceretur. Itáque ille aliam originem huius Feſti indicat. Dicit enim, propter miraculum quoddam quod Vulſiniis in diœceſi & ditione Vrbenetana in eccleſia S. Chriſtianæ acciderit, ab Vrbano 4. inſtitutum fuiſſe. Nam dum Sacrificulus quiſpiam ſacra Miſſarum ſolennia celebraret, ſacramento iam confecto, de panis & vini Tranſſubſtantiatione, & Chriſti corpore dubitauit. Vnde ſtatim ex hoſtia, quam in manibus tenebat, viuus ſanguis manare cœpit, & totam mappam, quam Corporale vocant, tinxit. Quo miraculo attonitus Pontifex Vrbanus 4. Corporale primùm ad ſe ab Epiſcopo loci cum proceſſione in vrbem veterem transferri voluit, & illud ſolennitate inſtituta in Eccleſia Vrbeuetana recondidit, vt in ea corpus Chriſti maiori coleretur honore, quàm in quotidianis Miſſarum ſolenniis. Hæc Panuinius. Narrat etiam Pet. de Natalibus lib. 5. cap. 45. Antoninus tit. 19. cap. 13. §. 1. miraculi huius quoque mentionem facit, non tamen addit, quòd propter illud Feſtum hoc inſtitutum ſit.

Ptolemæus Lucenſis refert, Vrbanum Papam ad petitionem Thomæ Aquinatis hoc feſtum inſtituiſſe, non tamen adnotata cauſa. Illud certum ex Antonini tit. 19. c. 13. §. 1. Aquinatem Officium feſti Corporis Chriſti cum hymnis & proſa compoſuiſſe, quæ extant inter eius opera. Et ab Vrbano in præmium retulit columbam argenteam, Nauclero teſte. Hinc fit, vt ſemper in dextro humero columbam, & manibus, calicem geſtans depictus conſpiciatur Thomas.

Bulla de institutione huius festi edita.

Quod autem ad ipſam Bullam attinet, cuius in ſuo ſcripto ad Euam ſuam meminit Vrbanus, & quam per vniuerſum orbem Chriſtianum direxit, commendat in ea ab initio mirandum in modum Euchariſtiæ Sacramentum, & tandem ad Corporis Chriſti Feſtum deſcendens, in hæc verba erumpit: Licet, inquit, hoc memoriale Sacramentum in quotidianis Miſſarum ſolenniis frequentetur: conueniens tamen arbitramur & dignum, vt de ipſa ſemel ſaltem in anno, ad confundendam ſpecialiter hæreticorum perfidiam & inſaniam, memoria ſolennior & celebrior habeatur. In die nanque cœnæ Domini, quo die Chriſtus hoc inſtituit Sacramentum, vniuerſalis Eccleſia pro pœnitentium reconciliatione, ſacri confectione chriſmatis adimpletione mandati, circa lotionem pedum, & aliis plurimum occupata, plenè vacare non poteſt celebrationi huius maximi Sacramenti. Hoc enim circa Sanctos, quos per anni circulum veneramur, ipſa obſeruat Eccleſia, vt quamuis in Litaniis & Miſſis ac aliis ipſorum memoriam ſæpius renouemus: nihilominus tamen ipſorum natalitia certis diebus per annum ſolennius recolat, feſta propter hoc eiſdem diebus ſpecialia celebrando. Et quia in his Feſtis circa ſolennitatem debitum aliquod per negligentiam, aut rei familiaris occupationem, aut aliàs ex humana fragilitate amittitur, ſtatuit ipſa Mater Eccleſia certam diem, in qua generaliter Omnium Sanctorum commemoratio fieret, vt in hac ipſorum celebratione communi, quicquid in propriis ipſorum feſtiuitatibus omiſſum exiſteret, ſolueretur. Potiſſimè igitur exequendum eſt erga hoc viuificum ſacramentum CORPORIS & SANGVINIS Ieſu Chriſti, qui eſt Sanctorum omnium gloria & corona, vt feſtiuitate ac celebritate præfulgeat ſpeciali, quatenus in eo quod in aliis Miſſarum officiis circa ſolennitatem eſt forſitan prætermiſſum, deuota diligentia ſuppleatur: & fideles (feſtiuitate ipſa inſtante) intra ſe præterita memorantes, id

quod

Digitized by Google

quod in ipſis Miſſarum ſolenniis ſecularibus forſan agendis impliciti, aut alia ex negligentia vel fragilitate humana minus plenè geſſerunt, tunc attentè in humilitate ſpiritus & animi puritate reſtaurent. Intelleximus autem olim, dum in minori eſſemus officio conſtituti, quod fuerat quibuſdam Catholicis (imò mulierculis mihi familiariter notis) diuinitùs reuelatum feſtum huiuſmodi generaliter in Eccleſia celebrandum: Nos itáque ad corroborationem & exaltationem Catholicæ fidei, dignè ac rationabiliter duximus ſtatuendum, vt de tanto Sacramento præter quotidianam memoriam, quam de ipſo facit Eccleſia, ſolennior ac ſpecialior annuatim memoria celebretur, certum ad hoc deſignantes & deſcribentes diem, videlicet feriam 5. proximam poſt octauam Pentecoſtes: vt in ipſa quinta feria deuota turba fidelium propter hoc ad eccleſias affectuosè concurrant, & tam clerici quàm populi gaudentes in cantica laudum ſurgant: tunc enim omnium corda & vota, ora, labiáque hymnos perſoluant lætitiæ ſalutaris: tunc pſallat fides, ſpes tripudiet: exultet charitas, deuotio plaudat: iubilet chorus puritas iocundetur: tunc ſinguli alacri animo pronaq́; voluntate conueniant, ſua ſtudia laudabiliter exequendo tanti feſti ſolennia celebrantes. Et vtinam ad Chriſti ſeruitium ſic eius fideles ardor inflammet, vt per hæc & alia proficientibus ipſis meritorum cumulis apud eum qui ſe dedit pro eis in precium, tribuitq́; ſe ipſis in pabulum, tandem poſt huius vitæ decurſum eis ſe in præmium largiatur. Idcóque vniuerſitatem veſtram monemus & hortamur in Domino, & per Apoſtolica ſcripta in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus in remiſſionem peccaminum iniungentes, quatenus tam excelſum & tam glorioſum feſtum prædicta quinta feria ſingulis annis deuotè ac ſolenniter celebretis, & faciatis ſtudiosè per vniuerſas eccleſias ciuitatum veſtrarum & diœceſum celebrari: ſubditos veſtros in Dominica dictam quintam feriam proximè præcedente, ſalutaribus monitis ſollicitè per vos & per alios exhortantes, vt per veram & puram confeſſionem, eleemoſynarum largitionem, attentas & ſedulas orationes, & alia deuotionis & pietatis opera, taliter ſe ſtudeant præparare, quòd huius precioſiſſimi Sacramenti mereantur fieri participes illa die, poſſintq́; ipſum ſuſcipere reuerenter, ac eius virtute augmentum conſequi gratiarum. Nos enim Chriſti Fideles ad colendum tantum feſtum, & celebrandum donis volentes ſpiritualibus animare, omnibus verè pœnitentibus & confeſſis, qui matutinali feſti eiuſdem officio in Eccleſia, in qua idem celebrabitur, interfuerint centum: qui verò Miſſæ totidem. Qui autem in primis ipſius Feſti veſperis interfuerint ſimiliter centum: qui verò in ſecundis, totidem. Illis verò qui Primæ, Tertiæ, Nonæ, Sextæ ac Completorij officiis interfuerint, pro qualibet horarum ipſarum quadraginta. Illis autem qui per Octauas illius Feſti Matutinalibus, Veſpertinis, Miſſæ, ac prædictarum horarum Officiis interfuerint, centum dies, ſingulis Octauarum ipſarum diebus, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Apoſtolorum eius Petri & Pauli authenticè confiſi de iniunctis ſibi pœnitentiis relaxamus. Extat in Clement. extra de Reliq. & vener. Sanctorum. tit. Tranſiturus ad patrem.

Ritus huius feſti.

In hoc verò ab Vrbano Papa inſtituto feſto hodiè in Proceſſione Sacramentum, ſeu hoſtia conſecrata circumfertur & oſtentatur populo in MONSTRANTIA, *quæ inde nomen habet, videlicet à monſtrando ſeu oſtentando panaceo illo Deo, in eam incluſo. Græcè Hierothecam, vulgus Sacerdotum Portatilem Sacramenti Loculum vocat, teſte Bruſchio de Monaſteriis. Tum à populo cuncto flexis genibus adoratur etiam, non ſecus quàm ſi verus Chriſtus præſens adeſſet. Ritum verò pompam & ceremoniam hanc Thomas Naogeorgus eleganter in Regno ſuo Pontificio ad hunc modum deſcripſit:*

Corporis hinc veniunt Chriſti celeberrima Feſta,
Quorum quis dicat ludos, morémque profanum?
Nánque Sacrum portant Panem reuerenter, & omni.
Diuino cultu circum vel templa, vel vrbes,
Incluſum fabrefacto argento. Porrò gerentis
Brachia ſuſtentant duo Summi, deq́; Senatu,
Ornati ſertis. Alij de more caducum
Sericium geſtant ſuſpenſum, ne quid ab alto
Incidat, aut ſtercus fundat mala deſuper ales.
Luditur & Chriſti perſonis paſſio multis.
Vrſula cum iunctis incedit pulchra cateruis.
Tuq́; Georgi acer crocodylum interficis haſtà.
Principis inferni trahitur domus: eſtque videre
Dæmonas innumeros tetra, turpíque figura.
Chriſtophorus puerum geſtat per cærula Chriſtum.
Impletur telis quidam, crebrisq́; ſagittis.
Incedit gladium portans Catherina, rotámque
Terribilem: calicem, & ſacrum fert Barbara Panem.
Hiſtoriæque illic in panis aguntur honore.
Multa alia, iucunda rudi ſpectacula plebi.
Quid memorem vexilla, cruces, candelabra longa,
Diuûm reliquias, calices, idoláque culta?
Quæ vel ſacrifici geſtant, populuśue tributim.
Ante illum incedit Panem Baptiſta, manúque
Monſtrat: eum eſſe Dei, tollentem crimina mundi,
Agnum: quem contra ſpargunt floresq́; roſasq́;,

Angelica forma duo: tintinnabula dulci
Multa ſono crepitant, vernant & compita ramis,
Atque plateæ omnes, quáque itur gramine Feſtò
Sternuntur, redolént que viæ, atque aulæa feneſtris
Hærent: incedunt Monachorum agmina multa,
Et monacha cantu reboant, raſíque, ſcholaq́.
Vltrò nonnulli cithara aut teſtudine ludunt.
Procidit in genua occurrens, & pilea tollit,
Diuinóque omni Panem veneratur honore.
Nempe Deum eſſe ſuum credunt: non carnis, vt olim,
Sed iam naturam Panis ſumpſiſſe minuti.
Et mox:
In vicis equitant circum frumenta coloni
Cum crucibus multis, vexilliſque: ipſe Sacerdos
Vnà equitat, geſtans Panem in pendente crumena,
A collo: inque locis certis deſcendit, & alta
Voce Euangelium canit. Hac frumenta tuentur,
Scilicet à ventis, pluuia: rubigine certò, &c.

Ritus huius Feſti Romæ

ROMÆ *in hoc Feſto, in medio Pontificalis pompa, non longè ante Pontificem, ducitur equus albus, manſuetus & phaleratus, portans Sacramentum, quod ipſi in puluino ornato, & hierotheca incluſum Sacriſta impoſuit. Equus habet ad collum tintinnabulum benè tinniens. Suprà portatur baldachinum, cum inſignibus Papæ. Equum præcedunt duodecim familiares Papæ pedites, rubra veſte induti, portantes duodecim intorcinia ante Sacramentum: Inde duo familiares Sacriſtæ equeſtres, etiam rubro induti, portantes lanternas argenteas cum lumine, ante Sacramentum. Extat hæc pompa deſcripta lib. 3. Ceremoniarum Rom. Eccleſiæ, Leoni 10. inſcripto: nec ſemel in iiſdem repetitur. Lib. 1. Sect. 2. de proceſſione Coronati Pōtificis ad Lateranum. Sect. 5. de proceſſione Pontificis, & coronati Cæſaris per vrbem. Sect. 12. de Ordine, quo modo Papa in vrbe, de loco ad locum in ſolenni pompa, vel in Pontificalibus equitat. Et lib. 3. de Officio Sacriſtæ.*

Ritus & pompa huius Feſti Ethnica eſt.

In hac pompa nihil omninò habent, cuius vel tantillum veſtigium in Sacris literis extet, ſed in ea illarum rerum vſum reuocant in Eccleſiam Chriſti, quæ in Cereris, Iſidis, Dianæ, igniſque Perſici honorem, ab Ethnicis olim inſtituta fuerunt quod Petrus Viretus lib. 1. de Adulterata Cœna Domini eleganter demonſtrat. Et hoc verum eſſe quiſque facilius iudicare poterit. ſi de priſcis horum ſacrorum ritibus, teſtes audierit, veteres Ethnicorum Theologos, & cum his quæ in hoc Chriſtianorum Feſto peragi, vel ab aliis audiuit, vel ipſe vidit, diligenter contulerit. Ex illorum numero primum Vergilium teſtem producemus, apud quem Georg. 1. hæc de Cereris pompa & amburbalibus ambarualibúſque ſacris leguntur.

Inprimis venerare Deos, atque annua magnæ
Sacra refere Cereri, lætis operatus in herbis.
Et mox:
Cuncta tibi Cererem pubes agreſtis adoret:
Térque nouas circum felix eat hoſtia fruges,
Omnis quam chorus, & ſocij comitentur ouantes,
Et Cererem clamore vocent.

Ouidius verò tanquam formulam inuocationis refert Faſt. 4. Deinde docet tædis & albis veſtimentis cultam fuiſſe. Sic enim de tædis:

Illic accendit geminas pro lampade pinus:
Hinc Cereris ſacris nunc quóque tæda datur. Item:
Sed ſi thura aberint, vnctas accendite tædas.
Et alibi:
Et per tædiferæ myſtica Sacra Deæ.

De albis autem veſtimentis:

Alba decent Cererem: veſtes Cerealibus albas
Sumite, nunc pulli velleris vſus abeſt.

Nihil hîc obſeruatum ab Ethnicis legimus, in huius Deæ ſacris & pompa, quod à Papiſtis non ſit ad vnguem expreſſum, in hac qua de nunc agimus pompa Nam Hoſtia, quam Sacram Salutarémque appellant & ſalutant, pererratis omnibus plateis, vt loquitur Apuleius lib. 3. Aſin. in modum eorum, qui luſtralibus piamentis minas portentorum hoſtiis circumforaneis expiant, circumducitur? Annon quaſi piacularis & luſtralis Hoſtia, circum vrbes, compita & agros, annuatim geſtari ſolet, hunc penè in modum quē à Vergilio & Ouidio modò deſcriptum audiuimus? Quamobrem nullo aptiore alio nomine quàm Apuleiano, Circumforanea Hoſtia *dici poterit.*

Néque ab hoc ritu admodum diſcrepant, quæ Claudianus de Iſidis pompa his verſibus tradidit:

— ſic Numina Memphis
In vulgus proferre ſolet: penetralibus exit
Effigies breuis illa quidem: ſed plurimus infra
Liniger impoſita ſuſpirans veſte Sacerdos,
Teſtatur ſudore Deam: Nilotica ſiſtris
Ripa ſonat, varióſque modos Ægyptia ducit
Tibia. Etenim tum demùm Sancta ſua Numina ſacris efferunt Papiſtæ adytis & penetralibus, at in vulgus proferunt, quum Sacroſancta illa & Salutaris Hoſtia circunfertur: cuius effigies breuis & illa quidem, baiulos habet & primarios cultores, linigeros Sacerdotes, quorum pompa tota vario muſicorum inſtrumentorum, tintinnabulorum & crepitaculorum tinnitu perſonat.

His quóque admodùm ſunt conſona quæ Apuleius

Apuleius de Diana pompa narrat. In hac enim tanquam in tabula, eam nobis propemodùm oculis ſubiicere videtur, qua ſuam Pontificy Panaceum Deum hoc Feſto venerari conſueuerunt. Sic autem inquit lib. 11. de Aſin. Ecce pompæ magnæ paulatim præcedunt anteludia, vocibus cuiúſque ſtudiis exornata pulcherrimè. *Et mox:* Inter has oblectationes ludicras popularium, quæ paſſim vagabantur, iam ſoſpitatricis Deæ peculiaris pompa moliebatur. Mulieres candido ſplendentes amicimine, varióque lætantes geſtamine, verno florentes coronamine, quà Sacer incedebat comitatus, ſolùm ſternebant floſculis. *In hac verò pompa, linigeri Sacrificuli, harum mulierum vices gerunt, ſplendentes & ipſi candido amicimine, varióque geſtantes geſtamine: hoc vno differunt, quòd pro verno coronamine, raſus vertex coronæ formam refert. Hoc etiam intereſt, quòd non ipſi ſibi ſolùm, ſed populus floribus & frondibus ſternit. Pergit Apuleius* Magnus, *inquit*, præterea ſexus vtriúſque numerus, lucernis, tædis, cereis, & alio genere ficti luminis, ſyderum cœleſtium ſtirpem propicantes. Symphoniæ dehinc ſuaues, fiſtula, tibiáque, modulis dulciſſimis perſonant. Eas amœnus lectiſſimæ iuuentutis, veſte niuea & cataclista, prænitens ſequebatur chorus, carmen venuſtum iterantes. Ibant & dicati magno Serapi tibicines, qui familiarem templi Deíque modulum frequentabant, & pleríque, qui facilem Sacris viam dari prædicarent. *Néque deſunt etiam in hac Papiſtica pompa, ſacri hymni, Deo, cui inſtituta eſt, dedicati, eiúſque modulis attemperati: præſertim religioſum illud*, Pange lingua &c. *quod magno boatu reſonant. Quod verò mox ſubiicit, apprimè ſacrificulis Papiſticis conuenit.* Hi capillum deraſi funditùs vertice prænitentes, magnæ Religionis terrena ſydera, & Antiſtites ſacrorum Proceres, qui candido linteamine, cinctum pectoralem ad vſque veſtigia ſtrictim iniecti, potentiſſimorum Deûm proferebant inſignes exuuias. *Habes hîc rurſùm, & raſum capillitium Papiſticorum ſacrificulorum, & ſacrorum ornatum, & ſacras reliquias, quæ ab Apuleio exuuiæ Deorum nominantur. Vocat præterea Sanctos illos Sacerdotes*, terrena ſydera. *Papiſtici verò, vt ſe gloriantur Apoſtolorum eſſe Succeſſores & Vicarios, ita illorum ſibi titulos & nomina arrogant, voluntq́ue haberi lux mundi. Et paulò poſt ait Apuleius:* Secundus veſtitu quidem ſimilis, ſed manibus ambabus geſtabat altaria. *Quæ verò ſequuntur, propiùs pertinent ad penetralem illum Deum Papiſticum, qui circunfertur, eiúſque delubra, ſacraria, atque pyxides, quibus concluſus tenetur.* Nec mora, *inquit*, quum Dei dignati pedibus humanis incedere, prodeunt. *Incedit profectò & hic penetralis Deus pedibus humanis. Niſi enim baiularetur ferretúrque humanis pedibus, ne moueri quidem loco poſſet. Item:* Ferebatur, *ait*, ab alio ciſta ſecretorum capax, penitùs celans operta magnificæ religionis. Gerebat alius felici ſuo gremio, Summi ſui Numinis venerandam effigiem, &c.

His admodùm affinia ſunt, quæ de ſolenni Perſicorum Regum pompa traduntur, qui ipſi quóque ſacrum ſuum ignem circumferre & venerari ſolebant, eundem & pro Deo colentes, & Orimaſda nuncupantes. Quum enim progredi cœpiſſet agmen ſacræ pompæ, ignis ille ſacer argenteis altaribus præferebatur: hunc inſequebantur Magi: Magos denique trecenti ſexaginta iuuenes, puniceis velati amiculis, totidem numero, quot dies annus continet. Nam hic Sacer ignis imaginem illis referebat Solis, quem ſub Mythra nomine venerabantur. Et ne quis putet me iniuriam facere Pontificiis, non puduit illos ipſos pompam huius feſti ſuámque idololatriam tanquam Chriſtianam ex his probare Ethnicorum deliriis. Refert enim Manlius tom. 3. Locorum Commun. fol. 28. quendam Epiſcopum, ſtatim poſt ſuam electionem & confirmationem, in ſua diœceſi mandatum edidiſſe, cuius exordium fuerit: Sicut Regem Perſicum præcedebat equus ignem geſtans, qui à Perſis pro Deo adorabatur: ſic nos præcedet conſecrata hoſtia, quam vt verum corpus Domini coli & adorari ab omnibus noſtris ſubditis mandamus.

Ceterùm ex ordine hiſtoriarum & ſerie temporum demonſtrabo deinceps, quomodo poſt puriora antiquitatis tempora, ſenſim & paulatim, facta ſubinde maiori & deteriori inclinatione, ad ſpectacula & deliria hæc Ethnica in Regno Pontificio deuentum ſit. Apud Euſebium lib. 5. cap. 24. Romani Epiſcopi hoſpitibus ſimpliciter mittunt Euchariſtiam. *Irenæus enim tantùm habet verbum* [illegible]. *Idem Euſebius lib. 6. cap. 34. indicat*, Presbyterum quendam puero tradidiſſe Euchariſtiam ad Serapionem perferendam. *Exuperius Toloſanus* in caniſtro vimineo & in vitro portat Corpus & Sanguinem Domini. *Ex Tertulliano quóque & Cypriano colligitur*, mulierculis datam fuiſſe Euchariſtiam domum perferendam. *De circumgeſtanda autem Euchariſtia, oſtentanda, adoranda, de præferendis luminaribus, crucibus, campanis & reliquis ceremoniis apud Papiſtas vſitatis hodie, nulla vel teſtimonia, vel exempla extant in vera antiquitatis hiſtoriis. Apud Gratianum quóque nihil tale inuenitur. Sed hac de re vide plura in libro noſtro de Origine templorum, &c. cap. 5. Innocentius 3. autem, cum in Lateranenſi Concilio anno* 1215. *celebrato, Tranſſubſtantiationis dogma approbaſſet, &*

Ritus & pompa in hoc feſto origo eiúſque progreſſus.

hominibus

hominibus perſuaſiſſet , in Sacramento Cœnæ nihil ſupereſſe ſubſtantiæ vel panis vel vini, ſed verum ibi contineri Corpus & Sanguinem Domini, tùm primùm cœpere in templis parare tabernacula, thecas & ædiculas quibus incluſerunt Sacramentum. Mandauit enim vt Euchariſtia in omnibus Eccleſiis ſub ſeræ & clauis cuſtodia conſeruetur. *Decretal. lib. 3. tit. 44. cap. ſtatuimus. Non tamen hic mos ab omnibus ſtatim Eccleſiis admiſſus aut receptus fuit : quod ex decreto Honorij tertij facillimè poteſt intelligi, quo Innocentij huius nouam inſtitutionem omnibus Eccleſiis obtruſit. Id lib. 3. Decretal. tit. de Celebrat. Miſſ. ita habet :* Ne propter incuriam Sacerdotum diuina indignatio grauiùs exardeſcat, diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus à Sacerdotibus Euchariſtia in loco ſingulari , mundo, & ſignato honorificè collata deuotè & fideliter conſeruetur. Sacerdos verò quilibet frequenter doceat plebem ſuam , vt cùm in celebratione Miſſarum eleuatur Hoſtia Salutaris , ſe reuerenter inclinet, idem faciens , cùm eam defert Presbyter ad infirmum. Quam in decenti habitu, ſuperpoſito mundo velamine ferat, & referat manifeſtè & honorificè ante pectus, cum omni reuerentia & timore , ſemper lumine præcedente , cùm ſit candor lucis æternæ, vt ex hoc apud omnes Fideles fides & deuotio augeatur. Prælati autem huiuſmodi mandati grauiter punire non differant tranſgreſſores , ſi & ipſi Diuinam & noſtram volunt effugere vltionem. *Quo ipſo, quòd tam diſtrictè præcipit, ſatis conſtat , id quod ſic mandat diu non duraſſe , ſed ſi authore & approbatore maximè inſtitutum. Nec enim edictis nec mandatis tam diſtrictis habemus opus, in his retinendis, quæ aut vetus conſuetudo, aut honeſta aliqua ratio Maiorum authoritate confirmata commendat. Sunt hæc igitur nupera : in veris vera antiquitatis hiſtoriis tale quid non reperitur. Adhuc tamen reſpectu aliquo ad vſum hæc ipſa inſtituta fuerunt : quandoquidem nihil aliud præcipiunt, quàm vt panis conſecratus ad ægrotos deferatur, eis exhibeatur & ore percipiatur , vtque in hunc vſum in templis ſub fideli cuſtodia conſeruetur.*

Longius progreſſum ab Euchariſtiæ vſu à Chriſto inſtituto. *Poſt hæc verò tempora , annis circiter 40. ab eo vſu Euchariſtiæ , qui à Chriſto inſtitutus eſt, longiùs diſceſſerunt, inſtituto ab Vrbano quarto Corporis Chriſti Feſto. Obſeruatu verò digniſſimum eſt, quòd ne hæc quidem conſtitutio Vrbani de hoc nouo Feſto, in ipſo etiam Papatu temporibus illis ab omnibus Eccleſiis approbata & recepta fuit. Vndè poſt annos 50. Clemens 5. Papa anno Chriſti 2311. in Vienneſi Concilio*, conſtitutionem illam ab omnibus præciſè ſeruandam , coactus fuit præcipere. *Teſtatur hoc Gloſſa in Clementinis, de Reliquiis & Veneratione Sanctorum. Animaduertendum etiam, ab his ipſis quóque Pontificibus hanc feſtiuitatem, non eo modo, quo hodiè celebratur , inſtitutam fuiſſe. Nulla enim prorsùs in Bulla Vrbani mentio fit* Circumgeſtationis & Oſtentationis: *nec vllum verbum ibi extat*, de pane conſecrato per octiduum in Monſtrantiam includendo, circumgeſtando & oſtentando. *Neque etiam mentio ibi fit vlla* ſpectaculi alicuius theatrici , pompæ & externæ adorationis circumgeſtati & adorati panis. *Sed finis inſtitutionis illius his verbis in Bulla exponitur :* vt ſtudeant ſe taliter præparare, quod huius precioſiſſimi Sacramenti mereantur fieri participes illa die, poſſintque ipſum ſuſcipere reuerenter , ac eius virtute augmentum conſequi gratiarum. *In his manifeſtè dicitur , propter vſum , partis ipationem ſeu communionem ſolenniorem inſtitutum primò fuiſſe illud Feſtum: & in illo vſu , in quo debita reuerentia & deuotio requiritur , gratias agendas eſſe Chriſto, pro immenſo hoc beneficio, quòd corpus ſuum in cibum , & ſanguinem in potum tribuit. Hinc colligitur , ea quæ hodiè in hoc feſto peraguntur , ne primis quidem eius authoribus nota fuiſſe : veluti eſt ,* Incluſio, Circumgeſtatio , Oſtentatio , Spectatio & Adoratio Panis, *extra vſum diſtributionis & ſumptionis.*

Nomen huius feſti mutilatum. *Ipſa etiam appellatio mutilata eſt. Vrbanus námque & Clemens, vocant* Feſtum Corporis & Sanguinis Chriſti : *& in Reſponſorio illius Feſti cantitur , Omnes qui de vno Pane , & de vno Calice participamus. Hodiè verò tantùm* Corporis Chriſti Feſtum *appellatur : à qua mutilatione Germani etiam vocant* , deß heiligen Fronleichnams tag: *ac ſi diceres*, deß herrlichen vnd koſtlichen leichnams Chriſti tag. Dann Fron ein alt Teütſch wort / nicht anders heüttigs tags heiſt / dann herrlich / fürnemb vnd koſtlich. Dahar mann auch in den hohen Gſtifften vnd Kirchen den fürnembſten Altar / Fronaltar nennet.

Longè igitur poſt Vrbanum & Clementem V. quóque circa Conſtantienſe Concilium hæc omnia , quæ in hoc Feſto peraguntur hodiè, excogitata & introducta ſunt , & proinde recentia , nupera ac nouitia ſunt. Et tamen Concilium Tridentinum , etſi fateatur quoque, hoc feſtum non habere teſtimonium vel Scripturæ , vel Traditionis Apoſtolicæ , vel veræ Antiquitatis in veteri & puriori Eccleſia , ſed ſerò in Eccleſiam inductum eſſe , nihilo minus ſub Anathematis pœna omnibus ſeruandum præcipit , can. 6. de Sacratiſſimo Euchariſtiæ Sacramento. Vbi quis meritò miretur , vndè nouo huic & tali feſto tanta repentè acceſſerit authoritas.

Oſtenſis

Feſtum hoc cur inſtitutum, & à Chriſti fidelibus non debeat obſeruari.

Oſtenſis igitur initiis & progreſſu huius Feſti, de re ipſa etiam quædam deinceps dicemus: vt intelligatur, quam ob cauſam Feſtum hoc ſit inſtitutum, quare pro eo, tanquam pro aris atq; focis, tanta contentione dimicent Pontificij, & cur à verè Chriſti Fidelibus nec poſſit nec debeat recipi.

1. *Nam primò, Celebratio huius Feſti, qualis eſt in Papatu, proponit, confirmat & ſtabilit mutilationem Euchariſtiæ: nam altero tantùm ſpecies, contra inſtitutionem Chriſti proponitur. Et credibile eſt eo ipſo tempore nouis acceſſionibus deformatum fuiſſe hoc feſtum, quando in Conſtantienſi Synodo mutilatio hæc omnibus Eccleſiis obtruſa fuit.*

2. *Secundò. Celebratio iſtius Feſti, Sacramentum Euchariſtiæ ex vſu diuinitus inſtituto, tranſfert in aliam actionem, & quidem longè diuerſum vſum, qui non habet teſtimonium verbi Dei. Non enim diſtribuitur non accipitur, non manducatur, ſed circumgeſtatur, oſtentatur & adoratur. Et ad retinendum præcipuum neruum Papatus, quòd nimirum Euchariſtia habeat veram rationem Sacramenti, etiam extra vſum à Chriſto inſtitutum, licet transformetur in aliam actionem & diuerſum vſum: idcirco tanta contentione de hoc feſto pugnant. Manet verò firmiſſimum illud axioma, Symbola non habere Sacramentorum rationem, extra ſuum vſum, hoc eſt, ſumptionem, & extra actionem his verbis à Domino præſcriptam:* Accipite, comedite, accipite, bibite. *Nam ne in naturali quidem alimonia panis habet cibi rationem, niſi in eo qui pane veſcatur. Sed in eo Panis hic Cæleſtis, id eſt, ad diuinum vſum ſignificandum & præſtandum extra ordinem deſtinatus (ideoq; Sacramentum factus) à naturali differt, quod naturalis vim elementarem ſibi habet à natura ſic inſitam, vt quandiu panis eſt, illa non careat, ſiue quis eo vtatur, ſiue minus: panis autem ille cæleſtis ſignificatione tantùm Sacramentum, id eſt, ſpiritualis cibus eſt: idque vſus ipſius reſpectu, nempe eſus & potus, ſicut aqua, quæ in Baptiſmo adhibetur, non eſt Baptiſmi aqua, niſi quis ea, ſicuti Chriſtus inſtituit, tingatur.*

3. *Tertiò, Celebratione huius Feſti perſuadentur homines, Chriſtum in Pane illo, quum circumgeſtatur, verè adeſſe: imò hunc Panem non ampliùs eſſe panem, ſed ipſiſſimum Chriſtum: ideóque volunt Chriſtum ibi adorandum eſſe, etiam externo latriæ cultu, cùm tamen probare non poſſint Chriſtum taliter in Sacramento, & in hunc vſum vt adoretur, adeſſe velle. Et eſt certè horribilis Idololatria adoratio Panis, quem ipſiſſimum Chriſtum eſſe putant in Sacramento.*

4. *Quartò, per iſtud Feſtum abducuntur homines à crebriori & vero vſu Cœnæ Dominicæ: perſuadentur enim ſumptionem cum magno periculo coniunctam eſſe: cultum verò huius feſti ſine omni periculo multo magis eſſe meritorium.*

Quintò, Euchariſtiam ideo inſtituit Seruator, vt ipſe in ea ſe nobis afferat, donet, applicet, & obſignet beneficia & merita mortis ſuæ. Vrbanus verò huic feſto tribuit remiſſionem peccatorum: dicit enim in Bulla, Seruari debere id in remiſſionem peccaminum. Quibus vtique noſtro operi tribuunt, quod ſolius eſt meriti Chriſti. 5.

Sextò, Pontifices largiſſimas Indulgentias promittunt illis, qui cum reuerentia Panis Feſtum hoc celebrant. Nam Vrbanus 4. his qui interſunt officiis huius feſti in veſperis vigiliæ & feſti, & in matutinis, & in Miſſa, conceſſit centum dies Indulgentiarum: pro quolibet dictorum officiorum, & pro qualibet aliorum horarum dies 40. & in qualibet die Octauarum pro omnibus horis ſimul dies centum. Martinus autem 5. anno Domini 1400. Curia Florentiæ reſidente, duplicauit Indulgentias conceſſas intereſſentibus diuinis his officiis ab Vrbano: addidit & nouas ieiunantibus in illam feſtè, ac etiam Communicantibus in ipſo feſto centum dies conceſſit: ſimiliter etiam aſſociantibus proceſſionem, quæ fit manè cum Sacramento: aſſociantibus etiam Sacerdotem cùm defert ſacramentum infirmis aliquot indulgentiarum quóque dies contulit. Sed & Succeſſor eius Eugenius 4. Florentiæ manens cum Curia duplicauit dictas indulgentias conceſſas à Martino V. quà de re vide Eugenij 4. Bullam in Tomis Conciliorum, & Antoninum tit. 19. cap. 13. §. 1. Ex his Iulianus Pomerius hanc ſummam colligit: Qui, inquit, ipſo die feſto interſunt primis vel ſecundis veſperis, vel Miſſæ, vel matutino pro ſingulis indulgentias 400. dierum. Summa igitur diei Feſti aſſurgit ad 16000. indulgentias: infra octauam pro ſingulis 400. dierum inſimul. Summa ſummarum igitur erit per Feſtum & totam Octauam eius 44000. dierum indulgentia. Qui verò illa die communicant, illis 400. dierum indulgentias largiuntur. Et notet Lector quòd tantundem indulgentiarum promittitur Spectatori, quantum ei qui communicat, 400 ſcilicet dierum. Si verò tota ſumma colligatur in quadrupla proportione; veneratio Sacramenti extra vſum à Chriſto præſcriptum, excedet ipſam communionem, hoc eſt, vſum diuinitùs inſtitutum. Et addit Pomerius: Eum, qui velit indulgentias illas aſſequi, oportere firmum eſſe in fide: Ja freylich ſo muß er ein gewiſſe haben/ daß ihme ein wagen mit heuw dardurch möcht fahren: *vt ſcilicet credat, tantam poteſtatem eſſe apud Eccleſiam, quòd poſſit dare tot & tales indulgentias: qui enim hanc poteſtatem negant, quod faciunt hæretici, non conſequuntur eas.* 6.

Aperta eſt itaque huius Feſti inſtitutione, non feneſtra, ſed latiſſima porta Idololatriæ, omnium quæ vnquam fuerunt horrendiſſimæ: *Propagatio feſti huius.*

Eius

Eius verò prognoſtica duo certiſſima fuerunt. Primum apud Thomam Cantipratenſem Dominicanum, lib. 2. cap. 54. ſuarum Apum, ſeu de Vniuerſali bono extat. Anno enim Domini 1256 apparuit illi Diabolus, ſicuti ibi diſertè fatetur, candida caſula indutus, tanquam in alba pyxide ſacramentum perferens. Vide hiſtoriam apud ipſum authorem, lectione digniſſima eſt. Meminit eius etiam Balæus Cent. 4. cap. 38. Alterum, quòd eo anno quo feſtum hoc inſtitutum fuit, Cometa horrendus per tres totos menſes apparuit: & Vrbano ad Patres ſuos deſcendente ipſe quóque diſparuit. Quo ſigno abſque dubio iuſtus Deus iram furorémque ſuum toti mundo ob tam horrendam & abominandam idololatriam ſignificare voluit. Antoninus tit. 19. cap. 13. §. 1. & Nauclerus Gener. 43. Hic etiam Vrbanus ille ipſe fuit, qui ob Regnum Siciliæ talem pertexuit telam, qua poſtmodum crudeliter, ſed vt Antichriſtum decebat, inter ſe Galli & Germani, & rurſus etiam Hiſpani commiſſi ſunt, tantúſque effuſus eſt Sanguis Chriſtianus, quantus vix in tribus illis decantatiſſimis Punicis bellis profuſus legitur. Ergò dignum quóque illa fuit hoc inuentum, quo Deo ſuo Maozim peculiare feſtum inſtituit & dedicauit.

Feſtum hoc quibus rationibus probare conetur.

Sed rationem etiam videamus, qua hic Pontifex in ſua Bulla hoc Feſtum probare conatur. Ea verò eſt, vt quod in aliis Miſſarum officiis circa Euchariſtiam eſt prætermiſſum, id in hoc feſto deuota diligentia suppleatur. Reſpondeo, Si quid ab aliquo ſit neglectum aut prætermiſſum in Euchariſtia Celebratione, reſaciendum id non quomodolibet, ſed ratione à Chriſto præmonſtrata. Ea non eſt, vt includatur, circumgeſtetur, oſtentetur ac adoretur, ſed vt deuotè comedamus & bibamus, in Commemorationem Domini. Et Paulus explicans hanc Commemorationem, diſertè dicit: Quotieſcúnque manducaueritis & biberitis, mortem Domini annuntiate donec venerit. *In Feſto verò illo, quæ Chriſtus inſtituit & mandauit, diſtributio, ſumptio & commemoratio mortis Domini, prætermittuntur: & alius vſus ab hominibus ſuperſtitioſis nuper excogitatus cultus præſtantioris opinione ſupponitur. Hoc an liceat nobis nec ne, Lectori iudicandum relinquo. Fruſtra, inquit Deus, me colunt mandatis hominum. Idem etiam reſpondetur ad Ieſuitarum argumentum: populum Chriſtianum in hoc Feſto Deo gratias agere debere, ob tantum & tam ſingulare beneficium nobis impenſum. Item, vt populus ſic inſtruatur circa myſteria fidei noſtræ, & eorum aſſiduè recordetur. Nam non quæritur, An Deo ſint gratiæ agendæ ob Mortem Chriſti: &, An populus in myſteriis fidei ſit erudiendus Feſto hoc vel alio: ſed, An ea pacto id ſit agendum quo Pontificij hodiè volunt, an verò eo quo Chriſtus æternus Dei filius iuſſit?*

Qvirinvs, *quem alij Cyrinum ſcribunt, Epiſcopus fuit Siſciæ (Euſebius Seeſiam vocat) Pannoniæ ſuperioris vrbe. Tempore Diocletiani & Maximiani Impp. adpenſa ad collum eius mola in flumen de ponte præcipitatus, ibique ſubmerſus eſt, prid. Non. Iunij. Prudentius in hymnis, & Pet. de Nat. lib. 5. cap. 85.* 4

Bonifacivs *Anglus, in patria educatus & in literis inſtitutus, tandem Romam venit ad Gregorium II. Papam. Is quum Bonifacij mores, audaciam ſtudium ac zelum erga Rom. ſuperſtitiones anno integro cognouiſſet, Germaniæ eum Apoſtolum creat: & breui quidem tempore ſub iugum Pontificum Francos, Naricos, Boios, Thuringos, Cattas Saxonum partem. Dacos, Sclauos & Friſios redegit: vbique templa & monaſteria extruens. Cùm in Friſia eſſet, Pagani (Bergomenſis Mahometanos ſomniat fuiſſe) indignè ferentes, quòd Pipinum proditorem Regem Francorum vnxiſſet, Childerico legitimo Rege contra ius depoſito, armati in eum & ſocios impetum faciunt, & ipſum cum 50. familiaribus ſuis trucidant ac ciſtas eius in quibus libri erant & reliquiæ Sanctorum diripiunt, Nonis Iunij, anno Domini 755.* 5

Artemivs *cum Vxore & Filia Romæ paſſus eſt ob Chriſtianam Religionem, 8. Idus Iunij. P. de Nat. lib. 5. cap. 92. Quidam Benigni Presbyteri Diuionenſis martyrium huc referunt: ſed is paſſus eſt, Cal. Nouemb. iuxta P. de Nat. lib. 10. cap. 3.* 6

Pavlvs *Epiſcopus, Conſtantinopolitanus aliquoties, ob defenſionem Catholicæ Fidei, à Conſtantio Imp. Arriana de ſede ſua eiectus, ſed ſemper reſtitutus, poſt multas & varias calamitates Arrianorum inſtinctu tandem iterum Conſtantinopoli exturbatur, & Cucuſum, Cappadociæ oppidulum relegatur. Sed ne hoc quidem exilio eius exatiantur Arrianorum crudeles animi, iuſſu eò quibuſdam ſua cruenta voluntatis adminiſtris (quòd etiam Athanaſius in ſua Apologia ſcribit) palàm quoque curauere ſtrangulandum, 7. Idus Iunij, Philippo præfecto carnifice ad eam rem vſi Socrat. lib. 2. Adon in Martyrologio, P. de Nat. lib. 5. cap. 95.* 7

Medardvs *natus eſt patre Nectardo Franco, & matre Protheſia Romana, in territorio Viromadenſi. Epiſcopus electus, Viromadenſem ſedem Nouiomum tranſtulit, propter ſubuerſionem. Deinde in Epiſcopatu Tornacenſi Eleutherio ſucceſſit. Sigebertus. Volaterranus & Turonenſis lib. 4. cap. 9. Dies eius ὑετικὸς eſſe putatur, quòd pluuia huius diei triginta dierum pluuiam portendat, ſecundùm ruſticorum regulam. Hæc opinio inde nata videtur, quòd commenti ſunt eo die, quo Medardus eſt mortuus, aqua calida pluiſſe. Vinearum quóque patrônus vulgò habetur: quòd furem in vinea ſua vuas rapien-* 8

tem

Digitized by Google

tem ita ligonerit, vt inde exire nequinerit, niſi de ipſius volnntate, ſicut Fartunatus nugatnr. Mortuus eſt anno 537. ſub Iuſtiniano Imp. 6. Idus Iunij. P. de Nat. lib. 5. cap. 87.

9. PRIMVS & FELICIANVS *ſub Diocl. & Maximiano Impp. poſt varios & harrendos cruciatus, quos ob Chriſtnm pertnlerunt, animam reddiderunt Deo in vrbe Numenta, Idibus Iunij, circa annos Domini 287. P. de Nat. lib. 5. cap. 99.*

10. ONOPHRIVS *per annos 60. in erema vaſtiſsima ac profnndiſsima Ægypti manſit haminibus incognitus. Eum Pannutius abbas, deſertnm idcircumiens, reperit aſpectu terribilem, capillis longis & canis, nudum carpus habens vtcunque contectum, vt monſtrum potius aut feram quàm haminem exiſtimaret Pannutius, P. de Nat. lib. 5. cap. 106.*

11. BARNABAS *vnus fuit ex 7. Chriſti diſcipulis, de quo multa in actis Apoſt. leguntur. Tandem Salaminem peruenit, ubi Iudai comprehendentes eum multis iniurijs affecerunt: tandem ligantes funcm in colla eius, extra urbis portas traxerunt, eumque combuſſerunt ibi, 3. Idus Iunij. Sub Zenone Imp. reliquia eius reperta ſunt, & recandita. Theod. Lector in Collect. lib. 17. Petrus de Nat. lib. 5. cap. 105.*

12. BASILIDES *Romanus ſub perſequutione Diocletiani in patria, ab Chriſti confeſsionem, ſcarpionibus dnriſsimè caſus, dehinc in carcerem detruſus, & poſt dies ſeptem Imperatoris iuſſu gladio truncatus eſt capite, & feris expoſitus, prid. Id. Iunij. Pet. de Nat. lib. 5. cap. 109.*

13. FELICVLA *virgo, Petronella collactanea, vt ſcribit Marcellus, mortua ſorore, à Flacco Comite camprahenditur, & quum nec ei nubere, nec Dijs ſacrificare vellet, in cloacam pracipitata necatur, Idibus Iunij. Pet. de Nat. lib, 5. cap. 112.*

ANTONIO *manacho Minorita Vliſippônenſi diem obitus ſui conſecrat Idus Iunij Gregarius IX eumque magna celebritate ſeruandum conſtituit anno Chriſti 1232. Vincentius lib. 30. cap. 135. Antoninus tit. 24. cap. 4. §. 6. Hodiè Patauij religioſiſsimè colitnr. Sabellicus Enne. 9. lib. 6.*

14. VALERIVS & RVFFINVS *tempore Diocletiani & Maxim. Impp. ob Chriſtianam religianem in territario Sueſsionen. ſub Praſide Rictiauaro decollati ſunt, 18. Cal. Iul. Pet. de Nat. lib. 5. cap. 116.*

15. VITVS *puer, &* MODESTVS *eius Praceptor ſub Diocletiano, poſt multas cruciatus verberum, carceris, exilij, ignis & equulei, martyrio coronantur, 17. Cal. Iul. Pet. de Nat. lib 5. cap. 18.*

Qunm TEVPVLANA *coniuratio Venetijs hoc die penitùs ſublata eſſet, inſtituit Senatus Venetus, vt eius aeternam memoriam ſacrámque pio conſtantique amore retinerent. Inuiſitur igitur ab amnibus ordinibus D. Vitiphanum 15. menſis Iunij die: inuiſit Dux, vniuerſusque Senatus & populus, magna cum pompa & gaudio, perſolutiſque Deo gratijs patres ipſos ſecum redeuntes intra Palatinas ſuas ædes Princeps publicis excipit epulis. Egnatius lib. 5. cap. 2.*

ROLANDVS *Caroli Magni ex ſorore Nepos, quum pra fide Chriſtiana adverſus Saracenas fartiter pugnaret, & inter praclara eius pralij facinora ſua manu multas, tùm verò Maſurtum Imperatarem Saracenici exercitus iugulaſſet, ſiti extinctus eſt, 16. Calend. Iulij.* 16.

PAVLA *virgo apud Hiſpanias in ciuitate Molica, poſt multa tormenta, lapidibus obruta, inter ſaxa moritur, Pet. de Nat. lib. 5. cap. 125.* 17.

MARCVS & MARCELLIANVS *fratres, ſacrificare Roma nalentes, in carcere pluribus diebus detinentur. Demùm educti, & ad ſtipitem ligati, confodiuntur lanceis, Diocletiani Imp. iuſſu, 14. Col. Iulij. Pet. de Nat. lib. 5. cap. 124.* 18.

GERVASIVS & PROTHASIVS *fuerunt fratres vterini; B. Vitalis Martyris filij. Cùm Aſtaſius Comes Mediolanen. bellum pararet aduerſus Arcamannos, vates & ſacerdotes Ethnicos de belli euentu conſulnit. Reſponderunt illi, Deos reſponſa dare nolle, nec victoriam ei polliceri, priuſquam Geruaſius & Prothaſius Dijs ſacrificarent. Camprahenduntur igitur, & ſacrificare iubentur. Sed quum id facere recuſarent, Geruaſius plumbatis caditur, donec animam reddidit Deo. Prathaſius verò in equuleo ſuſpenditur, deinde fuſtibus caditur, tandem capite plectitnr, 13. Cal. Iul. anno Chriſti 51. vel iuxta alios 57. Petrus de Nat. lib. 5. cap. 126.* 19.

SILVERIVS *Campanus, Hormiſda Pontificis Filius, primus imperiali aſſenſu ad Epiſcopatum Romanũ promotus eſt Gotthorum ſuffragio. Theodatus enim Gotthorum Rex, lege edixit, vt qui non conſentiret electioni eius gladio pnniretur. Inſtigante igitur Vigilio Diacono, eúmque accuſante, quòd Romam Gotthis prodere voluiſſet, in exilium à Theodora Auguſta & Antonia Belliſarij Ducis vxore, in Pantum inſulam relegatus fuit. Res parui momenti, vt apparet, Pantificatus Romanus tunc erat, quum inferiorum Principum iuſſu ac mandato Praſules illi eligerentur, & à fœminis deponerentur. Tandem annó Domini 537. in exilio cucullatus miſerè perijt, 12. Cal. Iul. Balaus in eius vita. P. de Nat. lib. 5. cap. 131.* 20.

ALBANVS *Moguntinenſis Epiſcopus, quum Franci in Gallias irrumperent, in ade ſacra, capto Moguntia, trucidatus eſt, & vnà multa hominum millia, vt Auentinus lib. 2 in Honorio Imp. refert. Pet. de Nat. lib. 5. cap. 133. indicat, Albanum à Gentilibus captum flagellis & tandem gladio caſum eſſe, 11. Cal. Iulij.* 21.

22. DECIES MILLE *Martyres hoc die in monte Ararath, propter ſidem in Chriſtum trucidati ſunt iuſſu Adriani & Antanini Imperatorum. Petrus de Natalibus lib. 2. cap. 137.*

23. EDELTRVDIS *Regina Virgo Sacra, vt ſcribit Sigebertus, anno decimoquarto Conſtantini iunioris, in Anglia claruit, & duobus nupta viris, virgo tamen permanſiſſe dicitur, & à poſteriore, cum quo duodecim annis in coniugio permanſit, impetraſſe dicitur, & à poſteriore, cum quo duodecim annis in coniugio permanſit, impetraſſe, vt abſoluta à coniugio monaſterium ingredi liceret, in quo etiam mortua eſt. 9. Cal. Iul. Beda l. 4. hiſt. & Pet. de Nat. l. 5. c. 142.*

NATIVITATIS Sancti Ioannis Baptiſtæ Feſtum.

24. *Feſti huius antiquitas.*

Ritus.

N*Atiuitatis S. Ioannis Baptiſta Feſtum poſt annos Chriſti 400. celebratum ex Maximi Taurinenſis Epiſcopi homilia apparet, quam in illa habuit. Celebratúrque maiori cum ſolennitate, quàm Decollationis: Durandus Rational. lib. 7. cap. 26. In eo verò tria fiunt. Nam in quibuſdam locis, ex antiqua conſuetudine, colligunt pueri oſſa, & alia immunda, & ſimul cremant, vt fumus fiat. Habent hoc à gentibus. Antiquitus enim dracones hoc tempore ad libidinem propter calorem excitati, volando per aërem frequenter in puteos ſemen emittebant, unde aqua inficiebatur: & qui ex hac aqua bibebant, aut aërem corruptum hauriebant, vel moriebantur, vel in grauem morbum incidebant. Hoc animaduertentes medici, ignes iuſſerunt frequentes & paſſim circa fontes fieri, & quæcunq; magnum atque immundum redderent fumum ibi cremari, eo ſiquidem dracones fugari poſſe arbitrabantur. Cum igitur circa hoc tempus, quo S. Ioannis Feſtum celebrandum inſtitutum fuerat, hæc imprimis fiebant: idcirco adhuc ab aliquibus quoq; obſeruantur. Durand. Ration. lib. 7. cap. 14. & Beleth. cap. 1. 37. Per hos ignes ſaltatur, ſicut apud Romanos in Palilijs. 2. Ferunt etiam in hoc Feſta faces ardentes cumque illis arua & ſegetes circumeunt, qua re illas benedictas exiſtimant. Durandus ibidem. 3. Rotam quoque hoc die in quibuſdam locis voluunt, ad ſignificandum, quòd Sol altiſsimum tunc locum in cælo occupet, & deſcendere incipiat in Zodiaco. Durandus ibidem. Perſuaſum denique eſt vulgo, ſi circa diem S. Ioannis pluat, efficere id auellanis. Cauſa fortaſſe eſt ipſarum tunc teneritudo, humoris impatiens. Audiui qui dicerent, eſſe opinionem vanam ac ſuperſtitioſam, quæ, etiam in alijs id genus obſeruationibus multu ſimplicium animas teneat.*

25. ELIGIVS *Lemouicenſis, adultus aurifabro inſtituendus traditur. Ea arte percepta, profectus eſt in Galliam, ad artificem Regium: ibique, paucis annis ſplendore operum ita inclaruit, vt regi eſſet chariſsimus. Præfectus poſteà Epiſcopatui, elegit certos dies ſingulis ſeptimanis, quibus pauperibus, leproſis & infirmis inſeruiret: excepit eos, pauit & lauit. Suſpenſos etiam & alio genere ſupplicij interfectos, de cruce & rotis paſſim collegit & ſepeliuit. Claruit anno Chriſti 650. Obijt anno vitæ 70. Chriſti verò 665. Vincentius libro 23. capite 86. &c.*

IOANNES & PAVLVS *cubicularij fuerunt,
iuxta Iuonem, Conſtantiæ filiæ Conſtantini. Cùm
autem gentiliſmum recipere nollent ſub Iuliano 26.
Apoſtata, clam capite plectuntur & in foueam
proijciuntur. 6. Cal. Iul. anno Domini 363. Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 9.*

SEPTEM DORMIENTIVM *fabulam de-
ſcribit Durandus in Rationali lib. 7. cap. 18. An-
toninus tit 7. cap. 7. §. 6. & tit. 16. cap. 1. §. 20. 27.
Vincentius lib. 21. c. 29. Cùm Decius Imp. ſtatuam Epheſi collocaſſet, eamque adorare omnes cogeret, inuenti ſunt ſeptem Chriſtiani qui impio Cæſaris edicto obtemperare noluerunt. Eorum nomina fuerunt iuxta Durandum, Marcus, Martinianus, Dionyſius, Ioannes, Serapion & Conſtantinus. Vincentius pro Marco Malchum ponit, & Martinianum prorſus omittit, ſex tantùm numerans. Accuſati autem hoc nomine, fidem ſuam conſtanter profeſsi ſunt. Cùm autem à Cæſare, cuius ſatellites erant, deliberandi ſpacium, vſque ad reditum eius, impetraſſent, ipſi intereà in cauernas montis Cœlij profugerunt, ibique ſe occultarunt. Quod cùm cognouiſſet Cæſar, edicto iuſsit cauernas montis occludi, vt fame illic contabeſcerent. Illi verò ibi obdormierunt, & ſomno ſepulti iacuerunt trecentos annos, iuxta Durandum, Vincentius autem habet 192. tantùm. Ad cauernam verò eam in qua dormierunt, quidam ſtabulum ædificare voluit: & magno excitata igne lapides ſoluti ſunt, qui erant in oſtio cauernæ, euigilaruntque ſeptem hi Dormientes circa annum Chriſti 451. vt annotat Palmerius in Chron. vel iuxta Sigeb. anno 443. Tunc miſerunt. ſeptimum, vt in vrbe carnes ipſis emeret (Vincent. pro carnibus panes habet) putantes ſe per vnam tantùm noctem ibi dormiuiſſe. Numerata pecunia pro carnibus, à lanijs non fuit agnita: Re verò vltrò citroque agitata, tandem compertum fuit eos diutiſſimè in ſpelunca montis dormiuiſſe. Sed fidem his habeat, qui nimis facilè credere didicit. In rei autem huius memoriam feſtum quotannis celebrandum inſtitutum fuit.*

LEO *Thuſcus, Romanus Pontifex, Canoni
Miſſæ multa, non ſine magna Dei blaſphemia ad- 28.
didit.*

PETRI ET PAVLI Apoſtolorum Feſtum. 29.

PETRVS & PAVLVS *hoc die Romæ necati eſſe dicuntur, ſub Nerone Imp. Petrus*

trus quidem cruce, Paulus verò gladio. Ac de Paulo dubium nullum eſt: de Petro verò controuertitur, quum multis argumentis probari poßit, eum Romæ non fuiſſe. Feſti huius origo *Inſtitutum autem fuit in locum Feſti Herculis & Muſarum, quod Romæ hoc die celebrabatur. Poſt annos 500. à nato Chriſto hac occaſione cœpit celebrari ſolenniùs. Feſtus ſenator Romanus ad Imperatorem Anaſtaſium Conſtantinopolim ob negotia quædam miſſus, Imperatricem quóque adiit, eámque cohortatus eſt, vt Feſtum Petri & Pauli, quod aliâs quóque obſeruari ſolebat, aliquantò honorificentiùs agitaretur. Mulier igitur ad eiuſmodi pompas procliuis, Feſti admonitionibus locum relinquens, ſplendidius multò quàm hactenus factum fuerat, panegyrim illam celebrari curat, vt Theodorus Lector lib. 2. & Nicephorus lib. 16. cap. 35. narrant.* Ritus huius feſti. *Meminit huius Feſtiuitatis Ambroſius serm. 6. vbi indicat, Conuiuia celebrata fuiſſe in ea à Chriſtianis. Et Viennæ Auſtriæ naumochia hoc die editur in Danubio, & ſimul tunc epulantur Senatores & Conſules, vt refert Lazius.*

30\. PAVLI COMMEMORATIO *celebratur pridie Calend. Iulij, non quòd Paulus hoc die paſſus ſit: ſed quum Feſtum præcedens Petri & Pauli ex veteri inſtituto eodem die celebrandum occurrat, vno tamen die, quoad officium, non potuerit celebrari, & inconueniens fuiſſet alterum ipſorum carere officio ſingulari, conſtituit Gregorius M. vt ipſa die, qua paßi eſſent, fieret quoad officium,* Solennitas Petri, *& ſequenti die* Commemoratio Pauli, *Beleth in Rationali cap.138. & Petrus de Natalibus lib.6. cap. 26.*

IVLIVS.

FESTA ET MEMORIÆ SANCTORVM, quæ menſe IVLIO à Chriſtianis celebrantur.

1\. THEOBALDVS *parentibus clariſsimis atque ditiſsimis natus, tribus annis peregrinatus eſt, & nouem in eremo apud Vincentiam duriſsimam vitam egit, tandémque in ea mortuus eſt Calend. Iulij circa annos Domini 1050. ſub Henrico II. Imp. Pet. de Nat. lib.6. cap.36.*

VENETIS *etiam Iulia Calenda ob receptã Liguſtico bello Clodiam, Andreæ Contareni Ducis auſpiciis, ſacra habentur. Egnatius lib. 18. cap. 16.*

2. VISITATIONIS BEATÆ MARIÆ Feſtum.

Feſti huius origo. *CVm circa annum Domini 1378. ingens ſchiſma eſſet inter Vrbanum VI. & Clementum VII. quorum hic à Gallicis, ille verò ab Italicis Cardinalibus electus fuerat, vnde cædes, latrocinia, rapinæ & alia multa mala ſequuta ſunt, Vrbanus VI. vt his malis ſubueniret,* VISITATIONIS Mariæ Feſtum in craſtinum Octauatum B. Ioannis Baptiſtæ celebrandum inſtituit: *decreuitque Indulgentias, his qui matutinali officio Feſti huius intereſſent, centum dierum: qui autem primis feſti veſperis ſimiliter centum: qui ſecundis totidem: illis verò qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ ac Completorij officiis intereſſent pro qualibet horarum 40. dies: illis autem qui per octauas Feſti matutinalibus veſperorum Miſſæ, ac prædictarum horarum officiis intereſſent centum dies ſingulis octauarum diebus: vt habetur in Bulla Bonifacij noni qui hoc feſtum Vrbani literis publicauit.* Feſti huius confirmatio. *Non tamen videtur ab omnibus approbatum receptúmque eſſe: quocirca in Synodi Baſilienſis Seß. 43. confirmatum & omnibus Eccleſiis obtruſum fuit, hoc decreto: Cùm in hoc tempore tota Chriſtianitas in laboribus & anguſtiis conſtituta cernatur, cúmque ferè vbique diuiſiones & bella per humani generis hoſtem introducta vigeant, & ipſa etiam Eccleſia militans non mediocriter procellis agitetur, dignum iudicauit hæc Sancta Synodus, ſolennitatem, quæ congruè* Viſitatio Beatæ Virginis Mariæ *appellatur, in ſingulis Chriſtianorum Eccleſiis celebrari, vt honorata in hac die celebritate perpias & deuotas fidelium mentes Mater gratiæ & omnis conſolationis ſacerrima Virgo Maria, benedictum filium ſuum iam multis hominum peccatis offenſum, ſua interceßione concilians, pacem & vnitatem fidelibus largiatur. Ideóque ſtatuit & decreuit eadem Sancta Synodus, ad honorem ipſius Virginis Dei Genetricis, vt poſt expleta Reſurrectionis Dominicæ, Pentecoſtes, glorioſæ Trinitatis ſacri Corporis Chriſti, Beatorum Ioannis Baptiſtæ & Apoſtolorum Petri & Pauli ſolennia, in quibus Eccleſia poſt ſolennitatem Annuntiationis Dominicæ, quam præfata* Viſitatio *temporis ordine confeſtim ſequebatur, eſt occupata, per ſingulas Chriſtianorum Eccleſias, quolibet anno 6. Non. Iulij feſtum huiuſmodi Viſitationis glorioſæ Virginis celebretur. Hoc igitur ſolenne Feſtum amplectantur Chriſti fideles, & omnes qui Beatam Virginem ſingulari deuotione proſequuntur, ſecum in hac ſolennitate exultationis ſuæ congaudeant. Quam vt eò libentiùs in diuinis honorent officiis, quo magis in ſpiritualibus fuerint excitati muneribus, ipſa Sancta Synodus omnibus Chriſti fidelibus, qui matutinis, Proceßioni, Sermoni, Miſſarum ſolennis, vel primis aut ſecundis veſperis huius glorioſæ Virginis Feſtiuitatis interfuerint, pro vnoquoque officiorum prædictorum centum dies de iniunctis pœnitentiis miſericorditer elargitur. Hermannus Vuitskindus in ſuo Computo Ec-*

eleſiaſtico dicit, hanc ſolennitatem in Concilio Baſilienſi anno Domini 1432. inſtitutam, ad ſupplicandum litandúmque Mariæ, vt Turcos, Chriſtianis infeſtos, profundaret, quemadmodum ipſa montes Iudææ calcauiſſet in iſto ad cognatam ſuam itinere.

PROCOPIVS *in vulgatis Calendariis huc ponitur: Petrus autem de Natalibus libro ſexto capite ſeptuageſimo ſcribit, paſſum eum eſſe octauo Idus Iulij. Cæſarienſis fuit in Palæſtina, functus in Oriente Ducali dignitate, quam ei Diocletianus tribuerat. Is contra dæmones gentium, eorúmque cultores liberè & animosè depugnauerat, ſolius Chriſti potentiam laudibus ſupremis efferens. Deinde aurea & argentea idola, quæ fieri ſibi curauerat, impietate cognita, diminuerat, eorúmque precium inter pauperes diſtribuit, propterea innumeras pœnas tortura, fidicularum, vngulorum, quibus eius conciſa cutis eſt, ignium, facium, ferramentorum, mucronúmque ſuſtinuit, & tandem gladio percuſſus eſt. Nicephorus lib. 7. cap. 15.*

4. *S. Huldrycus ex primaria Sueuorum Nobilitate de Kyburg & Dillingen natus, à primis annis in Cœnobio Sancti Galli educatus, ibique Grammatices, Latinæ linguæ & Sacrarum literarum non mediocrem intellectum, ſub Vaningo Monacho percepit. Adeò autem monaſtica vita delectabatur, vt niſi ab amicis prohibitus fuiſſet, monaſticum habitum aſſumpſiſſet, Sthedelio auctore. A propinquis poſtea Auguſtano Epiſcopo Adelberto committitur, qui in grauiſſimis negotiis eius opera fideli vſus eſt. Eo defuncto Huldrycus in ſede ſubſtituitur. Cùm ad annum ætatis 83. perueniſſet, annis in Epiſcopatu 50. tranſactis mortem obiit 4. Non. Iulij Ioannes 17. Papa eum in Sanctorum numerum retulit anno 993. vt in Bambergenſi hiſtoria ſcribitur. Auentinus autem lib. 5. Annal. indicat, Henricum tertium Imp. anno 1044 eum in feſtos retuliſſe, ob inſignem, quam de Vngaris reportarit victoriam.*

S. Huldrychus an fuerit author epiſtolæ ad Nicol. 1. Papam contra cælibatum ſacerdotum

Quæritur à nonnullis, an hic Epiſcopus Author fuerit eius Epiſtolæ, quæ ſub eius nomine contra Cœlibatum Sacerdotum ad Nicolaum primum Rom. Pontificem circumfertur. Ieſuitæ, vt huius Epiſtolæ authoritatem eleuent, magnã, nec tamen contemnendam, controuerſiam mouent de tempore, quo ille Huldrycus vixit. S. Huldrycus, inquiunt, creatus eſt Epiſcopus anno Domini 924. vt Hermannus Contractus & Abbas Vrſpergenſis docent; vel anno 903. vt dicitur ſcriptum eſſe in Chronico Auguſtanæ Eccleſiæ. Nicolaus autem Papa primus obiit anno Domini 867. vt Onuphrius annotauit in libro de Romanis Pontificibus: non ergò potuit ſcribere Epiſcopus Huldrychus ad Papam Nicolaum qui iamdudum obierat. Reſpondeo: Æquiuocationem eſſe in nomine Huldryci. Diuerſi enim fuerunt Huldryci: alter, qui ad Nicolaum primum ſcripſit, alter verò, qui imperante Henrico Aucupe Imp. vixit, & poſt mortem Sanctus dictus fuit: hic obiit anno 973. iuxta Cõtractum, Trithemium in vita Sigeri Abbatis 7. Hirſaugien. & eam picturam Genealogiæ S. Huldryci, quæ adhuc hodie oſtenditur in arce Kiburgenſi Tigurinorum ditionis: alter verò obiit anno 900. Huldrychi diuerſi.

Obiiciunt, non duos, ſed vnum tantum Huldrycum in Catalogo Auguſtanorum Epiſcoporum inueniri. Reſpondeo, id inuidiâ & odio Vatiniano Sacrificulorum & Monachorum factum eſſe aduerſus Coniugij Sacerdotum defenſorem, quem haud dubiè non ſolùm ex catalogo illo, ſed ex omni memoria hominum euulſum voluerunt, ne comprobatum eſſe coniugium tale ob ullo Epiſcopo videretur. Neque hoc nouum aut mirum videri debet ulicui in iſtis hominibus, qui ſibi quidvis licitum eſſe putant. Ex ipſo Decalogo, quem Deus ſuo manu ſcripſit, ſecundùm præceptum totum, de non habendis & colendis idolis ſeu imaginibus, nefario auſu expungere non ſunt veriti. Idem etiam fecerunt in Can. 44. Carthaginenſis 4 Synodi, qui ſic habet, Clericus nec comam nutriat, nec barbam radat: *illi verba* Radat *eraſo, ſubſtituerunt,* Clericus nec comam nutriat, nec barbam. *Et quid hodie Ieſuitæ non audent? Qui quum videant, cùm ex Patribus, tùm ex hiſtoriis, aliorúmque ſcriptis, ſuis decretis, placitis, ſcriptis, dictis & factis repugnantia & oppugnantia, terras mariáque peragrantes, & bibliothecas omnes perluſtrantes, id ſibi iuris vbique ſumere non erubeſcunt, vt Patrum & hiſtoricorum tùm veterum cùm recentiorem ſcripta interpolent, voces, ſententias, quin integras paginas addant, aſſuant, detrahant, mutent, mutiléntque pro arbitratu & libidine ſua, quod ipſi, honeſto ſcilicet nomine, libros repurgare vocant. Et hæc veriſſima eſſe Lector ex* Indice repurgatorio *librorum à Ieſuitis compilato intelliget. Ad hæc non ſolus hic Huldrycus in hoc Catalogo omiſſus eſt, ſed in aliis etiam alij. Cyriacum, quem Iac. de Voragine in Lombardica hiſtoria 19. à Petro fuiſſe Romæ epiſcopum, in nullius probati authoris Catalogo horum epiſcoporum reperies, quòd eius nomen Clerus inde expunxit, vt ab eodem indicatur Legenda 153. Similiter etiam Ioannam 8. fœminam eraſerunt. Aimonius ſcribit in ſua hiſtoria, Clodoueum Francorum Regem per S. Seuerinum Abbatem S. Mauritij in Valeſia à febri liberatum. In Catalogo verò Abbatum Cœnobij huius Seuerini nulla prorſus fit mentio. At non ſequitur inde, Seuerinum non fuiſſe Abbatem huius Cœnobij. Præfuiſſe autem Epiſcopatui Auguſtano Huldrycum quendam circa annos Chriſti 865. qui mortuus ſit anno 900. habeo, ipſorum quóque Pontificiorum iudicio, teſtes*

non

non vulgores. Æneas Sylnius, qui factus Romonus Pontifex Pius 2. dictus eſt, in ſuo Germania ita ſcribit: Vixit (Huldrycus) anno nongenteſimo, ætatis ſuæ octuageſimo tertio Quibus vtiq; verbis non obſcurè indicat, fuiſſe ante 900. annum Huldrycum qui tunc mortuus ſit. Iacobus de Voragine in Aureo Legenda cap. 202. manifeſtè ſcribit, Huldricum anno Chriſti 900. mortem obijſſe. His adde, quòd Onuphrius, qui ſe in Annotationibus ad Platinam fol. 120. in penitioribus hiſtoriarum ſtudijs verſatum eſſe gloriatur, & cui Pontificij ipſi multùm in hiſtoria tribuunt, Huldrycum ſub Nicolai primi Pontificatu collocat, & quidem ad annum Domini 859. Sed aiunt hos ipſos, ſicut etiam alios quos ex ſua parte habent, de nullo alio quàm de S. Huldryco ſcribere. Reſpondeo, In nominibus facilè erratur, vt vni ſæpè aſcribatur, quod alteri eiuſdem nominis tribuendum ſit. Alioquin de vno & eodem illos ſcribere ratio temporum diuerſiſſima credere prohibet. Sed eſto, vtriuſque partis authores nullum alium quàm S. Huldrycum intellexerint, nondum tamen vicerunt. Habent Ieſuitæ ex ſua parte Hermannum Contractum, Abbatem Vrſpergenſem & alios, qui dicunt S. Huldrycum anno Chriſti 924. Epiſcopum creatum, & anno 973 mortuum eſſe. Diſſentit Chronicon Auguſtanæ Eccleſiæ, quod tamen pro ſe citant, quo indicatur anno 902. eum mortuum. Ex noſtra parte eſt Æneas Sylnius, qui poſteà Pontifex Rom. factus eſt, quem procul dubio errati non arguent: Iacobi de Voragine Aurea Legenda, Onuphrius Panuinius & alij, qui ſcribunt, S. Huldrycum mortem obijſſe anno 900. ætatis anno 83. Epiſcopatus 50. Igitur Epiſcopatus 50. Igitur Epiſcopatum inijſſet anno Chriſti 840. Panuinius autem in Chronico Eccleſ. initium Pontificatus Nicolai refert ad annum Domini 958. Sed demus etiam hoc Ieſuitis, vnum tantùm fuiſſe Huldrycum Auguſtanum Epiſcopum, & quidem eum qui mortuus eſt anno 973. adeoque Epiſtolam hanc quæ ei tribuitur ad Nicolaum primum non eius eſſe, ſed confictam ab aliquo: illi ſaltem hoc viciſſim nobis dent, non eſſe nuperam, ſed antiquiſſimam, vt quæ diù ante Gregorij 7. Papæ tempora ſcripta fuit. Sic enim Bertholdus Presbyter Conſtantienſis ad Hermanni Contracti Chronicon Appendice, & anno 1585. ab Vrſtiſio in lucem edita, ſcribit: Anno 1079. Gregorius Papa Synodū Romæ menſe Februario collegit, in qua inter alia Presbyteros deinceps in fornicationem lapſos, abſque ſpe recuperationis, depoſuit, & ſcriptum, quod dicitur S. Vdalrici ad Papam Nicolaū, de nuptijs Presbyterorum, & Capitulū Paphnutij de eadem re, damnauit. Meminit huius Bertholdi Trithemius, & dicit eum claruiſſe circa annos Chriſti 1060. hoc eſt, circa tempora Gregorij ſeptimi ſub quo hæc acciderunt. Hinc intelligimus, ante quingentos annos hanc Epiſtolam non ſolùm extitiſſe, ſed etiam pro S. Huldrici habitam fuiſſe. Epiſtola Huldrici cum Verbo Dei congruit.
Adhæc cuiuſq; hominis ſit, ſiuè Huldryci, ſiuè alterius, Spiritum tamen Sanctum Authorem planè præ ſe fert. Colligitur hoc ex argumentis quibus coniugium Sacerdotum defendit, & contraria refutat. Dicit enim 1. in Veteri Teſtamento Dominus Sacerdotibus coniugia conceſſit. 2. Non legitur hoc in Nouo Teſtamento prohibuiſſe. 3. Chriſtus & Paulus affirmant, non omnes poſſe capere conſilium continentiæ. 4. Paulus disertè dicit, ſe non habere præceptum Domini de Cœlibatu. 5. Idem ait, Diaconi & Epiſcopi ſint vnius vxoris viri. 6. Item, propter fornicationem vnuſquiſque ſuam habeat vxorem. Et, Melius eſt nubere quàm vri. 7. Citat Canonem Apoſtolorum: Nec Clericus vxorem propriam ſub obtentu religionis abijciat. 8. Citat decretum Silueſtri, quo ſtatuit, vxorem Diaconi à Sacerdote benedicendam eſſe. Quod tamen decretum Pontificij in ſuis Conciliorum tomis, ſicut alia, expunxerunt. 9. Allegat regulam Clericorum, quæ extat diſt. 23. Clericus ſit pudicus, aut certè vnius matrimonij vinculo fœderatus 10. Quia Nicæna ſynodus Sacerdotibus coniugium liberum permiſit. 11. Paulus dicit, Alligatus es vxori, noli quærere ſolutionem: Nam & qui vxores habēt poſſunt eſſe tanquam non habentes: Et qui nubunt, poſſunt in Domino nubere, hoc eſt, ſicut ipſe explicat, in contrahendo matrimonio nihil quod Dominus prohibeat attentare. 12. Dicit, præceptum cœlibatus Sacerdotum eſſe onerofum & importabile, contra Euangelicam inſtitutionem, & S. Spiritus dictamen, contrarium tam Veteri quàm Nouo Teſtamento. Chriſtus enim dicit, Qui poteſt capere capiat. Iſti verò dicunt, Qui non poteſt capere anathemate feriatur. Item dicit, eſſe morbum, imò peſtilentiam, prauitatem intentionis, fatuam & turpem ſuggeſtionem, doctrinam Phariſaicam, periculoſum hæreſis decretum, quod cæci duces cæcorum in Eccleſiam Dei introducant, manipulum zizaniæ, commentum inſania, imò eſſe Spiritus illas erroris, & Dæmoniorum prohibentium nubere. 13. Fructum Cœlibatus Pontificij graphicè depingit. Secundò, Argumenta aduerſariorum ſolidè refutat Huldrycus. 1. Clerici debent ſe caſtrare propter regnum Dei. Reſpondet: Paulus dicit, ſe de cœlibatu præceptum non habere, conſilium autem dare. Et Chriſtus dicit, Non omnes hoc conſilium capere poſſe. 2. Sine caſtimonia nemo videbit Deum R. Caſtimonia non eſt in Virginali flore, ſed etiam in coniugali coniunctione. 3. Prætenderunt ſpeciem externam Sanctitatis & Puritatis in cœlibatu coram hominibus. R. Potiùs deberent nobis perſuadere, vt in conſpectu eius, cui omnia nuda & aperta

ſunt, erubeſcamus peccatores eſſe, quàm in conſpectu hominum mundi. Nam qui hominibus placent, apud Deum canfuſi ſunt, iuxta Pſalmiſtam. 4. Oppoſuerunt exempla aliorum cœlibatum, & inde ipſi Epiſcopi Clericos coniugatos in deſpectum adduxerunt. Ad hoc reſpondet dupliciter. 1. Non debetis præſumere de donis veſtris, nec propterea alienum ſeruum iudicare. 2. Dicit, falſam eſſe ſpeciem continentiæ, ſub qua fœdiſſimæ libidines lateant, &c. 5. Allegarunt exemplum Gregorij M. Sed hoc refutat appoſita narratione de ſex millium infantum 6. Illud Pauli, Propter fornicationem vnuſquiſque vxorem ſuam habeat, *non ſpecialiter ad laices, ſed generaliter* ad omnes *ſine exceptione dicit pertinere. 7. Maritum vnius vxoris, non de Eccleſia intelligendum dicit, quia Paulus addit, Qui ſuæ domui preeſſe neſcit, quomodo Eccleſiam Dei curabit?*

Ritus autem à Pontificijs in Feſto S. Huldryci obſeruati ſic deſcribuntur à Thoma Naogeorgo lib. 4. Regi Papiſtici.

Huldryci idolum quodcunque altare recepit,
Illuc carpones plebs fert, mulloſque lupoſque,
Vt ſancti illius redimat teneátque fauorem.
In Templa ſedet. atque adeo ipſa non procul ara,
Venales habeat qui piſces, atque minoris
Vendat, vt inſanis ne copia deſit emendi,
Nec quicquam perdit: nam mox oblatus ad ipſum.
Quiſque reportatur, bis vti aut ter veneat idem.
Impietas ita fert quæſtum, fulcítque culinam.
Religio autem vnde hæc noua? quali Numine pollet
Huldrycus, motes vt piſes quærat, amétque
Offerri ſibi? quos nulli gens nulla Deorum
Obtulit, & Dominus ſuper his nil ſanxit Hebrais?
Multum ſtultitiæ ſit & impietatis vbique.

5. ANSELMVS *Nobilibus Parentibus ortus, in Becenſi monaſterio Monachum induit, anno ætatis 27. Abbas autem factus eſt anno Chriſti 1080. iuxta Sigebertum. Tandem Lanfranco in Archiepiſcopatu Cantuarienſi ſucceſſit, mortuúſque eſt anno ſalutis 1109. 3. Non. Iulij, ſecundùm Pet. de Natal. lib. 6. cap. 56.*

6. TRANQVILLINVS *pater Marci & Marcelliani Martyrum, quum audiſſet, quòd Zoe vxor Nicoſtrati pro Chriſti nomine paſſa eſſet, indignè ferens, quòd fœmina viros ad palmam præcederent, in forum procurrit, & ſe Chriſtianum liberè profeſſus eſt: ob eamque cauſam lapidibus obrutus martirium paſſus eſt ſub Dioclet. Imp. prid. Non. Iulij. Pet. de Natalibus lib. 6. cap. 61.*

7. NICOSTRATVS *in magna alioquin apud Dioclet. Imp. gratia, cum à S. Sebaſtiano ad fidem Chriſti conuerſus eſſet, & in ea conſtanter perſeueraret, percuſſus eſt gladio, Nonis Iulij. Pet. de Natal. lib. 6. cap. 63.*

KYLIANVS *natione fuit Scotus. Cùm apud ſuos parùm profeciſſet, prædicatione nouorum rituum de Paſchate, tonſura & ſimilibus, cum ſocijs ſuis in Angliam, inde in Galliam, & tandem in Germaniam ſeceſſit. Cùm autem videret Gosbertum Præfectum etiam adhærere à nouis ceremonijs Papiſticis, Romam obije, & impetrauit à Conone, vel (vt Balæus vult) à Benedicto, vt Epiſcopus Vuirtzburgenſis ordinaretur, anno 686. Interfectus eſt poſteà à ſuis auditoribus qui ægrè ferebant Religionem antiquam ab ipſo immutari, anno 697. 8. Idus Iulij. Curio Regino. Otho Friſing. lib. 5. cap. 13. Trithemius de Origine Franc. Balæus Cet. 1. cap. 79. & Cent. 14. cap. 23.* 8.

CYRILLVS *Epiſcopus Romæ coniectus in ignem, illæſus euaſit, & à Præfecta dimiſſus eſt. Cùm autem conſtanter Chriſtum prædicare pergeret, capite cæſus eſt, 7. Id. Iulij. Pet. de Nat. lib. 6. cap. 71.* 9.

SEPTEM FRATRES, Ianuarius, Felix, Philippus, Siluanus, Alexander, Vitalis & Martialis, *filij fuerunt S. Felicitatis Martyris. Hi cum Dijs Gentium immo. lare nollent occiſi ſunt, 6. Idus Iulij, ſub Antonino Imp. Ianuarius tandiu plumbatis cæſus eſt, donec expirauit. Felix & Philippus fuſtibus interempti ſunt. Siluanus per præcipitia deiectus. Alexander. Vitalalis & Martialis capitalem ſubiere ſententiam. Pet. de Natal. lib. 6. cap. 77.* 10.

PIVS *Aquileienſis, Romanus Epiſcopus, multo vera pietatis opera, in Eccleſia Chriſtiana feciſſe perhibetur: martyrij gloriam anno Domini 159. 5. Idus Iulij adeptus eſt. P. de Natal. lib. 6. cap. 82.* 11.

NASON *vnus ex 70. Diſcipulis Chriſti fuiſſe perhibetur in Adonis Martyrologio. Cyprijs Euangelium prædicans ibi in pace obdormiuit, 4. Id. Iulij. Pet. de Natalibus libro 6. cap. 88.* 12.

HENRICVS 2 *Imperator ab Eugenio 3. Papa in Diuorum numerum recipitur, & anniuerſarium ipſius diem ſolenniter celebrari conſtituit 13. Iulij. anno 1146. quo die mortuus fuerat anno 1024. Gigas. Epiſcopus Baſilienſis Ioannes Senn impetratis anno Chriſti 1348. quibuſdam reliquijs Henrici 2. à Bambergenſibus, inſtituit etiam per totum ſuum Epiſcopatum diem obitus eius celebrandum, non tantùm propter ſanctitatem & miracula eius, ſed etiam propter merita erga Baſilienſce. Vrſtiſius in Chron. lib. 3. cap. 10.* 13.

BONAVENTVRA *natione Tuſcus, patria Balneoregius, habitum religionis S. Franciſci aſſumpſit, anno ætatis ſuæ 22. eiuſque tandem Generalis Miniſter creatus eſt. Moritur anno* 14.

ſalutis

ſalutis 1274. ætatis ſuæ 53. Iulij 13. vt refert Octonianus de Mortinis. In vulgatis autem Calendarijs refertur ad diem 14. Iulij. Sixtus 4. autem eum inter Diuos retulit. Panuinius.

15. Divisio 12. Apoſtolorum *ad prædicandum, Idibus Iulij celebratur, vt Pet. de Natal. lib. 6. cap. 99. indicat.: in vulgatis igitur Calendarijs non rectè ad diem 16. refertur. Hoc enim die duodecimo anno poſt Aſcenſionem Domini ad euangelizandum verbum Dei per mundum diuiſos idem aſſerit eodem loco: Et quidem Orientem ceßiſſe, Thomæ & Bartholomæo: Meridiem, Simoni & Matthæo: Aquilonem, Philippo & Thaddæo: Mediterranei maris prouincias, Ioanni & Andreæ: Medium mundi, Matthiæ & Iacobo Iuſto: Occidentis regna, Petro & Iacobo Zebedæi: Mundum totum, Paulo. Ita quidem ille, de ſortitis ab Apoſtolis orbis terrarum inter ſe prouincijs, de quo etiam Euſebius lib. 3. cap 1. leuiter aliquid innuere videtur ex traditione. Verùm hiſtoria ipſa teſtantur, iiſdem in prouincijs & locis plures Apoſtolos, tùm vno & eodem tempore, tùm etiam diuerſo Euangelium plantaſſe, & Eccleſias conſtituiſſe. In Samaria ſimul Petrus, Ioannes & Philippus diaconus docuerunt, Act. 8. Antiochiæ etiam viri Cyprij. & Cyrenenſes, & Paulus, & Barnabas, Agabus, &c. Act. 11. & 13. Silas & Iudas, Act. 15. & Petrus, Gal. 2. docuiſſe commemorantur. In Epheſo Paulus, Act. 19. & Ioannes Apoſtolus, Euſebio lib. 3. cap. 1. Eccleſiam plantaſſe dicuntur. Quod etiam dicit Pet. de Natal. anno duodecimo Apoſtolos ad prædicandum diſceßiſſe Hieroſolymis, habet ex Euſebij lib. 5. cap. 18. vbi ex Apollonio refert, hoc Dominum præcepiſſe Apoſtolis. Sed non exactè id cum hiſtoria congruit. Nam & ante illos annos inde diſceßiſſe conſtat, & Paulus anno 17. Apoſtolatus ſui Hieroſolymis reperit aliquos Apoſtolos, quos etiam tunc aliquandiu ibi manſiſſe indicat, Galat. 2. cap. Alij cauſam huius feſti referunt ad diuiſionem oſſium Petri & Pauli. De qua Durandus in Ration. lib. 7. cap. 15. ita ſcribit. Siluester Papa volens Eccleſias conſecrare, quas Conſtantinus Imp. in honorem Petri & Pauli conſtruxerat, tam parua, quàm magna oſſa duorum Sanctorum ex æqualance ponderauit, & vnam medietatem in vna Eccleſia, aliam in alia collocauit. Hinc quidam deinde Feſtum inſtituerunt de hac diuiſione, die 15. Iulij. Verùm tunc non Diuiſio duodecim, ſed duorum Apoſtolorum dicendum eſt.*

16. Hilarivs *Monachus Oſtienſis, quòd Dijs ſacrificare nollet, fuſtibus caſus, & martyrio coronatus eſt ſub Iuliano Imp. 17. Cal. Aug. Pet. de Natal. lib. 6. cap. 105.*

17. Alexivs *Ephemiani Senatoris Romani opulentiſsimi filius, primo nuptiarum nocte virginitatis amore, & (vt videri volebat) pro Chriſto, ſponſam ſuam deſeruit: & ſponte exilium eligens, atque Edeſſam Meſopotomiæ nauigans, per annos 16. ibi incognitus omnibus, etiam parentis ſeruis, ibi manſit, hominumque eleemoſynis vixit. Inde verò Tarſum Ciliciæ nauigare conſtituens, vi tempeſtatis Romam defertur, & ad parentes redit: in quorum ædibus ſimiliter 17. annos ſpecie mendici, vt ignotus, aliorum mendicorum more eleemoſynas ac ſtipem accepit; quorum magnam turbam parentes in ſuis ædibus ob filij abſentiam alebant. Moriturus, vitæ ſuæ totius narrationem ſeu hiſtoriam in charta complexus eſt, ex qua, ipſo iam defuncto innotuit Parentibus, tanto tempore ſub mendicè habitu filium ſuum aluiſſe. Dies obitus aſsignata in Lombardico hiſtoria illa fabuloſa plurima, & talia quidem, vt videri poſsit ad ſimilitudinem hiſtoriæ de Vlyſſe efficta. Et tamen illam poſterior ætas approbauit, propter opinionem electitiorum operum, vt patet ex 27. q. 2. Scripſit nobis.*

Marina *quoque hoc die colitur, quòd eo mortem obijt, quum aliquos annos ſub habitu virili in monaſterio fuiſſet. Pet. de Natal. lib. 6. cap. 108.*

Veneti etiam, ob receptum Patauinum anno 1509. paucis antè diebus à Maximiliano Imp. occupatum, hunc diem publica lege quotannis velut auſpicatiſsimum, imperijque recuperandi initium, Feſtum habent, ſolennique ritu celebrant. Guicciardinus lib 8.

Maternvs *Petri Diſcipulus fuiſſe perhibetur, & Treuirenſis Epiſcopus: paſſus ſub Nerone Imp. 15. Cal. Auguſti.* 18.

Rvffina *paupercula Chriſtiana, Hiſpali vaſa fictilia mercabatur, & ex eo quæſtu, neceſſarijs ſibi ad victum reſeruatis, aliorum inopiam ſublenabat. Cum autem vaſa in platea ciuitatis diſtraheret, matrona alia idolum lapideum, ex veteri conſuetudine, circumferentes, poſtulabant ab ea vas ad vſum Dei ſibi dari. Quum autem id facere recuſaſſet, indignata matrona idolum ſuper eius vaſa proiecerunt, eáque omnia contriuerunt. Ruffina autem idolum longius abijciens id confregit. Accuſata igitur apud Præſidem vrbis, primo equulei extenſione & vngularum laniatione excruciatur, deinde in carcere inedia & varijs doloribus affligitur, tandem capite plectitur, & cadauer comburitur, 14. Cal. Aug. Pet. de Nat. lib. 6. cap. 117.* 19.

Coelestini V. *Papæ celebritas quoque 14. Cal. Iulij, qua die mortuus eſt, quotannis obſeruatur, ſub nomine Petri Confeſſoris, ex inſtitutione Clementis 5. Auenioni facto. Platina & Volateranus in Clemente 5.*

Margaretha *Antiochia oriunda, Filia fuit Sacerdotis Ethnicè. Eius eximia pulchritudine cum captus eſſet Olibrius Præſes Orientis, & eam vxorem ducere in animo haberet, deprehenſo quòd Chriſtiana eſſet, & nullo modo eius* 20.

in Chriſtum fidem flectere, aut emollire blanditijs poſſat, varijs deinde tormentis eam aggreſſus eſt. Nam humi extenſa virgis primò crudeliter cæſa eſt. deinde ferreis laminis concluſa, & clauis affixa. ferreis liniata eſt fuſcinis, ac ſic in carcerem ducta. Poſtridiè quũ in ſententia perſiſteret, iubet Præſes vt nudata lampadibus pectus vratur & latera, ac deinde de ligno depoſita, in magnum lebetem aqua plenum vincta conijciatur, ac ſic ſuffocetur. Vnde cum nihilominus euaſiſſet, tandem caput ei amputatur 13. Cal. Aug. Ab alijs tamen dicitur Margaretha paſſa. 3. Id. Iulij. In vulgatis tamen Calendarijs ad Id. Iul. dies eius ponitur, quo etiam hodiè ab omnibus colitur. A parturientibus, tanquam altera Iuno Lucina, inuocatur apud Pontificios. Nugantur enim, quum martyrium ſubire vellet, inter cætera oraſſe etiam pro parturientibus, vt quæcunque in partu nomen eius inuocaret, ſtatim edita prole periculum partus euaderet.

21. ARBOGASTVS *ex Hybernia ortus, in Alſatiam venit & in nemore quodam, vbi nunc Hagenoa ſita eſt, Oratorium conſtruxit, & prædicando verbum Dei Eccleſiam collegit. Dagobertus Rex eum Argentinam miſit, vt turbas in religione excitatas ſedaret, anno Domini 646 & Ciuibus imperauit vt eum audirent. Præfuit ei Eccleſiæ annos 12. Obijt anno Chriſti 658. Cùm in agone eſſet, petijt vt iuxta patibulum, ad imitationem fati Chriſti, ſepeliretur quod etiam factum eſt. Munſterus in Coſmographia. Bruſchius de Epiſcopis & Balæus Cent. 14. cap. 81.*

22. *Maria Magdalenæ in Euangelica hiſtoria ſæpè fit mentio: vt quòd Chriſtus ob ea eiecerit ſeptem dæmonia: quòd ſecuta ſit Chriſtum, miniſtrans ei de facultatibus ſuis: Luc. 8. quòd dirum ſpectaculum, Chriſtum in cruce pendentem, ibique animam exhalantem, ſuſtinere potuerit: quòd Sabbatho elapſo, inter primas fuerit, quæ vnguento comparato, ſummo mane ad monumentum properarit: quòd Chriſtus ei ſe primò patefecerit: Matt. 26. & 28. Mar. 15. Luc. 23. Ioan. 19. & 20.*

Maria Magdalena quæ fuerit.

Controuerſia autem eſt de hac Maria, an ſoror Lazari & Marthæ fuerit, nec ne? Græci nonnulli negantem, Contrà verò Latini affirmantem partem tuentur. Hac de re Gerardus à Nazareth Epiſcopus Laodicenſis librum edidit, in quo probat. Mariam Magdalenam vnam tantum eſſe fœminam in Euangelica hiſtoria, & eam quidem fuiſſe ſororem Lazari, his rationibus: 1. Si Maria Magdalena non eſſet ſoror Marthæ, ab Euangeliſtis diſtingueretur accuratiùs, ſicut Iudas alter ab Iſcariothe diſcernitur. Breuitatis autem gratia, & quia nota tum fuit, cognominis non ſemper fit mentio. 2. Soror Marthæ ſemper penè circa pedes Chriſti verſatur, vt hiſtoria teſtatur: pedes Chriſti rigat & vngit. Luc. 7. & Ioan. 11. & 12. Reſuſcitato Chriſto ad pedes ſe demittit. Vel ex hac, inquit, nota cognoſci Maria Magdalene ſatis poteſt. 3. Idem Ambroſius ſentit, cum inquit: Quis vnquam cognoſcere potuit, quanta virtutum itinera duxerit, haud dubium quin Dominus, dum largum ſanguinis fluxum ſiccat in Martha, dum Dæmones pellit ex Maria, dum quatriduanum reſuſcitat Lazarum? His verbis innuit, ſororem Lazari Mariam illam eſſe, quam Marcus Magdalenam nominans, ſeptem dæmonia dicit habuiſſe. Quamuis ille Pater, quod & ipſe Gerardus annotat, dubitat, an plures Mariæ Magdalenæ einſdem nominis fuerint. Sed Auguſtinus de Conſenſu Euangeliſt. lib. 2. cap. 79. vnicam tantum Mariam Magdalenam fuiſſe ſentit. 4. Narratio Ioannis idipſum teſtatur: Erat, *ait*, quidam languens Lazarus à Bethania, de Caſtello Mariæ & Marthæ ſororis eius. Maria autem erat, quæ vnxit Dominum vnguento, & extérſit pedes eius capillis ſuis. *Hoc dicens Ioannes atteſtatur Lucæ, qui hoc in domo Phariſæi Simonis factum eſſe narrauit. Iam itaque hoc Maria fecerat. Quo autem in Bethania rurſum fecit, aliud eſt, quod ad Lucæ narrationem non pertinet, ſed pariter narratur à tribus alijs Euangeliſtis. 5. Hieronymi ſententiam cum Auguſtini Gerardus concordat. Reprahendit Hieronymus eos, qui duas Marias Magdalenas ponunt. Et ſic argumentatur Gerardus: Cùm iuxta fidem Euangeliorum, quatuor fuiſſe Marias tantummodo aſſerat Hieronymus, neceſſe eſt, vt Sororem Lozari, quia ipſa etiam Maria vocatur, earum vna fuerit. Sed nullam earum Sororem Lazari fuiſſe, aliquis doctor expoſuit. Matrem quippe Domini, aut eius materteras, nemo vnquam probare poterit ſorores Lazari fuiſſe. Non ſolùm enim Maria Cleaphe, ſed & Maria Iacobi, vt fertur, Domini matertera fuit, Reſtat igitur, vt Maria Magdalene Sororem Lazari fuiſſe credatur, aut Hieronymo, quotnor duntaxat Marias fuiſſe dicenti, contradicatur. 6. Gregorius in Homilijs inquit: Quam Lucas peccatricem mulierem, Ioannes Mariam nominat, illam eſſe credimus, de qua Marcus ſeptem Dæmonia eiecta fuiſſe teſtatur. Dicit adhuc apertiùs, Maria Magdalene, quæ fuerat in ciuitate Peccatrix, amando veritatem, lauit lachrymis maculas criminis, etiam vox veritatis impletur, qua dicitur: Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quia dilexit multum. 7. Beda ait: Primò apparuit Dominus Mariæ Magdalene flenti ad monumentum: deinde etiam eidem, & alia Maria, regredientibus renunciare Diſcipulis. Et mox: Non dubitandum*

quin

Digitized by Google

quin ipſa ſit mulier, quæ, ſicut Lucas refert, quondam Peccatrix ad Dominum cum alabaſtro venit vnguenti. Eadem eſt ergo mulier. Idem ait Anshelmum etiam aſtruere. S. Latini nouerunt vnam tantùm Mariam, & vnius tantùm Feſtum colunt. Ad obiectiones ſic reſpondet. 1. Si ſoror Lazari Maria Magdalena diceretur, hoc cognomine ab Euangeliſta Luca vel Ioanne deſignaretur ſoror Marthæ. R. Non eſt ſufficiens probatio, quia nec Marthæ cognomen exprimitur. Deinde fuit mulier nota, vt non ſemper neceſſe fuerit cognomen addere. Præterea vtitur inuerſione: Quia, inquit, non diſtinguitur, itáque eadem eſt. 2. Magdalena à Magdalo appellatur. Maria verò Soror Lazari habitabat Bethaniæ. R. Infirma eſt hæc probatio. quia potuit alibi naſci, & alibi habitare. 3. Ambroſius duas Magdalenas videtur aſſerere. R. Auguſtinus diſſentit. Præterea Ambroſius per Fortaſſe dubiam ponit ſententiam: ſi plures, inquit, Mariæ, plures fortaſſe & mulieres. 4. Hieronymus diſſentit. R. Poſſet reconciliari Hieronymus, non eandem ſecundùm immutationem vitæ, eandem verò ſecundùm identitatem perſonæ dixiſſe. Sed in vltimo lib. contra Iouinianum duas ponit. Verùm ipſe Hieronymus ſe declarat in epiſtola ad quæſtiones Edibiæ. Maria Magdalena, inquit, ſola & cum altera ſiue cum aliis mulieribus memor beneficiorum, quæ in ſe Dominus contulerat, ad ſepulchrum eius frequenter cucurrit: & nunc adorauit quem videbat, tunc fleuit quem quærebat abſentem. Licet quidam duas Marias Magdalenas ex eodem vico Magdalo fuiſſe contendant, & alteram eam eſſe, quæ in Matthæo Dominum vidit reſurgentem, alteram quæ in Ioanne eum quærebat abſentem. Quatuor autem fuiſſe Marias in Euangeliſtis legimus. Vnam Matrem Domini Saluatoris, alteram Materteram eius, quæ appellata eſt Maria Cleophe: tertiam Mariam, matrem Iacobi & Ioſeph: quartam Mariam Magdalenam. Ergo conſentit Auguſtino, & in ſequentibus duas Magdalenas aſſerentium ſententiam reprobat. 5. Origenes diſſentit. R. Opponimus Origeni Ambroſium & Auguſtinum Concludit autem totam hanc diſputationem Gerardus his verbis: Non eſt in hac re valde pernicioſus error, vnde & aliter atque aliter credi ſine magno periculo poteſt. Bonum tamen eſt, ſi fieri poteſt, vt non modo de hac, ſed & de omni controuerſia quod verius eſt, vel veroſimilius hoc teneatur.

Feſtum hoc quis inſtituerit.

Feſtiuitatis autem Mariæ Magdalenæ, hoc die celebrandæ, Alberonem, quem Mariani Scoti Appendix Perodelberum vocat, Laodienſium Epiſc. inuentorem fuiſſe narrat Catalogus eiuſdem ſedis Antiſtitum, circa annum 1125. Eandem ſolennitatem in ſuo Epiſcopatu inſtituit Theoderitus, natus ſanguine Comitum de Iſenburg. & Epiſcopus Monaſterienſis. quòd eo die primùm poſuiſſet lapidem Ecleſiæ nouæ S. Pauli. Cranz. lib. 8. cap. 5. Metrop. Factum circa annum 1230. Lubecenſes quóque eam hac occaſione obſeruare cœperunt anno Do. 1227. Ipſo die Mariæ Magdalenæ dicato, manus conſeruerunt Lubecenſes cum Vualdemari Regis Daniæ copiis. Verùm quia Lubecenſes aduerſum Solem habuerunt, votum vouerant, ſe quotannis Feſtum diem Mariæ Magdalenæ ſolenniter celebraturos. ſi prælio ſuperiores exiſterent: & extemplò aiunt Mariam Magdalenam ſe Soli obieciſſe, & tandem etiam poſt pugnam dubiam victoriam penes Lubecenſes fuiſſe: Cranzius lib. 7. cap. 41. Saxoniæ. Sic bello Liguſtico 3. pace inter Venetos & Genuenſes facta, reſtituti hinc inde captiui, Genuenſes, qui ad duo millia fuere, die Magdalenæ vinculis ſoluti, ad Diuæ ædem longo agmine quaſi Diuæ ſuam ſalutem gratulaturi, cum laminibus acceſſere. Mouit nonum illud ſpectaculum Venetam ciuitatem ad Religionem, vt iam inde diem ipſum quod antea non fuerat, inter Solennes ac Feſtos habuerit: Sabellicus lib. 3. Dec. 2.

APOLLINARIS Rauennæ Epiſc. captus ab Idolorum Sacerdotibus, præcipitatur in mare 23.
vnde tamen ereptus eſt Sed virgis cæſus, ardentes carbones nudis pedibus premere cogitur: quũ autem ſubiectus ignis nihil eum læderet, in exilium mittitur. Aliquandiu autem latens, profectus eſt in Æmiliam, & ibi Chriſtum prædicauit. Comprehenſus autem à Præfecto, equuleo cruciatur, inque eius plagas aqua feruens infunditur. ſaxóque os tunditur: mox ferreis vinculis conſtrictus. includitur in carcere quarto denique die imponitur naui, & in exilium mittitur Cum autem in Thracia in Serapidis templo Dæmon ſe reſponſa daturum negaret, dum Apollin. ibi moraretur inde rurſùs pellitur. Itáque reuerſus Rauennam, ab iiſdem illis Idolorum Sacerdotibus Centurioni cuſtodiendus traditur. ſed quum eſſet Chriſtianus noctu Apollinarem dimiſit. Re cognita, ſatellites eum inſequuntur, & plagis in itinere confectum, quòd mortuum crederent relinquunt Quem quum inde Chriſtiani ſuſtuliſſent, ſeptimo die exhortans illos ad fidei conſtantiam, migrauit ad Dominum ſuum, 10. Cal. Aug. anno Chriſti 70. Nouum Breuiarium Rom & Pet de Nat. lib. 6. cap. 128.

S. BRIGIDA, Regina quondam Sueciæ Neritiæ, quæ peculiarem Ordinem monaſticum virorum & mulierum inſtituit, vt in libro noſtro de Origine Monachatus eiúſque Progreſſu indicauimus, hoc etiam die feſto colitur, quòd tunc mortua eſſet anno Domini 1373. A. Bonifatio 9. circa annum 1400. aſcripta eſt in Catalogum Sanctorum Antoninus tit. 22. cap. 3. Cranzius in Sax lib. 10. cap. 13.

CHRISTINA

24. CHRISTINA *nobiliſſimis parentibus in Italia orta, ſed idololatris, acerba multa ab eiſdē propter Chriſti confeſſionem perpeſſa eſt, tandémque tyrannis tradita, poſt horrendos cruciatus, capite multata eſſe dicitur, 9. Cal. Aug. anno Chriſti 287. Iacobus tamen de Voragine Legenda 93. & Pet. de Nat. lib. 6. cap. 130. ſagittis interemptam volunt.*

25. S. IACOBVS *Apoſtolus, qui dicitur Maior, ad differentiam Iacobi Minoris, Filius fuit Zebedæi & Mariæ Sororis Matris Domini, à quo Maria Iacobi cognominata eſt, ſicque conſobrinus extitit Chriſti, & frater Ioannis Euangeliſtæ. Hieroſolymis maiorem vitæ ſuæ partem exegit: interdum & in vicinia occaſione data docuit. Tandem Hieroſolymis ab Herode interfectus eſt, anno 3. Claudij, Chriſti verò 45. ante diem Azymorum. Act. 12. Et credibile eſt ibidem à Fidelibus ſepultum Iacobum, quum de tranſlationibus corporum Sanctorum in longinquas regiones in Apoſtolorum Actis, nihil legamus. Poſterioribus demùm temporibus, de tranſlatione huius Iacobi in Hiſpaniam, & ſepulchro, mira ſparſa ſunt mendacia, in quæſtum à Sacrificulis excogitata. Quidam enim à Diſcipulis eius corpus integrum Compaſtellam Hiſpaniæ tranſlatum eſſe dicunt 8. Cal. Aug. vnde etiam nunc Feſtum eius celebratur, non 8. Cal. April. quando paſſus eſt, & Lupam Reginam, ad fidem conuerſam ex ſuo palatio D. Iacobo Eccleſiam dedicaſſe, eúmque ibi ſepeliuiſſe, & omnia ſua ornamenta Eccleſiæ conſecraſſe. Beleth in Ration. cap. 140. Pet. de Nat. lib. 6. cap. 133. Iacob. de Voragine Legenda 94. qui hoc ex Beletho referunt, alioquin apud nullum probatum authorem legitur. Alij truncum corporis D. Iacobi Toloſæ, & caput tantùm Compoſtellæ ſepultum dixerunt. Et noſtri quidem homines Compoſtellæ D. Iacobi ſiue corpus integrum, ſiue truncum aut caput ſaltem, iam aliquot ſeculis, magnis tranſactis itineribus, religionis ergò viſitarunt. Erroris autem mendaciique cauſam hanc eſſe autumat Funccius lib. 5. Comment. ad ſuam Chronologiam. Raphael Volateranus Geogr. lib. 2. tradit, Alphonſum 3. qui ob res egregiè geſtas cognomento Magnus dictus eſt, & circa annum Chriſti 881. regnare cœpit, Templum D. Iacobo Compoſtellæ ædificaſſe: & nihil de hoc amplius dicit. Iacobus tamen de Voragine in Lombardica hiſtoria Legenda 187. ex Turpini Remenſium Archiepiſcopi ad Leoprandum Diaconum Aquiſgranen. indicat ſcripto, Carolum M. in Hiſpania ex auro quod Reges & Principes ſibi dederint D. Iacobo templum extruxiſſe. Addit Sabellicus Eune. 8. lib. 8. & Erphordienſis cap. 68. Turpinum, vnà cum aliis nouem Epiſcopis hoc templum conſecraſſe, eámque Eccleſiam Principem in omnes alias conſtituiſſe. Vt videas, incertum ferè eſſe quis hoc templum extruxerit. Hinc ego coniicio, quum ſequentibus inde ſeculis, peregrinationes ad Sanctorum templa increbreſcerent, magnóque ea res Sacrificulis auaris quæſtui eſſet, quendam habendi cupidine ductum, hoc mendacium templo illi affinxiſſe, quòd corpus Iacobi Apoſtoli illuc tranſlatum eſſet. Cui deinde ficta miracula, apud imperitum vulgus fidem fecerunt: donec tandem inualeſcente fama, ea, quæ tribus iam ſeculis fuit, peregrinatio ſit exorta. Et quum à peritis rerum quæſitum eſſet, quo pacto, aut quando corpus Sancti eò allatum eſſet, quiquid fingere, quod lucro eſſet, hypocriſis & temeritas non eſt verita. Hoc etiam die Peregrini & Hiſpani equites feriantur.*

Compoſtellana peregrinatio vnde.

CHRISTOPHORI *memoria hoc ipſa quóque die celebratur. Duxit is ex Cananæa originem, fuitque corporis ſtatura procerus admodùm. Diuinitùs autem illuminatus, in Lyciam eo animo venit, vt Chriſtum paſſim prædicaret. Captus autem à Rege Dagno, in caput Chriſtophori galeam ignitam iuſſit imponi, cùm prius atrociter ferreis virgis cæſus eſſet: deinde ad ſcamnum ferreum, quod corporis eius ſtaturam æquabat, eum alligari, ipſúmque multo ſuppoſito igne inflammari, Chriſtophorum exuri, & corpus illius feruenti oleo perfundi præcepit. Admirabili autem modo liberatus, Chriſtum rursùs prædicanis, ſed comprahenſus, ad palum alligatur, & milites ſagittis eum conficere volebant, manſit autem prorsùs illæſus. Itáque ad extremum, capitis obtruncatione martyrium ſuum complenit, 8. Cal. Aug. Berg-menſis & Hartmanni quoddam Chronicon. Item Pet de Nat. lib. 6. cap. 135. & Lombardica hiſtoria cap. 95. Huic narrationi progreſſu temporis multa fabuloſa aſſuerunt, quæ paucis referam ex Legenda Iacobi de Voragine & Pet. de Natal. Chriſtophorus aliquandiu oberrans & dominum quærens, tandem ad Eremitam venit, à quo iuſſus eſt migrare ad proximum fluuium, ac per eum, quòd ingenti eſſet ſtatura, peregrinantes tranſportare. Quo munere dum aliquandiu functus eſſet, noctu tandem puer venit, qui ſe deferri per flumen ab eo petiit. Eo igitur in humeros ſublato, flumen ingreditur: aqua autem in immenſum intumuit, ac viſus eſt ſibi Chriſtophorus onus grauiſſimum portare. Exportatus autem ad littus, Chriſtophorus de grauitate oneris conqueritur, cui puer dixit, non ei hoc mirum videri debere, quandoquidem Creatorem totius mundi portarit ſe enim eſſe Chriſtum, & ſimul euanuit. Hæc narratio de Chriſtophoro perunlgata eſt, ſed veram hiſtoriam non eſſe quiuis intelligit. Pu-*

Fabula Chriſtophori.

gnat

gnat enim cum articulo fidei, Aſcendit in cœlos, inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos. *Et ne huiuſmodi impoſturis fidem adhibeamus Chriſtus ipſe nos monuit, Matth.24. c. inquiens:* Tunc ſi quis vobis dixerit, Ecce, hîc Chriſtus, aut hîc, ne credite. *Item, Si dixerint vobis*, Ecce in deſerto eſt, ne cecdite, neque egredimini. *Cogitationem tamen, pij cuiuſdam hominis, hanc narrationem fuiſſe, & allegoriam de Eccleſia & fidelibus interpretandam, non negaverim.*

Votum faciunt hoc die in Papatu matres in balneis, pro infantibus vt creſcant.

26. *S. Anna Mater fuit Virginis beatæ Mariæ Dei Genitricis, de tribu Iuda, & ciuitate Bethlehem. Ea tribus viris ſucceſſiuè nupta fuit. Ex quorum primo Ioachimo B. Virginem Mariam genuit: ex ſecundo, aliam Filiam Mariam nomine ſimiliter peperit, quæ nupta Alpheo, quatuor filios edidit, Iacobum minorem Apoſtolum, Ioſephum Iuſtum, Simonem & Iudam. Ex tertio, Salome dicto, tertiam filiam, Mariam etiam nominatam procreauit, quæ Zebedæo nupta, Iacobum Maiorem Apoſtolum & Ioannem Euangeliſtam genuit, & ante huius mariti obitum in pace quieuit. 7. Cal. Aug. vt tradit Hieronymus. Eius diem Feſtum, quemadmodum etiam Ioſephi, Sixtus 4. Papa ſolennitatibus veterum addidit; Onuphrius in Appendice ad Platinam, & Balæus in vita Sixti.*

Paraſrenariorum, ita vocant famulos à pedibus, hoc die multis in locis ſunt feriæ.

27. S. Martha *in vulgatis Calendarijs ad hunc diem ponitur: ſed à Pet. de Natal. lib. 6. cap. 51. dicitur paſſa 4. Cal. Aug. hoc eſt, 29. die Iulij. Fuit ſoror Lazari & Mariæ, vt Euangelica hiſtoria teſtatur. Ambroſius putat, hanc fuiſſe eam, quam Dominus à ſanguinis profluuio liberauit. Multa manifeſtè falſa à Pet. de Nat. de ea narrantur, quæ illis relinquimus qui iſtiuſmodi nugis delectantur.*

28. Panthaleon *Nicomediæ Senatoris Filius, & Medicæ artis ſtudioſus, à quodam Hermolao in Religione Chriſtiana inſtitutus, eam conſtantiſſimè profeſſus eſt. Tandem poſt varios & horribiles cruciatus, capite truncatus eſt ſub Maxim. Imp. 5. Cal. Aug. Pet. de Nat. lib. 6. cap. 146.*

29. Beatrix *Romana, ſub prætextu Chriſtianæ Religionis à Lucretio Imperatoris Vicario comprehenditur, reuera autem, quòd prædio eius, ſuo vicino, inhiaret, & in carcere clàm noctu ſtrangulatur, vt eo potiri poſſet. 4. Cal. Aug. circa annos 287. Pet. de Nat. lib. 6. cap. 153.*

30. Abdon *in Perſia regulus, à Decio Imp. catenis vinctus atque diuerſis afflictus pœnis, Romam pertrahitur. Ibi quum ſimulacho Solis ſacrificare nollet, Valeriano Præfecto puniendus traditur: à quo plumbatis primò cæditur, deinde in amphitheatro duobus leonibus, & quatuor vrſis obijcitur, ab ijs verò non læditur. Poſtremò capite truncatur. 3. Cal. Pet. de Nat. lib. 6. cap. 158.*

Germanvs *Ciuis natus Antiſiodorenſis, ex Præfecto territorij illius, ab Amatore Epiſcopo eius loci ſibi ſurrogatur. In qua functione verbum Dei fideliter docuit, & doctores falſos & veritati contradicentes conuicit. Rauennâ ex Britannia rediens, mortuus eſt anno Domini 450. prid. cal. Aug. Vincentius lib. 20. cap. 15. & Pet. de Nat. lib. 6. cap. 61.* 31.

AVGVSTVS.

Festa et memoriæ sanctorvm quæ menſe Avgvsto à Chriſtianis celebrantur.

Deuictis ad Lubecam vrbem Rugianis Gentilibus ab Henrico Sclauorum Duce, ſtatutum eſt, vt ſingulis annis in rei geſtæ memoriam Calendæ Auguſti ſacræ haberentur. Factum circa annum Domini 1167. Helmoldo cap. 37. in Sclauorum Chronico teſte.

Divini Petri ad vincvla Festvm. 1

De origine Petri ad Vincula feſti magna reperitur diuerſitas apud Authores. Quidam ex Gentiliſmo deducunt, ad imitationem videlicet celebritatis eius, quæ apud Ægyptios habebatur in honorem Auguſti Cæſaris. Sic enim Durandus ſcribit in Ration. lib. 7. cap. 19. ex Beda: Theodaſia, inquit, vxor Theodoſij 2. Im. Hieroſolymam proficiſcens, vidit Alexandriæ Feſtum celebrari Calend. Auguſti ad honorem Cæſaris propter triumphum habitum de Cleopatra Regina Ægypti, & Antonino Viro eius. Vnde vehementer doluit, quòd damnato & gentili tantus honor exhiberetur. Veniens igitur Hieroſolymam, catenas quibus Petrus ſub Herode fuerat conſtrictus, acquiſiuit, & Romam rediens, eas Apoſtolico repræſentauit, qui illas catenas, quibus ſub Nerone fuerat alligatus, apportari præcipit. Theodoſius ergò in honorem B. Petri Eccleſiam ædificauit, & ibi catenas repoſuit, quæ dedicata eſt Calend. Auguſti. Quod autem Durandus Theodoſij Imp. coniugem Theodoſiam nominat falſum eſt, vnicam enim habuit Eudoxiam. Breuiarinm igitur Romanum nauum apud Surium, & Nau:lerus Generat. 15. hanc ſiue fabulam ſiue hiſtoriam paulò aliter referunt: nimirum, Eudoxiam Theodoſij 2. Imp. coniugem, Hieroſolymis, quo ex voto

Feſti huius origo.

profectâ

Digitized by Google

profecta fuerat, Romam reuerſam, attuliſſe ſecum catenam illam, qua ſub Herode Petrus in carcere vinctus, ſed tamen Angelo liberatus fuerat, eámque iunctam alteri catenæ, qua idem Apoſtolus ſub Nerone ligatus fuerat vnam factam: & ob hoc miraculum tantum honorem vinculis illis haberi cœptum, vt propterea hoc nomine S. Petri ad vincula Eccleſia dedicata ſit in Exquilijs, eiuſque memoriæ dies Feſtus inſtitutus Calendis Auguſti: nec meminere feſti Alexandriæ in honorem Auguſti celebrati, vt Durandus, quod Imperatrix hac ſolennitate in melius mutare voluerit. Balæus Centur. 1. cap. 36. & Funccius in Chron. hæc facta referunt ſub Sixto Pontifice Rom. circa annos Chriſti 437. Eudoxia, inquit Balæus, mulieris adhortationibus, Petri catenas conſecrauit Sixtus, & eiſdem annuale Feſtum confirmauit. Iacobus de Voragine Legenda 105. Petrus de Natalibus lib. 7. cap. 3. Mantuanus lib. 8. Faſtorum, hoc quidem Eudoxiæ. verùm non Theodoſij coniugi ſed eius Filiæ Valentiani iunioris vxori adſcribunt: & diſſentiunt non ſolùm in hoc à ſuperioribus, verumetiam in eo, quòd dicunt, Eudoxiam hac ſolennitate Feſtum quoddam Romæ in honorem Auguſti celebratum, non Alexandriæ, in melius commutare voluiſſe. Sic enim Iac. de Voragine ex Beda quoque, Cùm, inquit, Romam rediſſet Cal. Aug. & in honorem Imperatoris Gentilis Rom. ſolennizare videret. dolens quòd damnato homini tantus honor exhiberetur, cogitánsque quòd eos non facilè à tali cultu & conſuetudine reuocare poſſet, effecit vt obſeruantia quidem ſic ſtaret, ſed in honorem S. Petri fieret, & illum diem vniuerſus populus ad Vincula nominaret. Habita igitur collatione cum B. Pelagio Papa populum blandis exhortationibus induxerunt, vt obliuioni traderetur memoria Principis Paganorum, & celebris fieret memoria Principis Apoſtolorum. Quod dum cunctis placuiſſet, illa catenas quas Hieroſolymis attulerat Protulit & populo oſtendit. Papa verò & illam catenam protulit qua ſub Nerone idem Apoſtolus vinctus fuit. Hæ ergò illi ſociata, ita miraculosè vna catena facta eſt, ac ſi ſemper vna & eadem extitiſſet. Vnde Papa & Regina protinùs ſtatuerunt, vt quod hominum indiſcreto religio faciebat gentili damnato, in melius mutata faceret Apoſtolorum Principi Petro. Ipſa igitur vincula Papa cum Regina in Eccleſia S. Petri ad Vincula poſuit, & ipſam muneribus multis ac priuilegijs magnis dotauit, ac prædictam diem vbique celebrem fore conſtituit. Inſunt autem huic narrationi duo, quæ eam manifeſtæ falſitatis arguunt. Primò dicitur, Eudoxiam Imperatricem de hoc Feſto deliberaſſe cum Pelagio Papa: at Theodoſius 2. Imp imperium ſuſcepit anno Chriſti 412. Valentianus autem iunior maritus huius Eudoxiæ iuxta Iac. de Voragine, anno 430. Pelagius 1. autem Papa Pontificam ſellam aſcendit anno D. 555. iuxta Funccium, vt poſt Eudoxiam annis circiter 125. floruerit. Deinde dicitur, Eudoxiam cum Pelagio Papa populum Rom. blandis exhortationibus induxiſſe vt loco Ethnici feſti, S. Petri ad vincula còleret: mox autem, eos hoc decreuiſſe & ſtatuiſſe ſcribitur. Petrus de Nat. lib 7. cap. 3. quoque non minus fœdè errat: dicit enim, Theodoſium anno 325. regnare cœpiſſe. eoque tempore Eudoxiam eius filiam Hieroſolymam profectam fuiſſe: plus igitur centum annis à vero aberrat: & Helena mater Conſtantini M. anno 325. Hieroſolymam profecta à quibuſdam dicitur. Dicit Mantuanus, feſtum hoc inſtitutum ab Eudoxia Imperatrice & Siricio Papa in memoriam & honorem Catenarum Petri. Siricius autem Papa obijt anno Chriſti 400. & Valentinian. Eudoxiæ maritus Imp. Occidentis creatus eſt anno demum 430.

Polydorus Vergilius huius Feſti antiquiorem originem eſſe putat, adductus libelli cuiuſdam fabuloſa narratione. qui Hiernymo, tam etſi parùm verè, ipſo quoque Polydoro teſte, adſcribitur. Nã lib. 6. cap 8. Petro, inquit, ad Vincula, rogatu Imperatoris ad memoriam tormentorũ, quæ pro religione tuliſſet, conſtituta eſt celebritas à Silueſtro (circa annum Chriſti 325.) quæ ad Vincula nuncupatur. Adſcribam autem verba ipſa authoris huius epiſtolæ, vt intelligatur quàm probè conſentiant. Cùm, inquit. Calen. Auguſti Cæſar Octauianus Romam ingrederetur, ob triumphum de Antonio & Cleopatra partæ victoriæ, ac pacem firmiſſimam toti orbi collatam, vocatus eſt Auguſtus, qui primò ſolùm Cæſar dicebatur. Coronatur ciuitas, fit lætitia ingens in populo ſtatuitur à Senatu & omnibus Romanis ſcriptis firmatur, nunciaturque per vniuerſum orbem omnibus gentibus Octauianum Auguſtum inter Deos coli debere: & vt menſis iſte, qui antiquitùs in ordine menſium Sextilis dicebatur, in honorem Auguſti Auguſtus vocetur: & hoc tripudium ſolennitatis ob triumphum Auguſtalis victoriæ lege perpetua cuſtodiretur. Sic vſque ad Conſtantini M. imperium ventum eſt: qui poſtquam dignatione ſuperna, per S. Apoſtolos Petrum & Paulum viſitatus, & per Silueſtrum Papam baptizatus eſt, & ex perſecutore fidei Defenſor, & mandatorum Chriſti Cuſtoditor aſſiduus factus, harum ſolennitatum phantaſmata perhorreſcens, Papæ dicit Silueſtro: Hactenus Pater humanis vtens legibus omni ſtudio & hos dies, & alios excolebam. Nunc quia placuit Domino noſtro Ieſu Chriſto me peccatorem ſibi famulum facere, iniquum mihi videtur harum celebritatum fauorabilibus extolli. Vide ergo quomodo ad honorem ſummi Dei, B. Petro Apoſtolo hanc diem dedicem. Sanctus autem Silueſter cum ſui cleri conſilio reſpondit:

eſt

Eſt carcer, in quo B. Petrus pro Chriſto vinculatus fuit, & ſacri fontis lauacro pluribus ibi baptizatis dedicauit: hunc omni ſorde purgari facias, quatenus Eccleſia ibi fabricata ad honorem tanti Apoſtoli, fidelium vota perenniter reddantur. Hoc audiens Auguſtus lætus efficitur, purgatur locus fabricatur Eccleſia, & dedicatur ab eodem Papa. Affuit ibi Auguſtus; & ſacris ſcriptis per veredarios mandauit in hæc verba. Notum eſſe volumus omnibus Chriſtum piè colentibus, B. Petrum Apoſtolum, à Deo nobis datum Paſtorem & Principem, ſummo ſtudio venerari velle aſſiduè, & maximè in hac die Cal. Aug. in quo vt Deus à vobis ſoliti eramus adorari, vt ipſe piùs Paſtor precibus Deo fuſis nos & imperium noſtrum adiuuare dignetur. Sanctus autem Siluiſter hunc diem celebrem omnibus Eccleſiis eſſe inſtituit, &c. Obſeruandum autem quod Eraſmus admonet, hanc epiſtolam non eſſe Hieronymi, ſed Blatteronis & impoſtoris cuiuſdam, quod etiam res ipſa declarat.

Alij originem huius Feſti referunt ad Alexandri 1. Papæ tempora, qui Epiſcopatum Rom. iniuit circa annos Do. 114. Nam Durandus in Ration. lib. 7. cap. 19. & Iac. de Voragine Legenda 105. ſic ſcribunt: Cùm Quirinus Tribunus plebis Filiam haberet gutturoſam, illa ad mandatum S. Alexandri Papæ, qui ſextus fuit à Petro, quæſiuit vincula, quibus B. Petrus fuit ligatus Romæ ſub Nerone: quibus oſculatis liberata eſt, & Quirinus cum tota familia baptizatus. Sic quidem illi: Antoninus autem hiſtoricus tit. 7. cap. 5. indicat, filiam Quirini oſculo Vinculorum Alexandri huius, non Petri, quibus iuſſu Quirini fuerat vinctus, ſanatam fuiſſe. Pergunt illi: Tunc, inquiunt, dictus Alexander Papa hoc Feſtum Cal. Aug celebrandum inſtituit, & in honorem B. Petri in vrbe Eccleſiam fabricauit, vbi vincula ipſa repoſuit, & ad Vincula nominauit, & Calen. Aug dedicauit: in qua Feſtiuitate populus illic ipſa Vincula oſculatur. Quàm verè autem narrent templum ab Alexandro Papa Romæ circa annos Chriſti 114. ædificatum, quod ad Vincula nuncuparit, ipſi ſanè viderint. Quaſi verò credere opus habeamus, hoc Epiſcopis Romanis eo tempore permiſſum, tanta indignitate & tyrannide tractatis fidelibus, & communi totius ciuitatis Ethnicorum odio contemptis, vt ne prodire quidem plerúnque auderent, ne dum templa magnifica extruere, & benignè ſecum agi tum crederent, quum intermiſſis perſequutionibus, in vrbe tollerarentur. Ipſe quóque Tertullianus vetus author, & qui ſub Pertinace Imp. circa annos Chriſti 200. centum ferè annis poſt hunc Alexandrum, multo tempore Romæ vixit, palàm innuit, ne ſuo quidem tempore alia templa Chriſtianis fuiſſe, quàm ſimplices domos, in quibus ſtatis diebus fideles congregarentur. De iiſdem temporibus idem teſtatur Polydorus lib. 5. cap. 6. Eo ferè, inquit, toto temporis interuallo, tantum aberat, vt aliquod templum à noſtris Chriſtianis publicè ædificaretur, vt etiam omnia eſſent occulta, & ſacella potiùs, atque eadem abdita, & plerúnque ſubterranea, quàm apertis in locis ac publicis fierent, Et mox: Romæ, ait, non reperio, quod ſciam, aliud antiquius templum ædificatum aut dicatum, vel ad vſum ſacrorum fuiſſe conuerſum, quàm Thermas Nouati in vico Patritio, quas Pius Pontifex Praxedis eximiæ Sanctitatis fœminæ rogatu Diuæ Prudentianæ eius ſorori dedicauit: qui fuit annus circiter 150. Illud etiam mirandum, templum in honorem S. Petri ad Vincula extructum, primò ab Alexand. Papa, deinde à Conſtantino M. tertiò à Theodoſio 2. quartò ab eius filia Eudoxia. Pet. de Natal. quoq; lib. 7. cap. 3. indicat, Balbinam Quirini filiam attactu catenarum Alexandri Papæ ſanatam: addit autem, Balbinam catenas illas ex deuotione apud ſe retinuiſſe, & ſæpè eas oſculatam fuiſſe: Alexandrum igitur ipſam adhortatum fuiſſe, vt catenas illas relinquat, & potiùs Petri catenas inquirat, quas ſi reperire poſſit, eas cum ſumma deuotione retineat. Quirinum igitur ad filiæ inſtantiam in carcere vbi Petrus detentus fuerat, diligenter catenas illas quærere iuſſiſſe, eáſque tandem repertas filiæ dediſſe: Alexandrum ergò hoc Feſtum in memoriam catenarum Petri Cal. Aug celebrandum inſtituiſſe, quòd eo die repertæ fuerint. In tanto igitur ſententiarum diuerſitate cui tutò credendum Lector putas? Nulli nimirum.

Circa annum 900. Pet. de Natal. & Iacobus de Voragine habent annum 464. quidam Comes Ottonis Imp. familiaris occupatus ab immundo ſpiritu, ſéque dentibus dilanians, iuſſu Imperatoris ad Ioannem Pontificem ductus, vt catenam collo attigit, à dæmone liberatus dicitur in Breuiario nouo Rom. eccleſiæ, ac deinceps Romæ vinculorum iſtorum religio propagata eſt, & tandem plus eis tributum fuit, quàm viuificæ S. Spiritus virtuti & merito Chriſti, vt patet ex illa oratione quæ extat apud Surium tomo 4. de Vitis Sanctorum: ita enim habet: Has Catenas reuerentes veneramur & colimus, & pro animarū emendatione habemus. His omnē ſenſum & membrū admonentes, illarū ſanctitate implemur, & per mētis intelligentiā S. Spiritus gratiā in animos ipſos admittimus. Deceret certè, deceret nō ſolùm Catenas, quæ manus illas adſtrinxerunt, magnoperè venerari: ſed etiam indicia omnia, ad quæ Apoſtoli membra acceſſerunt, ſingulatim amplecti ac revereri & in illis ſingulis diem feſtum ac panegyrim celebrare. Oratio quidem, in qua hæc leguntur, Ioanni Chryſoſtomo à Simeone Metaphraſte apud Surium adſcribitur, ſed falsò. Feſtum hoc ſolenniùs obſeruatum.

STEPHANVS I. *Epiſcopus Romanus ſub Gallieno Imp. cùm multos gentilium ad Chriſtum conuertiſſet, capite mulctatur anno 255.*

vel iuxta alios 260.4.Non.Aug.

3. ## S. STEPHANI INVENTIO.

S. *Stephani Protomartyris Reuelatiò facta dicitur cuidam Luciano Hieroſolymitana Eccleſia Presbytero anno Domini* 417. *qua etiam ab eo deſcripta Graco ſermone,& ab Auita Preſbytero Hiſpono in Latinum conuerſa extat apud Surium tomo* 4. *de Vitis Sanctorum, Iac. de Voragine Legenda* 107. *&* P. *de Natalibus lib.* 6. *cap.*15.*Inuentio autem eiuſdem facta eſt eodem anno ſub Honorio Imp.iuxta Nicephorum, Vincentium & alios,die illa,qua celebratur iam eius paſsio,videlicet Decemb.*26.*& poſſus fuit die illa qua eius inuentio ab initio celebrabatur, nimirum* 3. *Auguſti : ſed hac feſta poſterioribus temporibus ſunt tranſlata, hanc ob cauſam. Ad Stephani Inuentionem quum maxima hominum multitudo conueniret, cùm propter reuerentiam Natiuitatis Domini, tùm propter miracula qua quàm plurima in eius Inuentione edebantur,ideóque maiori cultu annuatim illum diem celebrarent fideles, quàm diem Paſsionis : quòd Paſsio eius dignior eſſet quàm Inuentio, ſtatuerunt Veteres,vt Feſtum Paſsionis transferretur ad hunc diem Inuentionis,& contra feſtum Inuentionis ad Feſtum Paſsionis. Referunt etiam Beleth in ſuo Rationali cap.* 143. *& Durandus libro* 7.*cap.*21.

4. ARISTARCHVS, *cuius fit mentio Act.* 20.*& Coloſſ.*4. *cap. vnus fuit ex* 70. *Diſcipulis, & Pauli Apoſtoli Comes indiuiduus & concaptiuus Roma,& cum eo vſque ad finem perſeuerauit.Poſt mortem verò Pauli, à quo Epiſcopus Theſſalonicenſis, vel iuxta alios Apameenſis conſtitutus fuerat,poſt multa certamina à Chriſto coronatus eſt,& quieuit in pace pridie Non. Aug.Pet.de Nat.lib.*6.*cap.*19.

5. OSVVALDVS *Northumbrorum in Anglia rex pietatis ſtudioſiſsimus,& in pauperes liberaliſsimus fuit. Sed à gente Merciorum,& Rege eius Ethnico,in Maſerfeld, pro religione & patria libertate fortiter dimicans:caſus eſt:Beda lib.* 3. *cap.* 6. *&* 9. *anno Domini* 643. *Non. Auguſti.*

DOMINICVS *Pradicatorum Ordinis author fuit. Mater eius Ioanna quum adhuc eum vtero geſtaret, in ſomnis ſibi viſa eſt catulum (alij lupum habent) ardentem facem ore geſtantem portare, qua totus mundus accenderetur. Antoninus dicit, hoc ſignificare voluiſſe Deum, naſciturum ex ea Pradicatorem eximium, qui facem igniti eloquij portaret, quo frigeſcentem in multorum cordibus charitatem vehementius inflammaret, & ſedula pradicationis latratibus lupos arceret à gregibus, dormientes quóque in peccatis animas ad virtutum vigilantiam excitaret. Verùm ſi de ſimilibus idem ſit iudicandum, dico, ſignum hoc fuiſſe & praſagium cruentiſsima illius la[illegible]na & maximarum turbarum,quas non ſolùm Dominicus in Gallia,ſed & eius Diſcipuli in toto orbe excitarunt. Referunt enim Hecubam pregnantem facem ardentem ſibi parere viſam, tandémque Paridem enixam eſſe, qui fax illa fuit Aſia & Europa infauſta.& Troia patria ſua exitialis. Sic Dominicus in Scholis inſtitutus & Canonicus regularis factus,concionibus ſuis & inuectiuis in Albigenſes adeò hominum in animos concitauit, vt arma cœperint Principes, & plus quàm centum millia ex Albigenſibus miſerè trucidati fuerint. Poſthac aſcitis duodecim ſociis Pradicationis Ordinem,vti diximus : inſtituit: de quo vide plura noſtro libro* 6. *de Origine & Progreſſu Monachatus,cap.*4.*& ſequentibus. In agone mortis poſitus, conuocatis duodecim fratribus Bononienſis conuentus, teſtamentum condidit,& ea qua poſſederat eis iure hareditario reliquit, charitatem, humilitatem & paupertatem, prohibens omninò ne quis in Ordine ſuo poſſeſsiones induceret temporales,maledictionem Dei & ſuam imprecans ei qui hunc ordinem terrenarum diuitiarum puluere maculare praſumeret. Antoninus tit.*23.*cap.*4.§.13.*Iac. de Voragine Legenda* 108.*Pet.de Natal.lib.*7.*cap.*22. *Moritur autem anno Domini* 1221.*Non. Aug & anno* 1233.*Gregorius* 9.*Pontifex Max.eum inter Deos retulit,decreuitque vt Nonis Aug. Feſtum ſeu natalitia eius celebrarentur, concedens pœnitentibus & confeſsis,item viſitantibus feſtiuitatem hanc ſingulis annis cum deuotione, vnum annum de iniuncta ſibi pœnitentia. Antoninus tit.*23. *cap.* 4. §. 17. *Chron. Martini. Sabellicus Enne.*9.*lib.*6.

NONAS *Auguſti Genuenſes quoque ſolenni honore colendas inſtituère, quod iis anno* 1434. *Alfonſum Regem Aragonum nauali pralio vicissent & cœpiſſent : Bracellus libro* 4. *belli Hiſpanici.*

S. MARIÆ ADNIVES *feſtum Roma quoque hoc die huiuſmodi illuſione inſtitutum nugantur. Vſque ad tempora Libery Papa nulla intra vrbis Roma ambitum in honorem Virginis Maria fuit Eccleſia. Quidam verò Ioannes Patritius Rom. ob filium à Maria precibus impetratum, cupit quidem ei extruere in vrbe templum, ſed neſcit locum. Nonis igitur Aug. intempeſta nocte in Eſquilio monte tantum ſpatium niue miraculoſè oppletur quantùm templo magnifico extruendo ſufficeret,quod Maria Virgo in ſomnis Pontifici Liberio & Ioanni ſignificat. Templum igitur adificatur eo loco, quod S. Maria Maioris nominatur, dotatur, conſecratur & in rei memoriam Feſtum inſtituitur, ſi credere fas eſt.Pet.de Natal. lib.* 7. *cap.* 21. *& Mantuanus lib.*8.*Faſt.*

SIXTVS II. *Epiſcopus Roman. natione* 6.

Gracus,

Gracus Athenienſis, ex philoſopho Chriſtianus factus, ſub Deciana & Valeriana perſecutione accuſatus quòd Chriſtianam Religionem contra Imperatorum decreta prædicaret, capitur, quùmque Marti ſacrificare nollet, capitis pœnam ſubiit 8. Idus Aug. Palatina, Pet. de Natal. lib. 7. cap. 30.

TRANSFIGVRATIONIS CHRISTI Feſtum.

FEſtum Transfigurationis CHRISTI *circa annum Domini 700. in vſu fuiſſe, ex Damaſceni & Coſmæ hymnis intelligitur, quos in eo decantandos compoſuerunt. Ex Pothone tamen Prumienſium Presbytero colligitur, circa annos Chriſti 1100. à plurimis Eccleſiis nondum fuiſſe approbatum & receptum. Sic enim inquit in libro de Statu domus Dei: Miramur ſatis quid viſum fuerit* HOC TEMPORE *quibuſdam monaſteriis, mutare colorem optimum,* NOVAS *quaſdam inducendo celebritates. Num quid Patribus doctiores aut deuotiores ſumus? Superba mẽte præſumimus, quidquid ipſorum in talibus prudentia præteriuit. Neque verò nos in huiuſmodi aliquid inuenire poſſumus, quod ipſorum quiuerit diligentiam præteriiſſe. Quæ igitur ratio hæc Feſta celebranda nobis induxit? Feſtum videlicet Trinitatis, & Feſtum Transfigurationis Domini, &c. Floruit hic Potho circa annos Chriſti 1150. Calixtus 3. demùm Papa anno 1457 feſtum hoc inſtituit celebrandum per vniuerſum orbem ſub officio duplici, 6. die Auguſti: ipſéque Officium eius compoſuit, & iuſſit eo modo, atque cum his Indulgentiis celebrari, quibus Feſtum Corporis Chriſti in pretio habetur. Fecit hoc propterea, quòd hoc die Machometus Turcarum Imperator Chriſtianis armis fuerat ſuperatus anno 1455. Sic enim Stella ſcribit: Voluit Calixtus, vt in meridie ſonum campanis darent, ſicut & ſerò, ad ſalutationem Virginis Mariæ: vt ea oratione eos adiuuarent, qui contra Turcas continuè dimicabant. Ea etiam de cauſa Transfigurationis Domini noſtri Ieſu Chriſti Feſtum & Officium ordinauit, iuſſitque illud cum Indulgentiis ipſis celebrari, ſicut in ſolennitate Corporis Chriſti. Miſitque ad Armenios & Perſas, vt eadem cum eo aduerſus Turcas faciant: & quoſdam ruſticos id facere nolentes, laqueis interemit. Tametſi non id vnum in ceremonia illa ſancienda ſecutus videri poteſt: eodem enim die & ipſe Pontifex creatus fuit. Sabellicus Enne 10. libro 6. Palmerius, Platina, Antoninus titulo vigeſimo ſecundo, cap. decimo quarto, & Balæus in vita Calixti. Celebratur autem hoc Feſtum ſexta die Auguſti, non quòd tunc ſit facta Transfiguratio: conſtat enim factam fuiſſe circa principium Veris: ſed quid ea die ab Apoſtolis, qui cum Chriſto fuerant in monte Thabor, fuit manifeſtata, publicata & prædicata, vt Durandus indicat in Rat. lib. 7. cap. 22. Hac etiam die vinum nouum, ſi inueniri poteſt, in Sanguinem Chriſti in Papatu conficitur: vel ſaltem de matura vua in calice aliquantulùm eliquatur. Racemi etiam benedicuntur, & populus communicat pluribus in locis, Petro de Natalibus teſte lib. 7. cap. 29. ex libro Mitrali: vbi ritus huius hanc rationem affert: Dominus, inquit, Diſcipulis in die Cœna dixit,* Non bibam amodò de hoc genimine vitis, donec illud bibam nouum in regno patris mei. *Illa verò transfiguratio Domini, & quòd dixit Nouum vinum, repræſentat glorioſam innouationem, quam Chriſtus poſt Reſurrectionem habuit. Et ideò in hac die Transfigurationis, quæ Reſurrectionem repræſentat, nouum vinum inquiritur, in quo nouitas æternæ dulcedinis oſtenditur, quæ ſanctis poſt Reſurrectionem in patria propinabitur.*

AFRA *Cretenſis Meretrix per prædicationem Narciſſi Hieroſolymorum Epiſcopi ad Chriſtum conuerſa, quum Idolis Gentium ſacrificare amplius nollet, in ignem coniecta ſpiritum emiſit, ſed Non. Aug. vt Petrus de Nat. refert lib. 7. cap. 28. non 7. Id. Aug. vt in vulgatis habetur Calendariis.* 7.

CYRIACVS *Diaconus Romæ ſub Maximiano Imp. poſt multos & horrendos cruciatus propter Chriſtum capitis tandem ſupplicium ſubiit 17. Cal. April. quo die & ſepultus fuit: ſed eius corpus inde tranſlatum eſt à Marcello Papa & Lucina Matrona, & in via Oſtienſi ſepultum 6. Id. Aug. Petrus de Natalibus lib. 7. cap. 35.* 8.

ROMANVS *Miles Rom. ſub Decio Imp. propter Chriſtianam Religionem capitis ſupplicio afficitur. Pet. de Nat. lib. 7. cap. 40. & Vincentius lib. 13. cap. 17.* 9.

LAVRENTIVS *Hiſpanus, à Sixto 2. Rom. Epiſcopo Leuita ordinatus Chriſtum fideliter docuit. Poſt mortem autem Sixti, Laurentius propter non redditos theſauros Decio Imp. carnificibus eſt traditus & in craticulam ferream poſitus, vt ſuccenſis carbonibus lento igne aſſaretur. Cùm autem in craticula omnem feruorem ignis alacri animo ſuſtineret, En, inquit, conuerſus ad aſtantem Imperatorem, vnum latus iam ſatis eſt aſſatum: cape igitur & ede, aſſaturámque verte. Quin palàm profeſſus eſt ſe non torreri, ſed refrigerari carbonibus. Tandem autem ſpiritum emiſit. Vincentius lib. 11. cap. 93. Petrus de Natalibus lib. 7. cap. 43.* 10.

TIBVRTIVS *Filius Chromatij Præfecti Romæ ſub Diocletiano & Maximiano capitis pœnam ſubiit propter Chriſtum 3. Idus Aug. Vincent. lib. 12. cap. 17. & Pet. de Natal. lib. 7. cap. 46.* 11.

M 2 CLARA

12. Clara Aſſiſij nata eſt ſuperſtitioſis Parentibus. In infantia vſa eſt cilicio, cúmque ad pubertatis annos veniſſet nuptias aliquoties auerſata eſt. Audiens demũ de Franciſco ciue ſuo familiaritatem nimis magnam cum eo contraxit, eiuſq; iuſſu Parentes ſuos ſine cauſa deſerens & ad S. Damiani templum commigrans, ibi pauperum Dominarum ordinem, qui & à Fundatrice Clariſſimarum Ordo dicitur, inchoauit ſub Regula Franciſci anno Chriſti 1225. In hoc Ordine per annos 42. arcto tuguriolo incluſa apud S. Damiani templum, ſeipſam inedia vigiliis aliiſque carnificinis mirum in modum excruciauit, tandémque mortua pridie Idus Aug. eoq; die Feſtum Claræ Alexander 4. Papali authoritate præcepit coli in tota Eccleſia, anno Dominicæ Incarnationis 1255. ab obitu verò Claræ 2. ipſéque primus apud Anagniam in Eccleſia Maiori ſolenniſſimè celebrauit.

13. Hippolitvs Romanus à S. Laurentio ad Chriſtum conuerſus, iuſſu Decij Imp. à Valeriano vrbis Præfecto pedibus ad colla indomitorum equorum ligatus, per ſpinas & tribulos miſerè trahitur, ſicque expirat. Vincentius lib. 11. cap. 95. & Petrus de Natalibus lib. 7. cap. 56.

14. Evsebivs Presbyter Romanus, quum fidem Catholicam conſtanter defenderet, & Conſtantium Imp. ac Liberium Epiſcopum Rom. tanquam hæreticos damnaret, quòd Arrianæ fidei conſenſiſſent, ab Imp. comprahenſus rogatu Liberij, & in carcerem incluſus, poſt menſes 7. obdormiuit 19. Cal. Septemb. vt refert, Pet. de Nat. lib. 7. cap. 62.

15. Festvm Assvmptionis B. Mariæ Virginis.

Feſti huius antiquitas.

Horolanus Calendario Eccleſiaſtico refert, Feſtum Aſſumptionis Mariæ circa annos Chriſti 364. per Damaſum Papam inſtitutum eſſe, & adducit teſtem Durandum, quum tamen lib. 7. cap. 24. vbi de hoc Feſto agit, & alibi nuſpiam inueniatur. In vſu autem fuiſſe circa eius tempora Feſtum hoc, ex Sermone de Aſſumptione Mariæ intelligitur, qui quidem inter opera Hieronymi extat, ſed eius non eſt, verùm Sophronij Hieronymi familiariſſimi, quod multis coniecturis in Cenſura Sermonis huius Eraſmus probare conatur. In eo dies Aſſumptionis, vocatur Solennitas, Celebritas & Feſtiuitas, quæ incomparabilis ſit omnium Sanctorum Feſtiuitatis. Non autem vbique & ab omnibus tunc receptum & obſeruatũ fuiſſe ex Nicephoro coniicio, qui lib. 17. cap. 28. inquit: Mauritius Imp. Sacroſanctæ Genetricis Dormitionem ſeu Aſſumptionem 15. Augusti menſis celebrari præcepit. Verùm ne ſic quidem Eccleſiis omnibus obtrudi potuit, vt apparet ex conſtitutione Caroli M. lib. 1. cap. 158. vbi ita legitur: Hæ ſunt feſtiuitates in anno, quæ per omnia venerari debent: Natalis Domini, S. Stephani, &c. & in fine: De Aſſumptione, ait, S. Mariæ interrogandum relinquimus. Vnde apparet per annos plus minus ducentos etiam poſt Mauritium Imp. dubitatum fuiſſe, ſitne hoc Feſtum celebrandum, an non. Mox autem Ludouicus Caroli F. gratificari volens quibuſdam idololatris & ſuperſtitioſis hominibus, in Synodo Aquiſgrani anno 818. vel iuxta alios 819. habita, diem Aſſumptionis Mariæ Feſtis addidit, & celebrare præcepit, vt Auentinus indicat lib. 4. Annalium. Et poſt annos aliquot Leo 4. Papa decreuit, vt Octauæ Aſſumptionis Mariæ celebrarentur in Romana Eccleſia, quod prius non fiebat, teſte Antonino tit. 16. cap. 1. §. 6. Factum hoc anno Domini 847. iuxta Sigebertum: idque eam ob cauſam, quòd hic Papa eodem die precibus ignem ſtitiſſet, vt Catoniano & Gelliano verbo vtar: Funccius. Sed nec ipſa vbique & ab omnibus Chriſtianis recepta & approbata fuerunt. Nam duodecimo demùm à Chriſto nato ſeculo, eas Reinoldus ſuperſtitioſus Colonienſium Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu inſtituit. Collectarum verò & Cantus Feſtiuitatis huius authorem facit Gregorium M. Eccius parte 3. homil. de Aſſumptione Mariæ hom. 4. Hinc intelligitur, Feſtum hoc creſcente idololatria tandem factum eſſe omnium maximum & celeberrimum. Teſtatur id etiam Durandus in Rat. lib. 7. cap. 24. Hoc Feſtum, ait, eſt maius omnibus aliis, quæ ſunt de Maria. Vnde etiam habet Octauas & Ieiunium, quod non habet aliud Feſtum de illa. Et Petrus Cluniacenſis lib. 2. de Miraculis cap. 30. refert, moris eſſe Romanorum Feſtum Aſſumptionis Mariæ inter vniuerſas anni Feſtiuitates præcipuo honore colere, & ſpeciali deuotione venerari: indéque fieri, vt inter alia cereos maximos faciant, quos in vigilia Feſtiuitatis huius accendant, &c. Bonfinius quoque lib. 1. Dec. 2. indicat, Stephanum Vngariæ Regem edictum promulgaſſe, vt omnibus Vngaris dies Aſſumptionis Mariæ in primis eſſet ſolennis, eúmque Dominæ diem appellarent: cateráque eius feſta ieiuniis & ſingulari deuotione tranſigerent. Factum hoc circa annum Domini 1010.

In hoc feſto herbæ, plantæ, item radices & fructus arborei in Papatu colliguntur & benedicuntur, quòd Maria roſæ & lilio comparatur. Vuitikindus in Computo ſuo Eccleſiaſt. hac de re ita ſcribit: Ferre ſolent hac die mulieres in templa faſciculos herbarum, in quas conſecratione Sacerdotis immitti vis fugandi cacodæmonas, ſpectra, veneficia, & prohibendi fulmina, aliáque noxia, creditur, ſi ſuffitus ex iis fiat. Ob quam cauſam Feſtum hoc vulgò Herbarium vocatur. *Feſti huius ritus.*

Historia

HISTORIA de Dormitione & Aſſumptione B. Mariæ Virginis.

BEata Maria Virginis Dei Genitricis poſtremò fit mentio Actorum cap. 1. his verbis: Apoſtoli omnes perdurabant vnanimiter in oratione & deprecatione, cum vxoribus, & Maria Matre Ieſu, & cum ipſius Fratribus. Poſt Apoſtolorum verò tempora quidam otioſi & ſuperſtitioſi homines quum de multis aliis, tum verò de morte & tranſitu B. Mariæ fabuloſas & tanta Virgine indignas contexuerunt narrationes. Ex earum numero illa quoque eſt, quæ extat in libello cui titulus, De Tranſitu Beatæ Mariæ: qui Ioanni Euangeliſtæ & Apoſtolo adſcribitur. Is verò inter Apocryphos libros recenſetur & damnatur à Gelaſio Papa diſtinct. 15. Hieronymus quoque ſeu verius Sophronius in Epiſtola de Aſſumptione Mariæ monet Paulam & Euſtochium, vt ſibi à libro hoc apocrypho caueant, ne fortè (inquit) ſi venerit in manus veſtras illud apocryphum de Tranſitu Mariæ Virginis, dubia pro certis recipiatis: quod multi pietatis amore, ſtudio legendi charius amplectuntur, &c. Ex eo tamen originem ſuam habent, ipſo quoque Molano teſte, li. de Picturis cap. 67. quæ poſterioribus ſeculis Nicephorus lib. 2. cap. 21. 22. & 23. Simeon Metaphraſtes, Damaſcenus, Michael Syncellus ex Græcis: ex Latinis verò Gregorius Turonenſis in lib. de gloria Martyrum cap. 4. Iacobus de Voragine Legenda 114. Petrus de Natalibus lib. 7. cap. 65. Ioannes Clichtoneus & alij, de Aſſumptione Mariæ tam in corpore quàm in anima, narrarunt. Eorum ferè ſumma hæc eſt. Cum ſexageſimum ætatis annum ageret Maria, venit ad eam Angelus Domini. Ex Epiphanio verò non obſcurè colligitur, Mariam Virginem ad 72. ætatis annum perueniſſe: dicit enim, quum Chriſtum filium Dei concepiſſet, fuiſſe eam annorum 14. & 15. peperiſſe: cum filio autem vixiſſe annis 33. poſt Mortem verò Domini ſuperuixiſſe 24. annis. Angelus hic Matri Ieſu indicat ex hac vita ei migrandum eſſe poſt triduum. Conuocantur igitur ad eam qui vel amoris neceſſitudine, vel generis propinquitate ei coniuncti eſſent. Apoſtoli omnes ex diuerſis terrarum locis, in quibus tum Euangelium prædicabant, in nubibus per aërem Hieroſolymam ad domum Mariæ deferuntur, à quibus ipſa ſuper humiliore lecto ponitur. Nocte ab hinc tertia venit Filius eius Ieſus Chriſtus circa horam tertiam de cœlo cum Angelorum ordinibus, Patriarcharum cœtibus, Martyrum agminibus, Confeſſorum acie, Virginum choris, & ante thorum Mariæ acies ordinantur, & dulcia cantica audiuntur. Cúmque bis à filio ad ſe vocata eſſet, tandem in manus eius tradidit animam ſuam. Apoſtolis autem mandat Dominus, vt corpus Virginis Matris in vallem Ioſaphat deferant, & in monumento nouo, quod ibi inuenturi ſint, id recondant, ſeque triduo ibi expectent. Sed pugnant hæc cum verbis Chriſti veri, Adhuc pauliſper vobiſcum ſum: Ioannis 13. Pugnant etiam cum articulo Fidei, Aſcendit in cœlos, inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Monet etiam nos Dominus, ne huiuſmodi verbis fidem adhibeamus: Si quis inquit, vobis dixerit, Ecce hîc Chriſtus, aut hîc, ne credite, &c. Deinde Epiphanius contra Antidicomarianitas, non ſe poſſe affirmare & dicere ſcribit, de Genitrice Dei, vel quòd immortalis permanſerit, vel quòd vitam morte commutarit. Tertiò non probat etiam ea quæ ex Nicephoro retulimus Molanus & ipſe Pontificius de præſentia Apoſtolorum in obitu Mariæ: dicit enim, Quòd Beata Maria dum moritur, & ſepelitur, Apoſtoli omnes adeſſe pinguntur, referendum eſt inter eas picturas quæ populari pietate vniuerſaliter receptæ ſunt magis quàm ex ſolida ſacra ſcriptura, aut ſolida Doctoru authoritate. De Maria verò decubitu in lectulo ita ſcribit Clichtoneus cap. 6. de Aſſumptione Virginis: Crediderim eam non decubuiſſe lecto more ægrotantium, & qui morbo preſſi claudunt hanc vitam eum neque infirmitate vexata credi potiùs debeat, neque debilitate proſtrata, ſed flexis reuerenter genibus acceptiſſimum Deo Spiritum commendaſſe. Sublata in cœlos à Filio anima Beatæ Matris, Apoſtoli & alij funus efferunt in vallem Ioſaphat, quæ eſt inter montes Sion & Oliueti poſita, ibique id terra mandant. Tertia die redit Chriſtus ad monumentum corpúſque Matris reſuſcitat, & ſecum in cœlos euehit ſpectantibus Apoſtolis. Hæc omnia, inquit Iacobus de Voragine, videntur eſſe illud Apocryphum, de quo Hieronymus: ſed & alia multa ibi narrantur potiùs ad ſimulationem quàm ad veritatem, quæ ſunt relinquenda magis quàm aſſerenda.

Cùm verò de hac totali Mariæ Aſſumptione à pluribus non immeritò dubitaretur, ſathanica quadam, ſi non fabula eſt, viſione quadam confirmata fuit, quam Antoninus tit. 19. cap. 11. Vincentius lib. 8. cap. 80. Iacobus de Voragine Legenda 114. & alij his ferè verbis referunt. S. Elizabeth, inquiunt, Regis Vngariæ Filia, & Vxor Landgrauij Thuringiæ per viſionem vidit in loco remotiſſimo ſepulchrum quoddam multo lumine circumfuſum & quaſi ſpeciem mulieris in eo, quam circumſtabat multitudo maxima Angelorum: ſicque eam alacriter ſuſcipientes cum magno concentu in cœlum deduxerunt. Poſt modicum temporis Eliſabeth Angelum, cum quo loquebatur de hac viſione, interrogauit: qui ei reſpondit, Oſtenſum eſt tibi in hac viſione, quomodo Maria Virgo aſſumpta ſit in cœlum anima

Fabuloſa narratio de Tranſitu Mariæ confirmatur viſionibus fictis

 & corpore.

& corpore. Addit Iacobus de Voragine, Mariam huic Elizabethæ quóque apparaiſſe, dixiſſéque, Poſt Aſcenſionem Domini anno integro & tot diebus quot ſunt à die Aſcenſionis vſque ad diem meæ Aſſumptionis ſuperuixi. Et quum interrogaſſet Elizabeth vtrum hoc deberet aliis quóque indicare, reſponſum fuit, nec carnalibus nec infidelibus manifeſtandum, nec ſpiritualibus & deuotis occultandum. Facta ſunt hæc circa annum Domini 1230.

De Tranſitu Mariæ antiquitatis ſententia.

Vera autem antiquitas de Aſſumptione B. Mariæ in corpore & animo certi nihil definire voluit, ſed in medio reliquit. D. Hieronymus ſuprà citato loco, Quomodo, *inquit*, vel quo tempore, aut à quibus perſonis Sacratiſſimum Corpus Mariæ ablatum fuerit, vel vbi tranſpoſitum, vtrumúe ſurrexit, neſcitur: quamuis nonnulli adſtruere velint; eam ipſam reſuſcitatam & Beatam cum Chriſto immortalitate veſtiri. Quid autem horum verius, ambigimus: melius tamen Deo totũ committimus, quàm noſtra auctoritate aliquid temerè deffinire, quod non probamus. *Si eadem mens poſterioribus ſeculis hominibus fuiſſet, à multis nugis & fabulis abſtinuiſſent. Extat quidem inter opera Auguſtini libellus, in quo aſſeritur, totaliter Mariam aſſumptam fuiſſe, ſed habet is, Eraſmo teſte, ne pilum quidem Auguſtini. Antoninus quóque narrationem de Viſione S. Elizabethæ non magni facere videtur. Sic enim ſcribit:* Quòd, *inquit*, aſſumpta ſit Maria in anima & corpore, ſatis communiter creditur, & dicitur à Doctoribus. Quòd autem poſt annum & menſes tres migrauerit, opinio communis eſt in contrarium, ſcilicet quòd duodecim annis ſuperuixerit poſt Aſcenſionem Domini, & tertia die ſuæ mortis in corpore ſuſcitata & glorificata cum Chriſto. An etiam 40. die corpus eius viuificatum fuerit & aſſumptum in cœlum, vel antè, omninò eſt ignotum, & à Doctoribus non inſinuatum. *Durandus etiam in Ration. lib. 7. cap. 23. indicat, S. Elizabetham de viſione hac tractatum compoſuiſſe, qui tamen non ſit authenticus, nec ab Eccleſia Romana comprobatus.*

16. *De origine Solennitatis & Venerationis* ROCHI *hæc tradit Cranzius lib. 9. cap. 25. Metrop. Circa annos, inquit, 1320. Rochus Narbonenſis Prouinciæ Nobilis iuuenis, cuius Pater erat Dominus oppidi Agathopolis, In locuplete hæreditate, dimiſſus à parentibus ad annum ætatis 12. patriam deſerens, quam patruo commiſit gubernandam, Italiam petiit, peregrinatus pro Chriſto (In Breuiario autem Carmelitarum ſcribitur, Rochum bona, quæ à progenitoribus acceperit, deſeruiſſe, & ea pauperibus erogaſſe.) In Italia vidit plagam crebreſcentem peſtilentiæ, & miſertus ægrotantium, crucis impreſſione multos liberauit Romæ, Aquapendente, &c. Ceſenæ notior factus auffugit. Placentiam igitur adiit: ibi cùm multos curaſſet orationis impendio, ipſe quoque percuſſus eſt eodem morbo, velut ardente ſagitta in coxam eius emiſſa. Illicò eiicitur, vexatus blaſphemia, En qui alios curare præſumit, ipſe ægrotat. In nemore ſolita precis præſidio, integrã recepit ſanitatem. Tum in Gallias reuerſus, patriam inuenit bellis tumultuantem. Eò quum conceſſiſſet à lictoribus capitur, tanquam explorator in carcerem coniicitur, vbi quinquennium egit in ſumma patientia. Demùm laxatus, domum patrui, velut alter Alexius, mendicantis habitu excoluit: anno ætatis ſuæ 32. mortuus eſt. Hæc Cranzius: quæ tamen aliter etiam in Breuiario Carmelitarum referuntur, vbi ſic legitur: poſtremò humanæ laudis metuens Rochus; Galliam repetens, plurimis vbique curationibus mirus, febri in via corripitur, & in eremi ſolitudinem ſub arbore iacuit, hominibus quidem ignotus, ſed cani nobilis cuiuſdam cognitus, qui ei panem de Domini ſui menſa quotidie afferebat. Ad extremum, quum oppidum ſuum in Gallia tum bellis anxia perueniſſet creditus explorator, in carcerem coniicitur, vbi peſte mortuus eſt 17. Cal. Septemb. Inuenta eſt addit Cranzius, tabula ad latus demortui his verbis ſcripta: Peſte laborantes ad Rochi patrocinium fugientes, contagionem illam truculentiſſimam euaſuros ſignifico. Ea res ad patruum eius vrbis Principem perlata, fecit attonitam. Vbi diligentius rem explorat, vidit ex fratre nepotem Tum terrefactus, ſoluitur in lachrymas: Sacellum ei dedicat, vbi miraculis fulgeſcit. Venit deinde in obliuionem Rochi nomen: ſed anno Chriſti poſt 1415. quum Concilium Conſtantiæ ageretur, ibique peſtis deſæuiret, ex Germanis cœpit Italis nomen eius inſigne fieri. Ad annum autem 85. Venetias corpus eius deportatur, vbi ſummo in honore, dicato ſacello, Feſtum eius percolitur 17. Calend. Septemb.*

MAMMES *puer ſeptennis apud Cæſaream Cappadociæ ſub Aureliano Imp. & Præſide Antiocho paſſus eſt 16. Cal. Sept. P. de Nat. lib. 7. cap. 72.* 17.

HELENA *Cœli Britannici Regis vnica filia, Conſtantini Magni Imperatoris Mater fuit. Inter omnes ætatis ſuæ fœminas, nullo inueniebatur ea forma corporis præſtantior, in liberalibus artibus, inſtrumentis muſicis & linguis doctior. Ob has corporis & animi dotes eximias Conſtantius Chlorus Cæſar illam vxorem duxit, atque ex ea filium Conſtantinum Magnum in Britannia genuit. Marito defuncto Hieroſolymam obiit ex voto. Romæ tandem octogenaris in Chriſto obdormiuit 15. Cal. Septemb filio adhuc ſuperſtite, anno 337. Quæ à Petro de Natalibus lib. 7. cap. 73. de Helena hæc narrantur, à vero prorsùs ſunt aliena. Ei Conſtantinus filius poſt obitum ingentes tribuit honores: quales ſcilicet* 18.

cam

eam decebant, quæ tam piè ſanctèque vixiſſet. Extra vrbem Romam ſepulta, in templo rotundo marmoreo vrna depoſita. atque biennio poſt vnà cum vrna Conſtantinopolim deportata eſt, & in imperialia monumenta ædis S. Apoſtolorum illata, latiſque diurnis & nocturnis memoriis celebrata. Hieroſolymis in primis, Virgines illæ, quibus Helena veluti quædam ancilla inſeruierat, præcipuis eam ſunt memoriis ſolenniter proſequuta, Nicephoro teſte lib.8.cap.30.

19. SEBALDVS *Regis Daniæ filius, nocte prima nuptiarum ſponſam ſuam deſerens, in eremum fugit, & ibi 15. annos manſit. Romam inde profectus à Gregorio II. in Germaniam prædicandi cauſa miſſus fuit, & propè Noribergam in ſolitudine vixit. Tandem Noriberga in Oratorio fratrum D. Martini mortuus eſt, & à Martino V. in numerum Deorum relatus, & 14. Sept. eius honoribus annuatim tributus. Curio libro ſecundo Chronologiæ.*

LVDOVICVM *Epiſcopum Toloſanum, Caroli Regis Siciliæ filium inter Sanctos Confeſſores retulit Ioannes 22. Papa, qui ab aliis 23. vocatur anno Pontificatus ſui primo, Domini verò 1317. Et feſtiuitatem hanc 19. Aug. annuatim celebrantibus, duos annos & duas quadragenas: accedentibus verò ad ſepulchrum eius annis ſingulis infra eiuſdem Feſti octauam, vnum annum & 40. dies de iniunctis ſibi pœnitentiis relaxauit, vt ex eius Diplomate apparet apud Surium tomo 4. de Vitis Sanctorum. Alij verò hanc canonizationem Bonifacio aſcribunt: Platina.*

20. BERNARDVS *ex Burgundia nobilibus Parentibus oriundus, relicto ſeculo Ciſtercium ſe contulit cum ſociis 30. anno Domini 1113. ibique ita ſe geſſit, vt mox Abbas Clareuallenſis cœnobij conſtitueretur: cui per annos 36. præfuit, & monaſteriorum ſui Ordinis 160. author extitit. Tandem moritur ætatis ſuæ anno 64. 13. Cal. Septemb. Alexander tertius anno 1164. eum inter Diuos retulit, Feſtum eius mandans celebrari die obitus ſui. Antoninus tit.17.cap.1.§.10.*

21. PRIVATVS *Epiſcopus paſſus eſt in ditione Gualitanæ ciuitatis, Nam cùm in perſecutione Valeriani & Gallieni Chriſtum prædicaret, & Deos Paganorum adorare recuſaret, iudicis ſententia capitis ſupplicium ſubiit 12. Cal. Sept. vt Petrus de Natalibus lib.7.cap.89. ex Adone refert.*

22. SYMPHORIANVS *Auguſtoduni nobilibus Parentibus Chriſtianis genitus, quum adhuc eſſet adoleſcens, tanta morum grauitate pollebat, vt ſenes multos antecelleret. Cùm verò Pagani Feſtum Veneris celebrarent, Symphorianus autem imaginem eius adorare nollet, primò cæditur, deinde carceri includitur: inde verò eductus quum ſacrificare nollet, capite truncatur 11. Cal. Sept. circa annum Domini 270. vt refert Pet. de Natalibus lib.7.cap.93.*

ZACHÆVS *quartus fuit à Iacobo Apoſtolo* 23.
Hieroſolymorum Epiſcopus, vt Euſebius teſtatur lib.4.cap.5. Moritur in pace 10. Cal. Sept.

BARTHOLOMÆVS *Apoſtolus Galilæus,* 24.
cùm in Indiam citeriorem, quæ ei ſorte obuenerat, progreſſus eſſet, plurimos ibi ad Chriſtum conuertit. Inde venit in Armeniam, vbi Polemonem Regem cum coniuge, ac præterea duodecim ciuitates ad Chriſtianam Religionem perduxit. Ea verò res tantam illi conciliauit inuidiam, vt Polemonis frater, Sacerdotum illius gentis inſtinctu, viuo Bartholomæo pellem crudeliter detrahi iuſſerit, ac caput abſcindi: quo in martyrio animam Deo reddidit. Corpus eius Albani, vrbe maioris Armeniæ, vbi paſſus fuerat, ſepultum eſt: quod poſtea ad Liparam inſulam delatum, & inde tandem Romam ab Ottone II. Imp. ſub Gregorio V. Pontifice, portatum, in Tiberis inſula, in Eccleſia eius nomine dicata, collocatum fuit. Agitur autem Romæ dies Feſtus 8. Cal. Septemb. & per octo conſequentes dies illa baſilica magna populi frequentia celebratur, vt in Nouo Breuiario Rom. legitur. Plurimis tamen in locis 9. Cal. Sept. Feſtum eius celebratur, quòd tunc excoriatus tantùm eſſet.

LVDOVICVS *filius Ludouici octaui Regis* 25.
Gallorum, quum multos annos regno ſuo magna cum laude præfuiſſet, alteram ſuſcepit expeditionem in Syriam, quum certa ad eum allata eſſet fama de periculis Terræ ſanctæ, anno Chriſti 1270. ſed moritur in portu Carthaginis 25. Aug. Bonifacius VIII. autem hunc diem ei Feſtum agi præcepit: Bergomenſis. Sabellicus verò Enne. 9. lib.7. hæc Ioanni 22. tribuit.

GENESIVS *mirabiliter, accepto per iocum* 26.
Baptiſmo, ad Chriſtum conuerſus, ſub Diocletiano capite cæſus eſt Arelat. 7. Cal. Sept.

GEBHARDVS *Vthonis Comitis de Bregenz* 27.
filius, ex aluo matris, partus doloribus extinctæ, exſectus, Conſtantienſis factus eſt Epiſcopus, quo in munere ſedulus fuit Baptiſmi Propagator: obiit anno 996. 6. Cal. Septemb.

PELAGIVS *I. Papa Gotthorum applauſu* 28.
Pontificatum Rom. adeptus eſt: Principis authoritatem ac populi conſenſum in ordinandis Pontificibus neceſſariam eſſe decreuit. Conſtituit etiã, vt Clerici quotidiè Canonicas horas ſepties murmurarent: Abbates regaliter eligerentur: hæretici per ſecularem magiſtratum punirentur: vt Quadrageſimali tempore hora nona ſacrificia miſſare liceret. Primatum etiam Eccleſiæ Rom. non à ſynodis aut ab hominibus, ſed ab ipſo Chriſto inſtitutum, primus aſſeruit. Memorias mortuorum primus approbauit & Miſſæ addidit. Moritur anno 556. 5. Cal. Sept.

AVGVSTINVS *Carthaginenſis Philoſophus & Rhetor primò eximius Manichæorum hæreſi addictus fuit: ſed ab ea ad orthodoxos defecit, & ab Ambroſio Mediolan. Epiſcopo baptizatus eſt.*

Claruit anno 380. non minùs vita ſanctitate, quàm excellenti doctrina inter ſplendidiſſima noſtræ fidei lumina meritò referendus. Annos 140. aut ampliùs eò, Hipponenſis Epiſcopi munere functus eſt, obiitque ætatis ſuæ anno 76. Salutis circiter 400. 5. Cal. Sept. Anno 718. die 28. Martij è Sardinia Papiam iuſſu Aliprandi Regis corpus Auguſtini tranſlatum eſt ibique in Eccleſia Petri, quæ dicitur Cœlum aureum, collocatum, annis ab eius obitu 280.

DECOLLATIO S. Ioannis Baptiſtæ.

29. Poſti huius cauſæ.

DEcollationis S. Ioannis Baptiſtæ Feſtum *quatuor de cauſis inſtitutum eſſe Iacobus de Voragine in Lombardica hiſtoria,*
1. *Pet. de Nat. lib. 7. cap. 132. aliique referunt ex lib. Mitrali de Officio. Primò propter ipſam decollationem Baptiſtæ, cuius integra hiſtoria deſcripta extat apud Matthæum 14. & Marcum 6. cap. cui poſterioribus temporibus otioſi homines multa fabuloſa aſſuerunt. Hac verò die Ioannes decollatus non eſt, ſed circa dies Azymorum anno Mortem Chriſti præcedente: oportuit autem Ioannem tanquam minorem cedere Chriſto*
2. *maiori. Secundò celebratur hoc feſtum propter ipſius oſſium concremationem & collectionem, quæ 4. Cal. Sept. ſecundùm aliquot facta eſt. Nam, vt Ioſephus & Hieronymus indicant, atque etiam lib. 12. hiſtoriæ Scholaſt. refertur, decollato Ioanne Baptiſta, Diſcipuli eius corpus apud Sebaſten vrbem Palæſtinæ, quæ quondam Samaria appellata eſt, ſepelierunt inter Heliſæum & Abdiam Prophetas. An verò Diſcipulis tam procul, nempe Machærunte Samariam vſque, vbi & Iordanis fuit tranſeundus, & aliquot porrò miliaria, licuerit cadauer Ioannis deportare, præſertim Herodiade adhuc ſuperſtite, & Herode metuente populum ob recens interemptum tantum Prophetam Samaritanis quóque Vatiniano odio Iudæis proſequentibus, pius Lector iudicet. Ad ſepulchrum verò eius quotidiè multa miracula fiebant, vt ingens hominum multitudo eò confluerent. Iulianus igitur Apoſtata iuſſit Ethnicos in ignominiam & dedecus Chriſtianorum oſſa Ioannis per agros ſpargere. Sed cùm & illuc Chriſtiani venirent, nec miracula ceſſarent, rursùs Gentiles oſſa collegerunt & combuſſerunt. Dum autem ad cremandum colligerentur, multi Chriſtiani mixti Gentilibus oſſa colligentibus, quot & quæ occultare poterant reſeruarunt, & ad Philippum Hieroſolymarum Epiſcopum tulerunt: ita quidem Beleth in Ration. cap. 147. & Durandus in ſuo Ration. lib. 7. cap. 26. Vincentius autem lib. 18. cap. 60. Iacobus de Voragine & Petrus de Natalibus dicunt, quoſdam Monachos Hieroſolyma venientes, ſe clam colligentibus Ethnicis immiſcuiſſe, & magnam oſſium illorum partem ſuſtuliſſe. Liber verò Cypriani, qui tamen falsò ei adſcribitur, de Reuelatione capitis Ioannis, habet, poſt concremationem oſſium Ioannis quoſdam Monachos Hieroſolymis ad locum ſepulturæ Ioannis veniſſe, & quicquid reliquum de oſſibus eius in monumenta repererint, ad patrem ſuum Iaſephum detuliſſe Hieroſolymam. Oſſa hæc Hieroſolymam delata à Philippo Hieroſolymit. Epiſcopo, vel iuxta alios à Iaſepho Monachorum Patre, tranſmiſſa Athanaſio [vel, iuxta Belethum & Durandum Anaſtaſio] Alexandriæ Epiſcopo per Iulianum Diaconum, Alexandriæ ſeruata ſunt vſque ad Theophilum eius vrbis Epiſcopum, qui ea in templo Serapis à ſordibus purgato repoſuit, & baſilicam illam in honorem Ioannis conſecrauit. Falſus autem Cyprianus dicit, Theophilum, iubente Theodoſio Principe, omnia idolorum fana in regione Alexandrina deſtruxiſſe, & Eccleſiam miræ magnitudinis conſtruxiſſe, & in honorem S. Ioannis Baptiſtæ conſecraſſe, illúcque oſſa quæ ſibi direxerat Athanaſius, in eadem Eccleſia congregatis vicinis Pontificibus ex omnibus regionibus cateruatim, omnibúſque ordinibus clericorum & populorum, honorificè conſtituiſſe. Nunc autem oſſa hæc Genuæ eſſe dicuntur, ex approbatione Alexandri 3. & Innocentij 4. vbi feſto die deuotè coluntur. Placuit autem Gilberto feſtum hoc, in rei huius memoriam, Collectionis potiùs, quàm Decollationis nominare. Tertiò, celebratur hoc Feſtum in memoriam Inuentionis capitis Ioannis, quæ 4. Cal. Sept facta dicitur. Sicut enim legitur lib. hiſt. Scholaſt. cùm S. Ioannes Machærunte caſtella capite truncatus eſſet, caput eius Herodias Hieroſolymis iuxta regiam Herodis clam ſepeliri curauit, timens ne Propheta reſurgeret, ſi corpus cum capite ſepultum eſſet. Id verò progreſſu temporis reuelatum fuit duobus Monachis Occidentalibus Macedonianæ hæreſis, vt Sozomenus lib. 7. cap. 21. indicat: qui, vt Iacobus de Voragine & Pet. de Nat. referunt, id iuxta Herodis regiam Hieroſolymis ſaccis ciliciniis inuolutum inuenerunt 7. Cal. Martij. Domum autem redeuntes, quidam Edeſſenæ ciuitatis figulus, paupertatem fugiens, ſe eis comitem adiunxit. Cùm autem ſaccum in quo caput Ioannis erat depoſitum portaret ille, admonetur inſomnis à S. Ioanne, vt Monachos illos deſereret clàm, & caput Ioannis Edeſſam transferret. Paruit ille, atque caput Baptiſtæ in ſpecu quodam ignobili recondidit, & aſſeruauit. Facta hæc eſſe Lombardica hiſtoria & Pet. de Natalibus referunt ſub Martiano Imp. id verò falſiſſimum eſſe, ſequentia probabunt. Nam poſt aliquot annos caput hoc iidem ſcribunt reuelatum cuidam Marcello, quem Beleth & Durandus Presbyterum, Iac. de Varagine autem & Pet de Nat. Monachum nominant, & ab eo Edeſſenæque vrbis Epiſcopo Iuliano inuentum eſſe 4. Cal. Sept. ex qua die*

Feſtum

Feſtum in rei memoriam ibi celebrari cœpit, quod de Reuelatione eſſet appellandum. Cùm verò Mardonius tempore Valentis Imp. τῆς βασιλικῆς οἰκίας μείζων, hoc eſt, imperialis domus Maior comperiſſet, quòd caput Ioannis inuentum eſſet, indicans Valenti, qui id Conſtantinopolim deferri præcepit. Qui verò ad eam rem perficiendam miſſi fuerant cum ſplendido comitatu in Imperiali curru id aduehebant. Cùm autem ad Pantychium prædium Chalcedonenſe, perueniſſent, illa ibi, conſtitit, vt vlterius promoueri nulla vi aut arte potuerit: ideóque in pago Coſilai deponunt, quod is Mardonij eſſet. Poſtea Theodoſius Maior id inde Conſtantinopolim transferre volens, ſola, vt fertur, Matrona (quæ ſacra quidem Virgo videri volebat, ſed Diaconum adhærentem ſibi & cuſtodem habebat) totis viribus repugnabat. Nihilo ſecius Imperator thecam in qua caput erat purpura inuoluit, & ſecum anexit, atque ante vrbem Conſtantinopolim recondidit, in loco quem Hebdomon vocant, ibique templum DEO erexit maximum & venuſtiſſimum. Extant hæc apud Sozomenum lib. 7. cap. 21. in Tripartita hiſtoria lib. 9. cap. 43. & Niceph. lib 12. cap. 49. vbi aliter ac Sozomenus templum hoc Baptiſtæ extruxiſſe Imperatorem ſcribit. Cæterùm Caput Ioannis Baptiſtæ Edeſſæ maximo honore cultum, Beda de Ratione temporum narrat, ſub Martiano & Valentiniano Impp. poſt Valentem & Theodoſium plus ſexaginta annis. Quamuis autem magna ſit diuerſitas & diſcrepantia authorum in iis quæ hucúſque ex illorum relatione narrauimus, tamen ab iis omnibus diſſentit author libelli de Reuelatione capitis Ioannis apud Cyprianum. Dicit enim, caput quidem Ioannis à duobus Monachis inuentum eſſe iuxta palatium Herodis, ſed vbi palatium id fuerit non indicat, & indè etiàm Hieroſolymam fuiſſe delatum. Non multò verò poſt ibi à latronibus raptum eſſe, & in quodam ſpecu abſconditum, ſed à Marcello inuentum, & Iuranno Alexandrino Epiſcopo Theophili Succeſſori allatum 4. Cal. Sept. in ſolennitate Collectionis reliquiarum illius. Annis inde non multis elapſis, Felicem quendam Monachum iuſſum diuinitùs Alexandria hoc caput etiàm ſurripere, & in Galliam transferre: Paruiſſe Monachum & ad Pipinum tunc Galliæ Regem detuliſſe, qui baſilicam ædificarit non longè à Vultonnæ littore, in qua cum aromatibus collocarit caput hoc: conuocatiſque à Pipino & Felice Pontifice Sacerdotibus, omnique nobilitate, conſecratam illam Eccleſiam & liberaliſſimè dotatam, nec non Monachorum collegium ibi inſtitutum fuiſſe. Eccius tomo 3 homilia quarta de Aſſumptione Mariæ offerit, Brianſ. & Franciſcum Moro affirmare, Ioannem Baptiſtam corpore ſimul & anima in cælo eſſe Sed quomodo hæc conueniunt cum iis quæ hucuſque de aſſeruatione reliquiarum Ioannis in terris narrauimus? Sed errare videntur illi in nomine: hoc enim de Ioanne Euangeliſta & Apoſtolo refert Hieronymus & Nicephorus libro ſecundo cap. 42. Quartò celebratur etiam hoc Feſtum propter digitũ Ioannis, quo Chriſtum oſtendit, dicens, Ecce Agnus ille Dei &c. tranſlationem, & Eccleſiæ in eius honorem dedicationem hoc die factam. Digitus enim ille, qui comburi non potuit, à Monachis illis, de quibus ſuprà, inuentus eſt, quem B. Thecla ex oris tranſmarinis detulit in Mauritaniam, vt Durandus habet: Beleth dicit, delatum fuiſſe in Romaniam: Lombardica hiſtoria verò in Normanniam, ibique in honorem S. Ioannis Eccleſiã ædificatam, quæ hoc die, quo Feſtum eius hodiè celebratur, fuerit dedicata: Statutum enim fuiſſe à Pontifice, vt hic dies per vniuerſum orbem Chriſtianum S. Ioanni Sacer haberetur. Iuxta hos verò dies hic Dedicationis eſſet nominandus. Sed quæro, quæ nam Thecla illa, quam illi Sanctam vocant, fuerit? Mentio quidem fit in hiſtoria Eccleſiaſtica duarum Theclarum, quarum altera Iconio, altera verò Aquileia orinnda fuit, ſed ambæ ſub Nerone paſſæ ſunt. Hiſtoriam etiã de Inuentione digiti Ioannis Metaphraſtes apud Surium aliter recitat: non enim meminit digiti, ſed totius manus, nec à Thecla, ſed à Luca Euangeliſta repertam offerit, quam Antiochiam allatam in magno pretio & honore ciues eius vrbis habuerint: Iuliani verò tempore reconditam fuiſſe, ne reperiretur à tyranno, ſed ſub ſequentibus Imperatoribus Chriſtianis repertam, & ſub Iuſtiniano Imp. cum capite eius & tunica Chriſti Conſtantinopolim perlatam. Refertur ibidem, draconem quendam Antiochiæ in ſpelunca latitantem, & damna multa Antiochenis inferentem, interemptum fuiſſe iniecto digito Ioannis in gulam eius. In cuius rei memoriam Antiocheni magnificum templum in Sancti honorem extruxerint, in quo quum digitum hunc repoſuiſſent (ſed quis eum rurſus ex Draconis gula aut ventre exemit?) Sanctum exinde feſtis anniuerſariis honorare cœpiſſe: Inde verò ablatum & Chalcedonem tranſportatum veneratione ibi haberi, & diem Feſtum Depoſitionis huius celebrari. Has diuerſas & inuicem repugnantes ſententias ſi quis conciliare poterit, næ ille erit mihi magnus Apollo. Propterea autem pluribus ea commemoraui, vt intelligat Lector, quàm nulla fides huic narrationi ſit adhibenda, quum quiuis animaduertat, ad confirmandam mortuorum cultum & venerationem excogitata & ficta hæc eſſe à ſuperſtitioſis hominibus. Relinquamus igitur ea nimium credulis, præſertim quum Euangeliſta, Spiritu Sancto procul dubio gubernati, ne locum quidem indicare voluerunt, vbi Baptiſta terra mandatus eſt: quaſi obuiam ituri ſuperſtitioni, quæ poſtea in Eccleſiam Chriſti irrepſit.

FELIX Presbyter paſſus eſt Romæ ſub Dio- 30
cletiano

cletiano & Maximiano Impp. Cùm enim idolis ſacrificare nollet, iuſsit eum Præfectus vrbis capite truncari. Dum autem ad ſupplicium duceretur, quidam ex improuiſo obuiam ei factus, dixit, Et ego ſum Chriſtianus. Dixerunt ei carnifices, ergò & tu idem ſupplicium ſubibis. Cùm autem nomẽ eius ignoraretur, vocatus eſt AVDACTVS, quaſi Felici audacter aſſociatus, iuxta Durandum in Rat. lib. 7. cap. 27. vel iuxta Pet. de Nat. ADAVCTVS, quòd Felici auctus ſit ad coronam, ipſique pro confeſsione fidei corona ſit aucta. Paſsi ſunt autem 3. Cal. Sept.

PAVLINVS Epiſcopus Treuirenſis & Martyr à Conſtantio Imp. Arriano in exilium ob Catholicam fidem actus, hinc inde errans, tandem fatigatus in Phrygia defunctus eſt prid. Cal. Sept. Adon in ſuo Martyrologio.

SEPTEMBER.

FESTA ET MEMORIÆ SANCTORVM, quæ menſe SEPTEMBRI à Chriſtianis celebrantur.

1. VERENA Virgo fuit Thebeidis, paſſa eſt anno Domini 288. ſub Diocletiano & Maxim. Impp.

ÆGIDIVS Athenis in Græcia natus, Parentibus mortuis patrimonium in pauperes erogauit, & in Galliam ipſe profectus eſt anno Domini 715. ad Cæſarium Arelatenſem Epiſcopum: ac biennium apud ipſum commoratus in eremum ſeceſsit, ibique in antro quodam horrido latuit: ad quod Carolus Martellus in venatione venit canum ductu, qui ceruam ſectabantur, quæ homini illi lac præbuiſſe dicitur Carolus miratus hominis Sanctitatem, cœnobium de conſilio eius extruxit ad Nemaſenſem vrbem iuxta Rhodanum, cui illum præfecit. Ranulphus lib. 5. cap. 28. Carolus Martellus petiit ab eo, pro ſe oraret Dominum, vt ſibi condonaret delictum, quod nemini auderet indicare. Orante autem Ægidio, charta in altari reperitur, continens delictum Caroli, idque precibus Ægidij dimiſſum eſſe indicans: ac erat adſcriptum. Quòd omnia peccata pœnitenti, & iuxta Ægidij verba concepta oranti condonentur. Quæ ſuperſtitionem confirmant, conceptis verbis precium ineſſe vim quandam diuinam. Tandem moritur Cal. Sept. Arnulphus etiam Imperator ſuperatis cæſiſque 100000. hoſtibus ipſis Cal. Sept circa annos Chriſti 895. decreto publico edixit. vt is dies in perpetuam rei memoriam deinceps ſacer eſſet. Auentinus lib. 4. Annal.

2. EMERICVS, Regius quidam iuuenis. Veſtpriuij, cum Amanuenſi ædem D. Georgij adiit: & inter precandum percontatus eſt, quid numini omnium gratiſsimum præſtaret? Tum cum fragore vox inſonuit: Nihil, Emerice, Deo virginitate antiquius, gratiúſque pûles, atque inde iuuenis perpetuam virginitatem probauit. Bonfinius.

MAMERTVS Epiſcopus Viennenſis ob terræmotus & horrendas tempeſtates atque luporum rabiem Letanias tribus diebus ante Aſcenſionem Domini inſtituit. In vulgatis Calendariis dies obitus refertur ad 3. Non. Septemb. à Pet. autem de Nat. ad 5. Idus Maij. lib. 4. cap. 152. 3.

THEODOSIA Virgo Cæſareæ Palæſtinæ, martyrium paſſa eſt ſub Diocletiano circa annos Chriſti 284. Nicephorus. 4.

HERCVLANVS ab Alexandro Epiſcopo Rom. ad Chriſtum conuerſus & baptizatus, martyrium ſubiit ſub Aureliano Imp. 7. Cal. Octob. iuxta Pet. de Nat. lib. 8. cap. 102. in vulgatis autem Calendariis ponitur ad Non. Sept. 5.

MAGNVS fuit quidam Confeſſor in Sueuia iuxta Horolanum. 6.

REGINA fuit Clementis cuiuſdam gentilis de vrbe Aliſia filia formoſiſsima. Olibrius autem Præfectus quum Chriſtianam eam comperiſſet, iuſsit in equuleo leuari, & virgis cædi vnguliſque lacerari illam, vt aſtantes crudeliſsimum ſupplicium valde horrerent. Tandem poſt cruciatus multos ac varios gladio cæditur 7. Id. Sept. P. de Nat. 7.

NATIVITATIS B. Mariæ Feſtum. 8.

DVrandus in Ration. lib. 7. cap. 28. teſtatur, Feſtum Natiuitatis B. Mariæ, quando nimirum in hunc mundum nata fuit, olim non celebratum eſſe. Circa annum verò 695. per illuſionem ſathanicam (ſi vera ſunt quæ referuntur) à Sergio Papa inſtitutum fuit hac occaſione: Vir quidam pluribus annis audiuit Angelos hac nocte ſolennizantes in cœlis: cui cauſam quærenti, reuelatum eſt, Angelos gaudere quòd B. virgo nata fuerit illa ipſa nocte. Hoc Papa Sergius comprobauit, & Feſtum Natiuitatis eius 8. die Sept. celebrari præcepit. Durandus vt ſuprà: Beleth in ſuo Rat. Sigebertus in Chron. ſub Sergio: Iſidorus lib. de Officiis. Vincentius in Spec. lib. 8. cap. 119. Pet. de Nat. lib. 8. cap. 51. & Baptiſta Mantuanus lib. 9. Faſt. Factum hoc eſt prorsùs ad Ethnicorum imitationem, apud quos Natalem Telluris ſolenni ceremonia obſeruatum fuiſſe, ex Arnobij libro ſeptimo contra Gentes intelligitur. Habuit etiam hoc Feſtum olim non Octauam, ſed Innocentius quartus Papa eam inſtituit circa annos Chriſti 1244. Vacante enim Romana Eccleſia per obitum Gregorij 9. Romani omnes Cardinales in quodam conclaui incluſerunt, vt citius prouideretur Eccleſiæ. Sed quum per plures dies concordare non potuiſſent, & ipſi à Romanis multas moleſtias ſuſtinuiſſent, Cardinales Mariæ vouerunt ſi eius meritis concordarent, & abire liberè poſſent, Octauas ſuæ Natiuitatis celebrandas inſtituere velle. Sicque Cœleſtinum Papam elegerunt,

uunt, & liberati ſunt, votúmque adimpleuit Innocentius quartus, quòd Cœleſtinus ſolùm 18. dies ſuperuixiſſet. Durandus Ration. lib. 7. cap. 28. Vincentij Continuator. Antoninus tit. 19 cap. 4. §. 6 Platina. Iacobus de Voragine in Lombardica hiſtoria. Gregorius XI. Natiuitatis Mariæ feſto Vigiliam addidit: Balaus in eius vita.

9. GORGONIVS *paſſus eſt apud Nicomediam ſub Diocletiano Imperatore. Cùm enim in maxima apud Imperatorem eſſet gratia & authoritate, Chriſtianam Religionem amplexus eſt. Id verò Imperator moleſtiſſimè tulit, cúmque nec minis nec blanditiis ab inſtituta auocari poſſet Gorgonius, tandem in equuleo leuatur, & flagris vngulíſque toto corpore laniatur, & deinde aceto & ſale, nudatis ferè eius viſceribus, perfunditur, atque in craticula aſſatur. Vltimò laqueo ſuſpendi iubetur, & corpus eius canibus exponi, ſed à Chriſtianis honorificè ſepelitur 5. Idus Septemb. circa annum Domini 270. Anno autem 764. Epiſcopus Metenſis Nepos Pipini Regis ipſum in Gallias tranſtulit & in Gorgonienſi monaſterio collocauit. Pet. de Nat. lib. 8 cap. 55.*

10. HILARIVS *Papa, natione Sardus, Leoni primo in Pontificatu Romano ſucceſſit. Hic conſtituit, vt nullus Pontifex Succeſſorem ſibi ordinaret, & Baſilicas auro argentóque inſigniter exornauit. Quieuit in pace 4. Idus Sept.*

11. FELIX & REGVLA *ex Thebæa legione martyrium paſſi ſunt Tiguri ob fidem in Chriſtum ſub Dioclet. & Maxim. Impp. Anno verò demùm 880. memoria eorum celebrari cœpit Feſto die. Cùm enim Gebhardus Conſtantienſis Epiſcopus in honorem iſtorum Martyrum dedicaſſet Tiguri duo templa Maius nimirum & Sanctimonialium*, das Groß münſter vnd Frouwenmünſter, *decreuit ſimul eorum Natalem non ſolùm Tiguri, ſed etiam in vniuerſo Epiſcopatu Conſtantienſi celebrare quotannis 11. Sept. quo die paſſi fuerant anno Domini 281. Stumpfius in Chron. lib. 6. cap. 14. ex Raperto monacho S. Galli qui eo tempore vixit. Aiunt, cùm capitis ſupplicium ſubiiſſent, Martyres capita ſua manibus geſtaſſe multos paſſus ad eum vſque locum vbi hodie maius templum Tiguri cernitur.*

12. GVIDO *Brabantenſis ex æditus Mercator fit, & ex mercatore rurſus æditus. Mox Romam & inde Hieroſolymam peregrinatus eſt. In reditu moleſtias multas perpeſſus eſt fame, ſiti frigore, & inedia, donec tandem labore & ſanguinis fluxu confectus eſt prid. Id. Sept. anno 1112. Surius.*

13. AMATVS *Presbyter & Abbas monaſterij Romerici fuit: migrauit ex hoc ſeculo Idibus Sept. P. de Nat. lib. 8. cap. 74.*

EXALTATIONIS CRVCIS Feſtum. 14.

Feſti huius origo.

NIcephorus *lib. 8. cap. 29. ſolus & ſine omni authore refert, Hieroſolymis cœpiſſe iuſſu Helenæ Feſtum Exaltationis Crucis circa annos 325. Quia verò ibi de inuenta ab Helena Cruce loquitur putarim, ipſum per Exaltationem, nihil aliud quàm Inuentionem & Leuationem ſeu Eleuationem Crucis de loco illo ſubterraneo, vbi multos annos latuit, intelligere. Alioquin apud nullum authorem huius Feſti fit mentio ante annum Chriſti 600 Otto Friſingenſis autem lib. 5. cap. 9. Sigebertus, Herolaus, Iac. de Voragine, Petrus de Nat. lib. 8. cap. 76. Antoninus tit. 13. cap. 4. §. 3. Durandus in Rat. lib. 7. cap. 29. aliíque feſti huius inſtitutionem Heraclio Imp. circa annos 631. adſcribunt vnanimiter. Vnde & Feſtum Inuentionis Crucis maius eſſe Durandus dicit, quàm Exaltationis, propter authoritatem inſtituentis, quòd illud à Papa Euſebio, hoc verò ab Imperatore inſtitutum ſit. Hiſtoriam autem originis feſti huius ſic narrat Iacobus de Voragine in Lombardica hiſtoria, ſicut & Pet. de Nat. lib. 8. cap. 76. Anno Domini 615. Coſroe Rex Perſarum omnia regna Orientis ſuo imperio ſubiugauit: Hieroſolymam autem veniens à ſepulchro Domini territus fugit, partem tamen Dominicæ Crucis, quam Helena ibi reliquerat, aſportauit. Volens autem ab omnibus coli vt Deus, turrim ex auro & argento, interlucentibus gemmis fecit: & ibidem Solis & Lunæ & Stellarum imagines collocauit. Per ſubtiles etiam & occultos ductus quaſi Deus aquam deſuper infundebat: & in ſubterraneo ſpecu equi quadrigas trahentes in circuitu ibant, vt quaſi turrim mouerent & tonitrua ſimularent. Filio igitur ſuo regno tradito, ipſe in turri reſidebat, & iuxta ſe Crucem Domini collocans appellari ab omnibus ſe Deum iubet. Et, ſicut legitur in lib. Mitrali de Officio, Coſroe in throno reſidens, tanquam pater lignum crucis ſibi à dextris collocans loco filij, gallum à ſiniſtris loco Spiritus ſancti poſuit, ſe verò iuſſit patrem nominari. Tunc Heraclius Imp exercitum copioſum collegit, & contra filium Coſroe iuxta Danubium (atqui Danubius in Germania eſt) fluuium dimicaturus aduenit. Tandem vtriſque Principibus placuit, vt ſuper pontem ſoli confligerent, & qui victor exiſteret, ſine damno vtriúſque exercitus imperium vſurparet. At Heraclius totum ſe Deo obtulit, & ſanctæ Cruci deuotione qua potuit commendauit: Ei igitur victoriam Dominus obtulit, & hoſtilem exercitũ imperio ſuo ſubiugauit. Coſroe autem ignorabat exitum belli. Heraclius igitur ad eum veniens & in throno aureo eum ſedere reperiens, quum Chriſtianam Religionem recipere nollet, gladio eum interemit: turrim verò illam deſtruens, argentum in prædam exercitui*

dedit,

dedit, aurum verò & gemmas ad reparandum Eccleſias quas tyrannus deſtruxerat, reſeruauit, & ſacram Crucem Hieroſolymam detulit. Cum autem de monte Oliueti deſcendens per portam, quam Dominus paſſurus intrauerat, in equo Regio & Apparatu Imperiali ingredi vellet, repentè lapides portæ deſcenderunt, & inuicem quaſi paries ſe clauſerunt. Super quo cunctis ſtupentibus, Angelus Domini ſignum Crucis in manibus tenens, ſuper portam apparuit, dicens: Cùm Rex cœlorum ad Paſſionem per hanc portam intraret, non cultu Regio, ſed humili Aſello ingrediens, humilitatis exemplum ſuis Cultoribus reliquit. Et his dictis Angelus diſparuit. Tunc Imperator lachrymis infuſus ſeipſum diſcalciauit, & veſtimenta vſque ad camiſiam exuit, Crucémque Domini accipiens ad portam humiliter baiulauit, ſtatimque porta aperta eſt, & ipſe cum magna pompa exaltari Crucem fecit. Hæc ibi. Sed paulò aliter hæc in Breuiario Romano nouo referuntur, vbi hæc leguntur. Heraclius Dei monitu exercitu comparato, ſigna cum hoſte contulit, ac tres duces Coſroe, qui Crucem Domini Hieroſolymis abreptam in Perſidem ſecum abſtulit, cum tribus exercitibus ſuperauit. Quibus cladibus fractus Coſroe, in fuga, quum traiicere Tigrim pararet, Medarſem Filium ſocium Regni deſignat. Sed eam contumeliam quum Siroës Coſroe maior natu filius ægrè ferret, patri ſimul & fratri necem machinabatur, quam paulò poſt vtrique ex fuga retracto attulit: atque ita regnū ab Heraclio impetrauit ea conditione, vt Crucem Chriſti Domini reſtitueret. Ergò Crux quatuordecim annis poſtquam venerat in poteſtatem Perſarum, recepta eſt. Eam rediens Hieroſolymam Heraclius ſolenni celebritate ſuis humeris retulit in eum montem quo eam Saluator tulerat. Heraclius verò, vt erat auro & gemmis ornatus, inſiſtere coactus eſt in porta quæ ad Caluariæ montem ducebat, quo enim magis progredi conabatur, eò magis retineri videbatur: cúmque ea re & ipſe Heraclius, & reliqui omnes obſtupeſcerent, Zacharias Hieroſolymorum Antiſtes, Vide, inquit, Imperator, ne iſto triumphali ornatu in Cruce ferenda, parum Ieſu Chriſti paupertatem & humilitatem imitère. Tum Heraclius, abiecto ampliſſimo veſtitu, detractiſque calceis, ac plebeio amictu indutus, reliquum viæ facilè confecit, & in eodem Caluariæ loco Crucem ſtatuit, vnde fuerat à Perſis aſportata. Itáque decretum eſt, vt quotannis Exaltationis Crucis memoria celebraretur, quòd ibidem fuerat repoſita ab Heraclio, vbi Saluatori primùm fuerat conſtituta. Hæc vtique narratio in plurimis à priori diſſentit, vt Lector facilè intelligit. Nam quod ad poſteriorem eius tantùm partem attinet, Heraclius Crucem inferre in vrbem Hieroſol. voluit, ſecundùm Lombardicam hiſtoriam & alios: iuxta Breuiarium autem Rom. ex vrbe in montem Caluariæ efferre voluit. Deinde porta, qua egredi voluit Diuinitùs clauſa eſt vt Sigebertus ſcribit, & lapides concurrentes clauſerunt tranſitum, vt Lombardica hiſtoria & Vincentius referunt: vel Imperator in ea immobilis ſubſtitit, non valens, licet conaretur, progredi, vt Breuiarium Rom. & Blondus referunt. Id autem cur fieret, cùm miraretur: Angelus (vt Lombardica hiſtoria, Sigebertus & Vincentius nugantur) ſeu Zacharias Epiſcopus, vt alij habent, ei cauſam indicauit. Genebrardus in ſuo Chronico dicit, Honorium I. circa annos 630. hoc feſtum inuexiſſe in Occidentem.

Hac die Exaltationis ſingulis annis Crux à populo adoratur Romæ quam ex ligni eius ineffabili portione compoſitam Sergius I. Papa circa annos Chriſti 690. in ſacrario Petri inuenit Romæ in capſa argentea, lapidibus precioſis ornatā, eámque in baſilica Saluatoris, quæ Conſtantiniana dicitur, repoſuit, vt Nauclerus indicat Generat. 24. & Durandus in Rat. lib. 7. cap. 29. Antoninus etiam tit. 13. cap. 1. §. 6. *Feſti huius ritus*

Mirum autem videri alicui poſſet, vnde tam ineffabilis portio, vt Antoninus loquitur, Dominicæ Crucis Romam peruenerit, vbi vſque ad Sergij tempora abſcondita fuerit? Platina dicit, Conſtantinum M. Baſilicam ædificaſſe in atrio Seſſoriano, ſub titulo S. Crucis in Hieruſalem, ibíque partem Crucis ab Helena matre inuentæ repoſuiſſe. At ſuprà audiuimus, Sergium ineffabilem portionem Crucis non in Baſilica S. Crucis in Hieruſalem, ſed in Conſtantiniana, quam hodiè Lateranenſem vocant, inueniſſe. Adhæc falſum eſt quod Platina dicit, Cōſtantinum partem S. Crucis in hoc templo Romæ repoſuiſſe. Intelligitur hoc ex Socrate, qui cùm libro primo cap. 17. ſuæ hiſtoriæ Eccleſiaſticæ inuentionem Crucis deſcripſiſſet, tandem hæc ſubiungit: Crucis portionem, inquit, vnam theca argentea incluſam, ad memoriam illic (Hieroſolymis) viſerè volentibus reliquit Helena: alteram autem Imperatori miſit, quam ille acceptam, credens eam ciuitatem fore ſaluam, vbi portio Crucis aſſeruaretur, in ſua ipſius ſtatua condidit, quæ Conſtantinopoli [non Romæ] in foro, quod Conſtantini dicitur, in purpurea ac magna columna conſiſtit. Petrus de Natalibus etiam lib. 8. cap. 76. indicat, Helenam inuentam Hieroſolymis Crucem per medium diſſecuiſſe, vt vnam partem ſecum Conſtantinopolim transferret, alteram verò Hieroſolymis in thecis argenteis reſeruaret: tertia partis Romam tranſlatæ nullam facit mentionem. *Vnde Crux Romam peruenerit.*

NICOMEDES, pro quo in vulgatis Calendariis NICODEMVS ponitur, Petri Apoſtoli Diſcipulus, eiúſque in prædicatione Adiutor fuit. Comprehenſus eſt autem à Flacco Comite, quòd Feliculam martyrem ſepeliſſet & tandiu plumbatis cæſus, donec expiraret: quod factum eſt 17. Cal. Oct. ſub Domitiano Imp. vt refert Pet. de Natal. lib. 8. cap. 82. 15.

16. Evphemia *Virgo, filia Senatoris Chalcedonenſis, poſt multos & horribiles cruciatus, quos propter Chriſtum ſuſtinuit, tandem vrſi morſu expirauit. Pet. de Natal. lib. 8. cap. 84. Factum 16. Cal. Octob ſub Diocles. Imp.*

Lambertvs *Traiectenſium Epiſcopus, quum Pipini primi Nepotis, amores illicitos aliáque aulæ ſcelera liberius reprehenderet, pellice Principis procurante interficitur 15. Oct. anno* 698. *Anno verò* 1240. *Robertus Leodienſium Epiſcopus à generali capitulo Ordinis Ciſterc ienſis obtinuit, vt per vniuerſum illum Ordinem ſingulis annis Lamberti martyris Feſtum ſolenniter celebraretur, de quo antea ſimplex tantùm fiebat commemoratio. Catalogus Tungrenſium Epiſcoporum.*

18. Ferreolvs *in Aruernia natus, quum Diis ſacrificare nollet, confeſtim Vienna in Chriſti confeſſione capite caſus eſt* 14. *Cal. Octob. Pet. de Natal. lib.* 8. *cap.* 91.

19. Ianvarivs *Epiſcopus Beneuenti, ſub Diocletiano & Maxim. Impp. ad Timotheum Campaniæ Præſidem ob Chriſtianæ fidei profeſſionem Nolam perducitur: ibi quum eius conſtantia variè tentata fuiſſet, ſed fruſtrà, tandem Præſes veritus Imperatorum decreta lege prætinus agere lictorem iubet, atque ita Ianuarius gladio percuſſus martyrij coronam adeptus eſt* 13. *Cal. Oct. Eius corpus primò Beneuentum, inde ad monaſterium Montis Virginis delatum, & in cathedrali Eccleſia conditum eſt tandem Neapoli Alex.* 6. *Pont.*

20. Favsta *Virgo apud Cyzicum annorum* 14. *paſſa eſt martyrium propter Chriſtum* 12. *Cal. Octob. Pet. de Nat. lib.* 8. *cap.* 97.

21. Matthævs *Apoſtolus quis fuerit ex Euangelica hiſtoria notum eſt. In Iulio Africano, qui nuper ſub Abdiæ nomine prodiit, narratur, Matthæum Naddauer Æthiopiæ vrbem maximam veniſſe, ibique duos magos. Zaroen & Arphaxat, confudiſſe: læſos ab ipſis homines ſanaſſe: duos ipſorum dracones, quibus ſtipati in vrbem venerint, ſopiiſſe: & rursùs excitatos, iuſſiſſe manſuetè vrbe excedere: Regis Æglippi filium excitaſſe, eóque miraculo Regem, totúmque regnum conuertiſſe, ibique Eunuchum Reginæ Candacis, de quo in Actis legitur, inueniſſe. Denique ab Hyrtaco Rege, qui Æglippo ſucceſſerat, capite truncatum, quòd diceret, Ephigeniam Æglippi filiam Chriſto dicatam, nec licere eam ducere vxorem. Multa alia ibidem de S. Matthæo leguntur, quæ totam narrationem ſuſpectam faciunt, & arguunt poſteriori tempore ab aliquo confictam eſſe. Nam talia ei tribuuntur, quæ ab hiſtoria eius Euangelica prorsùs diſcrepant. Niceph. lib.* 2. *cap.* 41. *Matthæi hiſtoriam aliter recitat: quòd apud Anthropophagos, in ciuitate Myrmena docuerit, ac clauis denique in terram defixus ſit. Verùm & hic plurima ſuperſtitioſa, quæque cum priori narratione ex diametro pugnant, referantur: nec putamus Lectorem iis legendis defatigandum eſſe.*

Mavritivs *dux fuit eius legionis quæ Thebæa dicebatur: venit cum legione ſua ex Syria in Italiam euocatus à Maximino, occaſione ducendæ expeditionis contra Bagandas rebelles: ſed inſidiis potiùs tyranni, qui in iſtis partibus faciliùs poſſe in Chriſtianos, quàm in Oriente putabat. Exercitum deinde Imperatoris per Alpes in Galliam ſecuti ſunt. Cúmque caſtra non procul ab oppido Octodoro haberet Imperator, Diis ſuis ſacrum inſtituit, conuocauítque ad id totum exercitum: ſeriò mandans, per Deorum aras iurarent, pugnare velle ſe & contra Bagandas rebelles, & Chriſtianos Diis Imperatorum inimicos perſequi. Nunciatur mandatum Imperatoris Thebæo quóque exercitui qui ad Rhodanum, in loco quem Agaunum dixere conſederat, ſed Octodorum accedere non vult: ſinguli enim ſecum certò ſecum conſtituerant, malle ſe eo loci extingui: quam aut Diis ſacrificare aut contra Chriſtianos arma ſumere. Quod etiam animo intrepido Maximino accerſenti eos, ſacramenti militaris nomine & religione, reſpondent. Ibi tam ira percitus tyrannus, decimum quémque eius legionis gladio cædi iuſſit: cui illi certatim ingenti cum lætitia ceruices obiecere ſuas. Rurſus autem accerſiti, Imperatori iuſſerunt reſponderi, ſuſcepiſſe ſe arma pro Repub. defenſione, non aduerſus Chriſtianos. Iubet igitur ad ſupplicium poſtulari tyrannus iterum decimum quémque. Cùm verò nec tum de ſententia ſua cederent Chriſtianiſſimi milites, immiſit in legionem exercitum ſuum omnem Maximinus, ac cinctam vndiquáque iugulauit* 10. *Cal. Octob. Pet. de Natal. lib* 8. *cap.* 103. *Vincentius lib.* 12. *cap.* 2. 22.

Tecla *colitur* 23. *Sept. quod B. Mantuanus his verbis teſtatur lib.* 8. *Faſt.* 23.

Mauritio vicina dies natalia Teclæ
Feſta colit.

Iconij nata & ab Apoſtolo Paulo ad Chriſtum conuerſa eſt, propter quem cùm multos & horribiles cruciatus ſuſtinuiſſet, tandem à Proconſule libera dimittitur, & apud Seleuciam, vbi progreſſu temporis extructum ei fuit templum, in pace moritur 9. *Cal. Octob.*

Ropertvs *in vulgatis Calendariis ponitur ad diem* 24. *Septemb. cum mortuus ſit* 27. *Martij. Fuit is regio Francorum genere natus, & doctrinæ Chriſtianæ Præco. Ad Theodonem Baiorum Regem Ethnicum venit, vt eum ad Chriſtum conuerteret. Aulici verò eius ſuadebant, auitas ceremonias nequaquam eſſe deſerendas, quæ ipſis tot victorias peperiſſent: Chriſtianam Religionem eſſe nouam, &c. Ropertus videns ſe fruſtra ſumere laborem, domum redit. Poſtea quum Theodoretus Franciæ Rex Reginedrudam filiam ſuam* 24.

Theodoni 3. Boiorum Duci elocaſſet, iuſſit Ropertum denuò ad Boios iter facere, quos etiam cum Duce ad fidem Chriſtianam conuertit. Auentinus lib. 3. Annalium.

25. CLEOPHAS, vt Pet. de Natal. teſtatur lib. 8. cap. 118. ex Adonis martyrologio, ſumpto ex Hieronymi ſcriptis & Chronicis antiquis, fuit vnus ex 72. Diſcipulis Chriſti, & alter illorum quibus Dominus Emauntem euntibus in die Reſurrectionis ſuæ apparuit: qui etiam in illa ipſa domo Caſtelli huius, in qua menſam Domino parauerunt, poſt Diſcipulorum diſperſionem, propter Chriſtum occiſus eſt 7. Cal. Oct. Vnde ſic Baptiſta Mantuan. lib. 8. Faſt. canit:

Septimus Octobris cùm Lucifer ante Calendas
Naſcitur, ardentes Cleopham veneramur ad aras.

26. CYPRIANVS ad Epiſcopatum Carthaginenſem è ſchola Rhetorum & communi vita vocatus ſanctimonia & eloquentia clariſſimus fuit. Sub Decio & deinde ſub Voluſiano Impp. propter Chriſtianiſmum in exilium actus, deinde reuocatus, cum ſub Valeriano & Galieno Impp. edictum, quo capite cadendus decernebatur, audiſſet, Deo gratias egit, nihil præ ſe ferens triſtitiæ. Deinde ſuis mandauit, vt carnifici, à quo percutiendus erat, 25. aureos mercedi darent, quaſi beneficium ab eo, non interitum accepturus. Itáque oculos ipſe ſudario tegens extẽſam ceruicem gladio ſubiecit, & martyrij coronam accepit anno 249. Dies obitus eius in vulgatis Calendariis ponitur ad 26. diem Sept. quum paſſus ſit iuxta Pet. de Natal. & alios 18. Cal. Oct. Baptiſta Mantuanus quoq; de eo ſic canit lib. 8. Faſt.

Lux tua Septembris lux eſt bis ſeptima, quãdo
Dicitur illuſtri Crux exaltata triumpho.

De feſto autem Cypriani in Africis eccleſiis circa annos Chriſti 430. obſeruato, extat Auguſtini teſtimonium in lib de Gratia Noui Teſtamenti cap. 5. Memorat etiam Euagrius lib. 4. hiſt. Eccleſiaſt. cap. 16. ex lib 3. Procopij de bello Vuandalico, vniuerſos Carthaginenſes Cyprianum tanquam virum ſanctũ coluiſſe, & apud eos ante muros vrbis duo templa fuiſſe Cypriani: vnum, eo in loco vbi interfectus ſit alterum vbi corpus eius ſepultum. Addit Euagrius loco citato, Carthaginenſes hoc Feſtum Cyprianicum appellaſſe, quòd anniuerſariis ſacris, præter cultus alios quos ei exhibuerũt, ſumma Religione peregerint. Nautas autem Hyemem feſtum illud cognominare conſueuiſſe, eò quòd in id tempus, quo Lybies Feſtum illum diem perpetua lege celebrare ſtatuerunt, hyems inciderit.

27. COSMAS & DAMIANVS Fratres Arabes, in Ægaa vrbe nati, nobiles Medici fuerunt ſub Diocletiano & Maximiano Impp. Eorum religionem cùm Lyſias Præfectus cognouiſſet, adduci eos ad ſe iubet, ac Deos venerari eis imperat, id ſi recuſent, cruciatus & necem minatur. Vt verò conſtantes eos in ſuo propoſito manere videt, Colligate, inquit, manus & pedes iſtorum, eóſque exquiſitis torquete ſuppliciis. Quibus iuſſa exſequentibus, nihilominus Coſmas & Damianus in ſententia perſiſtebant. Quare ſecuri eos percuti iubet, & ſic martyrij coronam acceperunt 5. Cal. Octob. vt legitur in Breuiario Rom. nouo. & Bapt. Mantuano lib. 8. Faſt.

WENCESLAVS Dux fuit Bohemiæ, & Chriſtianæ Religionis amantiſſimus, ob quam etiam interfectus eſt. In commemorando autem eius martyrio Pet. à Natal. lib. 8. cap. 127. turpiſſimè fœdiſſiméque lapſus eſt. Necem enim Vuenceſlai in Henricum Imp. quem dicit gentilem fuiſſe transfert, ſic inquiens: Vuenceſlaus Dux Bohemiæ tempori Henrici Imp. martyrium paſſus eſt. Cùm enim vocatis Principibus & Baronibus cunctis ad curiam Imperatoris fratris ſui germani ipſe poſtremus omnium aduenisſet, & alij Principes indignati locum ei ad ſedendum dare nullatenus decreuiſſent, ſtatim vt aulam intrauit Imperator aſſurgens ipſum præ cæteris honorauit: ab eo etiam adhuc gentile ad conuiuium in dolo inuitatus eſt: & licet Cæſar eum honoraſſet ipſum tamen vt Chriſtianiſſimũ oderat: vnde cùm Vuenceſlaus poſt prandium ex more ad Eccleſiam pergeret, cum Imperator cum turba gentilium inſequutus eſt, ipſúmque ante Eccleſiæ fores procumbentem occidi fecit. Huic narrationi tria inſunt falſiſſima. Primum eſt, quòd Imperatorem Henricum Ethnicum & Gentilem vocat. Quis enim Henricus ex Imperatoribus vnquam Gentilis fuit? Alterum, quòd Vuenceſlaum fratrem Imperatoris nominat: quũ vera hiſtoria narrent, Vuenceſlai patrem fuiſſe Vratiſlaum, à quo nullus Henricorum genitus eſt, & habuiſſe fratrem Boleſlaum. Tertium eſt, quòd ea Imp. Henrico tribuit ſoli, quæ partim Othoni Imp. partim verò Boleſlao adſcribenda ſunt. Sic enim Ioan. Dubrauius Epiſcopus Olomuncenſis li. 4. & 5. hiſtoria Bohemica ſcribit: Otho tunc regnabat, quo Germanorum primus coronam Cæſaream legitimè ſibi traditam in Germaniam intulit. Is Otho aliquando diem deliberandi cauſa ad conueniendum Principibus Vuormatiam edixerat: quo vbi Vuenceſlaus quóque euocatus fuiſſet, poſtridiè cùm ſolenne Sacrificium cunctantius Sacerdos facit, venit ipſe quóque cunctantius in Curiam. Quam moram quaſi ex ambitione natam, Principes adeò ægrè tulerunt, vt conſpirarint, ne quis ipſorum venienti aſſurgeret, aut ſupra ſe locum conſidendi daret, perſuaſúmque eſt etiam Cæſari. Sed Cæſar venienti aſſurgit, & aſſidere ſibi eum iubet, &c. Domum reuerſus Vuenceſlaus, inuitatur à fratre Boleſlao Proficiſcitur in Boleſlauiam ad fratrem, quúmque fortè in templo precibus intentus eſſet, ecce inuadit Boleſlaus 28.

fratrem

Digitized by Google

fratrem inermem,patientérque plagam excipientem interſicit 4.Cal.Octob.

29. S. MICHAELIS ET OMNIVM ANGELORVM Feſtum, quod Germani die Engelweyhe vocant.

MIchaelis archangeli Solennitatem vocant Dedicationem. *Dicitur autem ſic quòd hac die templum eius in monte Gargano ſibi dedicatum fuiſſe Michaelem reuelaſſe nugantur. Cùm enim,vt diximus 8.Id. May, archangelus Michael in monte Gargano Sipontinis contra Neapolitanos victoriam miraculosè contuliſſet, Sipontini quóque ante os ſpelunca,vbi Archangelus apparuerat, quotidie orationibus vacarent, Sipontini adhuc dubitabant an prædictum locum ingredi vel dedicare auderent. Tunc Epiſcopus cenſuit ſuper his Romanum Pontificem conſulendum qui ſuper hoc requirendam decreuit Archangeli voluntatem. Inſtantibus ergo cunctis triduo ieiunio,apparuit hac die Michael Angelus Epiſcopo, dixitque non eſſe opus Eccleſiam quam ipſe ædificarit dedicari, ſe enim, qui condiderit,etiam conſecraſſe:præcepitque vt die ſequenti ingrediens diuina celebraret myſteria. Mane igitur facto, Epiſcopus cum omni populo ingreſſus in antrum inuenit in eo exciſam amplitudinem magnam,& in ea altaria tria, fontem quóque cum ſtillante è petra aqua dulciſſima,& vas vitreum penſile ex catena argentea: quo aſcendentes iam homines bibunt inde. Epiſcopus quod reliquum erat adiunxit & fabricari iuſſit,Miniſtros etiam inſtituit ad cultum Diuinum. Nemo tamen ante lucem audet ingredi templum. His omnibus auditis,Papa diem illum, nimirum 3. Cal. Octob. quo hac facta fuerunt Sanctam inſtituit,& religiosè per totum orbem terrarum obſeruari præcepit in honorem S. Michaelis & omnium Angelorum. Narrant hac Lõbardica hiſtoria,Pet de Natal.lib.8.cap.130. Eccius tomo 3.homiliarum, & Surius tomo 5. de Vitis Sanctorum. Sed fabuloſa videntur, & conficta ab hominibus ſuperſtitioſis ad ſtabiliendum cultum Angelorum non ſolùm à Deo, ſed veneranda quoque antiquitate damnatum, vt ſuprà 8.Idus Maij indicauimus. Lombardica hiſtoria facta hac vult ſub Pelagio qui Pontificiam ſellam obtinuit circa annos Chriſti 560. non anno 390.vt illa aſſerit. Matth. Dreſſerus autem facta dicit ſub Felice Pontifice Rom.circa annum Domini 480 Horolonus verò in Calendario Eccleſiaſtico ſub Anaſtaſio Imp. & Anaſtaſio Rom. Pontifice circa annum 500. Et quoniam Michael angelus in Gargano monte apparuit,& locum ſibi in alto elegit,ideò et vbique ferè terrarum in editis locis Baſilica & templa conſtituuntur: Sanctis verò quaſi hominibus in imo templa dedicantur. Beleth in Rationali capite 154.*

VRSVS & VICTOR *ex Thebaa fuerunt legione: capitis ſupplicium paßi ſunt Salodori nunc vrbe Heluetia, prid. Cal. Octob. vt Ado refert in Martyrologio.* 30.

HIERONIMVS *Stridonenſis & Dalmata fuit: Parentes habuit tenuis fortuna, à quibus tamen in pietatis & literarum rudimentis inſtitutus eſt. Inde Romam profectus ibi baptizatus & liberalibus diſciplinis excultus fuit. Roma relicta peregrinationes varias ſuſcepit cum Bonoſo: ac perluſtrata Gallia in Syriam abiit: inde verò per Epiphanium Cypri & Paulinum Antiochia Epiſcopos Romam,ob Eccleſia neceßitates retractus eſt: túmque Presbyteri dignitatem ibi accepit,quod nomen ipſe multis in locis agnoſcit. Cardinalem eum Roma factum, vt Cyrillus quidam nugatur,falſiſſimum eſt,cùm eo tẽpore ne nomen quidem Cardinalis notum fuerit. Cùm verò calumniis & inuidia multorum Roma premeretur,Syriam repetiit, nobilibus Romanis Matronis nonnullis eum inſequentibus, & Bethleem tandem ſedem ſenectuti ſua elegit, ibique mortuus eſt annos natus 91. Prid. Cal. Octob. Chriſti anno 422. iuxta Proſperi Chronicon. Poſt tempus aliquod corpus eius cum Saluatoris Praſepio Romam tranſlatum eſt 7. Id. Ma. Reiectus deinde eſt dies hic in vigiliam Aſcenſionis à Pio 2. vt feſtiuius ac frequentius ageretur. plenaria ſepulchrum eius illo die adeuntibus criminum indulgentia condonata: vt habetur in eius vita apud Surium.*

OTTO II. *Bambergenſis Epiſcopus in Deorum numerum adſcriptus eſt per Clementem 3. Papam anno Domini 1189. & mandauit vt prid. Cal Octob. Feſtum eius celebretur. Chronic. Bamb.*

OCTOBER.

FESTA ET MEMORIÆ SANCTORVM quæ menſe OCTOBRI à Chriſtianis celebrantur.

REMIGIVS *natus fuit Landuni in Gallia,vbi ſtudiis diligenter in quodam Muſao vacauit: vnde factum, vt ſuperſtitioſi ſcriptores eum ſolitariam ſeu monaſticam vitam amplexum eſſe finxerint. Mortuo Remenſium Epiſcopo Bennadio, totius populi ſuffragio in eius locum eligitur anno atatis ſua 22. quòd ipſius pietas & doctrina in illa iam atate famam ipſi peperiſſet. In hoc munere Francorum gentem vniuerſam, cum Rege Clodoueo ad fidem Chriſti: adduxit quam ob cauſam Francorum Apoſtolus & Patronus ab Hincmaro nominatur. Cùm annos 74. & amplius Remenſem rexiſſet Eccleſiam, mortuus eſt anno atatis 96. Idibus Ianuarij, vt Hincmarus annotat, & ſepultus in Eccleſiola S. Chriſtophori:* 1.

Vbi ampliata poſtea Eccleſia, in nouam cryptam corpus eius tranſlatum fuit Calend. Octob. vnde etiam memoria eius hoc die celebratur.

2 LEODEGARIVS *Parentibus Nobilibus ortus ab ineunte ætate Didanis Pictauienſis Epiſcopi Diſcipulus fuit, à quo etiam Archidiaconus eſt ordinatus. Propter pietatem autem & prudentiam inſignem Clotarius Francorum Rex eum ad ſe in Regiam vocauit, nec multo poſt Auguſtodunenſi Epiſcopatui præficitur. Mortuo Clotario, effecit vt Childericus ei in regno ſuccederet: quæ res Ebroinum, aulæ Magiſtrum, & hominem ſceleratiſſimum, tam malè habuit, vt, defuncto Childerico, Leodegarium poſt diuturnam famem, & carceris ſqualorem, & oculorum euulſionem, plantarum conciſionem, & linguæ ac labiorum amputationem, gladio tandem ferire iuſſerit. Factum circa annos Chriſti 680. 6. Non. Octob. Adon Viennen. ætate 6. Vincentius lib. 23. cap. 124. & 125. Sigeb. Pet. de Natalibus lib. 9. cap. 13.*

3 CRISPVS *Pauli fuit Diſcipulus: eius mentio fit Act. 18. cap. obdormiuit in pace Corinthi. Adon: Pet. à Natal. lib. 9. cap 17.*

4 FRANCISCVS *Aſſiſij, vallis Spoletanæ ciuitate natus, Minoritarum ſectæ Fundator & Author fuit. In patria literis operam dedit: cúmque in iis mediocriter profeciſſet, animum mercaturæ adiecit, tanquam vitæ generi quæſtuoſo. Affluentibus verò opibus inſolentior factus, profanam luxurioſam & ſceleratam prorsùs vitam egit. Cúmque ad annum vſque ætatis 25. in omni vitiorum ac ſcelerum genere vixiſſet, tandem ad monachiſmum animum adiecit, regulámque pro Minoritis conſcripſit, quam Innocentius 3. approbauit: quod tamen alij Honorio 3. tribuunt. Mortuus eſt anno Chriſti 1226. 4. Non. Octob Referunt eum ante mortem in ecſtaſi cum Chriſto commiſſum atque compoſitum totidem plagis & ſtigmatibus, iiſdémque in locis à Chriſto compunctum fuiſſe, quot & in quibus Chriſtus in cruce pendens affectus fuerit, ob cámque cauſam per ſummam blaſphemiam Ieſum typicum eum appellant. In numerum Sanctorum Pontificiorum relatus eſt à Gregorio 9. anno Domini 1228. 17. Cal. Aug. & Feſtum eius celebrari mandatum die quo obiit. Gerardus Odonis Minoritarum generalis circa annos Chriſti 1330. ſcripſit Officium ſtigmatum Franciſci, quorum memoria olim celebrabatur in eius feſto. At Benedictus 12. Feſtum peculiare Stigmatum Franciſci toti ſuo ordini celebrandum conceſſit: Balæo authore Cent. 5. cap. 42. in Appendice ex libro Conformitatum Barthol. Piſani. Idem refert Cent. 7. cap. 22. in Appendice, Alexandrum 5 Franciſcanum de ſui Franciſci Stigmatibus bullas feciſſe, vt inter Chriſtianæ fidei articulos haberentur: ac ſolenne eorum Feſtum, quo venerarentur à fidelibus, ordinaſſe.*

PETRONIVS *Epiſcop. fuit Bononienſis, ſub Theodoſio Iuniore Imp. mortuus eſt 4. Non. Oct. Eius corpus ciuitati ignotum, Innocentio 2. Pontifice inuentum eſt, dum reliquias Henricus Epiſc. recenſeret, quas in ea Eccleſia extare à Maioribus traditum erat. Inuento autem eius corpore, ſancitum eſt, vt quo die illius obitus, eodem etiam coleretur inuentio, biennij indulgentia in octo ſequentes dies conceſſa. Quam ob cauſam canonicarum horarum officium, iam inde ab eo tempore in eius honorem inſtitutum, illis octo diebus perpetuò celebrat Bononienſis eccleſia. Carolus Sigonius in Vita Petronij apud Surium tomo 5. de Vitis Sanctorum.*

CONSTANS *Monachus Thebaidis martyrium paſſus eſt ſub Diocletiano & Maxim. Imp.* 5
circa annos Chriſti 286.

FIDES *Virgo Agenenſis ciuitatis, quòd nollet* 6
ad imperium Daciani Præſidis Diis Ethnicis ſacrificare, ſuper cratem æream diuaricatis membris extenſa, & ſubſtratis carbonibus, flammiſque adipe iniecto, aſſata fuiſſe. Poſt multos tandem & diros alios cruciatus quos pro Chriſto ſuſtinuit capite tandem cæſa eſt prid. Non. Oct. Pet. de Nat. lib. 9. cap. 26.

BRVNONEM *Carthuſianorum Patriarcham canonizauit Leo 10. decreuitque, vt in ſingulis monaſteriis totius ordinis Carthuſienſis, & eorum eccleſiis ſiue ſacellis Feſtum eius ſingulis annis die 6. Octob. quo deceſſit è vita, colatur: conueniens etiam officium in honore eius agatur & decantetur, nec non quotidiè in Miſſa commemoratio eius fiat.*

SERGIVS *Primicerius fuit Maximiani* 7
Imp. miles Præclarus & Imperatori dilectus. Cũ autem Idolis ſacrificare recuſaret, capite cæſus eſt Non. Octob Pet de Natalibus lib. 9. cap. 29.

PELAGIA *Antiochena Fœmina ditiſſima,* 8
ſed animo & corpore vana primò fuit Pœnitens autem Hieroſolymam abiit virili habitu, vbi vſque ad mortem perſeuerauit pro viro à cunctis habita: quum autem eam ſepelire vellent, fœminam fuiſſe deprehenderunt. Mortua eſt 8. Id Octob. circa annos Domini 280. Pet. de Nat. lib. 9. cap. 36.

DIONYSIVS *Athenienſis, vnus ex* 9
Areopagi iudicibus à Paulo ad Chriſti fidem conuerſus fuit. Veniens Romam à Clemente Epiſcopo miſſus dicitur in Galliam vt ibi Euangelium prædicaret. Eum Luteriam Pariſiorum vſque Ruſticus Presbyter & Eleutherius Diaconus proſecuti ſunt: vbi à Feſcennio Præfecto, quòd multos ad Chriſtum conuertiſſet, ipſe cum ſociis virgis cæſus eſt: deinde, quòd Chriſtum prædicare pergeret, in craticulam ſubiecto igne inijcitur, variiſque ſuppliciis cum ſociis cruciatur: tandem annum ætatis agens 90. cum reliquis ſecuri percutitur 7. Id. Octob. Referunt eum abſciſſum ſuum caput ſuſtuliſſe & progreſſum

Digitized by Google

progreſſum ad duo millia paſſuum in manibus geſtaſſe: à loco nimirum qui mons matyrum vocatur, vſque ad eum locum vbi nunc quieſcere dicitur. Pet. de Natal. lib. 9. cap. 41.

Minoritarum Ordo impetrauit à Leone 10. *Pontifice M. vt Franciſcanis* 7. *illis qui à Sarracenis occiſi fuerant anno Domini* 1221. *liceret ſibi quotannis intra Octauas Franciſci, Solennes Ferias agere Retulitque Pontifex eos in numerum martyrum, eorúmque Feſtum celebrandum. inſtituit ipſis feriis S. Dionyſij. quòd tum lectiones ſuperſint, quæ ex Franciſci vita recitantur. Publicatum eſt hoc Rotamagi in Capitulo generali Fratrum de Obſeruantia. Surius tomo* 5. *de Vitis Sanctarum.*

Clementi II. *Pontifici Max. Leo* 9. *Papa diem etiam hunc per totum Epiſcopatum Bambergenſem dicatum eſſe iuſsit, quòd ante Pontificatum Epiſcopus ibi fuiſſet Hiſtoria Bambergen. ex epiſtola Leonis ad Harduuicum Epiſcopum.*

10. Gereon *Martyr cum ſociis* 318. *militibus in campis apud Coloniam Agrippinam ad vnum omnes propter Chriſtum miſerè trucidati ſunt ſub Maximiano Imp.* 6. *Id. Octob. Pet. de Natal. lib.* 9. *cap.* 47.

11. Bvrckhardvs *Anglus à Bonifacio conſanguineo ſuo in Germaniam vocatur, vbi Thuringos & Haſſos ad Papiſmum conuertit: tandem à conſanguineo Epiſcopus Herbipolenſis ordinatur anno Domini* 748. *eique muneri annos* 43. *præfuit. Author fuit, quòd Zacharias Papa Pipinum Regem Francorum pronuntiauit: cuius beneficij memor Pipinus ducatus Oſtrofrancorum adminiſtrationem Burckhardo & omnibus eius Succeſſoribus donauit anno Domini* 752. *vt Trithemius indicat in Epitome Francorum, Annales Francorum, & Valentinus Munzer in Chronographia, ætate* 6. *Obiit anno* 791. 5. *Id. Octob. In vigilia S. Burckhardi paſsim per Germaniam anſere veſcuntur, qui ob id Burckardinus appellatur: fortè quòd hoc tempore pinguefacti anſeres maturi videantur vel vt memoria Burckhardi hoc ritu ſeruetur.*

12. Wilfridvs *Ripponenſis, in Anglis Papiſmum ſtrenuè propagauit, & ob id Eboracenſis Epiſcopus creatus eſt. Mortuus verò anno Chriſti* 710. 4. *Id. Octob.*

13. Colmannvs *Lindiſfarnenſis in Anglia Epiſcopus fuit, ea tamen ſede ceſsit ſpontè, quòd ritum celebrandi Paſcha Romano more, tonſuram Clericorum, & alias ſuperſtitiones Papiſticas recipere nollet. Mortuus eſt* 3. *Id. Octob. Beda.*

14. Calixtvs I. *Papa, conſtituit ieiunium die Sabbathi ter in anno fieri: frumenti, vini, & olei Iuxta quatuor etiam anni tempora, quatuor indixit eccleſiæ ieiunia, & in iis precepit ordinationes fieri, quod hactenus menſe tantùm Decembri factum fuerat. Prohibuit, ne in accuſatione Presbyterorum infames & ſuſpecti admitterentur: & hæreticas eas declarauit, qui dicunt, Sacerdotes poſt lapſum, ſi dignam egerint pœnitentiam, non poſſe redire ad priſtinos honores. Demùm Alexandri Seueri Imp. iuſſu, anno Domini* 226. *capitur, fuſtibus cæditur, in carcerem recluditur, è feneſtra præcipitatur, corpúſque eius in puteum profundum demergitur, ſed inde extractum ſepelitur prid. Id. Octob. Pet. de Nat. lib.* 9 *cap.* 62. *Platina alij.*

15. Placidia *filia fuit Valentiniani Imp. & Eudoxiæ Filiæ Theodoſij Imp. M. Hieroſolyma, quo Sacrorum locorum luſtrandorum cauſa profectus fuerat, rediens, in itinere Veronæ obiit Idibus Octob. Pet. de Nat. lib.* 9. *cap.* 70.

Hedvvigæ *etiam Poloniæ Duciſſæ hoc die Feſtum celebratur mandato Clementis* 4. *Pontificis Max. qui eam canonizauit anno Do.* 1268. *Vincentij Continuator. Cranzius lib.* 8. *cap.* 39. *Metrop. & Trithemius.*

16. Gallvs *Scotus, anno Chriſti* 566. *iuxta Sigebertum, relicta patria, & cœnobio Bannochorenſi, in quo à Congello in vera pietate inſtitutus fuerat, in Burgundiam venit, & Luxouienſe cœnobium in Voſago monte extruxit, ac in illis locis circiter* 48. *annos Euangelium fideliter prædicauit. Inde verò pulſus, per Heluetiorum & Alemannorum fines ad Brigantinum lacum peruenit anno Chriſti* 614. *vbi idola deſtruxit, Eccleſiam collegit. Tandem ad Epiſcopatum Conſtantienſem vocatur, ſed alium ei functioni præficit, ipſe verò apud Heluetios in Eremo cellulam extruxit circa annum Domini* 630. *quæ progreſſu temporis in celeberrimum monaſterium commutata eſt. Ipſe verò ibidem reliquum vitæ ſuæ tranſegit, & mortuus eſt* 17. *Calend. Nou. anno ætatis* 95. *Circa annos demùm* 1483. *eleuatus & in Catalogum relatus eſt Deorum Papiſticorum. Stumpfius Annal. Heluet. lib.* 5. *cap.* 4.

17. Lvcina *Nobilis Matrona Romæ, tempore Diocletiani Imp. & Maximiani multorum martyrum corpora in prædio ſuo ſepeliuit, & pauperibus Chriſtianis multa de ſuis opibus dedit. Audientes hæc Imperatores ipſam proſcriptione damnarunt: mortua eſt in exilio. Pet. de Natal. lib.* 6. *cap.* 28.

18. Lvcas *Euangeliſta fuit vnus ex* 70. *Chriſti Diſcipulis, vel iuxta alios Apoſtolorum Diſcipulus, Antiochenus, Græci ſermonis periſsimus, ſectator Apoſtoli Pauli, & omnis peregrinationis eius comes. Medicum eum ante conuerſionem fuiſſe ex Paulo ad Coloſſ.* 4. *intelligitur. Quod pictorem eum nonnulli faciunt, vt qui imagines Chriſti & Mariæ pinxerit, quæ adhuc Romæ monſtrantur, fabuloſum eſt. Nam Chriſtum & eius Matrem orationes & eloquentia ſua, qua cæteris omnibus præſtare*

viſus eſt,coloribus depinxit:alio autem modo eat depingere certè illi non fuit otium. Vixit 84. annos,vxorem non habens.In Bithynia poſtremò docuit.

Atque ibi poſt decimam cum lux octaua pruinis
Spargeret Octobrem , gelidóque aſcenderet ortu
In placidam lapſus migrauit ad æthera mortem,

vt Mantuanus canit. Sepultus eſt Conſtantinopoli, ad quam vrbem Conſtantij Imp. 20. anno oſſa eius cum reliquiis Andreæ Apoſtoli tranſlata ſunt de Achaia 5.Non.Mar.atque ibi magna cum ſolennitate collocata in magna Sanctorum Apoſtolorum templo. Theodorus Lector lib. 2. Collect.Platina in vita Cleti.Euſebius lib.3.cap. 4.eadem ferè habet. Nicephorus lib. 2. cap. 43. dicit,eum in Græcia de olea ſuſpenſum fuiſſe. Patauini hodiè gloriantur ſe eius oſſa habere in Cathedrali templo S.Iuſtinæ.

19. PTOLEMÆVS *ſub Antonino Pio Imp. Alexandriæ paſſus eſt ob Chriſtum 14.Cal.Nou. Pet.de Natal.lib.9.cap.83.*

20. CAPRASIVS *cum fratribus Primo & Feliciano in Galliis ciuitate Agenenſi à Daciano Præſide comprehenſi propter Chriſtum, vngulis primò laniantur,deinde capite plectuntur 13. Cal. Nou. Pet.de Natal.lib.9.cap.86.*

21. VRSVLA *filia fuit vnica Noti nobiliſſimi Britannorum Principis:ea quum nondum nubilis à filio cuiuſdam tyranni ad nuptias expeteretur,Pater autem Deum offendere nolens filiam Gentili homini elocando, & ſimul iram tyranni metuens,nutanti patri ſuaſit vt & tyranno aſſentiretur,ea tamen propoſita conditione,vt ipſe & tyrannus decem virgines genere, forma & ætate electas ſibi traderent, & tàm ſibi quàm ſingulis illarum mille Virgines ſubſcriberent, & comparatis ad numerum ipſarum vndecim triremibus,inducias triennij ſibi darent,difficultate propoſitæ conditionis animum eius à ſe auertere tentans. Morem gerit ei Pater & Tyrannus: omnia feſtinanter parantur,naues & ad iter neceſſaria ſubminiſtrantur, Virgines de diuerſis mundi partibus congregantur, multi etiam ad hoc ſpectaculum ex diuerſis vrbibus conueniunt. Tandem naues ſoluunt: & iuxta propoſitum per mare triennio diſcurrunt & omni ludorum genere ſe exercentes,modò belli præludia inchoant, modò fugam ſimulant,modò aliud fingunt.donec Vrſula ad fidem omnes Virgines conuertiſſet. Quodam die ad portum Galliæ,qui Tila dicitur, & inde Coloniam appulſæ ſunt: nauibus porrò Baſileam aſcendentes Romam pedibus profectæ, & indè rursùs Coloniam reuerſæ ad vnam omnes ab Hunnis,qui vrbem obſederant, trucidatæ ſunt, cum comitum magno numero, ex quibus etiam Cyriacus Romanus Pontifex fuit. Petrus de Natalibus lib.9.cap.87.Lombardica hiſtoria. Sigebertus & Bonfinius Vngaricarum rerum Decadis 1. lib. 5.Verùm hæc narratio non modò fabuloſa,ſed apertè falſa eſt: quo factum eſt, vt illi ipſi,qui eam deſcripſerunt, minimè conſentiant:patrem enim Vrſulæ,quem alij Notum nominant & Britanniæ Principem, Petrus de Natal. Maurum appellat & Scotiæ Regem fuiſſe dicit. Deinde aiunt, hunc Virginum exercitum Colonia triremibus per Rhenum Baſileam aſcendiſſe. Sed quis vnquam vel in Rheno triremes vidit,vel Colonia Baſileam vſque aduerſo rapidiſſimo flumine naues maximas aſcendiſſe audiuit? Tertiò addunt Vrſulæ comitem Cyriacum Romanum Epiſcopum.Verum hic Pontifex apud nullos probatos authores in Catalogo Romanorum Pontificum legitur. Reſpondent,nomen eius à Clero fuiſſe ex Catalogo eraſum, quòd ob muliercùlas quaſdam fatuas ſummum Pontificatum reliquiſſet. Eſto:at tempora non conueniunt. Petrus de Natalibus aliique dicunt, hæc accidiſſe circa annos Domini 450.Iacobus autem de Voragine in Lombardica hiſtoria aſſerit Cyriacum hunc decimum nonum à Petro rexiſſe eccleſiam Rom.Pontiano igitur ſucceſſiſſet circa annos Domini 238. Alia quoque circumſtantia cum harmonia vera hiſtoria non congruunt. Præterea nullus qui his temporibus vixit, & ſcripſit, aut paulò poſt,eius in hunc modum meminit. Balæus Centuria 1. cap. 39. ex Scriptoribus Britannicis veram de Vrſula recenſet hiſtoriam, quòd genere Britanna fuerit,Dionoti Cornubienſium Ducis filia ingenio & eruditione clara. Cùm autem poſt ſubactas à Maximo Britannorum Rege, Romanóque Cæſare, Armoricas terras, quas Minorem Britanniam hodiè vocant, Gallicarum mulierum aſpernati connubia Britanni, vxores ex ſua petebant gente,factum eſt, vt frequens mulierum numerus illuc ex inſula nauigare ſtatuerit, & inter illas Vrſula Conani Ducis eorum chariſſima deſignata coniunx. Sed ea cum vndecies vtriúſque ſexus millibus vi tempeſtatum periit, cæteris ad littus à contrariarum factionum tyrannis interemptis. Vnde igitur gaudet Agrippina Colonia Vrſulæ oſſibus,ex Ponti, ſeu furentis Oceani fundo eò tranſportatis? Aut qui gloriantur Bergomates cum Colonienſibus eius capite ad ſe tranſlato? vt teſtatur Bergomenſis & Supplementum Chronic. Iacobi Philippi, quod factum hoc dicit ſub Martiano Imp. circa annos Chriſti 453.*

CORDVLA *vna fuit de virginibus vndecies millibus, quæ Vrſulam ſequutæ ſunt. Ea, quum ſociæ trucidarentur timore perterrita, in naui nocte illa ſe abſcondit,ſed craſtina martyrij coronam quoque accepit. Cùm autem diu feſtum eius non fieret, quòd cum aliis paſſa non eſſet, longo poſt tempore cuidam reclusæ apparuit,præcipiens vt ſequenti die à Feſto Virginum eius* 22.

quoque

quoque ſolennitas celebraretur, vt Iacobus de Voragine in Lombardica hiſtoria nugatur cap. 153.

23. SEVERINVS Colonienſis fuit Epiſcopus ſub Theodoſio Imp. coætaneus D. Ambroſio & Hieronymo: obiit 10. Cal. Nouemb.

24. SALOME Diſcipula Chriſti fuit: ea tempore Paſſionis Chriſti cum aliis ſanctis fœminis Cruci aſtitit & de ſepultura eius ſollicita fuit. De qua Theophilus & Chryſoſtomus dicunt, quòd fuerit Mater Filiorum Zebedæi, quibus etiam adſtipulatur Origenes. Secundùm hos quum dicitur in Euangelio Marci: Maria Iacobi Minoris Ioſeph Mater & Salome: & iterum Maria Magdalena & Maria Iacobi ſubaudi minoris, & Salome: tunc illud nomen eſt Nominatiui caſus, & eſt nomen mulieris. Alij volunt eſſe genitiui caſus, & nomen viri, quòd ſcilicet fuerit alia quadam Maria Vxor Salome. Hieronymus tamen in ſuo Martyrologio tradit eam mulierem fuiſſe, & in pace Hieroſolymis obdormiuiſſe 11 Calend. Nouembris.

25. CRISPINVS cum Fratre Criſpiniano Roma diſcedentes Sueſſionum venerunt, vbi artem ſutoriam addiſcentes, de labore manuum ſibi victum quærebant. Cùm autem Rictionarius præſes cognouiſſet eos Chriſtianos eſſe, poſt crudeliſſimos cruciatus gladio tandem eos cædi iuſſit 8. Cal. Non. Pet. de Nat. lib. 9. c. 106. Sutorum hodiè in Papatu Patroni ſunt.

26. AMANDVS Epiſcopus fuit Burdegalenſis coætaneus S. Seuerino: obiit in pace 7. Cal. Nouemb.

27. COLVMBANVS Diſcipulus Congelli in Bannochorenſi Cœnobio, cum Gallo in Galliam & Germaniam venit Euangelij prædicandi cauſa, quem tandem in Sueuia reliquit, & in Italiam profectus in Cocciis Alpibus Bobienſe cœnobium condidit, Agilulphi Regis opibus adiutus: abſoluto opere poſt annum obdormiuit 11. Cal. Dec. quum dies obitus eius in vulgatis Calendariis ad 6. Cal. Non. ponatur.

28. SIMON natus fuit in Cana oppido Galilææ, Matth. 10. filius fuit Mariæ & Cleophæ iuxta Euſeb. lib. 3. cap. 11. IVDAS frater fuit Iacobi Minoris & Simonis: Apoſtoli fuerunt ambo: & Iudas quidem Euangelio illuſtrauit Ægyptum & Perſiam poſtea ſucceſſit Iacobo in Epiſcopatu Hieroſolymitano. Iudas vero Euangelium docuit in Meſopotamia & Ponto, itémque in Perſia cum Simone. Tandem ambo in crucem ſunt acti ſub Troiano Imp. Euſeb. lib. 3. cap 32. Niceph. lib. 2. cap. 40. Et ob hanc cauſam Feſtum eorum in vnum eundémque diem incidit.

29. NARCISSVS Hieroſolymitanus Epiſcopus 30. fuit, qui, ſine pudore, ſine impatientia motus, eò quòd à maleuolis falsò de impudica vita accuſaretur, deſerta ſua Eccleſia, in ſolitudinem ſeceſſit, ibique plurimos annos vixit. Cunctis autem ignorantibus vbinam locorum ageret quaſi rediuiuus iterum appáret, & rogatus à fratribus Epiſcopatum rursùs ſubiit, vt Euſebius indicat lib. 6. cap. 9. & 10. & 4. Cal. Non. ex his terris migrauit.

THEONESTVS Epiſcopus Altini capite cæſus eſt 10. Calend. Decemb. vt habet Pet. de Nat. lib. 10. cap 97. in vulgatis autem Calendariis ad 3. Cal. Non. ponitur. 30.

WOLFGANGVS natione Sueuus, ex Comitum de Pſulingen proſapia ortus, teſte Nauclero, Ratiſponenſium Epiſcopus 12. fuit, vir ſuo ſeculo doctiſſimus. Comes fuit Pilgrini quem Vngarorum Rex Geizo Barbania auocauit, vt ſuam gentem in Chriſtiana Religione erudiret: quæ res eis feliciter ſucceſſit: Auentinus lib 4. Annalium In Bohemia quoque, quæ à Gentiliſmo ad Chriſtum conuerſa fuerat, Epiſcopatum inſtituit de voluntate Otthonis 2. Imp. Chronicon de Ducibus Bauariæ Anno 994. mortuus eſt prid. Cal. Non. Eum Leo 9. Diuorum Catalogo aſcripſit circa annum Chriſti 1050. Crantzius in Metrop. & Auentinus lib. 5. Caſpar Bruſchius in Chronol. de Monaſteriis fol 44. tale luſit ſchediaſma de S. Vuolfgangi imagine: 31.

Vuolfgangum quoties Diuum veneranda vetuſtas
Pinxit, ita hunc pinxit: geſtaret vt ipſe ſecurim
Dextra: ſed læua templum, cum turre decorum.
Hac pictura equidem voluit nihil ipſa vetuſtas
Significare aliud, quàm quòd Paſtoris honeſti
Pontificiſque pij ſummum eſt ſuper omnia munus.
Is ſemper templum debet geſtare, ſibique
Commiſſum populum doctrina paſcere ſana:
Nec curas alias animo geſtore priores.
Deinde ſecuri etiam ſordes reſecare pudendas,
Quicquid & arboribus teneris, plantiſque nocere
In vita poſſet, ſtudio debebit eodem.

NOVEMBER.

FESTA ET MEMORIÆ SANCTORVM quæ menſe NOVEMBRI à Chriſtianis celebrantur.

OMNIVM SANCTORVM Feſtum.

CVM ſingula idola Romæ templa habere non paſſent, Romani templum extruxerunt, quod PANTHEON vocarunt, inde quòd, vt Dion hiſtoricus refert, in Martis Veneriſque imaginibus, in eo templo conſtitutis, omnium Deorum imagines efficta eſſent. Vel, quòd templũ Panthẽ Rom.

 ipſum

ipſum rotundum fuit, ideóque cœlo perſimile, & ſic quoque omnium Deorum habitatio cenſeri potuit. Petrus de Natalibus libro decimo cap. primo vult, ideò vocatum fuiſſe Pantheon, quod extructum fuerit in honorem Cybeles omnium Deorum Matris. Circa annum verò Domini 610. Bonifacius 4. vel iuxta alios 3. Papa à Phoca Imperatore petiit & impetrauit, vt templum hoc ſibi concederetur, ſicut Platina & Iacobus de Voragine in Lombardica hiſtoria narrant. Vnde obiter cernere licet quid hoc tempore iuris habuerint Romani Pontifices. Eiectis igitur inde idolis & repurgato templo, dedicauit illud 4. Idus Maij in honorem B. Mariæ Virginis & omnium Martyrum: nondum enim fiebant feſta hoc adhuc tempore de Confeſſoribus, ſed ſolùm de Martyribus: ſtatuitque idem Papa, vt ſingulis annis 4. Idus Maij celebraretur Feſtum de Martyribus omnibus, ſicut in Calendis eiuſdem menſis celebrabatur Feſtum Omnium Apoſtolorum. Templum verò Sancta Maria ad Martyres appellauit, quod hodiè Sancta Maria Rotunda dicitur à populo. Durandi Rationale lib. 7. cap. 34. Petrus de Natalibus lib. 4. cap. 159. & lib. 10. cap 1. Polydorus libro 6. cap. 8. Beda libro 2. cap. 4. Anglica hiſtor. & de Ratione temporum libro 2. Regino libro 1. Balæus & Platina in Vita Bonifacij. Cùm autem Romam ad hoc Feſtum quotannis maxima hominum multitudo conflueret, & propter defectum victualium huic celebritati commodè vacare non poſſent, ideò Gregorius 4. Papa circa annos Chriſti 834. Feſtum hoc ad Calendas Nouembris tranſtulit, vt tunc collectis terræ frugibus in otio & rerum omnium abundantia, Mago ſuo Deo, ſcilicet Ventri & nauis ſuis Diis, hoc eſt, Sanctis Mortuis optimiora Sacrificia poſſent offerre. Mantuanus libro 11. Faſt. cauſa tranſlationis iſtius his verſibus meminit:

Feſti Omnium Sanctorum origo.

Ac Maij celebranda die ſolennia nona
Inſtituit: ſed in has patres traxêre Calendas:
Nam modò collecta fruges & in horrea miſſa
Otia parturiunt, iam tranſiuere labores,
Ceſſauere opera, tempus geniale propinquat,
Bruma venit, glacialis hyems apparet in altis
Montibus: &c. Et mox:
Apta celebrandis & idonea tempora Feſtis
Hæc priſci videre Patres: ſed tempora Maij
Etſi fronde virent multa, tamen aſpera fiunt
Sæpius abſumptis iam frugibus, atque laborum
Et Solis creſcente æſtu ſpatioque dierum.

Non autem voluit Gregorius vt Feſtum hoc in honorem ſolùm Apoſtolorum & Martyrum celebraretur, ſed generaliter omnium Sanctorum, Sanctarum & Electorum, Trinitatis & Angelorum, idque per vniuerſum mundum. Durandi Ration. lib. 7. cap. 34. Petrus de Natal. & Polydorus vt ſupra. Cronzius in Metrop. libro 2. cap. 1.

Feſti huius propagatio.

Ita factum eſt vt ſolennitas hæc in ipſam quoque Galliam & Germaniam, hactenus ibi incognita, ac Romæ tantùm celebrata, inuecta fuerit. Martinus in vita Gregorij. Vincentius libro vigeſimo quinto cap. & vigeſimo ſexto. Antoninus tit. 16. cap. 1. §. 4. Balæus Cent. 2. cap. 20.

Sunt qui ſcribant, rogatu Ludouici Imp. Gregorium 4. hanc ſolennitatem inſtituiſſe, vt indicat Platina in Vita eius. Sed Vincentius lib. 25. cap. 34. refert, quòd Gregorius Ludouicum Imp. pro confirmatione huius Feſti rogarit. Vnde ſimul intelligitur, Pontifices Romanos his adhuc temporibus authoritate propria non potuiſſe Feſta inſtituere, quod poſtmodum ſibi ſolis vendicarunt.

Cauſas autem inſtituta huius ſolennitatis tres aſsignant potiſsimùm. Prima eſt, Omiſſorum Feſtorum ſuppletio: nam propter Sanctorum multitudinem ſpecialiter de omnibus feriari non poſſunt homines. Altera eſt negligentiarum expiatio. Licet enim, inquiunt, paucorum Sanctorum Feſta agamus, tamen illa negligenter ſæpè agimus, & multa in iis per ignorantiam vel negligentiam amittimus, ea verò in hac generali feſtiuitate ſupplere poſſumus & de negligentia nos purgare. Vnde in Sermone qui hoc die per Eccleſias recitatur ſic dicitur: Decretum eſt vt hac die Sanctarum Omnium memoria habeatur, vt quicquid humana fragilitas per ignorantiam, vel per negligentiam, ſeu per occupationem rei familiaris in ſolennitatibus Sanctorum minus benè peregiſſet, in hac ſancta obſeruatione ſoluatur. Tertia ratio eſt, vt preces à Deo Interceſſione Sanctorum, qui hoc die omnes coluntur, faciliùs exaudiantur. Quòd enim hoc die omnes Sancti ad intercedendum vniuerſaliter pro hominibus conueniant, fabuloſa narratione, ſeu diabolica viſione & illuſione confirmare conantur. Cùm enim ſequenti anno ab huius ſolennitatis inſtitutione Cuſtos Eccleſiæ S. Petri Romæ hoc die omnia altaria circuiſſet, & omnium Sanctorum Suffragia implorasſet, ad altare S. Petri rediens, in Spiritu rapitur. Et vidit Regem Regum in ſublimi ſolio ſedentem, & omnes Angelos circumſtantes: deinde Regina cum diademate fulgente, cum Dominarum multitudine aduenit, cui rex aſſurgens iuxta ſe eam ſedere iuſsit. Poſt hæc venit quidam veſtitus pilis camelorum, quem ſequebatur multitudo venerabilium ſeniorum. Deinde aduenit alius in Papali habitu, quem plurimi in Pontificalibus ſequebantur. Poſtea proceſsit innumerabilis militiæ multitudo. Poſt quos venit turba diuerſarum gentium infinita. Hi omnes Regem flexis genibus adorarunt. Angelus autem qui Cuſtodem ducebat, eidem viſionem expoſuit, dicens: Reginam Matrem Dei eſſe: Dominas verò Virgines continentes: pilis camelorum veſtitum Ioannem Baptiſtā: Seniores, Patriarchas & Prophetas. Papa'i habitu ornatum,

Feſti huius cauſa.

ornatum, Petrum Apoſtolum: Pontifices, Apoſtolos omnes: Milites, Martyres: Turbam reliquam, Confeſſores. Hos omnes ideò ad Regem Regum Chriſtum veniſſe, vt pro honore ipſis hac die in terris à fidelibus exhibito gratias agerent, & pro orbe vniuerſo intercederent: ſicuti nugatur Petrus de Natalibus lib. 10. cap. 1. Iacobus de Voragine in Lombardica hiſtoria Legenda 157. Ergò propter cultum Sanctorum mortuorum hoc Feſtum inſtitutum eſt maximè, contra manifeſtum Dei verbum, & primitiuæ Eccleſiæ doctrinam. Eſtque hic cultus horribilis idolomania, præſertim ſi illa perſuaſio accedat, hoc opere nos mereri Sanctarum patrocinium & interceßionem, vt vaniſſima illa viſione docere conantur, quam modò adſcripſimus: & disertè fatetur Roſarium, inquiens: Sancti magis patrocinantur & opitulantur iis, qui Feſta ipſorum celebrant. Item: Sancti merita ſua communicant illis, qui ipſos feſtiuitatibus honorant. Non mirum igitur, dæmones, vt Præmonſtratenſis narrat, à quibus antea in Pantheo ſæpiùs Chriſtiani percuſſi & læſi fuerant, poſteaquam Sanctis dedicatum fuit, ceſſaſſe: nam hac res eos ſuperſtitioſis Chriſtianis reconciliauit: & hoſtis armatus, atrio ſuo occupato, quieti ſe dedit. Neque etiam mirandum, hoc ipſo anno, quo feſtum hoc primò inſtitutum eſt à Bonifacio, Mahometem, Turcicæ tyrannidis authorem & virgam idololatriæ, coronatum eſſe regem Ægypti, Africæ & Syriæ Damaſci: & poſtea Sarracenos eo tempore, quo Gregorius hoc Feſtum transtulit ad Calendas Nouembris totíque orbi Chriſtiano celebrandum obtruſit, in Italiam nauigantes ſacra & profana omnia diripuiſſe. Idololatria enim Ethnica mutatis tantùm nominibus, in Eccleſiam Dei hoc modo inuecta, in eáque reparata & inſtituta eſt: accedente præſertim temporis progreſſu Indulgentiarũ quæſtu, quæ in hoc tantùm feſto plurimis in locis publicè in templis venales ſunt expoſita.

2. Omnivm Animarvm Festvm, Sev Commemoratio omnium Defunctorum Fidelium.

Februa. Rom.

APud Romanos menſe Februario per dies duodecim continuos Februa celebrabantur pro Defunctorum Manibus: hiſque diebus pro impetranda mortuorum animabus quiete, omnis populus piaculis, ſacrificiiſque circa ſepulchra accenſis facibus cereiſque intentus erat. Vnde Plutarchus in vita Romuli Februarium menſem καθάρσιον, id eſt, expiatorium nominat. Et Iuba Manuſius nomen ei eſſe à tollendis atque abolendis ſpectrorum terriculamentis, maniúmque quibus parentabant phantaſmatis ſcribit, Athenæo teſte. Ab his Romanorum Februis orta videntur eſſe illa Chriſtianis vſitata Omnium Animarum ſolennia & anniuerſaria

Feſti Omnium Animarum origo.

iuſta, quæ poſtridie Calend. Nouemb. fiunt. Fatetur hoc etiam cogitur Polydorus Vergilius lib. 6. cap. 9. de Inuentione rerum. Iampridem, inquit, increbuerat mos hic apud Veteres parentandi apud ſepulchrum, quod indicat M. Tullius in Philippica 1. dicens: Vt cuius ſepulchrum nuſquam extet, vbi parentetur, ei publicè ſupplicetur. Et in Oratione pro Flacco, Litemus igitur, inquit, Lentulo, parentemus Cethego. Sic fiebant annua parentalia, id eſt, ſacrificium quotannis ad honorem mortuorum: id quod etiam Macrobius & Cato tradunt, ita ſcribentes: Laurentiam annuæ parentationis honore dignatam. Erant enim parentalia iuſta & conuiuia, quæ in funere & ad ſepulchrũ Parentum Cognatorúmque concelebrabantur à filiis ac conſanguineis, quorum auctor fertur Æneas fuiſſe, qui eo pacto Anchiſem Parentem primus omnium honorauit, ſupplicationibus coluit, atque eius memoriam numinis conſecrauit, velut Vergilius lib. 5. Æneid. deſcribit. Sic nos illud ipſum inſtitutum pro ſalute mortuorum obſeruamus. Vnde omninò factum videtur, vt Odiloni in mentem venerit huius religionis celebrandi anniuerſarias demortuorum exequias. Hucúſque Polydorus. Aſtipulatur Polydoro etiam Mantuanus qui lib. 11. Faſt. ita canit:

His præſens deuota dies: ſuffragia dantur
His hodiè: his crebris lucent altaria flammis,
Et paribus ſtudiis vrbes ac rura parentant:
Februáque exercent, ſicut Romana ſecundo
Menſe ſuperſtitio Ioue tunc regnante ſolebat.

De prima autem origine huius ſolennitatis apud Chriſtianos, duæ diſcrepantes ſunt ſententiæ. Martinus Polonus in Chronica ſuo refert, Bonifacium 4. inſtituiſſe, vt proximè ſequenti die poſt Feſtum Omnium Sanctorum, defuncti habeant per Eccleſias totius mundi ſacrificium pro redemptione animarum. Occaſionem dedit diabolica quædam illuſio. Nam anno ſequente inſtitutionem feſti Omnium Sanctorum, Cuſtos ille in Eccleſia S. Petri Romæ poſt viſionem illam de qua in priore Feſto diximus, ad alium locum & vtriuſque ſexus homines ductus ab Angelo, alios in ſtratis aureis, alios in menſis gaudentes diuerſis delitiis, alios nudos & inopes auxilium mendicantes ei oſtendit. Dixit autem hunc locum Purgatorium eſſe: abundantes verò animas illas eſſe, quibus ab amicis per multa ſuffragia ſubueniretur, egentes verò eſſe quorum cura in terris nulla haberetur. Tandem mandauit ei Angelus, vt iſta omnia ſummo Pontifici intimaret qui tunc erat Bonifacius 4. circa annos Chriſti 611. vt poſt Feſtum Omnium Sanctorum diem ſtatueret Omnium Animarum, vt ſaltem generalia ſuffragia pro illis die illa fierent, qui ſpecialia habere nequirent: vt refert Iac. de Voragine in Lombardica hiſtoria Legenda 157. Petrus de Natalibus lib. 10. cap. 1. Antoninus tit. 13. cap. 1. §. 1.

Ceterùm

Cæterùm Odilonem, quartum Abbatem Cluniacenſium monachorum circa annos Chriſti 1010. omnes ferè vnanimiter tradunt primò inſtituiſſe hanc ſolennitatem per omnia ſui Ordinis monaſteria. Volateranus libro 2. Antoninus tit. 15. capite 15. Petrus de Natalibus lib. 10. cap. 8. Lombardica hiſtoria Legenda 8. Polydorus lib. 6. de Inuentione capite nono. Sigebertus. Petrus Damianus. Trithemius in Chronico Hirſaug. Balæus in vita Ioannis XIX. Surius de Vitis Sanctorum tom. 3. Occaſionem talem annotat Antoninus tit. 15 capite decimoſexto, §. 5. Quidam, inquit, Religioſus reuertens Hieroſolymis dum mare tranſiret, eúmque cum multis alijs ventorum horror impelleret, applicuerunt ad inſulam quandam vel rupem, vbi quidam Sanctus manebat incluſus. Illic ergò aliquandiu tranquillitatem maris cum alijs expectans, dum cum illo incluſo frequenter colloqueretur, de patria requiſitus, Aquitanum ſe eſſe reſpondit: interrogatus inſuper, vtrum cœnobium, quod Cluniacum dicitur, & Odilonem eius Abbatem noſſet, Optimè ſe noſſe, inquit. Eo autem viciſſim interrogante, cur hoc ab ſe quæreret? Sunt nobis, inquit, vicina loca, ex quibus grauiſſima flammarum eructantur incendia, in quibus etiam locis animæ diuerſa luunt, pro meritorum qualitate, tormenta. Ad quorum ſemper exaggeranda ſupplicia ſunt innumerabiles dæmones deputati, qui innumerabiles earum pœnas quotidie renouant, & eos ad rediuiua ſupplicia indeſinenter inſtaurant. Quos tamen ego frequenter audiui querulis lamentationibus eiulantes, quòd orationibus & eleemoſynis quorundam ex eorum manibus eriperentur animæ damnatorum ex Purgatorio. Inter cætera quóque permaximam de Cluniacenſium cœtu, & eorum Abbate mentionem faciunt, quia ſæpiſſimè per eos ſui iuris vernaculos perdunt. Quamobrem te per Dei nomen obſtetor, vt Sanctis Fratribus iſtis, hæc quæ tibi dixi fideliter referas. Ex noſtra quóque parte denuncies, vt orationibus & eleemoſynis magis ac magis inſiſtant: præſertim huius intentionis intuitu, vt de manibus Dæmonum eos qui ibi cruciantur, educant. Ille igitur regreſſus in patriam, quum hoc Abbati Odiloni, & Fratribus retuliſſet, idem pater Odilo per omnia monaſteria ſua generale decretum fecit, vt ſicut die prima Nouembris Omnium Sanctorum Feſtiuitas agitur, ita ſequenti die Pſalmis, Eleemoſynis & Miſſarum ſolennijs præcipuè, omnium in Chriſto quieſcentium memoria celebretur. Hucuſque Antoninus: referunt etiam Vincentius lib. 25. cap 105. Petrus Damianus. Eccius parte 3. homiliarum de die Animorum homil. 4. Alphonſus Aluarez in Theſauro Chriſtianæ Religionis cap. 50. Balæus in Vita Ioannis 19. Surius de Vitis Sanctorum tomo 1.

Purgatorij &

Hinc videmus, Purgatorium Ignem & Animorum Feſtum, fundamentum non habere aliud, quàm vaniſſimam de Ætna monte hominis ſuperſtitioſiſſimi perſuaſionem. Sicilia, inquit Iuſtinus lib. 4. terra eſt cauernoſa & fiſtuloſa: quo fit vt ventorum flatibus pateat, vnde ignis concipitur. Intrinſecus ſulphur habet & bitumen, quod vbi ventus per ſpiramenta cauernarum incubuit, diu luctatus concipit ignem: ſic Ætna durat incendium. Sonitus etiam, quem incluſus ille gemitus & clamores Animarum eſſe putauit, ex fremitu æſtus maris & eructatione ignis ortus fuit. Puduit igitur vaniſſimi huius commenti ipſum etiam Polydorum, qui hac de re ſic ſcribit ingenuè lib. 6. cap 9. Odilo, inquit, Præfectus monachorum Cluniacenſium cùm in Sicilia, ſedente Romano Pontifice Ioanne XVIII. circa Æthnā montem frequenter audiret (ergò non habuit ex relatione aliorum) gemitus clamoréſque, qui ibi teſte Trogo, partim ex fremitu æſtus feruentis maris, partim ex eructatione Æthnei ignis (ergò non fuerunt gemitus & lamentationes animarum) vbi acrior per ſpiramenta cauernarum ventus incumbit, iugiter fiunt, ratus eſt (ergò fuit vana & falſa perſuaſio) cacodæmones lamentari, quòd per preces & ſacrificia Chriſtianorum animæ mortuorum ab illis ſupplicijs liberarentur: nam conſtans vulgi opinio eſt (en non veritatem, ſed vulgi tantùm, non virorum prudentúm opinionem eſſe dicit) ad Ætnam montem, vbi perpetuum incendium tot iam ſeculis flagrauit; aut ad inferos aditum patere, vel ignea voragine ſontium animas expiari. Itaque protinus egit cum ſuis monachis, vt poſtquam Calend. Nouembr. in Diuorum omnium honorem ſacrificia peregiſſent, ſequenti itidem die cunctis vita priuatis iuſta facerent. Quod inſtitutum Patres demùm receperunt anno Chriſti Domini noſtri 1002. Hactenus Polydorus. Quibus vtique ſuperiorem narrationem, vt vanam ac falſam, explodit, & huius Feſti ſtramineum fundamentum euidenter oſtendit. Cúmque ſonus ille circa Æthnam non fuerit gemitus & clamor Dæmonum, lamentantium animas ſibi precibus & ſacrificiis è manibus eripi, intelligimus Odilonis inſtitutum ſuperſtitioſum fuiſſe, & proinde in Eccleſia Chriſti locum nullum habere debere. Vnde & Cardinalis Campegius anno Domini 1524. Conuentum Ratiſbonæ agens, & ad reformandam Eccleſiam aliquot Canones promulgans, can. 20. in quo Feſtorum multitudinem inhibet & conſtringit, etiam hoc Animarum Feſtum omittit: quemadmodum etiam Concilium Lugdunenſe anno Chriſti 1244. celebratum. Progreſſu temporis quibuſdam Diabolicis illuſionibus. ſi non fabulæ otioſorum Monachorum ſunt, hoc Feſtum confirmatum fuit. Benedictus 10. Papa enim apparuit Ioanni Portuenſi Epiſcopo, dicens: Æternæ pœnæ damnatus eſſem, niſi Odilonis merita & preces obſtitiſſent. Quæ quum

Feſti Omnium animarum fundamentum.

Feſti huius confirmatio.

Ioannes

Ioannes Epiſcopus Abbati indicaſſet, Odilo pro Papa orauit, & cunctis fratribus ſui Ordinis èdem impoſuit. Poſt paucos dies Edelberta Monacho Papa Benedictus apparuit, nimiùm fulgens, aſſerens, ſe ipſius & eius Ordinis ſuffragiis à pœnis purgatorij liberatum: & Odilonis Manaſterium ingreſſus cunctis gratias egit. Petrus de Natalibus lib. 2. cap. 26. Similem fabulam narrat etiam Sigebertus. Ioanni, inquit, Romanorum Pontifici Stephanus frater apparuit, qui ſe inferni pœnis torqueri querebatur: ſed tamen precibus Abbatis Odilonis Cluniacenſis ſe liberari poſſe. Itaque Odilo à Pontifice monitus, tamdiu orando inſtitit, donec per reuelationem ſe exauditum cognaſceret. His igitur ſimilibuſque miraculis, ad ſtabiliendam Idololatriam confictis, Ioannes, quem alij XVI. alij XVII. nonnulli XVIII. Platina autem, Stella & Balaus XIX. vocant, motus, Feſtum Omnium Animarum, ab Odilone inſtitutum, approbauit, & ob vniuerſo deinceps orbe Chriſtiano poſtridie Omnium Sanctorum obſeruandum ſtatuit. Stella. Ioannes de Oppido. Polydorus. Robertus Barns & Balaus in vita Ioannis.

3. THEOPHILVS martyrio coronatus eſt apud Cæſaream Cappadociæ, vt Vincentius indicat lib. 11. cap. 52.

4. HIERIVS Alexandriæ Presbyter, vir in omni genere ſcientiarum præſtantiſſimus, in pace quieuit tempore Philippi Imp. prid. Non. Nouemb. Hieronymus de Viris illuſtribus, & Pet. de Nat. lib. 10. cap. 23.

5. MALACHIAS in Hibernia natus fuit, Parentibus genere & potentia clarus, anno Domini 1094. in patria aliquandiu ſolitarius vixit, ſed inde ad ſacerdotale munus vocatur. Poſteà electus eſt Epiſcopus in Cannereth, anno ætatis ſuæ 30. Denique à Celſo Archiepiſcopatatius Hiberniæ ſucceſſor declaratur. Strenuus fuit Pontificiarum ſuperſtitionum Promotor. Profectus eſt Romam pro impetranda Archiepiſcopali pallio, vbi omnes penè Angulos ex ſuperſtitione perreptauit. Impetrauit etiam à Papa vt nouam in Hibernia Metropolim confirmaret. Author fuit impuri cœlibatus Sacerdotum in Hibernia, quæ ad hac vſque tempora caruit: nam Sacerdotes cum legitimis viuebant vxoribus in coniugio: Balaus Cent. 14. cap. 85. Monachatum etiam, quantum potuit, promouit. Mortuis viuorum preces ſubuenire putauit: & in monachis gentes benedici cenſuit. Moritur Nonis Nouemb. ſecundùm Petrum de Nat. lib. 10. cap. 27.

6. LEONARDVS patria Cenomanenſis, Diſcipulus Remigij fuit, & tandem factus Epiſcopus Lemonicenſis. Henricus de Erdfordia cap. 49. Impetrauit à Rege Francorum Clodoueo, nuper ad Chriſtum conuerſo, vt quicunque in carceribus detinerentur, ſi eos ipſe viſitare vellet, continuò ſoluerentur. Et vbicunque captiuos eſſe audiebat, ad eorum liberationem feſtinus properabat: Petrus de Natalibus lib. 10. cap. 29. Surius autem in eius vita dicit, Deum ſic ornaſſe & illuſtraſſe Leonardum, vt ſi quis in carcerem coniectus eius nomen inuocaſſet, ruptis catenis, nullo impediente, liber diſceſſerit: indéque accidiſſe, vt multi etiam ex longinquis regionibus à vinculis & carceribus per eum liberati, ad eum venirent, & compedes atque catenas ſecum ferrent. Vnde apud Pontificios à captiuis, tanquam Deus inuocari ſolet. Mortuus eſt 8 Id. Nou. circa annos Domini 500. P. de Nat. vt ſuprà.

FLORENTIVS Scotus Nobili Familia natus, oratorium ſibi apud Haſelium fluuium condidit. Dagoberti Regis Filiam cæcam & mutam oratione ſanaſſe dicitur, ob eámque cauſam Dagobertum ei cœnobium Haſelachium extruxiſſe. Rotaria mortua Argentinenſis Epiſcopus ordinatur, anno Chriſti 663. cui præfuit annis 12: obiit anno 675. 7. Idus Nou. Irenicus lib. 3. cap. 49. Balaus Cent. 14. cap. 22. 7.

SEVERVS, Seuerianus, Carpophorus & Victorinus, Fratres in perſequutione Diocletiani, Deorum cultum liberè deteſtantes, plumbatis caſi in verberibus vitam pro Chriſti nomine profuderunt, 6. Idus Nouemb. Quorum corpora canibus obiecta, quum ab iis intacta manſiſſent, tandem à Melciade Papa & Beato Sebaſtiano ſepulta fuerunt. Eorum nomina quum diu non potuiſſent inueniri, Quatuor Coronati, vocati ſunt, quemadmodum etiamnum hodie. Pet. de Nat. lib. 10. cap. 37. 8.

THEODORVS natione Græcus, quum propter Chriſtum horrendos cruciatus ſuſtinuiſſet, tandem in mediis flammis animam Deo reddidit, flammis tamen corpus non abſumentibus 5. Idus Nou. Pet. de Nat. lib. 10 cap. 39. 9.

FESTVM PASSIONIS DOMINICÆ IMAGINIS.

SIgebertus narrat, anno Chriſti 765. in Beryto vrbe Chriſti imaginem à Iudæis contumelioſè tractatam, aperto latere ſanguinem effudiſſe: quo miraculo territos Iudæos & ad pœnitentiam conuerſos, Adeodatum Epiſcopum Beryti baptizaſſe, & ſanguinem ab eis acceptum in ampullas diſtribuiſſe, ac ad plurimos Epiſcopos in diuerſa loca miſiſſe, obteſtatúmque omnes, vt ſingulis annis 5. Idus Nouembris in huius rei memoriam Feſtum agant. Patres verò in Nicæna Synodo 2. vt commento maiore cum authoritate poſſent vti finxerunt id accidiſſe tempore Athanaſij Alexandrini: quo tempore nimirum imago Chriſti, quam Nicodemus manibus ſuis fecerit, & moriturus Gamalieli tradiderit, qui eam Iacobo reliquerit, à quo Simeoni & Zachæo commendata & tandem Berytum abducta fuerit, à Iudæis quibuſdam crucifixa ſit, conſtitutúmque à

Metropolitano

Metropolitano Berittenſi, vt illo dies quo hoc factum, 5. Idus Nouemb. videlicet, non minore reuerentia, quàm Natalis Domini vel Paſchalis præcipua obſeruatione coleretur. Libellum autem, in quo hiſtoria hæc continetur, & qui inter Athanaſij opera numeratur ſuppoſititium eſſe, ne ipſe quidem Nannius Louanienſis, qui Athanaſij opera in tomos digeſſit, negare audet. Et qui eum paulò diligentius inſpexerit, niſi vehementer hebes fuerit, iſtius fabulæ futilitatem mox perſpexerit. Homo quidam Chriſtianus Beritto cum familia ſua aliò conceſſerat: is cùm domi ſuæ Chriſti imaginem haberet, ipſi Chriſto & longitudine, & latitudine, & cætera magnitudine æqualem, eam in loco quodam occulto obliuione reliquit. Iudæus poſtea eam domum longo tempore inhabitauit, nec tamen imaginem vnquam vidit: alius quidam peregrinus Iudæus diſcumbens in prandio, eam ſtatim aſpexit apertam, & ad parietem inclinatam, &c. Hæc iſto modo refert fictus ille Athanaſius. Ita verò & ſtat aperta, & tamen occulta iacet: & occulta cùm ſit, tamen aperta & ad parietem inclinata eſt: nec eam vnquam vidit, qui longo tempore domum illam, in qua latuit inhabitauit, alius quidam peregrinus menſæ accumbens, mox illam conſpexit. Scilicet iſta conueniunt. Deinde Sacerdotes, Magiſtratúſque Iudæorum eò conueniunt, & imaginem indigniſſimis contumelioſiſſimiſque modis tractant, ſpinis coronant myrrham & fel ad bibendum porrigunt: denique cor lanceâ perfodiunt: ſanguis abundè effluxit: poteſtates cœli commouentur: Sol obſcuratur: Luna amittit ſuum lumen: plura & maiora miracula fiunt in Paſſione Imaginis mutæ, ſurdæ, cæcæ & omni ſenſu carentis, quàm cùm verus ille Ieſus crucifigeretur. Atque inde fluxit etiam omnis ille per totum terrarum ſanguis. Mirum eſt autem alios multos, doctos & præſtantes viros, qui eo tempore & paulò poſt vixerunt, & quorum ſcripta ad noſtrã vſque ætatem peruenerunt, mentionem huius fabulæ ne verbo quidem fecere: qui certè ſi tanta res tunc accidiſſet, eam in ſuis libris & hiſtoriis nequaquam ſilentio præteriiſſent. Credendum igitur, hunc libellum quendam nomine Athanaſium conſcripſiſſe & Magno illi Athanaſio poſtea tribuiſſe, vt ſic ſpecie & authoritate aliqua eum ſimplicioribus obtruderent.

10. Martinvs *primus Papa, pro Sancto à Pontificiis habetur. In Romano Synodo leges quaſdam de Feſtis diebus ac templis ornandis conſtituit: & vt ſacrificuli comas raderent arctè præcepit. Epiſcopis mandauit, vt Chriſma Sacrum ſingulis annis conficerent, & ad omnes ſuarum diœceſium Eccleſias mitterent. Votum cœlibatus Clericis impoſuit: & poſt initum matrimonium, ante carnalem copulam ſponſum ac ſponſam benedici iuſſit. Paulum Conſtantinopolitanum Patriarcham depoſuit, propterea catenis vinctus, & Conſtantinopolim perductus, in exilium à Cæſare Conſtantio pellitur, in quo anno Chriſti 653. pridie Idus Nouemb. mortuus eſt, vt Petrus de Natalibus lib. 10. cap. 52. indicat: quam tamen in vulgatis Calendariis ad 4. Idus Nou. ponatur.*

Martinvs *Epiſcopus in Pannonia non obſcuris Parentibus natus, ſed intra Italiam Ticini enutritus fuit. Anno 15. ætatis ſub Conſtantino & Iuliano quod tamen cum veritate hiſtoriæ non congruit, ad militiam à parente Ethnico adactus dicitur. Poſt aliquot annos ea moleſtia liberatus, ad Hilarium Pictauienſem Epiſcopum ſe confert: mox ad gubernationem Eccleſiæ Turonenſis vocatur, in quo munere diligens fuit. Cùm pingitur, partem ſuæ clamydis gladio abſciſſam pauperi tradit, talem ob cauſam: Cùm adhuc militem ageret, occurrebat ei in porta Ambienſi pauper nudus ſtipem petens. Verùm quum præter arma, veſtémque militarem, eámque ſimplicem, ei ſuppeteret nihil: arrepto gladio, quem geſtabat, chlamydem mediam diuidit, partémque pauperi dedit. In agone mortis conſtitutus, & Diabolum propè aſtare videns, ei dixit: Quid tu hîc aſtas cruenta beſtia? nihil in me funeſti reperies: Abrahæ me ſinus recipiet: atque hoc dicto ſpiritum ſimul reddidit, cùm per dies aliquot febre orationibus & vigiliis luctatus eſſet: anno ætatis 81. Epiſcopatus 36. anno verò Domini 404. vt ex Sulpitij Dialogo 2. & 3. in quibus vitam eius deſcripſit, colligitur: vel anno 410. iuxta Bergamenſem, 3. Idus Nouemb. Nam quòd Petrus de Natalibus lib. 10. cap. 47. annos Domini numerat 480. falſum eſt. Inſtituit autem eius Feſtum Martinus Papa circa annos Chriſti 650. vt Martini Chronicon teſtatur. Cùm verò negligentius celebraretur, Synodali authoritate decretum eſt circa annos Domini 883. ab Adalardo Archiepiſcopo Turonenſi, & prouincialibus ſuis Raymone Aurelianenſi fratre Adalardi, Mainoldo Cenomanenſi, Lupa Andegauenſi & ſuffraganeis totius prouinciæ Epiſcopis, vt deuotè obſeruetur. Vincentius lib. 25. cap. 54.* 11.

In profeſto autem Martini mos eſt apud Chriſtianos anſere & muſto liberaliter per ſingulas ferè ædes fruendi. Vnde & Martinianus anſer ille appellatur: & muſtum creditur mox ſequenti die in vinum verti. De hoc ritu ita canit Thomas Naogeorgus lib. 4. Papiſtici regni. Ritus huius Feſti.

Altera Martinus dein Bacchanalia præbet,
Quem colit anſeribus populus multóque Lyæo,
Tota nocte diéque. Aperit nam dolia quiſque
Omnia, deguſtáque hauſtu ſpumeſa frequenti
Muſta ſocer quæ poſt Martinus vina vocari
Efficit. Ergo canunt illum, laudántque bibendo
Fortiter anſatis pateris, ampliſque cucullis.
Quin etiam ludi profunt hæc Feſta magiſtris.
Circumeunt etenim ſũpto grege quiſq; canoro,

Non

Non ita Martini laudes Feſtúmque canentes,
Anſerem vt aſſatum ridendo carmine iactant.
Cuius nonnunquam partem, nummoſúe viciſſim.
Accipiunt, celebrántque hoc Feſtum muſicè & ipſi.

Verùm mos iſte compotandi hoc Feſto die infeliciſſimè ceſſit Chriſtianis in Syria tempore belli ſacri. Nam quum circa annum 1179. Germani Ioppen tenerent firmo præſidio, & nec minis nec promiſſis adduci potuiſſent vt vrbem Barbaris traderent, tandem quum Germani ad S. Martini Feſtum pro more lautius cœnarent, poculiſque coronatis certarent, vinóque & ſomno ſepulti in ſtratis ſterterent, ita vt & vigiles portarum cuſtodiam negligerent, proditor quidam Syrus hac occaſione obſeruata hoſti portam vnam aperuit. Barbaris ergò ex improuisò irruentibus omnes Chriſtiani ad vnum occiſi ſunt, vrbs etiam in aream ſolo æquata, fundamentis murorum vbique euulſis, vt narrat Panthaleon libro ſecundo de Geſtis Ioannitarum. Videntur autem Chriſtiani morem hunc ab Ethnicis didiciſſe. Nam, vt Arnobius libro ſeptimo contra gentes indicat, Vindemia Æſculapij Feſtum fuit, quod celebrarunt vindemiatores poſt vinum expreſſum. Hanc conſuetudinem veteres abrogare cupientes, in eius locum S. Martini Feſtum, in eóque compotationes iſtas, Ethnicorum ſimillimas, inſtituerunt. Apud Athenienſes quoque vndecima die Anthеſterionis, qui Martio noſtro vt plurimùm reſpondet, Pithœgiam Feſtum celebrarunt, in quo dolia primum relinebant, & vina noua guſtabant: vnde &, Πιθοιγία, quaſi πίθων ἀνοιγὴ dicitur: vt Plutarchus refert lib 3. Sympoſ. & ad has compotationes non amicos ſolùm, ſed etiam ſeruos, mercenarios, clientes & ruſticam turbam vocabant. De hoc ita etiam cecinit Mantuanus lib. 11. Faſtorum:

Hæc eſt læta dies: iſta Populúſque, Patréſque
Luce cados reliuunt, & defœcata per omnes
Vina ferunt menſas: ac libera verba loquuntur.
Talis apud veteres olim ſacrata Lyæo
Lux erat à Priſcis vocitata Pithœgia Grais
Quòd ſignata dies aperiret dolia Feſtus.

Moris etiam eſt plurimis in locis, vt ad diem Martini cenſus debitáque ſoluantur. Coniecturam meam, vnde hic mos originem traxeris, recitabo, quanquam non ignorem coniecturas veritate occulta bonas, eadem patefacta ridiculas plerunque eſſe. Clodoueus Magnus paulò ante prælium cum Viſigothis commiſſum, equum ſuum D. Martino vouerat, ea tamen conditione, vt eum centum aureis redimere ſibi liceret: quibus miſſis, nunciatur ei equum procedere nolle: miſit igitur adhuc centum, tuncque proceſſit. Ac Clodoueus, S. Martinus, ait, Bonus eſt in conſilio, ſed carus in negotio. Mirum vtique videbatur Regi Sanctos Cœlites auri tam cupidos eſſe, quod tamen, dum in terris agerent, contempſerint, & pro nihilo duxerint. Non cogitauit optimus & piiſſimus Rex, hoc viuentium coruorum aucupium eſſe, non Sanctorum mortuorum. Nauclerus Gener. 17. & Stumpfius in Chron. lib. 3. cap. 60. Quoniam igitur pecuniæ tam auidus, eiúſque tam rigidus exactor viſus fuit Martinus, ob eam cauſam à veteribus exactiones & ſolutiones cenſuum & debitorum eius diei Feſto deſtinatas reor. Hæc tamen nolim cuiquam eſſe præiudicij loco, ſed ſolùm dicta, vt alij acutiùs & diligentiùs rem veſtigent, ſi modò tanti æſtimabunt. Audientes igitur aliquando ruſtici hoc die cantare Reſponſorium de B. Martino, quod eſt, Martinus Abrahæ ſinu lætus excipitur, &c. cum indignatione dixerunt, & adhuc dicunt, Martinus iſt aber hie: in ſuum damnum commutantes nomen iuſti Abrahæ, in vernaculum Aber hie / quòd citius quàm vellent appropinquet.

Dies etiam hic à plebe criticus cenſetur. De quo Mantuanus eodem loco ſic canit:

Sol hodiè ſi clarus obit, denuntiat acrem
Atque moleſtam hyemem. Si nubilus, aëra mitem
Prædicat hybernum. Dant hæc prognoſtica natis
Paſtores ouium, cùm feria fantur ad ignem.

CHVNIBERTVS filius Grallonis Ducis Lotharingiæ, Colonienſis fuit Epiſcopus, temporibus Heraclij, Conſtantini & Conſtantis Imperatorum. Mortuus eſt pridie Idus Nouemb. 12.

PASCHASIVS Hiſpanus, quum Arrij doctrinæ adhærere nollet, à Genſerico Rege primò proſcriptus, deinde in exilium actus, demùm atrociſſimis ſupplicijs cruciatus moritur Idibus Nou. Adon in Martyrologio. 13.

VENERANDVS apud Trecaſinam ciuitatem paſſus eſt ſub Aureliano Imperatore, 18. Calend. Decembris. Pet. de Nat. lib. 10. cap. 60. 14.

LEOPOLDVS Auſtriæ Marchio, cognomento Pius, ob liberalitatem in Sacrificulos & Monachos, ab Innocentio octauo Friderici tertij Imperatoris precibus inter Sanctos refertur circa annos Chriſti 1488. quum mortuus eſſet anno 1136. Panuinius in Appendice ad Platinam. 15.

OTHMARVM primum Sangallenſis cœnobij Abbatem, Solomon Conſtantienſis Epiſcopus in numerum Diuorum retulit anno Domini 864. eiúſque Feſtum per totum ſuum Epiſcopatum celebrare præcepit quotannis 16. Nouemb. annis à morte eius 139. authore Iſone Monacho Sangallenſi in Othmari vita apud Surium tomo 6. In Legenda eius indicatur, 16.

quòd lagenam habuerit, quæ nunquam euacuata ſit quantumcunque pauperibus ex ea diſtribueris. Vnde prouerbium apud Germanos ortum: vt ſi quis habeat vas aliquod, diutiùs quàm ſperabatur, copiam eius rei quæ in eo continetur, ſubminiſtrans, dicant, Es iſt S. Othmars legelen: *& huius rei in Othmari Feſto præcipuè quóque ſit mentio. Vualafridus Abbas Augienſis in Vita Othmari apud Surium tomo 6. hoc miraculum aliter recitat. In Tranſlatione, inquit, corporis Sancti Othmari quum ex nimia remigandi inſtantia feßi, adueniente refectionis hora ad recuperandas alimento corporeo vires, conſediſſent, tandémque felici conuiuio intermiſceri potus ſolatia commouerent, vnus miniſtrorum intulit, nil ibi iam potuum ſupereſſe, præter quod in Flaſcone paruo ſeruabatur. vnde vix vnicuique quidpiam ad guſtandum potiùs, quàm ad bibendum præberi potuiſſet. Illi verò ex eo paruo vaſe cunctis qui aderant diſtribui iuſſerunt. Et mirum in modum cœpit in eodem vaſculo ita liquoris hauſtus creſcere, vt continua effuſione nihil minui videretur, quoad vſque bibentes poculorum copia vincerentur. Æditiuus verò in Chronico ſuo dicit, poſt mortem Othmari lagenam eius ſæpius à Monachis exhauſtam nunquam defeciſſe. Apud Ethnicos quoque fuerunt* λαγυνοφορίων *Lagenophoriorum ſacra, quæ à Ptolemæo primùm, multarum aliarum quoque ceremoniarum ad Bacchi Cultū pertinentium inuentore, inſtituta, & ob Alexandrinis cultu atque celebrata fuerunt, vt Athenæus Plutarchi teſtimonio comprobat. Idem author ſcribit lib. 1. in loco quodam, qui octo ſtadiis ab Elia diſtat, incolas in Bacchanalibus ſolitos fuiſſe tres lebetes vacuos præſentibus externis recludere, quos iterum aperientes vini plenos inuenerint.*

17. Anianus *Aurelianenſis fuit Epiſcopus tēpore Martiani & Valentiniani Imperatorum, deceßitque ex hac vita 15. Cal. Decemb.*

18. Gelasius *primus Pontifex Romanus Manichæorum libros combußit: hymnos, præfationes, gradualia, collectas & orationes ſcripſit: libros apocryphos ab authenticis diſcreuit, ac bigamos ad Sacerdotium admiſit: Clericorum quoque ordinationes quater in anno fieri præcepit. Precum clauſulas, Verè dignum, ac Te igitur, Miſſæ adiecit: ſéque ac ſucceſſores ſuos à nemine iudicandos aſſeruit. Mortuus eſt anno Domini 497. 14. Cal. Decemb. Pet. de Nat. lib. 10. cap. 77.*

19. Elisabetha *Andreæ Regis Vngariæ filia. Vxor verò Ludouici Haßiæ & Thuringiæ Landgrauij fuit, Fœmina Sanctißima: mortua eſt anno Domini 1231. 13. Cal. Decembris. Petrus de Natalibus lib. 10. cap. 79. Eo die Feſtum eius celebrandum Gregorius IX. præcepit, vt Hermannus Schedel ætate 6. Bergomenſis libro decimotertio, Sabellicus Enne. 9. libro ſexto referunt. De hoc Cranzius libro ſeptimo capite quadrageſimo octauo Metropol. ita ſcribit: Beata Eliſabeth in Marpurg canonizata extollitur, præſente Imperatore & multis Principibus, anno Chriſti 1236. Tanta ibi erat hominum multitudo, quantam ſe nemo vnquam meminerat vnà conſpexiſſe. Oblatio auri & argenti ſine fine pro miraculis quæ creſcebant circa Dominam illam. Trithemius verò in Hirſaugienſi Chronico ita ſcripſit: Anno Domini 1236. Calend. Ma. Sancta Eliſabeth in Marpurg per Archiepiſcopos Moguntinum & Treuirenſem, & Epiſcopum Hildesheim. Commiſſarios Apoſtolicos, de tumba ſubterranea leuata fuit, in præſentia Friderici Imperatoris, & multorum Principum, Epiſcoporum, Abbatum, Comitum, Prælatorum, Nobilium ac Ignobilium, quorum omnium numerus ad duodecies centena millia fuerat æſtimatus. Imperator primum lapidem de ſarcophago leuauit, & productum ex theſauris ſuis coronam auream S. capiti S. viduæ reuerenter impoſuit: Corpus autem eius ad tumbam auream reconditum eſt. Refert idem Iacobus Montanus Spirenſis in ejus vita apud Surium tomo 6.*

Evgenivs *apud Lutetiam Pariſiorum paſſus eſt. Quum enim eſſet S. Dionyſij eius vrbis Epiſcopi Diſcipulus, ab eo Toletanus Pontifex ordinatur: quo in munere quum ſeſe ſtrenuè geßiſſet in conuertendis Ethnicis, deſiderio videndi Magiſtrum Lutetiam redire contendit: non procul autem ab vrbe comprehenſus à Paganis interficitur 7. Calend. Nouemb. Petrus de Natalibus libro 10. capite 62. In vulgatis verò Calendariis dies paßionis eius eſt 12. Calend. Decemb.* 20.

Præsentationis Beatæ Mariæ Virginis Feſtum. 21.

Conſtantinopoli Præſentationis Beatæ Mariæ Feſtum *in Nouembri celebratum circa annos Chriſti 730. Metaphraſtes tomo 5. de Vitis Patrum indicat. Et vt ex Concione Germani Conſtantinapolitani Epiſcopi apparet, celebratum fuit in memoriam eius, quòd Maria ex Matre ſua Anna ſterili nata, triennis abſque ductu aſcenderit per quindecim gradus templi, & quòd à Zacharia Propheta, quum nouo ac inaudito hactenus exemplo Deo dicata eſſet, in Sanctum Sanctorum abducta ſit, ibique ad ſecundam vſque ætatem manſerit, ac tum ſorte à Sacerdotibus miſſa, Ioſepho commendata ſit. Extat apud Surium tomo 6. de Vitis Sanctorum eiuſdem argumenti Oratio Gregorij Nicomediæ Epiſcopi. Sed hæc nullo idoneo teſtimonio antiquitatis probari poſſunt. Ipſe quoque Ianſenius*

in

in Pſalm. 119. quæ de quindecim gradibus dicuntur, planè incerta eſſe annotauit. Non legitur autem apud probatos hiſtoricos, quòd alibi quoque à Chriſtianis hæc Feſtiuitas celebrata fuerit. Ac videtur ab idololatris in Regia illa vrbe inſtituta paulò ante Nicænam 2. Synodum. Progreſſu verò temporis Idololatria creſcente in aliis etiam Eccleſiis celebrari cœpit, non quidem mandato aliquo, ſed ex conſuetudine. Intelligitur hoc ex Bulla Pauli ſecundi, quæ extat in Lombardica hiſtoria capite 84. in qua ſcribitur, Guilhelmum Saxoniæ Ducem à Pio ſecundo petiiſſe, vt Feſtum Præſentationis Mariæ, quod annis ſingulis in terris ac dominiis ſuis 21. Nouemb de conſuetudine celebretur, etiam ex ſpeciali ſedis Apoſtolicæ decreto & ſtatuto dicta die obſeruetur: & Pontificem quidem eius petitioni annuiſſe, ſed morte præuentum decretum non publicaſſe. Paulus igitur Papa id confirmauit & publicauit, 1464. anno, Cal. 16. Octob. Pœnitentibus etiam & Confeſſis, qui die prædicta in ſingulis Eccleſiis, Monaſteriis & aliis locis Eccleſiaſticis, in quibus officium Beatæ Virginis celebrari contigerit, diuinis interfuerint, vel in vigilia eius Feſti ieiunarent, annuatim centum dies de iniunctis eis pœnitentiis relaxauit. Extant ibidem etiam literæ Adolphi Moguntini Archiepiſcopi, anno 1468. data, penultima Aug in quibus mandat, vt Feſtum Præſentationis Mariæ quod ſingulis annis 21. Nouemb. celebretur de conſuetudine, deinceps annuatim perpetuis temporibus per omnes ſuas Diœceſes ſolenniter celebretur, cum propria hiſtoria de eadem Feſto, vel vbi ea non habeatur, hiſtoria de eiuſdem Natiuitate recipiatur Platina inſtitutionem huius Feſti ex peculiari Sedis Apoſtolicæ mandato Sixto 4. adſcribit in Vita eius, circa annos Chriſti 1475.

22 COECILIA *nobiliſsimi generis Romæ habuit Parentes. De ea multa nugantur Iac. de Voragine, Pet. de Natalibus, & alij quibus Lectori moleſtus eſſe nolo. Mantuanus lib. 11. Faſt. de eius cruciatibus quos propter Chriſtum pertulit, ſic canit:*

Almachium Virgo ferrum flammáſque minantem
Irridebat, vti cautes Marpeſia ventos.
Nupta virum fratrémque viri conuertit, & ambos,
Miſit ad Vrbanum, docuit ſeruare pudorem,
Dedere ſe Chriſto, cultúmque negare Deorum.
Feruentes deriſu aquas ludebat in illa
Mortifero & bullas extrà iaciente lauacro:
Romanaque loquens ad circumſtantia gentis
Agmina, damnabat Martem, Phœbúmque Iouémque,
Et Saturnigenas alios quos Roma putabat
Eſſe Deos: potuit Chriſtum ſuadere Latinis
Fœminæ, & à veteri laruerúmque auertere cultu.
Non timuit gladios, ſed merſo in guttura ferro
Et per pulmones vſque ad nuda inguina miſſa
Inuulgabat adhuc Chriſtum, &c.

Et mox:

Denique compoſitis rebus Chriſtíque ſuiſque
Ad ſuperos victa fugit virguncula Roma.
Hanc decimi menſis decimo vetus ante Calendas
Mos celebrat. Romæ Matres delubra frequentant
Tranſtyberina manu faculas & vota ferentes.

Quidam Gullelmus Paderbornenſis Eccleſiæ in Saxonia Epiſcopus conſtituit cum ſuo Capitulo, vt dies Cæciliæ Dominico æquaretur, ob victoriam, quo hoc die potitus fuerat. Cranzius lib. 11. cap. 16. Metrop.

CLEMENS I. *Romanus & in patria Epiſcopus, Religionem Chriſtianam plurimùm promouit, fuit enim doctiſsimus. A Traiano Imp. ad marmora ſecanda in exilium propter Chriſtum pulſus, & anchora ad collum eius appenſa in mare tandem præcipitatus eſt anno Domini 102. In Epiſtolis decretalibus multa extant leges quas illi affingunt, de puerorum Confirmatione, Miſſa, Veſtibus, Papiſticis ſacris & aliis, quæ tamen cum ratione illorum temporum non congruunt.* 23.

CHRYSOGONVS *Roman. Aquileiam vinctus ductus iuſſu Diocletiani Imp quòd Diis ſacrificare nollet, decollatus eſt 8. Cal. Decemb. Pet. de Nat. lib. 10. cap. 101.* 24.

CATHARINA *Alexandriæ nata, in Philoſophiæ ſtudiis ab ineunte ætate diligenter erudita dicitur. Poſtea ad fidem Chriſti conuerſa eſt. Narratio autem de eius vita & martyrio Petri de Natalibus lib. 10. cap. 105. & aliorum, multa habet palàm impudentia & blaſphema. Bergomenſis, Iacobus de Voragine & hic Petrus de Natalibus referunt etiam eam ad conſpectum multorum Chriſtianorum, qui ad Ethnica Sacrificia cogerentur, infremuiſſe, & in faciem Maxentio Imperatori reſtitiſſe, ac de crudelitate liberrimè eum obiurgaſſe, eámque ob cauſam illicò in carcerem iuſſu eius coniectam fuiſſe: Tandem verò ipſam tormenta varia, vt equuleum & gladios diſtentos per rotam, expertam, obtruncatione capitis martyrium ſuum compleuiſſe 7. Calend. Decemb. circa annos Chriſti 310. vt Antoninus arbitratur. Simplex eſt hæc narratio de vita & martyrio eius: cætera nimis credulis relinquimus: quemadmodum & illud, quod ex truncato eius corpore lac effluxerit, & Angeli cadauer eius in montem Sinai geſtarint ibique ſepelierint. Eam ſuperſtitioſa vetuſtas artibus & Philoſophia* 25.

præfecit, loco Palladis Ethnica, quòd Literarum & Philoſophiæ ſtudioſa fuerit.

26. Conradvs *Comes de Altorf ex illuſtri Guelforum genere natus, Nothingero Epiſcopo Conſtantienſi, cuius domeſtica conſuetudine & inſtitutione fideli, à teneris annis familiariter vſus fuerat, succeſſit. Omne patrimonium, quod habuit ampliſſimum, in ædificiorum ſplendorem expendit. Varia enim templa, pauperum etiam & ad loca Sancta peregrinantium domicilia, de ſuo extruxit. Ex terra Sancta, tertia vice reuerſus, ſepulchrum Domini in Conſtantienſi æde, quòd Hieroſolymitani illius formam ad amuſſim exprimeret, adornari fecit, Bruſchio & Schedelio teſtibus. Siccis eum pedibus in lacu Acronio ambulaſſe Nauclerus & Schedelius nugantur. Epiſcopatum rexit 42. annis. Mortuus eſt anno Chriſti 976. vel iuxta Lombardicam hiſtoriam 966. 6. Calend. Decembris.*

27. Maximvs *in vico proprio, cui Decomero nomen, eſt natus & in lucem editus à Chriſtianis Parentibus. Lirinenſe Monaſterium ingreſſus ita ſe geſſit ibi, vt S. Honorato Abbati mortuo ſuccederet, indéque ad Rhegienſem Epiſcopatum vocaretur, in qua functione mortuus eſt 5. Calend. Decemb.*

28.

De Adventv.

M*Aximus Taurinenſis Epiſcopus homiliam habet in Aduentu Domini: vnde apparet, circa annum Domini 450. quo tempore Maximus ille claruit, in vſu hoc Feſtum fuiſſe. Quando autem cœperit celebrari incertum eſt. ipſo quoque Eckio teſte qui homilia ſecunda de Aduentu, de hoc nihil certi conſtare fatetur: credendum igitur eſſe inquit, hoc Feſtum ex ipſa Apoſtolorum inſtitutione promanaſſe. Egregia ſane argumentatio. Qua ſi verò credere opus habeamus, omnia ea de quibus ratio certa nulla reddi poteſt, quod ad originem eorum attinet. ab Apoſtolis inſtituta eſſe. Habet hoc fortaſſe ex Durando, qui libro ſexto capite ſecundo refert, ſed ſine omni authore, Diuum Petrum inſtituiſſe tres ſeptimanas integras ante Natale Chriſti venerari, in commemorationem Aduentus eius.*

Habet autem nomen ab Aduentu Domini in carnem. Etſi enim hoc die Chriſtus homo factus non ſit, inſtitutum tamen eſt hoc Feſtum vt toto hoc tempore, quod eſt ab hoc die ad Natalem Domini vſque, præparentur Chriſtianorum animi ad ſobriam vitam, piámque meditationem Natiuitatis Chriſti. Vnde etiam mos ortus eſt & conſuetudo in Papatu, vt tribus diebus Iouis, proximè Natalem Chriſti præcedentibus, pueri & puellæ noctu diſcurrant & oſtia pulſent, ſic Natiuitatem Domini hominibus in memoriam reuocare volentes. De hac neſcio quàm Chriſtiana conſuetudine Naogeorgus lib. 4. Regni Papiſtici ſic canit:

Das Bochſten vor Weinacht

Hebdomadas tres ante diem quò natus Ieſus
Creditur, atque die Iouis, & pueri atque puellæ
Diſcurrunt, pulſántque palàm oſtia cuncta domatim,
Aduentum Domini clamantes, forſitan haud dum
Nati, ac optantes felicem habitantibus annum.
Inde nuces capiunt, pira, nummos, poma, placentas:
Quiſque lubens tribuit. Tres illæ nòxque putantur
Noctes infauſtæ. Satanæ nocumenta timentur,
Sagarúmque artes, odiumq́; immane, Papiſtis.

Superſtitio hæc eſt planè Ethnica. Apud Romanos enim Lemuria celebrata fuiſſe, ſuo loco diximus tribus quoque noctibus, ad placandos Manes, eóſque ex ædibus abigendos. Vide noſtrum librum de origine Feſtorum Ethnicorum fol. 95. vbi inter cætera quoque ex Ouidio indicauimus, non licuiſſe toto Lemuriorum tempore nuptias celebrare, quòd infauſtæ haberentur. idque etiam in Religionem Chriſtianam tranſlatum eſſe. ex Ilerdenſi Synodo conſtat, in qua decretum fuit, ne ab Aduentu Domini vſque ad Epiphaniam nuptiæ celebrentur. 33. q. 4. Non oportet. Legitur etiam in Decreto Iuonis lib. 6.

Obſeruatur porrò hoc tempore alia quóque profana & impia conſuetudo à Chriſtianis, de qua Naogeorgus eodem loco ſic etiam canit: Das loſſen vor Weinacht.

Illis diuinant etiam inquirúntque diebus
Apta connubio tam laſciuaque Puellæ
Nomine deſponſi quicúnque eſt ille futurus.
Quatuor accipiunt cæpas, vel quinque, vel octo,
Atque induunt certum nomen, præ aliiſque cupitum
Cuique: dein propter fornacem ex ordine ponunt.
Et quæ prima ſuum protrudit caula germen,
Illius haud dubiè nomen quóque ſponſus habebit.
Inquirunt etiam ſponſi moreſq́; animúmque:
Sol poſtquam occiduus cœlum terráſque reliquit.
Námque ſtruem lignorum adeunt tum, pérque tenebras
Fortuitò in deſudem caſuque extrahit vnã:
Quæ fuerit ſi recta, & nullis horrida nodis,
Commodus ac comis ſperatur ritè maritus:
Sin verò praua, & nodis incommoda duris,
Improbulum ac prauum ſperant obtingere Sponſum.
Iſta ferunt & alunt ſcelerati impunè Papiſtæ,
Quòd fidei ignorent vera fructumq́; ſcopumq́;

Et

Et quiduis malin indoctam ludere plebem,
Quàm verum noſſe, atque Deo ſua credere tantùm.

De numero verò & ordine Dominicarum Aduentus, certa eſt poſt annum Chriſti milleſimum inter nonnullos contentio & diſceptatio. Quidam enim, ſi Natalis Domini in ſecundam incideret feriam quinque numerabant, alij verò quatuor: & hi tuebantur ſe authoritate Gregorij Magni, qui in libro Sacramentorum ſeu Miſſali, quatuor tantùm Dominicarum Aduentus mentionem facit: illi verò nitebantur Lectionario Hieronymi Presbyteri, vbi quinque recenſentur Dominicæ Aduentus, & ea quæ Gregorio eſt quarta, nuncupatur prima. Berno autem in Epiſtola ad Aribonem Archiepiſcopum Gregorij ſententiam retinendam teſtimoniis & rationibus probat. Verùm neque ſecundùm Gregorium quatuor ſemper ſunt ab Aduentu vſque ad Natalem Chriſti hebdomadæ, niſi ſeptimo quoque anno: ſed fit, vt interdum vna tantùm dies computetur pro tota hebdomada, quando nimirum Natalis Domini in feriam ſecundam inciderit: quandóque duo, tres, ſi Natalis in tertiam, quartam inciderit, & ſic deinceps. De quo eleganter Mantuanus libro duodecimo Faſt. ſic canit:

Tempus id Aduentum dicunt modò quatuor vſque
Tendit in hebdomadas, modò tres: ſed ſemper oportet
His tribus hebdomadis partem ſuper addere quartæ,
Ad ſex vſq; dies, quod ſexto implebitur anno.
Septimus hebdomadum cùm iam compleuerit annus
Ad tres hebdomades lucemq; reuertitur vnã.
Hac via perpetuum verſans decurrit in orbem.
Meta dies Natalis erit: mutabile verò
Principium quandóque opus eſt intrare Nouembrem,
Atque dies auferre aliquot: quandóque December
Sufficit. Hæc autem fluit inconſtantia ab ipſo
Natali, quem fert modò Sol, modò Cynthia, & Aſtra
Cætera, quæ ſeptem nomen fecere diebus.
Cùm ſolenne Dei Titan Natale reportat
Maximus Aduentus: cùm Luna, breuiſſimus exit
Mars & Atlandiades, & Iupiter, & Venus addunt
Vnam quiſq; diem: dat lux Saturnia ſextam:
Cuius apud Solymam manet obſeruantia gentem.

Agitur autem in Dominica prima Aduentus de ingreſſu Meſſiæ in vrbem Hieroſolymam. Secunda, de aduentu eiuſdem ad iudicium extremum. Tertia, de aduentu eius ad miniſterium, cuius Præcurſor fuit Ioannes. Quarta Dominica agitur de præparatione ad Chriſti aduentum, iuxta doctrinam Prophetæ: Parate viam Domini.

SATVRNINVS *Presbyter cum aliis 366. paſſi ſunt 17. Calend. Nouemb. iuxta Petrum de Natalibus lib. 11. cap. vltimo. In vulgatis verò Calendariis ponitur ad 3. Calend. Decemb.* 29.

ANDRÆAS *natus eſt in Bethſaida vico Galilææ, patre Iona: Frater fuit Simonis Petri, profeſſione Piſcator, à qua ad Apoſtolatum vocatus eſt, Matth. 4. Accepto Spiritu Sancto in Scythia, iuxta Euſebium lib. 3. cap. 1. vel ſecundùm Nicephorum, in Cappadocia, Galatia, Bithynia & Scythia Euangelium docuit & propagauit. Sub Imperatore Veſpaſiano anno Chriſti 80. in crucem actus eſt ab Ægeo Edeſſenorum Præfecto, in Achaia vrbe Patris. Anno 20. Conſtantij, Chriſti verò 359. tranſlatæ ſunt eius reliquiæ Conſtantinopolim, & collocata in magno SS. Apoſtolorum templo: ex quo tempore credibile eſt memoriam eius ſolenniter celebratam. Theod. Lector lib. 2. Coll. ctan. & Platina. Huic Apoſtolo Gregorius Magnus adeò fuit addictus, vt primum eius fecerit Officium. Beleth in Ration. cap. 164.* 30.

De ritu qui in Papatu obſeruatur in D. Andreæ Feſto ſic Naogeorgus libr. 4. Regni Papiſtici canit:

Andreæ Amatores vulgò turbaq; procorum
Dona ferunt, credúntque illius numine dextro.
Præſtigiiſque aliis tacita ſub nocte peractis
Spem rectam fore, ſéque frui re poſſe cupita.

DECEMBER.

FESTA ET MEMORIÆ SANCTORVM quæ menſe DECEMBRI à Chriſtianis celebrantur.

ELIGIVS *Lemonicenſis Aurifaber, tandem fit Epiſcopus Viromanduenſis ſeu Nouiomenſis, & mortuus eſt anno ætatis 80. Cal. Decemb. Petrus de Natal. lib. 1. cap. 27.* 1.

CANDIDVS *Eccleſiaſticus Scriptor claruit tempore Seueri Imp. Meminit eius Euſebius lib. 5. cap. 27.* 2.

CASSIANVS *ex Ethnico Chriſtianus factus Martyrium propterea paſſus eſt in ciuitate Tingitana metropoli Mauritaniæ, 3. Non. Decemb. Petrus de Nat. lib. 1. cap. 21 ex Martyrologio Adonis.* 3.

BARBARA *Patrem habuit Nobilem quidem Virum, ſed Ethnicis ſuperſtitionibus maximè deditum, à quibus Barbara Chriſtiana facta vehementer abhorruit. Ob formæ elegantiam turri eam incluſit Pater ne à quoquem videri poſſet. Cùm verò nullo modo à* 4.

prepoſito dimoueretur puella, crudeliſſimè eam tractat Pater: tandem eam Præſidi Prouinciæ Martiano tradidit. Is eam quum fruſtrà blanditiis emollire ſe cerneret, nudatam neruis bubulis grauiſſimè cædit: dehinc ferreis vngulis dilaceratæ faces accenſas admonet: tum & caput malleolis pertundit, ac poſtremò vbera proſcindit, & gladio eam feriri iubet. Martyrij & cædis Miniſter fuit Parens eius, qui & mox fulmine de cælo percuſſus fuit. Paſſa eſt Nicodemiæ ſub Imp. Maximiano prid. Non. Dec. Pet. de Nat. lib. 1. cap. 25. & Surius ex Petro Galenſinio.

Edmvndvs Anglus, quem alij Oſmundum vocant hoc ipſo quóque die colitur. Procurata fuit eius canonizatio vſque ad tempora Gregorij IX. ſed morte Gregorij impedita fuit. Idem tentatum fuit ſub diuerſis Romanis Pontificibus. Demùm per Calixtum 3. fuit opus conſummatum, & aſcriptus ſolenniter Catalogo Deorum Pontificiorum anno Domini 1457. & ordinatum de eo fieri officium, ſicut de Confeſſore Pontifice, prid. Non Dec. quo die migrauit ad ſuos Patres. Antoninus tit. 24. cap. 12. Sabellicus Enne. 10. lib. 6.

5. Sabina paſſa eſt Abellæ vrbe Hiſpaniæ ſub Datiano Præſide. In equuleo adeò fuit extenſa primò, vt omnes compages membrorum eius ſoluerentur. Deinde caput eius lapidibus ſuppoſitum vſque ad excuſſionem cerebri validiſſimis vectibus fuit contuſum, atque ita martyrium ſuum compleuit 6. Calend. Nouemb. vt Petrus de Natalibus ex Adone refert lib. 9. cap. 114. In vulgatis autem Calendariis memoria eius feſtum ponitur ad Non. Decemb.

6.

De Sancto Nicolao

Nicolavs natus eſt Pataræ vrbe Lyciæ, & ex Laico factus ob pietatem Epiſcopus Myrenſis, mortuúſque eſt anno Chriſti 343. 8. Idus Decemb.

Ritus in hoc Feſto.

Mos eſt plurimis in locis, vt in Vigilia Sancti Nicolai parentes pueris ac puellis clàm munuſcula varij generis dent, illis opinantibus, S. Nicolaum cum ſuis famulis hinc inde per oppida ac vicos diſcurrere, per clauſas feneſtras ingredi, & dona ipſis diſtribuere. Originem duxit hic mos ex fabella, quæ S. Nicolao affingitur, quòd dotem dederit tribus filiabus egeni cuiuſdam ciuis, ipſas ob egeſtatem proſtituere volentis, hoc modo: Coniecit crumenam pecunia refertam clàm, noctu per feneſtram in cubiculum Patris earum, vnde honeſtè eas elocare potuit. Extat hiſtoria prolixè deſcripta apud Antoninum parte 2. tit. 9. cap. 3. §. 5. Vincentium in ſpeculo hiſtor. lib. 14. cap. 68. Ioannem Iuſtinianum Crotenſem in Sermone de hoc Sancto: ſed ita, vt meram fabulam eſſe quiuis facilè intelligat. Antoninus enim haud obſcurè aſſerit, hæc accidiſſe Pataræ ante Epiſcopatum: Iuſtinianus autem videtur innuere, hæc accidiſſe quum iam Epiſcopus fuiſſet electus: quin etiam dubitat, verum ne ſit an non, quod Antoninus & alij confidenter affirmant, pauperem hunc hominem de proſtituendis Filiabus cogitaſſe, vt ſibi victum inde parare poſſet. Vt de charitate Sancti Nicolai, inquit, conſtat, ita de inito conſilio, aut etiam de cogitatione tanti ſceleris, in medio à me relinquetur. Neque enim ego mihi id ſumam, vt vel negare auſim, quod iam diu eſt receptum: vel prorſùs affirmare, quòd adeò eſt enorme, vt laboret à fide. Solet etiam S. Nicolaus à periclitantibus in mari aut quauis alia aqua, inuocari. Huic idolomaniæ fabula originem dedit, quæ extat apud Vincentium lib. 14. cap. 70. & Mantuanum lib. 12. Faſt. vbi ſic canit:

Cum turbine nautæ
Deprenſi Cilicæ magno clamore vocarent
Nicolai viuentis opem deſcendere quidam
Cælituum viſus Sancti ſub imagine Patris:
Qui freta depulſo fecit placidiſſima vento.

Alia fabula, quæ ſimplices in eundem errorem induxit, extat quoque apud Vincentium libro eodem cap. 76. de puero cum aureo vaſe in mare ſubmerſo, ſed à Nicolao Patri reſtituto.

Quidam Prior hiſtoriam S. Nicolai in ſua Eccleſia legi noluit quæ res tamen ei malè ceſſit, vt Durandus narratur lib. 7. cap. 39. Rational. Cùm in quadam, inquit, Eccleſia, quæ dicitur Crux, ſubiecta Monaſterio Beatæ Mariæ de Charitate, nondum hiſtoria Sancti Nicolai cantaretur, fratres Priorem eius loci, vt eam ſibi cantare liceret, inſtanter rogarunt: ille verò hoc præcisè negauit, incongruum fore dicens, priſtinum morem nouitatibus immutare. Illis verò inſtantibus indignatus reſpondit: Recedite à me, quia nouæ cantica, imò ioculatoria quædam in mea Eccleſia non cantabuntur. Adueniente autem eiuſdem Sancti Feſtiuitate, quum fratres omnes cum quadam animi triſtitia ſe in lectum recepiſſent, ecce B. Nicolaus (non verus, ſed vnus ex Fratribus aut Monachis iſtis) Priori viſibiliter terribilis apparuit quem è lecto extrahens per capillos, dormitorij pauimento alliſit, & incipiens Antiphonam, ô Paſtor Æterne, per ſingulas vocum differentias virgis, quas in manu tenebat, grauiſſimos ictus ſuper dorſum illius ingeminans, per ordinem moroſè cantando Antiphonam ipſam ad finem vſque perduxit. Omnibus ergò clamoribus illis excitatis, ſemiuiuus ad lectum deportatur, qui tandem ad ſe rediens, dixit: Ite, & hiſtoriam nouam S. Nicolai decantate.

7. Agathon Martyr Alexandriæ ſub Decio Imp. paſſus eſt. Is quum eſſet miles, & prohiberet quoſdam Gentiles illudentes cadaueribus Martyrum, clamor repentè totius vulgi aduerſus eum extollitur, Oblatúſque iudici, quum in confeſſione

feſſione

Digitized by Google

feſſione Chriſti perſiſteret, capite damnatus eſt 7. Idus Decemb. vt Pet. de Nat. lib. 1. cap. 37. ex Adone refert.

8. Conceptionis B. Mariæ Feſtum.

Feſti huius Antiquitas.

Conceptionis B Mariæ Feſtum recens eſſe Bellarminus Ieſuita quoque fateri cogitur, tomo 1. Diſputationum colum. 2271 vbi dicit, D. Bernardi tempore cœpiſſe, qui claruit circa annum Domini 1120. Anſelmus autem Cantuarienſis Archiepiſcopus ad paulò altiorem originem refert, in Epiſtola ad Coepiſcopos ſuos cunctóſque orthodoxos, quæ extat apud Iacobum de Voragine in Legenda aurea, ſeu Lombardica hiſtoria, cap. 188. in qua de Origine & prima inſtitutione huius Feſti ſic ſcribit: Conceptio venerandæ Dei Genitricis & perpetuæ Virginis Mariæ, dilectiſſimi Fratres, quemadmodum per multorum ſignorum experimenta in Anglia & Francia, cæteriſque conclimatibus celebranda ſit olim declarata, me narrante audiat dilectio veſtra. Tempore nanque illo, quo diuinæ placuit pietati, Anglorum gentem de malis ſuis corrigere, ſuaque ſeruitutis officiis arctius adſtringere, glorioſiſſimo Normannorum Duci Guilelmo eandem patriam debellando ſubegit. Et Regi eorum Haraldo nomine impio & tyranno, Clerique perſecutori, & honoris Eccleſiaſtici ſubuerſori, reddidit in bello pro meritis talionem. Quo caſu, Guilelmus factus Dei virtute & induſtria ſua Anglorum Rex, totius Eccleſiaſticæ dignitatis honores in melius reformauit. Audientes autem Daci Angliam ſubiectam eſſe Normannis, grauiter indignati ſe ſuo quaſi hæreditario iure priuari, arma præparant, claſſem aptant vt eos aduentes à data ſibi diuinitus patria expellant. Hoc comperto, Guilelmus Rex prudentiſſimus Helſinum quendam religioſum Abbatem Rameſienſis cœnobij ad Daciam dirigit, vt inquirat veritatem huius rei. Hoc Regis negotium ſtrenuè ille perſequitur. Quo fideliter peracto, ad Angliã reuerti cupiens mare ingreditur, & iam maximam partem maris proſpero curſu tranſierat,

Quum ſubitò denſis ſurgentibus vndiq; ventis,
Horrida tempeſtas cœlum commouit & vndas.

Fatigatis igitur Nautis, nec vltrà valentibus obniti, fractis remis, funibus ruptis, cadentibus velis ſpes ſalutis amittitur. Cúmque animarum curam Creatori ſuo magnis clamoribus commendarent, & Beatiſſimam Dei Genitricem Mariam deuotè inuocarent, ſubitò quendam venerandæ beatitudinis virum Pontificali infula decoratum, quaſi inter vndas naui proximum viderunt. Qui aduocans ad ſe Helſinum Abbatem, his verbis cœpit compellare eum. Vis, inquit, periculum euadere? vis ad patriam ſanus ire? Cúmque ille cum fletu in toto corde deſiderare id ſolum reſponderet: tunc ille, Scias, inquit, me ad te à Domina noſtra Dei Genitrice Maria ad quam dulciter reclamaſti directum: & ſi dictis meis obtemperare volueris ſanus cum comitibus imminens euades periculum maris. Spondet ille illicò ſe ei in omnibus obtemperaturum, ſi hoc euaderet periculum. Promitte, inquit, Mihi & Deo quòd diem Conceptionis & Creationis Matris Chriſti celebrabis, & celebrandum prædicabis. At ille, & quis, inquit, mihi dies hoc Feſto erit celebrandus? Sexto, ait, Idus Decemb. hoc Feſtum tenebis. Et quo, inquit Abbas, officio vtemur in Eccleſiaſtico obſequio. Omne, inquit, officium quod dicitur in Natiuitate eius, dicetur in Conceptione, excepto quòd nomen Natiuitatis mutabitur in nomen Conceptionis. His dictis ille diſparuit: & citius dicto ſedata tempeſtate, Abbas cum ſuis incolumis concito flatu applicuit Anglicis littoribus: & quæ viderat & audierat quibus potuit notificauit. Statim autem illud Feſtum in Rameſienſi cœnobio ſolenniter celebrari, & ipſe quoad vixit deuotis obſequiis ſolenniter celebrauit. Facta ſunt hæc, ſi vera dicuntur, anno Chriſti 1068. Nam, vt Polydorus Vergilius in fine libri octaui Angliçæ hiſtoriæ teſtatur, cæſus eſt Haraldus Angliæ Rex à Guilelmo Normanno anno Domini 1067. pridie Idus Octobris, & ipſe Angliæ Regno potitus eſt. Sed inſunt huic narrationi multa, quæ non immeritò fidem huius epiſtolæ eleuant, vt vix credatur ab Anſelmo ſcripta. Primò, rei huius geſtæ ne verbulo quidem meminit Polydorus, diligentiſſimus Anglicarum rerum Scriptor. Deinde, quæ de Halardo referuntur, quòd fuerit impius, tyrannus, Cleri Perſecutor & honoris Eccleſiaſtici Subuerſor, falſiſſima ſunt, ſi Polydoro credere voluerimus: nam libro octauo dicit, Haraldum, ad promerendam ſuorum beneuolentiam, neque liberalitate, neque clementia, nec comitate vtendi vllam occaſionem omiſiſſe: vectigalia aut aboleuiſſe, aut minuiſſe: militibus ſtipendia, miniſtris mercedem adauxiſſe. De Guilelmo autem Normanno, quem fictus ille Anſelmus tantúmnon ad cælum extollit, ſcribit libro nono, quòd durè cœperit in Anglos dominari, arbitrans poſſe ſe faciliùs ita eos in officio continere, ideóque plurimis Optimatibus ac priuatis ciuibus bona cum honoribus adempta Normannis diſtribuiſſe, noua quotidiè vectigalia impoſuiſſe, nobilitatem nullo numero habuiſſe, ita vt vniuerſis perniciem per hoc machinari viſus fuerit. Ignorauit etiam hoc ſcriptũ Anſelmi Petrus de Natalibus, qui libro primo Catalogi Sanctorum capite decimo tertio, primam inſtitutionem huius Feſti ipſi Anſelmo adſcribit, tum etiam, quæ fictus Anſelmus Helſino in mari accidiſſe refert, ea omnia Anſelmo euenisse ſcribit. Huius, inquit, celebrationis Feſti principium fuit B. Anſelmus Prior monaſterij Beccenſis, poſtmodum Cantuarienſis Epiſcopus,

propter tale miraculum, quod ei apparuit. Dum ipſe monaſterij Prior. pro quibuſdam vrgentibus ad partes Britanniæ nauigaſſet, diſpoſitiſque agendis repatriaret, contigit tempeſtate nimia exorta, & intumeſcente procella nauem periclitari. Et dum cuncti in diſcrimine nimio poſiti, omnique ſpe humana deſerti Diuinum adiutorium, & B. Virginis flagitarent, potiſſimè autem Prior Anſelmus, qui Beatæ Dei Genitricis fuerat ſingularis deuotus, ſubito conſpiciunt quendam mirabili claritate fulgentem, Pontificabili habitu decoratum ſuper vndas maris verſus nauem ambulando venire. Qui proximus naui Anſelmum vocat, eúmque alloquitur, vt ſi periculum maris euadere cupiat, & in patriam ſaluus redire, eidem promittat coram Deo, quòd Feſtum Conceptionis Mariæ, annis ſingulis ſolenniter celebraret, & celebrandum quibuſcúnque poterit ſuaderet. Et quum ille de die Feſti & officio fiendo interrogaſſet? Reſpondit quòd 6. Id. Decemb. Feſtum illud celebrari debeat, quo die Beata Virgo concepta ſit, & quòd idem officium, quo Eccleſia vtitur in eius Natiuitate, in hoc Feſto dicendum ſit, mutato ſolo nomine Natiuitatis in nomen Conceptionis. Et quum Prior de nomine Nuncij interrogaſſet, reſpondit, ſe eſſe Nicolaum Epiſcopum à beata Dei Genetrice pro tali reuelatione & eorum liberatione tranſmiſſum. Mox Anſelmus iuſſa promiſit, & voto interpoſito confirmauit ſtatímque ſedata eſt tempeſtas, & flante vento proſpero ad propria redierunt. Et ſic ab eodem Anſelmo primo in Monaſterio ſuo, & deinde in Eccleſia Cantuarienſi, cui præfuit, dictum Feſtum celebrari cœpit. Prior autem fuit Monaſterij Beccen. ante annum Domini 1080. quo Abbas factus eſt, & anno ſalutis 1094. Epiſcopus creatus fuit, vt Dodechinus refert. Ex hoc verò tempore pluribus quoque in Eccleſiis aliis hæc conſuetudo inoleuit, vt Feſtum Conceptionis B. Mariæ Virginis, 6. Idus Decemb. & in Calendariis aſcriberetur, & ſolenni officio celebraretur, non quidem ex generali Eccleſiæ inſtitutione, ſed ex ſpeciali quorundam deuotione, vt Petrus de Natalibus dicto loco teſtatur. Vnde & in Oxonienſi ſynodo, anno Domini 1222. celebrata, ſancitum fuit, Conceptionis feſtum nemini vt neceſſarium imponendum.

Feſtum hoc initio inſtitutum non propter immaculatam Conceptionem Mariæ.

Obſeruandum verò, Feſtum hoc à principio inſtitutum non fuiſſe ob conceptionem immaculatam B. Mariæ Virginis, quod ex Petro de Natalibus clarè intelligitur, qui dicit, celebrari cœpiſſe ob ſanctificationem eius in vtero: quia verò tempus ſanctificationis huius fuerit ignotum ſub nomine & vocabulo Conceptionis inſtitutum Feſtum de tali ſanctificatione Bellarminus quóque fatetur tomo 1. Diſput. col. 2270. fundamentum huius Feſti præcipuum non fuiſſe Conceptionem Immaculatam, ſed ſimpliciter Conceptionem Matris Dei futuræ: qualiſcunque enim fuerit illa Conceptio, eo ipſo quòd Conceptio ſit matris Dei, ſingulare gaudium afferre mundo eius memoriam, tunc enim primùm habuimus pignus certum Redemptionis, præſertim cùm non ſine miraculo ex matre ſterili concepta fuerit: ideóque etiam illos celebraſſe, ait Bellarminus, hoc Feſtum progreſſu temporis, qui putarint Virginem in peccato conceptam. Hæc verò res ſuperſtitioſis hominibus mox anſam & occaſionem præbuit, diſputandi de Conceptione Beatæ Virginis qualis illa fuerit. puráne an impura? Magiſter ſententiarum, Petrus Lombardus, qui claruit anno Chriſti 1160. arrepta occaſione ex Auguſtini verbis, vt Cemnitius indicat parte 3. Examinis Tridentini Concilij, incepit ſine verbo Dei diſputare, fieri potuiſſe, cùm Maria ex Spiritu Sancto conciperet Chriſtum, quòd & ipſa ſimul tota ab omni peccato, etiam ab ipſo fomite mundata, & penitus liberata fuerit. Qui verò Lombardum ſequuti ſunt, non contenti fuerunt illa opinione, ſed longiùs progreſſi, cœperunt diſputare, Mariam cùm primùm in peccato originali concepta fuiſſet, poſtea in vtero Sanctificatam, ſine peccato natam fuiſſe. Et cùm nullo Scripturæ teſtimonio hoc probari poſſet, apocrypha hiſtoria Natiuitatis Mariæ, quæ nunc in Proteuangelio Iacobi extat. primò tanquam opinio non omninò improbanda propoſita poſteà verò tanquam canonica veritas approbata fuit. Cúmque iam in dubiis de Maria Virgine quæſtionibus, extra ſcripturæ limites exceſſum fuiſſet, in Scholis quidam longiùs progreſſi diſputare cœperunt, Mariam Virginem etiam conceptam fuiſſe ſine peccato originali: quam ſententiam publicè defendit Scotus Minorita, qui celebris fuit circa annos Domini Milleſimum, trecenteſimum, decimum. Vnde intelligit Lector, quid tandem conſequatur, quandò primùm, ſpecie aliqua bonæ intentionis à Scriptura teſtimoniis paululùm diſceditur: illud nimirum, quod Dialecticorum regula docet, vt vno inconuenienti dato, multa alia ſequantur. Fuerunt tamen plurimi, qui Scoto eiúſque ſectatoribus non in Scholis tantùm, ſed etiam coràm populo contradicerent, réſque magnis contentionibus acta fuit vſque ad Baſilienſe Concilium anno Chriſti Milleſimo, quadrageſima, trigeſimo nono celebratum, quod hanc quæſtionem decidit. Nam Seſſione trigeſimo ſexta manifeſtè docet, Mariam nunquam ſubiacuiſſe originali peccato, nullíque de cætera licitum eſſe debere. in contrariam partem prædicare vel docere: Feſtum etiam in memoriam puriſſimè eius Conceptionis poſthac ab omnibus Eccleſiis Sanctè celebrandum decreuit, multis additis indulgentiis. Verba Concilij hæc ſunt: Hactenus difficilis quæſtio in diuerſis partibus, & coram hac Sancta Synodo ſuper Conceptione glorioſæ virginis Mariæ Matris, & exordio Sanctificationis eius Facta eſt. quibuſdam dicentibus,

dicentibus ipſam Virginem & eius animam per aliquot tempus, aut inſtans temporis ſubiacuiſſe actualiter originali peccato: aliis autem è contrario dicentibus, à principio creationis ſuæ, Deum ipſam diligendo gratiam eidem contuliſſe, per quam à macula originali illam Beatiſſimam Perſonam liberans & præſeruans, Sublimiori Sanctificationis genere redemit, cùm fundaret illam altiſſimus ipſe, & ipſam fabricaret filius Dei Patris, vt eſſet Mater eius in terris. Nos verò diligenter inſpectis authoritatibus & rationibus, quæ iam à pluribus annis in publicis relationibus ex parte vtriúſque doctrinæ coram hac Sancta Synodo allegata ſunt, aliiſque etiam plurimis ſuper hac re viſis, & matura conſideratione penſatis doctrinam illam, aſſerentem glorioſam Virginem Dei Genitricem Mariam, præueniente & operante Diuini Numinis gratia ſingulari, nunquam actualiter ſubiacuiſſe originali peccato, ſed immunem ſemper fuiſſe ab omni originali & actuali culpa, ſanctámque & immaculatam, tanquam piam & conſonam cultui Eccleſiaſtico, fidei catholicæ, rectæ rationi & ſacræ Scripturæ, ab omnibus catholicis approbandam fore, tenendam & amplectendam, definimus & declaramus, nullique de cætero licitum eſſe in contrarium prædicare & docere. Renouantes interea inſtitutionem de celebranda Sancta eius Conceptione, quæ tam per Romanam, quàm per alias Eccleſias 6. Idus Dec. antiqua & laudabili conſuetudine celebratur, ſtatuimus & ordinamus, eandem celebritatem præfata die in omnibus Eccleſiis, Monaſteriis & Conuentibus Chriſtianæ Religionis, ſub nomine Conceptionis feſtiuis laudibus colendum eſſe, cunctiſque fidelibus verè pœnitentibus & confeſſis, ea die Miſſarum ſolenniis comitum, primis autem vel ſecundis veſperis totidem ſermoni verò verbi Diuini de ea feſtiuitate intereſſentibus 150. dies, conceſſione perpetuis temporibus duratura, de iniunctis ſibi pœnitentiis hac Sancta Synodus elargitur. Anno Domini 1466. Sixtus 4. decretum edidit, quod extat in Extrauagantibus libro 5. de Reliquiis & vener. Sanct. in quo conſtituit Feſtum de mira Conceptione B. Mariæ, cum peculiari officio, quod compoſuit Leonardus Nagarolus Italus, in eóque docet, ſine peccato originali Mariam conceptam, ab omnibus Fidelibus celebrandum eſſe, additis iiſdem indulgentiis, quas conſequuntur homines in Corporis Chriſti ſolennitate. Rursùs verò anno 1483. in alio decreto vtranque ſententiam liberam relinquit, & excommunicat tam eos, qui docent, omnes illos, qui aſſerant, Dei Genitricem abſque originalis peccati macula fuiſſe conceptam hæreticos eſſe: quàm illos qui audeant dicere, contrariam opinionem tenentes, mortaliter peccare: idque propterea, quod à ſancta Romana Eccleſia hi hac nondum ſit deciſa. Hanc conſtitutionem: Sixti obſeruandã eſſe, Synodus quoque Tridentina decreuit Seſſione quinta.

Omnes homines in peccato concipi.

Sed dum excommunicant eos, qui docent Mariam in peccato originali conceptam, certè damnant, PRIMÒ, *verbum Dei, quod ab originalis peccati macula ſolum excipit Seruatorem noſtrum Ieſum Chriſtum Deum & hominem. De reliquis generaliter dicit Paulus Rom 5. In omnes homines mors tranſiit, in quo omnes peccauerunt. Item, per vnius delictum propagatum eſt malum in omnes ad condemnationem. Cap. 3. dicit, Omnes peccato ſunt obnoxii, ſicut ſcriptum eſt. Non eſt iuſtus, ne vnus quidem. Non eſt qui intelligat. Omnes deflexerunt, ſimul inutiles facti ſunt. Non eſt qui exerceat bonum, non eſt vſque ad vnum, &c.* SECVNDÒ, *damnant etiam omnes Sanctos Patres, qui iam inde ab Apoſtolorum ætate, idem quod verbum Dei docuerunt, vſque ad Scholaſticorum tempora. Author Sermonis de Circumciſione Chriſti, qui apud Cyprianum extat, peccatum originale dicit, de primis parentibus in totam humani generis ſucceſſionem defluxiſſe. Origenes homilia 10. in Num & homilia 12. in Ioſue. Sancti, inquit, non ſunt ſine peccato. Cyprianus Serm. de Tentatione Chriſti: Fuere, ait, & ante Chriſtũ viri inſignes, & Prophetæ & Sacerdotes, ſed in peccato concepti & nati, nec originali nec perſonali caruerunt delicta: & inuenta eſt in omnibus vel ignorantia, vel inſufficientia, &c. Rursùs Origenes homil. 8. in Leuit. legem ait de immunditia puerperarum oſtendere, quòd quæcunque anima in carne naſcitur, iniquitatis & peccati ſorde polluatur: & neminem mundum eſſe à ſorde, nec ſi vnius diei ſit vita eius. Idem docet homilia 3. in Num. Lactantius lib. 6. contra Gentes cap. 13. Nemo, ait, ſine delicto eſſe poteſt, quandiu indumento carnis ornatus eſt. Baſilius in Serm. de Pœnitentia. Nemo hominum ſine peccato eſt Gregorius Nazianzenus in Epiſtola conſolatoria de Patre tacente: Cognoſcimus, quòd penitùs nil peccare, ſupra hominis ſit vires, ac Dei ſolius. In Oratione infamatrice 2. in Iulianum: penitùs à peccato liberum eſſe, Deus ſupra humanam naturam ordinauit. Ambroſius libro primo, capite ſecundo: Quis eſt qui mundum cor à peccatorum habeat colluuione? aut non delinquat in lingua ſua? In Apologia Dauid, capite ſexto: Non inuenitur quiſquam illibatus à culpa. Auguſtinus de fide ad Petrum capite vigeſimo tertio: Firmiſſimè tene, & nullatenus dubites, omnem hominem, qui per concubitum viri & mulieris concipitur, cum peccato originali naſci, impietati ſubditum, mortíque ſubiectum, & ob hoc natura filium iræ naſci. De nuptiis & concupiſcentia: Ideò Chriſtus non de concubitu naſci voluit, vt hinc etiam doceret, omnem qui de concubitu naſcitur, carnem eſſe peccati, quandoquidem ſola, quæ non inde nata eſt, non fuit caro peccati. De perfectione*

iuſtitiæ:

Digitized by Google

iuſtitia: Quiſquis eſſe vel fuiſſe in hac vita aliquem hominem vel aliquos homines putat excepto uno Mediatore Dei & hominum, quibus neceſſaria non fuiſſet Remiſsio peccatorum, contrarius eſt Scripturæ, vbi Apoſtolus ait: Per vnum hominem peccatum intrauit, &c. Et contra Iulianum lib. 5. cap. 9. dicit, qui aliter ſentiat hæreticum eſſe: cum enim dixiſſet, Si abſque dubio caro Chriſti non eſt caro peccati, ſed ſimilis carni peccati, quid reſtat vt intelligamus, niſi ea excepta, omnem reliquam humanam carnem eſſe peccati? mox ſubiicit, Quiſquis hoc negat deteſtandus hæreticus inuenitur. Affirmat ibidem, Mariam in concupiſcentia originali conceptam: ſic enim ait, Hinc apparet, illam concupiſcentiam per quam Chriſtus concipi voluit, feciſſe in genere humano propaginem mali: Quia Mariæ corpus, quamuis inde venerit, tamen eam non traiecit in corpus, quod non inde concepit. De Eccleſiaſticis Dogmatibus cap. 86. ait: Nullus Sanctus & Iuſtus caret peccato. Theodoretus inquit quæſt. 9. in Num. Cùm hominum natura mutationi ſit obnoxia, ab omnibus immunem eſſe peccatis eſt impoſsibile. Beda libro 3. in Marcum cap. 9. ait: Confiteatur Catholicus, quia nemo immunis à noxa primæ præuaricationis naſcitur. Albinus libro 5. in Ioannem, cap. 9. Omnes homines, præter illum ſolum, qui ex Virgine natus eſt, Originali peccato cæci, id eſt, cum peccato nati ſunt. Rabanus libro 9. in Eccleſiaſticum, cap. 2. Omnis homo ex viri ſemine & mulieris natus, cum peccato naſcitur. Remigius in Pſalm. 98. Nullus eſt ita Sanctus, vt omninò careat peccato. TERTIÒ, damnant etiam Doctores qui poſt hæc tempora claruerunt, & magnam Scholaſticorum partem, qui neminem quantumuis ſanctiſsimum ab Originali peccato exceperunt. Et de Maria quidem disertè Anſelmus Cantuarienſis, quem Petrus de Natalibus authorem Feſti Conceptionis facit, ita ſcribit libro 2. cur Deus homo, cap. 16. Primùm quæro, qualiter de maſſa peccatrice & humano genere quod totum infectum erat peccato hominem ſine peccato, quaſi Azymum de fermento, Deus aſſumpſit? Nam licet ipſa hominis eiuſdem conceptio ſit munda, & abſque carnalis delectationis peccato: Virgo tamen ipſa, vnde aſſumptus eſt, eſt in iniquitatibus concepta, & in peccatis concepit eam Mater eius: & cum Originali peccato nata eſt: quia & ipſe in Adam peccauit, in quo omnes peccauerunt. At poſtquam conſtat hominem illum eſſe Deum, ac peccatorum Reconciliatorem: dubium non eſt eum omninò ſine peccato eſſe: non autem eſſe, non valet, niſi abſque peccato de Maſſa peccatrice ſit aſſumptus. Bernardus in Serm. de excellent. & Sanctitate B. Ioan. Baptiſtæ: Quicunque de Maſſa præuaricante, mundum ingredimur, longam veſtem Originalis peccati nobiſcum trahimus: Solus ille qui peccatum non fecit, excipitur, &c. Serm. 78. ſuper Cantica: Sine quo generalis velamine confuſionis nemo filiorum hominum intrauit hanc vitam, vno ſanè excepto, qui ingreditur ſine macula. Lombardus libro 3. diſtinct. 3. inquit: Sanè dici poteſt & credi iuxta Sanctorum atteſtationes conuenientiam, ipſam verbi carnem prius peccato fuiſſe obnoxiam ſicut reliqua Virginis caro: ſed Spiritus Sancti operatione mundatam, &c. Thomas in librum Iob capite ſexto: Certum eſt, quod ex conditione fragilitatis humanæ nullus homo eſt immunis à peccato, quantumcunque iuſtus appareat. Et prima ſecunda, quæſtione 81. articulo tertio. Secundùm fidem catholicam firmiter eſt tenendum, quòd omnes homines, præter ſolum Chriſtum ex Adamo deriuati, peccatum Originale ex Adamo contrahunt: alioqui non omnes Redemptione indigerent. Albertus ſuper 2. Sent. diſtin. 30. Originale peccatum eſt in omnibus lege concupiſcentiæ ab Adam progenitis. Fuit igitur Alberti adhuc ætate ignota opinio, Mariam ſine peccato originali conceptam eſſe. Poſt hæc etiam tempora contradixerunt huic opinioni Dominicani ferè omnes, & publicè docuerunt, omnes aſſerentes, Mariam abſque originali macula conceptam hæreticos eſſe, vt intelligitur ex decreto Sixti 4. Catharinus quoque Archiepiſcopus Compſanus teſtatur, in Concilio Tridentino deliberatum eſſe de hoc dogmate, An Diua Virgo in Originali peccato ſit concepta, ſed aliud aliis viſum fuiſſe, tandem in Sixti 4. iuerunt ſententiam Ieſuitæ etiam affirmare non audent, Mariam ſine Originali peccato conceptam, ſed tantùm dicunt, HOC piè credi.

Quemadmodum verò ſententia de immaculata Mariæ Conceptione veneranda antiquitati fuit incognita, & poſtea, cùm in lucem prodiiſſet, à pleriſque doctoribus impugnata, ita etiam Feſtum ipſum, licet ab initio non propter puram conceptionem Diuæ Virginis, ſed propter Conceptionem eius ſimpliciter inſtitutum eſſet, iam inde à prima ſua origine improbatum fuit. D. Bernardus epiſt. 174. ad Canonicas Lugdunenſes, dicit, errorem & ſuperſtitionem ſapere hoc feſtum quia in eo vel peccatum honoretur, ſine quo Conceptio iſta non fuerit, vel falſa inducatur Sanctitas. Pothon etiam Prumienſis Presbyter, qui claruit circa annos Chriſti 1150. lib. 3. de Statu domus Dei: Miramur, ait, ſatis, quod viſum fuerit HOC tempore quibuſdam monaſteriis, mutare colorem optimum, nouas quaſdam inducendo celebritates. Nunquid Patribus doctiores aut deuotiores ſumus? Superba mente præſumimus, quicquid ipſorum in talibus prudentia prætermiſit, Neque verò nos in huiuſmodi aliquid inuenire poſſumus, quod illorum quiuerit diligentiam præteriiſſe. Quæ igitur ratio hæc Feſta celebranda nobis induxit? Feſtum videlicet Trinitatis & Transfigurationis Domini. Additur his à quibuſdam, quod magis ABSVRDVM videtur,

Feſtum de Conceptione Mariæ improbatum.

Digitized by Google

videtur, Feſtum quóque CONCEPTIONIS *S. Mariæ. In Oxonienſi quóque Synodo anno 1222. celebrata, omnia Feſta Mariæ præter Conceptionis, de neceſſitate ſeruari mandatur.*

Rationes pro puriſſima Mariæ Conceptione & ad eas reſponſio.

Rationes autem, quibus probare conati ſunt puriſſimam ab omni labe conceptionem D. Mariæ, hæ ſunt. Prima, potuiſſe Deum hoc efficere. Sed à potentia ad ineſſe non valet conſequentia. Secundo. Cùm Chriſtus non venerit ad ſoluendam ſed potiùs implendam legem: in lege autem præceperit honorare parentes, ideò credendum, ipſum etiam Matrem in hoc potiſſimùm honoraſſet. Reſpondet Petrus de Natalibus: Honorauit eam in quantum fuit conueniens, non tamen tantùm, quòd ipſe ex hoc exhonoraret ſeipſum. Dicere autem, quòd virgo Maria eſſet æqualis in gratia humanitati Chriſti eſſet ignominia ipſi Chriſto. Obiicitur etiam Auguſtinus, qui in lib. de Natura & gratia cap. 36. dicit: De Sancta Virgine Maria, propter honorem Domini, nullam prorsùs, quum de peccatis agitur, habere volo quæſtionem. Inde enim ſcimus, quòd ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere aut parere meruit, quem conſtat nullum habuiſſe peccatum. Quia verò manifeſtè dicit, Mariæ gratiam collatam ad vincendum peccatum, intelligitur, quòd non ſentiat Mariam ſine peccato conceptam fuiſſe, alioquin non opus habuiſſet gratia, qua vinceret peccatum. Et quæ Auguſtini hac de re fuerit ſententia ſuperiùs ſatis intelleximus.

9. IOACHIMVS *Pater fuit Mariæ Matris Domini, quem ex Anna coniuge conceperat.*

10. MELTIADES *Papa & Succeſſor Euſebij, conſtituit, die Dominica & quinta feria ieiunium non celebrandum propter Ethnicos iiſdem diebus ieiunantes. Martyrio coronatus eſt 4. Idus Decemb.*

11. DAMASVS *Hiſpanus in quodam contentione Epiſcopus Rom. factus, & de adulterio grauiter accuſatus, Liberij facta damnauit, templa ædificauit & redditibus auxit, Miſſæ Confeſſionem addidit, Pſalmorum cantiones inſtituit: myſterium enim iniquitatis ſeſe eo tempore nonnihil exerere cœpit. Vitas etiam ſuorum prædeceſſorum Epiſcoporum Rom. eorúmque ſtatuta, non ſine impudentiſſimis mendaciis conſcripſit, atque tandem anno Domini 384. obiit, in pace octogenarius, 3. Idus Decemb. Balæus.*

12. EPIMACHVS *Martyr apud Alexandriam paſſus eſt. Is cùm longo tempore in vinculis fuiſſet, & diuerſis confectus ſuppliciis in fide perſtitiſſet, igne tandem comburi iubetur, pridie Idus Decemb. Petrus de Natalibus libro primo, cap. 62 ex Adonis Martyrologio.*

13. IODOCVS *filius fuit Rhetaëli Regis Britonum. Reliquit autem ſeculum & eremiticam vitam elegit, in quo & mortuus eſt Idibus Decemb. Florentius abbas apud Surium tom. 7. & Pet. de Nat. lib. 1. cap. 65.*

LVCIA *virgo Syracuſana deſponſa fuit iuueni Nobiliſſimo: ſed incenſa confeſſione & martyrio Agathæ, perſuaſit matri, vt quam dotem ſibi datura eſſet, pauperibus elargiretur. Id verè ægerrimè ferens ſponſus accuſauit eam Chriſtianiſmi apud iudicem Paſchaſium. Is ergò comprehendè Luciam, & niſi idolis ſacrificare vellet ad lupanar rapi iuſſit: ſed quum loco moueri non poſſet, variis affecta cruciatibus ſpiritum tandem emiſit. Idibus Decemb. circa annos Domini 310. Pet. de Nat. lib. 1. cap. 64.*

OTTILIA *filia fuit Adalrici ſiue Atthici, & Bethſuindis ſeu Berſinda, ſed cæca nata, ob eam cauſam occidi iubetur à patre. Mater verò aufugit longiſſimè cum filia, eíque ab Erhardo Bauariæ Epiſcopo viſus reſtituitur. Reuocata autem à fratre is propterea ita caſtigatur à patre, vt paulò poſt moreretur. Facti verò huius cum pœniteret eum, ingreditur monaſterium ſanctimonialium, quod iam antea in honorem B. Mariæ in ſummitate montis Hoheburg maximo ſumptu conſtruxerat, idque tandem filiæ tradidit, in quo Abbatiſſa 130. Nonnarum facta moritur in pace. Iacobus de Voragine Legenda 199. vbi prodigioſa mendacia huic narrationi aſpergit.*

14. NICASIVS *Remenſis Epiſcopus, occupata vrbe à Vuandalis, in ipſo templi limine trucidatur ab hoſte cum ſorore Eutropia. Petrus de Natalibus lib. 1. cap. 69. Hoc die ſi quis nomen Nicaſij inſcribat poſtibus conclauium, eius vi mures inde abigi ſuperſtitioſi homines arbitrantur, ſed myſterium me latet.*

15. ABRAHAM *Patriarcha fuit Veteris Teſtamenti, cunctis Fidelibus ex hiſtoria notus.*

16. ADELHEID *patrem habuit Mengegorem Comitem, matrem Gerbergam. Hæc eorum filia Coloniæ Agrippinæ monaſticum vitæ inſtitutum complexa eſt in cœnobio Monacharum ſub Regula D. Hieronymi. Extructo autem à parentibus Vileceuſi cœnobio ab iis eò vocatur, in quo multis Nonnis ſub Benedicti Regula præficitur. Tandem etiam inde Coloniam ab Heriberto Archiepiſcopo vocatur & in ſororis ſuæ Bertradæ locum ſurrogetur, vbi & moritur. Surius tomo 7.*

17. LAZARVS *ille rediuiuus, Mariæ, & Marthæ frater, Hieroſolymis fugiens ob perſequutionem Iudæorum, cum ſororibus & aliis Maſſiliam appuliſſe, eiúſque vrbis Epiſcopus factus narratur, vbi & in pace quieuit, 16. Cal. Ian. Pet. de Nat. lib. 1. cap. 72.*

18. RVFVS *ex numero Diſcipulorum fuit, per quos primitiua Eccleſiæ in Iudæis & Græcis fundata eſt. Paſſus eſt Philippis vrbe Macedoniæ 15. Cal. Ian. Meminit eius martyrij Polycarpus in Epiſtola ad Philippenſes, hortatúrque fideles, vt ſequantur veſtigia martyris in conſtantia.*

19. NEMESIVS *primò Æmiliano Proconſuli Ægypti per calumniam quaſi latro delatus, ſed ab eo crimine purgatus & abſolutus eſt. Deinde*

ab

ab eodem iudice tanquam Chriſtianus comprahenſus, geminatis ſuppliciis excruciatus, cum latronibus igne combuſtus eſt, 14. Cal. Ian. vt P. de Nat. ex Adone refert lib. 1. cap. 77.

10. Ammon *pro tribunali ſtans, quum quidam Chriſtianus à iudice tortus in ſuppliciis trepidaret, & iam penè ad negationem deflecteret, ad conſtantiam illum hortabatur, plebs autem idcircò frendens manus illi iniecit, & occidit, 13. Cal. Ian. Pet. de Natal. lib. 1. cap. 78 ex Adone.*

11. Thomas *fuit vnus ex Apoſtolis Chriſti, qui & Didymus dictus eſt Quibus autem parentibus ſit notus, & quamodo conuerſus ac vocatus, nihil extat. Poſt Aſcenſionem Chriſti in cælos in Parthiam abiit: inde ad Medos, Perſas, Hyrcanos, Bactros & Indos profectus eſt, & vbique Euangelium Ieſu Chriſti docuit. Fictitius Abdias in ſuo libro indicat, lanceâ Thomam transuerberatum eſſe. Alij gladio eum percuſſum eſſe ſcribunt. Hieronymus dicit, eum dormiuiſſe in Calatrina vrbe India. Edeſſam Meſopotamiæ reliquias Thomæ eſſe tranſlatas anno Domini 230. Alexandri Imp. permiſſu, Ruffinus libro ſecundo Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, capite ſecundo affirmat & Socrates libro 4. cap. 18. ſcribit, Martyrium Thomæ eſſe in ea vrbe.*

12. Chiridonius *quum ad ſacrificia idolorum primò blanditiis inuitaretur, deinde iniuriis, comminationibus & tormentis cogeretur, & nihilominus ſacrificare eis nollet, gladio per viſcera tranſuerberatus occubuit Alexandriæ, 11. Calen. Ianuar. Petrus de Natalibus lib. 1. cap. 82.*

13. Dagobertus *cognomento Magnus Frãcorum Rex* II. *ex Francia omnes Iudæos eiecit baptiſmum ſuſcipere nolentes. Cum Sclauonibus Paganis feliciter pugnauit, & Vaſcones rebellantes compeſcuit. Mirum eius ſtudium fuit in ampliandis & propagandis Papiſticis ſuperſtitionibus. Rubeacum oppidum, cum omnibus ſuis reditibus & facultatibus, Argentinenſi Eccleſiæ donauit. Fundauit & dotauit munificentiſſimè Vueiſſenburgenſe & Theologienſe cœnobia. Extruxit etiam magnificentiſſimum S. Dionyſij Lutetiæ Pariſiorum cœnobium atque ad id exornandum ex Pictonibus rebellibus ſacrarum locorum nobilia ornamenta eò aſportari curauit, vt id vnum ditaret: templo eius aureum tectum obduxit: annuos prouentus, 200. millia ſolidorum, ad Sacerdotũ victum ordinauit, & eleemoſynas pro pauperibus. Templa quoque plurima per vniuerſum Regnum ſuum è fundamentis ædificauit. Hinc poſt mortem eius à Sacerdotibus inter Deos relatus, & diuinis honoribus affectus fuit. Gaguinus, Regino, Æmilius, Tilius & alij.*

14. Adam & Eva *qui fuerint ex hiſtoria Sacra notiſſimum eſt.*

De Natali Domini Ac Servatoris noſtri Iesv Christi. 15.

Feſtum hoc à veteribus variè appellatum fuit. *Baſilius in Sermone De humana Chriſti generatione Θεοφανίας appellauit: ait enim,* Theophaniam hoc noſtrum Feſtum nominamus, in quo mundi ſalutarem concelebramus diem Domini natalem. *Significat autem Θεοφάνια ſeu Θεοφανία* Dei Apparitionem. *Gregorius Nazianzenus in Oratione in Natalem Chriſti, præter Theophaniam, etiam Γενέθλια τοῦ σωτῆρος* Natale Seruatoris, & *Ἐπιφάνεια* Aduentum *ſeu* Apparitionem *vocat: & rationem iſtorũ nominũ affert: dicit enim ſic appellari, ὅτι ἐφάνη θεὸς ἀνθρώποις διὰ γεννήσεως, id eſt, quòd apparuit Deus hominibus per Natiuitatem. Inſcriptio Orationis ſecundæ Nazianzeni In Sancta Epiphaniorum lumina, indicat, etiam* Luminarium diem *idem Feſtum appellatum fuiſſe, fortè propter lumina vbique accenſa in vigiliis quæ ante hoc Feſtum celebrata ſunt, vt indicant homiliæ Maximi Taurinenſis, & Gregorij Turonenſis. Chryſoſtomus in Oratione de Philogonio, Feſtum hoc* Metropolim reliquorum omnium Feſtorum *vocat. Beda lib. 4. cap. 19. Natalem Domini, ſicut & Paſcha & Pentecoſten* Maiora Solennia *nominat. Germani hoc Feſtum vocant* Weihenacht/ *hoc eſt, Sanctam Noctem, propter Chriſtum in illa natum. Siquidem Maiores noſtri* Weihen *ſacrare dicebant. Vnde in Precatione Dominica antiquis rythmis expoſitâ,* Weyhe ſey namo theiner / *Sanctificatum ſit nomen tuum: &* Kirchweihe / *templi conſecratio. De hoc etiam Matthæus Dreſſerus in libello de Feſtis ita ſcribit. Germani, ait, hoc Feſtum vocant* Weinacht/ *veteri conſuetudine Germanorum & Gallorum, qui temporis ſpatia non dierum ſed noctium appellatione efferunt. Dicitur autem* Weihenacht/ *ἀπὸ τοῦ μυεῖν: id eſt, ab initiando ſeu conſecrando, quòd illa nocte per Sacroſanctam Chriſti Natiuitatem omnes initiati ſumus Sacris Chriſti, Deóque in æternum conſecrati. Veteres Germani in idolomania Ethnica vocarunt* Weinnachten/ *à vino, quòd alius alium bono vino id temporis donarit.* *Feſti Ianius nomina.*

Quando verò & à quo hoc Feſtum inſtitutum ſit, certò ſciri non poteſt. Mentionem eius facit primò, quod equidem ſciam, Theophilus, qui circa Commodi & Seueri Impp. tempora vixit, in Paſchali Epiſtola, quemadmodum mox indicabimus. Deinde hiſtoria perſecutionis Maximini Imp. qui in ipſo Natalis Dominici die, Nicomediæ Chriſtianos, Feſtiuitatem celebrantes, ſuccenſo templo concremauit, vt Nicephorus refert libro ſeptimo, capite ſexto. *Feſti huius origo.*

Non

Digitized by Google

Non vno eodémque etiam die à principio obſeruata eſt hac Solennitas ab omnibus Chriſtianis.

Feſtum hoc ab initio non eodem die celebratum.

Celebrata fuit à nonnullis 25 die Decembris, iam inde ab antiquiſſimis temporibus. Intelligitur hoc ex Theophilo Cæſarea Palæſtina Epiſcopo, qui docet, Gallos diem vnum anniuerſarium, qui fuit 8. Calend. Aprilium, in celebratione Paſchatis obſeruaſſe, idque hac ratione defendiſſe: Sicut Domini Natalem, quocunque die 8. Calend. Ianuarij venerit, ita & 8. Calend. Aprilis, quando Reſurrectio accidit, Chriſti debemus Paſcha celebrare. *Ex Caſſiani verò argumento Epiſtolarum Theophili, libris Paſchalibus præfixo, apparet, Ægyptios Natiuitatem Domini & Baptiſmum eiuſdem, eodem die, quem Epiphaniam appellat celebraſſe: quod etiam Hugo in cap. 1. Matthæi de Armenijs teſtatur.*

Chriſtū non natum 25. Decembris.

Recepta eſt autem poſterioribus ſeculis in omnibus Occiduis Eccleſiis eorum conſuetudo, qui Feſtum hoc 25 die Decembris celebrarunt, quòd tunc natum eſſe Dominum crederent. Sed hanc ſententiam firmis rationibus improbari poſſe Henricus Vuolphius libro 1. Chronol. docet. Inter quas, inquit, non poſtrema eſt Cenſus ille à Romano Imp. toti orbi imperatus, & à Cyrenio Præſide Syriæ tempore Natiuitatis Domini actus. Non enim res tanti momenti ac toti orbi communis tam incommodo tempore ſuſcepta videtur. Erat omnibus cum familiis ſuis in patriam terram proficiſcendum, vt ibi cenſerentur vnde oriundi eſſent. Itineribus autem longinquis obſtabant frigora, & pluuiæ hyemales, & quòd in irriguis illis & calidis regionibus (quæ non ita glacie durantur, vt noſtræ ſeptentrionales) qualis Palæſtina fuit, itinera hyberno tempore non ſunt peruia. Quomobrem Deus in lege nullas Feſtiuitates hoc tempore celebrare iuſsit. Deinde prudentes Magiſtratus, quales certè Auguſtus fuit, non in media hyeme, quando fruges iam bona ex parte conſumptæ ſunt, ſed in autumno, quum primùm in horreo colliguntur, cenſus agere ſolent. Alia etiam ratio à Paſtoribus ſumi poteſt, qui nocturno tempore pauerunt greges ſuas quum Chriſtus naſceretur. At conſtat oues frigoris impatientiſsimas eſſe, & proinde menſe Decembri hæc, quæ Lucas narrat, non accidiſſe. Vnde etiam Heſiodus lib. 2. Operum de hoc menſe ita canit:

Μεὶς γὰρ χαλεπώτατος οὗτος
Χειμέριος: χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ᾽ ἀνθρώποις. *Hoc eſt:*

Menſis enim difficillimus hic
Hybernus: difficilis ouibus, difficiliſque hominibus.

Et ob hanc cauſam oues hoc tempore plerunque intra tecto vel ſtabulo paſci Columella docet libro ſeptimo cap. 3. & Vergilius libro tertio Georgicorum. Adhæc ex antiquiſſimis iiſdémque probatiſſimis Eccleſiaſticis Doctoribus nihil certi haberi poſſe de menſe & die Natiuitatis Domini Alexandrini locus ſatis declarat, qui libro primo. Strom. ſic habet. Sunt qui curioſius Natiuitati Domini non annum ſolùm, ſed etiam diem addunt, quem dicunt Anni 28. Auguſti 25. menſis Pachon fuiſſe. Baſilidis autem ſectatores eius quoque Baptiſmi diem celebrant præcedentem noctem lectionibus tranſigentes. Dicunt autem eſſe 15. annum Tiberij, menſis Tibi 15. diem: quidam autem eiuſdem menſis diem 11. Et mox: Sunt, ait, qui 14. vel 15. Pharmuti natum dicant. Hinc intelligimus Clementis Alex. tempore, hoc eſt, circa annos Domini 195. tres ſententias de Natali Chriſti fuiſſe: prima eorum, qui 25. die Pachon; ſecunda & tertia qui 14. vel 15. natum dixerunt, id eſt, iuxta nonnullorum computationem ad Iulianum annum, 14. Maij: 3. & 4. Aprilis. Epiphanius verò, qui ducentis annis poſterior Clemente fuit, Natiuitatem Domini 11. diei menſis Tybi, id eſt, 5. Ianuarij adſcribit, tomo primo, libro ſecundo, vbi ſic ait: Reuera Natiuitas Chriſti certa contigit vndecima die menſis Tybi. Middelburgenſis autem cap. 4. libro 19 de die Paſsionis Domini agens, vult Natalem eiuſdem fuiſſe diem æquinoctij vernalis, quæ fuerit anno Natiuitatis Dominica 8. Calend. Aprilium, quemadmodum per obſeruationes Ptolemæi & ſcripta aliorum Aſtrologorum demonſtrari poſsit. Ratione autem tali vtitur: Si venit Ieſus in mundum, vt ſaluum faceret eum Adami peccato contaminatum, & in melius ipſum reformaret debuit reſumere omnia illa tempora, quæ in prima mundi creatione per Deum Patrem aſſumpta, Adami peccato inquinata fuerunt: nam idem modus eſſe debuit reformationis mundi, qui fuit prima eius Creationis. Mundus autem creatus eſt in æquinoctio vernali. Congruebat ergo pro inſtauratione mundi eadem hæc tempora præuaricatione primi parentis contaminata, à Chriſto purificanda reſumi. Sed valdè eſt infirma hæc ratio: & multa habet vitia, quæ Lector facilè videt. Adhæc ſi homines illos, qui ſeculò Domini admodum vicini fuerunt, Natalis Domini latuit, quid obſecro credas Epiphanio? quid Middelburgenſi? quid etiam ijs, qui vigeſimo quinto Decembris natum Dominum contendunt?

Sunt tamen hodie qui rationibus non contemnendis probare conantur, Chriſtum in Autumno natum fuiſſe: ex quorum numero eſt Mattheus Beroaldus, qui ad hanc rem probandam citat verba Danielis nono capite. In dimidia hebdomada ceſſare faciet ſacrificium & oblationem. Loquitur hic Propheta de vltima hebdomada, quam, quia deſinit in menſe Niſan, quo paſſus eſt Dominus, ſi diuidas in duas partes

æquales, medietatem ſuam in anni quorti menſe Tiſri habere deprehendes. Abolenit autem Dominus ſacrificium & oblationem, primò prædicatione ſua quam à Baptiſmo inchoauit, & in paſſione compleuit. Cœpit autem prædicare Chriſtus, cum primùm triginta annos compleuiſſet vel aſſequutus eſſet, vt Lucæ tertio ſcribitur, Cùm triginta annorum eſſe inciperet. Nam incipit eſſe anniculus, qui primùm natus eſt, nec poſt ſex menſes aut plures, ſed cum dies natalitius anno ſequenti reuertitur. Cum autem Dominus triginta annorum eſſe inceperit in medio hebdomada vltima, & hebdomadarum initium ſit menſis Niſan ſeu vernum tempus, in quod deſinunt: ſequitur circa autumnum natum eſſe Dominum, in quem medium hebdomada incidit. Henricus Vuolphius in Chronologia id ipſum duabus aliis probat rationibus Primam ſumit ab vmbris legalibus. Notum eſt enim, vt vmbras Dominus iiſdem ferè diebus Feſtis impleuit & abrogarit, quibus olim celebrata fuerunt. In Feſto Paſchatis noſtrum Paſcha factus eſt per Paſſionem ſuam. In Feſto Pentecoſtes legem Spiritus illam nouam nobis dedit. Nullus autem menſis plura Feſta continuit quàm ſeptimus, quæ omnia Chriſtum adumbrarunt. Omninò ergò hoc menſe in carne natus videtur. Alteram rationem ducit ab æra. Numerant Iudæi ad æram Chriſtianam, id eſt, ad annum quo natus eſt Chriſtus 3760. At is annus, vt ex ætate Domini, & ex Cyclo lunari colligi poteſt, fuit annus primus Chriſti, & annus 3761. annus nati Chriſti ſecundus. Vnde colligitur, annum primum Chriſti in anno ter milleſimo ſeptingenteſimo ſexageſimo completum, & in principio eius Dominum natum eſſe.

Natalis Domini cur in Decembri inſtitutus.

Arbitror autem eos qui primò Feſtum hoc menſe Decembri celebrandum inſtituerunt, non id propterea feciſſe, quòd tunc natum Dominum crederent, ſed vt Saturnaliorum ſolennitatem, quæ Romæ hoc ipſo tempore celebrabatur, in hoc Feſtum commutarent: hac enim occaſione plurima in veteri Eccleſiæ Feſta inſtituta fuiſſe ſuprà indicauimus. Annuit hoc non obſcurè Paulus Iouius libro 38. hiſtor. vbi dicit, Vaſtium Mediolani veterum Saturnaliorum more Natalitia Dei Chriſti celebraſſe. In hanc etiam ſententiam me adducit ſimilitudo vtriuſque Feſti, & plurima quæ inter ſe habent communia.

Similitudo inter Natalem Domini & Saturnalium.

Primò nanque & Græci & Romani veteres Saturnalia lautiſſimis latiſſimiſque epulationibus celebrarunt, quandò non ſolùm ſerui à dominis conuiuiis excipiebantur, ſed etiam amici atque familiares mutitabant, hoc eſt, mutuas inter ſeſe cœnas epulationéſque agitabant. Idem verò à Chriſtianis in Chriſti Natali olim factitatum quoque, innuere videtur grauis illa adhortatio Gregorij Nazianzeni in præclara illa Oratione ſua in Natalem Domini, vbi inquit: Hanc Feſtiuitatem celebremus non Panegyrico ſed diuino: non mundano, ſed ſupermundano modo. Nequaquam fores coronemus (obſerua quibus ritibus celebratum ſit hoc Feſtum olim) non choros inſtauremus, non compita viarum exornemus, non oculos paſcamus, non auditum oblectemus, non odoratum effœminemus, non guſtus lenocinemur, non tactui obſequamur, non veſtimentis teneris ac fluidis, ex quibus id quod pulcherrimum, planè eſt inutile, molliter induamur, non gemmarum ſplendoribus, non auri fulgoribus, non colorum fucis naturalem mentientibus pulchritudinem, & propter imaginem repertis: non commeſſationibus & ebrietatibus, quibus cubilia & libidinem ſcimus eſſe coniunctam. Addit: non thoros altos, veluti delitias concinnantes ſternamus, non vini fragrantiam, coquorum commenta, vnguentorum ſumptus honoremus. Clariùs Luitprandus indicat conuiuia celebrata eſſe, in ea quæ ſecundùm carnem eſt Chriſti Natiuitate, apud Conſtantinopolitanos, libro ſexto, capite tertio & quarto. Refert enim tunc nouendecim menſas apponi, in quibus Imperator pariter & conuiua non ſedendo, ſed recumbendo epulentur, nec argenteis, ſed tantum aureis vaſis miniſtrari, Quin ludos eo tempore publicè exhibitos, idem indicat notato loco, vbi etiam vnum ob admirationem deſcribit. Huc pertinet etiam publica vel ſolennis compotatio, ſiue collatio, quam Pontifices Romani in prima aula Palatij hoc die vel in veſperis eius celebrare ſolent, quæque deſcribitur libro ſecundo, Ceremonialis Rom. Eccleſiæ. Hodiè quoque hunc diem plurimi Chriſtianorum diurnis nocturniſque compotationibus, comeſſationibúſque peragunt, ita vt non Chriſti Natalia, ſed Bacchanalia potiùs atque Lupercalia agere videantur, & meritò nox illa, cuius memoria celebratur ob Chriſtum in illa Natum, Weihenacht *hoc eſt ſancta, vernacula noſtra lingua appellata, potiùs* Weinnacht, *hoc eſt, vini nox, Epicureorum illorum reſpectu, ſit dicenda. Secundò in Saturnalibus exæquato omnium iure domini ſeruos ſuos lautiſſimis conuiuijs excipiebant, ipſi ſeruorum officio in miniſtranda fungebantur, ac ſeruis impunè licebat quiquid liberet loqui, vt refert Iuſtinus ex Trogo, Macrobius libro primo, & Athenæus libro decimo quarto. Hic mos etiam in Feſta Natiuitatis Chriſti à multis obſeruatus eſt. Durandus enim in Rationali libro ſexto, capite octuageſimo ſexto indicat, in quibuſdam locis Prælatos cum ſuis Clericis in Natali ludere, vel in domibus Epiſcopalibus, vel in clauſtris: ita vt etiam deſcendant ad ludum pilæ, vel etiam ad choreas & cantus. Eundem quoque Saturnaliorum veterum morem, quo ſerui dominis imperabant, & epulis opiparis ab illis excipiebantur, apud Anglos ſuos obtinere, Polydorus Vergilius teſtatur. Eſt & illud, inquit, ab Ethnicis profectum,*

Digitized by Google

fectum, quòd nunc per Dominica Natalitia noſtri Miniſtri poteſtatem in Dominos habent, atque vnus eorum dominus creatur, cui cuncti familiares, laſciuientes ſimul, parent, vnà cum ipſis dominis & patribus familiarum. In Saxonia quoque moris olim fuit hac nocte ſaltare & cantare, qui tamen mos Othero cuidam laico cum quindecim viris & fœminis tribus malè ceſsit: quum enim Sacerdos Rupertus mandaret eis per æditum, vt ab huiuſmodi leuitate in nocte tam Sancta deſiſterent, illique præcipienti non obtemperarent, commotus ille ſtans ad altare dixit: Faciat Deus omnipotens, vt per annum totum ſic ſaltantes manere vos oporteat. Et per totius anni ſpatium ſaltarunt ſine intermiſsione die ac nocte, Trithemio authore in Chron. Hirſaug. Tertiò, in Saturnalibus munera ſibi vltrò citròque mittebant, quæ Tertullianus in libro de Perſecutione Saturnalitia vocat, Hieronymus autem Saturnalium ſportulas. Similiter Chriſtiani à Natali Chriſti vſque ad Calendas Ianuarias ſibi inuicem munera, quæ Strenas vocamus, mittunt. Dant etiam in vigilia huius Feſti parentes ſuis liberis varia dona: crepundia, ciſtellas, veſtes, equos, vehicula, poma, pyra, nuces, melicerides, & id genus alia: additur etiam plerunque virga, vt metu caſtigationis facilius ſe regi patiantur. Dantur autem hæc eis nomine Chriſti, quem arbitrantur alij per tegulas & feneſtras clauſas ingredi: alij cum Angelorum comitatu ſolenniter ſingulas domos obire opinantur. Quartò, vno eodémque menſe Ethnici Saturnalia & Opalia, in honorem Saturni & Opis eius Vxoris celebrarunt. Hunc ritum in Natalitiis Chriſti Concilium Baſilienſe confirmauit, quando Seſsione 36. præcepit, vt ante Natalem Domini Conceptionis Feſtum Matris eius Virginis Mariæ, in omnibus Eccleſiis, Monaſteriis & Conuentibus Chriſtianæ Religionis 6. Idus Decemb. Feſtiuis laudibus colatur.

26. S. STEPHANI FESTVM.

STephanus Diaconus fuit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ, in hoc ordinatus, vt bona communia curaret, eáque viduis & pauperibus rectè diſtribueret. Refutauit magno zelo erroneas opiniones de Meſsia, affirmans Ieſum Chriſtum Nazarenum verum eſſe Meſsiam à Prophetis promiſſum. Accuſatus igitur blaſphemiæ, & dãnatus, lapidibus obrutus eſt 3. Non. Auguſti, & corpus eius inuentum poſterioribus ſeculis 7. Calend. Ianuarij. Sed Feſta hæc ſunt commutata, vt dies Paſsionis eius ſolenniùs celebraretur, quàm inuentionis. P. de Natalibus lib. 2. cap. 4.

Feſto hoc quiſque caballos
In campo exercet curſu, ſaltúque volucri.
Dum fluat è toto ſeſſorum corpore ſudor,
Atque Fabros ductu mandant pertundere venam.
Scilicet hoc prodeſſe ferunt, hac luce peractũ,
Ne morbis vllis illa tententur in anno:
Cornipedum Stephanus ceu curam geſſerit vnquam:

vt Naogeorgus canit.

S. IOANNIS Apoſtoli & Euangeliſtæ Feſtum. 27.

IOannes Apoſtolus & Euangeliſta, natus eſt Patre Zebedæo, & Matre Salome. Vocatus autem à Chriſto, quum Piſcationi intentus eſſet, ſequutus eſt illum, ab eóque plurimùm amatus. Cùm poſt Aſcenſionem Chriſti Apoſtoli ad prædicandum Euangelium in orbis varias digrederentur regiones, Aſiam Ioanni obtigiſſe, Euſebius libro 3. capite 1. refert, quamuis toto illo tempore, quo Paulus Aſiam peragrauit, non fiat alicubi Ioannis mentio. Epheſi tanquam Paſtorem eum conſediſſe nonnulli affirmant quod tamen incertum quoque eſt. Illud conſtat Paulum huic Eccleſiæ Timotheum præfeciſſe. Fortè igitur in extrema ſenecta, poſt Timothei mortem, eò ſe contulit, quum priùs paſsim per Aſiam Euangelium annunciaſſet. Irenæus libro tertio, capite 3. ſcribit, Paulum quidem fundaſſe Eccleſiam Epheſinam, ſed Ioannem ibi permanſiſſe vſque ad Traiani tempora. Certamina illi grauia fuiſſe cum Ebione & Cerintho contra quos etiam ſuum Euangelium ſcripſit, hiſtoriæ indicant. In Pathmo eum fuiſſe, ibique viſiones illas vidiſſe, quas liber Apocalypſeos complectitur, cap. 1. eiuſdem libri ipſemet teſtatur. Quod autem Tertullianus narrat, in vas oleo calefacto plenum Ioannem immiſſum, incertiſsimum eſt: adeò vt quidam de loco ambigant, Epheſi ne an Romæ factum ſit. De Ioannis obitu ſimiliter nihil certi habetur. Hieronymus ſimpliciter dicit, mortuum eum poſt Aſcenſionem Chriſti anno 68. Epheſi, & iuxta vrbem illam ſepultum eſſe, anno ætatis 89. iuxta Iſidorum. Monachorum verò Legenda nugantur, Ioannem viuum in ſepulchrum, quod iuſſerat à ſuis præparari, ingreſſum fuiſſe, & mandaſſe, vt ſe terra obruerent: quo facto, mox inde & ſplendorem inſignem, & manna prodiiſſe. Sepulchrum etiam hoc narrant, paratum fuiſſe Epheſi in Baſilica, quam ipſo adhuc viuo, in eius nomine ibi extruxerint. Sed quis ſomnium hoc Monachorũ eſſe non intelligat? quum poſt Conſtantini Magni demùm tempora, templa in memoriam Diuorum mortuorum ſumptuosè ædificarint: ex Nicephori etiam lib. 17. cap. 31. intelligitur, templum hoc à Iuſtiniano Imp. demùm extructum fuiſſe. Obiiſſe autem eum aiunt illo ipſo die, quo ante multos annos Ioannes Baptiſta, & ideò ea die Feſtum eius celebrari deberet: ſed translatum eſt ad tertium diem Natalis Domini. Si roges, cur Euangeliſta Baptiſtæ debuerit cedere? fabulã ſimillimam narrabit tibi hiſtoriam Durandus

lib.7.cap.42.Ration.Cùm duo Magiſtri, inquit, quorum vnus Baptiſtam, alter Evangeliſtam præferebat, ſolennem ad hoc indixiſſent diſputationem, & ambo inueſtigaſſent ſolicitè authoritates & rationes, quibus ſuum Ioannem præferre poſſet, quilibet Sanctorum æmulatori ſuo apparuit, dicens, Benè concordes ſumus in cœlis: de nobis non diſputetis in terris. Alij volunt hoc factum, quòd illa die dedicata ſit ei Baſilica Epheſi: alii, quòd hac die redierit de Pathmo: Durandus ibidem.

Feſtum hoc religioſiſſimè celebratur à Genuenſibus, quòd hoc die Philippi Mediolanenſium Ducis iugum excuſſiſſent, & libertatem recuperaſſent, anno Chriſti 1436. vt Bracellus indicat lib. 4. belli Hiſpanici.

Moris fuit apud veteres Germanos, adhuc in Ethnica Idololatria conſtitutos, initio Ianuarii vinum honorarium diſtribuere, vt recordarentur Iani, hoc eſt, Noachi Patriarchæ, vitium ſatoris, & amoris beneuolentiæque mutuæ documenta ſic ederent. Inde verò S. Ioannis Hauſtus S. Johans trunck/ *originem traxiſſe videtur, quem poſterioribus ſeculis S. Ioannis benedictionem,* S. Johans ſegen, *nominarunt.*

Innocentum Dies.

FEſtum hoc nomen habet ab Infantibus Maſculis, quos, inaudita crudelitate & immanitate, Herodes Rex ad vnum omnes bimulos & maioris ætatis, quotquot erant in vrbe & circa Bethleem, partim in cunis vagientes, partim à matrum vberibus aut manibus auulſos, ante ora & oculos parentum trucidare & iugulare mandauit, poſt abitum Magorum, & fugam Chriſti in Ægyptum. Cùm enim ex Magis natum Regem Iudæorum intellexiſſet, & quædam ex Phariſæis de Regni ſui mutatione cognouiſſet, ne Regno vix pacato excideret, promiſcua cæde in omnes infantes Bethleemiticos ſæuiit (quòd in vrbe illa naſciturum Meſſiam Michæas Propheta prædixiſſet) inter quos & Herodis filius fuit. ſperans fieri non poſſe, quin inter iſtos etiam occideretur Rex ille, Kindlein *qua tamen ſpes illum fefellit. Huius laniena truculentiſſima vt pueri Chriſtianorum recordentur, & ſimul diſcant odium, perſequutionem, crucem, exilium, egeſtatémque ſtatim cum nato Chriſto incipere, virgis cædi ſolent in aurora huius diei adhuc in lectulis iacentes à parentibus ſuis. Hunc diem Ludouicus 11. Gallorum Rex tam ſanctè & religiosè coluit, vt in illo nemo quidquam ad eum de negotiis deferre auderet, & mali ominis eſſe putaret, ſi quis vlla de re graui & ſeria cum ipſo loqueretur: iis etiam, qui hunc ipſius morem non ignoraſſent, ſi quando interpellaſſent, valdè iraſcebatur, Cominæo authore.*

Hæc verò tria Feſta Stephani, Ioannis Euangeliſtæ & Innocentum puerorum Hugo in cap. 2. Matth: ordinata à Priſcis fuiſſe dicit ſecundùm maiorem & minorem dignitatem. Quia enim dignius ſit eſſe martyrem actu & voluntate, quàm voluntate ſolùm, ideò antecedere Feſtum B. Stephani, Feſtum B. Ioannis Evangeliſtæ. Quia etiam plus ſit eſſe martyrem voluntate, quàm actu & non voluntate ideò præcedere Feſtum Ioannis feſtum Innocentum.

THOMAS *Becketus, ex parentibus ſuperſti-* XXIX.
tioſis natus, quum petulantia juvenili, effrenatáque laſcinia adoleſcentiam ſuam tranſegiſſet, factus eſt primò ſub Archiepiſcopo Theobaldo, Archidiaconus Cantuariæ: poſteà ſummus Regni Cancellarius, ac tandem Archiepiſcopus, primas totius Angliæ, & Apoſtolicus Legatus. Ex eo tempore maieſtatem Regis minuere cœpit & Antichriſto ſubijcere, vnde Balæus eum proditorem Regis & Regni totius nominat. Noluit à magiſtratu puniri Sacerdotes & Clericos ob homicidia, latrocinia, furta, adulteria, ſtupra & ſimilia horrenda facta: ipſe contrà, fulmine excommunicationis, quam Eccleſiaſticam cenſuram vocant, erga nonnullos, Regis amicos truculentiſſimè ſæuiit, & propterea ab iis cæſus eſt, anno Domini 1171. ætatis ſuæ 53. 4. Calend. Ianuar. Petrus autem de Natalibus refert eum interfectum anno 1156. ſub Friderico 1. Ac refert Balæus ex Dialogorum lib. 8. c. 69. Cæſarij Monachi, anno 1220. Parÿs in diſputatione Magiſtrorum, Rogerum quendam Normannum publicè defendiſſe hunc Thomam morte & damnatione æterna dignum eſſe. Quia verò fidelem operam nauarat in promouendo, amplificandóque Antichriſti regno, ideò ab Alexandro III. canonizatur, & Anglis præſertim, in perpetuum triumphi ſignum aduerſus Regem præcipitur, vt natalis eius dies ab omnibus ageretur Feſtus. Sigeberti Continuator. Balæus Centuria 3. c. 100. & Cent. 3. in Appendice cap. 4. In tanta veneratione à Papiſtis habitus fuit, vt in derogationem Sacroſancti ſanguinis filij Dei, per ſummam blaſphemiam, in quadam precatiuncula ſic Deum orent: Tu per Thomæ ſanguinem, quem pro te impendit, Fac nos Chriſte ſcandere, quò Thomas aſcendit: Balæo eodem loco teſte.

DAVID, *cujus Feſtum hoc die celebratur, non* XXX.
Rex & Propheta ille Sanctiſſimus Veteris Teſtamenti, ſed Meneuienſis, Britannus, Xanchi, Corothicæ Prouinciæ adulteri, ex Melaria Veſtali Virgine filius, & 12. monaſteriorum conditor fuit. Mortuus eſt anno Chriſti 580. ſed demùm canonizatus à Calixto 2. Hunc deteſtandæ libidinis ac prohibiti adulterÿ filium iactant, Ioanni Sanctiſſimo Zachariæ filio, in gratuitis Dei donis æqualem fuiſſe: ſuarum Monialium inceſtui tantùm tribuentes fœdiſſimi Cœlibatus patroni. Dicunt inſuper, quòd fuerit à patribus prophetatus, ab Angelo prænunciatus, in vtero materno ſanctificatus, à Spiritu Sancto in columba ſpecie

edoctus,

edoctus, & quòd Angelum ſemper habuerit familiarem, atque in itineribus Comitem. Sed in his omnibus, & quòd Bathonia thermas perpetuò calore donauerit, egregiè ſibi mentitur iniquitas. Balæus Centuria 1. cap. 55.

XXXI. SYLVESTER *Epiſcopus Romanus conſtituitur in Meltiadis locum. Permulta eius feruntur inſtituta & decreta, de Chriſmate conſecrando, ordinibus dandis, pueris confirmandis, Templis ornandis, altaribus tegendis, miſſatoribus conſtituendis, vngendis, veſtiendis: hoſtiiſque deificandis, adorandis, & ſeruandis. Item de Dalmaticis, cappis, corporalibus, albis, mitris, palliis, pannis, peplis, ſindonibus, ſacrificiis, ceremoniis, aſylis, extremis vnctionibus, aliiſque ritibus non ſolùm Iudaicis, ſed etiam Ethnicis. Quæ omnia ſi vera ſunt iam tùm myſterium iniquitatis apertè agere cœpit. Mortuus eſt tandem anno 334. Petrus de Natalibus lib. 2. c. 22. falsò annotat annum 390. Prid. Cal. Ianuar.*

APPENDIX AD FESTA CHRISTIANORVM.

De Encæniis.

Encænia vnde dicta

ENcæniorum *nomen Græcum eſt, ab innouando deductum, quòd res innouentur vel ex prophano vſu, vel ad eum vſum, in quem primitùs erant inſtituta, reducantur. Latini* Dedicationes & Conſecrationes *vocant, quòd res ab vſu hominum prophano eximerentur, & Deo, vſibúſque ſacris dedicarentur. Sic autem apud veteres templa, altaria, ſtatuas, vaſa & inſtrumenta ſacra, Sacerdotes ac Leuitas, veſtes, donaria, domus etiam priuatas & publicas innouari, conſecrari & dedicari conſueuiſſe legimus: quin mœnia quoq; vrbis Hieroſolymæ apud Nehemiam dedicata dicuntur, quando Sacerdotes & populus de eo gratias agebant Deo, quòd opera eius reſtaurata vrbs eſſet: tùm orabant vt ſibi reſtituta ciuitatis ac libertatis fruitio tranquilla parataq; concederetur. Poſterioribus autem ſeculis, quando templa conſecrarentur inter Chriſtianos, mos & conſuetudo, ſeu potiùs Feſtiuitas illa peculiariter* Encæniorum *nomine appellabatur, vt olim Saturnalia & Bacchanalia, quibus Feſta ipſa exprimuntur. Vnde nos Germani ea vocamus* Kyrchweihe / *vel corruptè* Kyrmeſ / *aut* Kylwi *: quo ſignificamus, Feſta hæc, de quibus nos in ſequentibus potiſſimùm agemus, originem ſumpſiſſe à templorum Dedicationibus in quibus populus frequentiùs concurrere ſolebat ad audiendum verbum Dei. Teſtatur autem hiſtoria Eccleſiaſtica, huiuſmodi Dedicationes templorũ Apoſtolicæ & veræ primitiuæ Eccleſiæ per annos trecentas incognitas fuiſſe. A Conſtantino Magno demùm pace reddita Eccleſiæ, templa vel de nouo extructa, vel hinc inde idolis ſeruientia meliori vſui conſecrare cœperunt, certa die ad id indicta & conſtituta. Sic Athanaſius de Alexandro Alexandrino Epiſcopo refert, in Apologia ad Conſtantium, eum abſolutis templorum operibus, Encænia & Dedicationes per conuentus celebraſſe. Euſebius etiam lib. 9. cap. 10. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, & lib. 4. de Vita Conſtantini ſcribit, hunc Imperatorem Hieroſolymam profectum, templum admodum ſumptuoſum & magnificum Chriſto extruxiſſe, ornauiſſéque Anathematis precioſis, auro inquam, argento & gemmis: euocaſſéque alios Epiſcopos, qui Tyri in Concilio congregati tum fuerint, vt ad ipſum Dedicandum venirent. Atque hoc fuit caput initiúmque Encæniorum ſeu Dedicationum templorum apud Chriſtianos. Quamvis autem Sozomenus lib. 2. cap. 26. & Nicephorus lib. 8. c. 50. referant; hunc diem, quo templum hoc Saluatoris conſecratum eſt, quíque fuit 14. menſis Septembris, ab eo tempore in Eccleſia Hieroſolymitana quotannis publicè ab omnibus Feſtum & Celebrem agitatum fuiſſe, nondum tamen in aliis Eccleſiis ſolennes & anniuerſaria fuerunt, ſed mos hic poſterioribus ſtropſit, ex Hieroſolymitana Eccleſiæ conſuetudine. Gratianus quidem Diſtinctione prima de Conſecr. cap. Solennitates indicat, Felicem primum Epiſcopum Romanum circa annos Chriſti 277. decreuiſſe, vt ſolennitates Dedicationum per ſingulos annos celebrentur: refert etiam Cranzius lib. 1. c. 1. Metrop. fortè à Gratiano deceptus. Quis enim credat, in tam diris illorum temporum perſequutionibus, hoc Chriſtianis licuiſſe? Antoninus igitur tit. 9. cap. 2. & Balæus in Vitis Pontificum hoc Felici tertio tribuunt, qui claruit circa annos Chriſti 525. Hermannus Gigas autem & N. Doardus in Annot. ad Durandi librum Diuinorum Officiorum Felici IV. Confirmauit hunc morem Gregorius M. vt eſt videre de Conſecrat. diſt. 1. cap. Solennitates.*

Dedicandi conſuetudo.

Encænia quid hodie.

Encæniorum origo.

De origine diximus, videamus porrò quis fuerit olim, quíque hodie ſit vſus & forma huiuſmodi Encæniorum & Dedicationũ. In primis igitur hoc ſeruatum fuit in veterũ Dedicationibus, vt templa vni & vero Deo conſecrarent. Sic enim Conſtantinus Magnus Templum illud magnificum Hieroſolymis SALVATORI *mundi dedicauit. Deinde ad huiuſmodi Dedicationes Sacerdotes ex diuerſis locis vnà cum populo vicino conueniebant. Euſebius lib. 9. c. 10. Nimirum vt publica congratulatione ſeſe mutuò hortarentur, ſéque eiuſdem Eccleſiæ membra, ejuſdem item fidei & ſpiritus conſortes eſſe teſtarentur. Tertiò, in his Feſtiuitatibus admonebatur populus de promiſſionibus, de vera inuocatione, legebatur etiam verbum Dei. Sub Conſtantino M. Euangelium inferebatur in templa, audiebantur conciones ex verbo Dei, vt eſt videre apud Euſebium citato loco, & Athanaſium in Apologia ad Conſtantium Imperatorem. Gregorius Nazianzenus etiam in Concione de vſu Encæni[illegible]rum habita*

Encæniorum vſus & forma.

declerat, auditoribus cogitandum eſſe de innouatione hominis Chriſtiani, de qua Dauid Pſal. 51. & Paulus Epheſ. 4. & Coloſ. 3. loquuntur. Quartò, Pſalmi canebantur, quibus Deo gratias agebant: Euſebius lib. 9. c. 10. Sic Alexander Alexandrinus, Athanaſio teſte, Encænia & Dedicationes per conuentus, laudes & gratias Deo canentes, celebrauit. Quintò huiuſmodi Feſtiuitates conuiuiis, commeſſationibus & magna lætitia peragebantur, quod Euſebius teſtatur lib. 9. cap. 10. inquiens: Feſtiuitates à noſtris frequentiſſimè gerebantur cum omni lætitia & exultatione: per vrbes & loca ſingula Eccleſiarum Dedicationibus celebratis. Mos hic non tam inde natus videtur, vt congratularentur ſibi Fideles de religionis exercendæ reddita locis poſt immaniſſimas perſequutiones, quàm quòd vetuſtiores Chriſtiani Memorias Martyrum & Natalitia Sanctorum conuiuiis & ſumma lætitia celebrarunt: primò quidem, vt ſaturarent egenos & pauperes: deinde verò vt ipſi genio indulgerent, & ſic Martyribus de ipſorum felicitate quaſi gratularentur. Hujuſmodi epularum ad Memorias Martyrum meminit Auguſtinus lib. 8. de Ciuitate Dei, cap. vltimo: & in 6. Confeſſionum, vt ſuprà in Martyrum Memoriis indicauimus. Ex Origine quoque lib. 3. in Iobem colligitur, Chriſtianos ſuo tempore ad defunctorum Memorias cibos aliáque donària contuliſſe. Author eſt etiam Pontius Paulinus, qui claruit circa annos Domini 420. populum, qui ad Natalem D. Felicis Nolam confluebant, epulari ſolitum in æde ſacra: eamque ob cauſam ſe parietes templi: picturis ex Veteri Teſtamento deſumptis, ornandos curaſſe, vt accumbentes in communi menſa ſpectandis illis occupati, temperantiùs conuiuium exigerent. Quod propterea refero pluribus, vt mox commeſſandi in Dedicationibus templorum, & Natalibus Diuorum antiquus eſſe cognoſcatur. Hanc autem conſuetudinem Ethnicam, ſic enim Rhenanus illam nominat in Annot. ad librum Tertulliani de Corona militis, etſi diu tollerauit Eccleſia, quòd opus eſſe putaret, multa Chriſtianis indulgere, qui plerunque tam ſenes de Paganiſmo ad Chriſtum conuertebantur, tamen eam Concilia nonnulla progreſſu temporis apertè damnarunt, & tollendam eſſe præceperunt. Rursùs verò confirmauit hunc errorem, vt multa alia ſuperſtitioſa Gregorius M. Quia enim Saxones in ſuis Sacrificiis boues multos mactabant juſſit vt in die Dedicationis, vel Natalitijs Sanctarum Martyrum, quorum illic reliquiæ ponerentur, tabernacula ſibi circa templa de ramis arborum facerent (vnde etiam Mercatus rerum venalium in his ſolennitatibus circa templa originem traxiſſe puto) & Religioſis conuiuiis feſtiuitates debitas celebrarent: vt eſt videre in eius epiſtola ad Auguſtinum Saxonum Apoſtolum.

Etſi verò prima exercitia in huiuſmodi Dedicationibus pleráque, ſi luxurioſa conuiuia & commeſſationes, Encænia item quotannis repetita excipias, pia & ſancta fuerunt, debent enim actionum omnium initia cum gratiarum actione & precibus fieri, quando conſtat ſine Dei auſpicijs nihil rectè aut feliciter fieri: dici tamen non poteſt, vt hæc omnia à ſuperſtitioſis hominibus progreſſu temporis immutata, & quàm non diſſimulandi abuſus in his feſtiuitatibus paulatim exorti ſint. Primò *enim Pontifex Romanus poteſtatem dedicandi templa ſibi vendicauit. Gelaſius nanq; de Conſecr. diſt. 1. c. præcepta ſynodalia decreuit, Eccleſiam ſine Papa authoritate recens extructam dedicari non poſſe. At in primitiua Eccleſia hæc poteſtas penes Sacerdotes ſolos non fuit. Ad dedicationem tēpli Hieroſolymitani Conſtantinum Imperatorem Epiſcopos conuocaſſe Euſebius teſtatur, nec Syluestri vel alterius Papæ meminit. In Veteri quoque Teſtamento Templum Solomon & populus ſimul conſecrarunt: 3. Reg. 8. Id quum poſtea ob Achaſo rege pollutum eſſet, Ezechias aperuit, & ſacerdotibus, vt denuò perpurgarent ac conſecrarent, imperauit. In lib. Eſd. 6. c. nō ſummus Pontifex, licet Meſſiæ typum gereret ſed, filij Iſrael & Sacerdotes vnà templum poſt Babylonicam captiuitatem extructum dedicaſſe dicuntur. Et quamvis credibile ſit, ipſum in hac actione non poſtremas partes obtinuiſſe, tamen eius perſona perinde ac reliquorum Sacerdotum ipſius ordinis tantùm nomine notatur. Quemadmodum igitur C. Iul. Cæſar olim, quicquid Pontificibus, Tribunis, Dictatori poteſtatis & dignitatis in Romana Repub. fuit, id omne ſibi vendicauit, vt ne quid ei ad ſummam deeſſet potentiam: ſic Pontifices Rom. quicquid in ſacris literis, in Eccleſia veteri, in aliarum gentium ritibus ac legibus vnquam fuit, quod quidem ipſis ad augendam potentiam pertinere videretur, id omne per fas & nefas attraxerunt.* Deinde, *in veteri Eccleſia Dedicationes Templorum fiebant, auditu verbi Dei, precibus & Pſalmis. Hodie verò Baſilicam conſecrandam Pontifex ter circuit, eóque effingit triplicem circuitum Chriſti, de cælo in mundum, de mundo ad limbum, de limbo ad cælum. Ter Pontifex oſtium pulſans, ait, Attolite portas. III. Aquam aſpergit. IV. In pauimento literarum characteres ſcribit in cineres ibi ſparſos, ad crucis formam ductis lineis à dextra ſiniſtrorsùm & contrà. V. In parietibus intùs Cruces pingit. VI. Luminaria ante cruces ponuntur. VII. Inungit cruces chriſmate. Hæ verò ineptiæ omnes non ſolùm carent præcepto Dei, ſed etiam exemplo Apoſtalicæ & primitiuæ Eccleſiæ.* Tertiò, *primæ tantùm cuiuſque Eccleſiæ Dedicationes Feſtiuæ erant: hodiè verò ſunt omnes anniuerſariæ.* Quartò, *cùm initio Templa, Oratoria & Dominicæ domus dicerentur, vt quæ ſoli Domino Ieſu Chriſto ſacra eſſent, & publicis precibus, aliiſque Diuini cultus exerci-*

Encæniorum abuſus.

exercitijs eidem dedicarentur, tandem in his Encænijs Sanctis mortuis dedicari cœperunt, & Diuorum Diuarumq́; nominibus appellari. Peperit hic error mox alium, vt Dedicationis Feſta in Diuorum honorem inſtituerentur contra legem Dei, qui Sabbatha & dies Feſtos ſibi ſoli ſacros eſſe jubet. Nulla itaque amplius habita fuit Diuinorum beneficiorum recordatio, non gratiarum actio, ſed conciones inſtitutæ non minus ineptæ quàm ſuperſtitioſa de Diuorum laudibus & miraculis, quorum pleráque aut à Monachis conficta aut in alienum ſenſum detorta fuerunt. Vnde fit, vt hodiè in huiuſmodi Feſtiuitatibus Deo nullus, Sanctis maximus habeatur honos: Chriſti rara fit inuocatio, Sanctorum contrà frequentiſſima & ſolennis maximè: detinetur populus non Verbi Diuini prædicatione, ſed inani & plus quàm puerili ſpectaculo, boatu item ſacrificulorum & cantu qui per Organa (vt vocant) & alia inſtrumenta muſica fit & editur. Hinc etiam natum, quòd in hujuſmodi Encænijs Sanctorum reliquias circumgeſtare cœperunt, quòd Menas Conſtantinopolitanus Epiſcopus primus feciſſe legitur: is enim Conſtantinopoli in Dedicatione templi Sanctiſſimorum Apoſtolorum die 29. Iunij reliquias Andreæ & Lucæ circumuehi curauit aureo curru circa annum Domini 550. vt Nicephorus lib 17. c. 26. Paulus Diaconus lib. 16. Rerum Rom. & Vrſpergenſis referunt. Accedit ad ſuperſtitionem hanc Quæſtus: nam & venales tùm exponuntur Indulgentiæ: & pro Dedicationibus iſtiuſmodi. magnam vim pecuniæ ſoluere cogitur miſera plebecula. In agro Tigurino accidit, vt ſuffraganeus quidam totum cœmeterium luſtrarit: poſteà cùm agricolæ interrogarent vbi ſepeliendi eſſent infantes, qui abſque Baptiſmo decedunt; mox angulum quendam cœmeterij iuſſit non eſſe Sacrum, vel propha nauit, ſed neque hoc gratis, denuò enim pecunias ei numerari oportuit. Quandò etiam templum conſecratum cæde, libidine aut excommunicato ibi ſepulto prophanatum eſt, iterum illud oportet reconciliare, & Epiſcopo numerare pecunias, alioquin Miſſæ in illo non celebrantur, ſed oſtia illius clauduntur, & Dei cultus intermittitur. Talis quidam Epiſcopus in agro Tigurino olim accepta pecunia, duo templa conſecrauit, Sacerdote verò quodam eum Simoniacum eſſe dicente, quòd dona ſpiritus venderet, ille reſpondit ſe non paciſci cum ruſticis, vt Simon fecit cum Petro; ſed ne hoc ſcelus incurrat, ſe ipſis diſertè præcipere, vt tantùm ſibi pro illa luſtratione numerent. Acceſſit etiam Mercatus, vt circa templa, nec non in templis & cœmeterijs forum rerum venalium videas. Denique nullo vnquam tempore luxu, crapula, ebrietate, libidine, ſcortatione, laſciuia, ſaltatione, alea & infinitis alijs ſceleribus peccatur, quàm hoc ipſo, quando Dei beneficia gratiarum actione, debebant celebrari in primis. Quæ certè magis Bacchi quoddam Feſtum, à Mænadibus celebrandum, quàm piam Chriſtianiſmi antiquitatem ſpirant.

Adſcribam autem ex Thomæ Naogeorgij lib. 4. Regni Papiſtici quàm turpia, obſcœna & itcirco non ferenda in hujuſmodi Dedicationum Feſtis ac Solennitatibus, paſſim fiant. Ita ergò canit:

Templi ſacrati celebrantur Feſta quotannis,
Catholicè nimis. E turri ſuſpenditur alta
Vexillum crucis, & redolenti gramine templi
Sternitur omne ſolum: ramiſq; virentibus ara
Suggeſtúmq; nitet, ſellæq; omnéſque columnæ.
Panduntur tabulæ, Idolorum armaria picta,
Præcipuè verò ſeruis habitúque Patronus
Excollitur diis, atque ſua reſplendet in ara,
Menſula Pontificum bullas indutáque multis
Suſtentat ſignis, Feſtum celebrantibus illud,
Conceſſa: idolum quoque patroni oſtia circa
Suſtinet hæc eadem mendicans: quod quia mutum eſt,
Aut nondum populi linguam oráque barbara nouit,
Aſſidet Interpres quidam, clamanſq; roganſq;
Intrantes atque egredientes, munera præſtent
Patrono, & nummis redimant indulta Paparum.
Paſtor Paſtores alios inuitat, & ipſa.
Scorta jubet ſimul adduci, turbáſq; nothorum.
Vndique conueniunt quoq; vicini, atq; remoti,
Ruricola pars ſponte ſua, partimque vocati.
Arma ferunt omnes, gladios, venabla, ſecures,
Bombardas, fuſtes ferratas atque bipennes.
Adueniunt juuenes culti, comptæque puellæ.
Adſunt & mimi, mendicique atque choraules
Inſtitor exponit nitidas ex ordine merces.
Caupo diſponit menſas & pocula profert
Omnia venturis: neutrum ſpes fallit auara.
Namque ferè referunt ſummo ex hoc commoda Feſto,
Præ cunctis aliis. Igitur poſt ſacra peracta,
Aut ad cauponem properant, notoſúe ſodales,
Explentúrque omnes lautè vinóque cibiſque.
Octo ſolent ſeptémque interdum ponere miſſus,
Pauiſſi únque nihil veterum concedere cœnis:
Sublatis tandem menſis conſurgitur, & mox
Orcheſtram juvenes adeunt aſcaule vocato:
Qui poſtquam inſonuit raucum, ſignúmque choreis
Vire dedit, veniunt illuc pueri atque puellæ,
Longæuíque ſenes, mediáque ætate mariti.
Spectatum accedunt & anus, juvenéſque maritæ.
Tum varij ſurgunt ludi, turpéſque choreæ
Amadidis, nec non rixa pugnæque cruenta.
Feruent, vt digiti, palmæ caleantur & aures,
Et capita & facies & brachia ſanguine manent
Nonnunquam & cæſus media linquatur arena:
Multi, quod placeat, cupidæ mercantur amicæ.

Multi

Multi cauponam repetunt, potantq; gregatim,
Inſipido adjuncto cantu, clamoréque ſummo.
Ludúntque interea chartis rapidóque fritillo.
In cauponam etiam eſt Paſtorem accerſere moris,
Quo præſente putant compleri deníque ludum.
Is ſuperat clamando omnes, calicéſq; frequentes
Siccando, Rex quidem eſt: vinóque vomenti
Sinciput apprendit, nimiùm officioſus & æquus,
Et tenet, vna quoad ſtomachi fundamina vertit.
Hinc eſt vicinis gratus, charúſque ſodalis.
Cui ſi quando nocent Evantica dona viciſsim
Debilitántq; gradum, ne poſsit adire Penates
Ipſe ſuos (quod non raró contingere notum)
Quadrupedem grati vice verſa in tecta reducunt:
Catholicum hunc ſeruat veneranda dicatio morem.

Sanguinis Chriſti Feſtum.

L*Eo III. Papa Sanguinem adulterinũ, quem* è Crucifixo quodam ligneo fluxiſſe *impoſtores dixerant, vt ſtatuarum Idololatrias, dum adhuc eſſent in quæſtione, confirmarent pro vero Chriſti Sanguine haberi voluit. Et Mantuam profectus (vbi hucuſque ſervatur, ſalutatur, adoratur,) ſic eſſe, ſua authoritate approbauit, ac bullis confirmauit: addito illi quotannis, in maximam Chriſti derogationem, ſolenni die Feſto. Ita tunc prævaluit poteſtas tenebrarum. Vnde Baptiſta Mantuanus, eadem etiam eluſione olim deceptus, de ejus ad Carolum ſic ſcribit itinere:*

Dum meat audito ficti rumore Cruoris
Nuper adinuenti, greſſum conuertit ad vrbem,
Nomina cui fecit Virgo Cadmeia Manto.
Et quæ purpureum ſanguis faciebat in horas,
Mira opera intuitus: credi debere putauit,
Effuſum noſtra pro libertate cruorem.
Balæus Cent. Script. Brit. 2. folio 107. in Vita Leonis.

Pazinacarum Feſtum.

P*Arta de Schytis victoria, & inſigni ædita inter eos ſtrage, Ioannes Imperator Conſtantinopolitanus vota Deo perſoluit, & in rei geſtæ monumentum, & grati animi teſtimonium Feſtum inſtituit, quod* Pazinacarum *dicitur.*

Saturni diei Feſtiuitas.

I*N Scotia anno Salutis* 1203. *Guilelmus Rex Primorum Regni ſui Concilium cogit, cui etiam interfuit Pontificius Legatus, in quo decretum eſt vt* Satvrni *dies ab hora* xii. *meridiei ſacer eſſet, neque quiſquam res prophanas exerceret, quemadmodum aliis quoque diebus Feſtis vetitum id erat: idque campanæ pulſu populo indicaretur, ac poſtea ſacris rebus, vt diebus Feſtis operam darent, concionibus intereſſent, Veſperas audirent, idque vſque in diem lunæ facerent, conſtituta tranſgreſſoribus graui pœna. Boetius lib. 13. de Scotis.*

Duplex Maius.

B*Oniſacius VIII. decreuit, Feſta Apoſtolorum, Quatuor Evangeliſtarum, & Quatuor Doctorum, Gregorii, Auguſtini, Ambroſii & Hieronymi, ſub honore Feſti duplicis per vniuerſas orbis Eccleſias annis ſingulis celebrare & honorare. Extra de Reliq. & Vener. Sanct. Glorioſus. lib. 6. Decretalium. Appendix Martini Poloni, Stella, Faſciculus Temporum, Platina. Quis verò in Bulla de ceſſatione ab operibus nihil dicitur, Antoninus putat hoc non eſſe ſub præcepto, tit. 20. cap. 8. §. 1. Genebrardus in Chronico ſuo vocat hoc Feſtum Duplex Majus.*

De Anno Ivbilæo *alio loco dicturi ſumus.*

FINIS.

ADDE

PAG. 122. Linea 23. Col. 1. *addentur poſt verba* Celebratúrque maiori cum Solennitate, quàm Decollationis. Nec moveat te quenquam Alexandrinæ Eccleſiæ conſuetudo, quæ Nativitatem Ioannis Baptiſtæ primis temporibus ſolennitatis huius introductæ celebrauit die Apilis 23. qui erat illis dies menſis Pharmuthi 28. Vt eſt author Cyrillus in homilia eius argumenti. Non quidem congruit hæc diverſitas Obſervationi Romanæ & Græcæ Eccloſiæ, quæ à multis ſeculis Natalem Ioannis Prodromi celebrat die 24. menſis Iunii, nam quia non ſtatim ſimul cum naſcente Eccleſia, ſed aliquanto tempore pòſt initium habuit mos celebrandi Natales Sanctorum, nemo mirari debet, in tantis primorum temporum perſecutionibus, memoriam præteritarum ita exactè ſeruari non potuiſſe, quin variæ opiniones ſuper eadem re, ſæpè exiſterent. Hoc adeò verùm eſt, ut etiam de Nativitate & Paſſione Domini variæ etiam ſententiæ in Eccleſia olim extiterint: quibuſdam natum prodentibus 6. Ianuarii, quibuſdam 19. Aprilis, aliis 19. Maii: Non nullis menſe Septembri; pleriſque 25. Decembris. Poſtea igitur, cùm cœpta eſt in Eccleſia celebrari memoria non ſolùm Domini Ieſu, ſed Beatæ Mariæ, Apoſtolorum, Martyrum & aliorum Sanctorum, videntur Pii Patres non tantam verorum Natalium curam Papæ habuiſſe, quantam id ſtuduiſſe illos conſtat, ui dies Solennes ex ritibus Paganorum, in meliorem uſum conuerterent: Religionem enim Chriſtianam faciliùs admiſſum iri ſperabant, ſi eâdem operâ impias Gentillum Solennitates deberent, & novas inſtituerent, quæ ad Cultum veri Dei pertinerent. Quare nihil vetat quò minùs, ſalua reuerentia, quæ priſcæ Eccleſiæ deberur, de veris Sanctorum Natalibus hodiéque poſſit quæri. Durandus Rational. 7. cap. 26. in eo verò &c.

Pagina 142. Linea 33. Col. 2. *adiungantur poſt hac verba*, Durandus in Rational. l. 7. c. 28. teſtatur, Feſtum Nativitatis Beatæ Mariæ quando nimirum in hunc mundum nata fuit, olim non celebratum eſſe. Extat etiam inter lucubrationes Hieronymi liber inſulſus admodum de Nativitate Sanctæ Mariæ, quem ſuperiorum ſeculorum turba impetita maximo illi viro attribuit: de quo partu ſuppoſitio Eraſmus veram ſententiam pronuntiavit. Abundè ſatis arbitror, inquit admonere, tantum hoc opus eiuſdem artificis eſſe, cuius id quod proximè præceſſit. Præceſſit autem regula Monacharum, de qua Eraſmus ſequentem adhibet Cenſuram, Quid opus eſt, inquit, in hoc argumentis uti, regulam hanc non eſſe Hieronymi, cùm id totus ſermonis inſulſiſſimi character adeò palàm pręſe ferat, ut vel ab indoctiſſimis ſentiri queat? Ipſe non poſſum ſatis admirari tam inſignem hominis impudentiam. Quanta cum authoritate loquitur? Putas Apoſtolum aliquem eſſe. Et hic impoſtor ipſo Paulo felicior: in corpore conſtitutus. fruitus eſt viſione Divina, totos opinor menſes inter Seraphim verſatus. Deinde corpori redditus cùm antea dixiſſet, in corpore cerni, redibat nobis præſcius futurorum. Nam huiuſmodi portenta de ſe ſcribit ſuppoſititius hic Hieronymus: qui ſi prodigioſam balbutiem ſuam, & ineptiſſimam loquacitatem mutare potuiſſet, planè Hieronymus erat. Nunc auriculæ prominentes produnt aſinum, & totus ſermo clamirat indignum fuiſſe, qui in Divi Hieronymi Culina miniſtri locum teneret.

Eraſmi judicium ſecuti ſunt Melchior Canus, Sixtus Senenſis, & Cæſar Baronius in Annalibus: Tam altas autem radices fabularum & mendacii amor in multarum animis egit, ut librum hunc palàm impium auſus ſit defendere contra prædictorum virorum juſtiſſimam cenſuram, Chriſtophorus de Caſtro, Ieſuita Hiſpanus. O tempora, ô mores, audere ali-

quem, in hac luce literarum, ſcriptum tueri, quod primò conſtat Pſeudopigraphum eſſe: deinde ab hæretico profectum: poſtremò nugarum & impietatum plenum. Titulum eſſe falſum ſtylus arguit: nomen enim B. Hieronymi ementitur, quum nulla ſit in toto libello periodus, quæ ἀπειρίαν, ignorantiam & fatuitatem eorum non palàm faciat, qui inter flumen aureum ditionis Hieronymianæ, & cœnum lutulentum planè illius diſtinguere neſciunt. Nec refert, quòd titulo utatur Chromatii & Heliodori, ad quos in veris libris ſcripſit Hieronymus: nam ejuſmodi fuerunt ſemper artes eorum, qui fictos à ſe libellos magnis authoribus adſcribebant, ut aliqua ſimilitudine veri, mendacium obtegerent. Ab hæretico eam ſcriptionem eſſe profectam, cur dubitemus? Ipſe doli fabricator palàm hoc profitetur; non enim libri author poſtulat haberi, ſed interpres duntaxat: verus author eſt SELEVCVS Manichæorum Apoſtolus, notiſſimus hæreticus. Hic eſt qui in libro B. Auguſtini De fide contra Manichæos bis vocatur Leucius, quod rectè Baronius monuit: ſed etiam Leontius in principio eiuſdem libri appellatur. *In Actibus*, ait Auguſtinus, *Conſcriptis à Leontio quos ipſi accipiunt:* intelligit autem eum librum de quo Pſeudohieronymus iſte initio ait, *quidam Seleucus, qui paſſiones Apoſtolorum conſcripſit, hunc libellum compoſuit:* forraſſe ſcripſerat *Lentius:* nam etiam in epiſtola Gelaſii, ubi variè concipitur hoc nomen, prima ſyllaba ſemper abeſt. Scio tamen Seleucum hæreticum legi apud Philaſtrium, & Seleucianos ab eo denominatos, apud B. Auguſtinum. Verba Gelaſii inſignia ſunt: Libri omnes quos fecit Leucius, Diaboli Diſcipulus, apocryphi. En qualem ſcriptorem defendat Chryſtophorus à Caſtro Ieſuita. Nam, ut modò dicebamus, eius libelli, de quo agimus, iſte qui ſub Hieronymi latere voluit nomine author non eſt, ſed interpres tantùm. Vide plura apud doctiſſimum Caſaubonum Exerc. I. ad Apparatum Annalium Baronii pag. 99. & ſeq. vide eundem quoque pag. 109. Circa annum verò 695. per illuſionem Sathanicam *&c.* ut in materia.

INDEX Aa2

INDEX AVTHORVM

QVI IN HOC LIBRO CITANTVR.

ABulenſis
Adolphus Mogunt. Archiep.
Adon
Æditus
Æmilius
Agapetus Papa
Albertus
Albinus
Alexander ab Alexandro
Alexander III. Papa
Alphonſus Aluarez
Ambroſius
Annales Francorum
Anshelmus
Antonius Flor. Epiſcopus.
Apulæius
Arnobius
Athanaſius
Athenæus
Auentinus
Auguſtinus

BAlæus
Bapt. Mantuanus
Bartol. Piſanus
Baſilius
B. Rhenanus
Beda
Beleth
Bellarminus
Bernardinus de Buſto
S. Bernardus
Berno
Blondus
Boëtius
Bonfinius
Bouius Epiſcopus Oſtunenſis
Bracellus
Breuiarium Carmelitarum
Breuiarium Romanum

CÆſarius
Campegius
Caranza
Carolus M.
Caſpar Bruſchius
Caſſianus Scyta
Catharinus Compiſanus
Ceremoniale Romanum.
Chemnitius
Chronic. Bamberg.
Chronicon de Ducibus Bauariæ
Chryſoſtomus
Cicero
Claudianus
Clemangis
Clemens Alexandrinus
Clemens Romanus
Cælius Rhodiginus
Cominæus
Cranzius
Cromerus
Curio
Cyprianus

DAmaſcenus
Decretales Epiſtolæ
Dionyſius Alexandrinus
Dionyſius Corinth. Epiſcopus
Dodechinus
Durandus

ECcius
Egnacius
Ephrem
Epiphanius
Eraſmus
Euagrius
Eupolis
Euripides
Euſebius Cæſarienſis
Euſebius Emiſſenus
Euthymius

FRanciſcus Maurolycus
Francolinus
Fulgoſus
Funccius

GAguinus
Genebrardus
Gregorius M. Papa
Gregorius I X. Papa
Gregorius Nyſſenus
Gregorius Turonenſis
Gyraldus

HEnricus de Erdfordia
Henricus Wolſius
Hermannus Contractus
Hermannus Gigas
Herodianus
Hieronymus
Hilarius
Hincmarus
Honorius III. Papa
Horolanus
Hugo
Hugolinus Martellus

IAcobus Montanus
Iacobus de Voragine
Ianſenius
Ieſuitæ
Ignatius
Innocentius I. Papa
Ioannes Clichtoueus
Ioannes Ferus
Ioan. Manlius
Ioan. de Monte Regio
Ioannes de Muris
Ioannes de Oppido
Ioſephus Scaliger
Irenæus
Iſidorus
Iulianus Pomerius
Iuo Carnotenſis
Iuſtinus Martyr

LActantius
Leo I. Papa
Liberius Papa
Lombardica hiſtoria
Luithprandus

MAgdeburgen. Centurię
Marianus Scotus
Marſilius Patauinus
Martinus de Arles
Martinus Polonus
Matthęus Beroaldus
Matthęus Dreſſerus
Maximus Taurinenſis
Meffreth
Meltiades Papa
Metaphraſtes
Michaël Altiſiodorenſis
Molanus
Munſterus

NAnnius Louanienſis
Nauclerus
Nazianzenus
Nicephorus
Nicetas

ŒColampadius
Oecumenius
Origenes
Otto Friſingenſis

PAlmerius
Panthaleon
Panuinius
Paulus Burgenſis
Paulus Diaconus
Paulus Æmilius
Paulus Middelburgenſis

Paulus

Paulus II. Papa
Petrus de Aliaco
Petrus Cluniacenſis
Petrus Damianus
Petrus de Naralibus
Petrus Pręmonſtratenſis
Petrus Viretus
Pius I. Rom. Epiſcopus
Platina
Plutarchus
Polyd. Vergilius
Ponracus
Pontificalis liber
P. Paulinus
Pothon
Procopius

RAbanus
Ranulphus
Regino
Robertus Barns
Rogerus Bacon
Rupertus Tuitienus

SAbellicus
Schedelius
Scholaſtica hiſtoria
Scotus Minorita
Sigebertus
Sixtus IV. Papa
Socrates hiſtoricus
Sozomenus
Stella
Stumpfius
Sulpirius
Surius

TAcitus
Teleſphorus Papa
Tertullianus
Theodoretus
Theodorus Lector
Theophilus Cęſarienſ.
Theophylactus
Tillius
Thomas Aquinas
Thomas Naogeorgus
Thomas Waldenſis
Trithemius

VAlentinus Munzer
victor Antiochenus
Victor Rom. Epiſcopus
Victorinus Aquitanicus
Vincenrius
Vrbanus IV. Papa
Vrſtiſius
Walafridus Abbas
Witikindus

INDEX
RERVM ET VERBORVM
MEMORABILIVM.

ADELBERTUS & eius Feſtum 106.
Adelgundis & eius Feſtum, 50.
Adelheit & eius Feſtum, 167.
Adventus 160. eius Feſtum ibid. antiquitas ibid. Nomen unde ibid. Ritus ibidem. Numerus Dominicarum, 161.
Æthna mons 154. locus Purgatorii Papiſtici, ibidem.
Agatha & eius Feſtum, 56
Agneti cur agnus appingatur, & à mulieribus Rom. offeratur 48 eius Feſtum, ibid.
Agnus Dei Confectio, Benedictio, Diſtributio 101. 102.103. ab Ethnicis & Iudæis ſumpta vis, 104.
in Albis Sabbatum. Vide Sabbathum in Albis, 101.
in Albis ſeptimana, 99.
Alexander & eius Feſtum, 65. & 108.
Alexander III. Papa Canonizationes Sanctorum Pontificibus Rom. ſolis vendicavit, 34.
Alexius & eius Feſtum, 127.
Altaria ſpoliantur ornamentis in die Cœna Dominica, 75. lavantur eodem die, ibid. Ritus hic unde 76.
Anabaptiſtarum Error de Feſtis, 1.
Andreas 161. eius Feſtum, ibid. Ritus ibidem. tranſlatio ibid.
Angeli non invocandi, 109.
Angelica ſalutatio ad campana pulſum quando cœperit. 70.
Angliæ Regum conſuetudo in Paraſceve, 78.
Anicetus Papa & eius Feſtum, 104.
Animarum omnium Feſti origo 153. eius fundamentum vaniſſimum 154. confirmatio ibid.
Annunciationis Mariæ Feſtum 24. 69. olim non tam Mariæ quam Chriſto celebratum ibid. quando celebrandum ibid. Litania in eo cantanda ibid. fabuloſa de eo narratio Meſſ. eti ibib.
Anſer Martinianus 156.
Anſhelmus & eius Feſtum 126.
Antherii Papæ Feſtum 42.
Antichriſtus mutabit tempora 7
Apollonia & eius feſtum 17. à quibus invocetur, ibid.
Apoſtoli alii obſervarunt Paſcha cum Iudæis, alij mutarunt tempus 93. impugnarunt legalia ibid. nullas leges ſanxerunt de Feſtis 6. pauci olim habuerunt feſta 20.
Apoſtolorum Feſta 107. natalitia 23.
Apparitionis S. Michaëlis Feſtum 108. & 109.
de Apparitionibus Michaëlis quid ſtatuendum 109.
Aræ in agris & vin unde 21. damnata ibid.
Aſcenſionis Chriſti Feſtum 22. & 110. eius antiquitas ibid. profani ritus ibid.
Aſſumptionis Mariæ Feſti Octava à quo inſtituta 136.
Aſſumptionis Mariæ hiſtoria 137. feſtum ibid. non ab omnibus receptum ab initio ibid. tandem factum omnium celeberrimum ibid. eius antiquitas ibid. origo ibid. ritus ibid.
de Aſſumptione Mariæ ſententia neotericorum 137. veterum 138.
Aſtrologorum vanitas 46. ſententia de ſtella qua magis in Chriſti nativitate apparuit 46.
Æthiopiæ Chriſtiani hodie Sabbathum Iud. & diem Dominicam ſervant 4.
Athanaſius non author hiſtoria paſſionis Dominica Imaginis 156.
Auguſti menſis Calendæ Sclavis ſacra 131. Nona ſacra Genuenſibus 135.
Auguſtini locus corruptus 44.
Auguſtinenſes Monachi 112.
Aurea Roſa. Vide Roſa aurea.
Aureus numerus ſæpè jam fefellit 6. & 7. id probat feſtorum obſervationes eſſe liberas ibid.

BAcchanalia Chriſtianorum 58. 59. & 60. eorum ritus impuri ibid. damnati 60.
Bacchanalia Clericorum ibid.
Baptiſteriorum aqua quando conſecretur 89.
Baptiſmus quando olim celebratus 89. cùm aqua conſecrationem quis inſtituerit 89
Barbara & eius feſtum 161. & ſeq.
Bartholomæus & eius feſtum 139.
Bethphania quid 43.
Blaſius & eius feſtum 56. ritus ibid. quare ab angina, aut gutturis morbo laborantibus invocatur ibid.
in Blaſii ſacris candela offertur 56.
Bochſilen vor Wienacht unde 160.
Bonifacii VIII. Papæ facinus 61.
Bonius Epiſcopus Oſtuneuſis contra canonem conſtitutionum Apoſtolicarum 93.
Brigida & eius feſtum 51.
Britanni ut obſervarint Paſcha 96.
Bruno Carthuſianorum Patriarcha & eius feſtum 148.
Burchardus & eius feſtum 149.

CAina hæreſis 109. Angelos decet invocare ibid.
Caius Papa & eius Feſtum 105.
Calendarum Ianuariarum impii ritus à Chriſtianis obſervati 40. damnati 41.
Calixtus Papa 149. eius decreta ibid. feſtum ibid.
Candela offertur in Sacris Blaſii 56.
Candelarum conſecratarum in Feſto Purificationis vis 55.
Candelarum dies quæ, 55. quis inſtituerit ibid.
Candelæ extinguuntur in die Cœna Dominica 77.
Canonizatio Sanctorum quid 29. & ſeqq.
Canonizationes Sanctorum auxerunt numerum Feſtorum 26. vendicarunt ſibi primò Epiſcopi, deinde Pontifices Rom. 24 & ſeq. ad Ethnicorum morem ibid. irriſa à gentilibus ibid. nullum commodum afferunt ibid. cur non ferenda 31. ad morem Ethnicum inſtituta ibid. præſumptuoſa ibid. ſeptem honores ſanctis tribuunt ibid. eorum ritus & forma 30. & ſeq.

Canoni-

Canonizationis *Imperatorum Rom. Ritus* 32.

pro Canonizationibus *argumenta Ieſuitica, & ad ea reſponſiones* 33.

Canonizare *quis debeat* 34. *& ſeq. ſolus Deus ibid.*

Canonizarunt Ethnici *benemeritos* 31. *Romani ſuos Imperatores* 32.

Canonizati *ſæpè damnati* 33.

Cantate *Dominica* 107.

Capitulanium *cur cœna Dominica feſtum dicatur* 74.

Captiui *inuocant S. Leonardum* 155.

Carena, *& Carrina quid* 70.

Carolus M. *& eius feſtum* 50. *primus legem de feſtis & certo eorum numero edidit* 25.

Carthaginenſe Concilium V. *damnavit feſtorum multitudinem* 27.

Caſtrum S. Angeli *Romæ* 109.

Catharina *& eius feſtum* 159. *Philoſophiæ & artium Patrona ibid.*

Catharina Senenſis *& eius feſtum* 106.

Cathedræ Petri *Feſtum* 62. *eius origo ibid. exoletum reſtituitur ibid. ex Ethnico in Chriſtianum mutatum ibid. Petri Epularum quoque dictum ibid.*

Ceremoniæ Veteris Teſt. *ad tempus quidem ab Apoſtolis retenta, ſed poſteà abrogata* 3. *& ſeq.*

Cereus Paſchalis, *eius benedictio* 88. *non fuit Prudentij tempore* 89.

Cerei Paſchalis *benedictionem quis inſtituerit* 88. *ritus unde* 71.

Cereorum conſecratorum *in Purificationis Mariæ Feſto vis* 55.

Cereos conſecrandi *ritus in feſto Purificationis Mariæ* 52. *& ſeq.*

Chiridonius *& eius feſtum* 168.

Chriſtina *eiúſque feſtum* 130.

Chriſtophorus *& eius feſtum* 130. *fabuloſa de eo Legenda ibid. ritus feſti ibid.*

Chriſtus *nullas leges dedit de Feſtis* 7. *& ſeq. quando celebrarit Paſcha vltimum, & Sacram Cœnam inſtituerit* 78. *& ſeq. quandiu in ſepulchro manſerit & ſeq. quoto die menſis paſſus ſit* 86. *& ſeq.*

Chriſtum *cur Romani inter Deos recipere noluerint* 35. *non paſſum in die ſolemni Paſchæ probatur teſtimoniis Scripturæ* 79. *& ſeq. Patrum* 80. *& rationibus* 84.

Ciborum diſcrimen *Sabbathum in Eccleſia Chriſti* 3. *& ſeq.*

Cinerum *diei origo* 60. *ritus ibid.*

Cineris *conſecratio blaſphema* 60.

Cinere ut *Papa & Cardinales aſpergantur* 61. *Ritus Tiguri in die Cinerum ibid.*

Circumciſionis *feſtum recens eſt* 40. *& ſeq.*

Clauorum *Chriſti feſtum* 105.

Clemangis *damnat multitudinem feſtorum* 28. *eius querela de feſtis Sanctorum ibid.*

Clemens *Papa & eius feſtum* 149. 159 *decreta ibid.*

Cletus *& eius feſtum* 106.

Cœcilia *& eius feſtum* 159. *do minico diei æquatum ibid.*

Cœleſtinus Papa *& eius feſtum* 111.

Cœlibatus Sacerdotum *impugnatur* 125.

Cœnæ Dominicæ *feſti antiquitas & origo* 73. *nomina ibid. ritus ibid. ſuperſtitiones ibid. feſtum Capitulanium cur dicatur* 74.

Cœnam ſacram *quando Chriſtus inſtituerit* 78.

Cœtus *à fidelibus in Veteri Eccleſia certis diebus ſunt habiti* 2. *quotidiani non obſtant quominus certis diebus tota Eccleſia conueniat ibid.*

Collectæ *in Memoriis Sanctorum vſurpata* 18.

Comeſſationes *in diuorum Natalibus unde* 17.

Commemorationes *martyrum apud ſepulchra eorum* 13. *& ſeq.*

Commemoratio *omnium Defunctorum fidelium, vide animarum omnium feſtum.*

Commemoratio Pauli 123.

Commemorationis *ſeptem dolorum B. Mariæ feſtum* 105.

Compoſtellana *Peregrinatio unde* 130.

Conceptio *hominum omnium impura* 165.

Conceptio B. Mariæ *qualis fuerit* 163. *de ea controuerſia ibid. Immaculatam Mariæ probatur rationibus* 166. *earum Confutatio ibid.*

Conceptionis Mariæ *feſtum improbatum* 163. *ab initio non inſtitutum propter Immaculatam Conceptionem Mariæ* 164. *eius antiquitas* 163. *Origo & prima inſtitutio ibid. autor ib. propagatio* 164. *confirmatio* 165.

Confirmatio *quando olim facta* 89.

Conſtantinus M. *auxit feſta* 22. *& ſeq. nomina martyrum conquirere juſſit* 22. *eius feſtum* 68.

Conuerſionis Pauli *feſtum* 49. *eius dies criticus* 49.

Conuiuia *in diuorum natalibus unde* 15.

Coronæ Chriſti *feſtum* 104.

Coronati quatuor 155.

Corporis Chriſti *feſtum à quo inſtitutum* 113. *eius origo ibid. ritus* 115. *eſt Ethnicus* 116. *eius progreſſus* 117. *nomen ibid. non obſeruandum à Chriſtianis* 118. *eius Prognoſtica* 119. *confirmat mutilationem Eucharistiæ* 119. *Eucharistiam à Chriſto inſtitutam in alium vſum transfert ibid. eius celebratione perſuadentur homines panem non amplius eſſe panem ibid. abducuntur homines à vero cœnæ vſu ibid. indulgentias conſequuntur homines ibid. quibus rationibus probetur, & eorum confutatio ibid.*

Corytia *Athenienſium damnata* 36.

Creaturis *non feſta inſtituenda* 12.

Crux Chriſti *quando & à quo inuenta* 107. *non inventa ab Helena ibid. unde Romam peruenerit* 144.

Crucis inuentionis *feſtum* 107.

Crucis Exaltationis *feſtum* 143.

Cultus Duliæ & Latriæ 12. *Sanctorum verus* 13. *& ſeq.*

Cyprianus *& eius feſtum* 146. *Cyprianicum dictum ibid.*

Cypriani locus *explicatur de Sacrificiis pro Martyribus in eorum Memoriis* 18. *& ſeq.*

DAgobertus Rex 168. *eius feſtum. ibid. opera ibid.*

Damaſus *Papa* 167. *eius feſtum ibid. decreta ib.*

David Britannus 172. *& ſeq. eius Canonizatio ibid. feſtum ibid.*

Decollatio Ioannis Baptiſtæ *celebratur ob quatuor cauſas* 140.

Dedicationes templorum : *vide, Encænia.*

Defunctorum in Eccleſia *legendi nomina conſuetudo* 19. *unde orta ibid.*

Deorum Ethnicorum *Multitudinis cauſa* 32.

Dies certi *deſtinandi cœtibus ſacris* 2.

Dies *per ſe nullius myſterij nos admonent* 9.

Dies *feſtorum per ſe non ſanctiores reliquis* 4. *& ſeq.*

Dies *quotus fuerit menſis quo Chriſtus paſſus eſt* 86. *&*

Dierum obſeruatio *ſuperſtitioſa & ethnica* 3. *non eſt Cultus Dei* 11.

Dierum *certorum obſeruatio Iudaica non eſt ſublata in Papatu, ſed tantùm mutata* 6. *& ſeq.*

Dierum *diſcretio & Significatio non eſt ſublata, ſed mutata tantùm ſecundùm Ieſuitas* 10.

Diviſio 12. Apoſtolorum, *eiúſque feſtum* 127.

Dominica dies *antiquiſſima* 37. *cur ſic nominata* 39.

lege ſantita ibid. qua ratione una ſabbathi dicatur 37. cur in locum Sabbathi Iudaici ſubſtituta ſit 37. & ſeq. libere fuit obſervata ibid. non ſit nominata à Sylveſtro 2. & ſeq. deſtinata peculiariter cœtibus ſacris in Veteri Eccleſia ibid. non aſtricta certo tempori 4. ut ſit inſtituta in memoriam reſurrectionis 10.

Dominicam diem & Sabbathum indifferenter obſervavit Paulus 4. primò lege præcepit Conſtantinus M. 38. ea non flexis genibus orandū 40 proceſſiones habenda ibid. non ieiunandum ibid.

Dominica, Cantate 107. Exaudi 110. Iubilate 106. Lætare, vide Lætare. Miſericordia 105. de Panibus 66. de Roſa ibid. Quaſimodo 104. Vocem 109. in Albis 22.

Dominica in Ramis Palmarum 70. 72. Paſcha floridum etiam dicitur ibid. eius antiquitas ibid. ceremonia ibid.

Dominica Paſſio: vide Paſſio Dominica.

Dominica cur primi Chriſtiani appellarint templa ſua 38. & ſeq.

Dominicarum Adventus numerus 161. nomina ante Paſſionis Dominicam 50. & eorum ratio ibid. Quadrageſima nomina 62.

Dominicæ Paſſionis imaginis feſtum 155.

Dominicus & eius feſtum 134.

Doṁ & Doṁherren unde 39.

Dormitionis Mariæ feſtum: 137. Aſſumptionis Mariæ feſtum 137.

Dormitionis Mariæ hiſto. ibid.

Dorothea & eius feſtum 57.

Dulciaria Calendis Ianuarii dantur 40.

Dulia non vult honorari Sanctos Auguſtinus 12. nec Angelos ibid. eò gravius ſervitium præſtatur creaturis, quàm Latria Deo 12. & ſeq.

Duplex Maius 176.

Ebionitæ cur Paulum apoſtatam vocarint 4. & ſeq. eorum hæreſis de feſtis ibid. errorem de feſtis refutavit Paulus 3. & ſeq. Concilium Laodic. ibid. Gregor. M. ibid.

Eccleſiæ mandata quando obligent in conſcientia 12. in Eccleſia omnia ordine & decenter fiant 2.

Edmundus 162. eius canonizatio ibid. feſtum ibid.

Eliſabetha 158. eius Canonizatio ibid. feſtum ibid.

Encænia unde dicta 173. quid hodie ſignificent ibid. eorum origo ibid. forma & uſus 174. abuſus ibid & ſeq.

Engelweyhe 147.

Eoſter Dea quæ 90.

Epiphania 22. 168. quid 43. Etymon. 42. nomina 43. quando, & ob quas cauſas celebrata 42. & ſeq. eius feſtum ibid. cur Luminarium dies dictum 43. trium Regum, ſed malè, dicitur 44.

Epiphania & Nativitas Chriſti à Græcis ſimul celebrata, in occiduis eccleſiis diverſa ſunt feſta 42. & ſeq.

Epiphaniæ feſti quis primò mentionem fecerit 42. origo 43. ritus 46.

De Epiphanio iudicium 85.

Epiſcopalia templa cur Dominica dicta 39.

Epulę in Memoriis Martyrum ſacrificia dicta 19. eas allatas ad martyrum ſepulchra ſanctificari ſunt arbitrati per merita Martyrum 21. in Memoriis M. in luxurioſa convivia degenerarunt ibid.

Epularum ſepulchralium luxus damnatus ibid.

Ethnica obſervatio dierum 3.

Ethnici non Deo ſed creaturis feſta inſtituerunt 12. eorum feſta à Chriſtianis non omninò ſublata 23. Deorum multitudinis cauſa 32.

Euchariſtia quando ſumenda 97. quando primùm ædiculis incluſa 117. ad ægrotos lata ibid. mulierculis domum perferenda data ibid.

Euthymij Sententia de hera reſurrectionis Chriſti confutatur 91.

Exaltationis Crucis feſti origo 143. quando in occidentem invectum ibid. eius ritus ibid.

Faßnacht 59.

Febricitantes quare Petronellam invocent 113.

Februa Romana 51. 153. in omnium animarum feſtum converſa ibid.

Feriæ cur dies Septimanæ dicantur 39.

Feria quinta Cœna Dominica. vide Cœna Dominica.

Feriæ quintæ feſtum: vide Cœna Dominica feſtum.

Feria ſecunda poſt Dominicam reſurrectionem 101. eius ritus & ſuperſtitiones ibid.

Feriarum nomen quis primò diebus ſeptimanæ dederit 38. & ſeq.

Ferias cur Ethnici feſta ſua appellarint 39.

Feſtum corporis Chriſti: vide corporis Chriſti feſtum.

Feſtum Abdonis 131. Abrahami 167. Adami & Evæ 168. Adelberti 106. Adelgundis 50. Adelheitæ 167. Adventus 160. Ægidii 142. Afræ 135. Agabi 58. Agathæ 56. Agathonis 162. Agnetis 48. Albani 121. Albini 64. Alexandri 65. Alexandri Papæ 108. Alexij 127. Amandi 151. Amati 143. Ammonis 168 Anaſtaſij 106. Aniani 158. Aniceti 104. S. Annæ 131. Annunciationis Mariæ 69. Aoſhelmi 126. Antheri Papæ 42. Antonij Eremitæ 48. Antonij Minoritæ 121. Aphrodiſi 68. Apollinaris 129. Apolloniæ 57. Apoſtolorum 107. Apparitionis S. Michaelis 108. 109. Abrogaſti 128. Ariſtarchi 134 Artemij 120. Aſcenſionis Chriſti 110. Aſſumptionis Mariæ 136. Athanaſij 107. Attali 65. Auguſtini 139. Balbinæ 73. Barbaræ 161. Barnabæ 121. Bartholomæi 139. Baſilidis 121. Beatricis 131. Benedicti 68. Bernhardi 139. Bernardini 111. Bonifacij 120. Brigidæ 129. Blaſij 56. Brigidæ 51. Brunonis 148. Burchardi 149. Caij Papæ 105. Calixti 149. Candidi 161. Capraſij 150. Cariſij 104. Caroli M. 50. Criſpini 151. Caſſiani 161. Caſti. 111. Caſtuli 70. Catharinæ 159. Catharinæ Senenſis 106. Chiridonij 168. Chriſtinæ 130. Chriſtophori ibid. Chryſogoni 159. Chuniberti 157. Circumciſionis 40. Claræ 136. Clavorum Chriſti 104. Clementis 149. Cleophæ 146. Cleti 106. Cæciliæ 159. Cœleſtini V. Papæ 111. Cœleſtini Papæ ibid. Cœnæ Dominicæ 73. Colmanni 149. Columbani 151. Commemorationis ſeptem dolorum B. Mariæ 105. Conceptionis Mariæ 163. 164. Conradi 160. Conſtantini 68. Conſtantis 148. Cordulæ 150. Corinthæ 57. Coronæ Chriſti 104. Corporis Chriſti 113. & ſeq. Coſmæ & Damiani 146. Criſpi 148. Cubertus aliàs Gubertus 68. Cypriani 146. Cyriaci 135. Cyrilli 126. Damaſi 167. Danielis Levitæ 42. Davidis Britanni 172. & ſeq. Decies mille Martyrum 122. Decollationis Ioannis Baptiſtæ 140. & ſeq. Deſiderii 112. Dionyſij 161. & 148. Diviſionis 12. Apoſtolorum 117. Dominici 134. Donatiani 112. Dorotheę 57. Edeltrudis 122. Edmundi 162. Egeſippi 101. Eligij 122. & 161. Eliſabethæ 158. Emerentianæ 49. Emerici 142. Encæniorum 173. Epimachi 167. Epiphaniæ 42. Eraſmi 113. Erhardi 47. Eugenij 158. Euphemiæ 145. Euphraſiæ 65. Euphroſinæ 57. Euſebij 136. Euſtachij 73. Eutropij 106. Exaltationis crucis 143. Fabiani 50. Fauſtæ 145. Fauſtini 60. Felicis Adaucti 47. Felicis & Regulæ 143. Felicitatis 64. Felicis preſbyteri 48. & ſeq. Feliculæ 128. Ferreoli 145. Fidei 148. Fideles multi mart. 62. Florentij 155. Floriani 108. Fortunati 110. Franciſci Minoritarum patris 148. Fridolini 64. Gabini 62. Gebhardi 139. Geneſij 139. Genofeuæ 42. Georgij 105. Gereonis 149. Germani 131. Gertrudis 67. Gervaſij & Prothaſij

Prothaſij 121. Gordiani 109. Gorgonij 143. Gothardi 108. Gregorij M 65. Guidonis 73. Guidonis 143. Guniberti 68. Heguuidæ 149. Helenæ 138. Henr. II. Imp. 126. Herculani 142. Heriberti 67. Hermetis 109. Hierij 155. Hieron. 147. Hilarij 47. 127. 143. Hippoliti 136. Hoſpitij 111. Hugonis Gratianop. Epiſcopi 76 S. Huldrici 124. & ſequent. Hygini Papæ 47. Iacobi Apoſtoli 69. Ianuarij 145. Ignatij 51. Inuentionis Crucis 107. Innocentum 172. Ioachimi 167. Ioannis Apoſt. & Evang. 171. & ſeq. Ioannis Chryſoſtomi 50. Ioann. & Pauli 122. Ioannis Eremitæ 70. Ioan. Euang. ante portam Latinam 103. Ioſephi 68. Iulianæ 60. Iuliani Antiocheni 47. Iuliani 58. Iuliani Ceuomanenſis 50. Iulij I. Papæ 104. Iuſtini ibid. Iuuenalis 108 Kunegendis 64. Kyliani 126. Lamperti 145. Lanceæ Chriſti 104. Laurentii 135. Lazari 167. Leandri 63. Leodegarij 148. Leonardi 155. Leonis Papæ 122. Leopoldi 157. Longini 67. Lucę Euangeliſtæ 149. Luciæ 167. Lucij 64. Lucinę 149. Ludouici Epiſcopi 139. Ludouici Regis 39. Luminum Rom. 52. Macarij 42. Macedonij 66. Magni 142. Malachiæ 155. Mammetri 109 Mammetis 138. Marcelli 45. Marcellini Anconitani Epiſcopi 47. Marci Euangeliſtæ 106. Mariæ Ægyptiacæ 87. S. Marię ad Niues 134. Marci & Marcelliani 121. Margarithæ 127. & ſeqq. Mariæ Magdalenæ 128. Marinæ 127. S. Maritæ 131. Martini Papę 156. Martini Epiſcopi ibid. Materni 127. Matthæi Apoſt. 145. Matthię 63. Mauri 48. Mauritij 145. Maximi 160. Maximini 112 Medardi 120. Meinradi ſeu Megintradi 48. Melciadis 167. Menardi 48. S. Michaelis & omnium Angelorũ 147. Minoritarũ ſeptem 149. Narciſſi 151. Naſoni 126. Natiuit. Chriſti 168. Natiuit. Io. Baptiſtæ 122. Natiuitatis Mariæ 142. Nemeſij 167. Neophyt. 100. Neſtoris 63. Nicanoris 47. Nicaſij 167. Nicomedis 145 Nicoſtrati 126. Olympię 104. Feſtũ omnium Animarum 153. Omnium Sanctorum 153. Onophrij 121. Oſwaldi 134. Othmari 157. Ottiliæ 155. Ottonis Epiſcopi 147. Pamphili 113. Pancratii 109. Panthaleonis 141. Paraſtenariorum ibid. Paraſceues 76. Paſchaſii 157. Paſſionis Dominicæ imaginis 155. patricij 67. Paulæ 121. Pauli Epiſcopi Conſtantinop. 120. Pauli Eremitę 47. Pauli conuerſionis 49. Pazinacarum 176. Pelagię 148. Pelagij Papę 139. Pentecoſtes 111. Peregrini 110. Perpetuę 64. Petri & Pauli Apoſt. 122. & ſeq. Petri Cathedrę 62. Petri Mediolan. 106 Petri ad vincula 131 & ſeq. Petronellę 113. Petronij 148. Petri Monachi 106. Philippi Apo. 107. Phocę 64. Pigmenij 68. Pij Papę 126. Placidię 149. Polycarpi 49. Pontiani Spoletani 48. Pontij 65. Potentianę 111. Pręſentationis Marię 158. Primi & Feliciani 121. Priſcę 48. Priſci Preſbyteri 42. Priuati 139. Procopii 124. Procori 101. Ptolomęi 150. Purificationis Marię 52. Quadraginta Martyrum Sebaſtię 65. Quadrati 112. Quatuor coronatorum 155. Quintę ferię 43. Quirini 120. Reginę 142. Remigij 147. Rochi 138. Rolandi 121. Romani 64. 135. Roperti 145. Rufi 167. Rufinę 127. Sabinę 162. Salome 151. Sanguinis Chriſti 176. Saturnini 161. Satyrij 48. Scholaſticæ 57. Sebaldi 139. Sebaſtiani 48. Septem dormientium 122. Septem fratrum 126. Sereni 63. Sergii 148. Seruatij 110. Seueri 155. Seuerini 58. & 151. Siluerij 121. Simeonis 61. 106. & 151. Simeonis Stylitis 42. Simplicij Papæ 64. Sixti Papæ 101. Staniſlai 109. Stephani 133. Stephani Protomartyris 171. Sulpitij 105. Symphoriani 139. Teclæ 145. Teleſphori feſtum 42. Theobaldi 127. Theodori 155. Theodoſiæ 142. Theophili 155. Theonesti 151. Thomæ Aquinatis 65. & ſeq Thomæ Apoſt. 168. Tiburtii 104. Timonis 105. Timothei diſcipuli Pauli 49. Torpeti 111. Torquati 110. Tranquilini 126. Transfigurationis Chriſti 135. Trinitatis 113. Valentini 13. Valerij 121. Venantij 111. Venerandi 157. Verenæ 142. Veronicæ 78. Victoriani 63. 68. Vincentii 48. Vincentij Mon. 101. Viſitationis Mariæ 123. Vitalis 106. Viti & Modeſti 111. Viſi & Victoris 147. Viſulæ 150. Vuenceſlai 146. Wilhelmi 112. Wilfridi 149. Wolffgangi 151. Ὑπαντῆς 51. Zachæi 139.

Feſta *alia generalia, alia particularia* 29. *fixa qua, ibid. in Nouo Teſt. eſſe libera probatur teſtimoniis S. Scriptura* 5. *& ſeq. Chriſti, Apoſtolorum & primitiva Eccleſia exemplis ibid. authoritate Socratis ibid. Hieronymi* 4. *rationibus* 7. *Veteris Teſtamenti quatenus abrogata* 3. *& ſeq.* Ethnicorum *non omnino ſublata* 23. *& ſeq.* Iudæorum *à Chriſtianis non celebranda* 2. *& ſeq. alligare certis temporibus imponit iugum Chriſtianis* 6. *& ſeq. & eſt* Antichriſti *opus* 9. *& ſeq. qua* Concilium Moguntinum *ſervare iuſſit* 25. *non ſunt libera Ieſuitis* 7. *& ſeq. in Nouo Teſtamento liceret transferre in alios dies* 5. 9 Epiſcoporum Romanorum *quando instituta* 25. Iudæorum *grauia* 10. à Chriſtianis *eſſe celebranda probatur Primitiva Eccleſia exemplo & rationibus* 2. *ea decalogi* 6. Lex Deo *ſoli vendicat* 12. *quando primum à veſpera ad veſperam celebrari cœperint* 25. certa *à Chriſtianis ſunt celebranda propter ordinem* 2. 3. *&* 9. *in* Nouo Teſtamento *non obligant in conſcientia, ſed Scandali ratione* 4 *& ſeq.* multa Chriſtianorum *feſtis Ethnicorũ ſimilia* 20 *ea* inſtituerunt *Conciliari. & ſeq.* pauca *habuit Primitiua Eccleſia* 22. Apoſtoli *pauci olim habuerunt ibid.* Martyrum *omnium non in ſingulis Eccleſiis celebrata* 22. *& ſeq.* Martyrum *quolibet die totius anni plus quam* 5000. *concurrunt* 14. Imperatorum *quando instituta* 26. Imperatorum *ad morem Ethnicorum instituta* 25. Iudæorũ *obſervare Apoſtoli in infirmioribus quidem tollerarunt, ac non in perfectioribus* 4. Sanctorũ *Ieſuita nullo S. Script. teſtimonio, ſed tantum rationibus probant* 13. *in* Veteri Teſtamento *ad certa tempora & temporum circumſtantias erant alligata* 4. *& ſeq.* multa *a Chriſtianis ad imitationem feſtorum Ethnicorum cur inſtituta* 20. *qua ſeruare iuſſit* Oxonienſis Synodus 24. *auxit* Laodicena Synodus 23. *auxit* Conſtantinus Magnus 22. particularia *vel ſunt fixa, vel mobilia* 29. Diuis *inſtituere idololatria eſt* 12. *non* Sanctis & Creaturis *inſtituenda* 12. *an in* Nouo Teſt. *habeant ſignificationem* 10. *& ſeq. an à Chriſtianis celebranda* 1. *& ſeq. qua Greg* 9. *ſervare pracepit* 26. *& ſeq. non certis temporibus alliganda* 4. *nulla à Chriſtianis celebranda* Petrobruſiani *quibus rationibus probent* 1. *& ſeq. & ad eas Reſponſio* 1. *& ſeq. cur dicantur Sacra, Myſtica, Sancta à Patribus* 11. *Veteris & Novi Teſtamenti ſervanda Ebionita docebant* 3. *& ſeq. qua ſervare iuſſerit Lugdunenſe Concilium* 27. *qua Carolus Magnus ſeruare pracepit* 23. *& ſeq. pertinent ad tabulam decalogi primam* 12. *in* Nouo Teſtamento *cur instituta* 5. *& ſeq. ut alia aliis ſint praſtantiora* 11. *magis* Papiſtæ *inſtituunt in honorem Sanctorum, quàm Dei*, 12. Chriſtianorum, *iugum, gravius Iudaeorum* 10. *tria ſolennia fuerunt in primitiva Eccleſia*, 22. Creaturis *inſtituere adverſatur conſuetudini Veteris Eccleſia* 13. *eſt Dulia ibid. gentiliſmum ſapit* 12. *& ſeq.*

Feſta Ianuarij Menſis 40. *& ſeq.* Februarij 51. *& ſeq.* Martij 64. *& ſeq.* Aprilis 73. *& ſeq.* Maij 107. *& ſeqq.* Iunij 113. *& ſeq.* Iulij 122. *& ſeq.* Auguſti 131. *& ſeqq.* Septemb. 142. *& ſeq.* Octob. 147. *& ſeq.* Nouemb. 151. *& ſeq.* Decemb. 161. *& ſeq.*

Feſta ſeculi primi *à nato Chriſto* 22. *ſecundi & tertij ibid. quarti ibid. quinti* 24. *ſexti ibid. ſeptimi ibid. octaui* 25. *noni ibid. decimi ibid. undecimi* 26. *duodecimi ibid. decimi tertii ibid. decimi quarti* 27. *decimi quinti* 27. *decimi ſexti ibid.*

Feſtorum dies per ſe non ſanctiores reliquis 5. 7. 11. an conſecrarit Chriſtus ibid. an per ſe ſint Cultus divinus ibid. non tollendi, quòd nullam habent ſignificationem ibid.

Feſtorum Vigiliæ vide Vigilia Feſtorum.

Feſtorum diuiſio 29. præciſa Obſervationes quoad tempus in Novo Teſtamento ſunt abrogata 5. Multitudo unde nata 20. Obſervationes non ſunt liberæ Ieſuitis 7. & ſeq. in Novo Teſtamento ratio 5. Moſaicorum ſignificatio ibid. Obſervatio apud Papiſtas non minus eſt iugum quàm apud Iudæos 9. Obligatio Pontificia adverſatur verbo Dei 11. Obſervatio nulla lege ſit neceſſaria 8. numerum accumularunt Canonizationes 24. multitudinem damnavit Concilium Carthagin. 7. 27. alia ratio in Novo Teſtamento quàm in Veteri 4. Multitudo damnatam ipſo quoque Papatu 27. 28. Hiſtoria in Primitiua & Recentiori Eccleſia 22. & ſeq numerum auxerunt liberationes inſignes & victoria 23.

in Feſtis ſpectatur non ſolùm otium, ſed etiam ſanctificatio 12.

de Feſtis quando primùm certæ leges latæ 94.

Fridolinus & eius Legenda 64. cur viator dictus ibid.

Fron & Fronen quid 118.

Fron altar ibid.

Fronleichnam Feſtum ibid.

GAllicinium & media nox differunt 91.

Gedeon Ephod conſecravit 21. fuit cauſa idololatria & ruina familiæ ſuæ ibid.

Gelaſius Papa 158. eius feſtum ibid. inſtituta ibid.

Georgius & eius feſtum 105. Fabula de interempto Dracone unde ibid.

Gregorius M. & eius feſtum 65. Patronus ſtudioſorum, & Ritus eius ibid.

Gregorii IX. decretum de Feſtorum numero 26.

Grüner donnerſtag 74.

HAlberſtadii Ritus in die cinerum 61. Tiguri ibid.

Hauſtus S. Ioannis 171. & ſeq.

Hebdomada Paſſionis 22. dicitur etiam magna 69. Paſchalis prior religioſè celebrata 71.

Hebdomadæ Paſchales feſtiua 70. eius ritus ſuperſtitioſi 71.

Helſenen & hels weggen unde 40. dantur Calen. Ian. ibid.

Herren faßnacht 59.

Hoendonnerſtag 74.

S. Huldrycus & eius feſtum 124. an Author Epiſtolæ ad Nicolaum I. Papam contra cœlibatum Sacerdotum ibid. Epiſtola illa congruit cum verbo Dei 125. eius Feſti ritus ibid.

Huldryci diverſi ibid.

Hygini Papæ Feſtum 47.

Hymnos vitis & lectionibus feſtorum addidit Paulus Diaconus 25.

IAcobus Apoſt. & eius feſtum 107. 130. an Compoſtellæ ſepultus ibid.

Ianuariæ Calendæ ethnico more à Chriſtianis celebrantur 41. earum ritus Ethnici damnati ibid.

Idololatria à Memoriis M. olim abfuit 19.

Iejunia Paſchalia 71. eorum libertas ibid. in profeſtis quando & cur inſtituta 55. dies Dominica & Sabbathorum vetita 39.

Ieiunium in die Cœna Dominica in aliquibus Eccleſiis ſeruatum in aliis non 75. Sabbathi 50. non obſervatum ab omnibus ibid. Quadrageſima non ſoluendum in die Cœna Dominica 75. non ſoluendum in Paraſceüe ibid.

Ieſuitæ confutantur 79. & ſeq. eorum de libertate feſtorum ſententia 7. & ſeq. argumenta pro canonizationibus Sanctorum, & ad ea reſponſiones 32. & ſeq. argumenta contra anticipationem Paſchatis à Chriſto factam, & eorum confutatio 85. 86. argumenta quibus probant dies feſtos verè aliis eſſe ſanctiores 10. reſponſiones ad argumenta de libertate feſtorum, & earum confutationes 7. & ſeq. reſponſiones ad rationes de libertate feſtorum, & earum confutationes 9.

Ieſuiticæ probationes Feſtorum Sanctorum 13.

Imagines velantur in die Cœna Dominica 75.

Imaginis paſſionis Dominicæ feſtum 155.

Imperatorum Feſta ad morem Ethnicum inſtituta 26.

Innocentum feſtum 172. unde habeat nomen ibid. eius ritus ibid.

Inuentionis crucis feſtum 23. & 107.

Inuentionis S. Stephani feſtum 134. tranſlatio ibid.

Inuocatio Sanctorum mortuorum unde 20.

Invocauit, Dominica 62. eius ritus ibid.

Ioannes Apoſt. & Euangeliſta 171. & ſeq. eius feſtum ibid. religioſiſſimè celebratur à Genuenſibus 172. ritus ibid.

Ioannes Baptiſta decollatus 140. oſſa eius concremata ibid. caput inuentum ibid. digitus tranſlatus 141. eius Baptiſtæ decollationis feſtum 140. Natiuitatis feſti antiquitas 122. ritus ibid. dies criticus ibid.

Ioannes & Paulus eorúmque feſtum 122.

Ioan. Euangeliſta ante portam Latinam & eius feſtum 108.

de Ioannis Baptiſtæ capitis & digiti inuentione magna authorum diſcrepantia 141.

S. Ioannis hauſtus 172.

S. Johans trunck vnd ſegen 172.

Ioſeph faber ferrarius an lignarius fuerit, eius feſtum, ritus in illo obſeruati 68.

Iubilate, Dominica 106.

Iudæi dies ſeptimanæ ſabbathorum nominibus computarunt 39. idem à Chriſtianis diu obſervatum ibid.

Iudæorum Feſta grauia 10. à Chriſtianis non omnino ſublata 23. à Chriſtianis non celebranda 2. & ſeq. quatenus abrogata ibid.

Iudaicorum feſtorum obſervationem Apoſtoli tolerarunt in infirmioribus, ac non in perfectioribus 4.

Iudæorum poteſtas in capitalibus cauſis 85.

Iudæis à die cœna Dominica toto quatriduo non licet prodire in publicum 75. non licuit crucifigere aliquem 86.

Iudaicorum feſtorum ſignificatio 4.

Iudica, Dominica 62.

Iulianus & eius feſtum 58. cur à peregrinantibus invocetur 58.

Iuliæ Calendæ ſacra Veneris 123.

Iulius I. Papa & eius feſtum 104.

KArr quid 70.

Karrfreytag 70.

Karrwochen quæ 70. cur ſic dicta ibid.

Kindlen quid 172.

LÆtare Dominica 66. unde dicatur ibid. etiam de Roſa & panibus dicitur eius ritus 66. & ſeq.

Lancea Chriſti 104.

Lanceæ Chriſti, clauorum, & Coronæ feſtum 104.

Lanceæ Chriſti invocatio ibid.

Lagenophoria Græcorum in Othmaria Chriſtianorum mutata 3.

Latriæ

Latriæ *cultus* 12.

Lauatio *pedum in die Cœna Dominica ſtulta æmulatio* 74.

Lectiones *& reſponſoria Feſtis quando aptata* 24. *quis collegerit* 15.

Leonardus *& eius feſtum* 155. *captiuorum patronus ibid.*

Leychpredig *vnde* 19.

Libertas *Chriſtiana circa Feſta* 4. *& ſeq.*

Liechtmeß 55.

Litaniarum *dies* 14.

Loßen vor Wienacht *vnde* 160.

Ludi *Mariarum* 55. *& ſeq. eorum origo* 56.

Lugdunenſis *concilij de numero feſtorum decretum* 27.

Luminaria *Ethnicorum quis in candelaria Chriſtianorum commutarit* 55.

Luminarium *dies* 168.

Luminum *Rom. feſtum* 52.

MAgus *quis apud Perſas* 43.

Magi *apud Perſas in magna authoritate* 43.

Magi *quibus apparuit ſtella orientalis in natiuitate Chriſti non fuerunt malefici* 43. *non fuerunt Reges* 44. *ex Perſia venerunt* 45. *quando Bethleem peruenerint* 46. *eis quomodo reuelatus ſit Chriſtus per ſtellam* 45.

Magis *quæ apparuit ſtella in natiuitate Chriſti qualis fuerit* 45. *&* 46.

Magorum *hiſtoria quibus apparuit ſtella orientalis in natiuitate Chriſti nomina ficta* 45. *eos fuiſſe tres Reges, vnde creduntur* 44.

Malachias *& eius feſtum* 155. *Cœlibatus author in Hibernia ibid. ſuperſtitionum multarum inuentor ibid.*

Mardochæus *& Heſtera obligarunt Iudæos ad feſtum ſortium* 12. *iudicium de illo facto ibid.*

Margaretha *& eius feſtum* 127. *parturientium patrona* 128.

Mariæ *Aſſumptionis feſtum: vide Aſſumptionis Mariæ feſtum* 157.

Maria *an corpore & anima aſſumpta.*

Maria Magdalena *quæ fuerit* 128. *eius feſtum ibid. author ibid.*

Mariæ *commemorationis ſeptem dolorum feſtum* 105. *& ſeq.*

Mariæ *conceptionis feſtum* 163. *&* 164. *vide Conceptionis Mariæ feſtum.*

Mariæ *Natiuitatis feſtum: vide Natiuitatis Mariæ feſtum.*

Mariæ *purificationis feſtum* 52.

Mariæ *præſentationis feſtum: vide Præſentationis Mariæ feſtum.*

Mariarum *ludi* 55. *eorum origo* 56.

Martinus Papa *& eius feſtum* 156. *decreta ibid.*

Martinus Epiſc. 156. *imago ibid. feſtum ibid. feſti eius author ibid. ritus ibid. dies eius criticus* 157. *in eius feſto compotationes malè ceſſerunt Germanis ibid. ab Ethnicis mutuata ibid. cenſus & debita ſoluuntur ibid. mos hic vnde ortus ibid.*

Martini *anſer* 157.

Martyres *defuncti à fidelibus non neglecti* 13. *& ſeq.*

Martyrum *memoria: vide Memoria Martyrum.*

Martyrum *natales ſunt dies paſſionis eorum* 14.

Martyrum *nomina Conſtantinus M. conquirere iuſſit* 23.

Martyrum *omnium Feſta non in ſingulis Eccleſiis celebrata* 23.

Martyrum *cura habita in primitiua Eccleſia, dum adhuc viuerent* 13. *Paſſionis dies celebrarunt Chriſtiani* 14. *cauſa ibid. paſſionis & mortis dies cur Natales dicantur* 14.

Matthæus Apoſt. *& eius feſtum* 145.

Matthias & eius feſtum 63. *quando in anno biſſextili celebrandum ibid.*

Mauritius *& eius feſtum* 145. *martyrium ibid.*

Medardus *& eius feſtum* 120. *dies criticus ibid. vinearum patronus ibid.*

Memoriæ *Martyrum quæ celebrantur menſe Ianuario* 40. *&c. Febr.* 51. *&c. Martio* 64. *&c. Aprili* 73. *&c. Maio* 107. *&c. Iunio* 113. *&c. Iulio* 123. *&c. Auguſto* 131. *&c. Septembri* 142. *&c. Octobri* 147. *&c. Nouembri* 151. *&c. Decembri* 161. *&c.*

Memoriæ *Martyrum* 13. *primò Polycarpo celebratæ ibid. cur inſtitutæ* 161. *& ſeq. ſine lege Scripturæ receptæ* 13. *non probant feſta Sanctorum* 11. *eæ fons & origo multorum errorum* 20. *occaſio fuerunt idololatriæ & ſuperſtitionis ibid. pepererunt Feſta Sanctorum* 22. *quomodo celebratæ* 15. *non omnes in ſingulis Eccleſiis celebratæ, ſed in iis tantùm vbi ſepulti erant* 15. *quando & à quo inſtitutæ* 14. *annuæ à Græcis mutuatæ* 15. *quæ approbanda* 20. *cur celebratæ* 14. 5. *& ſeq. habitæ apud ſepulchra eorum quotannis* 14. *quorumcunque laudatorum virorum celebrare cœperunt* 14. *& ſeq.*

Memoriarum *Martyrum finis* 15. *& ſeq. forma ibid. Smyrnen. Eccleſia primò facit mentionem* 14. *veſtigia nulla ſunt in ſacris literis ibid. progreſſus ſub Conſtantino M. ibid. eas præſtaret eſſe abolitas* 21.

ad Memorias *M. donaria allata ad vſum pauperum & clericorum* 15. *ſed à perfectioribus Chriſtianis id non obſeruatum ibid. epulæ in luxurioſa conuiuia degenerarunt* 21. *quæ olim facta ſunt oblationes non fuere ſacrificia Martyrum* 17. *epularum luxus damnatus* 21. *epulas allatas ſanctificari ſunt arbitrati per merita Martyrum* 21.

Memoriis *M. homines à feſtis & ritibus ethnicis auocati* 19. *in iis Miſſæ olim non celebratæ* 15. *vſurpatæ collectæ* 18. *conuiuia celebrata & comeſſationes* 15 *vnde mos ille ortus ibid. à melioribus Chriſtianis non vſurpatus ibid. damnatus* 16. *oblationes factæ* 15. *epula ſacrificia dicta* 19.

à Memoriis *M. abfuerunt abuſus olim qui hodie ſunt ad ſepulchra Sanctorum* 18. *adfuit idololatria ibid.*

ex Memoriis *Martyrum Inuocatio Sanctorum* 17. *peregrinationes ad ſepulchra Sanctorum orta* 10.

S. Michaelis, *& omnium Angelorum feſtum* 147 *eius nomina ibid. origo ibid.*

Michaelis *Apparitionis feſtum* 108. *apparitiones tres ibid. de iis quid ſtatuendum* 109.

Middelburgenſis *refutatur ſententia de triduo ſepulturæ Chriſti* 91. *& ſeq.*

Mummerey *vnde* 41.

NAtalis *Domini* 22.

inter Natalem Chriſti *& Saturnalia Rom. ſimilitudo* 170.

Natales *dies ſolennes fuerunt* 24. *viuorum & mortuorum apud ethnicos quomodo celebrari ibid.*

Natalitia *Apoſtolorum* 13. *martyrum quid* 14. *ſanctorum celebriora facta* 24.

Natiuitas Chriſti *&* Epiphania *à Græcis ſimul celebrata ſunt, in occiduis eccleſiis diuerſa ſunt feſta* 42.

Natiuitas Chriſti *quando facta* 169 *& ſeqq. non facta hyeme ibid. ſed in autumno ibid. non celebratur hodie eo. die quo facta eſt* 11.

Natiuitatis Chriſti *feſtum* 169. *& ſeq. eius nomina ib.*

origo

origo ibid. non eodem die olim celebratum ibid. cur in Decembri inſtitutum 170. *ritus ibid.*

Natiuitatis *Ioannis Baptiſtæ feſtum: vide Ioannis Baptiſtæ Natiuitatis feſtum.*

Natiuitatis *Mariæ feſti origo* 142. *& ſeq. octaua à quo inſtituta ibid. et vigilia addita ibid.*

Neophytorum *feſtum* 100.

S. Nicolaus 162. *à periclitantibus in mari & aquis cur inuocetur ibid. eius feſtum ibid. ritus ibid.*

Nomen *alicuius offerre quid* 18.

Nomina *Defunctorum recitata in Eccleſia cur* 19.

OBlatio *pro dormitione alicuius quid ſit* 18.

Oblationes *in Memoriis M. quid* 15. 18. *quæ factæ ſunt olim ad Mem. M. non eſſe ſacrificia* 17.

Offerre *nomen alicuius quid* 19.

Offerre *pro defunctis quid ſit* 18. *pro viuis quid* 19.

Omnium animarum *Feſtum: vide* Animarum *omnium feſtum.*

Omnium Sanctorum *Feſtum: vide Sanctorum omnium feſtum.*

Oſterlen 101.

Oſteren *vnde* 90.

Oſtermontag 101.

Othmaria 157. *& ſeq.*

PAlmarum *Dominica: vide Dominica in Ramis palmarum* 72.

Pallia *Archiepiſcopalia conficiuntur ex lana agni oblati Agneti* 48.

Pantheon Romæ 151. *& ſeq. cur ſic dictum ibi, in S. Mariæ Rotundæ templum conuerſum ibid.*

Paraſcenatiorum *feria* 131.

Paraſceue *quid* 76. 79. *non ſolùm ſignificat feriam ſextam, ſed etiam profeſtum alterius feſti* 80.

Paraſceue *& feria ſexta non inuicem conuertuntur* 76.

Paraſceue *Paſcha quando ſolennis haberi cœperit* 76. *quare ibid. eius ritus antiquiſſimus ibid. ritus ſuperſtitioſi ibid.*

Parentationes *apud ſepulchra* 153. *annua ibid.*

Parentalia *annua quæ* 143.

Pazinacatum *feſtum* 176.

Paſcha floridũ *quid* 71. *& ſeq. Iudiciale & vetus* 84.

Paſcha *Chriſtiani in memoriam reſurrectionis Chriſti ſeruant* 90. *non alligatum in Chriſti eccleſia certo tempori* 5. *die Dominica celebrandum. Pius* I. *primò lege ſanxit* 94. *ſed eam non curarunt Aſiatici Doctores ibid. quibus ſuperſtitionibus celebratum* 97. *quidam Chriſtiani celebrarunt cum Iudæis* 5. *ut obſeruarint Britanni & Scoti* 93. *celebratum initio à nonnullis Apoſtolis cum Iudæis, ab aliis verò tempus mutatum fuit* 93. *non lege ſancitum in prima Eccleſia* 22. *anticipauit Chriſtus* 79. *liberè obſeruatum in Primitiua Eccleſia* 6. *liberè celebratum vſque ad Pium* I. *Rom. Epiſcopum* 94. *vltimum quando Chriſtus celebrarit* 78. *& ſeq.*

Paſchæ *nomen cur retineant Chriſtiani* 89. *Feſtum cur celebrent Chriſtiani ibid. obſeruatio nulla lege inſtituta* 93. *Solennis dies non fuit cùm pateretur Chriſtus* 78. *legitima & illegitima obſeruatio* 83. *diuerſitas in primitiua Eccleſia diu non obſeruata* 93. *vigilia & eius ritus* 88. *& ſeq.*

Paſchalem *diem inueniendi ratio* 93. *quibus ritibus primitiua Eccleſia celebrarit* 97.

Paſchales *hebdomadæ feſtiuæ eſſe quando cœperint* 70.

Paſchales *ritus* 70. *& ſeq.*

Paſchalia *ieiunia, vigiliæ, &c.* 71. *earum libertas ibid. origo ibid.*

Paſchalis *cereus: vide Cereum paſchalem.*

Paſchalis *Cerei ritus vnde* 71.

Paſchalis *dies ſtatio Romæ* 97. *Proceſſio* 98. *Riſus* 88.

Paſchalis *hebdomada prior religioſè celebrata* 70. *ritus ſuperſtitioſi ibid.*

de Paſchali die *controuerſia primitiuæ Eccleſiæ* 93. *& ſeq.*

Paſchalium *rituum libertas* 71.

Paſchatis *hebdomada duo feſta* 22. *obſeruatio apud Iudæos confuſa* 84. *tranſlatio* 83.

de Paſchate *certamen* 24. *renouatum* 95. *nondum ſopitum* 96.

in Paſchate *olim tantùm Euchriſtia ſumpta* 97.

Paſſio Chriſti *quoto die menſis facta ſit* 86. *in ludum ſcenicam mutata* 101. *ritus iſte damnatur ibid.*

Paſſionis *Dominicæ dies incertus* 11.

Paſſionis *Dominicæ lectio in ſeptimana Paſchali priore* 71.

Paſſionis *Dominicæ imaginis feſti origo* 155. *& ſeq. antiquitas ibid.*

Paſſionis *hebdomada* 11.

Pauli *commemoratio* 123.

Pentecoſte *non lege ſancitum in prima Eccleſia* 11. *quò miſſus eſt Spiritus S. fuit in die Dominica* 82. *& ſeq. an Apoſtolorum tempore Feſtum* 111. *cur à Chriſtianis celebretur ibid. eius ſuperſtitioſus ritus* 112.

Peregrinatio *Compoſtellana* 75.

Peregrinationes *ad ſepulchra Sanctorum vnde orta* 20.

Perſonas *induere probroſum* 41.

Petri Cathedræ *feſtum* 62.

Petri ad vincula *feſtum* 131. *& ſeq. eius origo ibid. ſolennius obſeruatum ibid.*

Petrobruſianorum *error de feſtis* 2.

Petrus & Paulus *Apoſt. eorúmque feſtum* 123. *& ſeq. eius origo ibid.*

Phagiphania *quid* 43.

Pithœgia *Græcorum in Martini Feſtum mutata* 157.

Planetarum nomina *impoſuerunt Ethnici diebus hebdomadæ* 38.

Præſentationis Mariæ *feſtum* 158. *eius antiquitas ib. Propagatio ibid. confirmatio ibid. ob quas cauſas inſtitutum ibid.*

Proceſſio *in Paſchate* 97. *earum origo in Dominicis* 98. *habenda in Dominica die* 40.

Purgatorium Patricij 65.

Purificationis Mariæ *Feſtum* 52. *ab initio Chriſti fuit ibid. in locum ethnici feſti inſtitutum ibid. Cur ibid. candelarum & luminarium dies quare dicatur ibid. cur* Liechtmeſſ *dicatur* 55. *feſti origo* 52. *ceremoniæ* 53.

in Purificationis Mariæ *feſto ritus conſecrandi cereos* 53.

QVadrageſimæ *origo* 62. *Dominicarum nomina ibi.*

Quadrageſimale *Ieiunium vnde* 71. *non ſoluendum in die Cœnæ Dominicæ* 75.

Quinquageſima *intra Paſcha & Pentecoſten olim tota fuit feſtiua* 99. *quomodo celebrata ibid. eius origo ibid. libera fuit obſeruatio ibid.*

Quinquageſima *vnde dicta* 58. *eius origo* 51. 58. *inſania* 58. *ritus damnati* 59.

Quinta feria *Dominica in Ramis palmarum: vide Cœnæ Dominicæ feſtum* 73. *& ſeq.*

Quintæ feriæ *hebdomadæ feſtum* 23.

REſponſoria *& lectiones feſtis quando aptatæ* 23.

Reſurrectio Chriſti *non facta media nocte* 90. *eius hora ibid. varia de ea Theologorum ſententia ibid.*

Reſur-

Reſurrectionis *Dominica dies* 89. *cur Paſcha dicatur* 90.
Riſus *Paſchalis* 98.
Rogationum *dies* 24.
Roſa *aurea quibus rebus conſtet* 66. *donatur alicui à Papa ibid. eius conſecratio ibid. & ſeq. conſecrationis author ibid. donationis ritus ibid.*
Roſæ *Dominica quæ* 66. *unde dicatur ibid.*
Roſentag 66.

SAbbathum *in Albis* 101. *unde dictum ibid. eius ritus* 101. *& ſeq.*
Sabbathum *Sanctum Paſcha* 88. *ritus in eo obſeruati ibid.*
Sabbathum & diem Dominicam *indifferenter obſeruauit Paul.* 4. 8.
Sabbathi *Ieiunium* 50. *non obſeruatum ab omnibus ibid. in eo non eſſe ieiunandum* 39.
Sacrificare *pro viuis quid* 18.
Sacrificium *pro defunctis in altari olim non celebratum* 19. *pro dormitione celebrare quid ſit* 18. *& ſeq.*
Sanctis *non feſta inſtituenda* 12.
Sanctorum *omnium feſti origo* 152. *dies ibid. translatio ibid. propagatio* 152. *cauſa tres ibid. prodigia quæ eius inſtitutionem anteceſſerunt ibid.*
Sanctorum *feſta ut probens Ieſuita* 12.
Sancti *qui imitandi* 34. *ut diis coli nolunt* 17. *quomodo honorandi* 34.
Sanctis *aſſignant Papiſtæ quod maius eſt, Deo quod minus* 12. *eorum verus cultus* 16. *inuocatio unde ibid.*
Sanguinis *Chriſti feſtum* 176.
Saturnaliorum *ritus* 170.
Saturni *dei feſtiuitas* 176.
Sebaſtianus *ſagittariorum & ſclopetariorum patronus* 48. *eius feſtum ibid.*
Sendomiriæ *ſtrages edita* 108.
ad Sepulchra *parentationes* 153.
Sepultura *Chriſti triduum ut accipiendum* 91.
Septembris *Calenda ſacra ob victoriam* 142.
Septimana *in Albis* 99. *cur ſic dicatur ibid. tota fuit feſtiua* 100. *eius rigor remiſſus ibid. ſuperſtitiones ibid.*
Septuageſima *unde dicta* 50. *cur inſtituta ibid. eius origo* 51.
Sexageſima *unde dicta & eius origo* 50. 57.
Signiluſtrium 105.
Simboltag 101.
Socrates *hiſt. non hæreticus Nouat. S. eius teſtimonium de libertate feſtorum* 6. *& ſeq.*
Statio *in Paſchate Romæ* 97.
Stella *in Natiuitate Chriſti quando primò magis apparuerit* 43. *ab aliis differt ibid. qualis fuerit ibid. non fuit meteoron. ibid. quomodo Chriſtum natum docuerit* 46.
Stephani *protomartyris feſtum* 171. *eius ritus ibid. inuentio* 124. *quando facta ibid.*
Sylueſter Papa 173. *eius decreta ibid. feſtum ibid. primò per ferias computare iuſſit ſeptimanæ dies* 39.

TEleſphorus *Epiſcopus* 42.
Templa *Epiſcopalia cur dominica dicta* 39.
Templa *vetuſtiſſima Chriſti cur dominica dicta* 39.
Tempora *mutabit Antichriſtus* 7.
Theophania *quid* 43. 168.
Transfiguratio *Chriſti quando facta* 135.
Transfigurationis Chriſti *Feſti antiquitas* 135. *author ibid. origo ibid. ritus* 135.
Triduum *Sepulturæ Chriſti explicatur* 91. *& ſeq. ſynecdochicè accipiendum* 93.
Trinitatis *feſtum* 113. *eius antiquitas ibid. improbatur: ibid.*

VEneris *dies feſtus eſſe iubetur* 22.
Veronicæ *legenda* 56. *oſtenſio & adoratio* 78.
Vigiliæ *Nocturnæ mulieribus interdictæ* 55. *ſeruata Apoſt. tempore ibid. ſeruata in ſolennibus paſchæ ibid.*
Vigilia Paſchæ *& eius ritus* 88. *& ſeqq.*
Vigiliæ *Paſchales* 71. *earum libertas ibid.*
Vigiliæ *Ethnicæ* 36. *eas damnarunt omnes honeſti viri* 35.
Vigiliæ *abolitæ & in earum locum ieiunia in profeſtis inſtituta* 55. *earum in feſtis origo ibid. ad ſepulchra martyrum autor ibid. eius Feſtum* 35.
Viſitationis Mariæ *feſti origo* 123. *confirmatio ibid.*
Vmſchauw *quid* 41.
Vna *Sabbathorum an differant* 73.
Vna *Sabbathi, & una Sabbathorũ an differant* 73. 92.
Vrbanus 112. *eius feſtum ibid. ritus ibid. dies criticus ibid.*
Weihenacht 168.
Wilfridus *& eius feſtum* 149.

ZElo *bono quæ inſtituuntur non omnia recipienda* 21.
Zimpfeltag 101.

INDEX
LOCORVM S. SCRIPTVRÆ
vtriuſque TESTAMENTI, *qui in hoc Libro explicantur.*

EX NVMER.

Cap. 24. Orietur ſtella ex Iacob. *Pagina* 46.

DEVTERON.

Cap. 16. Immolabis phaſe Domino Deo tuo de ouibus & bobus &c. 79.

2. PARAL.

Cap. 35. Dederunt ſacerdotibus ad faciendum phaſe peccora duo millia, & boues ſexcentos 79.

PSALM.

Cap. 71. Reges Tharſis & inſularum munera efferent: Reges Arabiæ & Saba dona abducent 44.

ECCLESIAST.

Cap. 44. Eccleſiaſtici caput 44. totum explicatur.

ISAIÆ

Cap. 66. Erit menſis ex menſe, & ſabbathum ex ſabbatho 4.

DAN.

Cap. 7. Putabit quod poſſit mutare tempora 7.

MATTH.

Cap. 12. Filius hominis erit in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibos 91.

Cap. 26. Non die feſto ne fortè tumultus fiat in populo 79.

Cap. 26. Prima die azymorum acceſſerunt Diſcipuli ad Ieſum dicentes: ubi vis paremus tibi comedere paſcha 84.

Cap. 26. Magiſter dicit tempus meum propè eſt, apud te facio Paſcha 84.

Cap. 27. A ſexta hura tenebræ factæ ſunt 82.

MARC.

Cap 8. Oportet filium hominis pati multa &c. 91. & poſt tres dies reſurgere ibid.

Cap. 14. Prima die azymorum, quando Paſcha immolabant 84. & ſeq.

Cap. 14. Adoleſcentulus ſeqoebatur illum, circumamictus ſiodone nudus effugit &c. 77.

Cap. 15. Ioſeph mercatus ſindonem, depoſitum eum, inuoluit ſyndoni 80.

Cap. 15. Erat Paraſceue, quod eſt ante Sabbathum 79. 84.

Cap. 16. Mulieres ad monumentum ſummo mane venerunt una die ſabbathorum 37.

LVCÆ.

Cap. 22. Venit dies azymorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha 85.

Cap. 23. Erat autem Paraſceue, & ſabbathum illuceſcebat 79. 84.

Cap. 23. Mulieres emerunt aromata & unguenta 80.

IOAN.

Cap 13. Ante diem feſtum Paſchæ, ſciens Ieſus veniſſe horam ipſius 79.

Cip. 13. Quod facis, fac citius 85.

Cap. 18. ipſi non introierunt prætorium, ne contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha 79. 84.

Cap. 18. Nobis non licet interficere quenquam 65.

Cap. 18. Facta ſunt hæc, ut adimpleretur ſermo quem prædixerat Ieſus, ut indicaret qua morte eſſet obiturus 85.

Cap. 18. Eſt conſuetudo vobis, ut uni dimittam vobis in Paſcha 86.

Cap. 19. Propter Paraſceuen Iudæorum, ut non manerent in cruce corpora ſabbatho: erat enim magnus dies ille Sabbathi 80.

Cap. 19. Erat autem Paraſceue Paſchæ & hora quaſi ſexta 79. & ſeq.

ACT.

Cap. 15. Vt imponatur jugum ſuper ceruices diſcipulorum &c. 10.

Cap. 20. Feſtinabat Paulus ſi poſſibile ſibi eſſet, ut diem Pentecoſten faceret Hieroſolymis 111.

ROM.

Cap. 14. Alius judicat diem inter diem, alius judicat omnem diem 3. 7.

GALAT.

Cap. 4. Dies obſeruatis, & menſes, & annos timeo de vobis, &c. 3. 6. & ſeq.

COLOSS.

Cap. 2. Nemo vos judicet in cibo aut in potu, aut in parte diei feſti 1. 7. & ſeq.

FINIS.

Digitized by Google